

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

fusun ional

VAR MISIN BENİMLE UÇMAYA

Füsun Önal

Var mısın Benimle Uçmaya

Anı-Gezi

© 2000, İnkılâp Kitabevi
Yayın Sanayi ve Ticaret A.Ş.

Bu kitabın her türlü yayın hakları
Fikir ve Sanat Eserleri Yasası gereğince
İnkılâp Kitabevi Yayın Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye aittir.

Dizgi

M. Pamukçuoğlu

Kapak

Aysel Sezgin

Ön ve Arka Kapak Fotoğrafları
YAŞAR SARAÇOĞLU

Albüm Fotoğrafları

- ★ Füsün ÖNAL
- ◆ Kartpostal
- ✿ Lale DİRİM

Baskı

ANKA BASIM
Matbaacılar Sitesi, No: 38
Bağcılar - İSTANBUL

ISBN

975-10-1652-5
00-34-Y-0051-0305

00 01 02 03 04 05 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

 İNKILÂP

Ankara Caddesi, No: 95
Sirkeci 34410 İSTANBUL

Tel: (0212) 514 06 10 - 11 (Pbx)

Fax: (0212) 514 06 12

Web sayfası: <http://www.inkilap.com>

e-posta: posta@inkilap.com

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Yazarımızın Yayınevimize Yazdığı Kitaplar:

HAYATI DENEDİM

1. baskı..... Kasım 1990
2. baskı Mart 1991
3. baskı Mart 1992
4. baskı Temmuz 1993
5. baskı Haziran 1998

BAŞKALARI DA HAYATI DENİYOR

1. baskı Kasım 1991
2. baskı Şubat 1992
3. baskı Ekim 1993
4. baskı Ekim 1999

HERKESE ÖZGÜRLÜK ANNE, AMA BANA DA...

1. baskı Kasım 1992
2. baskı Mayıs 1993
3. baskı Aralık 1994
4. baskı Haziran 1998

BİR KADIN VE YEDİ ÖFKELİ ADAM

1. baskı Kasım 1993
2. baskı Temmuz 1998

RUHSAR HANIM

1. baskı Kasım 1993
2. baskı Kasım 1995

VALLA KIZ DEĞİLİM! (Üçleme)

1. baskı Kasım 1996
2. baskı Şubat 1998

ASLINDA HUZUNDU HEPSİNİN YAŞADIĞI

1. baskı Kasım 1996

DÉJA VU SENDROMU

1. baskı Kasım 1997

HAYAT BİR UTANMAZ KİTAP

1. baskı Kasım 1998
2. baskı Şubat 1999
3. baskı Mart 1999
4. baskı Mayıs 1999

SINIRLI VATANDAŞ

1. Baskı Kasım 1999

SEVİŞMENİN RENGİ

(ELLE Dergisi için

özel olarak yazdı.)..... Temmuz 2000

—

Bu kitabım Sevgili "YOL"daşlarım
LALE (Dirim) ve
NERMİN (Genç)
Ve...

F.Ö.

—

—
|
Millennium öncesi ile Millennium'da
kucağıma aldığım "canlarımın"
canları, "benim de canlarım"
ATACAN ile ALEYNA
|
İçin...
 —

Yola Çıkmadan Önce...

BU kadar çok seyahat etmeyi ve yollarda olmayı sevdiğimden olsa gerek, sık sık düşünürüm, "Yoksa anam beni yollarda mı doğurdu. Ve de hatta bal ilen mi yoğurdu!?" diye!

Türkiye artık "Avrupa Birliği"ne aday. Ama ben hâlâ "bu iş nasıl olacak" diye düşünüp durmaktayım.

E, öyle ya, ağaçları budamak yerine kesip doğrayan biz, yalıları, tarihi binaları yakan, eski yıllara ait sağlam ve şık binaları yıkan da biz.

Hayvanlara saldırıp, onlara işkence eden biz. Sözde sevaba gireceğim diye cadde mazgallarına hayvancıkları yatırıp gırtlaklayan, ana caddedeki trafik lambalarına canlı hayvancıkları tepetaklak asıp, sözde sevabına kesen biz.

Eğlenirken silah çeken, garson ceketi yakan, eğlence diye masaları deviren, sanatçısına çiçek yerine peçete atma saygısızlığını gösteren hep biz.

Çöpleri olur olmaz, saygısızlıkla sokaklara atan, hâlâ sokaklara tüküren, her gün yıkanmayan, abuk-subuk şeylere para harcayıp manasız şeyleri tüketip, ama hâlâ çağdaş ülkelerdeki kadar "tuvalet kâğıdı" tüketemeyen de biz.

Kaçak yapıları yapan da, bu yapılara göz yuman da hep biz.

Trafik kazalarının rekortmeni olan, hâlâ doğru dürüst demir yolları bile olmayan, İstanbul gibi bir dünya şehrinin eski yıllarında neredeyse şehrin her noktasına ulaşmış tramvay raylarını söküp, sonra da yeniden masraf edip ama bu kez sadece üç-beş yere ray döşemeye kalkışan da hep biz.

Neredeyse bazı Avrupa ülkelerinin toplam nüfusundan daha kalabalık olan İstanbul'da, değil tüm şehrin altına, Taksim'den Levent'e kadarcık tek metro hattını yıllaaar sonra ancak eksiklerle açan yine biz.

Onca enflasyona ve hayat pahalılığına karşın kazada kopan bir kol için 185 bin lira "ağır" para cezasını 2000 yılın-da veren hâlâ biz!

Üç bir yanımız denizlerle çevrili olmasına rağmen bun-dan doğru dürüst yararlanamayan da, tarihi mirasının değe-rini bilmeyen de ne yazık ki biz.

Eğitim düzeyi en düşük ülkelerden biri olan biz. Hâlâ kadınları en çok döven biz. Her önüne gelenin şarkıcı ve manken olmak istediği millet valla billa biz!

Daha sayayım mı?!

İşte bunlar gibi daha pek çok olumsuzlukla nasıl "Avru-pa Birliği"ne gireceğiz aklım almıyor.

Pek çok dünya ülkesini, yüzlerce şehri hiçbir sponsor olmadan, "Gezginler Kulübü" desteği-yardımlı-organizasyonu falan filan asla ve kat'a olmadan, kendi imkânlarımla, ken-di seçimimle dolaştım. (Zaten böyle bir kulübün de "resmi" üyesi değilim.)

Kısacası, bu kitabımla; uzun zamandır bana "Füsün Ha-nım, bu kadar çok seyahat ediyorsunuz. Neden bir seyahat kitabı yazmıyorsunuz?" diyen okurlarımın arzularını yerine getirmiş olacağım.

Bu ilk gezi kitabımda; gezdiğim onca ülkeden şimdilik sadece ikisinin ıcığını-cıcığını dolaşıp, bu ülkeler hakkında bilgiler, adresler edineceksiniz. Çeşit çeşit fotoğraflarla bu yerleri dolaşacaksınız. Diğer ülkeler ise artık bir başka gezi kitabımda yer alacak.

Evet, sen gözlüklü, sen uzun saçlı, sen uzun boylu, sen kıvrıcık saçlı, sen teyzecim, sen arkadaşım, sen tonton ama, sen genç kardeşim, hey sen yakışıklı!

Şayet benim gibi seyahat etmeyi seven ve değişik ülke-lere giden biriysen, ya da tam aksi, çok az ülke gördüysen. Hatta henüz hiçbir yabancı ülkeyi görmediysen...

Şey diyecektim... Var mısın benimle uçmaya?

Hadi öyleyse, o zaman bavulunu topla, pasaportunu da alıp gel peşimden.

(E.Ö.)

1 Yerden Göğ

ÖYLESİNE seviyorum ki yollarda olmayı... Yeni yerlere gidip, bilmediğim dilleri konuşan insanlarla anlaşmayı...

Hiç alışık olmadığım örf ve âdetleri görmek, duygularımı coşturuyor.

Çeşitli mesleklerin insanlarıyla tanışmak... konuşmak... öyle keyif verici ki. Zenginleştiğimi hissediyorum.

Değişik kentlere ayak bastığımda acayip heyecanlanıyorum.

Daracık sokaklarda, geniş caddelerde yürümek kanımdaki adrenalini miktarını iyice yükseltiyor.

Değişik havayolu şirketlerinin çeşit çeşit uçaklarına binmek... KLM, SAS, SWISSAIR, PAN AM, DELTA, BRITISH AIRWAYS, SINGAPORE, MALESİAN, QUANTAS, ANSETT, ALITALIA, PIA, AIR FRANCE, AIR MALTA, MALEV, AUSTRIAN, THAI, LOT, EMIRATES, IBERIA, OLYMPIC (Yunanlı ünlü armatör Onasis'in sahibi olduğu şirketti), TUNIS AIR, ROYAL AIR MOROC, LUFTHANSA, CATHAY PAsIFIC, SABENA, AIR CHINA, EGYPTIAN, DRAGON AIR...

Ve daha kimbilir hangi ülkelerin adını bile unuttuğum iç hat seferlerini yapan hangi uçaklarına bindim...

Ve tabii THY... Yılların içinde THY ile iç ve dış hatlarda uçtuğum sefer sayısını hatırlamama imkân yok! Kimbilir kaç kere uçmuşumdur THY ile... Bence sayısız kere.

Eskiden "ikramı" komik denecek kadar zayıftı THY'nin. İç hatlarda, "sünger" gibi bir kek verirlerdi. Yanında da minicik bir meyve suyu. Karınlar açsa, dayanamayıp yerdik. Az sonra da, "sünger" misali kek, "lök" gibi midemize otururdu!

İkram kutuları da kaba-saba kartondandı. Hatta hatırladığım kadarı ile, bir süre kutu-mutu yoktu da, hostes kızlarımız "kek"i bir kâğıt peçetenin içine koyup öyle uzatırlardı yolculara.

Dış hatlardaki uzun yol mönü'leri de pek başarılı sayılmazdı.

Hele insan yabancı ülkelerin uçaklarındaki zengin ikramları, servislerin hoşluğunu falan görmüşse, THY'nin servisi ve ikramı tabii ki insana komik geliyordu.

Ama artık, THY'de pek çok şey olumlu yönde değişti. Uçaklardan tutun da, hosteslerin kılık-kıyafetlerine, ikramlardan, konfora her şey büyük bir değişim geçirdi.

Bir de anormal derecede "rötar"lar olurdu eskiden, insanları çileden çıkaran! İç hat seferleriyle günü birlik bir kente gidip, işini görüp, akşam evine dönmek üzere planlarını yapıp bilet alanlar; bu rötarlar yüzünden toplantılarına yetişemiyor, avukatlar davalarını geçiriyor, sanatçılar TRT stüdyolarındaki çekimlere zamanında varamıyordu(k). Hatta aynı gün evinin olduğu kente dönemeyip, başka bir kentin otelinde geceyi geçirmek zorunda kalanlar da oluyordu.

Maalesef şimdi de uçaklar zamanında kalkmıyor. Kule görevlileri, zam istiyor, olmayınca da işleri yavaşlatıyorlar. Tabii bir de hava şartlarından dolayı yapılan mecburi rötarlar var. Ama yine de artık THY, dünyanın sayılı uçak şirketleri arasındaki yerini almış durumda.

Ve ben de THY ile uçmayı seviyorum. Kaptan pilotlarımızın "kokpit"e davet etmeleri beni pek keyiflendiriyor. Çoğu kaptan, Hava Kuvvetleri'nden THY'ye gelmiş asker kökenli kişiler. Sakin sesleriyle verdikleri bilgiler, insanın uçuş heyecanını bastırıyor.

Hostes kızlarımız servislerini bitirdikten sonra, onların müsait oldukları aralarda, ara bölmede ayak üstü yaptığımız kısa sohbetlerle yolculuklar daha da çabuk geçiyor. Hatta yıllar önce birkaç yolculukta beraber uçtuğumuz hostes arkadaşım Belgin'le dostluğumuz yıllardan beri hâlâ sürüyor. (Ama artık Belgin evlenip hostesliği bıraktı.)

Ben yolculuklarım sırasında uyumayı sevmem. On üç, on beş saatlik uçuşlarda bile zangoç gibi oturup bilmece çözerim. Gittiğim ülkeye ait, uçakta verilen İngilizce dergilerin ıcığını-cıcığını okurum. Kulaklığı takıp müzik dinlerim. Filmler seyredirim.

Hatta, sinemalarda kaçırdığım pek çok filmi, uzun yolculuklarımda seyretmişimdir. Bazı filmleri de, bizim sinemalarda gösterime girmeden önce bindiğim yabancı uçaklarda seyretme önceliğini yakalamışım.

Seyahat etmeye bayılırım. Elimde bir çanta, bir valiz, uçağa binmek üzere havaalanına geldiğimde, çocuklar gibi hoplayıp sıçramak gelir içimden.

Havaalanları çok heyecan vericidir. Pek çok yabancı kentin havaalanları, adeta küçük birer ülke gibidir. Çeşitli butiklerin göz aldığı, mis gibi parfüm kokularının insanın içine işlediği, rengârenk hediyelik eşya satan dükkânların insanı kendine çeken renkli atmosferi, çeşit çeşit şekerlemelerin insanın ağzını sulandığı, mis gibi kahve kokan cafelerin sizi kendine çektiği sihirli bir dünya gibidir havaalanları.

Yürüyen bantyollar, yürüyen merdivenler, elleri çantalı, sırtı heybeli on binlerce insanın adeta istilasısı altındadır. İnsanlar karıncalar misali hızlı hızlı inerler, çıkarlar, yürürler, koşuşurlar.

Bu kendine özgü dünyada "sakin" davranan insanlar parmakla gösterilecek kadar azdır.

E, kolay mı? Bu insanların bir kısmı o ülkeye yeni gelmişlerdir. Bir an önce bavullarını alıp, ilk kez görecekleri bir ülkeye bir an önce ilk adımlarını atmak için acele ederler.

Kiminin bekleyenleri vardır. Havaalanını bir an önce terk edip, sevdiklerinin kollarına atılmak içindir böylelerinin acelesi.

Kimi, zamandan kazanmak için acele eder. Öyle ya, o ülkede sayılı günler geçirecektir. Oysa görmek istediği çok şey vardır. İşte bu kişilerin bir dakikası bile pek kıymetlidir. Aceleleri de bu yüzendir.

Kiminin hastası vardır. Bir an önce onu doktora, hastaneye yetiştirmek ister.

Bir de o ülkedeki tatilini bitirip havaalanına gelmiş olanlar vardır. Onların bir kısmı ya geç kalmıştır, biniş işlemlerini yaptırmak için acele ederler ya da bir an önce havaalanı denen renkli dünyanın renkli dükkânlarına dalıp, ellerinde kalan son paraları, sanki ille de harcamaya mecburlarmış gibi harcamak için acele ederler.

Havaalanlarında çeşit çeşit "cafe-shop"lar vardır, çayınızı, kahvenizi içeceğiniz. Acıkmışsanız, dert etmeyin. Kesenize göre bir restoran bulmanız gayet kolaydır. İstanbul'un yeni dış hatlar terminalinde birçok cafe, bar, restoran var. Bazılarına yolcu olmayanlar da girebiliyor. Yani uçakların iniş kalkışını seyrederek de yemek yiyebilirsiniz.

Haa, bu havaalanlarında "sigara içenler" de düşünülmüş olup (!), onlar için "daracık" sigara içme bölümleri ayrılmıştır.

Hatta, Amsterdam-Schipol havaalanında, aktarma yapacak olan yolcuların sigara içtikleri küçük bölüm "camdan" yapılmıştır.

Böylece içeriye üst üste yığılıp sigara tütürenlerin duman-altı oluşları, sigara içmeyenler tarafından, eğlenceli bir şekilde izlenebilmektedir!

Her şehrin havaalanı kendi dünyasını yaratmıştır. Hepsi kendine özgüdür. Kimi çinilerle süslüdür, kiminde sizi ağaç misali kocaman bitkiler karşılar. Kiminde heykeller, kiminde süs havuzları vardır. Kiminde bavullarınızın gelmesini beklerken rengârenk orkideler gözünüzü okşar. Kiminde ise vitraylı camlar vardır, güneşin ışığını gökkuşağı misali yolcuların üzerine yansıtan. Kimi kocamandır, insana sonsuzmuş hissini verir.

Sıra sıra dizilmiş tren katarları misali, birbirinin ardına takılmış duran bagaj taşıma arabaları üzerindeki rengârenk çantalar, çeşit çeşit bavullar, bagaj bantlarına konulup alana inen her uçağın yolcuları tarafından kapışılmak üzere bekleyip dururlar.

Havaalanlarında uçuştan yeni gelmiş hostes ve pilotlara rastlarsınız, minik tekerlekli bavulları ve çantaları ellerinde, onları otellerine götürmek üzere bekleyen özel araçlarına binmek üzere alan dışına doğru yürüyen... Yorgun ama huzurludurlar, sağ salim varmış olmanın mutluluğu gözlerinde...

Ya da uçuş için, uçaklarına binmek üzere yürüyen, çeşitli havayollarının değişik üniformaları içindeki uçuş ekibine rastlarsınız. Gözlerinde belli belirsiz bir heyecan... Kolay mı, yerden binlerce feet yükseğe çıkıp kimbilir kaç kilometre uçacaklardır o kocaman metal kanatlı kuşla.

Severim havaalanlarını... Özellikle de İstanbul'dan yola çıkarken...

Bu renkli dünyanın kapısından içeri girdiğim andan itibaren keyfime diyecek olmaz. İçimden kahkahalar atmak gelir. Kendimi muzır bir çocuk gibi hissederim.

Hatta, utanmasam, bavulları koyduğum el arabasına falan binme fikri geçer içimden. Bunu yapamayacağıma göre, ben de bagaj arabasını bir an hızla sürüp, hız kazandırdıktan sonra, arabanın alt metal çubuğuna bir ayağımla binip, arabanın hızıyla bir süre öylece giderim. (Tabii bu uçukluğu, tanınan koca bir kadın olarak Türkiye'de değil de, ancak dış ülkelerin havaalanlarında yapabiliyorum.)

Ben havaalanına erken gitmeyi severim. Bavulumu uçağa yollanması için teslim ettikten, biniş kartımı ve yer numaramı da aldıktan sonra artık keyfime diyecek olmaz. (Tabii, yolculuğa "çıkışta"ki duygularımdan bahsediyorum.)

Başlarım rengârenk dükkânlar arasında dolaşmaya. İlle de bir şeyler almak şart değil. Dolaşmak ve bakmak... Bundan zevk alırım ben. Sonra gider bir cafe'ye oturup çay ya da kahve içerim. Aslında bir şeyler içmek için ölesiye bir istek duymasam da, sırf havaalanının bir şeylerini yaşayabilmek için yaparım bunu.

Ben bunları yaparken de, pek çok uçağın yolcularına biniş kapılarına gelmeleri için çağrılar yapıp, kalkacak uçağın kapı numarası söylenir. Kimi uçakların da kalkış anonsları yapılır.

Anonsların biri biter, biri başlar.

Heyecan içinde kendi uçağımın anonsunu beklerim. Nihayet beklediğim çağrıyı duyunca, çocuk sevinciyle dolu kalbimi, önce polis kontrolüne, sonra da biniş kapısına doğru taşıyorum.

Biletimin bir kısmı, yer görevlisi tarafından alındıktan sonra, uçağın kapısına bitişik olan körüklü yolda yürürken, hemen içimden besmeleler çekip, duaya başlarım. Uçağın kapısından girene kadar sürer dualarım.

Sadece kendim için dua etmem, "karada, denizde, havada yolculuk eden herkesin, gidecekleri yerlere sağ sağlım, kazasız belasız varabilmeleri, evlerine, sevdiklerine kavuşabilmeleri için" dua ederim. (Zaten benim dualarımda daima ailem, arkadaşlarım, upuzun boylu eski sevgilim ile iki eski kocam da yer alır.)

Uçağa bindiğiniz anda size günaydın diyen, ya da gece yolculuğu yapıyorsanız iyi akşamlar dileyen hosteslerin güler yüzleri, iyi bir yolculuğun başlangıcını hazırlayan bir sihir gibidir.

Günümüz insanların birbirine değil gülümsemek, bir "teşekkür"ü, bir "lütfen"i, bir "iyi akşamlar", ya da "günaydın" demeyi esirgedikleri şu devirde, güler yüzlü hosteslerin sizi tatlı dille selamlamaları, insana bu kelimeleri duymayı ne kadar özlediğini hatırlatır. Oysa güler yüz, pek çok kapıyı açar. Kalp kapılarını da...

Bir dönem "Duelcom"da seminer hocalığı yapmış, hafta sonları dört saat İstanbul'da, dört saat de Ankara'da "İnsan İlişkileri ve Davranış Biçimi" dersleri vermiştim. Öğrencilerime hangi iş kolunu seçerlerse seçsinler, daima "güler yüzlü" olmalarını söylerdim. "Gülen bir yüzün, sihirli bir anahtar" olduğunu anlatırdım onlara. Umarım anlattıklarım yerini bulmuştur.

Tabii asık suratlı bir hostesin, hele hele uzun bir yolculukta ne çekilmez bir şanssızlık olduğunu düşünmek bile istemem. Çok az da olsa maalesef böyleleri de ara sıra çıkar.

Ya da "küçük dağları ben yarattım" havalarında gezi-

nenler de vardır bazen. Servis yaparken size "lütuf" dağıtıyor havasındadır bu tipler. Böyleleriyle dalaşmak yerine, içinizden "ya sabır" çekip, onları yok saymanızı tavsiye ederim.

Uçakları severim. Yolculuk boyunca pervane gibi hizmet eden güler yüzlü hostesleri severim. Kısacası, uçak yolculuklarını severim.

Bayılırım havaalanlarının o kalabalık, sihirli dünyasına. Bana çocuksu duygular yaşattığı için, daha da çok severim havaalanlarını.

Ama dediğim gibi, İstanbul'dan giderken...

Çünkü seyahatlerden İstanbul'a dönerken, suratım asılır. Daha uçağa binmeden, aklıma İstanbul'un trafik keşmekeşi, biçimsiz yapılaşması, kaçak yapılan çirkin binaları, "yeşilden" yoksun oluşu, kirlenip eski maviliğini kaybetmiş denizi, tozu-toprağı, çeri-çöpü, kiri-pası aklıma gelir. Mide-me kramplar girmeye başlar.

İşte bunlardan dolayı, İstanbul'a -doğduğum kente- gelmeyi değil, İstanbul'dan gitmeyi severim.

Oysa eski yıllarda, uçak Türkiye sınırlarına girdiği anda "az sonra İstanbul'a kavuşacağım" diye içimi sevinç kaplardı.

Çünkü eskiden İstanbul güzeldi.

İstanbul bugünkü gibi yozlaşmamıştı.

İstanbul, uçaktan bakıldığında düzgündü.

Yeşildi. Maviydi. Güzeldi.

Ya şimdi?..

İstanbul'dan uçağa bindiğimde, bir kez daha söylüyorum, çocuksu sevincim, sonsuz bir heyecana dönüşür. İçimden avaz avaz şarkı söylemek gelir. Çünkü yeşile gidiyorumdur. Çünkü yaşadıkları şehrin kıymetini bilen insanların yaşamlarının içine karışmaya gidiyorumdur. Çünkü İstanbul'un keşmekeşinden kaçıyorumdur.

Tabii yeni yerler görececek olmamın, ya da daha öncekileri defalarca gittiğim yerlere yeniden kavuşuyor olmamın coşkusu da sevincimin diğer nedenlerindendir.

Bazı uzun seferlerdeki iki katlı o kocccaman uçakların içinde oturmak da, dolaşmak da çok keyiflidir. Singapour'dan Avustralya-Sydney'e böyle bir uçakla uçarken, koltuğumuza oturup kemerlerimizi bağlama anonslarının dışında, neredeyse yerime hiç oturmamış, çeşitli bahanelerle aşağı-yukarı ine-çıkı, dolaşıp durmuştum.

Her havayolu şirketinin hostesleri, kendilerine has üniformalarıyla ve gülen yüzleriyle oradan oraya koşuşup, yolcuları memnun etmeye çalışırlar.

Ama ille de Singapour Hava Yolları ile Thai Hava Yolları'nın hosteslerinin kıyafetleri bana göre harikadır. Hostes kızlar öyle inceciiktir ki, sanki iki elinizle o beli kolayca sarabilirsiniz.

Bellerine sımsıkı oturan uzun ve dar etekli rengârenk kıyafetleri, minik ayaklarına giydikleri sandaletleri, sımsıkı topuz yapılmış saçları, pürüzsüz tenleri ve daima gülümseyen yüzleri ile, benim favorilerimdir.

Tabii zamanla havayollarının hostes kıyafetlerinde bazı değişiklikler olur ama bu iki hava yolunun kıyafetleri daima iç açıcı renklerle bezenmiş, egzotik model ve kumaşlardan yapılmıştır.

Hatta Singapour Hava Yolları'nın o kendine has kumasının aynısından yapılmış çantaları, gömlekleri, elbise, etek ve bluzları Singapour'un bazı mağazalarında bulabilirsiniz.

Böyle bir hatıra eşyası edinmenizi tavsiye edebilirim.

Cathay Pasific'in ikramları müthiştir. Uzun yolculuklarda ikramların biri gelir, biri gider. Yediğin önünde, yemediğin arkanda misali; çayın önünde, kahven arkanda, meyve suyun elinde, içkin önündeki masanda, üşürsen yumuşacık battaniyen üzerinde, yumuşacık ve tertemiz minik yastığın başının altında, müzik dinlemek istersen kulaklığın kulağında, film seyretmek istersen perde karşında, ya da önündeki koltuğun arkasında, çeşit çeşit filmler de emrindedir...

Keyfe diyecek olmaz anlayacağınız.

Bilet rezervasyonu yaptırırken şayet benim gibi vejetaryenseniz, önceden bildirin ki, uçarken önünüze vejetaryen mönünüz gelsin. "Ooohhh" durumları yani.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Söyledim ya, severim uçakları... Bayılırim havaalanlarına...

Seyahatlerimi yazacağım ya; günlerdir, haftalardır seyahat ettiğim ülkeler, kaldığım yüzlerce şehir, kasaba, ada, çöl, nehir, dağ, tepe, daha neler neler gözümün önünde adeta geçit yapmakta.

Yazacak öyle çok şey var ki. Tabii ki hepsini yazamam.

Daha doğrusu yazarım da, bu kitap o zaman çokook kalın bir kitap olur. Öyle kalın bir kitabı yetiştirmeye de vakit bulmam çok zor. Yani "Var mısın benimle uçmaya?" İnkılap'ın bir "dizisi" olacak. Kısmet olursa, sırayla öbür ülkele-ri de anlatacağım kitaplar yazacağım.

Ama belirtmek istediğim bir şey var: Hani bazı seyahat kitapları var, tarih-coğrafya kitaplarına benzeyen türden! Ders anlatır gibi! İşte benim "gezi" kitabım onlar gibi olmayacak.

BU KİTABI OKURKEN, ELİNİZE ÖZELLİKLE FOSFORLU RENKTE BİR İŞARET KALEMİ ALMANIZI ÖNERİRİM.

Seyahate gitmeyi düşündüğünüzde ya da bir gün önünüze bir seyahat olanağı çıktığında, **BU KİTAPTA, ÖNCEDEN ÇİZİP İŞARETLEDİĞİNİZ "ADLAR, ADRESLER, TARİFLER" ELİNİZDEKİ HAZIR REHBERİNİZ OLACAK.** Tarihsel bilgiler açısından da kaynak olarak kullanabilirsiniz.

Bu ilk gezi kitabımda; gezdiğim onca ülkenin şehirlerinden ancak bir kısmında, bu kez "yazarak" dolaşırken, sizlerle adeta sohbet edercesine buralardaki bazı anılarımı, başıma gelen bazı matrak ya da duygusal olayları da o şehre ait bilgilerle harmanlayıp sunacağım sizlere.

Gözlerimin önünden çeşit çeşit oteller, restoranlar, cafeler, barlar, kulüpler, tiyatrolar, parklar, daha neler neler geçiyor.

Bir oradaki, bir şuradaki çeşit çeşit caddelerde, sokaklarda, bulvarlarda yürüyor, yürüyorum... Trenlerin birinden inip, ötekine biniyorum.

Teknelerde giderken nehir sularının, kıyılardaki deniz dalgalarının çıkardığı sesleri duyabiliyorum.

Dünyanın bir yerlerinde yaşadığım kışların soğuşunu, ya da sıcacık güneşin tenimi yakışını, Okyanus sularının serinliğini hissedebiliyorum.

Bu seyahatlerde sevgilimin kucaklamalarını, kocamın öpüşlerini hâlâ duyumsayabiliyorum. Kavgalarımız, ya da kahkahalarımız hâlâ beynimin kıvrımlarında...

Bazı seyahatlerimde bana eşlik eden has arkadaşlarımla gülüşmelerimiz, kıkırdaşmalarımız hâlâ kulaklarımda yankılanmakta...

Hepsi sanki dün gibi...

Ner'den, hangisinden başlasam ki?..

Ay, durun hele, yazmaya iyice dalmadan önce bi kez daha sorayım:

Var mısınız benimle uçmaya?..

Hımmm?

Hadi öyleyse...

Majesteleri'nin Ülkesi

İLK DIŞ seyahatimi düşünüyorum da...

Kolej mezunu olduğum ve İngilizce'yi rahat konuşup anladığım için, ilk dış seyahatimin İngiltere'ye olmasını planlamıştım.

İlk kez çıkarttığım pasaportumu heyecan içinde çantama koyup, British Airways'in uçağına binince heyecanım daha da artmıştı.

Tecrübeli arkadaşlarım: "Uçak biletinin ve pasaportunun fotokopilerini çekti. Fotokopiler yanında, asılları da otelde, bavulda ya da varsa odadaki kasada kilitli dursun..." demişlerdi. (O gün bugündür güvenlik açısından öyle yaparım, size de tavsiye ederim.)

Heyecanlıydım. Bu heyecanın nedeni uçağı biniyor olmamdan değildi. Çünkü Ankara ve İzmir'deki TRT stüdyolarında yapılan çekimlere, Türkiye içindeki konserlere, festivallere, tatil için gittiğim Antalya ve İzmir'e zaten hep uçakla gidip geliyordum.

Benim heyecanımın asıl nedeni, üç saat kadar sonra Kraliçe Elizabeth ile Prens Phillips'in ülkesine varacak olmamdandı.

Çocukluğumdan beri bu kraliyet ailesi pek bir ilgimi çekmişti.

Çok küçükken "Kraliçe, Prens, Prenses" gibi unvanların sadece masallarda olduğunu zannederdim.

Biraz daha büyüüp okumayı öğrenince ve gazete okumayı da sevmeye başladığımda, Kraliçe Elizabeth'in İngiltere Kraliçesi olduğunu gazeteden öğrenmek pek bir ilgimi çekmişti. Yaşayan gerçek bir kraliçe.

Demek kraliçeler sadece masallarda değil, gerçek hayatta da vardı. Ama ne tuhaf, kocası "kral" değil de prensti.

E peki oğlu da prensti. Oysa kraliçelerin kral kocaları olmaz mıydı? Masallarda bu böyleydi. Ama gerçek hayatta İngiltere Kraliçesi'nin kocası kral değil de prensti işte. Çocukluk bu ya, biraz aklım karışmıştı ama, neyse...

Kraliçenin prenses kızından başka, bir de prenses kardeşi vardı: Prens Margaret... Tony diye bir fotoğrafıyla evlenmişti ve doğacak çocuğuna bir ad arıyordu.

Gazete öyle yazmıştı. Ben de oturup bu prensese bir mektup yazmıştım. Mektupta; gelecek olan bebeğe bir ad bulduğumu müjdeleyip (!), muhteşem buluşumla da, Kraliyet ailesini içine düştükleri sıkıntıdan kurtarmıştım!.. Ayrıca, bulduğum adın açıklamasını yaparak da kraliyet mensuplarını bu açıklamamla aydınlatmıştım!

Madem doğacak çocuklarına bir ad arıyorlardı, işte onlara bir ad bulmuştum: Elmarto!

Sakın güleyim demeyin. Bozulurum haa! Bu tuhaf buluşumun bir açıklamasını da size yapıvereirim. Çocuk kafamın bu rüküş buluşunun açıklaması aynen şöyleydi:

El = Elizabeth, Mar = Margaret, To = Tony... Alın size "Elmarto"!

Mübarek ad değil de, sanki kimya formülü! Üstelik İngiliz adı gibi de değil. Sanki Brezilya dizilerinde önüne gelen kariya yapışıp yatağa atmaya uğraşan tacizci tiplerin adı gibi bir şey!

Annemlere bu müthiş buluşumu söylemeden, harçlığımdan arttırdığım para ile mektubu postalayıvermiştim Kraliyet ülkesi İngiltere'ye...

Haa, adres olarak ne mi yazmıştım? Doğacak yavruya ad uydurduğum gibi, adresi de kafama göre uyduruvermiştim:

"Buckingham Palace/London-England". Sarayın adını da hata yapmayayım diye gazeteye bakarak zarfın üstüne yazmıştım.

Eh, bu adres, icat ettiğim rüküş ve berbat isimden daha akla yatkındı!

Hem kraliyet ailesinin her üyesini ülkenin postacıları nasıl olsa tanırırlar, adres eksik bile nasıl olsa yerine ulaştırırlar diye düşünmüştüm!

Hitaben de "Sayın Bayan" diye yazacak halim yoktu herhalde. "Sayın Baaayan Margaret hanım!!! Yok deve! Elin prensesine "Miss"de denmezdi, zira kadın evliydi. O zaman "Mrs" demem lazımdı, "Mrs. Prenses! Yok canım, prenseslere böyle hitap da uygun düşmezdi herhalde. Ayy, o zamanlar, saf-salak-küçük bir kızım. Uyanıklık desen, hak getire!

Mektubun yazımında yapılacak en iyi şey, Amerikalı mahalle arkadaşım Kate'den yardım istemektir. Kate ağzı sıkı kızdı. Ama Kate de bilemiyordu bir prensese nasıl hitap edilmesi gerektiğini. E, o da küçük bir kızdı.

Zaten kızcağız böyle bir mektubu neden yazmaya kalkıştığını da bir türlü anlamış değildi. Bu işe bir mana veremediği, kızın bu konu açıldığı zaman şaşkın davranışlarla gözlüğünün ortasını habire ittirmesinden anlaşıyordu.

Ama Coloradolı Kate iyi bir kızdı. Türk arkadaşı olan beni de seviyordu. Birlikte çocuk parkına gidip, salıncaklara biniyor, onların evine gidip, kırmızı teneke kutulara kamışlarımızı daldırıp, Coca-Cola içiyorduk.

Bu değişik tadı olan içeceği ilk kez onların evinde içmiştim. Kate benim iyi arkadaşımı ve ne zaman ben onlara gitsem sadece bu Coca-Cola denen ve insanın içtikçe içesi gelen şeyi ikram ediyorlardı.

"Coca-Cola"nın hayatın gerçek tadı olduğunu o sıralar daha öğrenmemiştik. Bizim bakkalları Coca-Cola kolileri henüz istila etmemiş, Coca-Cola henüz milletimizi yediden yetmişe esir almamıştı.

Kısacası Kate ile iyi arkadaşlık ve o benim "Kraliyet Mektubu Sırrımı" paylaşacak, İngilizce mektup yazmama da yardım edecekti. Arkadaşlık yardımcı olmayı gerektirmez miydi?

Sonunda mektubu birlikte yazdık ve üstüne üstlük de, Kate Amerikan Büyükelçiliği'nde görevli olan babasına bir prensese mektupta nasıl hitap edileceğini sordu.

Eyvah! Mr. Faulkner de sırrımı böylece öğrenmiş oldu. Ama küçük kızının küçük arkadaşının, küçük sırrını saklayacağından emindim. Meğer "Her Royal Highness" demem gerekiyormuş. Hani sanki "Sayın Majesteleri" gibi bir şey. Bunu da hallettikten sonra mektubu postaya vermiş, sonra da unutup gitmiştim.

Çocukluk işte. Prensesin doğacak çocuğuymuş, icat ettiğim admış, saraymış, majesteleriymiş, şuymuş-buymuş, hepsini unutuvermişim bile.

Birkaç ay sonra, okuldan döndüğümde annem, üzerinde kabartma bir taç ve aslanlar olan ve benim adımın yazılı olduğu zarfı verdiğinde, bir an bu zarfın bana nereden gelmiş olabileceğini düşünmüştüm.

Ve zarfın içindeki bana hitaben yazılmış İngilizce mektubu bir solukta okuyup anlamaya çalıştığımda, kalbimin heyecandan duruvereceğini zannetmiştim.

Bulduğum "Elmarto" isminden dolayı İngiltere'nin Prensesi'nden bana teşekkür mektubu gelmişti.

Birkaç ay önce yazdığım mektubu anneme ancak o an söylemiştim. Pek bi gururlanmıştı annem, girişken ve yaratıcı biricik cici kızıyla. "Niye bize daha önce söylemedin güzel kızım," diyerek kucaklayıp öpmüştü beni.

Akşam babama durum anlatılmış, kraliyet mektubu okunup, tercüme edilmiş, o günden sonra da, evimize ziyarete gelenlere bu kraliyet damgalı mektup, gururla gösterilmişti.

Tabii Kate'e de hemen telefon edip söylemiş, onlara gittiğimde de mektubu yanımda götürüp göstermiştim. Kate, hayretler içinde Kraliyet armalı mektuba bakmış, elin prensesine ne diye mektup yazdığımı hâlâ bir anlam veremediği gibi, o prensesin de kalkıp bana mektup yazmasını aynı şaşkınlıkla karşılamıştı.

Ama vine de mektup yazma konusunda bana yardımcı olduğundan olsa gerek, hafif tertip kendi de böbürlenmişti.

Hatta babasına da mektubu gösterdiğimizizde, adam mektubu benden bir gün için isteyip, elçilikteki arkadaşları-

na göstermek üzere götürmüştü. E, mektupta Mr. Faulkner' in de azıcık emeği vardı ve tabii ki arkadaşlarına karşı birazcık böbürlenmek onun da hakkıydı!

Kısacası benim "Kraliyet Mektubu Sırrı" da sır olmaksan çıkıp, yedi mahalleye yayılmıştı bile!

British Airways'in uçağında majestelerinin ülkesine doğru ilk kez uçarken işte aklıma bunlar gelivermişti.

Başkent Londra'nın Heathrow havaalanına inip, resimlerini gördüğüm, bazı filmlerde izlediğim Londra'nın o ünlü siyah taksilerinden biri ile bir hafta kalacağım otele geldiğimde, resimlerdeki Londra ile kendi gözümün gördüğü Londra arasındaki farkı çıkarmaya çalışıyordum.

Kalacağım otel, Londra'nın en ünlü caddelerinden biri olan Oxford Caddesi üzerinde, cephesi kırmızı tuğlalarla kaplı ünlü otel "Mount Royal"di. Geniş bir alan üzerine kurulmuş olan oteldeki odam hayli büyük, şık döşenmiş, rahat bir odaydı.

Başucumdaki komodinin çekmecesinde Hristiyanların kutsal kitabı "Bible-İncil" duruyordu. Yabancı bir ülkeye yaptığım bu ilk seyahatte böyle bir şeyi görünce şaşırmıştım.

Kendi ülkemde, mesleğim icabı pek çok seyahate çıkıyordum, çeşitli otellerde kalıyordum ama hiçbir otelin komodin çekmecesinde "Kur'an"a rastlamamıştım.

Daha sonraki seyahatlerimde pek çok otel odasındaki çekmecelerde "İncil" görecektim, hatta, Çin'de ve Endonezya'da kaldığım otel odalarında da Budistlerin din kitaplarına rastlayacaktım.

Aslında bence bu, birilerince istismar edilmediği sürece iyi bir fikir. Keşke otel odalarının çekmecelerinde her dinin kitapları bulunsa. İncil'in, Budist din kitabının yanı sıra, Kuran ve Tevrat da bu otel çekmecelerinde bulunsa ve isteyen kendi kitabını, isteyen de istediği kitabı okuyup, çeşitli dinler hakkında bilgi sahibi olabilse...

Böylece dini ayırım yapılmadan, her dinin kitabına ve inananlarına saygı gösterilmiş olur. Ve kimbilir, belki de

din yüzünden çıkan kavgalar azalır. Tabii bu benim fikrim ve dileğim. (Ama böyle bir uygulamanın bizim ülkemizde hemen istismar edileceğini de tahmin edebiliyorum).

Biz yine dönelim Londra'ya...

Otelime yerleştikten sonra, valizimi hemen açıp, üzerime rahat bir kıyafet giydikten sonra ilk işim, otel resepsiyonundan bir şehir planı edinmek olmuştur. Bir de şehir turuna katılmak istediğimi söylemişim.

Siyah çerçeveli gözlüğüyle karakter oyuncularına benzeyen resepsiyonist, "Oxford Caddesi"nden, "Marble Arch ve Hyde Park"a doğru yürüyüp, parkın "Speaker's Corner" denen köşesinden şehir turu yaptıran iki katlı ve üst katı açık olan "Big Bus Company"nin kırmızı otobüslerine binersen, bu arzumu yerine getirebileceğimi söyledi. Bilet paramı otobüse binerken ödeyebilecektim. Ve ünlü "Thames" nehrinin iki yakasını da böylece görmüş olacaktım.

Adamın dediğini yaptım. Elimdeki şehir planından da yararlanıp, "Big Bus Company"nin "Sightseeing Tour" otobüsünü elimle koymuş gibi buldum.

Hava güzel olduğu için üst kattaki açık bölümde oturup, kenti doya doya seyredip, ilk kez geldiğim şehri genel olarak tanımış oldum.

İki saat sonra, yeniden otobüse bindiğim noktada inmişim.

Bu benim "ilk" Londramdı. İki saatlik tur sonunda bu şehir "benim" oluvermişti.

Turdan sonra, gece yarısına kadar dolaşabildiğim kadar sokak, cadde dolaşmış, dolaştıkça bu şehri daha çok sevmeye başlamışım.

Şehre o zamanlar ilk kez geldiğimden, dolaşacağım semtleri elimdeki haritadan saptayarak yola koyulmuştum. "Hyde Park"ın kenarından, Hilton'un önünden yürüye yürüye bir yol ağzına gelmişim ve sola sapmaya karar vermişim. İyi ki de bu tarafa sapsam. Az sonra dünyaca ünlü "Hard Rock Cafe"nin önündeydim. Adını dergilerde okuduğum bu cafe'de bir mola verdim hemen. Duvarlardaki birbi-

rinden harika elektro gitarlar beni büyülemişti. Adresi: "150, Old Park Lane".

Sonra, önemli konserlerin verildiği "Royal Albert Hall"ı görmek istedim için de Hyde Park'ın güney kenarına geçip, "Knightsbridge" caddesinden aşağı yürüdüm.

Ünlü "Harvey Nichols" mağazası da burada Brompton Road 109-125 numarada. Yanında da "Sheraton Park Tower" oteli var.

"Harvey Nichols"da modanın A-Takımı kıyafetlerini bulursunuz. Burada kalite konuşur. Fiyatlar da ona göredir. Burada kadın-erkek kıyafetleri olduğu gibi, mücevher bölümü de var. Buraya gelmişken "5. Kat"a mutlaka çıkın. Ya da bir akşam üstü özellikle bir "drink" almaya gidin. Çok havalı ve popüler bir bar vardır bu katta. Ayrıca, dolaşmaktan büyük zevk duyacağınız gıda reyonu da bu katta. Bir dolaşsanız, hemen dayanamayıp "koy sepete" yapabilirsiniz.

Bu şık ve prestijli semtin ünlü bir başka caddesi de "Sloane Street"dir. Sokak, "Knightsbridge"den "Sloane Meydanı"na kadar uzar. Londralı aristokrat ailelerin ve başka ülkelerden buraya gelip, malikaneler satın alan bol paralıların yaşadığı, alışveriş ettiği caddelerde biraz dolaşmanızı tavsiye ederim. Çünkü buraların havası farklıdır. (Ama bana sorarsanız, ben "Soho", "Covent Garden" taraflarını tercih ederim. Aristokrasi benden uzakta kalsın. Yaşasın "Bohem" hayat!..)

"Knightsbridge"ın batıya doğru devamı olan "Kensington Caddesi"nde de bir süre yürürseniz, Hyde Park'ın parkın içinde ama caddeye yakın kısmında yükselen zarif bir anıt olan "Albert Memorial"i görürsünüz. Bununla karşı karşıya olan, çatısı bej kubbeli, kendi aşı boyalı renkteki konser salonu Royal Albert Hall'ün hoş yapısına hayran kalırsınız.

Yılların içinde bu ülkede onca yer gezdim. Girip çıkmadığım yer neredeyse kalmadı ama burada bir konser seyretmek de kısmet olmadı. Bakalım bir gün olacak mı?

Sonra, Londra'ya o ilk gelişimde, yine bu civardaki "87-135, Brompton Road" üzerinde çok geniş bir alan üzerin-

de kurulmuş, ününü de "Kraliçe'nin Mağazası" diye yapmış olan "Harrods"a gitmiştim.

O zamanlar henüz Prens Charles, Lady Diana ile evlenmemiş, sonradan Galler Prensesi olan güzel Diana da evliliğinin ilerleyen yıllarında kocasının ihmal ve aldatmaları sonucunda, "Harrods" mağazasının kurucusunun oğlu olan Dodi El Fayed'le aşk yaşamaya başlamamıştı.

60'tan fazla ünlü modaevinin kreasyonlarının teşhir edildiği bölümler var bu kocaman mağazada. Saatler pahalı mı pahalı, güzel mi güzel. Gümüş aksesuarlar, muhteşem yemek takımları emrinizde. Oyuncak reyonunda çocuklarınız kendini cennetteymiş gibi hissedebilir. Yiyecek içecek reyonundaki çeşitler sanki sonsuz gibi. Et-tavuk-balık yemeyen bir vejetaryen olmama rağmen, burada satılan balıkların görünümünün tıpkı bir tablo gibi olduğunu söyleyebilirim.

"Harrods"da dolaşmanın kuralları var. Aman sakın ola ki yırtık kotla, turistik şortla falan içeri girmeye kalkışmayın. Sonra içeriye elinizde yiyecekla giremezsiniz. Haberinizi ola.

TED Ankara Koleji'nde okurken, hocalarımızın tamamı (Türkçe derslerimizin hocaları hariç), "safkan" İngiliz'di. Miss. Miller, Mrs. Thorpe, Mrs. Phillips, Mr. Reynolds, Mrs. Ewell, Miss. Bird, Mr. Thomas, Mr. Swift, Mrs. Grant, Miss. Scott adları aklımda kalan İngiliz hocalarımın bazıları.

İngiltere'nin çeşitli kentlerinden olan hocalarımıza bazen İngiltere'yi, özellikle de Londralı olanlara Londra'yı anlattırırdık. Bayılırdık Londra'yı dinlemeye.

Bir de İngiltere'nin genellikle yağmurlu ve sisli olduğunu çeşitli kaynaklardan, ya da okuduğumuz kitaplardan duymuş, okumuştuk. Yağmur ve sis, benim için gizem demekti. Demek derdim kendi kendime, burası çok gizemli bir şehir.

İlk gördüğümde bu şehire bayılmışım. Güzellikler vardı. Üstelik de mevsim bahardı. Ve ben tatilim boyunca yağmur ve sisle hiç karşılaşmamışım.

Kolej'de Rudolf Besier'in yazdığı "The Barrets of the Wimpole Street" adlı bir komedi oyununun kitabını okumuş-

tuk. Hocamız fırsat buldukça, okuduğumuz kitapların filmlerine götürürdü bizleri... Bir gün bizi yine İngiliz Kültür Derneği'nde gösterilen okuduğumuz kitabın filmi de çevrilmiş, onu seyretmeye götürmüştü hocamız Miss. Miller...

Ben de ilk Londra'ya gidişimde, "Wimpole" sokağını bulmuş, sokakta bir aşağı bir yukarı dolaşmış, okulumu, sınıfımı, arkadaşlarımı, hocalarımızı, yaramazlıklarımızı, Miss. Miller'ı geçen yılları düşünüp, biraz duygusal takılmıştım sizin anlayacağınız. Sakin ve düzgün bir Londra sokağıydı bu sokak. Fazla bir özelliği yoktu ama okulda okuduğumuz kitabın esas konusu, bu sokakta yaşayanların bir hikâyesiydi.

Geçip giden zaman bir kuşa benziyordu. Sadece tek yöne, ileriye doğru uymasını biliyordu bu kuş. Bizler de bu kuşun kanatlarına tutunmuş, yaşandıktan sonra bir daha geri gelmeyecek olan gelecek zamana doğru uçup duruyorduk.

Bu şehri öyle sevmiştim ki, uçak biletim için bir fark ödeyerek dönüş tarihim bir hafta sonrasına kadar uzattım.

Otel rezervasyonum ise bir haftalık olduğundan ve kaldığım oda o hafta sonunda başka birine ait olacağından, otel rezervasyon görevlisi ile görüşüp bir hafta daha kalmak istediğimi söyledim. Kibar otel görevlisi de, odamı değiştirmeyi kabul edersen bana bir başka güzel oda verebileceklerini söyledi.

Ve ben odamı değiştirip, bir başka güzel odaya geçerek, yer değiştirmekte hayır vardır sözünü doğrularcasına, yeni odamda da bir hafta daha kalmıştım.

On beş günlük bu tatilim sırasında, bilemezdim, yılların içinde defalarca ve defalarca bu şehire gelip gideceğimi...

Avucumun içi gibi öğreneceğimi...

Tabii ki ilk Londra gezimin ikinci günündeki ilk işim, çocukluğumda yazdığım bu çocukça ve rüküş mektuba cevap veren Kraliyet ailesinin sarayını yakından görmek oldu.

Gerçi bir gün önceki şehir turunda iki katlı tur otobüsü "Buckingham Sarayı"nın önünden geçmişti ama olsun, ben orayı yakından görmek istiyordum.

Bazı kısımları sarı yaldızlı, yüksek siyah demirli bahçe parmaklıklarının az ötesinde yer alan "Buckingham Palace"ı uzun uzun seyretmiştim.

Neredeyse gözlerinin üzerine kadar inen ve kocaman bir kuş yuvasını andıran başlıklarıyla İngiliz askerlerinin, turistik adı "Changing the Guards" olan nöbet değiştirme seremonilerini izlemiştim.

Bu arada, Londra'ya ilk defa gidecekler için bilgi veriyim:

Hafta içi çoğu gün, saat 11.30'da, "St.James's Park"ın güneyinde, park boyunca uzanan ve "Bird Cage Walk" denen yoldan, bando eşliğinde gelen askerleri seyretmek için yüzlerce turist toplanır.

Siyah pantolonlu, kıpkırmızı ceketli, çene ile alt dudak hizasından bağcığı geçen o kocccaman siyah başlıklarıyla, Saraya doğru tek bir vücut gibi yürüyen askerleri seyretmek çok keyiflidir. 40 dakika kadar süren bu seremoni, sarayın bahçesindeki nöbet değiştirme seremonisiyle son bulur.

O zamanlar Prens Charles ile Lady Diana henüz evlenmemişlerdi demiştim ya, kepçe kulaklı Charles, bekâr kızlar arasında popüler, annemle benim aramda da espri konusuydu.

Söyle ki; annem benim seçimim olan, âşık olduğum, sevdiğim adamları, her ne hikmetse, bir türlü bana uygun görmemiştir.

Gerçi ikinci kocam film yönetmeni Tunç Başaran'ı nasılsa çok sevmiştir annem. İlk kocam müzisyen Attila Özdemiroğlu'na karşı da nötr davranmıştır. En sevdiğim sevgili için de, "Bu da çok uzun boylu be kızım!" demiştir.

Biricik kızının yanında kimbilir kimi, daha doğrusu nasıl birini düşünür, bilinmez. Ben de ona takılırdım, "Annecim, madem kimseleri beğenmiyorsun, o zaman bana Charles'ı aliver. Hem bak çocuk hazır bekâr, iyi eğitilmiş, üstelik de Prens! Konuşuver şu Elizabeth'le de işi bitiriverin. Benden âlâ gelin mi bulacak!" dediğimde gülüşürdük ama

sanki annemin gülüşünün içinde: "Ah keşke öyle bir şey olabilse," duygusu gizliydi gibime gelirdi!

Hatta, sonraki yıllarda ana-kız, birlikte yaptığımız Londra seyahatlerinden birinde, Buckingham Sarayı'nın önüne geldiğimizde "Hadi annecim, gidelim şu Kraliçe aneme beş çayında da, Charles'ı bana isteyiver," diye takıldığımızda, annem de bana, "Yok evladım, ben iyice düşünüp taşındım, bu prensi de sana uygun bulamadım. Pek koca kulaklı," deyince, sarayın önünü dolduran turistlerin arasında katıla katıla gülmüştük.

Sarayın tam ortasında bulunan ana kapının üst kısmında balkon vardı. Yıllar sonra Charles ile Diana, onlardan sonra da Sarah ile Andrew evlendiler ve sarayın önündeki on binlerce insanı Kraliyet ailesi ile birlikte bu balkondan selamladılar. Tıpkı anneanneleri ve anneleri kraliçelerin yıllar önce evlendikleri gün halkı selamladıkları gibi...

İlk gidişimde sarayın önünde ne kadar kalmıştım bilmiyorum. Ama orada durduğum sürece, sarayın pencerelerine bakıp, acaba yıllaaar önce cevaben bana yolladıkları mektup hangi odada yazılmıştı, acaba Charles'ın yatak odası hangi pencerenin arkasında, Kraliçe Elizabeth'in dairesi ne tarafta, Ana Kraliçe Victoria ne yanda beş çayını içiyor, baba Prens Phillips hangi odada çalışıyor, içeride kimbilir kaç tane WC vardır, acaba WC'ler ne taraflardadır gibi çeşit çeşit abuk sorunun kafamda nasıl da dolaştığını bugün gibi hatırlıyorum.

Bir ara düşünmüştüm, yıllardır milyonlarca çift gözün seyrettiği bir yerin duvarlarının arkasında yaşamak acaba nasıl bir duygudur diye... Bence feci bir duygu olmalıydı.

Düşünsenize, her an binlerce göz evinizi gözetliyor. Saray da onların evi olduğuna göre... Resmen gözetleniyorlar! Daha sonraları gittiğim ülkelerdeki sarayları seyrederken de aynı şeyleri düşünüp durmuştum.

Amaaann, iyi ki annem bana Prens Charles'ı almamış!!! Ben Ortaklar'daki ve Levent'teki saraylarımda, İzmir' deki "sığınağımda" mutluyum.

Sonra "Buckingham Sarayı"nın önündeki meydanın sa-

ğında ve solunda yer alan "St. James's Park" ile "Green Park"ın yemyeşil ağaçları arasında uzanan gül kurusu renkli "The Mall" denen yoldan yürüyüp gözlerimi yeşile doymuştum.

Gerçi o yıllarda İstanbul bugüne göre çok yeşildi, daha doğrusu sevimsiz betonlar tarafından henüz istila edilmişti ama yine de Londra'daki parklar bir harikaydı ve en önemlisi de bakımlıydı. "The Mall" denen yolun sonunda bulunan "Admiralty Arch"ın altından geçtim.

O civardaki turizm ofisinden, gezip görebileceğim yerlerin, showların, atraksiyonların resimli, fikir verici ve yol gösterici broşürlerinden, ayrıca pek çok tiyatro ve müzikalin küçük broşürlerinden aldım. Zamanım vardı ama yapacak, gezip-görecektir yer de çoktu.

Sonra karşıya doğru yürüyüp ortasında Amiral Nelson'un heykelinin bulunduğu "Trafalgar Meydanı"na geldim.

O zamanlar günde bir buçuk paket sigara içiyordum (Böögğğ). Güvercinler için yem satan adamdan yem alıp, hem meydanı dolduran güvercinlere yem atmış, hem de Samsun sigaramı tütürmüştüm. Sigaramı içerken de broşürleri inceleyip, görmem gereken yerlerin nerede olduklarını elimdeki şehir planından işaretlemiştim.

Ve o gün; planlı dolaşıp, sık sık elimdeki şehir haritasına bakıp nerede olduğumu bulursam, tempolu bir şekilde bol bol yürüyüp ve de dikkat antenlerimi de iyi çalıştırırsam, o ilk Londra gezimde ve ondan sonra gideceğim başka ülkelerin başka şehirlerinde, normalden çok daha fazla yer görebileceğime karar vermiştim.

Bu kararımı da, o seyahatten sonra yaptığım her seyahatte uyguladım (hâlâ da uygulamaktayım). Ve kararımın doğruluğu sonucunda da, her seyahatimde daha iyi bir gezgin olup, pek çok yer görme şansını yakaladım.

Yani bunu, "kızım sana söylüyorum, gelinim sen anla" hesabı, iyi bir gezgin olmak isteyen herkese gönderme yapmak için söylüyorum.

Anladikos? İyi!

Hadi o zaman yolumuza devam edelim.

Sihirli Dünya Bu Olmalı

BU BÖLÜMÜN bazı yerlerini okurken, lütfen, "Geziyle bu yazdıklarının ne alakası var?!" demeyin.

Evet belki bir kısmının var, bir kısmının yok. Ama bu bölümde yazacaklarım, "gerçek sanat" dallarından biri olan "TİYATRO"nun bizim ülkemizdeki yaşam ve çalışma zorluklarıyla, elâlemin Londrasındaki olumlu şartların kıyaslamasıyla ilgili olacak.

Ve bu bölümde yine not alabileceğiniz kısımlar olacak.

Ben tiyatro dünyasına "Sihirli Dünya" derim. Ve ben bu dünyada yıllarca çalıştım. Zorluklarını yaşadım, yakından gördüm. Kitaplarımda pek çok duygumu sizlerle paylaştığım için, bu bölümde de bu sihirli dünyanın "gerçeklerini" sizlerle paylaşmak istedim.

Ayrıca, vereceğim bilgilerle, Londara'ya gittiğinizde birkaç tiyatroya bilet alırsınız belki de. Sonra da **TV seyretme alışkanlığının üzerinize çökerttiği tembelliği aşip, kendi tiyatrolarımızdan birçoğuna da gidersiniz umarım.**

Londra, Amerika'nın ünlü Brodway'inden sonra, dünyanın en önemli ikinci "Tiyatro Dünyası"na sahip.

54 tane tiyatro sadece "West End" denen kısmında var.

24 tiyatro ise "West End"nin dışında yer alıyor. Bunların civarında da 45 tiyatro daha var. Yani Londra'da 123 tiyatro sahnesi mevcut. İlâveten 17 de çocuk tiyatrosu bulunmakta.

(Bu arada 'nehir gemilerindeki ve tek kişilik stand-up tarzı gösterilerin yapıldığı hem bar, hem de tiyatro olan yerleri saymıyorum.)

Bu rakamlar inanılmaz görünüyor ama gerçek.

İşte Londra'ya o ilk gidişimde, enformasyon bürosundan aldığım broşürlerdeki tiyatrolara ait bu bilgiler beni şok etmişti. Hemen, gitmek istediğim oyunları işaretleyip, biletlerimi almıştım. Her gece bir tiyatroya gidersem, görmek istediğim oyunları ancak görebilecektim.

Bu ilk Londramda, her gece bir tiyatroya ya da müzikale gitmek üzere en ön sıralardan biletler almıştım. Her mi-miği, her dekoru, her kostümü, kısacası her şeyi en yakından görmek için sabırsızlanıyordum. Bütün bunları göreceğim için de çok heyecanlıydım.

Tiyatro binaları harikaydı. Dekorlar muhteşemdi. Olanaklar sonsuzdu. Her şey benim için, Füsün olan adımın anlamı gibi sanki sihirdi. Büyülenivermişim.

Ayrıca, şehirdeki tiyatroların bu kadar sık arayla dizilmiş olmaları beni şaşırtmıştı. Caddelerde, sokaklarda tiyatrolar yan yana, karşı karşıya, arka arkaya sıralanmıştı. Tiyatro binalarının üzerinde o tiyatroda oynayan oyunun-müzikalin adı koccaman harflerle ve rengârenk ışıklarla yazılmıştı.

Bizde bunu nedense hiç yapmazlar. Oysa, bu tarz ışıklar insanı içeri çekip, özendiriyor ama bizim tiyatrolarımızın kapıları karanlık denecek kadar az ışıklıdır. Hiçbir tiyatroya, böyle bir ışıklandırma yapmayı her nedense düşünmez.

Ben araba kullanmayı bilmediğim ve asla da öğrenmek istemediğimden, çok sık gittiğim tiyatrolara, her yere giderken yaptığım gibi taksiyle giderim.

Bu giriş kapısı belirsiz ve kendi halindeki tiyatrolarımıza giderken, adres vermeden sadece adını söylediğimde, patt diye beni o tiyatroya götürebilen şoför sayısı maalesef hayli az oluyor!

Oysa, tiyatrolarımızın ve oynanan oyunların adları, şöyle albenisi olan bir tarzda, kocccaman renkli ışıklarla (beyaz floresanlı panolarla değil!) kapıların üzerine yazılmış olsa, değil sadece şoförler, herkes bu tiyatroların yerini öğrenmiş ve oynanan oyunlar hakkında bilgi sahibi olmuş olur.

Ayrıca, bu renk cümbüşü de insanların ilgisini çeker. Renkli ışıklar bulundukları yere, her zaman sihirli bir hava verir.

(Tabii ben bunları, sayısı çok olmayan benim gibi tiyatro fanatikleri için yazmadım. Onlar tiyatrolar dağ başında olsa bile ne yapar eder bir yolunu bulup giderler.)

Her gece Londra tiyatrolarına gittikçe görüyordum ki, onların tiyatrolarının iç dekorasyonları, insana gerçek bir tiyatroya gelmiş olduğunu hissettiren cinstendi.

Zaten binaların çoğu da 20. yüzyılın başında, ya da 18. ve 19. yüzyılın içinde yapılmış binalardı. Hepsi korunmuş, hepsi bakımlıydı. İçlerinde başlarından yangın geçmişler de vardı. İkinci Dünya Savaşı'nda bomba isabeti almış olanlar vardı ama hepsi pırıl pırıl restore edilmişlerdi.

"Drury Lane Theatre Royal", savaş sırasında yıkılmış ama bugün pırıl pırıl restore edilmiş halde tiyatro severlerin hizmetinde. Tiyatronun alt fuayesinde, kordonla çevrilmiş, kadifelerle bezenmiş bir "bomba", İkinci Dünya Savaşı'ndaki bir hava saldırısı sırasında düştüğü noktada, bugün halka gösterilmekte.

90 dakikanızı ayırırsanız, Londra'nın bu en eski tiyatrosunda yapılan rehberli tura katılıp, 338 yıllık tarihin içinde yolculuk ederken, tiyatronun sahne gerisinde değişik bir tur yapabilirsiniz.

Kostümlerin, dekorların, oyunlarda kullanılan yüzlerce cins avizenin muhafaza edildiği büyük depoları, dekorların yapıldığı marangozhaneleri, boyahaneleri, kulis odalarını, koskoca dekorların hidrolik liftlerle nasıl kaldırılıp indirildiği, bir yerden bir yere kaydırıldığı, adeta bir denizaltının makine dairesi kadar elektronik donanımlı teknik bölümleri hayretler içinde gezebilirsiniz.

Ve 3 tonluk yangın perdesi ile çatı kısmında bir yangın anında kapakların açılmasıyla tüm tiyatronun üzerine adeta yağacak olan suların saklandığı depolarıyla, bir tiyatronun sahne arkasının nasıl bu kadar büyük olabildiğine şaşıırıyorsunuz.

Düşünün 90 dakikalık bir sahne gerisi turu. Öyle ki; tura katılanlar, tiyatronun büyük fuayesinde tur öncesi toplandığında, tur rehberi, "İçinizde resim çekmek için geride kalıp yolunu kaybedenler olursa, yerlerdeki sarı okları takip etsin. Oklar sizi tekrar bu noktaya getirir," diye uyarmıştı.

Bizde bir tiyatro sahnesinin arkasını dolaşmak herhalde ancak beş dakikanızı alır. Mesela, Nedim Saban'ın "Tiyatrokare"sinde kuliste sadece 2 buçuk oda var. Biri bayanlara, biri baylara, yarım olanı da zaten kimse istemez ama o odamtırak yer de mecburen kullanılır. Haa, bir de WC var. Ve kulis öyle dardır ki, sahne arkasından yürüyüp diğer yana antrenizi yapmak için geçerken dekora çarpmamak için cırpınırsınız.

Aylar boyunca sevgili Nedim'in tiyatrosunda çalıştığım için, bu tiyatrodaki kulis sıkıntısını iyi biliyorum. Nedim de (nam-ı diğer Dr. Stres), Türkiye'nin en genç ve en tiyatro delisi patronu olarak, kulisini genişletmek ister ama bina buna elverişli değildir ki. Ve Nedim burada her yıl mucizeler yaratır.

Diğer tiyatro kulisleri de üç aşağı-beş yukarı aynı durumdadır.

Ayrıca bizde maalesef o güzelim eski İstanbul binalarının çoğu rantiyeciler tarafından yıktırılmış, yerine aptalsaptal binalar yapılmış, bu arada da pek çok tiyatro salonu bugünlere ulaşamamış, geçmişin anılarına gömülmüştür.

Bizim tiyatro patronlarımız ne yapsınlar, bulabildikleri salonları kiraladıklarından, binanın tarihi dokusunun olup olmayışına bakmak gibi bir lükse sahip değillerdir.

Kenterler ve Leventler (Kırca) hariç, hepsi kiradadır. Bazıları bir pasaj içindedir. Tiyatronun sihri ve büyüğü, ne yazık ki pasajların keşmekeşine gömülüp gider.

Ama elden gelen bir şey yoktur. Çünkü tiyatro salonu yoktur. Olanı bulmak zordur. Bulunanların da detayına fazla bakılmaz. Kiminin "sofita" denen sahne üzerindeki tavanı alçaktır, kiminin fuayesi, kiminin de kulis dar ve yetersizdir.

Tiyatroya gönül vermiş patronlarımızın bu duruma iç-leri sızlar ama yapacakları şey yoktur. Çünkü onlara salon lazımdır. Koca koca binaları yükseltenler de, ne yazık ki bi-nalarına tiyatro salonu yapmayı akıl etmezler. Edenler de bir tiyatro salonu nasıl olmalıdır diye bu işi asıl bilenlere danışmadan inşaatı bitirdiklerinden, salonların hep bir fal-sosu vardır!

Ya da bazı tiyatro çılgını patronlarımız, olmayacak sa-lonlara borç-harç bir yığın paralar harcayarak, o yeri yok-tan var edip tiyatro salonu haline getirmeye çalışırlar.

İşte onca az bilet parasına kapılarını size açan "Ti-yatro Dünyamız"ın gerçeklerinden bazıları... Ne olur bunlar aklınızın bir köşesinde dursun ve bundan sonra tiyatrolarımıza, operamıza, balemise lütfen daha çok il-gi gösterin.

Yıllar önce ilk kez gittiğim Londra'da büyüüne kapıl-dığım tiyatrolarda sergilenen her müzikalde, kalabalık or-kestralar vardı. Bu da, birçok müzisyene iş imkânı demektir.

Müzikallerin onca zor şarkıları, plak gibi çalan bu or-kestralar eşliğinde çalınıyor, sahnedeki oyuncular, inanıl-maz güzellikteki sesleriyle şarkıları "playback'siz-canlı" ola-rak söylerken, bir yandan da muhteşem bir şekilde dans edi-yorlardı.

Bir de bizim müzikalleri düşündüm. Devlet ve Şehir Ti-yatrolarının dışında, özel tiyatrolarda orkestra yoktu.

Zaten orkestra olsa, elemanların çalacağı orkestra çu-kuru denen yer her tiyatrodada yoktu.

Hatta, Gülriz Sururi-Engin Cezzar Tiyatrosu'nda şarkı-larını "canlı" olarak söylediğimiz "Hair-Saç" müzikalinin başrolünü sevgili arkadaşım Neco ile paylaşıırken, tiyatro-nun orkestra çukuru olmadığından, Emin Fındıkoğlu orkest-rası sahnenin yan kulisinde çalmıştı.

"Hair" gibi dünya çapındaki bu çok önemli ve büyük projede, orkestra elemanları olarak çok değerli müzisyenler bize eşlik ediyordu ama, ne yazık ki orkestramız salonun im-kânsızlığından dolayı, olması gereken yerde çalamıyordu.

Bunda tiyatro patronlarının yapabileceği hiçbir şey yoktu. Onların elinden bir şey gelemiyordu ki. Zaten dediğim gibi, oynamak için zar zor salon bulunuyor, olmayacak mekânlardan salon yaratıyorlardı.

Burası Türkiye'ydi. Olurdu böyle şeyler!

Bizde müzikallerin şarkıları Devlet ve Şehir Tiyatroları hariç, "playback" ile (yani önceden kaydı yapılmış banttan) söyleniyor, daha doğrusu söylenir gibi yapılıyordu.

Zaten salonlarımız ne yazık ki her zaman tam dolu olamadığı için (çok tutulan oyunlar hariç tabii), özel tiyatrolarımız parasal açıdan ancak kendilerini döndürebiliyordu. Devlet yardımı adı altında her yıl dağıtılan paralarsa dışların kovuğunda kalıyordu.

Özel tiyatrolar, büyük orkestraların altından maddi olarak kalkamazlardı, bu bir. İkincisi de, genel olarak her oyuncunun güzel sesi yoktu. Buna da en kolay çözüm "playback"ti.

Biz "Evita" müzikalini de (yine Neco ile oynamıştık) orkestra eşliğinde yine "canlı" olarak söylemiştik. Ama dediğim gibi, Büyük Şehir Belediyesi'ne ve devlete bağlı ödenekli tiyatrolarda, özel tiyatrolardaki kadar maddi sorun yoktu.

Tabii bu da haksız rekabete neden oluyordu.

Devletten ödeneğini alan tiyatrolarda salonlar dolmasa da, her oyuncu maaşını tıkr tıkr alabiliyordu. Hatta uzun zaman hiçbir oyunda oynamayan Devlet Tiyatrosu, Opera, Bale ve Şehir Tiyatrosu sanatçıları yaz tatili kış sezonu demeden maaşlarını alıyorlardı.

Oysa, özel tiyatroların salonları dolamazsa, o zaman maaşları ve kiralari ödeme zorluğuna düşerler. **Özel tiyatroların halk desteğine ihtiyacı vardır.**

Bunları niye yazdım biliyor musunuz?

Bütün bunlar, bizde ve onlarda nasıl oluyor, şartlar nedir, ne değildir bilesiniz istedim.

Aldığım bir tiyatro dergisinde, Londra ve çevresinde 123 tiyatro binası-sahnesi olduğunu okuyunca hemen İstanbul'daki tiyatroların sayısını düşünürmüştüm.

Şimdi, o sıralar İstanbul'da kaç tiyatro olduğunu tam olarak hatırlayamıyorum, ama şu anda İstanbul'un Avrupa yakasında 23 tiyatro sahnesi, Anadolu yakasında ise sadece 6 tiyatro sahnesi var.

(Dikkat! Tiyatrolarımızı değil, sadece tiyatro sahnelerini yazıyorum.) Bakalım bu sezon hepsi perdelerini açabilecek mi? Çünkü maddi sorunlar çok.

Yani toplam olarak (maalesef diyeceğim) bazı Avrupa ülkelerinin nüfusundan bile fazla nüfusa ve toprağa sahip koskoca dünya kenti olan ve Avrupa'dan Asya'ya yayılmış olan İstanbul, sadece 28 tiyatro sahnesine sahip.

5'i Şehir Tiyatroları bünyesinde olmak üzere, 14 de çocuk tiyatromuz var. Üstelik bizde tiyatro biletleri tüm yabancı tiyatro biletlerinden daha ucuz. Hele Devlet ve Şehir Tiyatrolarının biletleri özel tiyatrolardan da ucuz.

Şehir Tiyatrolarında Mart 2000 itibarıyla bilet fiyatları:

Tiyatro oyunları: 1 milyon,

Müzikaller: 1.500 milyon,

Öğrenci ve çocuk oyunları: 500 bin TL,

(Hani neredeyse bedava!)

Devlet tiyatrosu: 1 milyon, 3.5 milyon,

Çocuk oyunları: 750 bin ve 1 milyon,

Müzikaller: 3.5 milyon ve 5 milyon,

Devlet Opera ve Balesi: 2 milyon ve 7 milyon,

Devlet Senfoni Orkestrası ve Korosu konserleri: 4 milyon,

Devlet Klasik Türk Müziği Korosu: İnanmayacaksınız ama sadece sadece 400 bin TL,

Tiyatrokare (Nedim Saban): 6 milyon ve 8 milyon,

Levent Kırca-Oya Başar: Müzikal oyunlar oynanmakta.

Fiyatlar 5-10-15-20 milyon,

Kenter Tiyatrosu: 3 ve 7 milyon,

Ama, salon dolduran bazı oyunlara karşılık, ne yazık ki bu kadar ucuz bilete rağmen, salonu dolmayan tiyatrolar da mevcut.

Oysa, Londra ve Brodway tiyatrolarında değil boş salon, ful çeken salonlardaki oyunlar için aylaaar sonrasına rezervasyon yapılmakta.

Londra'ya o ilk gidişimden bugüne kadar seyrettiğim oyunları tek tek yazacak değilim. Ama doğrusu, çooook çok oyun ve müzikal seyrettiğimi de yazmadan geçemeyeceğim.

(Tabii bu konuda oldukça iddaliyim ama "Tiyatrokare"nin genç patronu sevgili arkadaşım Nedim Saban'ın – yani Dr.Stres – Tiyatro İstanbul'un kurucusu ve Genel Sanat Yönetmeni sevgili Gencay Gürün ile çok sevdiğim yönetmenim, Dormen Tiyatrosu'nun kurucusu Haldun Dormen'in yurtdışında oyun seyretme rekorlarına erişmem pek kolay değil. Onu da belirteyim.)

"Grease" müzikali henüz bu yüzyılın başlarında İstanbul'a geldi. Ben o nefis koreografisi olan harika şarkılı müzikali, geçen yüzyılda, 1995 ve 1998 yıllarında olmak üzere iki kez seyretmiştim. "Smoky Jo's Cafe" de Maydonoz Showland'e geldi ama ben onu da kaç sene önce seyretmiştim.

Bizde bir oyun birkaç sezon oynarsa patronlar tarafından önce derin bir "ohh" çekilir ki. Ama yeni sezonda o oyunun yanına bir ya da iki oyun takviyesi yapılır ve yeni oynanacak öyle devam edilir.

Sevgili arkadaşım, çok sevdiğim Ferhan Şensoy 2000'de 14. yılına basan "Ferhangi Şeyler"i haftada bir gün olmak üzere hâlâ oynuyor ama tiyatrosunun repertuarında beş değişik oyun daha sergileniyor. Yeni sahnelenen oyunu haftada dört seans oynarken, diğer oyunlarını da birer seans oynuyor.

E, Ferhan ne yapsın. Burası Türkiye! 100 dolara kafalardan aşağı peçete atıp, 70 milyona garson ceketi yakıp, 50 milyona masa devirerek eğlendiklerini sanan sonradan görme bitakım görgüsüz eğlence holiganlarının istilasında olan eğlence dünyasında, ne yazık ki "gerçek sanat ve sanatçı" kavramları da yozlaştı!

İşte bu yozluk içinde olanlar, ne yazık ki "gerçek sanat"a ve "gerçek sanatçılar"a oluyor. Müziği bilenler, iyi şarkı söyleyenler medyanın gündemine alınmazken, müziğin

"m"sinden habersiz, sanatın "s"siyle alakası olmayanlar, Metin Uca'nın her sabah "Günaydın Türkiye" programında dediği gibi: "Meçhul ve Menkul Kıymetler(!) Borsası"nı teşkil eden Meçhuller, yaşadıkları aşkları, çekirdek kabuğunu doldurmayacak eften püften haberleriyle yazılı ve görsel basını işgal ediyorlar.

Ve medyanın maalesef çıplaklığa ve cinselliğe aşırı prim vermesi sayesinde de bu giyinmeyi unutmuş "Meçhuller" ortalıkta at koşturuyorlar! (Kaliteli ve başarılı olanları ne ben, ne de Metin Uca, tabii ki bu keşmekeşin içine sokmuyoruz.)

Medya, her Allahın günü çıplak kadın haberlerini, ve hiçbir haber değeri olmayan abuk-subuk şeyleri yazıp çiziyor da, dikkat edin, gazete ve TV'ler tiyatroya, kitaba, resme, heykele, baleye, operaya, klasik konsere sayfalarında-ekranlarında ne kadar yer verip, bu gerçek sanat dallarına ve bu sanat dallarıyla uğraşan gerçek sanatçılara ne kadarcık yer ayırıyorlar, bir düşünün.

(Bu arada, kültür-sanat programları yapanları ve bu tarz programlara ekranlarında yer veren aslan yürekli şövalyeleri kutluyorum.)

Hal böyle olunca da, halkımızın "sanat" bilinci oluşmıyor. Azıcık varsa da bu bilinç gelişmiyor. Tabii bu durumda da tiyatrolarımız, yaşamak; salonlarını yaşatmak zorluğuna düşüyorlar.

Oysa Londra ve Brodway sahnelerinde oyunlar tek tabanca olarak yıllar boyu oynuyor. Hem de bir gün hariç, haftanın her günü. Yaz tatili falan olmadan. Birkaç örnek vereyim:

"Starlight Express" 2000 yılı itibarıyla "Apollo Victoria" Tiyatrosu'nda 16. yılında hâlâ ful oynuyor. Bizde de "Lüküs Hayat" opereti 2000'de 16. yılını kutladı ama Şehir Tiyatroları'nın 5 aylık yaz tatili olduğunu ve oyunların ayda 1-2 hafta kadar oynandığını da bilelim. (O da her gün değil.)

Elâlem Londra'da yaz-kış demeden, üstelik her hafta 8

kez olmak üzere 16 yıl boyunca oynuyor. 16 yılda kaç oyun eder varın artık siz hesaplayın.

Victor Hugo'nun "Sefiller" müzikali, "Palace" tiyatrosunda 10. yılını kutlamakta.

"Buddy" müzikali "Victoria Palace" tiyatrosunda uzun yıllar oynadıktan sonra, şimdi de "Strand" tiyatrosunda oynuyor. Yani semt değiştirdi ve 11. yılına geldiği halde, hari-ka Rock and Roll şarkılarıyla seyirciyi hâlâ hop oturtup hop kaldırmakta.

Andrew Llyod Webber'in ünlü "Cats-Kediler" müzikali, hem Brodway'in ve hem de "New London" Tiyatrosu'nun en uzun süren müzikali olma rekorunu elden bırakmadı ve 19. yüzyıl sonunda artık bitirilmesine karar verildi. (İki kez seyrettiğim müzikallerden biri de budur.)

"Her Majesty's" Tiyatrosu'nda oynayan "Phantom Of the Opera-Operadaki Hayalet" müzikali de uzuuun yıllardır, hem Brodway'de, hem de Londra'da hâlâ seyircileri büyülüyor.

Hele hele bir tiyatro oyunu var ki dünya rekoru onda. Aynı tiyatro salonunda, ("St.Martin's" Tiyatrosu'nda) Agatha Christie'nin "Fare Kapanı" adlı polisiye oyunu, tam tamına 50 yıldır, yanlış okumadınız tam ELLİ yıldır oynamakta.

Ben bu oyunu 1978'de, yani sahnelendiğinin 28. yılında seyretmiştim. Tabii yılların içinde, oyuncu kadrosu yenileniyor. Haftada 8 oyundan 1 yılda 384 oyun, 10 yılda 3840, eli yılda da 19200 oyun eder. Amerikan filmlerinde dendiği gibi kocca bir "woow" çekilmeyi hak ediyor valla!

İngiliz Ulusal Operası'nın sergilediği mesela bir operayı, diyelim ki Mozart'ın "Don Giovanni" operasını hafta içinde 45 pounda, cumartesi geceleri ise 50 pounda seyredebilirsiniz. (Bir de bizim Devlet Operası'nın 2 ve 7 milyonluk bilet fiyatlarını düşünün! Vah ki vah!)

Üstelik tiyatro oyunları ile müzikallerin bilet fiyatları 10 pound ile 35 pound arasında değişmektedir.

Bu düşük fiyatlı biletlerin tiyatro salonunun en tepede-

ki dördüncü kat balkonları veya salonun en arka yan sıralarına ait fiyatlar olduğunu biliniz.

Bu kitabı okuduğunuz gün İngiliz Sterlininin kaç lira olduğuna gazetelerden bakın ve varın bir bilet Londra'da kaç para siz hesap edin. (Şu anlarda 1 Sterlin 1 milyona doğru gitmekte.)

Bir de bizim tiyatro biletlerinin kaç lira olduğunu ve bu fiyatlarla da oyunları en iyi yerden seyredebileceğinizi lütfen hatırlayın!

"Royal Festival Hall"de "Londra Filarmoni Orkestrası"ndan bir Beethoven, bir Bella Bartok dinlemenin bedeli 35 pound.

Ya bizim "Cemal Reşit Rey Konser Salonu"ndaki bir klasik konserin bileti kaç lira? Yerli sanatçıların konser ve resitalleri 2 milyon, yabancıların 4 milyon ve 6 milyon!

Yani bizde ve onlardaki bilet fiyatları arasında mevcut olan farkın büyüklüğünü görüyor musunuz? Fark değil adeta uçurum!! Gerçek sanat adına çok yazık!

Bunları yazıyorum ki, bir gün yolunuz, olur-a, Londra'ya, New York'a düştüğünde, "lisanını anlamasanız bile" hiç olmazsa "bir" müzikale gidip görün. Görün ve oralardaki iş verenlerin ve seyircilerin "gerçek" sanata nasıl değer verdiklerine şahit olun.

Ve tabii Türkiye'nin neresinde olursanız olun, mutlaka tiyatrolara gidin. Pek başınız hoş olmasa bile, hiç olmazsa arada bir de olsa operaya, baleye, bir klasik konsere gitmeye zaman ayırın.

Gidin ki, ülkemizin "gerçek sanatına" bir nebze bile olsa sizin de katkınız olsun. Yani bir çimdikcik tuz da, aşsınız katın. Çorbada sizin de tuzunuz olsun.

Unutmayın, bir ülkenin çağdaş boyutlara ulaşması, olur olmaz her yere gökdelen bina dikmekle, her önüne gelenin şarkıcı olmasıyla olmuyor! Olamıyor!

Emek ve zaman harcanan "gerçek sanat", çağdaş ülkeler arasındaki tek ve en önemli ortak nokta. Yani bizim çağdaş olabilmemiz için daha çok fırın ekmek yememiz gere-

kiyor! Hükümet programında "gerçek sanata" daha çok bütçe ayrılması, maddiyatın yanında manevi destekler de verilmesi, sanatta çağdaş olma yollarının benimsenmesi için, TV'lerdeki sanatsal ve kültürel programların önem kazanması gerekiyor.

Yazılarını zevkle okuyup, müziğini beğeniyle dinlediğim Zülfü Livaneli'nin Sabah gazetesindeki "Dünya Değişirken" adlı köşesinde yazdığı bir yazıyı kesip saklamıştım. Livaneli'nin yazısının son bölümünü sizlere aktarıyorum:

"...Türkiye'de bugün hiçbir çevreden iltifat görmeyen marifet sahipleri yavaş yavaş köşelerine çekiliyor, meydan bol bol övgü alan "sade suya tirit"lere kalıyor. Kötünün iyiyi kovması bakalım nereye kadar sürecek?"

Acaba kültürün başındakiler ve TV yöneticilerimiz, Livaneli'nin özetlediği gerçeği görüp, anlamını kavrayabilecekler mi?

Bu arada da devlet büyükleri, öyle ulufe dağıtır gibi bol keseden her önüne gelene "Devlet Sanatçısı" ödülü dağıtacakları yerde, tüm sanatçıların sosyal güvencesini sağlasalar, sanatçıların gelecek yıllarını güvence altına alsalar daha yerinde olmaz mı?

Yabancı ülkelerde hemen her otelin resepsiyonunda "Tiyatro biletleri rezervasyonu" yapılıyor. Gidin bakın bakalım, bizim otellerin kaçında böyle bir hizmet verilmekte!!

Sonra adamlar öyle bir sistem kurmuşlar ki, bulunduğunuz ülkeden "Globaltickets Office"e veya görmek istediğiniz oyunun oynadığı tiyatroya telefonla kredi kartınızı bildirerek, Londra'ya gideceğiniz tarihler içindeki bir güne yer ayırtıyorsunuz. O da şansınız varsa ve istediğiniz tarihte, istediğiniz oyuna yer bulabilirsiniz!

Öyle ya, mesela Şubat ayında Londra'dayken "Aslan Kral" oyunu için 31 Mayıs, uzun yıllardır oynayan "Phantom of the Opera" için de 24 Hazirana yer ayrılıyordu. (Bunu görmüştüm, sadece fikir edinmek için sormuştum.)

Londra'ya gitmişken, lisan bilmeseniz bile mutlaka birkaç müzikale gidin. Müzikal seyretmeden Londra'dan dön-

mek, tuzsuz yemek yemek gibidir. İçinizde müzikal biletine para vermeye kıyamayanlar varsa, ille de gitmeniz için bir hamle daha yapıyorum: "Half-Price Ticket Booth" yani yarı fiyatına bilet bulabileceğiniz sadece bir tek satış noktası var. O da "Leicester Meydanı"ndaki parkın güneyinde.

Ama bu noktadan yarı fiyatına alabileceğiniz biletleri; sizin istediğiniz oyun için değil de, ancak o gece yer bulunabilecek oyunların arasından bir seçim yaparak alabilirsiniz.

Yalnız önceden söylemedi demeyin, burada daima uzun kuyruklar vardır. E, azıcık gönderme yapayım! Dünyanın çeşitli ülkelerinden gelen turistler, yaz kış demeden kuyrukta bekleyip birkaç tiyatro oyunu, müzikal seyretmeyi, alış-veriş yapmaya tercih ederler!

Bizdeyse biletler ya ille tiyatro gişelerinde, ya "Vakkoruma" mağazalarında, ya da birkaç belirli noktada satılmakta.

Bizde de artık telefonla konserlere bilet alabiliyor, kredi kartı numaranızı verip yer ayırtabiliyormuşsunuz. Ama bunun karşılığında da bilet paralarının fiyatına orantılı olarak bir ücret ödüyorsunuz. Yani işi abartmışlar! Hatta saçmalamışlar! Kısacası, bu tip yanlışlarla, insanları adeta satsal olaylardan geçiriyorlar.

Londra'da da bu hizmet veriliyor ama bizdeki gibi bilet parasının ucuz ya da pahalı yerden oluşuna göre değil de, 1-1.5 pound kadar fiiks bir ücret alıyorlar. Hiçbir ücret almayan kuruluşlar da var. Yani insanlarımız çeşitli kolaylıklarla özendirilip, onlara tiyatroya gitme kolaylığı falan sağlanmıyor.

Millet oralarda kuyrukta! Ya bizde?.. Ne kuyruğu! Gitmeyi düşünse bile bilet almaya üşeniyor. Aptal-saptal kasetlere, CD'lere, barlara, meyhanelere bütçesinden para ayırıyor ama onlar kadar pahalı olmayan tiyatro biletlerine para vermeye kıyamıyor.

Bu kitabı okuduğunuz tarih her ne olacaksa, şayet o sıralarda tiyatrolarımız, benim yazdığım bilet fiyatlarına zam yapmış olurlarsa, lütfen onlara hak verin.

Bu satırları yazdığım sırada 1 kilo yeşil biber 2 milyon liraydı. Siz bu kitabı okurken sadece biberin kilosuna değil,

kimbilir, neler kaç liraya yükselmiş olacak. Onun için tiyatroları mazur görün.

Kadrolarında oynayan onca oyuncuyu beslemek, gazete ilanlarına para yetiştirmek, dekor, kostüm, telif paralarını ve salon kiralarını ödeyebilmek için yapacakları küçük zamları onlara helal edin.

Asıl siz pahalılıkla güreşip onu alt etmek istiyorsanız, olur olmaz şeylere, markalara, her gördüğünüz şeye boşuna para harcamayın. Pahalı şeyleri almayıp, o ürünlere boykot ilan edin.

Çünkü, hükümet ve özel kuruluşlar her şeye zam yaptıkça, sizler de o şeyleri aldıkça enflasyon aşağı inmez!

Tiyatro, dil gibi, din gibi aşkla bağlanılacak bir şeydir.

Türk tiyatrosunun duayeni Muhsin Ertuğrul'da "Tiyatro, insanlara yol gösteren bir deniz feneridir." demiş. Ne güzel demiş. Ama burada ama dışarıda tiyatrolara gittikçe ufukumun genişlediğini, hatta bazı oyunların bana yol gösterdiğini hissedirim.

Lütfen tiyatrolara gidin. Giderek destek verin ki tiyatrolarımız yaşasın.

UNUTMAYIN, "Sanat"; halk ve hükümetler tarafından desteklenmezse, halk da TV ve basın kanalıyla "gerçek sanata ve sanatçıya" ve sanatın çeşitli dallarına özendirilmezse, o ülkenin çağdaş ülkeler arasında yer alması ancak hayal olmaktan öteye gidemez.

Yukarıdakilere, aşağıdakilere, kısacası "birilerine" duyurulur!

Hadi Dolaşmaya...

SENELELER önce gittiğim o ilk Londra gezime geri dönüyorum. Sigara molası verip, kuşlara yem attığım "Trafalgar Meydanı"nın arka kısmında "Ulusal Portre Galerisi" vardı. Gezebildiğim kadarını gezip çıkmıştım.

"Trafalgar Meydanı" deyince bir anımı aktaracağım. Genelde uzun yıllar yılbaşı gecelerim hep program yaparak, şarkı söyleyerek geçmiştir. Çeşitli nedenlerle çalışmadığım yılbaşlarını gayet iyi hatırlıyorum.

İlk evliliğimde, kocam Attila Özdemiroğlu'nun bizimle birlikte yaşayan iki çocuğundan oğlu çok ağır bir Kabakulak geçirmişti. Yavrum Sarp'ın nekahat dönemi yılbaşına denk düşmüştü. O yıl evde kocaman çam ağacımızı yapıp, çocuklarımızla başbaşa olmuştuk. Rahmetli kayınvalidem ve kocası (Ati'nin üvey babası) rahmetli Nüzhet ağabey de gelmişlerdi. Ailece geçen bir yılbaşıydı, o yılbaşı...

Sonra, bir yıl feci sesim kısıktı, grip olmuştım. O yılbaşı, ikinci kocam Tunç Başaran'la birlikte geçireceğimiz ilk yılbaşımızdı. Hani neredeyse hasta olmama sevinmiştik. Evimizde birlikte yemek yiyip, sonra onun reklamcı arkadaşlarının evindeki bir toplantıya gitmiştik.

Çalışmadığım diğer yılbaşlarını da çok az olduğu için gayet iyi hatırlıyorum. Bir yılbaşımı annem ve babamla başbaşa geçirmiştir. Bir yılbaşı da anem-babam, Nermin, Lale-kocas ve çocuklarıyla birlikte benim evde yemek yiyerek girmiştik yeni yıla. Onun dışında bir kez Ali Hakan, Yavuz ve Yaşar'la Fas'ta-Marakeş'te girdim yeni yıla. Bir kez sevgilimle Paris'te yeni yılı karşıladık. Bir yılbaşını tiyatrocu sevgili arkadaşım Defne Halman'ın evinde, rahmetli Onat

Kutlar ve karısı Filiz, Yavuz, Yaşar, tiyatrocu Arif Akkaya ve Defne'nin birkaç da arkadaşı ile kutlamıştık.

Bunun dışında bir kez de kendi başıma Londra'ya gitmiştim. Onun dışında yirmi kusur yıl hep şarkı söyleyerek insanları eğlendirdim. Tabii ben de eğlendim beni seven insanlara şarkılarımı söylerken. Ama hep şöyle yalnız başıma olacağım bir yılbaşı isterdim. Ve bunu yakında gerçekleştirebildim.

Yılbaşından bir hafta önce gitmiştim Londra'ya. Yine günlerim orada kiraladığım evimle, tiyatrolar, müzikaller arasında geçiyordu. Yeni yıl yemeğimi yerken, restoranda yanımda ailece oturan aileyi mutlu bir şekilde yemeklerini yerken görünce hüzünlenmiş ve gözlerimden akan yaşlara engel olamamıştım. Masalarımız çok yakındı, ailenin annesi olduğu belli olan kadın bir sorunum olup olmadığını sormuştu.

Sorunca daha çok ağlamaya başlamıştım. Ailemi özlediğimi söylemiştim kadına. Bana kendilerine katılabileceğimi söyledi. Zaten yan yana oturuyorduk. Sohbet başladı. Kadehler kalktı, Hatta ben annemleri oradan aramıştım onları çok özlediğimi söylemek için. Galler bölgesi Swanse'den yılbaşı için gelen aile de o anda kadehlerini annemle babam için kaldırmışlardı, bende babamlara telefonda bunu aktarmıştım.

Anne-baba-oğulları-kızları-damatlarıyla yan masada oturan neşeli ailenin dostça ilgisi ve içimdeki karışık duygularla yemeğimi yiyip kalkmıştım sonunda. Beni sevgiyle kucaklayıp öpmüştü anne olan kadınla kızı. Ne şekerler... Sokakın ayazında yürürken kendime gelmiştim.

Yeni yılı "Trafalgar Meydanı"na toplanan İngilizler ve dünyanın her yerinden gelmiş olan dünya insanları ile birlikte kutlamak üzere, polis kontrolünden geçip, kendime ayakta durabilecek bir yer bulabilmişim. Çok kalabalıktı ve daha da oluk oluk insanlar geliyordu. "Trafalgar Meydanı"nın ortasına kurulan kocccaman çam ağacının etrafındaki binler, kısa zamanda on binler oluvermişti. Hani buradan

ayrılmak istesen buna imkan yok! Her yer omuz omuza insan dolu.

Zaman içinde holigan tipli biracı gençler taşkınlıklar yapmaya başladılar. Polis devamlı kibarca ikaz ediyordu onları. Yanımda Arjantin'den ve Yunanistan'dan gelmiş gençler vardı. Onlarla sohbeti koyulaştırdık. Ama o holigan tiplerden rahatsız olmaya başlamıştık.

Ne zaman bütün meydan, bir ağızdan ondan geriye doğru saymaya başladı, ne zaman meydandaki büyük ışıklı levhada yeni yıl yazdı ve havai fişekler devreye girdi, Allaaaah! Ortalıkta durulmuyor. Onlarca kalabalık, omuz omuza bir o yana, bir bu yana sallanıyor. Holiganlar delirdi, hepimizi biralı ağızlarıyla öpmeye başladılar, polis de ulaşamıyor. Tamam dedim kendi kendime şimdi herkes yerlere devrilecek ve ezilerek öleceğiz!

Neden buradayım diye neredeyse ağlayacağım! Kalabalık yürüse, buradan kaçacağım ama nerdeee?! Nihayet çok uzun bir süre sonra polis etkili olarak devreye girdi. Ve kalabalık yün yumağı gibiiken, yavaş yavaş çözülmeye başladı.

Tanrım, elleri biralı holiganlar da daha çoğalıp daha azmaya başladılar mı? Meydandaki heykele tırmananlar, havuza o soğukta atlayanlar, manyak gibi bağırıışanlar, en kötüsü de her önüne gelen kadını öperek sözde yeni yıl kutlayan biracılar! Tanrım, o tertemiz görmeye alıştığım caddeler bira kutusundan geçilmiyor. O anda evimde, anne-babamla olmayı öyle çok istemiştik ki.

Saatler süren zorluklar sonunda "Marbe Arch"daki evime kendimi zor atmış, hemen kendime bir kahve koyup, TV'mi açıp, gecenin kabusunu atlatmaya çalışmıştım.

Sevgilimle geçirdiğim Paris'teki yılbaşı gecesi böyle bir panik yaşamamıştık. Zaten Marakeş'te arkadaşlarımlaydım. Sheraton'da kalıyorduk ama biz özel ve otantik bir show seyretmek üzere harika bir Fas restoranına gitmiştik.

"Trafalgar Meydanı"ndaki o yılbaşı gecesinin paniğini bu satırları yazarken bile yaşadım valla! Oysa yılbaşının renkli ışıkları, sokaklardaki kocaman süslenmiş çam ağaçla-

rı, ısıltılı caddeler ne güzeldir. Ama bir daha mı yılbaşı gecesi?! Mersi! Gideceksem yılbaşı öncesi gidip, o ısıltılı Londra'yı yaşarım, yılbaşı öncesi de dönerim evime.

Haa, bir de aman aklınızda bulunsun, noel gecesi taksi, otobüs falan bulamazsınız. Underground falan nanay! Herkes evinde "Thanks Giving Day-Şükran Günü"nü kutlayıp hindilerini yer, kilisesine gider. Sokaklar bomboş olur. Tiyatrolar, dükkânlar kapalıdır. Sonra Londra bu mu? diye şok geçirmeyin, söyliyeyim de.

Hadi şimdi dönelim Londra'ya ilk geldiğim o yıla...

Meydanın sağ kenarındaki "St. Martin-in-the-Fields" kilisesinin arka avlusunda her gün 10.00-17.00 saatleri arası açık olan ve kilisenin adını taşıyan açık pazarı dolaştım ki burası "Charing Cross" postanesinin de arkasına düşüyor. Yani buradan sevdiklerinize ya da sevdiğinize bir Londra kartı yollayabilirsiniz.

Hep e-mail yollanacak değil-a! Sanki eskiden e-mail varmış gibi! E-mail icat oldu, o güzelim mektuplaşma rafa kalktı! Oysa sevgiliden gelen bir mektubu, ya da şu anda yaşamayan bir yakınınızın bir vakitler size yazdığı duygu yüklü satırları, şayet anılara değer veriyorsanız, ölünceye kadar saklayabilirsiniz. Ya e-mail öyle mi?!

Az kullandığım bir yazı masam vardı. (Artık bar olarak kullanıyorum ama içkiyle aram yok haa! Bu bar sadece konuklarım için) İşte geçen ayların içinde bu masanın çekmecelerinde bir şey arıyordum. Neler buldum biliyor musunuz?

"Sevgili dost Barış Manço'nun bana Londra'dan attığı çok neşeli bir mektup... Türkuaz renkli bir kalemle yazmış. Mektubun altında da sevgili Lale'nin kısa satırları var. O zamanlar evli değillerdi ve Lale'yle ben henüz tanışmamıştık.

O mektuptan sonra Barış ve Lale ile Londra'da buluşmuştuk.

O mektup beni ne anılara götürdü. E-mail olsaydı, artık çoktan toprak olan Barış'cığımın böyle bir anı kalmış olur muydu?

Sonra, yıllar önce kaybettiğim söz yazarım Çiğdem Ta-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

lu'nun çeşitli zamanlarda Londra'dan attığı kimi kansere ya-
kalanmadan önce, kimi tedavisi sırasında yazdığı mektup-
lar... Çiğdem artık yaşamıyor ama onun inci gibi yazısıyla
yazdığı mektuplar bugün hâlâ benim elimde.

İlk kocam Attila Özdemiroğlu'nun şehir içinden evimi-
ze postaladığı, "Seni seviyorum ve yalnız seninle mutlu ol-
mak istiyorum," diyen çok kısa ama çok anlamlı mektubu...

"Love-Aşkım" diye başlayan başka mektupları... Çok
sevdiğim annesi, artık rahmetli olan tatlı kayıvalidemin
sevgi yüklü mektupları... Attila'nın peçetelere, minik kâğıt-
lara yazdığı sevgi sözcükleri...

Bütün bunlar e-mail ile yollanmış olsaydı, bugün yıllar
önce boşandığım ve deli gibi âşık olduğum ilk kocamın duy-
guları, bugün elimde olmazdı.

İkinci kocam Tunç Başaran'ın, "Karıcığım, seni seviyo-
rum. Tunç..." diye yazdığı notları, daktilosuyla yazıp imzala-
dığı sevgi-özlem-aşk dolu mektuplarını, istemeye istemeye
boşanmaya karar verdiğim sırada Tunç'un yazdığı sitem-
sevgi-kızgınlık yüklü mektup, düşünüyorum da, iyi ki e-ma-
il ile yollanmamış. Bugün hâlâ istediğim zaman o satırları
defalarca okuyabiliyorum.

Sevgili olarak en sevdiğim Halil'in el yazısı ile yazdığı
"Küçük Kadınım," diyen, "Canım Benim," diyen yazıları, iyi
ki e-mail olarak yazılmamış. Bugün hâlâ hepsi "ikimize" ait
ıvır-zıvırları, fotoğraflarımızı sakladığım çekmecede duru-
yor.

İşte, onun için benden size söylemesi; gittiğiniz yerler-
den sevdiklerinize, o anki duygularınızı aktaracağınız bir-
kaç satırlık bir kart, inanın yıllaaar sonra çok büyük önem
taşıyacaktır.

"Charing Cross"ta kalmıştık. Buraya Underground ile
gelirseniz aynı adı taşıyan durakta inmeniz gerekiyor. Jubi-
lee", "Bakerloo" ve "Northern" hatları bu duraktan geçer. Bil-
ginize...

"Charing Cross" caddesinde 5 tiyatro var. Caddenin bir
yanında "Leicester Square (Meydanı)", diğer yanında da
"St.Martin's Lane" caddesi uzanır. Burada pek çok İngiliz

pub'ı vardır. Çeşitli mağazalarda bunların arasına serpilmiştir.

Londra'ya, gittiğinizde hem renkli zaman geçirebileceğiniz, hem de işinize yarayacak, giyimden aksesuara, pek çok şeyi ucuz fiyata bir arada bulabileceğiniz "Market"lerin bazıları hakkında işinize yarayacak bilgiler vereyim.

"Northern" hattı, belki de Londra'nın altında en çok dolaşan underground hattıdır. Şehrin güney ucundan başlayıp, bir ara ikiye ayrılır. Sonra adeta şehir merkezinde bir dik-dörtgen çizdikten sonra, "Camden Town"da birleşip, sonra yeniden ikiye ayrılarak kuzeye ve kuzey batıya doğru uzanır. Bu hattın geçtiği herhangi bir duraktan binin ve "Angel" durağında inin. "Islington High Street"ın aksi yönüne doğru yürüyün. Zaten kime "Camden Passage"ı sorsanız gösterir. Burası Çarşamba günleri 10.00-14.00, Cumartesileri de 10.00-16.00 arası açıktır.

(Ama bu "Camden" adını sakın "Camden Town"daki "Camden Market"le karıştırmayın.)

Burası her zaman, kitapçılar, değerli antikacılar, restoranlarla tika basa doludur. Hele pazarın açıldığı günlerde satıcılar her boşluğu doldurur. Burada gümüş eşyalar, sofa takımları, gümüş çatal-bıçak takımları, 19. yüzyıldan kalma dergiler, taşbaskı resimler, takılar, oyuncaklar, daha neler neler bulabileceğiniz bir pazardır.

Ayrıca, burada alış-verişinizi bitirdikten sonra, "Duncan Street"den aşağı doğru yürüyün. "Regent's Kanalı"nın Doğu koluna ulaşırsınız. Kanal kenarında köprüye kadar yürüyüp, köprüden karşıya geçerek biraz da kanalın karşı kıyısında dolaşabilirsiniz.

Ay ben bu yürüyüşleri bayıla bayıla yaptım, umarım sizlerde yürümeye üşenmez, benim yaşadığım keyfi yaşarsınız.

"Piccadilly" hattıyla gidebileceğiniz bir başka "Flea Market-Bit Pazarı"na da "Holloway Road" durağında inerek gidebilirsiniz.

Bu kez de "Seven Sisters Road"da yürüyüp "Mc.Donald's"ın karşısında her Çarşamba ve Perşembe günleri 07.00-13.00 arası açık olan bu bit pazarında dolaşmaya ne dersiniz?,

Haftanın diğer günleri sanki dinlenen sokak, pazarın kurulmasıyla canlanır. Enerjisiyle sizi kucaklar.

Dolaşırken karnınız acıkırsa "Mc Donald's" her semtte, her yerde, dünyanın her ülkesinde, artık Çin, hatta Bakü'de bile size hoş mönüler sunan, o sarılı-kırmızılı yer burada da tam karşınızda... Artık biz vejetaryenler için de mönüde sebzeli hamburger var. Bir de "Mc Donald's"ın o karamel soslu dondurmasına ıımmh, bayılıyorum.

Size bir de şehri ortadan ikiye bölen Thames nehrinin güneyinden bir adres vereyim. "Bermondsey sokağı"nda açılan market , antika pazarı olarak da ünlenmiş. Bu pazara ülkenin her yerinden antika satıcıları geliyor. Burada 270 kadar küçük dükkân olduğunu söylemişti bana yaşlı bir antikacı amca.

Gerçek bir antika meraklısıysanız, çok erken uyanıp, yola koyulmanız gerekiyor. Çünkü Pazar ve Cuma sabahları, sabahın köründe, 05.00'te açılıyor. Saat dokuz sularında işini bilenler pazarlıklarını yapıp, malları almaya başlıyorlar bile. Başıma geldi de biliyorum.

İlk gittiğimde neredeyse bazı dükkânlar toparlanıyordu. Geç kalmıştım. Bir başka seyahatimde çok erken davranıp gittim. Hakikaten çok hoş şeyler var. Şayet 11.00 sularında şanslıysanız hâlâ güzel şeyler bulabilirsiniz. Kapanış saati de erken: 14.00'de bitiyor.

Buraya "Northern" metro hattının güneye giden treniyle ulaşabilirsiniz. "London Bridge" durağında ineceksiniz.

"Bermondsey Sokağı" zaten karşınızda. Antika parçaları ve pek çok şeyi mağazalara göre daha ucuza almak isteyenler hadi, biraz uykunuzdan fedakârlık edip "Bermondsey Market"in yolunu tutun.

"London Bridge" lafı geçince bu durakta inip gezebilece-

ğınız bir yerden daha bahsedeyim size. Gideceğiniz yer "Tooley Sokağı"nda... Yani underground istasyonunun olduğu sokak.

Çıkınca sağa yürüyün, "London Dungeon" yazan yere girmek için bilet paranızı hazır edin. Çünkü az sonra müthiş bir "Zindan" gezeceksiniz. Tabii yüreğiniz elverirse!

Burası adeta bir korku müzesi. Korkunun da müzesi olur muymuş demeyin. Var işte! yüzyıllar öncesinde insanlara verilen cezaların ne kadar acımasız olduğunu, insanlara akla hayale gelmeyecek ne eziyetler yapıldığını, sokaklar şeklinde dizilmiş pek çok hücrenin içinde düzenlenmiş olan çeşitli sahnelerde izlemeye hazırlanın. Bire bir insan boyundaki mumyalar, ışık oyunları ve ses efektleriyle öyle canlı ki. Görüntüler öyle acımasız ki... Ürpereceksiniz.

Bilet alıp kapıdan girdiğinizde, bir fotoğrafçı sizi bekliyor. Fotoğrafçı oğlanın bir de kız yardımcısı var. Sihirbazların bayan yardımcıları gibi... Kız; dekor olarak hazırlanmış giyotine sözde müthiş espriler(!) yaparak kafanızı yerleştiriyor, fotoğrafçı oğlan da basıyor deklanşöre. "Resminizi çıkışta alacaksınız," diyor.

Hemen havaya giriyorsunuz ve "Yok ben fotoğraf fotoğraf çektirmem!" diyemiyorsunuz. Veriyorsunuz abuk bir poz, üzerinizdeki giyotine hiç de uymayan kılığınızla. Fotoğraf parasını çıkışta bastırmak üzere, giyotin dekorunu sırada bekleyene terk ediyorsunuz.

Bu sizin birkaç saat için gün ışığını son görüşünüz oluyor ve dalıyorsunuz karanlığa. Gözünüz alışana kadar, bir an için kör olduğunuzu sanıyorsunuz!

Önce karşınıza "Korku Ormanı" geliyor. İsterseniz burayı gezip sonra zindanın derinliklerine dalın.(Biz ormanı es geçip doğru zindanı gezmeye koyulmuştuk.)

Size yakın arkadaşım olan ve çalıştığı bankadan izin alabildikçe seyahatlere birlikte çıktığım yakın arkadaşım Nermin'in bu Zindan'da yaşadığı bir olayı anlatacağım. (Zaten Nermin'in başka maceralarını da yeri geldikçe yazacağım.)

Efendim, bu kitabın çeşitli yerlerinde Nermin'in adı ge-

çeceği için onu size biraz tanıtayım: Nermin, minik boylu, balık etli, güler yüzlü, İktisat mezunu, masterini yapmış çok da çalışkan bir Ziraat Bankacıdır. Sürmene'nin tanınmış ailelerinden birinin kızıdır. Babasını bir trafik kazasında kaybettikten sonra, dört kardeşine hem ablalık, hem babalık yapmış fedakâr bir kızdır. Nefis yemekeler yapan çok tontış bir annesi vardır (Fato).

Üzerinize afiyet bizim Nermin hayli telaşçıdır. Çok dikkatli olduğu pek çok konunun yanında, bazen de bir o kadar dikkatsiz davranır. Çok da neşeli ve espirilidir. İnsan onun yanında hep gülüp, eğlenir. Bir de lafını kimseden esirgezmez, diyeceğini bamm diye söyler.

Gelelim yeniden "Londra Zindanı"na... Zindanın kapısında, sırayla kafalarımızı giyotine sokup abuk pozlarımızı verdikten sonra daldık karanlıklara. Feryatlar, inlemeler, zincir sesleri, gıcırtilar, bağırışma efektleri arasında kalabalığa karışıp başladık dolaşmaya. Ortalığı karanlık derecesinde loş yapmışlar ki, zulüm sahneleri daha etkileyici ve korkutucu olsun! Olmuş da.

Kolları, bacakları ayrı yöne doğru çekilerek vücutları kopar derecesinde gerilen mumyalar, o loş atmosferde ışık ve ses efektleriyle birleşince insanın gözüne canlı gibi görünüyor.

Daha neler neler...

Yavaşça suda boğmak, suda kaynatmak, asmak gibi ölüm cezası çeşitleri ile kırbaç, kızgın demir, ezmek gibi işkence sahnelerinin de canlandırıldığı hücreleri sırayla geziyorsunuz. Tabii içiniz kaldırdığı sürece!

8. Henry, İngiltere'nin en zalim krallarının başında gelirmiş. Sadece etrafına değil, kendi karılarına da korkunç şeyler yapmış. 6 evliliği boyunca, karılarından ikisinin kafasını kopartmış! Zindanda bir bölüm de Kral 8. Henry'ye ayrılmış.

Birçok bölmedeki eziyet sahnelerini seyrederken insanın içi geriliyor, midesi uzuyor, kalbi sıkışıyor! Üstelik bütün bunları yaşamak için üstüne para ödemişiz! (Şu insanoğlu valla çok manayak ha!)

Ben, "Buraya girmeyelim," demiştim, ama Nermin, "İle de girelim," diye direktmiş, Lale de bizim fikir ayrılığımız arasında, barış gücü rolü oynamayı uygun bulmuştu.

Sevgili okurlarım, bu kitapta Lale'nin de adı çok geçecek. Size onu da tanıtayım. Ben kimlerle seyahatlere gidiyorum, bu can "yol"daşlarım kimlerdir, bilin isterim.

Lale benim yıllar önce bir İtalya gezisi sırasında tanışıp arkadaş olduğum, o geziden beri de sanki bebekliğimizden beri arkadaşmışız kadar birbirimize yakın olduğumuz bir başka yakın arkadaşımdır.

Benim Ankara Kolejli olmama karşın, Lale de Üsküdar Amerikan Koleji mezunudur. şu anda Brüksel'deki bir kadın derneğinde gönüllü olarak çalışmaktadır. Tarih Profesörü Bedii şehsuvaroğlu ile ressam Leyla şehsuvaroğlu'nun kızı olan sevgili arkadaşımın, çok şeker ve sportmen, deli gibi tenis oynayan bir kocası vardır. Eksik olmasın Seyhan, Lale'yi benimle birlikte seyahatlere yollar.

Lale'nin iki oğlu var: Ali ve Burak. Onlar bana, ben onlara deli oluruz. (Hatta Ali benim "Deja Vu Sendromu" adlı anı kitabımda da vardır.) Onunla aynı zamanda "sırdasız"dır. Ali İstanbul St.Michel, Paris Institution du Hameau du Grignon'dan sonra, şimdi de Brüksel'de bilgisayar ile ilgili bir okula gidiyor.

Burak, özürlüdüdür ve o benim bir tanemdir. Benim adımları ve soyadımı bir arada söyleyip bana "Füsünönal" der. O da Brüksel'deki bir özürlüler okuluna devam etmekte. Gezmeyi ve bira içmeyi çok sever. Matrak bi çocuktur. Mini etekli sarışın kızlara bayılır. Ben Brüksel'deyken Burak'la acayip gezeriz.

şimdi bu kitabı okurken birlikte pek çok yer dolaştığım ve çok yakın olduğum kız arkadaşlarımı daha yakından tanımış oldunuz.

Zaten artık o kadar az yakın arkadaşım var ki. Çevremdeki fuzuli kalabalığı yılların içinde kazıkları yiye yiye eldim. Az ve öz arkadaşlarımla şimdi daha mutluyum. Tanrı bizleri birbirimizden ayırmasın. Benden sizlere hatırlatma-

sı, atalarımız boşuna "Ner'de çokluk, or'da mokluk," dememişler.

Gerçek dostlarla insan daha huzurlu oluyor. Kırıcı davranışlar yok, yıkıcı dedikodular yok, kalp acıtan laflar yok! Artık hayatımda sadece yapıcı konuşmalar yapabildiğim gerçek dostlarım var. Seçilmiş dostlarla insan birlikte gülüp, birlikte ağlayabiliyor. Hayat hep kakara-kikiri olacak değil! Asıl dostluklar, sıkıntılı günlerde ortaya çıkar. Ben artık bunları hayli geç olsa da öğrendim. Hepinize tavsiye ederim.

Haa, insanın tabii ki sevdiği birçok ahababı, tanıdığı, konuştuğu arkadaşlar vardır. Onların da yeri ayrıdır. Benim dediğim, kardeş kadar yakın olan dostlar... Bazen gerçek arkadaşlar insana kardeşten, akrabadan daha yakın oluyor.

Bu kitapta onlar yok ama olsun, benim böyle hissettiğim arkadaşlarımdan birkaçını daha tanıtayım sizlere. Böylelikle benim çevremi, dolayısıyla da benim özel dünyamı daha yakında tanımış olun. Çünkü, sanatçıyız ya, neyiz ne değiliz bilenleriniz gerçi bilir de, ben **bir kez daha bu satırları özellikle beni daha az tanıyan genç kardeşlerim için yazayım istedim.**

Kardeş kadar yakın hissettiğim arkadaşlarımdan biri de Ankara Kolejli ressamlardan Gülgün'dür. Mimar çıkan güzel kızı Yasemin'le Ankara'da yan yana evlerde oturur. Ama biz her dakika MSG'leşir, birlikteyken çok güler, eğleniriz.

İzmir'de oturan İzmir Amerikan Kolejli Ömür ve koca-sı Altan, bana akraba kadar yakındırlar. Sadece bana değil, benim annemi babamı da her zaman arar-sorarlar. Ömür'ün kızı Şadılal benim "doğurmadığım biricik çocuğumdur". Onunla resmen ana-kız, iki arkadaş, abla-kardeş gibiyizdir. Ömür'ün oğlu Başar benim her zaman biricik canım oğlum ve arkadaşım olmuştur.

Şimdi Şadılal Tamer'le, Başar'da Serra'yla evli. Ve onların minik bebişleri Aleyna ve Atacan, yaşamıma henüz yeni girerek ışık getirdiler. Ve ben bu gezi kitabımı "YOL"daşlarım Lale ve Nermin'le birlikte, yeni doğan Aleyna ve Atacan'a adadım.

Garanti Bankası Florya müdürü olan çok yakın bir arkadaşım daha vardır: Asuman. Kocası Yurdaer de bankacıdır. Üniversite de "Science Politics" okuyan kızları Asude, beni "deli annem" diye sever.

Bir de Meral'im vardır, yine Ankara Kolejli olan. Evlidir ve Bilkent mezunu yakışıklı bir oğlu vardır (Berke). Yabancı ülkeler arası bir yıllık öğrenci değişimiyle ünlü olan AFS-America Field Service adlı köklü kuruluşun üst düzey yöneticisidir Meral. Yerli-yabancı öğrencilerden başını kaşıyacak zaman bulamayan canım arkadaşım, bakarım bir sabaha karşı üçte telefon edip, beni ne kadar özlediğini ve sevdiğini söyler. İşte gerçek dostluk budur. Gerçek dostlukların yeri-zamanı yoktur. Gerçek dost sevgileri her zaman kalplerde saklıdır.

Ve halamın kızı Nilgün İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı yöneticilerindendir. O da Ankara Kolejlidir ve İngiliz Filolojisi mezunudur. İngilizceye tercüme ettiği Can Yücel şiirleri Amerika'da yayınlanıp ödül kazanmıştır. İnanılmaz güzel sesi vardır. Bütün müzikallerin neredeyse tüm İngilizce sözlerini ezbere bilir. O benim kuzucuğumdur. Kocası Kadri iş adamıdır. Al Bano'dan daha yakışıklıdır. En az Al Bano kadar iyi piyano çalıp, beste bile yapar.

Kızları Esra kuşum, şu anda Amerika'da mezun olduğu Üniversite'de asistanlık yapmakta, aynı zamanda da hafta sonları olmak kaydıyla, Amerikalı iki arkadaşıyla birlikte kurduğu üç kişilik grubunda hem bas gitar çalmakta, hem de o yumuşacık güzel sesiyle şarkılar söylemektedir. Kuzucuğumun bir de yakışıklı oğlu vardır. Ömer'im mutlaka avukat olmak istemektedir. Öyle çok ister ki, herhalde ilerin iyi bir avukatı olacaktır.

Hâkim olan teyzemin Sosyoloji mezunu kızı matrak İnci'mle bir araya gelince epey argo konuşup rahatlarız! Annem ikimizin bu konuşmalarına hâlâ alışamamıştır. Bizi "ağzımıza biber sürmekle" tehdit eder! Buna çok güleriz. Kızı Bahar, Filoloji mezunu olup İngilizce öğretmenidir. Evleri Fenerbahçe'de denize karşı olduğundan, şimdiden olası büyük depremden ve tusunamilerden korkmaktadırlar!!!

Bir de avukat olan dayımızın oğlu vardır. Ergun ağabeyim, edebiyat öğretmenidir. Onunla da bir araya gelince avaz-kıyamet güleriz.

17 Ağustos depreminde Ergun ağabeyim, karısı Berrin, kızları Leyla, Yalova Aydın Kentte, yıkılan evlerinin altından Allaha şükür sağ çıktılar.

İşte benim dünyamdaki insanlar...

Ne bileyim işte, "Yol"daşlarım Nermin'le Lale'yi sizlere tanıtırken, benim küçük ama engin dünyamdaki yakınlarımı da bilin istedim.

Gezimize devam etmeden önce söylemek istediğim bir şey daha var: Annem ve babam benim için her şeyden önemlidir. Ve benim yakınlarım da beni severlerken, anneme babama da aynı sevgi ve ilgiyi gösterirler.

Efendim dönelim yeniden İngiltere'nin Londra'sına...

Ben, hiper aktif, yerine göre hafif argo; Nermin, telaşlı, azıcık küfürbaz; Lale de sakın ve kibar haliyle, birlikte çıktığımız seyahatlerde küçük ekibimizin dengesini sağlama görevini üstlenir. Yeni deyimle, Lale bizim "Ombusdmanımızdır" diyebilirim!

Yine Londra'daydık ve yerin üstünde gezecek, oksijeni bol onca yer varken, Nermin, "Zindan da zindan!" diye tutturmuştu.

Arkadaş için çiğ tavuk yenir ya, biz de OK deyip çaresiz girmiştik "London Dungeon"dan içeri.

Gördüklerimiz karşısında, "Ayyy, amannn, ıgğğ, bööhh!" nidaları çıkararak dolaşırken, baktım yanımda ne Lale, ne de Nermin var. Haydaaa! O karanlıkta ve onca kalabalıkta da onları bul bulabilirsen!

Bu tip yerlerde, bütün atraksiyonların sokağa çıkışından önce olduğu gibi, buranın finalinde de hatıra eşyalarının satıldığı bir mağaza ve cafe elbette vardı. "Nasıl olsa finalde mutlaka birer kahve içeriz. Artık birbirimizi de orada buluruz." diye düşünmüştüm.

Sonra da kendi başıma önümdeki kalabalığın peşine ta-

kılıp yürümüş, seyrettiklerimle içimi kaldırmaya devam etmişim. Bir ara birkaç sıra önümde yürüyen bir kadını o loşluğun arasından gördüğüm kadarıyla Nermin'e benzettim.

Ama, "Olamaz," diye bu benzetmeden vaz geçmişim. Çünkü Nermin'e benzettiğim kadın, bir adamın kolunda gidiyordu. Oysa Nermin'in yanında Lale olmalıydı.

Eza-cefa sahnelerini seyrederek ilerlerken gözüm de ara sıra kalabalığın arasından görebildiğim kadarıyla o çifte takılıyordu. Galiba kadın adamın koluna girmişti, seçebildiğim kadarıyla da adam kadına sarılmıştı. "Ne mutlu bir çift. Lale nasıl olsa evli. Benim de sevgilim var. Darısı Nermin'e..." diye düşünürken, a-aa, onca kalabalığın ve karanlığın içinde Nermin'i seçiverdim.

Ne mutlu bir çift diye düşündüğüm çiftin kadın olanı, resmen bizim Nermin'di ve bir adamın kolunda seyrini sürdürüyordu!

"Vay be! Bu karanlıkta nasıl ve ne çabuk tavlamis adamı," diye düşünmeye başladım.

Seslensem duymayacak. Yanına da ulaşamıyorum. Aramızda insanlar var. İtip geçemiyorum da.

Derken, Nermin'in birden bire adamın suratına şrrraaakkk diye okkalı bir tokat patlattığını dehşetle gördüm. Ortalık bir anda karıştı.

Onca kalabalıkta ve karanlıkta, görevliler Nermin'in tokatını nereden ve nasıl gördüler bilinmez, hızır acil servisten de hızlı geliverdiler olay mahalline. Nasıl olsa ortalık karışmıştı ya, ben de bundan yararlanıp kalabalığı yarararak Nermin'in yanına ulaştım.

Lale hâlâ ortalıkta görünmüyordu. Bir an onun klostrofobik duygulara kapılıp orasını terk etmiş olabileceği düşüncesine bile kapıldım.

Nermin, Türkçe olarak bağırp duruyor, yanındaki adamı, kısa boyuna bakmadan iteleyip kakalıyordu. Görevliler tabii ki İngilizce konuşuyorlar, adam Almanca bir şeyler söylüyor, Nermin ise Türkçe bağırmaya devam ediyordu! Durum karışık, hatta karmakarışık ve Nermin'in şiddetle İngilizce konuşan bir tercümana ihtiyacı vardı.

Ben de Nermin'in avukatı pozunda kavgadaki yerimi alıp, görevlilerle Nermin arasındaki duruma tercüman oldum olmasına da, hiç kimse Alman'ın ne dediğini anlamıyordu.

Adam, Almanca dublajlı seks filmlerindeki adamlar gibi heyecanlı heyecanlı Mehmet Ali Erbil'in dediği gibi "götingen-yengen-ayn-klayn-mayn! Ya yaaa!" diye bir şeyler anlatmaya çalışıyor, derdini anlatamadığı için de olayı tarif etmek adına Nermin'in koluna falan giriyor, omzuna sarılıyordu.

İşte tam o sırada adam Nermin'den bir sağ kroşe daha yedi! Ahh-ah, o kapı girişinde her girenin fotoğrafını çeken fotoğrafçı oğlan asıl şimdi burada olacaktı diye aklımdan geçirdim. Hatta bizim TV'lerin "Maraba Televole" ya da "Pappa-raaazzi" muhabirleri orada olsaydı, valla bir haftalık görüntü elde ederlerdi! Gerçi Nermin "bikini mayolu" değildi ama olay tamamen magazinse boyuttaydı!

Zindanın insanı ürperten, ağlama, bağırma ses efektlerine, karışan Nermin'in bağırışmaları, "Londra Zindanı"nın atmosferini hayli değişivermişti.

Nermin, TV haberlerinde gösterilen VTR'lerde sıkça duymaya alıştığımız kadınlar gibi bağırıyordu:

"Bu ahlaksız adam karanlıktan istifade edip bana sarıldı. Şikâyetçiyim!" diyerek...

Ben bu lafları görevlilere tercüme ederken, kendimi adeta yalancı şahit gibi hissediyordum. Zira az önce kendi gözlerimle Nermin'in o adamın koluna girdiğini, hatta adamın ona sarıldığını görmüş de, ne mutlu bir çift diye de düşünmüştüm.

Ama o anda sadık bir arkadaş olarak Nermin ne derse onu tercüme etmeliydim! Zaten öyle de yaptım. Ve biraz da yalancı şahitlik yapıp (ama tek ayağımı kaldırarak), adamın Nermin'i taciz ettiğini gördüğümü(!) söyledim görevlilere. Arkadaşlık kötü günler için değil miydi? Ben de öyle yaptım! (Sonra işin aslını nasıl olsa Nermin'den öğrenirdim.)

O sırada da Lale'nin, ters istikametten, insanlara par-

don pardon diyerek telaş içinde bize doğru geldiğini gördüm. Lale ilk bakışta ve çoğunlukla gayet soğuk kanlı gibi durur ama bir de paniğe kapılırsa, amaaann tutmayın gitsin yani!

Ama onun bu ani paniklerinin nedeni şöyle: Efendim, hangi ülkedeysek o ülkenin görevlileri ile bizler arasında bir yanlış anlaşma olur da karakollara falan düşeriz diye çekinmesindendir.

"N'oldu?" diye panik içinde daldı aramıza Lale.

Görevliler anlamadıkları dilde konuşan yeni bir kadın daha geldi, bu da kim ola gibilerden Lale'ye bakarlarken, Lale de en Amerikan Kolejli İngilizcesiyle:

"Pardon, biz üçümüz birlikte seyahat ediyoruz. Neler oluyor acaba, öğrenebilir miyim efendim?" dedi en panik ama en kibar konuşmasıyla!

Ben hemen ona da yetişip, "Tamam şekerim, sakın ol. Sonra biz sana anlatırız," gibilerden bir şeyler geveledim. Görevliler sonunda Lale'nin kibarlığından etkilenmiş olacaklar ki, Nermin'den özür dileyerek, bana da tercümanlığımdan dolayı teşekkür ederek, Alman adamı oradan yakapaça çıkardılar.

Ortalık sakinleşti ve herkes eza-cefa seyrini sürdürmeye devam etti ama Lale'yle ben işin aslını öğrenmek için giberiyoruz!

Tam o sırada Nermin kıkır kıkır gülmeye başlamaz mı?! Haydaaa! Gülmekten ne bize bir şey anlatabiliyor, ne de seyredecek şeyleri seyredebiliyor. Sadece, "Sonra anlatırım," diyor.

Neyse... Artık o "sonra"nın gelmesini beklemekten başka yapacak şeyimiz yoktu. Yeter ki az önce avaz kıyamet bağırان Nermin'in, olay bittikten hemen sonra kıkırdadığını görevliler görmesindi! Nihayet Zindan'dan çıkmadan önce molâ verdiğimiz cafe'de anlattı.

Karanlıkta bizleri kaybettğini fark edememiş, o karanlıkta, insanın içini ürperten sahneler, inlemeler, feryatlar arasında içi kötü olmuş, tansiyonu da düşer gibi olunca yanındaki adamın koluna bizden biri diye girmiş! Herifte bir süre sonra Nermin'i sıkıştırmaya kalkışmamış mı?

"Kızım, sen de bari bir adam yerine, bir kadının koluna tutunsaydın" deyince Nermin hâlâ gülerek, "Yaa, ne bileyim. Başım döner gibi olduğu için kimin koluna girdiğimi fark edemedim," diyerek çapkın çapkın güldü!

E-pes! Sen kalk patt diye tanımadığın bir herifin koluna gir, sonra da fark etmedim de! Sen elin adamının koluna patt diye girersen tabii herifte sana dalar! Zaten etraf neredeyse karanlık, ortam romantik değil ama müsait! Ooohh ya-ni!

Kahvelerimizi içerken gülüp durduk. "Bana bak kız, yoksa önceden adamı gözüne mi kestirdin?" diye takıldım. "Amaaan, o karanlıkta yüzünü seçemedim bile. Hem baksa-na adam Alman'mış bilirsiniz Almanlardan hiç hoşlanmam," demez mi?!

İyi be! Bakın siz hele bizim kıza! Yani adam Alman değil de Eskimo falan olsa tokatı patlatmayacak!

Hayır olan adama oldu. Daha doğrusu Londra Zindan turu Alman adama gerçekten zindan oldu!

Epey uzun bir süre kalacağınız bu yer, söylediğim gibi neredeyse karanlık denecek kadar loş. İçeride, tüm atraksiyonları sırayla gezebileceğiniz bir düzen kurulmuş. Bir yığın kalabalık turistle birlikte; bölmelerdeki değişik dekorlar arasına yerleştirilen hareket halindeki, inleyen, bağırان, feryat eden mumyaları seyrederek nihayet bu korku gezisinin sonuna geliyorsunuz.

Ama iş burada bitmiyor. "Hiç Karındeşen Jack" adını duymuş muydunuz?

Londra'nın doğu bölgesinde, "Jack the Ripper"ın gölgesi gecenin karanlığına karışmış. Yıl 1888... Ağustos ayının sıcağında, bu bölgede çalışan orospuların kalbi korkuyla çarpıyor... Londra'nın sisli gecelerinde ve gaz lambalarının cı-lız ışığı altında müşteri bekleyen fahişeler, boğazlarında bı-çağın soğukluğunu hissediyorlar sanki. Hepsi tedirgin. Çünkü cinayetin ayak sesleri onları takip ediyor...

Jack, bazı geceler "On Çıngırak" barında oturup, delici bakışlarıyla, ondan habersiz olan kurbanlarını uzaktan uza-

ğa seçiyordu. Jack, polislerle kedi-fare oyunu oynuyor, kurbanlarının karnını deşerek bırakıyor, polis ise onu bir türlü yakalayamıyordu.

"Karindeşen Jack" adı dillerdeydi. Kadınlar havanın kararmasıyla birlikte sokakta dolaşmaktan korkuyor, kurbanlar da bir bir öldürölüyordu.

Ayy sanki oradaymışım gibi oldu, di-mi?! Az biraz polisiyevari yazdım ama bu bilgileri valla ben uydurmadım! "London Dungeon"daki eza-cefa turu bitti sanırken, bu kez bizi ayrı bir bölüme sokmuşlardı.

Orada da "Jack the Ripper-Karindeşen Jack" gösterisi bizi bekliyordu. Ve az önce yazdığım bilgileri de o gösteride öğrenmişim. Burası 1800'lerin Londra'sının doğu ucundaki "Whitechapel" semtinin 5-6 sokağı gibi dekore edilmişti.

Rehberden bilgiler alarak bu loş sokaklarda dolaşıyor, o yıllarda korku yaşanan gecelerin ürpertisini duyarak yolunuza devam ediyorsunuz... desem de, pek öyle olmuyor! Çünkü kalabalık gruplar halinde bu dekorda dolaştırılıyorsunuz. Belki gerçek gibi yapılmış bu dekor sokaklarda tek başıma dolaşma şansım olabilseydi, ürperebilirdim.

"London Dungeon" saat 10.30'da açılıp akşam üzeri 18.00'de kapanıyor. Bilesiniz. Ay, mesela kapıların kapandığını fark etmeyip orada bir gece kalmalı! Aman Allah! Ertesi sabah, yerden toparlarlar herhalde!

Şimdi de size ünlü bir (sanal) dedektifin müzesi hakkında da birkaç bilgi vereyim. (Sonra sokak pazarlarına devam ederim.)

Ünlü "Oxford Caddesi"nden dümdüz kuzeye doğru uzanan Caddelerden biridir "Baker Caddesi". "Bond Street" underground durağından "Jubilee" hattı trenine binip, bir durak sonra "Baker Street"de inerseniz 221B deki "Sherlock Holmes Müzesi" görürsünüz.

Yazar Sir Arthur Conan Doyle'un yarattığı ünlü dedektif karakteri Sherlock Holmes ve her konuyu paylaştığı arkadaşısı Dr.Watson nasıl unutulur? Onların filmleri bile çekildi. Geçenlerde bizim TV'lerden birinde gösteriliyordu.

Holmes diye biri, sanki varmışçasına, sanki Sherlock Holmes ve Dr.Watson gerçekmiş gibi, ünlü tiyatro dekoratörü Michael Weight tarafından, Holmes'un kitapta anlatılan o ünlü çalışma odası şeklinde düzenlenen bu küçük müzede, bu iki roman kahramanı adeta yaşatılıyor. Burasını 9.30-18.00 arası gezebilirsiniz.

Elâlem, kendi yazarlarının yarattığı hayali bir kahraman için müze açıyor da, bizim eski edebiyatçılarımızın değıl yarattıkları tiplerin müzesini açmak, onların bir vakitler yaşadıkları evleri bile bakımsız ve ilgisiz bırakıyoruz.

Ziyaret etmiyoruz.

Mesela: Reşat Nuri Güntekin'in pek çok kereler filme çekilmiş olan o çok ünlü romanı "Çalıkuşu"ndaki Feride ve Kâmrân karakterleri için veya "Çalıkuşu" romanının bütünüyle ilgili bir müzenin açılması ne hoş olurdu.

Ben de amma uçtum hani. Zira biz hâlâ İstanbul Festivallerinin yaratıcısı İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı Başkanı Şakir Eczacıbaşı öncülüğünde yapımı için yola çıkılan çağdaş bir Kültür Sarayı'nı bitirtmemek için uğraşıyor, sanat ve kültürün merkezi olacak bir yeri, devletleştirmeye kalkışıyorlar. Roman kahramanlarına müze mi açacaklar!

Ankara Koleji'ndeyken, Sir A.C. Doyle'un ünlü Sherlock Holmes hikâyelerinden "The Hound of the Baskervilles"i, İngiliz edebiyatı dersinde okumuştuk. Hatta İngiliz olan hocamız, bizleri İngiliz Kültür Derneği-British Council'e götürmüş, bu kitabın da filmini seyrettirmişti.

"Sherlock Holmes"un adını taşıyan bir de Restoran var 10-11, Northumberland Sokağında... Burası, "Charing Cross" underground istasyonunda inip, "Trafalgar Meydanı"nı arkanıza alarak Thames Nehri'ne doğru yürüyeceğiniz sokak oluyor.

Buranın giriş katı bar, ikinci katı da restoran olarak servis veriyor. Burada Sherlock Holmes'un yaratıcısı yazar Sir Arthur Conan Doyle'un bir portresinin 1994 de yazarın kızı tarafından açılışı yapılmış.

Düşünebiliyor musunuz? Millet fotoğraf açılışı yapıyor, biz ölümünden yıllaaar sonra, Hüseyin Rahmi Gürpınar gibi bir değerimizin Heybeliada'nın tepesinde, orman içindeki evini ancak 2000 yaz sonunda açıyoruz.(Buna da şükür.)

Müzedeki S. Holmes'un çalışma odasının bir benzeri, restorana da yapılmış. Ama burayı görebilmek için, mutlaka burada yemek yemeniz gerekiyor.

"Northumberland" sokağının "Whitehall" caddesi ile keşiştiği noktadan güneye doğru yürürseniz, gözlerinin üzerine kadar inen o kocaman meşhur siyah kalpaklarını giymiş, atlı nöbetçileri görebilirsiniz. Burası, hiç gülmeyen ve ne yaparsanız yapın hiçbir reaksiyon vermeyen bu askerlerle fotoğraf çektiirmek için ideal bir yerdir.

Biraz daha aşağı doğru yürürseniz sağınızda yer alan ünlü "Downing Street"ın, yani İngiliz Başbakanlarının oturduğu ve taaa 1683 yılında Sir George Downing tarafından yapılan "10 no."lu evin bulunduğu sokağın yalnızca yanından geçebilirsiniz. Güvenlikten dolayı sokağa giriş yasaktır.

Yani Londra'ya gittiğiniz dönemde İngiliz Başbakanı her kimse, onula şööle karşılıklı oturup, meşhur bir beş çayı alma şansınız ne yazık ki olamaz! Benim ne Theacher, ne John Major, ne Tony Blair, ne de bir başkası ile bu işi yapma şansım hiç olamadı! İsterseniz siz bir denemeye kalkışın!

Sokağın yanından geçerken sadece "Hımın, demek ki Başbakan ve ailesi burada yaşıyorlar. Bir fani olarak yiyip, içip, yıkanıp, tuvalette oturup, giyinip, soyunup, sevişip, uyudukları ev burasıymış demek ki." diye düşünebilirsiniz.

E, bari o kadar yolu yürümüşken, biraz daha yürüyün de, "Parliament Meydanı"na gelip, Londra'nın birkaç simgesinden biri olan ve her saat başı çalan o ünlü "Big Ben" saat kulesini yakından görün. Haa, bu meydanda ünlü İngiliz Başbakanı Sir Winston Churchill'in evliliğini yaptığı "St.Margaret's Westminster Kilisesi" de var.

Londra deyince, hemen hemen tüm filmlerde ve TV programlarında görüntüsünün geçtiği "Houses of Parliament-Parlamento Binaları" da buradadır. Burasının büyük

bir kısmı 1834 yangınında yanmış, sonradan neo-Gothic tarzda yeniden inşa edilmiş, ancak 1852'de tamamlanabilmiştir. Burada 1.000 oda, 100 merdiven, 11 de avlu var!

Mesela insan burada yaşıyor olsa, kocandan mı sıkıldın, karında mı kaçmak istiyorsun, vur kendini yollara, saklan mesela 745 no.lu odaya, hadi bakalım bulsun karın ya da kocan seni!

Saat kulesinin yanından yürüyerek "Westminister Köprüsü"nden "South Bank" denilen şehrin güney kıyısına geçebilirsiniz.

"Yahu o kadar yol yürünür mü?" demeyin, valla konuşmam, küserim! **Bir şehri tanımanın, her yerini görebilmenin en iyi yolu yürümektir.** Zaten bizim İstanbul genelinde hasret kaldığımız burada var olan temiz, düzgün kaldırımlar, insanı yormaz ki. Üstelik alın size fazla kalorilerini zi yakmak, zayıflamak için fırsat. Daha ne? Di mi ya?

Valla hiç yalanım yok, ben neredeyse bütün Londra sokak, cadde, köprü, kıyı, nehir, kanal, tiyatro, müze, galeri, tiyatro, kulüp, bar, cafe, meydan, pasaj, semt, park, çarşı, pazar, batakhane, kumarhane, kısaca aklınıza gelebilecek pek çok yerini dolaştım. (Tabii yılların içinde ve gide-gele)

Hatta "Hair Müzikali" sırasında sakatlanan bel kemiğim bile orada doktor muayenahanelerinin yoğun olduğu "Harley Sokağı"ndaki doktorlarım tarafından tedavi edilmiştir.

(Allah muhtaç etmesin, Oxford caddesinin kuzeyindeki, "Cavendish Meydanı"na dik inen bu sokak, doktorlar sokağıdır. Aklınızda bulunsun.)

Her an sokak adları değişen, yeni yeni içiş-bücüş sokaklar icat edilen, yıkılıp görüntüsü değişen doğduğum şehir-i İstanbul'dan daha iyi biliyorum şu Londra'yı.

Keşke İstanbul'u da öylesine bilebilseydim. Ama buna imkan yok ki. Şehir habire şekil değiştiriyor! Toz toprak içinde, delik deşik kazılmış, lağım suları basmış yeni yeni ucube sokaklar ekleniyor. Her yeri görüp ezberlemeye imkan yok! Zaten doğduğum şehri artık tanıyamıyorum bile.

Oysa yıllardan beri gittiğim Londra hep aynı. Üstelik benim ilk gittiğim 70'li yıllardan beri değil, taaa yüzyıllardan beri aynı. Geçirdiği iki büyük Londra yangınına rağmen, yerle bir edildiği İkinci Dünya Savaşı'na rağmen hâlâ aynı. Çünkü adamlar yıkılan yerleri bile eski aslı gibi onarıp, restore etmişler. Geçmişlerini seviyorlar, geçmişlerini canlı tutuyorlar.

Üstelik, geçmiş tarihleri içindeki, mesela, 1485-1603 arasındaki "Tudor" dönemin 1509-1547 arasındaki kralı 8. Henry'nin, Katolik manastırlarını yok ettiğini, manastırlara ait olan arazileri çalıp-çırpıp kendi mülkleri arasına kattığını, karılarından ikisinin kafalarını kestirdiğini, 1553-1608 arasının Katolik Kraliçe Mary'nin de Protestanları kazıklara bağlatıp yaktırttığını saklayıp-gizlemiyorlar.

Biz harikayız, geçmişimizde bizleri yönetenlerin hepsi müthiş iyidir falandır-filandır gibilerden triplere girmiyorlar. Üstelik bu kraliçelerine "Bloody Mary- Kanlı Mary" diye ad bile takmışlar.

(Bol acıssolu, votka-domates-limon suyundan yapılan ve hızlı içilirse içeni 2.80 yere yatan kokteyl, adını bu hatunun vahşetinden almış demek!)

Zaten kendine güveni olanlar, kendileriyle dalga da geçerler. Kendilerini habire met edeceklerine, kötü yanlarını da olduğu gibi açıklarlar.

Adamlar geçmişlerini olduğu gibi seviyorlar. Tarih ötesi yıllardan kalan taş parçalarının bile içine titriyorlar. Örnek mi? İşte "Stonehenge"... Bu enteresan yer "Bristol" ile "Southampton" şehirleri arasında ve "Sallisbury" tren istasyonuna en az 9-10 mil mesafededir. (Buraya giden turlara katılmak en iyisidir)

Mısır piramitleri nasıl Giza çölünün ortasındaysa, "Stonehenge"i oluşturan dairesel şekilde dizilmiş bu 50 civarı koccaman taş da dümdüz, ağaçsız bir bozkırdadır. (Valla isterseniz deli deyin, sayma takıntım vardır, taşları saymıştım.)

Aslında tarihi bir kalıntı için, bu taşlar çok sayılmaz. Bozkırın ortasındaki bu taşlar, Mısır piramitlerinin

geçmişî kadar eskidir. Mısır piramitlerini yakından gördüğümde onca büyük taşın bu ıssız bucaksız çöle nasıl olup da taşınabildiğini düşünüp, dehşete kapılmışım.

Çin Seddi'nde yürürken de yine buna benzer şeyler kafamı meşgul etmişti. Onca yüksek dağların üzerine, kilometrelerce uzunluktaki surları, yolları binlerce yıl önce kimler yapmış, yapımda kullanılan onca taş ve malzeme oralara kadar nasıl taşınabilmişti? Yoksa...

Kimbilir... Belki de bizden daha ileri teknoloji yaşıyor olması gereken, şu koca evrendeki meçhul komşularımız, bu dünya harikalarının yapımında yardımcı olmuşlardı. Kimbilir...

Ayrıca madem lafı geçti, şunu da yazmadan geçemeyeceğim.

Mısır'daki rehberimiz Heba, arkeologlar tarafından deşifre edilmiş duvar yazılarının anlamını anlatırken, Mısırlıların yüzleri daima profilden, vücutları da cepheden çizdiklerini, resimlerle bir şeyler anlatan bu hiyeroglif yazıların arasındaki bazı görüntülerin diğerlerinden farklı olduğunu söylemişti. Hakikaten bu görüntüler, diğerlerinden farklıydı. Yuvarlak kafaları ve saçsız başları olan yaratıklardı ve duvarın üzerindeki diğer Mısırlı insan çizimlerinden farklı görünümdeydi.

Tombul rehberimiz Heba bu yazıların anlamını anlatırken: "Bu görüntülerle, Mısırlılara hiç benzemeyen başka canlıların belki de piramitlerin yapımında Mısırlılara yardım ettiğini anlatmak istemişler," demişti. Ürpermişim.

"Stonehenge"de de aynı şeyleri hissetmişim. İnsan gücü nasıl olup da binlerce yıl önce onca büyük taş bozkırın ortasına taşıyabilmişti.

"Stonehenge"i güneşe tapanların yaptığı söylenmekte. Taşların etrafına çizilmiş olan yuvarlak çizgiler, işaretler, hâlâ esrarını koruyorsa da, belli bir düzen içindeki yuvarlak bir hat üzerine dizilmiş olan bu taşların ve topraktaki özel çizilmiş çizgilerin, güneşin doğuşu ve batışıyla bir ilintisi olduğu tahmin ediliyor.

Bir başka deyişle, buradaki kocaman taşların, çizgile-

rin astronomik bir takvim olduğu da düşünölmekteyse bile 6000 uzun yıllardır "Stonehenge"ın esrarı sürüyor.

Tıpkı Mısır Piramitleri gibi... Çin Seddi gibi...

Ve bu taşlar, "Dünyaya ait bir miras" olarak kabul ediliyor. Tabii burası çok değerli bir sit alanı. Dünyanın dört bir yanından insanlar, kısa tatilleri sırasında bile mağazalarda avarelik edeceklerine, yollar kat edip bir bozkıra geliyor ve bu taşları seyrediyorlar.

Nereden nereye geldim ama hiç olmazsa, İngiltere'ye ait bir başka görölecek yeri daha anlatmış oldum.

Elâlem taşlarını bile gözü gibi koruyor. Hiçbir şeyini değıştirmiyor. Ve onun için de oralar hep aynı. Onun için yıllardır gide-gele her yerini ıcık-cıcık öğrenebildim.

Yine döneyim bazı ünlü Londra sokak pazarlarının adreslerini yazmaya...

"Oxford Caddesi"nden geçen 15 no.lu otobüse binerseniz, hem bu iki katlı otobüsle hoş bir şehir turu yapmış olursunuz, hem de 15 no.lu otobüsün son durağı olan "Aldgate" de otobüsten inip, "Petticoat Lane" pazarına gidebilirsiniz. Otobüsün ikinci katına çıkın ve boş yer bulursanız en öndeki sıraya yerleşin. Pazara giderken keyifli bir şehir turunu da yapmış, bir taşla iki kuş vurmuş olacaksınız.

15 no.lu iki katlı otobüs; "Edgware Road"dan başlamak üzere Oxford Street, Regent Street, Piccadilly Meydanı, Trafalgar Meydanı, Strand, ve bizim Türk basınının eski yurduyuvası olan Bab-ı Âli'nin bir benzeri olan ve İngiliz gazete binalarının bulunduğu Fleet Street'den geçersiniz.

Pek çok gazetenin, TV kanalının ve hatta bir de uydunun sahibi olan bir zamanların basın imparatoru Murdoch'un kurduğu basın birliğinin bozguna uğramasından sonra, Fleet Street'in de ölüm fermanı imzalanmış, bundan sonra da İngiltere'nin belli başlı gazeteleri bu sokağı terk ederek, ana binalarını, şehrin daha ucuz olan "Dockland" semtine taşımışlardır.

(Bizim basının Bab-ı Âli'yi terk edip "İkitelli, Güneşli" gibi semtlere gitmeleri gibi)... (Sabah ve ATV şimdi yeniden

o gittikleri uzaklardan şehir merkezine, Teşvikiye'ye taşındı.)

Ben yine 15 no. lu otobüsün yolunda neler görebileceğinizi yazmaya devam edeyim. Prens Diana ile Prens Charles'ın evlendikleri ve her yıl dünyanın dört bir yanından gelen insanların ziyaret ettiği St.Paul Katedrali de 15 no.lu otobüsün geçtiği güzergâh üzerindedir. Bu muhteşem Katedral 1710'da tamamlanmış.

Sonra, Monument denen 60 metre yüksekliğindeki ince bir kuleyi görürsünüz. Kule, 1666 yılındaki büyük yangının ilk başladığı yere de özellikle 60 metre uzaklıkta yapılmış.

311 basamağı daracık döner merdivenlerle çıkmayı gözüünüz yerse, sadece birkaç pounda buraya çıkıp, etrafı 60 metreden seyredebilirsiniz.

(Ne yalan söyliyeyim, Floransa'da çan kulesine, Piza'da eğri Piza kulesine -ki o yıllarda en tepeye kadar çıkılıyordu. Şimdi yıkılma tehlikesine karşı çelik tellerle tutturulduğu için çıkılmıyor- Endonezya'da Pagodalara, Paris'te Eiffel kulesinin asansörü dışında, çevresindeki yüzlerce basamak merdiveni çıkıp tepelere tırmandım ama nedendir bilmem, Monument'in tepesine çıkmadım.)

Bu 15 no.lu otobüs böyle görülecek yerlerden geçerek son durak olan "Aldgate"e gelir.

Ama dikkat! Buradaki "Petticoat Lane" pazarı, Pazar öğle saatlerinde (13 civarında) toparlanmaya başlar. Ona göre yola erken çıkın. Burada da iğneden ipliğe her şeyi ucuza alabilirsiniz. Hani sanki buraya bizim meşhur "Etiler Pazarı" benzeri diyebiliriz.

(Şu Etiler pazarına da bir türlü gidemedim ama giden arkadaşlarımdan duyduğuma ve gazetelerin kadın sayfalarından okuduğuma göre ne ararsan varmış. "Petticoat Lane" gibi yani. Valla bir fırsat bulup şu Etiler pazarına gitmeli.)

Size bir de dünyaca ünlü "Portobello" sokak pazarından bahsedeyim. "Central" hattına binip, "Notting Hill Gate" durağında inin ve istasyondan çıkınca sağınızdaki "Pembroke Road"a sapın. Solunuzda kalan bir çıkmazı, iki de yolu geçin ve bir sonraki sol yola girin. İşte burası, ünlü "Portobello"

yoludur. Bu Potobello adı bana her zaman İtalya'yı çağırıştırır.

Portobello...Telaffuz etmesi kulağa ne hoş geliyor.

Por-to-bel-lo... Ayy, İtalya deyince İtalya'm geliverdi valla!! Ama İtalya'ya bu kitapta geçecek değilim. Orası diğer kitapta olacak.

Upuzun "Portobello" yolundaki dükkânlarda ve onların önüne dizilmiş tezgahlarda gümüş çatal-bıçak takımından porselen heykellere kadar aklınıza gelen her şeyin "Aldgate-Petticoat Lane"e göre biraz daha fiyatlısını bulursunuz.

Burada 127 numarada "African Escape" adlı bir mağaza var. Rengârenk boncuklar, çeşitli masklar, mızraklar, örtüler, daha pek hoş aksesuarlar bulabilirsiniz.

Aynı yolun üzerinde müzik ile ilgili kaliteli ama fiyatları uygun bir adres isterseniz "278, Portobello Road'daki "Honest Jon's" a uğrayın. Burada ikinci el plak ve CD'ler bulabilirsiniz. 60'lı yıllardan günümüze gelen soul müziğe ait harika bir koleksiyon toparlayabilirsiniz. Ayrıca, reggae müziği seviyorsanız, Jamaica'nın reggae müziğinin single'larını da burada bulabilirsiniz.

Size bi şey söylüyeyim mi? Alışverişe çıkacaksanız, hele böyle uzun süre vaktinizi alacak bir market alışverişine çıkacaksanız, ya bir başınıza gidip rahat rahat marketin altını üstüne getirin, ya da çok iyi anlaştığınız bir bayan arkadaşınızla dolaşın.

Hele hele kalabalık grupla asla alışveriş gezisi yapayım demeyin . Sonra valla bin pişman olursunuz. Düşünsenize, herkesin ayrı zevki ve merakı vardır. Birçok insana tabi olmak da işin en feci yanı olur.

Yok böyle bir yere sevgilinizle gitmeyi düşünüyorsanız, o zaman sıkı bir münakaşaya da kendinizi hazırlayın! Hele evliyseniz ve kocanızla birlikte gitmeyi düşünüyorsanız, o zaman iş karı-koca kavgasına dönüşebilir! Gününüz, hatta tatiliniz de zehir olur, ona göre! Erkekler öyle saatlerce çarşı-pazar dolaşmayı sevmezler.

En iyisi, ister evli olun, ister sevgilinizle tatile çıkmış

olun, her an, her saniye kış kışa gezmeniz gerekmez. Birbirinize özgür saatler tanıyın. Bırakın herkes keyfiyle, o önceden aranızda belirleyeceğiniz saatler içinde, kendi hobisine göre gezsin.

Sonra önceden kararlaştırdığınız güzel bir cafe’de buluşursunuz. (Hem böylesi hoş ve heyecanlı oluyor.) Bir şeyler yer-içersiniz. Şayet ayrı ayrı dolaşıp gezip-görmek istediğiniz yerler, almak istediğiniz şeyler bittiyse yola birlikte devam edersiniz.

Kişisel alışverişlerinizi, hobi gezilerinizi bitiremediyseniz, o zaman birkaç saat daha ayrı ayrı dolaşırsınız. Akşam bir başka yerde yine buluşursunuz. Böylece kimse kimsenin merakına, hobisine engel olmamış olur.

Mesela, müzisyen-besteci olan ilk kocam, müzik mağazalarını dolaşmayı severdi. Trombon, flüt, keman, vibrafon, klavye gibi kendi çaldığı enstrümanların yeni modellerine, ses tesisatlarına falan bakar, nota kâğıtları filan almak isterdi. E-yeni evliyiz ya, ben de evimize ait bir şeyler almak için köşe bucak dolaşıyorum.

Yani gezmek istediğimiz her yer farklı. Birlikte gezsek tatsızlık çıkıyor, suratlar asılıyor, işin sonunda münakaşa çıkıyor. Tadımızı kaçıracağımıza, biz de belli zamanlarda ayrı ayrı gezme kararı aldık. Ve meseleyi de çözmüş olduk.

Sonradan hangi sevgilimle bir yere gittiysem, bu sistemi uyguladım. Hem ben rahat ettim, hem de onlar.

Uçtu Uçtu "Kızlar" Uçtu

GELELİM "Covent Garden" semtine. Burası çok hareketli ve eğlencelidir. Burada sokaklar, tiyatro öncesi veya sonrası gidebileceğiniz pek çok restoranla doludur.

Bu ülke için "tiyatrolar" öyle önemlidir ki, restoranlar: "Best for dining pre- or after theatre", yani "Tiyatro öncesinde veya sonrasındaki akşam yemeğiniz için en iyisi" diye ilan verirler. Verdikleri ilana önce restoranın adını, adresini yazıp, altına da "şu, şu, şu tiyatrolara yakındır." diye not düşerler. Yani pek çok şey Londra'da tiyatrolara endeksli gibidir.

Bizde de "Divan" restoran bu tarz ilan verdi geçtiğimiz 2000 yazında. "Açık hava Konserlerinden önce yemek yiyebileceğiniz bir yer" şeklinde... Darısı diğer yerlere. Onlar da inşallah servislerini tiyatro öncesi ve sonrasına göre endekslediklerini belirten ilanlar verirler. Bu ilanlarla, tiyatrolarımız bir kez daha insanlarımızın gözüne girer hiç olmazsa...

Hoş bir İtalyan restoranında yemeğinizi yiyip, şarabınızı yudumlamak isterseniz, "Covent Garden semtinde bulunan 44, Floral Street'deki "Bertorelli's" var.

"Covent Garden, 1-3, Catherine Street'de bulunan "Ristorante Aurora"da makul fiyatlarda yemek yiyebileceğiniz bir yerdir. Buraya öğlen yemekleri için 11.45-14.45, akşam yemekleri için de 17.15-23.30 arasında gidebilirsiniz.

"Tavistock sokağı 36 numarada "Sofra" adlı Türk restoranını (Kebabçı değil) görmek insanın hoşuna gidiyor. Türk yemeklerini özlerseniz hemen dalın restorandan içeri. Bu restoranın çeşitli şubeleri var. Sahibi yakışıklı bir Türk Hüseyin bey.

Çocukken uçurtmanız olmuş muydu?

İlkokuldayken babamın getirdiği, sarı-kırmızı gövdesi ve kırmızı uzun bir kuyruğu olan uçurtmayı görünce nasıl da sevinmiştim.

Boyuma göre hayli büyük olan uçurtmamı bir başıma havalandırmam imkânsız olduğundan, babamla birlikte kırık bir alana giderek, onun yardımıyla, tabii daha çok babamın gayretiyle uçurtmam havalanıp, göklerde salınıp, uzun kuyruğu rüzgârda bir yılan gibi kıvrılırken, ben sevinç içinde çığlıklar atıp, ellerimi çırpıyordum. (Nasıl olsa uçurtmanın ipi babamın elindeydi)

Ya "Uçurtmayı Vurmasınlar" adlı filmi görmüş müydünüz? Boşanmış olsak da, işindeki başarısıyla her zaman övündüğüm ikinci kocam Tunç Başaran'ın yönettiği ve senaryolaştırdığı, harika bir film. Yurt dışında büyük başarılar elde etmişti. Defalarca seyretmiştim.

İşte o filmin bir sahnesi vardı, hapis yatan annesi yüzünden hapishanenin dört duvarı arasında, yanında hiçbir yaşıtı olmadan yaşamak zorunda kalan küçük bir çocuk; hapishanenin küçük avlusundaki büyüklere uyum sağlamaya çalışarak, attığı voltalarda ve sadece oradan görebildiği gökyüzünde özgürlüğü duyumsamaya çalışıyordu.

Bir gün hapishanenin yüksek duvarlarından yükselen bir uçurtma, böyle bir şeyi daha önce sadece koğuştaki bir ablanın çizdiği resimde gören çocuğun dünyasında çoğalmış, çoğalmıştı... Rengârenk uçurtmalar... Çocuğu sevindiren... Mahkûmları neşelendiren...

Bu film. Bu uçurtmalardan neden mi bahsettim? Uçurtma sevmeyen yok gibidir. Küçük çocukların olduğu gibi, büyüklerin, yani biz büyük çocukların da sevdiği uçan dünyalardır uçurtmalar... Özgürlüğün simgesidir. Üstelik ipi sizin elinizde olan...

Uçurtmalar günümüzde çok değişti, çokook büyüdü ve inanılmaz şekillere büründü. Londra'da böyle uçurtmalar alabileceğiniz bir adres vereceğim size:

Meraklılarının, "Covent Garden 48, Neal Street"deki "The Kite Store"a gitmelerini öneririm. Burada 13.95 pound-

dan, 280 pounda kadar cins cins, boy boy, renk renk uçurtmalar bulabilirsiniz. Mesela, 4 metrelik bir uçurtmaya ne dersiniz?

O zaman doğru "The Kite Store"a...

Geçenlerde, artık Brüksel'de yaşayan Lale'nin oğlu, Ali telefon etmiş, smokin giymesi gereken bir davete gideceğini söylemişti.

Ali bu tip iki davete daha küçükken benimle birlikte gitmişti. Biri Sakıp Sabancı'nın evindeki davet, diğeri de Nükhet'in (Duru) düğün (ikinci) resepsiyonuydu. O davetlerde lacivert okul ceketini giymiş, babasının güzel bir kravatını takmıştı.

İşte artık Ali 19 yaşına geldi ve bu kez Brüksel'de smokin giymesi gereken bir partiye davetliydi. Ama bir öğrenci olarak smokini yoktu. Diktirse ya da almaya kalksa çok pahalıydı. "Smokin işini n'aptın?" diye sorunca "Kiraladım," dedi Ali. Ohh! Valla ne iyi.

Öyle ya! Her an giyilmeyecek olan, üstelik dolapta da yer işgal edecek olan şeylere avuç dolusu para verip alacağına, insan bu tip kıyafetleri pekâlâ kiralayabilmeli. Ali'nin Belçika'da yaptığı gibi...

Diyelim Londra'dasınız ve yanınızda "gerçek" bir turistin yapması gerektiği gibi az ve rahat giysilerinizden başka bir kılığınız yok. Ama çok şık giyinmenizi gerektiren bir yere gitmek istediniz. Almaya kalksanız çok para! O zaman siz de Ali'nin yaptığı gibi istediğiniz kıyafeti "kiralayabilirsiniz."

İşte size iki adres:

"Contemporary Wardrobe" adlı dükkân "Londra Üniversitesi" ve bitişiğindeki "British Museum"un bulunduğu semt olan "Bloomsbury"de. Buraya "Piccadilly" hattıyla gidip, "Russel Square"de inebilirsiniz. Burada 40 ve 80'lerin çizgilerini taşıyan kıyafetler bulabilirsiniz. Ayrıca bu semti de dolaşmış olursunuz.

"Covent Garden, 27, King Street"de ve "88, Regent Street"de iki yeri olan "Moss Bros"da da daha ucuza kiralayabileceğiniz binlerce kıyafet var.

Değişik yemek tatmayı sever misiniz? Çin restoranları, İtalyan restoranları Türkiye’de çoğaldı. Ama Hint restoranımız var mı bilemiyorum. Yemekleri bir de güzel oluyor ki... İşte size birkaç Hint restoranı adresi:

"Last Days Of The Raj" adlı restoranı tavsiye edebilirim. "22, Drury Lane, Covent Garden" adresinde...

Bu semtteki Hint restoranlardan bir başkası da yine "Covent Garden, 80, Neal Street"deki "Punjab Restaurant" dır. Burası Londra’nın en eski Hint restoranıymış. 1947’den beri servis veriyormuş. Dikkat! Pazarları kapalıdır, aklınızda olsun.

Size bir de Tayland restoranı adresi vereyim. Değişik şeyleri denemek, tatmak güzeldir. "Thai Pin" adlı bu restoran, aynı zamanda "vejetaryen" restoranıdır.

"7, Maiden Lane, Covent Garden" adresindeki, duvarları kocaman çizgi film resimleri ile dekore edilmiş bu sevimli ve küçük yerde, 3 çeşit öğle yemeğine az bir şey ödersiniz. Benim gibi et-balık-tavuk yemezlere öneririm.

Covent Garden semtinden bahsederken, sizlere birkaç da "değişik" eğlence yeri adresi yazayım:

Türkiye’nin gururu olan ve yıllardır Londra’da yaşayıp, pek çok yabancı ünlüyü giydiren modacımız Rıfat Özbek’in de buraya sık sık geldiği söylenirdi. Bilmem hâlâ gidiyor mu?

Bu yerin adı, Covent Garden’ın "The Piazza" denen meydanında 4 no.da bulunan "Queer Nation"... Pazar geceleri 21.00–02.00 arası dans ve modanın iç içe olduğu bir gay kulüp burası.

Gay Kulüp deyince sadece gay’ler gitmiyor buraya. Sizler de gidebilirsiniz. İnsanın değişik atmosferlerde gezip eğlenmesi için ille de gay ya da lezbiyen olması gerekmiyor. Gider, paşa paşa eğlenir, içeceğinizi içer, dansınızı eder çıkarsınız. Oralarda bu kulüplere gelen herkese, damgalı eşek gibi, "Aaa, bu demek homoymuş, bu seviciymiş," demezler.

Mesela, ben ve tiyatrocu sevgilim, İstanbul’daki gay kulüplere çok kez gidip eğlenmişizdir. Benim için ayrımcılık

berbat bir şeydir. Herkes kendi seçiminden kendisi sorumludur. Bana ne elâlemin cinsel seçiminden. Herkes seçiminde özgürdür. (Tabii birbirini rahatsız etmediği, taşkınlık yapmadığı sürece.)

"32-34, Monmouth Street"de gündüz cafe olarak, geceleri de gay-bar olarak hizmet veren "The Box" yani "Kutu" adlı bu cafe-bar, Pazar günleri sadece kadınlara açık.

Benim adımın anlamı: Sihir demek. "Monmouth Sokak, 9-11 no. da ise sihir yağları, sihir malzemeleri, kristal küreler, özel mumlar, sihre ait kitaplar var... Hepsini, hatta daha fazlasını bu adresteki "Mysteries" adlı mağazada bulabilirsiniz.

Ruh çağırmak ister misiniz?

Ruh çağırabileceğiniz "Ouija Board" (Viyca okunur) denen ruh çağırma tahtasını da buradan alabilirsiniz

Hepsi renkli kauçuk ve lastikten yapılmış olan çiçekten, çeşit çeşit hayvan, ünlü çizgi film kahramanlarına kadar her şeyin satıldığı değişik bir mağaza adresi de vereyim: "Covent Garden-Neal's Yard"... Mağazanın adı da "Blade Rubber". Enteresan şeyler almayı sevenlere...

Bir de "Strand" denen geniş caddenin üzerinde bulunan ünlü "Savoy Otel"in karşı köşesinde, "376, Strand" adresindeki "Salieri" adlı bir restoran var size bahsetmek istediğim.

Burasının adını ilk kez yıllar önce gördüğümde, "Vaudeville Tiyatrosu"ndaki bir oyunun matinesinden çıkmış, dört blok ötede bulunan "Aldwych" semtindeki "Strand Tiyatro"suna doğru yürüyordum.

Akşam seansında da oradaki bir oyunu izleyecektim. Ben Londra'ya gittiğimde tam anlamıyla delirir, her Allahın günü bir tiyatroya giderim. Hatta, matine günlerinde de hem matine, hem de suare olmak üzere, günde iki oyun seyrederim.

Orada matineler, bizdeki gibi sadece çarşamba, cumartesi, pazar değil, salı, çarşamba, perşembe, cuma günleri de matinesi olan tiyatrolar vardır. (Anlayacağınız, her gün, bazen her gündüz ve gece kendimi bir tiyatroya atarım.)

Ya suare sonrasında, ya da iki oyun arasında, bir restorana gider, oyun saatine kadar yemeğimi yerim.

İşte, o gün de suare öncesinde yemek yiyeceğim yer konusunda henüz karar verememiş olduğum bir anda görüvermiştim "Salieri" adlı restoranı.

İstanbul Devlet tiyatrosu Taksim sahnesinde yıllar önce rahmetli arkadaşım Alev Sezer ile sevgili Can Gürzap'ın oynadıkları "Mozart"ın hayatını anlatan oyunda Alev Mozart, Can da Salieri rolündeydi.

Çok başarılıydılar. Harika bir oyundu. Tam üç kez seyretmiştim. (Bende de, çok beğendiğim oyunları ya da filmleri birden fazla seyretmek gibi bir huy vardır. Mesela, Kemal'in ve Şener'in filmlerini Allah bilir onar kere falan seyretmişimdir. Cats, Grease, Elvis, Art, Don't Dress for Dinner, I Love My Wife gibi oyunları da çeşitli zamanlarda ikişer kez seyretmiştim.)

İşte "Salieri" karşımdaydı.

Aniden karar verip, Can'ın kulağını çınlatarak, restorandan içeri girdim. Haa, bu restoranın caddeye bakan camekanının önünde bir bank var ve üzerinde normal bir çocuk büyüklüğünde, gülümseyen bir zenci çocuk (heykeli) adeta bankta oturuyor gibidir. Kaldırım üstündeki bu "heykel çocuğun" yanına oturup resim çektirebilirsiniz.

Restorandan içeri girdiğimde adeta büyülendim. Bütün duvarlarda tiyatro oyunlarından kıyafetler, bale pabuçları, tütüler (bale kostümü), masklar (vs.), hatta bir ud bile asılıydı.

Beni cam kenarında bir masaya oturtular. Siparişimi verdim. Yemeğimi yerken, masama yaklaşan bir bey, "Merhaba Füsun Hanım," dedi. Şivesinden Kıbrıs'lı olduğunu anlamıştım. (Yıllar öncesinde Kıbrıs'ta çok uzun süreler kalmıştım. Şivelerini iyi bilir, iyi konuşurum. Orada çok hoş anılarım vardır...)

Meğer o bey oranın sahibiymiş. Garsonların içinde de Türk olanlar beni tanıyıp, Türk olan aşçı başına söylemişler. Sağ olsunlar, bana ekstra ikramlar falan yapmışlardı. Benim için özel olarak hazırladıkları bir vejetaryen sebze yemeği gelmişti önüme.

Buraya oyun sonrasında tiyatro oyuncularını yemeğe getiriyorlarmış. (Bizim Taksim'deki "Çiçek Bar" gibi. Oraya da bütün tiyatro, sinema ve edebiyat dünyasının ünlüleri gelir.) "Salieri"nin duvarlarındaki aksesuarları da oyuncular, oyunlarını gösterimden kalktıktan sonra "Salieri"ye vermişler.

O günden sonra, her Londra seyahatimde bir akşam olsun "Salieri"de yemek yemeyi âdet edindim. Arkadaşlarımı da götürdüm. Hatta sevgili Levent Kırca ve Oya Başar arkadaşlarıma da "Salieri"nin yerini tarif etmiştim de çok memnun kalmışlardı.

Lale, Nermin, Ali Hakan, Yavuz ve Yaşar'la da "Salieri"nin bol bol tadını çıkarmıştık.

Hele bir gün... "Adelphi Tiyatro"sunda oynayan ve çaptan düşmüş bir aktristin hayatını anlatan "Sunset Bulvarı" adlı müzikalin matinesine giderken, Nermin, her nedendir bilinmez, otobüs tam durmadan inmeye kalktı ve ayağı takılıp sokağa adeta uçar gibi düştü.

Otobüs gitmeyi sürdürüyordu ve Lale de herhalde yanından aniden kuş gibi uçup giden Nermin'i kurtarmak isterken, Nermin'in ardından otobüsün açık kapısından uçtu gitti!

Sonradan öğrendim; meğer Nermin sokaktan geçen bir adamın üstüne düşmüş, Lale'de hem Nermin'in, dolaylı olarak da adamın üzerine plöfff diye yapışmış!

Düşünsenize, adamcağz "altta kalanın canı çıksın" misali yerde yatmakta! Üzerinde de iki iri memeli hatun!

Hani "Alaaddin'in cini" çıkıp da adama, "Dile benden ne dilersin?" diye sorsa, İngiltere'nin Londra'sında, Londra'nın bir caddesinde, iki kadının altında kalmayı dilemek adamın kesinlikle aklına gelmezdi. Nasıl gelsin ki? Düşünsenize, yolda gidiyorsunuz ve birden bire, ne olduğunuzu anlayamadan peş peşe iki kadın üzerinize düşüyor! Bu şaka değil, resmen gerçek!

İki arkadaşım da gitmekte olan otobüsten inmek yerine peş peşe uçtuklarından (!), avazım çıktığı kadar bağırarak gitmeye devam eden otobüsten onlara yardım için ben de at-

lamaya kalkışınca, otobüsteki adamlar beni tutup, salakça bir üçleme yapma teşebbüsümün yarı yolda kalmasına neden oldular!

Bu arada da otobüs hâlâ gitmeyi sürdürüyor. Ben adamların elinden kurtulmak için çırpınmaktayım. Bizim kızlar otobüsten adeta uçup gözden kaybolmuşlar. Taa gerilerde bir yerlerde kalmışlar. Camdan falan görünmüyorlar bile. Zaten onlar dalından düşen olmuş meyve misali, masum bir adamın üzerine düşüp, Londra'nın en işlek caddelelerinden birinde, kaldırım üstünde üçlü bir şekilde halvet olurken, millet de başlarına herhalde doluşuverip, etten duvar örmüş olmalıydı.

Ben de elbette boş durmuyordum. Aklıma kötü şeyler geliyordu. Cansiperane bir şekilde arkadaşlarımın yardımına koşmak üzere otobüsten atlayacakken, atlamama engel olan adamlara, "They're my friends. Let me gooo!" diye feryad edip uçanların (!) benim arkadaşlarım olduğunu belirtmek için, "Bırakın da gideyim!" diyerek, adamların kollarımı kısaç gibi tutan ellerinden kurtulmak için çırpınıyordum.

Neyse, otobüs sonunda durakta durdu ve ben, beni tutan adamların elinden nihayet kurtulup, topuklarım kıcıma vururcasına koşarak, "kaza mahalline" geldim ki, haydaaa, kızlar ayağa kalkmışlar, üstüne düştükleri adama bir şeyler söyleyip, bir yandan da gülüşüyorlar! Adam ise şokta! Boş boş bakıyor!

Meğer adamın üstüne uçtuklarından, kızlara bir şey olmamış. Onun için de gülerlermiş. Neyse, onları öyle görünce içim rahatladı.

Otobüsten uçarak bir adamın üstüne düşen arkadaşlarıma hayretler içinde bakan Londra'lı vatandaşları orada bırakarak ve şoktaki adamdan özür dileyip oradan ayrıldık.

Ali Hakan, Yaşar ve Yavuz'la buluşmak üzere tiyatrodan içeri kendimizi attık ama hâlâ gül Allah gül vaziyetlerindeyiz! Dramatik müzikali seyrederken bile neredeyse güleceğiz. Kendimizi zor tutuyoruz sizin anlayacağınız!

Oyundan sonra, hep beraber "Salieri"ye gittik ve gece boyunca kızların ve o adamın halini konuşup, güldük.

Haa, o adam da tiyatrodandı. Bir ara antrakta kahve almak için gittiğimiz barın önünde adama rastlayınca, yenden gülme krizine tutulduk. Adam bizim kızları görür görmez, panik içinde etraftaki kalabalığı ite-kaka, adeta kızların yanından kaçtı.

Herhalde adam Nermin'le Lale'yi "potansiyel tehlike" olarak görmüş ve başına yeniden bir iş gelmeden oradan kaçmayı uygun görmüş olmalıydı.

O gece "Salieri" bizim kahkahalarımızla çınladı.

"Salieri"ye, "Bakerloo veya Northern" hatlarına binip, "Charing Cross" istasyonunda inerek, diğer yazdığım restoranlara da "Piccadilly" hattıyla gidip, "Covent Garden" durağında inerek gidebilirsiniz.

"Charing Cross" durağının adı geçince aklıma buradaki 25 yıllık geçmiş olan bir eğlence merkezi geldi.

"Heaven" yani "Cennet"... Buckingham Sarayının karşısındaki Pazarları trafiğe kapalı olan "The Mall"un ucundaki "Admiralty Arch"ın yakınında bulunan "Villiers" sokağındaki "Heaven"da, tecno müzik eşliğinde çılgınca dans edebilirsiniz. Yok bu müziği sevmem diyorsanız o zaman aşağı kattaki "Star Bar"a inebilirsiniz. Bir kat aşağıda da "Dakota Bar" vardır ki özellikle cumartesileri müthiş eğlenceli ve hareketli olur. "Heaven" gay bar olarak ün yapmıştır ama herkes gidip eğlenebilir. (Çok gay arkadaşım olduğundan buraları iyi bilirim. Ayrıca, gayler, eğlenmeyi iyi bilen ve yanındakileri de iyi eğlendiren insanlardır.)

"Charing Cross" caddesinde üç de kitapçı adresi vermek istiyorum.

"Silver Moon" adlı kitapçı 64-68 numaradadır. Feminist kitaplar, kadın kitapları falan istiyorsanız bu kitaplarının çokça bulunduğu bu kitapçıya uğrayın derim.

Diğer iki kitapçı yolun karşı sırasında yer alır.

"121-125 numaradaki "Waterstone's"da çalışan güler yüzlü görevliler aradığınız kitaplar konusuna size yardımcı

olacaklardır. Buraya zaman zaman yazarlar gelip halkla konuşup, kitaplarından alıntılar okurlarmış.

Aynı caddede ve "Waterstone's"un hemen yanında "113-119" numarada bulunan "Foyle's", karışık ve düzensiz raf sistemine rağmen yine de kitap kurtlarının uğrağıdır.

Görüldüğü gibi biri karşı kaldırımında, ikisi yan yana, üç kitapçı, güzel güzel satışlarına devam etmektedir. Ah okumayı sevenlerin gözünü seveyim.

Yürümeyi deli gibi sevdiğimden, (Tanrı elimi, ayağımı daima bağışlasın, amin) yerin altındaki hızlı trenlere gerekmedikçe binmem. Binsem de çok uzak mesafelere giderken, ya da çok acil bir işim olduğunda binmeyi seçerim. Yine söylüyorum: Çünkü insan ancak "yürüyerek" bir şehri tanıyabilir, o kenti yudumlayabilir.

Gerçi yerin altı da başlı başına bir dünyadır ya... Pek çok basamaklı yürüyen (ya da normal) merdivenlerle inerken sağlı sollu duvarlar, yan yana asılmış onlarca tiyatro afişiyle donatılmıştır. Hem inersiniz, hem de hangi tiyatrodan ne oynuyor öğrenmiş olursunuz. Genelde merdivenin alt ucunda bir müzik grubu ya da tek başına bir müzisyen, sizi keyiflendirecek bir parça çalıyor olabilir.

Ben bu yollarda yürürken bazen – keyfime göre tabii – İngilizce şarkılar söylerim. Ses öyle güzel yankılanır ki, hani mikrofondan daha etkileyicidir diyebilirim. Sesiniz güzelse, sizde deneyin yerin altında yürürken yüksek sesle şarkı söylemeyi. Görün, çok hoş oluyor. "Hu efendiii/hanım hanımım niye söylüyorsun?" diyen de çıkmaz. Hatta orada çalan müzisyenlerin hoşuna bile gider, gülerek size tatlı sözler söylerler.

İndiğiniz yerin altındaki, duvarları yan yana sıralanmış büyük giyim-kuşam, sinema (vs.) afişleriyle bezenmiş, labirent gibi yollarda, sağınızdan-solunuzdan telaşla geçip giden pek çok insanın arasından yürür, bineceğiniz hattın trenine doğru gidirsiniz.

Treni kaçırırsanız, dert etmeyin. Birkaç dakika sonra gelecek olana binersiniz. Aslında muhteşem bir kolaylıktır şu metrolar. Ha bazen, bizim iki lokmalık metromuzun 15

dakika süreyle yerin altında yol yürünen metrosu gibi, içinde çok yol yürümeniz gereken büyük istasyonlar da vardır. Hele bir trenden inip bağlantı için bir diğerine binecekseniz iş uzayabilir. Yerin altında sizi yürütür de yürütürler.

Yani sanmayın bu yerin altında yürüme işi sadece bizim metromuza mahsustur. Ama işte, bizdeki tek hatlı yeğâne metromuzda çok yol yürümek, işin cazibesini yok etmekte, insanların da hâlâ otobüslere hücum etmektedir.

Yüzyılların İstanbul'unda, 15 milyonluk bu kocca şehirde metro inşaatımız yılların sonunda yeni bitti. Ama hâlâ son durak hizmete açılmadı ve pek çok aksaklıklar olduğu TV'lerde söylenip, gazetelerde yazılıyor. Babam da anlattı. Epey eksiği varmış, henüz Taksim'den başlayan ama 4. Levent'teki son durağa bile hâlâ varamamış olan metromuzun!

Sözde metro ağını genişletecekler! Bu kez de daha öbürünün aksaklıkları giderilmeden, Suriçi'nde sondaj çalışmalarını başlatıyorlarmış. Gazetelerde okudum, arkeologlar yine feryat ediyor.

"Toprak yüzeyinin 40-50 santim altından itibaren buraları hep tarihi eserlerle dolu. Kazılar için makineler girdiği anda her şey biter ve çok yazık olur. Zaten İstanbul'un özellikle yarımada denen kısmındaki pek çok yerin altı baştan aşağı tarih. Zeugma elden gidiyor. Buraları da ziyan etmeyelim. Metronun Suriçi'nden geçmesi şart değil," diyorlar.

Ama seslerini duyuramıyorlar. Her ülkenin altının ille de metro ağlarıyla örülmesi gerekmiyor. Neden mi? Tarihi kalıntılardan dolayı.

Mesela Roma... Topraklarının her tarafından tarih fışkırdığı için, İtalyan Hükümeti ve yerel yönetim, çok fazla metro hattı yapımına izin vermemişler. Roma'daki metro hatları, bir Paris, bir Londra metrosuyla boy ölçüşemez. Bu koca şehirde son derece az hat vardır.

Tabii ki İstanbul'un manyak trafiğine metro büyük bir çözüm getirir ama yıllaaar önce akıllar neredeydi? Şehrin beton istilasına uğraması mı bekleniyordu metro inşaatına başlamak için!

Fransız Sarayı'nın müstemilat duvarlarında ve daha

başka binalarda metro çalışmaları yüzünden çatlamalar oldu. Şehrin betonlaşmasına göz yumarak, güzelim İstanbul'un beton yüklerinin altında ezilmesine sebep olanlar, şimdi de şehrin bazı yerlerini çökertecekler mi ne?!

Ya tarihimiz? Tarihimiz bir bir elden gidiyor. Ya çalıp çırpınların yüzünden, ya da Birecik Barajı gibi, Bergama Yortanlı Barajı gibi ülkeye elektrik enerjisi sağlayacak olan Barajların "yerlerinin yanlış seçilmesi" gibi...

"Zeugma" gibi Bergama'daki antik çağın en önemli beş sağlık merkezinden birisi olan "Allianoi Kenti" de Yortanlı Barajı yüzünden tehlikede. Bu işin sonu n'olacak? Hep kaş yapalım derken göz mü çıkarmamız gerekecek?! Bazı işlere, olaylara bakanlar, buralara bakarken, hep yanlış pencerelerden mi bakacaklar?! Bu güzelim ülkede, olaylara ters açıdan bakanların yerine, ne zaman doğru "bakanlar" gelecek?!

Aaahh-ah!

Metronun resimlerini gördüm. Çok şık görünüyor. İnşallah sadist ve sapık insanlar trilyonlar harcanıp yapılan güzelim yerleri yırtıp, oyup, çizip, tükürüp, işeyip, elindeki çöpleri atıp kısa sürede perişan hale getirmezler. Ve güvenlik açısından da metromuz, inşallah banliyö trenlerinin o ürkütücü akıbetine uğramaz.

Toplam tünel boyu 18.500 metreymiş. Bu güzergahta 6 istasyon var. Taksim-Levent arası 12 dakikada alınıyormuş. Tabii harika bir şey. Ama maalesef ilk günden beri metroya ilgi azaldıkça azalıyormuş. Oysa tam kapasiteyle çalışsa, trafiği müthiş ölçüde hafifletecek.

Ne demeli ki!.. İnşallah İstanbul'a faydası olur. Zaten işimiz pek çok konuda inşallahla maaşallaha kalmadı mı?!

Değerlerin Değerini Bilebilmek

SİZE hatırlatmak istediğim bir şey var. Bir restorana hani şöyle biraz geç gideyim diye düşünüyorsanız, saatinize göz atmayı ihmal etmeyin. Çünkü "son siparişler 23-23.30'da alınır". Türkiye'deki gibi o saatten sonra yemeğe gitmeye kalkarsanız, size lisan-ı münasiple "artık servis yapamayacaklarını" söyleyiverirler.

Ve öyle avanta vererek falan da açtıramazsınız mutfağı. Oralarda da para önemlidir ama insanların bireysel yaşamı her şeyden daha önemlidir. O saatte kapanacaksa, kapanır, çünkü orada çalışanların özel yaşamları başlar o andan itibaren.

Bizde de tam kapanmaya yakın insanlar gelir, hemen servis açılır ve çalışan personel özel yaşamından fedakârlık ederek hizmet vermeye başlar.

Ama Londra'da nayır. Nolamaz! Kapanma saati gelmişse, patt kapanır. Hani kumarhanelerdeki rulet; krupiye tarafından zarla birlikte döndürüldükten bir süre sonra, zarın ya siyah, ya da kırmızı rakamlı yuvaya oturması yaklaştığında, krupiye, "No more bets, Thank you," der ya. Yani, "Bahis bitmiştir. Teşekkürler," diyerek daha fazla bahis oynamasına izin vermez.

İşte aynı onun gibi, 23.30'dan sonra Londra'da yemek siparişi vermeye kalktığınızda da, garson size en kibar haliyle "Sipariş alamayacağız. Özür dileriz." deyiverir. Çünkü dediğim gibi artık onların özel yaşamları başlayacaktır. Sizin yemeğiniz onları ilgilendirmez.

Tabii gece boyu açık bazı mağazalar olduğu gibi, gececi restoranlar da vardır. Hani nöbetçi eczane gibi. Bunların ad ve adreslerini tuizm ofislerinden öğrenebilirsiniz.

Burada insanları bizdeki gibi çok geç saatte uykuya gönderip de, ertesi günkü işine uykusuz gözler ve yorgun bedenle yollamıyorlar! Her şey ona göre düzene sokulmuş.

Orada tiyatrolar 19.30-19.45, çok azı da 20.00'de başlıyor. Bizde ise Devlet Opera ve Balesi 20.00'de, Devlet ve Şehir tiyatroları 20.30'da, özel tiyatrolar da 21.00 ile 21.15 arası başlar. Bizde genel olarak tiyatro çıkış bir yere gidilip bir şeyler yenir, oradan bir bara gidilir, bir şeyler içilir! Saatler gece yarısını çoktaaan aşar, evelere gidip yatana kadar saatler daha da ilerler.

Sabahın erken bir vaktine saatler kurulur. Sabah olup, kalkma saati geldiğinde saatin zili zarıl zarıl çalmaya başladığında oflanıp poflanılır! Başlar ağrıyarak zor bela kalkılıp, gözler yarı aralık hazırlanılır ve gözlerde uyku, hayallerde yatak, başlarda da hafiften bir ağrı ile iş başı yapılır.

Oysa elin yabancı, her şeyi vakitli yapıp, zamanlı eğlenip, vakt-i zamanında uyuyup, sabahları da işine zımba gibi gitmeyi biliyor.

Avarelik ne yazık ki bizim ruhumuza iyice işledi. Bak-sanıza, tatil artık iyicene abartıldı! Tatil allah tatil! Dört günlük tatili dokuz güne çıkar! Hava sıcak diye tatil, kar yağdı diye tatil! Zaten habire bayram tatillerimiz vardır. Diğer o-şu-bu tatilleriyle cumartesi, pazarları da hesap edersek, varın siz hesap edin kaç gün çalışıyoruz!

Yani iki lokma çalış, azıcık üret, sonra da yan gelip yat! Hava yapacağım diye pahalı otellere koş! Borca harca girerek tatil yap! Kazandığından fazlasını harca! Tatile gittiğinde de alış-veriş allah alış-veriş!

Şöyle az harcayarak, gezip görülecek yerleri dolaşıp, dünyayı gezip tanımak diye bir kavram maalesef çoğu insanımızın içine yer etmemiş ki!

Seyahate gitmeyi alış-veriş olarak algılıyor pek çok insanımız. Ne kadar yanlış. Artık dışarılarda satılan hemen her şey, bizde de satılmakta. Ama yok! İlle de aynı malı döviz harcayarak alacaklar! Demek bazıları böyle tatmin oluyor. Haa, bizde satılan malın ucuzunu bulursan o zaman

alırsın. Bizde olmayan ama gerçekten işe yarayacak bir şey bulursun, alırsın. Ama lazım olmasa da "Bulunsun" diye almak bence hastalık.

Tamam! Eski yıllarda Türkiye’de çok çeşitli mal yoktu. Var olanlar da çok pahalıydı. O zamanlar tabii herkeste bir heves, her şeyler haydaaa dışarılarından Türkiye’ye taşınırdı. Tencereler, tavalar, çaydanlıklar, fincanlar, çaylar, kahveler, donlar, sutyenler, içkiler, parfümler! Hatta prezervatifler bile!

Ama artık öyle değil ki. Ne aranırsa her şey dükkânlarımızda var. Yeter ki para olsun. Var olan para da almaya yetsin.

Benim için seyahat artık büyük çoğunlukla gezip görmek demek. Görmek ve öğrenmek. Öğrenip tanımak. Tanıyıp bilmek. Kendimi işte o zaman zenginleşmiş hissediyorum. Manevi bir zenginlik bu. Beni tatmin eden... Mutlu kılan... Keyiflendiren...

Haa, ben hiç mi bir şeyler almıyorum. Tabii alıyorum ama bu işe çok az zaman ayırıp, Türkiye’de bulamayacağım şeylerden ihtiyacım olanları, ya da o ülkeyi bana hatırlatacak bazı hatıra aksesuarları alıyorum. Tabii kitapçılar ve müzik mağazalarından da mutlaka bazı şeyler alırım.

Bak yine nereden nereye geliverdim. Ama bir gezi kitabı da böyle olunca "Coğrafya ders kitabı" gibi olmaktan kurtulup, sanki karşılıklı oturmuşuz da, ben size gezi anılarımı anlatıyormuşum gibi oluyor, öyle değil mi?

(Sırf bilgi yazsam, kitabım turistik kataloga dönecek.)

"Covent Garden"dan daha önce bahsetmiştim ama bu kez daha etraflı anlatmak istiyorum. Burada pek çok küçük-lü büyüklü dükkân, "gel beni gez" diye size göz kırpar.

Eski yüzyıllar içinde burası çiçek pazarıymış. O ürkek ceylan bakışlı, kuğu boyunlu, yeni filizlenen ağaç misali incecik vücutlu Audrey Hepburn’nın unutulmaz filmi "My Fair Lady"nin ilk sahneleri de buradaki çiçek pazarında geçiyordu.

"Covent Garden"ın simgesi olan cam çatılı, içinde sıra sıra dükkânların yan yana dizildiği "Craft Market"ve "Covent Garden Market"in orta kısımlarında yer alan cafelerin masaları hemen her zaman doludur.

Bodrum kata inen merdivenlerin alt ve üst çevresinde de yine cafeler vardır. Buraya değişik yönlerdeki kapılardan girebilirsiniz.

Noel'de burası çam ağaçlarıyla, ışıklarla, kırmızı kurdele ve kırmızı çiçeklerle süslenir. Bu alıştığımız alışveriş merkezlerine hiç benzemeyen alışveriş merkezinin önündeki meydana lunapark kurulur. İnsanlar yağmura, soğuğa aldırmadan bu mini lunaparkın keyfini çıkarırlar yılbaşında.

Akrobatlar, sihirbazlar araba girmeyen bu meydanda her zaman görebileceğiniz, rastlayabileceğiniz sürprizlerdendir. Zaten çeşitli köşelerde rastlayacağınız müzisyenleri, sokak çalgıcılarını saymıyorum.

Sokak çalgıcıları ve sokak şarkıcıları, tüm yabancı ülkelerin şehirlerinde, hemen her yerde rastlayacağınız vazgeçilmez bir **"sokak kültürü"**dür. Ve turistlerin büyük ilgisini çeker. Hatta bazılarının etrafına o kadar çok dinleyici toplanır ki, olay sanki sokak konserine dönüşür.

Bizde bunu Körler okuluna bağlı birkaç görmez arkadaşın kurduğu orkestra uygulamakta. Bu arkadaşlar, görevliler tarafından İstanbul'un belli caddelerine götürülüp yerleştiriliyorlar. Ve bu görmezler orkestrası sıcak-soğuk demeden çalıp söylüyor. Kaç kez yanlarına gidip tebrik ettim. Ama ne yazık ki halkın ilgisinin fazla yoğun olmadığını söyleyebilirim. Oysa abuk-subukluklara para harcayacaklarına, görmezlerin sokak orkestrasına karınca kararınca yardım edilebilirler.

Son zamanlarda da, Yugoslav göçmenler sokaklarımızda akordeon çalarak dolaşıyorlar. Sadece Yugoslavlar mı? Afrikalı, Rus ve Güney Amerikalı müzisyenlerden oluşan gruplar da İstanbul sokaklarında vatandaşlarımıza güzel müziklerini dinletiyorlar.

Devam edelim...

"Craft Market"ın tam karşısında yer alan "James Street" in ucunda "Covent Garden Underground" istasyonu vardır.

Buradan sadece "Piccadilly" hattı geçer. Bu sokak, hep kalabalıktır ve sağı sollu "Ale" denilen siyah İngiliz birası içebileceğiniz pub'lar, çeşit çeşit dükkânlarla doludur.

Underground'dan çıkınca "James" sokağının karşısındaki "Neal Street"de, gezilmesi keyifli şirin sokaklardan bir başkasıdır. Bu kısa yola arabalar giremez.

Tütsüler aldığım, doğu ülkelerinin aksesuarlarının satıldığı "Neal Street East" mağazası da buradadır. Doğu aksesuarlarını seviyorsanız, burayı gezmenizi tavsiye ederim. Dolaşırken mistik dakikalar geçirirsiniz.

Size bir de şapkacı adresi: "58, Neal Street" Adı: "The Hat Shop". Türkiye'de özellikle de İstanbul'da (şapka diyorsam abuk sabuk şeyleri kastetmiyorum) eskiden hanımlar sokağa şapkasız adım atmazlarmış ama artık şapkalı birine rastlamıyoruz bile.

Beyoğlu'nda şapkacılar var. Ama şimdi bunların sayısı çok azalmış durumda. Londra'da şapkacı çok. "The Hat Shop" da bunlardan biri işte.

Pub'larda biraların kralı olan ve "Ale" diye yazılıp, "Eyl" diye telaffuz edilen siyah bira, bizim gazetelerin bilmece eklerinde "İngiliz birası" diye sıkça sorulur. Aklınızda olsun. (Bir kelime, bir kelimedir. Bilmece çözerken işinize yarayabilir.)

Biranın su gibi tüketildiği, kendine has dekorlu İngiliz publarına mutlaka uğrayıp "Ale" denen siyah birayı tadın. Ben içki sevmediğim halde bu biradan Londra'ya her gidişimde mutlaka içerim. İçkici hiç değilim. İçki kokteylleri nasıl hazırlanır, hangi içki hangi bardağa konur bilmem bile. Ama Londra'ya gidince "Ale" içerim.

Aslında belki bu pub'ların dekoru ve havası çok hoşuma gider. Belki de o kendine özgü dekorlarını seyredip, oradaki gürültülü atmosferi yaşamayı sevdiğim için giderim bu publara.

E, gidince de bir "Ale" içerim doğrusu.

Size birkaç tane de bu semtte bulunan "Bar ve Pub" adı, adresi vereyim:

"Catherine sokağı"nın köşesindeki "Drury Lane Theatre Royal"ın yan sokağında da "Fortune Tiyatrosu" vardır.

İşte "Fortune"nun bulunduğu sokak "Russel Street"tir ve burada "19 no.da "Brahms and Liszt" adlı bar ile yine Russell sokaktaki "Los Locos" adlı bar da 24-26 no.dadır.

Bu sokağa girdikten sonra, artık seçim size kalmış.

Bu semtte bulunan "St. Martins Lane"de ve "ara sokaklarında"da pek çok pub vardır. Hele güzel yaz günlerinin akşam üstü saatlerinde, dopdolu pub'ların kaldırım önleri bile, ellerinde bira şişeleriyle ayaküstü muhabbet edenlerle doludur.

"36A, St.Martin's Lane"de bulunan "Aroma"da, Güney Amerika müziği eşliğinde iyi kaliteli kahvenizi içip, sandviçlerinizi, keklerinizi makul bir paraya yiyebilirsiniz.

"Covent Garden"daki "Russell" sokağının, "Craft Market" tarafına doğru olan devamında, çok ünlü bir yer vardır. Onu da yazmadan geçemem: "11-12 Russel Street"de bulunan "Tuttons' Brasserie"...

Burası "Covent Garden"ın tam göbeğindeki en güzel yerlerden biridir. Burada oturup, tarihi meydanı seyrederken Londra'nın "street life" denen sokak hayatını da yakından izlemiş olursunuz.

"Royal Opera" binası da bu semtte "Bow Street"tedir. Sanat severlere duyurulur.

Opera dedim de... Drury Lane'de harika dekore edilmiş bir restoran var: Adını Mozart'ın ünlü "Sihirli Flüt Operası"ndaki "Sarastro" tipinden almış. Dekorü, sokakla opera balkonları karması gibi. (Ay bu iyi bir tarif olmadı. Beğenmedim. Çünkü içerisi öyle güzel ve değişik ki, tam olarak anlatamadım.)

Nasıl diyeyim, Roma'da "İspanyol Merdiveni"ne giderken, sağda bir Mc.Donald's vardır. İlk girişi, sokak gibi dekore edilmiştir. İşte "Sarastro"da da yerler sokak gibi.

Bu salonda, masaların arkasında iki katlı "localar ve-

odalar" var. Aşağıdaki masaları tepeden görmek hoş oluyor. Operalardaki localar gibi. Yemekleri de tam benlik. Türk şarabı da var çünkü buranın sahibi de "Salieri"nin sahibi gibi Kıbrıs Türkü. İngilizlerin deyişine göre patronun adı, Richard Niazi.

Benim gittiğim gece Pazar'dı ve Opera sanatçıları burada aryalılar söylüyorlardı. Değişik lezzette bir gece geçirmek isteyenler için ideal. Yağmurlu ve soğuk bir Londra gecesinde, bu güzel ve sıcak atmosfere girmek harikaydı doğrusu. Ev sahibim Manuk cepten arayıp, "Mutlaka gelmelisin. Atmosfer harika," demişti. Hakikaten doğru söylüyordu. Harika bir geceydi. Bayılmıştım "Sarastro"ya.

"Drury Lane Tiyatrosu"nun karşı köşesinde de birbirinden matrak şeylerin satıldığı bir fun-seks-shop vardır. Kadın memesinden yapılmış bardağa yumulup, istediğiniz sıvıyı içebilirsiniz! Erkek organı modelinde yapılmış vazo, mum, şamdan, çeşitli cinsel pozisyonlarda hareket edebilen oyuncaklar alabilir ve bunlar gibi akla hayale gelmeyen öte-beriyi bu mağazada bulabilirsiniz. Ben gır gır olsun diye bazı şeyler almıştım. Muzırlık sevenlere duyurulur.

Dikkat! Sırf bu semtin sınırlarında 21 tiyatro, 4 sinema, 2 okul, 2 spor merkezi, 9 otel, 2 postane, 1 de polis karakolu vardır. Tiyatroya verilen öneme dikkatinizi çekirim.

Dikkat çeken bir başka durum da, 120 sokaklık "Covent Garden"da sadece 1 polis karakolunun olması...

"Covent Garden" daki "Tuttons"un az ilerisinde de harika bir "Tiyatro Müzesi" var.

Yıllar önce burayı gezerken ağlamıştım. Kıskanmıştım, neden bizim de bir Tiyatro Müzemiz yok diye... Sanatçılarımız öldükten sonra, ne onların sahne kostümleri, ne aksesuarları, kısacası onlara ait hiçbir şeyin sergilenip, gelecek kuşaklara onları anlatacak, hatırlatacak hiçbir doküman kalmıyor diye...

Bir ülkenin sanatçısına ve onun anılarına sahip çıkması insanın içini burkuyor. Kültürümüze gerektiği kadar sahip çıkmayı ne yazık ki bilmiyoruz. Dayanamayıp bir kez daha "Zeugma"dan bahsedeceğim.

Dünya arkeologlarının değer biçemediği "Zeugma"yı (Belkıs Harabeleri) acımadan suların istilasına terk edebiliyoruz! Bu kitap çıktığında, bu harika kent kalıntısı suların altında olacak!

Ünlü Fransız dergisi "Le Figaro", "Zeugma"yı kapak yaptı. Elden gidiyor diye dünyanın içinin acıdığı bu hazineyi, biz göz göre göre sulara gömüyoruz! Ayrıca "Zeugma" cart diye çıkmadı ki, asırlardır oradaydı ve biz ancak, iş işten geçmeye beş dakika kala antenleri açabildik!

Tabii ki elektrik enerjisi için barajlara, santrallere ihtiyacımız var ama topraklarımızdan fışkıran tarihimize de ihtiyacımız var. Ama yıllar önce bu barajın yapımı meselesi gündeme geldiğinde, hiçbir yetkili kimse belli ki arkeologlarımızın sesini dinlememiş! Zira "Zeugma" binlerce yıldır oradaydı. Sonunda arkeologların sesi duyuldu ama jetonlar maalesef fazlasıyla geç düşmedi mi?!

Depremde de aynı şey oldu. Yıllardır Anadolu'nun büyük bir bölümünün deprem kuşakları üzerinde olduğu bilindiği halde, yıllardır jeologlarımızın dedikleri ciddiye alınmadı. Jeologlara, deprem bilimcilere hiçbir TV programında, radyoda ya da basında doğru dürüst yer verilmedi.

Taa ki 17 Ağustos depremi ve ardından gelen depremlere kadar! Ancak on binlerce insanımız öldükten sonra jetonlar düştü! (Artık "Deprem Dede"miz bile var! Abartıya bakar mısınız?)

Yahu, bizde bu jetonlar neden her konuda hep "GEÇ" düşüyor? Beslenme bozukluğundan mı? Yoksa kafa yapısı eksikliğinden mi?! Bilim adamları asıl bu "bozuk makineleri" (!) yenileriyle değiştirebilecek bir kolaylık icat etseler, ne iyi olur!

Sahip olduğumuz değerlerin değerini bilmeye bilmeye, gelecek kuşaklara, merak ediyorum neyi miras bırakacağız!

Tarihi eserlerimizin birçoğu, vatan hainleri tarafından ülke dışına kaçırılıyor.

Halil Bezmen beyefendi tarihi eser kaçakçılığından İn-

terpol tarafından aranıyor. O ise Amerika'daki lüks villasında lüks yaşamını sürdürüyor.

Ayşegül Nadir hamfendinin(!) yeni adıyla Tecimer'in ise, tarihi eser kaçırdığı Uğur Dünder tarafından gizli kame-rayla tespit edilmişti. Ayrıca, el yazması Kuran-ı Kerim hırsızlığı dolayısıyla 4 yıl 6 ay hapis cezasına çarptırılmıştı. Ama o (nasıl olabildiyse), elini kolunu sallayarak yurt dışına çıktı gitti!

E, gitmesi bu kadar kolay olunca tabii giderler!

Bu saygı değer insanlar kaçakçı falan değiller be canım! Onlar sadece işini, pardon, para eden eserleri iyi bilen, tarihi eser meraklıları (!) Hepsi bu!

Bak sen hele münasebetsiz İnterpol'un yaptığına! İnterpol kalkmış onları arıyo! Ama Ayşegül hanfendi ile, Bezmen bey na'pıyolar? Yurt dışında bi yandan kaçak olarak yaşayıp, bi yandan da lüks yaşamlarını sürdürüyorlar. Ay işleri çok zor valla!

Ülkemizin tarihi zenginliklerini, uzun yıllardır, gelen araklamış, giden araklamış, SABAH gazetesinde okumuştum; Zeugma Mozayığı'nın bazı parçaları ile muhteşem Herakles heykeli şu anda ABD'de, Bergama-Zeus Tapınağı ve Afrodisias-İhtiyar Balıkçı Heykeli Almanya'daymış! Oh oh! Tepe tepe kullansınlar valla!

Binlerce yıldan bu yana gelebilmiş o güzelim tarihi harabeleri, içimiz acımadan gerçek birer harabeye çeviriyoruz! Korumayı, sahiplenmeyi, değer bilmeyi bilmiyoruz. Elâlemlerin çalıp kaçırmalarına neredeyse göz yumuyoruz.

Hangi birini yazmalı?!

Sonra, gerçek sanatçıların da değeri bilinmiyor. Sanatçılarımız, yaşlılık günlerinde aranıp sorulmadan, yokluk, darlık içinde yaşamaya çalışıyorlar. Rol verilmiyor. Oysa, her yaşın rolü yok mudur?

Genç insanlara yaşlı makyajı yapıp, onları yaşlı rolünde oynatacaklarına, eli ayağı tutan yaşlı sanatçılarımıza rol verilerek, bir nebze olsun mutlu edilemezler mi?

Böylelikle hem para kazanmaları, hem de hayata bağlanmaları sağlanamaz mı? Pekâlâ olabilir de, bunun ne ya-

zık ki uygulanmadığı görölmektedir. Zira, yaşlı sinema emekçilerimizin durumları ortadadır.

Maalesef Türkiye’de, "sanat"la uzaktan yakından ilgisi olmayanlar hak etmediklerince poh pohlanıp, "gerçek" sanatçılara vefasızlık sürerken, Londra’daki tiyatro müzesinde, yüz sene önceki bir oyunda oynayan bir aktörün tıraşı, kuliste giydiği eski yüzlü bornozu, yıllaaar önce falan oyunda oynayan bir aktristin ortası kullanılmaktan aşınıp bitmiş allığı, saç tokaları... Daha neler neler saklanmış.

Bir başka aktristin uğur saydığı ve elde taşınmaktan tüyleri oldukça kirlenmiş oyuncak tavşanı... Filan aktörün, filanca oyuna başladığı ilk oyun gecesinde belki bir yakınından, belki bir hayranından gelen telgrafı... Sanatçıların perukları, kostümleri...Ve daha neler neleri... Hepsi bu müzede sergilenmekte.

Müzenin bazı bölümleri kulis odası gibi dekore edilmiş. Ön yüzleri camekanlı olan bu odacıklar ışıklandırılmış. Pek çok sanatçının, tabiri caizse, iğneden ipliğe her şeylerini saklamışlar.

Yeni nesillere, meraklılarına ve sanata önem veren turistlere sergiliyorlar. Bu aksesuarlar hangi oyuncuya ve oyuna aitse, o oyunun adı, yanına da tarihi yazılmış. O sanatçıların çoğu artık bu dünyada değil ama öte dünyaya göç ettikten sonra bile böylesine yaşatılıyorlar.

Bizdeyse, oyuncuların vefatından sonra, eşyalarının her biri bir yana dağılıyor, halk tarafından çok beğenilen oyunlarda giyilen kostümler de, oyuncularla birlikte yok olup gidiyor.

Rahmetli Zeki Müren’in onca emekle hazırlanmış ve bizzat Zeki Müren tarafından çizilen şahane kostümlerinin, servetini yarı yarıya bıraktığı Türk Eğitim Vakfı ve Mehmetçik Vakfı tarafından Dikran’ın (Masis) sahibi olduğu "Eskidji Müzayede Evi" aracılığıyla açık arttırmaya konmuş olması beni tarifsiz hüznümlere gömdü.

Oysa bu çok önemli olan iki Vakıf, "Paşa"ımızdan kalan onca servetin hiç olmazsa bir kısmı ile bir "Sanat Müzesi"

açabilirdi ve o zaman Paşa'nın kostümleri heba olmaz, bu yolla da başka sanatçılardan kalan kostümler, fotoğraflar ve daha neler neler o müzeye konarak, sanat dünyamızın geçmiş, genç kuşaklara tanıtılmış olurdu.

Ama ne yazık ki bu iki Vakfın aklına böyle bir öncülük yapma fikri gelmedi!

Gerçi Zeki Müren'in tüm mirasını bıraktığı bu iki vakıf, Bodrum'daki evini Kültür Bakanlığı'na devrettiler, Bakanlık da o evi Zeki Müren Müzesi yaptı ve bahçesine sanatçımızın bir de heykelini dikerek halka açtı. Eh bu da bir şey.

Ama ben yine de İstanbul'da tarihi dokusu olan büyük bir binanın onarılarak kente kazandırılmasını ve "Zeki Müren Sanat Müzesi" adı altında çağdaş bir sanat müzesi açmalarını bu iki vakıftan ve Kültür Bakanlığı'ndan, hatta ülke ekonomisinin büyük bir bölümünü elinde tutan zenginlerimizden beklerdim doğrusu.

Burada Zeki Müren'e ait özel bir bölüm hazırlanıp, geri kalan kısımlarda da tiyatro, sinema ve müzik sanatçılarına ait kostümlerin, özel eşyaların sergileniyor olmasını arzulardım.

Hatta bu müzenin içine bir de fotoğraf ve gazete kupürleri arşivi bölümü ekler, yeni kuşaklara Türkiye'de "gerçek" sanatın ve sanatçıların çok yönlü tanımını belgelerle sunar-dım.

Ama bunları düşünecek kişiler ner'deee?

Ve böyle şeyleri düşünüp de hayata geçirecek olanlar ner'de?

Ne yazarken nereye geldim.

Madem yazdım, o zaman Londra'daki bu Tiyatro Müzesine ait birkaç bilgi de vereyim. "Covent Garden"daki "Theatre Museum", "Russell Sokağı"nda... Salı-Pazar günleri arasında, 10-18 arasında gezilebiliyor. Üstelik, içerideki bir bölümde, bir aktörü rol icabı tamamen değiştiren makyajların nasıl yapıldığı da gösteriliyor.

Buradaki "The Piazza" meydanının ortasında yer alan "Craft Market"ten sola doğru yürürseniz "38, King Street"de

de "African Centre" vardır. Burada "Afrika Kitap Merkezi", "Calabash Restaurant", ve de cicikli-bicikli el yapımı eşyaların satıldığı yerler bulunmaktadır.

Ayrıca buradaki "workshop"larda (atölyelerde) hocalar nezaretinde Mali, Senegal, Gine gibi Afrika ülkelerine özgü davul ritimleri eşliğinde Afrika dansları öğrenebileceğiniz atölye çalışmaları yapılmaktadır. Dans sevenlere duyurulur...

Londra'ya gittiğim o epey önceki yıllarda, (tabii Londra'da uzun süre kaldığım seyahatlerimde) "cha-cha workshop"larına katılmışım. "Evita"da oynarken de, provalarda ve oyunda bu workshop çalışmalarının bana oldukça faydası olmuştu. Müzikalde yaptığım kıvrak cha-cha dansımdan Amerikalı yönetmenim Kenneth Urmston pek memnundu. (Zaten onunla yapılan bazı röportajlarda, benimle ilgili genel beğenisinden bahsetmişti.)

Çarşısı, pazarı, sokakları, workshopları, tiyatroları, parkları, barları, cafeleri, restoranlarıyla gittiğim bir şehri, o şehirli gibi yaşamayı seviyorum ben.

Londra'yı ilk kez gören kaç arkadaşıma, kaç kez Londra'yı gezdirerek rehberlik ettim. Bunu zevkle yaptım, onlarda çok memnun kaldı.

Bir de sanki bu şehri iyi bildiğim, hatta oldukça iyi bildiğim, yok yok, bayağı iyi bildiğim sanki üzerimde bir yerde yazılıymış gibi, pek çok turist yanıma gelip bana adres sorar. Tarif ederim. Bu da benim çok hoşuma gider.

Seyahatlerimde turist gibi değil de, o ülkede yaşıyor-muş gibi zamanımı değerlendirmeyi seviyorum. Bunu daha önce söylemiştim. Zaten bana turist değil de, "gezgin" denilmesinden hoşlanıyorum.

Ve de her fırsatta yollarda olmayı seviyorum.

Almak mı? Görmek mi?

ESKİ YILLARDA her şeyi almak için dükkândan dükkâna koşar tezgahlara adeta heyecan içinde atlardım ama artık bu konuda doyuma ulaştım. Dedim ya, şimdi almaktan çok, gezip, görmek, incelemek, o şehirliymiş gibi yaşamak bana daha çok zevk veriyor.

Daha çok bir Afrikalının, bir Çinlinin, Hintlinin, kıscası, tüm dünya ülkelerinin el yapımı işlerine bakmaya bayılıyorum.

Bu tip şeylerin dışında, insan belki çok değişik bir şeyler bulursa alır, ama öyle kıtlıktan çıkmış gibi hep al, al, al!!!

Tuhaf oluyor. Sanki hastalık gibi bir şey bu. Aç gözlü gibi her önüne geleni bilinçsizce almak, niyedir anlamam!

Zaten ilkokul alfabelerinde "Baba bana top AL. AL sana top. AL! AL! AL!.. AL sana bal!" gibi laflarla daha çocuk yaşta insanlar "almaya" ve tüketime şartlandırılmış! Ondan sonra da zahir(!) tüketici bir toplum olma yolunda hızla ilerlemişiz!

İyi de, bu seyahatlerde görmekten çok "alma işi" nereye kadar gidecek?! Sonu yok ki!! Almak yerine en iyisi bol bol gezip görmek. Türkiye'de artık nasıl olsa yok yok.

Sevgili okurlarım, Londra'ya gidip de "Camden Town"ı görmemek olmaz. (Daha önceki sayfalarda yazdığım Islington'daki "Camden Passage" ile karıştırmayın. Sadece isim benzerliği...) Kentin kuzeyindeki hareket dolu bu semtte çok harika saatler geçirebilirsiniz. "Northern" hattı "Camden Town"dan geçer.

Underground istasyonundan çıktığınızda sağlı sollu rengârenk boyalı dükkânlarla karşılaşacaksınız. Kotlar,

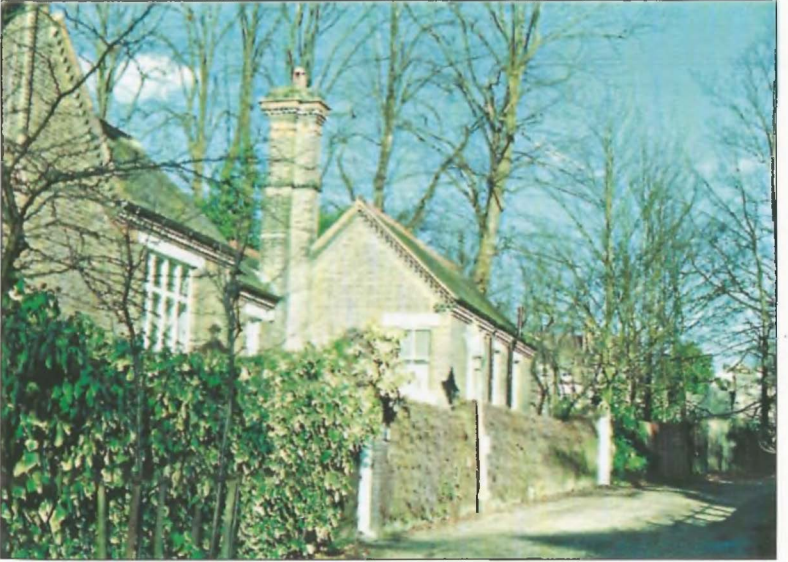
★ CAMDEN TOWN sokaklarından...

❁ REGENT'S KANALI'nda geziye çıkmadan önce, CAMDEN TOWN'a gidilir de pasaj hiç dolaşılmaz mı?

★ TRAFALGAR MEYDANI'nda geçirdiğim yılbaşı gecesinde, az kaldı kalabalığın içinde eziliyordum!

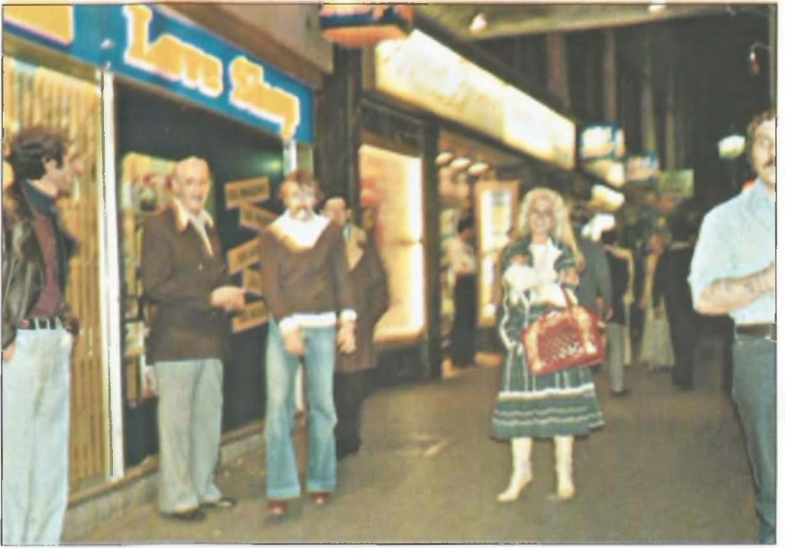
★ Asıl DAVID olmayan sevgilim DAVID ile ilk karşılaştığım yer: HAMSTEAD...

GREENWICH kasabasında... 3 "YOL"daş!

★ *THAMES... BIG BEN Saat Kulesi... PARLAMENTO Binasi.*

❁ Bir başka Soho gecesinde... Bakın Allahaşkınıza, etrafta benden başka kız var mı? Amma deli kızım, ha!...

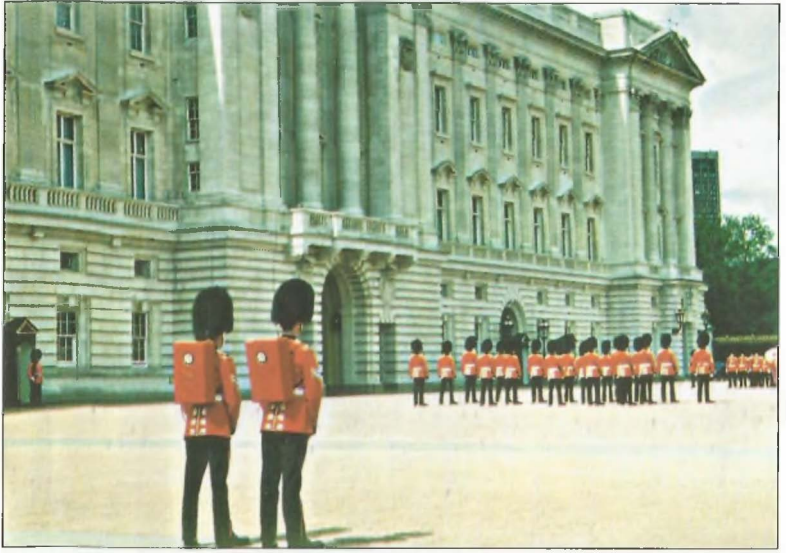
❁ TRAFALGAR Meydanı'nda... Uçun kuşlar uçun... Sevgiye ve ışığa doğru...

❁ Londra sokaklarını kimbilir kaç kez arşınladım.

❁ Benim için tiyatro "her şey" demek. Londra'da her günüm tiyatro ile dolu geçer.

★ Saraya ne zaman baksam, ne zaman önünden geçsem, Majesteleri'nin kardeşi Prensesin bana yolladığı mektup aklıma gelir.

❁ TOWER BRIDGE... En tepedeki camlı yolda bir uçtan bir uca yürüyebilirsiniz.

❁ SOHO'da bir gece... Hatta gecenin bir yarısı!... Ve ben!...

◆ COVENT GARDEN... Londra'nın eski çiçek pazarı ve hali. Ya şimdi? İşte böyle!

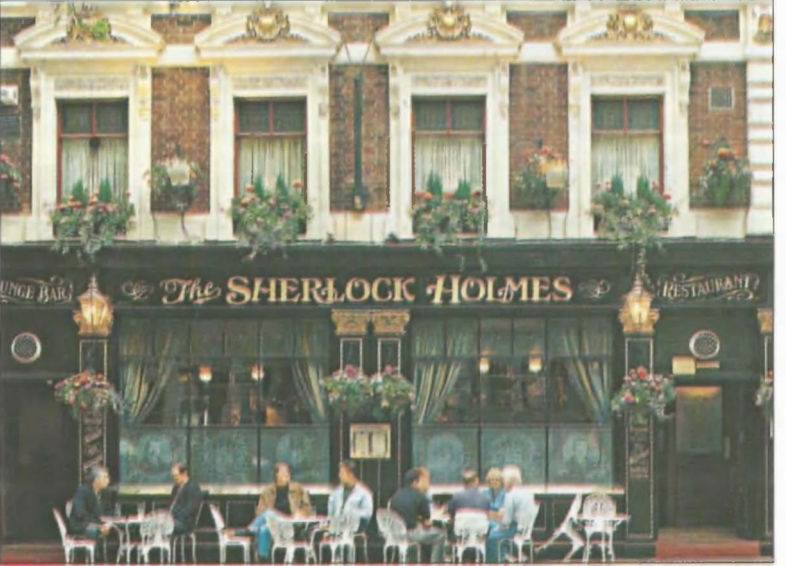
◆ Mr Churchill'in doğduğu *BLenheim SARAYI...*

★ *STRATFORD... SHAKESPEARE'in dünyası... Sheep Street ile High Streets'in köşesi yıllardır insanların buluştuğu bir yer...*

3 Silahşörler!

◆ A. Canon Doyle'un yarattığı Sherlock Holmes'un adını taşıyan bu restoran cafe-barı görmelisiniz...

◆ *GALLER BÖLGESİ... SWANSEA'de med-cezir.*

"Kimyager" Melih'in (Kibar) SWANSEA'deki evinin bahçesinde... Benim için güzel besteler yaptığı yıllarda...

◆ Çoook eskilerde "CUTTY SARK" gemisi ile insanlar taa Avustralya'ya kadar giderlermiş. Vay be!

★ Bu otelin anılarımda yeri çok...

★ Ünlü oyun yazarı SHAKESPEARE'in STRATFORD-upon-Avon'da doğduğu ev... Kolejde ne çok Shakespeare eserleri okutmuşlardı.

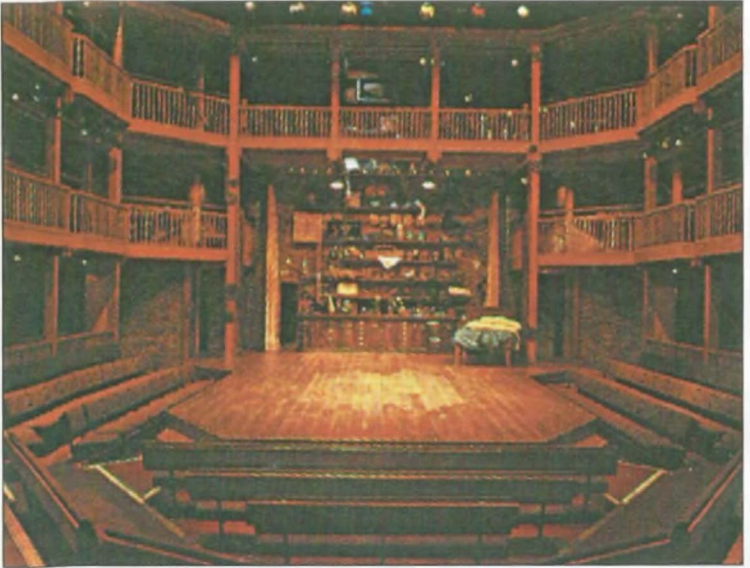
★ “LONDRA parkları doyumsuzdur. Saatlerce dolaşıp OKSİJEN depolarım.

★ “LONDRA publarında siyah İngiliz Birası (ALE) içmeyi severim.

◆ **STONEHENGE...** *Bozkırın ortasına bu taşları kimler taşımış? Kimler böyle dizmiş? Hem de binlerce yıl önce... Kimbilir, belki de...*

◆ **THE ROYAL SHAKESPEARE COMPANY'nin "Swan" sahnesi** *(Stratford-upon-Avon).*

★ Gittiğiniz yerlerde otel yerine ev kiralarsanız, daha ucuza geliyor. Hem de ev atmosferi hiçbir şeye benzemez. İşte benim Londra'da kiraladığım evlerden ikisi... (Kitapta ev sahibim Manuk'un telefonu var.)

★ Güneşi biraz görse, Londralı hemen kendini parklara atar. Doğa ile bütünleşmek onlar için önemlidir.

◆ AVON Nehri'nin karşısındaki bu muhteşem kale, ilk kez M.S. 1068'de yapılmaya başlanmış. (WARWICK CASTLE)

T-shirtler, elbiseler, etekler, bluzlar, ceketler, montlar, palto-
lar, Hint elbiseleri, iç çamaşırları, kolyeler, yüzükler, şapka-
lar, kemerler, çantalar, çizmeler, ayakkabılar, spor ayakka-
bılar, abiye kıyafetler, gözlükler, aksesuarlar, yastıklar, ör-
tüler, mumlar, tütsüler, heykeller, şamdanlar, kasetler,
CD'ler, kırtasiye malzemeleri, tahta oymaları, Güney Ameri-
ka yapımı tahta tabaklar, heykeller, Afrika, Hint ve Uzak
Doğu aksesuarları satan dükkânlar...

Daha sayayım mı? Uuuhh! Daha neler, neler...

Rengârenk bir dünyadır "Camden Town". Cumartesi ve
Pazar günleri 9.30 dan 18.00'e kadar bu dünyada çok güzel sa-
atler geçirebilirsiniz. Yorulursanız, dinlenebileceğiniz cafe-
lerde mola verebilirsiniz.

Burada fiyatlar şehir merkezine göre daha makuldür.
Belki dükkânlar şehir merkezine göre daha az süslüdür.
Ama, içinde özellikle benim gibi "bohem" duygular taşıyan-
lar için burası, süslü yerlerden daha bile keyiflidir.

Dükkânlarda sıralanmış ve hatta dükkânların önüne
taşmış alıcılarını bekleyen bin bir çeşit mala baka baka, te-
laşlı kalabalığın arasında yürürken, küçük bir köprüye gele-
ceksiniz. Aşağısında "Camden Lock" vardır. Az ötedeki iske-
leden ünlü "Regent's Kanalı"nın tur tekneleri kalkar.

Buradaki "Camden Lock" iskelesinin kenarında açık
havaya dizilmiş tezgâhların arasında dolaşmak çok keyifli-
dir. Bu açık hava tezgâhlarının arkasında da haftanın her
günü açık olan üç katlı "Camden Pasajı" yer alır. Bu pasajın
içinde yok yoktur.

Özellikle harika örtüler satan dükkânlarıyla, bin bir çe-
şit tütsü satan ve aynı zamanda da tomar tomar tütsü yakan
Afrika kökenli satıcıların dükkânlarını dolaşmaya bayılı-
rım. Teypte çalan Afrika müziği, dükkânı dolaşırken beni
çoşturur. Tütsü kokuları beni mest eder. Rengârenk örtüler
gözlerini şenlendirir.

Bu pasajdan yıllardır bir yığın tütsü almadan İstan-
bul'a dönmem. Aslından ben gittiğim her şehirden tütsü sa-
tın alırım ya. Çünkü yıllardır evimde tütsü yakarım. Tütsü
koku bana huzur verir. Uyumadan önce de yatak odama

giden koridorda tütsü yakar, onun mis gibi kokusuyla jimmistiğimi yapar, öyle uyurum. (Bu satırları yazarken de tütsülerim tütmekte... Oooh, misler gibi... Bu tütsülerin bazılarının kokusu da insanda afrodizyak etki yapıyor valla! Immhh!)

Pasajdan çıkıp, "Camden Lock" iskelesinden kanal teknesine binerek "Regent's Canal" boyunca harika su yollarından geçip, "Little Venice-Küçük Venedik" denen semte gitmeye bayılırım.

Bu yolculukta, şahıslara ait özel mülklerin yeşil arazilerinden geçeceğiniz gibi, kanal üzerinde yapılmış bir apartmanın altındaki dar tünelden de geçersiniz. (Düşünün siz evdesiniz ve altınızdan tekneler geçiyor.)

Her gün sabah 10.00'dan akşam 17.00'ye kadar, saat başı olmak üzere bu güzelliği ve keyfi yaşayabilirsiniz.

Biletinizi çift yönlü alabileceğiniz gibi tek yönlü alıp, dönüşünüzü Underground ya da otobüsle de yapabilirsiniz.

Bu geziyi yaparken, içinde 12.000 çeşit hayvan bulunan Londra Hayvanat Bahçesi'nin içinden de geçersiniz. Şayet kombin bilet alırsanız, biraz daha fazla ödersiniz ama Hayvanat Bahçesini de gezip, sonradan aynı tekne biletiyle "Little Venice"e devam edebilirsiniz.

İçinde cafe ve restoranlar bulunan bu muhteşem hayvanat bahçesini gezerek çok güzel bir gün geçirebilirsiniz. Ayrıca burada çocukların bazı hayvanları sevip okşayabilecekleri kısımlarda vardır. Buralarda çocuklara hayvanlardan korkmamayı, onları sevip, onlarla dost olmayı aşıyorlar. Ama bunun için önce o hayvanların bakıcılarını görmemiz gerekir.

"Regent's Kanal" gezisini kesinlikle tavsiye ederim. Turistik turlar, ne yazık ki turistleri böyle güzel yerlerde doluşturmazlar. (Aslında turistlerin çoğu da maalesef bu tarz gezme yerine, mağazalarda koşuşturmayı tercih ederler ya!)

Oysa, büyük, kapalı, süslü mağazaların içinde zaman geçirip, para harcayacağınıza, açık havada, yemyeşil doğanın güzelliği ile gözünüzü-gönlünüzü temizlemek daha hoş

olmaz mı? Hem daha az para harcamış olursunuz, hem de birçok yer görmüş olursunuz. Fena mı?

Beton yığını şehirlerde yaşayarak, trafik keşmekeşi içinde sinir sistemi laçkalaşarak yaşayan bizlerin; doğaya, yeşile önem veren ülkelerin bu nimetlerinden yararlanması, bence tüm "beton-kentlilerin" hayrınadır diye düşünürüm.

Kanal teknesi ile yapacağınız yolculuğun sonunda geleceğiniz yer olan "Little Venice", kanal çevresindeki cafe ve restoranları ile, yan yana demirlemiş "tekne evlerin" renkli görünüşleri ile görülecek bir yerdir.

Yol boyunca rengârenk boyalı "tekne evlerin" yanından süzülüp geçerken, bu yüzen evlerin küçük pencerelerini süsleyen desenli, fırfırlı perdelerin ardındaki yaşam birimlerini de görebilirsiniz.

Bir yatak, yanında bir yazı masası, üzerinde bir abajur, kitaplar... Bir kanepa, az ötesinde minik bir TV... Küçük güvertelerinde petunya, sardunya saksıları, şezlonglar... Yüzen evin sadık bekçisi sevimli bir köpek... Güvertesinde balık avlayan bir baba ile küçük oğlu, dümende anne... Yıkadığı çamaşırları asan bir kadın... Yüzen evlerinin minik güvertesindeki masalarının başına oturmuş, belli ki emekliliğin keyfini çıkaran yaşlı bir karı-koca...

Yüzen evler... Sahile demirlemiş yüzmeyen evler... Uzun yürüyüş sevenler ve bisikletçiler için kanal boyunca uzayıp giden dar yollar... Bu yollarda yürüyenler... Bisikletini yanına devirmiş, pantolonunun paçalarını sıvayıp, ayaklarını kanalın sularına sallandırıp kitap okuyanlar... Bebeklerinin arabasını iterek yürüyen çiftler... Sarmaş dolaş yürüyen sevgililer...

Kanal boyunca teknede giderken gördükleriniz, değişen film kareleri gibidir. Geçirdiğiniz her an size ayrı bir estane, ayrı bir güzellik sunar. Doğa harikadır. Sessizdir. Görülesidir. Ama tabii siz yine isterseniz kapalı-tıkali mağazaları dolaşın!

Ben bu kanalda ilk gez "Little Venice"e doğru giderken, kanal boyunca uzanan dar patika yolda el ele yürüyen ya da bir kenarda öpüşen sevgilileri gördüğümde içim bir hoş ol-

muş, sevgilimle birlikte onların yerinde olmak istemiştım. Demek çok içten istemişim ki, seneler sonra o patıkada "O" İngiliz adamla yürümek kısmet oldu bana.

Yılbaşına bir-iki gün kalaydı. Öğleden sonra tiyatro matinesine gidecektim. Sabah erkenden "Hyde Park Square"deki evimden çıkıp, her zamanki gibi hayli yürümüş, yolda yürürken de epey zamandır gitmediğim "Hempstead"a gitmeye karar vermişim.

Yıllar önce gittiğim bu harika semte daha ilk varışım da vurulmuşum. Bol ağaçlı geniş bahçelerin içinde, yıllar önce yapıldıkları belli olan nefis malikânelerin süslediği harika bir yerdi "Hempstead".

O gün içim yeniden oraya gitmek istemişti. Hoş bir beraberliğin orada beni beklediğinden habersiz...

"Northern" hattına binip "Camden Town"dan üç durak sonraki "Hempstead" istasyonunda inip, serin ama insanı üşütmeyen güneşli havada yürümeye başlamışım.

Sokaklar tenhaydı. İstasyonun karşısındaki hafif dik yoldan yürümeye başladım. İstasyon civarında iki-üç katlı tuğla evler vardır. O binaları da beğenirim ama malikâneler muhteşemdir. İstasyonu geçip, karşı yollara girdikten sonra başlar o harika binalar.

Malikânelerin kapılarının üzerine, kırmızı kurdelelerle süslenmiş, kimi küçük, kimi büyük yılbaşı çelenkleri asılıydı.

Buradaki sokaklarda hiç kimseler yoktu. Sanki tüm "Hempstead" benimdi. Fotoğraflar çekerek yürüyordum. Meydanımsı bir yerdeydim.

Bir ara kimselerin ortalarda görünmediği çevremdeki sokaklardan birinden, yaklaşmakta olan ayak sesleri gelmeye başladı. Etrafta kimseler olmadığından, araba-maraba da geçmediğinden ayak seslerinin yankılanması rahatça duyuluyordu: TOK... TOK... TOK... TOK... TOK...

Yere sağlam basarak gelen bu ayak seslerinin sahibini bayağı merak etmişim. Sesler hangi sokaktan geliyor diye etrafıma bakınırken, iki bahçenin arasındaki dar sokaktan uzun boylu bir adam çıkıp benim gideceğim yöne doğru yü-

rümeye başladı. O sırada fotoğraf çektiğimden, ben yerimde duruyordum. Gelen kim diye ondan yana baktığımdan, adamla göz göze geldik.

Gülümseyip, "Merhaba," dedi. Tabii İngilizce... Ben de ona gülümseyip, "Merhaba," dedim.

"Karsız bir yılbaşı olacak," dedi adımlarını yavaşlatarak.

"Öyle..." dedim fotoğraf çekmeyi durdurarak...

"Fotoğrafını çekmemi ister misin?" diye sordu.

"Ben evlerin, sokakların fotoğraflarını çekiyordum," dedim.

"Fotoğrafçı mısın?" diye sormaz mı?

Güldüm. Nereden anlamıştı sergilerim için fotoğraf çektiğimi?

"Evet," diye cevapladım sorusunu. "Doğa fotoğrafları çekiyorum. Sergilerim için..."

Artık yürümüyordu. Yanıma doğru gelip durmuştu. "Sergi" lafı onun ilgisini çekmişti.

"Sergi?... Nerede? Sergilerini gezmek isterim," deyince:

"Bunun için Türkiye'ye gelmen gerekecek," dedim gözlerine bakıp.

Koyu mavi miydi, yoksa lacivert mi, pek ayırt edeme miştim. Ama güzel renkli gözleri vardı. Cildi soluktu. Ya da saçlarının açık kumralı, buğday teniyle karışmış, onu sabah güneşinde solgun gösteriyordu. Boyu uzaktan görüldüğünden daha uzundu. 1.85 civarı olmalıydı. (Uzun boylulara da bayılırım hani.)

Aramızdaki sohbet laf lafı açarak devam ediyordu. San ki bir kokteyldeydik ve ayakta laflıyorduk.

Ben de ona nerede oturduğunu sordum. Karşı sokakta oturuyormuş. Ooo! Çok kaliteli bir mahalledeydi evi. Benim nerede oturduğumu sordu o da.

"Şu anda ve bir süre daha Hyde Park Square'de oturuyorum. Ama devamlı olarak İstanbul'da," deyince:

"İstanbul'u gezdim. Sihirli bir şehir. İzmir, Kuşadası, Bodrum ve Kapadokya'yı da gördüm. Harika!" demez mi?

Meğer iki kez Türkiye'ye gelmiş. Birinde yalnız, diğerinde arkadaşlarıyla... Üç arkadaşıyla birlikte sahibi olduğu bir hukuk bürosu varmış.

Birden eliyle hafifçe omzuma dokundu ve:

"Seni fotoğraf çekiminden alıkoydum ama sence bir mahsuru yoksa bir yerde oturup bir sabah çayı içelim mi?" diye sordu.

Doğrusu hoşuma gitmişti bu teklif. Fotoğraflarımı her zaman çekebilirdim. Nasıl olsa daha kalacağım günlerim vardı.

"İyi fikir. Çay içmeye bayılırım," dedim de, hâlâ birbirimizin adını bilmiyorduk. Bu düşüncemi hissetmişçesine:

"Ben David. Sen?" diye sordu.

(Asıl adı bu değil. Mesleği de farklı. Ortak olduğu bir iş yeri var ama bu bir hukuk bürosu değil. Bu kitap için bazı isim ve meslekleri değişik yazdım.)

Az sonra sessiz sakin yolda, birbirimize yakın yürürken öğleden sonra tiyatroya gideceğimi söyledim. Tiyatrolara olan merakımı, sevgimi anlattım. "Evita", "Hair", "Butterflies Are Free", "Stop the World I Wanna Get Off", "Last Of Red Hot Lovers" adlı dünyaca ünlü tiyatro oyunlarının Türkiye versiyonlarında baş rol oynadığımı söyledim. Şaşırdı.

"Seni izlemek isterdim," dedi.

Gideceğim tiyatronun matinesine geç kalmamam için şehre inerek sevineceğimi söyledim. Zaten o da ailesine yeni yıl armağanları almaya iniyormuş.

"Hempstead"den sekiz durak sonra, "Leicester Square"deydik.

"Leicester Parkı"nın önüne kurulan luna parkta bağırış-kıyamet eğlenenleri seyrettik biraz.

Sonra "Leicester Meydanı" 14 no.daki "Haagen-Dazs on the Square"de oturduk. Buranın dondurmaları harikadır. Hele sosları dayanılmazdır. Kış günü dondurma da ara sıra hoş oluyor.

Yaşça benden biraz daha küçüktü. Aslında ben genç kızlığımdan beri yaşça benden epey büyük oğlanlarla flört etmeyi severdim. Evlendiğim kocalarım da yaşça benden hayli büyüktü. Daha sonra beraber olduğum insanlarda da-
ima benden büyüktüler. Sadece bir ara benden birkaç yaş küçük biriyle çıkmıştım.

Şimdi karşımda oturan ve bana büyük ilgi gösteren adam da benden biraz daha küçüktü. Onca bir mahzuru yoksa, bence de hiçbir mahzuru yoktu. Üstelik ikimiz de bekârdık.

Bunları niye mi yazdım?.. Çünkü, bu sabah arkadaşlığı o kadarla kalmadı ve "Wyndham's Tiyatrosu"nun çıkışında beni bekliyordu. Bana bir de yeni yıl armağanı olarak güzel bir çanta almıştı. Tanrım! Bu ne sürat. Ben böyle "eli açık" adamlara alışık değilim! Böyle incelikler karşısında abandone oluveririm!!!

Önce bir İngiliz pubına girip, "Ale" içtik.

Ailesi "Bond Street" durağından dört durak kuzeydeki "Finchley Road"da oturuyordu. Evli bir kız kardeşi ve güney İngiltere'de Brighton'da oturan bir erkek kardeşi vardı.

Oxford'dan mezundu. (Mezun olduğu okulu doğru yazdım. Gerçekten Oxford'u bitirmişti.) Oxford kentini görüp görmediğimi sordu. Daha önce görmüştüm.

"Bir kez de ben seni oraya götürmek isterim. Yıllarım orada geçti," dedi.

Ve ben o günden sonra Londra'yı, İstanbul'a dönene kadar David'le birlikte yaşadım. Londra gecelerini üstüme artık bir başıma örtmedim. Soluksuz uçtuk günlerce... Alev alev yandık gecelerce.

Çok iyi bildiğim Londra'nın dışlarını keşfe çıktık. Dediği gibi Oxford'a da götürdü beni. Oxford'u David'le bir kez daha yaşadım.

Ve ilk "Regent's Kanalı" gezisi yaptığımda, kanal boyunca uzanan patikada el ele dolaşanları kıskanarak seyrettim demiştim ya, David'le birlikte o patikada saatlerce el ele yürüdük. Üşüdüğüm zaman beni kocaman kollarıyla sardı,

öyle yürüdük. "Little Venice"de kanal restoranlarda yemek yedik. "Stratford-upon-Avon"a, yani Shakespare'in memleketine de gittik.

Aramızdaki her şey; atılan havai fişekler kadar renkli, kurşun kadar hızlı, güneş kadar yakıcı, yağmur kadar bereketli geçti. Londra'da kalışımı bir hafta daha uzatarak, neredeyse bir aydan fazla kalmama rağmen, ayrılık vakti sonunda geldi çattı.

Ayrılık günü sanki "Heathrow" havaalanında değil de, Tarkan'ın şarkısında dediği gibi "Uçsuz bucaksız bir çölün ortasıdaydım. Hüzün yaralayacaktı az sonra ikimizi de... Bırakmayacaktı yakamızı ayrılık..."

Bir süre telefonlar, gidip gelmelerle sürdü bu rüya ama sonra, aradaki kilometrelere yenildik. Birbirimize anı olduk. Yine Tarkan'cığımın bir başka şarkısında dediği gibi "Yanlış zaman, yanlış insan, yanlış bahar, kış güneşi..." Kış güneşinde tanıştığımız doğrudu, zamanın yanlış olması doğrudu. Sonra en önemlisi aramızdaki yıllar yanlıştı.

Ama olsun varsın. O ateşlerde yanmak da güzeldi... "Regent's Kanalı" boyunca uzanan patika yolda kış güneşi altında yürüyüp öpüşmek de...

Bende o zamandan anısı kalan "Little Venice"nin tekne restoranlarda yemek yiyebileceğiniz, bir şeyler içebileceğiniz bazı adresler vereyim:

"The Floating Boater" adlı tekne restoran "Waterside, Warwick Crescent" adresinde. (Buraya "Bakerloo" metrosuna binip, "Warwick Avenue" durağında inerek de gelebilirsiniz.)

Şık dekore edilmiş, rahatça oturup yemeğinizi yiyebileceğiniz bu teknenin içinde olduğu gibi, önündeki güvertede yiyeceğiniz keyifli bir yemek de sizi bekliyor. Merkezi ısıtma sistemi olduğu için, kışın da (bizim yaptığımız gibi) üşmeden yemek yiyebileceğiniz bir yer burası. Hele yanınızda sevdiğiniz biri de olursa... Aman aman... Keyfi gör o zaman! (Şarkı sözü gibi oldu.)

"Lace Plate Boat" (Jason's Wharf-Little Venice) Bu tek-

ne restoranda kahvaltı, öğle yemeği ve tabii akşam yemeğini yerken "Regent's Canal" ile "Grand Union Canal" arasında tur yapabilirsiniz.

"Little Venice" yani "Küçük Venedik"ten isterseniz yeniden Kanal teknesiyle "Camden Town"a dönebileceğiniz gibi, az önce yazdığım gibi "Warwick Avenue" istasyonundan geçen "Bakerloo" hattına da binerek şehir merkezine dönebilirsiniz.

Yok, "Camden Town"da satılanlardan daha pahalı şeyler istiyor, daha çok para harcamak için avucunuz kaşınıyorsa, benim diyecek bir şeyim olamaz, valla para sizin! O zaman buyurun, pazartesiden cumaya saat 10.00-18.00 arasında açık olan markete...

Buraya gitmek için "Jubilee" ve "Central Line" hatlarının geçtiği "Bond Street" istasyonunda Underground'dan inip az ötenizdeki "South Molton Lane"e doğru yürüyün. "Grays Antique Market"e geleceksiniz.

Ayrıca, burası çok merkezi bir yerde olduğundan, ünlü "Oxford Caddesinden" yürüyerek de, bu kaliteli antikaların ve mücevherlerin satıldığı markete ulaşabilirsiniz.

Yürüyecekseniz, o zaman ünlü mağaza "Selfridges"in karşısında bulunan "Bond Street" Underground istasyonuna dikkat edin ki "South Molton Lane"e girişi şaşırmayın.

"Selfridge" deyince oradan bahsetmeden olmaz. "Oxford Caddesi" üzerindeki bu koccaman çok katlı mağaza bir yanında "Orchard Street", diğer yanında "Duke Street", arkasında da "Portman Mews"a kadar yayılmıştır.

Bu mağazanın ayrıca; kapısı "Orchard Road"a açılan 4 yıldızlı bir oteli de vardır. Bu koccaman mağazanın her yerini doya doya dolaşmak için günler gerekir. Burada aradığım her parfüm ve makyaj ürününü kolayca bulabileceğim mis gibi parfüm kokan koskoca parfüm reyonunun ve devamında yer alan banyo aksesuarları, çeşitli sabunlar, şampuanlar ve daha neler nelerin arasında adeta kaybolurcasına dolaşmak en büyük zevklerimdendir. (Almak şart değil. Dolaşmak bile güzeldir. Hepinize tavsiye ederim.)

Ayrıca, bu koccaman mağazanın üçüncü, dördüncü ve bodrum katındaki şık restoranlarında, uluslararası mutfaklardan, a-la-carte öğle yemeklerine kadar her istediğinizi yiyebilirsiniz.

Birinci katta ve zemin katta bulunan istakoz barında ve şarap barında leziz yemekler yiyebileceğiniz gibi, sandviçiniz eşliğinde biranızı yudumlayabileceğiniz bara kadar her zevke, her keseye uygun yerleri "Selfridge"in binasında bulabilirsiniz.

Bu kadar da değil!

Üçü zeminde, biri bodrum katta, diğeri de ikinci katta olmak üzere altı tane de cafe bulunmaktadır. İngiliz sabah kahvaltısından, beş çayına (ki İngilizler için beş çayı vazgeçilmezdir), salata barından, dondurmacıya her istediğinizi yiyip içebileceğiniz yerler mevcuttur bu mağazada.

"Selfridge"in ayakkabı reyonundan bir ayakkabı almıştım. Çok yürüdüğüm için rahat bir pabuç almak istemiştim. Ayakkabı reyonuna çıkmıştım doğruca. Rengi hoşuma giden bir pabucu alıp denemiştim. Açık mavi rengi, kotumun rengiyle neredeyse aynıydı. Üstelik topuksuz ve çok rahattı. Fiyatı da cep yakmıyordu. Hemen aldım.

Ayağımdaki pabucu sardırıp yeni pabucumu giyerek yola koyulmuş, yine saatlerce, kilometrelerce yürümek üzere yola koyulmuştum. Kendimi kuş gibi hissediyordum. Pabucumu iyi ki almıştım.

Ertesi gün yine aynı pabucu giymiştim giymesine de pabucun kenarındaki dikişlerde çözülme olduğunu fark etmiştim. Ama eve dönüp pabuç değiştirmeye kalksam geç kalırdım. Çünkü artık "Victoria Coach Station" denilen otobüs terminaline gelmişim. Biletimi alıp, otobüse binip, Londra'nın güneyindeki sahil şehri "Brighton"a doğru yola çıkmıştım. 1 saat 45 dakika sonra Brighton'daydım.

Bu arada, Manş denizi sahilindeki bu güzel şehre gitmenizi de tavsiye ederim. Aktif bir gece hayatı vardır, ama sakın Bodrum gece hayatı gibi dejenere sanmayın! Büyük kentin iş yoğunluğundan, kalabalığından sıkılıp, bunalanlar, buraya gelirler.

Geniş kumsalın kenarındaki geniş kaldırımında uzun yürüyüşler yapabilir, banklarda oturup dinlenebilir, denizin üzerine doğru uzanan uzun iskelede yürüyüp, Manş Denizi'nden esen rüzgârı ciğerlerinize doldurabilir, denizin serin sularında, kış aylarında tembelleşmiş vücudunuzu diriltebilirsiniz.

"The Lane" bölgesi, Brighton'ın en popüler bölgesidir. "North Street-Kuzey Sokağı" ile sahil yolu arasındaki dar yolda, trafikten uzak rahatça yürürken, antikacılar, giyim-kuşam mağazalarına da bakabilirsiniz. Ama burada fiyatlar çoğunlukla yüksektir, bilesiniz.

Ama "Kuzey Sokağı" ile "Trafalgar Sokağı" arasındaki on dokuzuncu yüzyıldan kalma yapıların bulunduğu bölgede, aradıklarınızı daha ucuza bulabilirsiniz. Harika "ikinci el mağazalar" da buradadır zaten. İvır-zıvır koleksiyonu yapmayı sevenler için burası cennettir. Bunun için Cumartesi günleri "Upper Gardner Street'de açılan "flea market" yani bit pazarı, tam ıvır-zıvır koleksiyoncularına göredir.

Birçok kubbesi olan "Royal Pavilion" Brighton'un görmemiz gereken yerlerindendir. 1823'de Prens Regent için yaz sarayı olarak yapılmış olan bu saray, yakın zamanda 10 milyon dolar harcanarak orjinaline uygun olarak restore edilmiş. Saray; Hint, Çin, Oriental, hatta Gotik tarzlardan esinlenerek yapılmış ama Kraliçe Victoria bu kadar karışık zevklerin karmaşasından sıkılıp, sarayı 1850'de şehir meclisine satmış.

Marina'dan başlayıp, Brighton'ın kardeş kasabası "Hove"a kadar yürüyüş yapabilirsiniz. (Tıpkı Portekiz'de Atlas Okyanusu sahilinde bulunan "Cascais" kasabasından "Estoril'e yürüyebildiğimiz gibi.) Ya da artık antika olmuş, ülkenin ilk halk treni ile hoş bir tura ne dersiniz? İsterseniz "Palace İskelesi"ndeki açılır kapanır şezlonglarda mola verip, dondurmanızı, çikolatanızı yiyerek, Brighton'ın keyfini çıkarabilirsiniz.

Royal Pavilion ile deniz kıyısındaki yol arasında kalan "7, Pool Valley'deki "Terre a Terre" harika bir vejetaryen restoranıdır. Eee, ne demişler, önce can sonra canan! Veje-

taryen olduğuma göre, mutlaka gittiğim bir vejetaryen restoran adresi vermeden edemiyorum.

Hint yemekleri sevenleriniz için de "12, Circus Parade, New England Road"daki "Black Chapati" mola vermek için hoş bir yer.

Brighton, aynı zamanda Londra'lı gaylerin rağbet ettikleri bir sayfiye şehri. Yine mi gayler demeyin. Na'piim, burada hayli kalabalık gay nüfus var. "129, St.James Street" adresindeki "Zanzibar" meraklıları için!

Ayrıca, doğa severler "Whitdean Park", ya da "Preston Park"da dolaşabilirler.

Böylece, sizleri bu arada Londra dışında bir başka yerde daha dolaştırmış oldum. Üstelik gittiğimde "Karnaval" gibi bir şey de vardı. Maskeli, acayip kılıklı kadınlı-erkekli gruplar, bandonun çaldığı kıvrak müzik eşliğinde şamatalar yaparak caddelerde yürümüşlerdi. İnsan rast gele gittiği bir yerde, karşısına bu tip eğlenceler çıkınca, çok hoş bir sürprizle karşılaşmış gibi oluyor

Biz dönelim yine "Selfridge"den aldığım yeni pabucuma... Brighton'da da, her zamanki gibi çok yol yürümüştüm ve pabucumun dikişleri biraz daha açılmıştı. O gece Brighton'da kalıp, ertesi gece 21.00 otobüsüyle Londra'ya döndüğüm için pabucu "Selfridge"e yine geri götürememiştim.

Bir sonraki gün de erkenden "Paddington" istasyonundan trene binip, "Henley-On-Thames"e gittiğim için pabuç yine bende kaldı. ("Henley-On-Thames"i sonra anlatacağım.)

Ertesi gün Londra'da yaşayan bir arkadaşım ile buluşup "Barbican Centre" sergi-galeri ve tiyatro kompleksinin havuz kenarındaki cafesinde buluşacaktık. Yemekten sonra konuşa konuşa epey yürüdük. "Selfridge" kapanmadan yetişmeliydim. Neyse Underground'da iki hat değiştirerek mağaza kapanmadan "Selfridge"e gelmiştim.

Ayakkabı reyonundaki görevlilerden birine çantamdan çıkardığım pabucu gösterir göstermez, kadıncağız hemen gidip bir üst düzey görevli ile geri geldi. O da pabuca bakıp defalarca özür diledi. Pabucun altına bakıp, "Ama bu pabucu

siz epey giymişsiniz. Hem belki ayağınızı burkmuştunuzdur," falan gibilerden hiçbir engel çıkarmadığı gibi istersem aynı pabucun yenisini, istersem de başka model bir pabucu alabileceğimi söyledi.

Alış-veriş fişimle birlikte dikişleri iyice açılmış pabucumu iade ettim ve kafayı o pabuca taktığımdan yine aynı modelin sağlamını alıp giydim. Görevli benimle birlikte, yürüyen merdivenlere kadar gelip, mağazası adına bir kez daha özür dileyip, "Yine bekleriz," diyerek beni yolcu etti.

Yani aklınızda bulunsun, tedbir olarak fişlerinizi atmayıp seyahat sonuna kadar saklayın. Gördüğünüz gibi lazım olabiliyor.

Hem zaten fişleriniz belli mağazaların belli harcama berajını aşmışsa, en fazla fiş biriktirdiğiniz mağazalara gidip form doldurun, ülke çıkışında vergi iadesi alabileceğiniz bölüme gidip doldurduğunuz formları verin. Az buçuk da olsa, ülkenize döndükten sonra banka hesabınıza çeşitli mağazalardan para gelince, bayağı hoş oluyor.

Ama her mağaza bunu yapmıyor, bilesiniz. Onun için isterseniz, "Taxrefund-vergi iadesi" yapıp yapmadıklarını sorun.

Trenle "Thames" Vadisi

"HENLEY-ON-THAMES"e geri döneceğim demiştim. Bu güzel yerden de biraz bahsetmeden edemeyeceğim.

"Thames Nehri"nin kolları üzerine dizilmiş şehirler ve kasabalar, değişik yerleri görmeyi sevenler için idealdir. Bunun için Londra'nın batısındaki "Paddington" tren istasyonundan "Thames Treni" için bilet alın. Tabii bir de harita isteyip gitmek istediğiniz yerleri belirleyin.

"Stratford-upon-Avon", "Windsor", "Worcester" gibi pek çok yerden birkaçını bir günde görebilirsiniz. Tabii bunun için erkenden yolâ çıkıp gittiğiniz yerlerde de vaktinizi iyi değerlendirerek dolaşmanız gerekir.

"Henley"de bu yerlerden biridir. Thames Nehri kıyısındaki bu sevimli yere Temmuz'da giderseniz ve şayet çilek seviyorsanız yaşadınız. Kendinizi çilek bolluğu içinde bulursunuz.

Yürüyüş sırasında yarı ahşap Georgian stilinde yapılmış kır evlerini görürsünüz. Bunların çoğunda, kaynatılıp mayalandırılan ünlü siyah İngiliz birası (ale) servisi yapılır. Bunun için keyifli bir mola verebilirsiniz. Thames nehri boyunca yürüdükçe "St. Mary's Kilisesi"nin kulesi de dikkatinizi çeker.

Nefis bir bahçenin çevrelediği, 14. yüzyıldan kalma bir yerleşim biriminin kalıntıları arasında yükselen ve 16. yüzyılda yapılmış olan muhteşem bir evi görmek için ya biraz yürümeniz ya da taksiyle gitmeniz gerekiyor.

Sevgili seyahat severler, ünlü Üniversite şehri "Oxford"u da görün derim.

Oxford, Saxon'lar döneminde, bir ticaret kasabası, özel-

likle ynclk üzerine ticaret yapılan bir kasaba olarak kurulmuş.

12. yüzyılda, burası bilim adamlarının toplandığı yer haline gelmiş. O yüzyılın sonunda ise burası tamamen bir niversite şehrine dönüşmüş.

Nasıl Amerika'daki "Harvard" ya da "Yale" niversitelerinden, Fransa'da "Sorbonne"dan, Türkiye'de "Boğaziçi" veya "ODTÜ"den mezun olmak kişilere prestij kazandırıyor- sa, İngiltere'de "Oxford"lu olmak da kişiye o derecede prestij kazandırıyor.

Bu tarihi şehirde müze meraklıları için iki müze adresi vereceğim:

"Beaumont Street"de bulunan tüm İngiltere'nin en eski müzesi olan "Ashmolean Müzesi"... Burası aynı zamanda bir sanat galerisi. Ve burada, Oxford niversitesi'ne ait sanatsal ve arkeolojik eseler sergilenmekte.

"St.Aldate's" caddesindeki "Müzik Fakültesi"nde de, müzikal enstrumanlar sergileniyor. Burada tarih çağlarında tahtadan yapılmış nefesli enstrümanlardan, prinçten yapılmış sazlara, vurmalı sazlara, hatta önceki çağlara ait klavyelere kadar çok çarpıcı bir koleksiyon izlemiş oluyorsunuz. Koleksiyonun en heyecan verici parçası da ünlü besteci Handel'e ait olan "Harpsichord" (Değişik tınısı olan bir çeşit org). O da burada sergileniyor.

Çok büyük bir şehir olmayan Oxford'ta tam 5 tiyatro, 1 de konser salonu var. En büyükleri "George Street"deki "Apollo Tiyatrosu". Buraya uluslararası Opera ve Bale toplulukları da turneleri sırasında gelip, bu salonda gösteriler yapıyorlarmış.

Yine aynı cadde üzerinde birbirlerine çok uzak olmayan "Old Fire Station"da küçük çaplı opera ve yeni müzikallerin oynandığı 200 kişilik bir stüdyo tiyatrosu var. Ayrıca burada, cafe-baş ve kulüp de mevcut.

"George Street"ın biraz daha kuzeyindeki "Beumont Street" de bulunan "Oxford Playhouse" ise 600 kişilik harika bir tarihi bina. Burada drama, dans ve müziğin en kaliteli-

sini izleme şansına sahipsiniz. Burada da nefis bir cafe-bar var.

Buraya yakın olan "The Randolph Hotel"de kalmıştık, "Oxford'dan mezun, benden biraz genç İngiliz sevgilimle..."

Neo-gothic tarzda inşa edilmiş harika bir oteldi. Daha önce günü birlik "Evans and Evans Tur"la geldiğim Oxford şehrine bu kez asıl adı David olmayan sevgilim David'le gelmiştim. Öğrenimi boyunca yaşadığı şehri bana iyice gezdirmek istemişti.

Günü birlik turla geldiğimde, şehri daha kaba taslak gezmiştim.

Katıldığım tur zaten klasik Oxford turu yaptırmıştı. Katıldığım bu tur Oxford'da bizleri birkaç saat özgür bıraktığında da şehri şöyle bir dolaşmaya çalışmıştım. Çünkü daha sonra "Evans and Evans Tur", bu tura katılan bizleri "Bicester Village"e götürmüştü.

Burası İngiltere'nin ilk "Fabrikadan Çıkış Alışveriş Merkezi"ydi.

Londra'dan sadece 60 dakika uzaklıktaki bu kasaba her ne kadar alışveriş cenneti olarak ün yapmışsa da, burası da tarihi hazinelere sahip bir yer.

Haa, görmeyi çok istediğim halde vakit ayıramadığım "Birmingham" şehri de buraya bir saat mesafedeymiş. Ben gidemedim ama sizler belki gidersiniz.

"Bicester Outlet Shopping Centre"da 50'ye yakın ünlü markanın mağazaları var ve hepsi sürekli ucuzlukta. Hem de öyle böyle değil, %25'ten %60'a varan ucuzluklar. (Bazı alışveriş sever okurlarımın "ohh ne güzel" dediğini duyar gibiyim!)

İşte size buradaki bazı firma adları: Benetton, Christian Lacroix (ünlü Fransız modacı), Triumph (onca mağaza içinde sadece buradan iç çamaşırları, gecelikler ve mayo almıştım.), Wrangler (Otantik Western jean'leri), Ralph Lauren (Kadın-erkek-çocuk), Oshkosh B'gosh (Amerika'nın en ünlü çocuk kıyafetleri), French Connection (Aynen... Kadın-erkek-çocuk), Cerutti (elbise ve jean kıyafetler), Villeroy & Boch (ünlü kristal ve porselen takımlar), Converse (Ameri-

kan All Star basketbol ayakkabıları ve spor giyim), Fred Perry (nl İngiliz markası. Tenis kıyafetleri ve rahat spor giyim), Aquascutum (İngiltere'nin çok ünlü klasik kadın-erkek giyimi), Lane Shilton (anta-ayakkabı-bavul) ve daha bi-iir sr maĒaza...

Tura katılanlara, içinde her maĒazaya ait indirim fişlerinin bulunduĒu ek defteri gibi bir Şey veriyorlar. Siz de bunları alışveriş ettiĒiniz maĒazalarda kullanıyorsunuz.

Dönelim yine Oxford'a... Şehrin Batısındaki "Thames" nehrinde veya doĒu kısmındaki "Cherwell" nehrinde kayık kiralayıp kendiniz kürek çekebilirsiniz. Ayrıca burada buharlı tekneler ya da elektrik gücüyle çalışan teknelerle kısa yahut, iki saate varan geziler yaparak, Oxford'u bir de nehirден yaşayabilirsiniz.

Turla ilk gittiĒimde, çok istediĒim halde nehir gezisi yapamamıŐtım ki hemen her gittiĒim Şehirde Şayet Şehrin içinden geçen nehir varsa mutlaka nehir gezisi yapmıŐımdır.

Ama David'le bu arzumu gerekleŐtirmiŐtim. Biz "Magdalen Köprüsü"nn iskelesinden tekneye binip doĒudaki "Cherwell" nehrinde tur yapmıştık.

Yazarken o anları anımsıyorum da, yine aklıma çok sevdiĒim Tarkan'ın yazdıĒı güzel sözlerden birkaç satır daha geliyor: "Unutmamalı o güzel günleri... Hatırlamalı sevgiyle anmalı..." Ben de öyle yapıyorum. YaŐadıĒım her Şeyi anımsıyorum.

Asıl adı David olmayan David'i de... DiĒerlerini de...

GeçmiŐimi ve gemiŐimdeki aşklarımı canlı tutmayı se-viyorum. Çünkü gemiŐimde, unutmak istediĒim hiçbir Şey yaşamadım ki...

Az önce yazdıĒım iki müzenin dışında altı müze daha var Oxford'da. Yani büyük olmayan bir niversite Şehrinde toplam sekiz müze... Ve buraları kalabalık gruplar ziyaret ediyor.

Yıllar nce İstanbul'un Osmanbey semtindeki "Atatürk Müzesini" babamla dlaŐtıktan sonra düşünmüştüm acaba kaç kişi burayı gezmıŐtir diye. Millet bu müzenin saĒında-

solunda-karşısındaki mağazalara koştur koştur girer de acaba bu insanların kaç tanesi bu son derece kolay adresteki "Atatürk Müzesi'ne girmiştir?! (Ne dersiniz?)

Oxford'ta çarşamba günleri açık hava pazarı, perşembeleri de antika pazarı var. Dikkat ettiyseniz, "antika", yabancılar için çok önemli. Onun içinde her şehirde antika pazarları kuruluyor.

Bu dünyanın her yerinde böyle.

Bizdeyse, antika dedin mi, ancak çokook paralıların ulaşabileceği malları satan mağazalar ve milyarlık müzayedeler akla gelir.

Oysa yabancı ülkeler, antika pazarlarındaki makul fiyatlar kanalıyla, antika merakını her kesime indirgeyip, yaşıyorlar. Tabii ki oralarda "Şeker Ahmet Paşa" tablosu, ya da "Osmanlı Fermanı" veya "14. Louis yazı masası" satılmıyor ama satılan şeyler, küçük çapta da olsa, insanların antika merakını doyuruyor.

BBC'deki "Road's Antiques Show" adlı antika programlarını seyrediyorsanız görürsünüz. Oraya insanlar çeşitli antika pazarlarından aldıkları dolap, masa, sandalye, şamdan, heykel, tablo gibi pek çok çeşit irili-ufaklı mallarını getirip, oradaki antika eksperlerine göstererek o parçanın değerini, hangi yüzyıla ait olduğunu soruyorlar.

Bazen birinin falanca pazardan şu kadar ucuz pounda aldığı eksi eşyanın değerini eksper söylediğinde, malın sahibiyle birlikte ben de şaşırıp kalıyorum. Öyle değerli çıkıyor. Onun için bu antika pazarları dışarılarda muhteşem oluyor. Benim antika toplamak gibi bir merakım olmadı ama buraları gezmekten acayip zevk alırım. Sizlere de tavsiye ederim.

Ayrıca "Oxford'da "Victorian Covered Market" yani "Kapalı Çarşı" da var. Pazar hariç her gün açık. Gezmeye değer.

David'le Oxford'da kaldığımız gece, "Walton Street'deki "Faust" cafeye götürmüştü beni. Burada güzel bir yemek yiyip, kırmızı şaraplarımızı içip, dans etmiştik.

"Faust" için "Oxford-cafe-hayatı'nın kalbi diyorlarmış.

David öyle demişti.

Ertesi gün de Thames Nehri üzerindeki "Folley Bridge, St.Aldates" adresindeki "Head of The River"a gitmiş, nehir kenarındaki bu pub'da salata yiyip, siyah İngiliz birası (ale) içmiştik.

David'le birlikte, onun yıllarca eğitim gördüğü Oxford'a ilk geldiğimiz gün, otele yerleştikten sonra, beni önce kendi okuduğu bölüm binasına götürüp gezdirmiş, sonra da otelimizin yakınındaki "Broad Street"de bulunan ve Oxford Üniversitesi'nin dünü ile bugününü anlatan "The Oxford Story" gösterisine götürmüştü.

Burada 800 yıldan daha fazla olan yıllara doğru tekerlekler dönmekte. Nasıl mı? Anlatayım. Raylı sistem üzerindeki dörder kişilik üstü açık vagonlar, binanın içinde yukarı katlara çıkıyor, dönüyor, aşağılara iniyor ve bu arada ışık ve ses efektleriyle birleşen tablolar; 1200'lerdeki tarih öncesi çağlardan başlayıp, taaa 1355'deki öğrenci ayaklanmalarından, 8. Henry'nin Üniversite üzerine kurduğu baskı ve zulmün yaşandığı 1536'lardan, üniversitenin kuruluşuna kadar olan yıllar anlatılıyor.

Mini vagonlardaki yerinizi aldıktan sonra, Avrupa'nın, bir bina içindeki en uzun, unutulmaz, karanlık yolculuğuna çıkıyorsunuz. Bu deneyimi mutlaka yaşamanızı öneririm.

Gelelim "Stratford-upon-Avon"a... "Thames Treni" ile gidebileceğiniz ve "Avon Nehri"nin sağlı-sollu kıyıları üzerindeki bu Elizabethyen tarzı yapıların süslediği kasaba; ününü, ünlü tiyatro yazarı Shakespeare'in doğum yeri olmasıyla kazanmış. Ayrıca ülkenin en seçkin tiyatrolarından olan "Royal Shakespeare Tiyatro Topluluğu"nın burada üç tiyatrosu var.

Elizabeth dönemi stilinde inşa edilmiş, ahşap sütunların süslediği üç kat balkonu olan, ve sahnenin üç bir yanında dizilmiş seyirci sıralarından oluşan "Şwan Tiyatrosu" bunlardan bence en enteresan olanı. Sahne, üç bir yanına adeta altıgen olarak dizilmiş sıraların ortasında, yerden hayli yüksekteki ahşaptan yapılmış bir güreş minderi gibi.

Burada Shakespeare'in Ankara Koleji'ndeyken İngiliz edebiyatı dersinde okuduğumuz "The Tempest-Fırtına" adlı oyununu izlemiştik, adı aslında David olmayan İngiliz sevgili David'le...

Diğer tiyatrodaki "Swan"ın da içinde bulunduğu, Avon nehri kenarındaki görkemli "Royal Shakespeare Tiyatrosu". Üçüncüsü de, yolun karşısında, az ötedeki "The Other Place" adlı intim tiyatro... (Bizim oda tiyatrosu gibi.)

Tren saatleri buradaki oyunların başlama ve bitiş saatlerine göre ayarlanmış. Yani Londra'da kalıyorsunuz ama akşam Stratford'da tiyatroya gitmek istiyorsunuz. Sorun değil. Tren saatleri dediğim gibi, tiyatro oyunlarının başlama ve bitiş saatlerine göre ayarlanmış.

Görüyorsunuz değil mi tiyatronun İngiltere için ne kadar önem taşıdığını. Böyle bir şey – hani olur – a kazara bizde yapılsaydı; kültürde sanatta, yani evrensel olmada tiyatronun ne kadar önemli olduğunu hâlâ öğrenemeyenler, hemen cart-curt edip, "Vay efendim, tiyatro saatine göre tren tarifesi ayarlanır mıymış!" diye car car öterlerdi!

Ayrıca, "Shakespeare'in Dünyası" da görülecek yerlerden. Buradaki Audio Visual Gösteride, karartılmış bir oditoryumda Elizabeth dönemi İngiltere'sine, yani Shakespeare'in çocukluğuna ait döneme yolculuk ediyorsunuz. Muhteşem bir ses ve ışık düzeni insanı 400 küsur yıl geriye götürüyor. 25 dakika boyunca unutamayacağınız bir deneyim yaşıyorsunuz.

Bir de aynı yerde "Waterside Stüdyo Tiyatrosu" var. Burada da 30 dakikalık kısa Shakespeare oyunları sergilene yormuş.

"Stratford"da Shakespeare'in annesine ait olan, evlenmeden önce karısının oturduğu ve bir doktorla evlenen kızının evleri ile 1565'te Shakespeare'in doğduğu evi az bir bilet parası karşılığı gezebilirsiniz. Evler, döneminin mobilyalarıyla döşenmiş. Aynı zamanda bu evler, yüzyıllar öncesine ait yaşam biçiminin örneklerini de bizlere capcanlı sunuyorlar.

İnsan kendini zaman tüneline düşmüş gibi hissediyor.

Tabii "Stratford" sadece drama konusundaki ünüyle kalmıyor. Avon nehrinin iki kıyısına yayılmış olan bu taşra kasabası; tarihi binaları, ünlü kuğularının süslediği Avon nehri üzerindeki nehir gezileri, dubalara bağlanmış ince uzun kayıkları, Cuma günü kurulan ünlü sokak pazarı ile de çok ünlü – ki, bu Pazar, geleneksel olarak 1196'dan beri kurulmaktaymış.

Tarihte yanlışlık mı var acaba diye düşünenleriniz olursa, cevabım sadece "evet, doğru." olacak. Tam tamına 1196'dan beri kurulurmuş bu Cuma pazarı. Vay be! Pazar sadakati diye işte ben buna derim arkadaş!

"Stratford" ticaret şehri olduğundan, sokak adları bile taa o yıllardan kalma levhaların üzerine yazıldığı gibi hâlâ aynen durmakta ve o yıllardaki ticaret yaşamının izlerini taşımakta: "Koyun Sokağı", "Sığır Sokağı", "Pazar Meydanı" gibi...

Bir de bizdeki sokak adları meselesini düşünün! Habire değiştirilir! Bir partinin belediyesi iş başı yapar, eski levhaları bazı sokaklardan indirip, din adamlarının adını o sokaklara verir. Diğer seçimde başka parti başa geçer, bu sefer o belediye kafasına göre sokak adlarını başkalarıyla değiştirir.

Kırk yıllık sokakların adları değiştikçe insanlar adres bulmada zorlanırlar. Biri ölür, eski ölünün adı yazılı sokak levhasını indirip yenisini yazdırıp asarlar. Bu keşmekeş ve saygısızlık böylece sürüp gider!

Yıllarca oturduğumuz Ankara'ya gittiğimde, yıllardır aynı adreste oturan arkadaşlarımın adresini taksi şoförüne söyledim de adam güldü: "Abla, artık o caddenin adı şöyle oldu," diye. O an elimde olmadan "Çüşşş!" deyivermişim de şoför, "Ne iyi dedin ablam. Çüş ki ne çüş!" demişti.

Bazı caddelerin adını da değiştirmeye kalkıyor bazı yağcılar ama onları kimsenin iplediği bile yok! Taksi şoförleri de, vatandaşlar da, mektup zarfı yazıp yollayanlar da 'o bildik eski' adları kullanıyorlar.

Mesela kırk yıllık "Ortaklar Caddesi"nin adını bir ara "Meliha Avni Sözen Caddesi" yapmaya kalkıştılar ama cadde'nin adı daima halk arasında "Ortaklar Caddesi" olarak kaldı. Hele "Kanal D Televizyonu" da oraya taşındıktan sonra, adres olarak "Ortaklar Caddesini" kullandı ve böylece cadde'nin eski adını değiştirmeye kimsenin gücü yetmedi.

Ayol kırk yıllık "Harbiye Açık-Hava Tiyatrosu"nu, "Cemil Topuzlu Açık-hava Tiyatrosu" yaptılar ya! Ankara'da yaşıyıp, İstanbul'a pek sık gelmeyen arkadaşlarım, mutlaka izlemek istedikleri bir konser için İstanbul'a geldiklerinde, Cemil Topuzlu adını duyunca:

"Allah allaaah! Yahu Cemil Topuzlu Kadıköy Bağdat Caddesi'nin denize paralel olan alt caddesi değil miydi? Yoksa orada bir açık-hava tiyatrosu falan mı yapıldı da konser orada olacak!" diye aralarında konuşmuşlar da, sonra beni arayıp sormuşlardı.

Her ülkede sokak ve cadde adları aynıdır. HİÇBİR ZAMAN değişmez. Aynı adlar yüzyıllardır korunur. Ama biz hiçbir şeye doğru dürüst sahip çıkamadığımız için, kişiliksiz, sevimsiz, sağlıksız, rüküş beton yığınlarıyla doldurulan şehirlerde yaşamaya, zırt-pırt değiştirilen sokak adları arasında koşuşmaya mahkum oluruz. Vah bizlere!

Eski sapasağlam binaları yıkıp, sonra değerli ve eşi bir daha bulunamayacak o güzelim ahşap evleri yakıp, yerine çirkin, moktan binaları yapar dururuz. Sonrada çağdaşlıktan bahseder, "AB"ye girmelere kalkarız.

Girerek bir gün, herhalde "AB" ülkelerinin içindeki tarihi eserlerine en duyarsız, en saygısız, en taş yığını ülke olma rekorunu elde ederiz. Vah bize Vah!

Biz yine dönelim yıllardır hiçbir yeri yakılıp-yıkılmamış, tüm tarihi korunmuş "Stratford"a... O yüzyıllar öncesinde kanal sistemi geliştikten sonra, civarlardaki ticaret taşımacılığı da buraya kaymış. Daha sonra atların çektiği tramvay sistemi devreye girmiş, bu daha sonra demir yolları şirketine dönüşmüş.

Pek çok restorani, pub'ı ve şarap evleriyle harika zaman geçirebileceğiniz bir yer "Stratford". Hele "Sheep Soka-

ğı" ile "High Sokağı"nın kesiştiğı köşe dört asırdır insanların adeta buluşma yeri gibi. Bu meydanda turistler Büyüka-da meydanında olduğı gibi, ayak üstü birbirleriyle laflarken, sokak çalgıcıları da kulağınızın pasını siliyor.

Ayrıca kısıtlı zamanınız varsa, tur otobüsüyle kasabadaki pek çok güzelliğı daha çabuk görme şansını yakalayabilirsiniz.

Burayı ilk keşfeden, Ortaçağlardan sonra buraya yerleşen Romalılar ve Anglo-Saxonlar, "Arden Ormanı"nın ucunda bulunan ve içinden nehir geçen bu yerin stratejik önemini keşfetmişler. Bu nehrin onlara ticari potansiyel elde etme konusunda faydalı olacağını farkına taa o zamanlar varmışlar.

İngiliz edebiyatının babası Shakespeare'in burada doğmuş olması, onun yazdığı tiyatro oyunlarının ününün İngiltere çapında yayılması sonucu, buraya oyunları seyretmek için gelen konukların kalabileceğı evler hizmet vermeye başlamış. Yani şimdiki otellerin temeli o zamanlar atılmış.

Zamanla buraya gelenlerin çoğalması; "Stratford"u İngiltere'nin popüler bir turistik yeri haline getirmiş. Bugünkü otellerin atası olan bu evlerin yerinde şimdi, birbirinden güzel rengârenk çiçeklerin süslediğı tarihi binalarda hizmet veren oteller, pansiyonlar var. (Biz olsak na'pardık? Evelallah, hemen bu eski evleri yıkaaar, yerine – sözde – çok modern, kazık gibi beton binaları diker, Stratford'un o tarihi güzelliğinin içine ediverirdiik!)

Haa, burada bir de, dünyanın en güzel kelebeklerinin uçtuğı "Butterfly Farm-Kelebek Çiftliğı" var. Ayrıca buradaki böcekler bölümünde, dünyanın en büyük ve en tehlikeli örümceğı "Arachnoland"ı ve daha pek çok böceğı en yakından ama en güvenli şekilde seyredebiliyormuşsunuz. (Tabii asla böyle bir yere gitmedim. İğğğ!)

Ben araba kullanmayı bilmem, araba markalarından falan hiç anlamam. Armasından dolayı tanıyabildiğim birkaç model vardır sadece. Kısacası inanamayacaksınız ama arabaları sevmem. Çünkü arabalardır yolları tıkayan, trafiğı kilitleyen, kazaları yapan. (Aslında zavallı arabalar sadece, bi-

linçsizce araba kullananların maşasıdır ya, neyse. Ben yine de arabalardan hiç hoşlanmam.)

Neden bunu yazdım; asıl adı David olmayan o zamanki sevgilim David'le "Stratford"da dolaşırken David, İngiltere'nin en geniş ve büyük araba sergi merkezini görmek isteyip istemediğimi sorduğunda, ona da anlatmıştım arabalardan hiç hoşlanmadığımı. Araba kullanmayı bilmiyor olma- ma şaşırmıştı. (Her duyan şaşıyor yaaa! Ben de kullananlara şaşıyorum! Niye mi? Bu trafikte araba kullananlar, bunu nasıl beceriyorlar diye.)

Orada zamanımı harcamak istememiştim. Ama nasıl olsa hemen herkes arabalara meraklı. Sizler için yazayım: 1890'dan günümüze İngiltere'nin motor endüstrisinin tarihini burada izleyebilirmişsiniz, David söylemişti. Kısacası bir araba müzesi burası. (Prens Rainier'ye ait eski zaman araba koleksiyonunun sergilendiği Monaco'daki araba müzesini gezmiştim ama.)

"Stratford"daki mağazalarda antika eşyalar, antik kitaplar, iyi cins porselenler, kaliteli hediyelikler, kumaş desenleri desinatörler tarafından özel olarak çizilmiş kıyafetler bulabilirsiniz. Burada yok yok. Bir de "Teddy Bear Müzesi" var. Oyuncak ayı meraklılarına duyulur.

Bizim Nermin, "ayılara" bayılır. Yok efendim, öyle değil! Yanlış anladınız. Onun bayıldığı, iki ayaklı ayılar değil tabii ki! Oyuncak ayı, ayı desenli T-shirt, ayı biblo, ayılı gecelik-sabahlık, ayı resimli nescafe bardağı, ayılı yastık falan- filan! Hayır, ödüm kopuyor, bu tutkusu yüzünden gidip bir ayıya takılıp evlenecek diye! Helal süt emmiş efendi biriyle elimle evlendirsem, rahat edeceğim.

Dünyanın her yerinden öğrenciler Stratford'a gelip, İngiliz dili öğreniyorlar. "British Council'in gözetimi ve onayı altında çalışmalarını sürdüren, kısa veya uzun kurslara yazılabileceğiniz dil okulları var. Buralara sadece genç öğrenciler değil, iş adamları, öğretmenler falan, yani yetişkinler de katılabiliyor.

"Stratford"daki "Shakespeare Enstitüsü" de, kalabilece-

ğiniz evle birlikte size kurslar organize ediyor. Ayrıca "Royal Shakespeare"ın üyelerinden oluşan elemanlarla zenginleştirilen "Yaz Tiyatrosu Kursları" da var. Ah, vaktim olsaydı bu kurslara katılmayı öyle istemiştim ki. Aklım kurslarda kala kala ayrılmıştım Stratford'dan.

Buranın biraz dışındaki, 1705 ile 1722 yılları arasında yapılan "Blenheim Sarayı", 2.100 hektar park arazisi üzerine kurulmuş. Dört bir köşesinde görkemli gözleme kuleleri olan ve yüksek sütunların binayı daha görkemli gösterdiği Sarayın sahibi de 11. Marlborough Dükü.

İngiliz politikasının dehası, elinin işaret ve orta parmaklarını V harfi gibi açıp o ünlü zafer işaretini yapan İngiliz Başbakanı tombul tonton "Sir Winston Churchill" de bu Saray da dünyaya "ıngaaa" demiş.

U şeklindeki bu sarayın diğer yüzünden bakıldığında sanki altı ayrı saraydan meydana gelmiş gibi görünüyor. Tabii bütün binaların birbirlerine bağlantıları var. Ve bu U'nun ortasında da muhteşem büyüklükte bir avlu var. Görmek isteyenlere...

"Anno Domini"... AD... Yani "Milattan Sonra" 1068'de yapılan "Warwick Castle (kale)" ise, savaşlar, değişik sahipler göre göre taaa günümüze kadar gelebilmiş! Hâlâ aslanlar gibi ayakta ve bakımlı!

Bizse çok daha genç olan ve dünya harikalarından kabul edilen Ayasofya'yı, hadi Ayasofya'dan geçtim, onun yanında ufacık kalan Teşvikiye Camii'ni, Tophane'deki Nüzhetiye Camii'ni bile yıllardır restore edemedik. Kemal'in (Sunal) mevlit günü dikkat ettim de, Teşvikiye Camii'nin işlemeli duvarlarının boyaları kalkmış, dökülmüş. Dış duvarları deseniz, rezalet durumda!

Eski eserlerimize bu kendi öz saygısızlığımız niyedir, bilinmez!

Sonra, o güzelim Alanya Kalesi'nin bakımsızlığını da 1998 yılında çıktığım turnede gözlerimle gördüm. Rumeli Hisarı, yapılan konser organizasyonlarından dolayı daha bir kullanıldığı için belki biraz daha bakımlı da, peki ya Anadolu Hisarı? Ya Topkapı Surları? Su Kemerleri? Selçuk'taki

Kale? Kızkalesi? Doğu Anadolu'da şehirler arası yollarda giderken öksüz gibi Allaha terk edilmiş onca Kalelerimiz? Vah ki Vah!

Biz neden böyleyiz?

"Warwick Kalesi'nin Büyük Salonu'nda çeşitli ülkelere ait değerli tablolar, mobilyalar, dekoratif aksesuarlar var. "Zindanlar ve İşkence Odaları" kalenin Ortaçağ izlerini günümüz Millennium'una taşımış. (Bu eski devirlerde de ama zidan modası varmış haa! Bizim eski tarihi Türk filmlerinde de görürüz ya, "Atın şunu zindana!" diye emir verir padişah.)

"Warwick Kalesi"nin çevresindeki 60 hektarlık özel alan ve bahçe, her mevsimde gezmeye açılmış. Burada, tarihi geçmişi anımsatan gösteriler de yapılmakta. Haa, "Warwick Kalesi", "Stratford"dan birazcık uzakta. Sonra söylemedi demeyin.

Asıl adı David olmayan sevgilim David'le bu tarih efsanesi olan rüya kasaba da Avon Nehri'ne bakan eski bir Stratford evinde kalmıştık. Onun küreklerini çektiği kayıkla Avon sularında dolaşmıştık.

Ay, çok hoştu beee! Bakın şimdi yazarken aklıma o günler geldi de bi tuhaf oldum. Kimbilir şimdilerde ne yapıyor dur asıl adı David olmayan David... Belki de evlenmiştir, çocukları olmuştur. Kimbilir... Acaba hâlâ Hempstead'de mi oturuyordur.

O yılların ardından Londra'ya gittiğim her sefer onu şöyle bir düşünürüm. Acaba yine bir yerlerde rastlaşır mıyız diye bakınırım. Sokaktaki, metrodaki, tiyatrodaki, restoran ya da pub'daki birilerini ona benzetirim. Yüreğim şöyle bir hoplar.

İnşallah iyi ve mutlusundur asıl adı David olmayan David. İnşallah senin de aklına arasıra, İstanbullu sevgilin düşüyordur... Hani o bol bol fotoğraf çeken, tiyatro delisi, senden biraz büyük olan, kısa boylu, yeşil gözlü, sarışın sevgilin...

Oteller Dünyası

BİRAZ DA otellerden bahsedelim.

Yemyeşil St.James's parkın güzelliğine karşı "35, St.James's Street"de 3 yıldızlı bir otel var: "Dukes Hotel".

E, bir de lüksten hoşlananlar için "London Hilton" uyar, di-mi ya? Şehrin akciğeri olan ünlü Hyde Park paralelinde uzanan "22, Park Lane" caddesi üzerinde bulunan bu ünlü otel, tam lüks meraklılarına göre. Ama burası dört yıldızlı. Şaşırdınız değil mi?

"Hyde Park'ın güneyinde uzanan "101, Knightsbridge" de bulunan "Sheraton Park Tower" otel de 4 yıldızlı.

(Hani Sibel Can Hakan Ural'la evliyken erkek güzeli Karahan Çantay'ın birlikte resimlerinin çekildiği otel. Hafta Sonu Gazetesinde çıkmıştı ya).

Hilton'dan çıkıp sola doğru yürürseniz, tam "Hyde Park Corner"da bulunan 4 yıldızlı bir başka otele, "Four Seasons" oteline gelirsiniz. (Eskiden bu otelin adı "Inn on the Park"dı.)

İçi çok hoştu. Hyde Park'a bakan odaların manzarası harikaydı. Kaldığım için biliyorum. "Four Seasons" olunca tabii ki dekoru değişti. Yine çok hoş ve çok şık. (Otel kısmında kalmadım ama çay salonunda oturdum.)

Birkaç lüks ve pahalı otel adresi daha yazayım. Belki parasını daha hovardaca harcayacaklar da vardır içinizde!!!

"Cats", "Phantom of the Opera", "Starlight Express" ve daha pek çok müzikalin yaratıcısı olan ünlü Andrew Lyod Webber'ın malikânesi, "Belgravia" semtindeki "Belgrave Square"dedir. Kıbrıslı iş adamı Asil Nadir ile Ayşegül Nadir'in malikânesi de buradaydı. (Şimdi orasını dediklerine göre Madonna satın almış.)

Buraya çok yakın olan "Wilton Place"deki "Berkeley Otel" 5 yıldızlıdır. (Hadi bakalım, sökülün paraları!!!)

Belgravia olsun, Brompton olsun, Knightsbridge olsun, hepsi lüks binaların, pahalı mağazaların, yüksek fatura çıkaran restoran ve otellerin bulunduğu yerlerdir. Buralarda daha çok parası bol olan zenginler, aristokratlar yaşar.

Otellere devam edelim:

Hilton'un da üzerinde bulunduğu Mayfair semtindeki Park Lane caddesinde iki tane çok ünlü ve 5 yıldızlı otel vardır:

"Dorchester" ve "Grosvenor House".

Buralarda kalmayı düşünenleriniz varsa, hadi bana eyvallah!

Görüşmeyelim, bye-byeeee! Size de hayırlı işler!

Kesenize, kredi kartlarınıza da kuvvet!!!

"Piccadilly" caddesindeki "The Ritz" otel... Burada önceki yıllarda Asil Nadir'in de bulunduğu bir baloda konser vermiştim. Ve konser sonrası da otel de konuk edilmiştim.

Odaları harikaydı. Burası, belki de dünyanın en nam salmış "akşam çayı" içilen adresi.

Palmiyeli avluda piyanistin nefis müziği eşliğinde birkaç saat geçirmek isterseniz, parayı birazcık gözden çıkarmanız lazım. Haa, çay dedimse öyle elinizi kolunuzu sallayıp gitmeye kalkışmayın. 15.30-17.00 arasındaki bu çay saati için önceden yer ayırtmanız gerekiyor.

"Park Lane"deki "Hilton" otelini kalabileceğiniz otel adresleri arasında az önce vermiştim. Bu kez, bu otelin "Windows Restoranı"ndan bahsetmeden geçemeyeceğim.

Burada mönüdeki Fransız yemeklerini yerken, "Hyde Park"ı ve "Buckingham Sarayı"nı tepeden seyredebilir, cuma ve cumartesi geceleri saat 21.00'den itibaren orkestra müziği eşliğinde de dans edebilirsiniz. Ama a-la-carte yemeğiniz size biraz tuzluya mal olacaktır, ona göre.

Otel hayatı beni daima heyecanlandırır. Kimbilir sizden önce kaç kişinin, kimlerin kaldığı bir odada kalma sıra-

sı size gelmiştir. Kimbilir o odada daha önce neler yaşanmıştır.

Yatağıma uzandığımda gözlerimi şöyle bir duvarlarda gezdiririm. Aaah-ah! Duvarların dili olsa da buralarda neler yaşandığını anlatsa diye çapkınca fikirler geçer kafamın içinden.

Sonra, o odada muzırca yaşanan saatlerin dışında, kış kışa yatılan renksiz ve horultulu gecelerin de geçmiş olacağını düşünür, gülümserim. Ya da kavgaların edildiği, münakaşaların keyifleri kaçırdığı anların...

Severim otel hayatını. İstedğim saatte odama getirilen kahvaltı tepsimdeki mis gibi kahve kokusunun odamı doldurmasını severim. Yatakta kahvaltı da bi güzel olur ki...

Diyetle bana kilo verdiren doktorum Ayfer Çırpıcı dediğinden beri (1998) mutlaka sabah kahvaltımı yapıyorum ama yatakta kahvaltı etmeyeli epey oldu. ODTÜ'lü sevgilim, birkaç kez kahvaltı hazırlayıp tepsiyle yatağa getirmişti.

Bir de o çok sevdiğim upuzun boylu Kolejli sevgilim Halil'le, yatağa kırmızı-beyaz kareli örtü serip, kahvaltı etmiştik. Daha doğrusu yatakta "piknik" yapmıştık. Ne hoştu... Canım benim...

Otelleri severim. Gün boyu yürüyüp, gezmekten yorgun düşmüş çıplak vücudumun, gecenin ileri bir vaktinde ütülü serin çarşaflarla buluşması hoşuma gider.

Ya da...

Evvelallah Otelleri Eve Çeviririm

BEN pahalı mağazalarda para harcayacağıma, ara sıra hovardalık etmeyi daha çok seviyorum.

Bir keresinde, şoförlü "Rolls Royce" kiralamıştım. Akşam üzeri otele gelip beni alacak ve operaya götürecekti. Sonra da beni gezdirecekti.

Giyinmeden önce, küveti köpükle doldurup belki bir saat su ılınıncaya kadar küvetin içinde uzanıp, köpüklerle çocuklar gibi oynamıştım. (Ne de olsa Balık burcunun çocuksu ruhunu taşıyorum.)

Oysa, ben seyahatlerimde otel odasında fazla zaman harcamam. (Tabii kocam veya sevgililerimle gittiğim seyahatler hariç! O zaman otel odaları insanın gözüne daha bi güzel görünür!)

Ama bir başıma isem, o zaman benim için otel odası demek, sadece "temiz-rahat-ferah" bir oda olup, eşyalarımı koyacağım ve 4-5 saat uyuyacağım, banyomu yapacağım bir yerdir. En önemlisi, otelim "merkezi bir yerde" olmalıdır. Bu prensibi hepinize tavsiye edebilirim.

İlle de 4-5 yıldızlı otel gerekmez. Uyku uyuyup, duş yapmaya bir yığın para ödemek bana saçma gelir. Tabii ki tatsız, sevimsiz otelleri kastetmiyorum a-canım! Dışarıdaki üç yıldızlı oteller fıstık gibidir.

Otele mantıklı bir para harcarsanız, arttıracığınız parayla pek çok başka yeri gezebilirsiniz. Bir gezgin gibi seyahat etmenin prensipleri de bunlar olmalıdır.

Size bir örnek vereyim:

Dünyanın pek çok yerini dolaşmış olan akrabadan öte yakınım olan karı-koca arkadaşlarım Ömür'le Altan, gittikleri her yerde en lüks, 5 yıldız otellerde kalırlardı. Kızardım onlara, paranızı ziyan ediyorsunuz diye... Özellikle Altan, nuh der peygamber demez, ille de lüks otelde kalacağım der, başka şey demezdi.

Ben de seyahatlerim sırasında kaldığım çok güzel ama 5 yıldız olmayan otellerden, otelin kartını postaldım, 5 yıldızlı otel en iyidir inancını yıkmak için. Onların prensiplerinin değişmesine belki yardımcı olur diye kaldığım otellerin broşürlerini getirirdim.

Bir araya geldiğimizde de ballandıra ballandıra anlatır, çektiğim fotoğrafları gösterirdim. Ama sonunda da başardım. Ömür'ün kocası Altan "lüks otel" inadını yendi. Şimdi seyahat ettikleri yerlerde daha makul fiyatlı güzel otelleri seçiyorlar.

Hatta, benim son yedi yıldır yaptığım gibi, uzun kalacaksam kiraladığım mobilyalı dairelerden tutmaya başladılar.

"Aman böylesi ne güzel ve rahat oluyormuş," deyip duruyor Altan. Son New-York seyahatlerinde de, mobilyalı 2 daire tuttular çoluk-çocuk için. Hem otelden ucuza geldi, hem de bu avantajı orada daha uzun kalmak şeklinde değerlendiren, 3 ay kaldılar.

Kısacası her gece otele ödeyeceğiniz para yerine, haftalık kiralayacağınız mobilyalı daireler, size seyahatinizi daha da çok uzatma olanağını verecektir. Fena mı yani?

Hele 2-3 arkadaş gittiğinizde kirayı paylaştığınızda bu size hayli ucuza gelir. **Hem iyi, hem de ucuz olan şey ayıp değil, akılcılıktır.**

Hem de otelin tek odasına sıkışacağınıza, yatak odanız, yemek oda ve salonunuz, banyonuz ve mutfakınızla, seyahatinizi daha sıcak, daha rahat, daha kolay, daha ekonomik hale dönüştürebilirsiniz. Harika değil mi?

Sevgili dostlarım, az önce dediğim gibi, seyahatlerimin son yedi yılında mobilyalı dairelerde kalmayı tercih ettim.

Özellikle Londra'da, kalmayı seçtiğim mobilyalı daireler çok keyifli oluyor. Çok da şeker bir ev sahibim var: Manuk.

Yedi yıl önceydi, Haldun'dan (Dormen) bir otel adı sormuştum. O da: "Şekerim, sık sık seyahate gidiyorsun. Neden mobilyalı daire kiralamıyorsun? Göksel'i (Kortay) ara, o sana telefon numarası verir," demişti.

Ben de Haldun'un dediğini yapıp Göksel'i aramıştım. O da bana Manuk'un adını, telefonunu vermişti. Ay, valla Haldun aklıyla bin yaşasın. Hemen Göksel'in verdiği telefonu aradım.

Ev sahibim Manuk'la tanışmamız da böyle başladı. Manuk'un "M&M APARTMENT LETTINGS" diye bir şirketi var. Telefonlarını verebilirim.

Cep: 0044-831 30 80 70. Fax: 0044-171 706 36 99.

Telefon edersiniz, ya da fax çekerek şartları öğrenirsiniz. Evlerin hepsi merkezi ve en kaliteli semtlerde. "Marble Arch", "Hyde Park Square", "Belgravia", "Mayfair" ve "Knightsbridge"de...

Evler, arzuunuza ve kaç kişi olacağınıza göre 1, 2 veya 3 yatak odalı, salonlu olabilir. Ve tabii ki banyonuz ve her türlü araç-gereçin bulunduğu mutfagınız... Ve direkt telefonunuz...

Dairelerin haftada bir-iki temizlik servisi vardır.

Havaalanından özel araçla karşılanmak isterseniz ki, bu çok yararlı oluyor. Bagajlarınızı yükleyip, apartmanınıza kadar çıkarıyorlar. Bunu istiyorsanız, Manuk'a baştan söyleyin ki, sonradan bir anlaşmazlık çıkmaz.

Londra'ya o ilk gittiğim yıllardan beri neden bunu yapmıyor muşum ki? Valla çok ekonomik, keyifli ve rahat oluyor.

Neyse canım, bu dairelerde kalana kadar, birçok da otelde kalıp, o havaları da yaşamış oldum.

Londra'ya gittiğimde ne yaparım biliyor musunuz?

Havaalanından karşılanıp kalacağım apartmana gelip, kalacağım daireme çıkar çıkmaz, hemen bavulumu açar, kıyafetlerimi yerleştiririm.

Bu arada kettle'da kahvem ya da çayım için su kaynar. Evin dekorasyonunda kendime göre bazı değişiklikleri yapar, bir yandan da kahvemi içerim.

Ben yerleştiğim yerin dekorunda azıcık da olsa değişiklikler yaparak, kendimi kendi evimdeymiş gibi daha rahat hissederim.

Ve ben bunu sadece kiraladığım dairelerde değil, kaldığım otel odalarında da yaparım. Masa örtüsü, yastık, tütsü, şamdan, mum, poster, heykel, dergiler, kitaplar, çiçekler gibi çarşıdan aldığım şeylerle odaya daha sıcak bir hava veririm. Gittiğim her ülkenin, her şehrin, her otelinde itiraf ederim ki bunu yaptım.

Ama ayrılırken de her şeyi yine eski haline getirir, o yeri aldığım gibi bırakırım. Her sabah odamı temizliğe gelenlere de her şeyi benim yerleştirdiğim gibi bırakmaları, hiçbir şeyin yerini değiştirmemelerini tembih ederim.

N'apayım işte laf lafı açıyor.

Bir keresinde Ankara Dedeman Otel'in Roof Bar'ında program yapmak için bir buçuk aylık bir anlaşma yapmıştım. Dedeman Otel zincirlerinin sahibi Murat ve Nazire bizim Ankara Kolejlidirler. ("Dedeman"lar artık Türkiye'nin pek çok şehrinde harika bir otel zincirine sahip. Yazın sıcaklığında-kışın soğukunda, karın beyazında dört mevsim boyunca turizme hizmet veriyorlar.)

Dedeman Otelleri ve odaları çok şık ama ben yine, Ankara Dedeman'daki iki odalı suit dairemin eşyalarını onu oraya çekerek, bunu buraya iterek, çarşıdan aldığım aksesuarları oraya buraya yerleştirerek dekor değiştirdim. Hatta prizlere de şu prize takılan renkli ampullerden alıp, bütün prizlere takıp rengârenk yaktım.

Duvarlara da zarar vermemek için, arkalarına selobant yapıştırarak upuzun boylu, o en sevdiğim sevgilim Halil'le çekilen resimlerimizi, annemin, babamın ve kedilerimin resimlerini astım. Tüm dekor değişmiş, otelin kocaman suit dairesi, adeta ev gibi olmuştu.

Sonra da Kolejli arkadaşlarım otel sahibi Murat'ı, Nazire'yi, Bilge'yi (şarkıcı Alpay'ın karısı, o da Kolejlidir), Al-

pay'ı daireme davet etmiştim de Murat'la Nazire şaşırmışlardı, "A-aa, burası bizim otelin suiti mi?" diye...

İşte ben görüldüğü gibi oturduğum yer konusunda birazcık deliyimdir!

Bir keresinde de upuzun boylu sevgilim Halil, Marmaris'te kaldığımız otel odasından, otele ait bir villaya taşıtmıştı eşyalarımızı. Harika bir dubleks evdi. Üst katta yatak odamız, banyo ve bir oda daha... Alt katta da, şömineli koccca bir salon ve koccaman bir balkon... Eşyalar da tam benim sevdiğim gibiydi ama ben hemen eşyaların ve aksesuarların yerlerinde değişiklikler yapmıştım. Akşam Halil'le şömine başında yemeklerimizi yerken, ikimize ait bir evde yaşadığımızı hayal etmiştim. Sadece ikimize...

Ne yazık ki bu hayalim gerçek olamadı ama dekorunu değiştirdiğim otele ait o villayı da ömrümün sonuna kadar unutmayacağım... Fotoğrafları duruyor.

Yine dönelim, Londra'ya her gidişimde ilk gün yaptıklarım... Bavulumu yerleştirip, kahvemi içerek, dairenin odalarında değişiklikler yaptığımı söylemiştim ya, işte bu sırada TV'de bir müzik kanalı açarım. Evimin dekorasyonundan hoşnut olduktan sonra duşumu alır, rahat bir kıyafet giyerim.

Ve kendimi en yakındaki markete atarım. (Ha ha ha, kadına bakın, bize ne dedi, kendiyse hemen alışverişe başladı bile demeyin lütfen.) Efendim, ben markete gidip, yoğurdumu, sütümü, peynirimi, suyumu, meyvalarımı, çikolatalarımı, bisküvilerimi, ekmeğimi, çayımı, kahvemi alır evimdeki buzdolabıma yerleştiririm. Gece çok geç yattığım için gecenin bir vaktinde acıkırım. Sonra, ıvır-zıvır atıştırmayı severim. Onun için baştan önlemimi alırım.

Sonra atarım kendimi Londra sokaklarına. O çok iyi bildiğim yollar, sokaklar, semtler, tiyatrolar beni bekler. Kavuşuruz birbirimize. İki âşık gibi...

Gece geç vakitte daireme döndüğümde hemen uyuyamam. Londra dergileri okurum. Bir yandan da, (akşam yemeğimi erken yemişsem) minik bir şeyler atıştırır, çayımı

ya da kahvemi içerim. TV seyredirim. Ertesi gün nerelere gideceğimi, neler yapacağımı planlarım.

Bir şeyi yine hatırlatayım. Daha önce de dediğim gibi, sık seyahat ediyorsanız, arada sırada da bütçenizden birazcık hovardalık payı kullanabilirsiniz.

Yok eğer ara sıra seyahat ediyorsanız ve gittiğiniz yerde kısıtlı gün kalıyorsanız o zaman bütçenizi akıllı kullanmanızı öneririm.

Ben "lüks" peşinde koşmayı sevmem. Kalacağım yer, pek çok yere kolayca yürüyebileceğim bir semtte olmalıdır. Erkenden uyanıp, duşumu alıp, çoğu kez kahvaltı bile etmeden sokağa fırlamalıyım. Kahvaltımı, seçeceğim hoş bir yerde yaparım nasıl olsa.

Ama arada bir de kendimi şımartırım. Az önce dediğim gibi, bir gün bir "Rolls Royce"u şoförü ile birlikte kiralayınca kendimi bir an Hollywood yıldızı gibi hissetmiş, o hisle küveti köpükle doldurup, neredeyse bir saat küvette oyalanmışım.

(E, Hollywood yıldızları filmlerde öyle yapmazlar mıydı?! Haa, bi de müteahhit olmayan Afrodit'imiz yapar!)

Duştan sonra, gösterişli bir kıyafet seçip, o sıralar omuzlarımdan hayli aşağılara kadar uzanan açık sarı saçlarımı itinayla şekillendirip, itinayla da makyaj yapmışım.

Derken telefonum çaldı. Resepsiyonist, en kibar haliyle bana arabamın geldiğini haber veriyordu.

Sonunda hazırlanıp, en havalı halimle resepsiyona inmişim.

Anahtarımı resepsiyona bırakırken, yakışıklı resepsiyonist genel havamla ilgili iltifatlar etmişti. Kapıdaki görevli, en atak haliyle "Rolls Royce"un kapısını açmış, ben de bir havayla kurulmuşum sağdan direksiyonlu arabanın arkasına.

Kibar şoförüm beni operaya götürüp, çıkışta alacaktı.

O gece en şık ve frapan halimle daha önce Devlet Operamızın değerli solistlerinden izlediğim Rossini'nin "Sevil Berberi"ni bir kez daha seyretmiş oldum.

Operada da havam yerindeydi. Oysa, fazla frapan olmak benim tarzım değildir ama o gece kendimce bir "Hollywood Oyunu" oynamıştım. (İşte ara sıra yapılan bu tip değişiklikler, beni çok eğlendiriyor. Ayy, bu oyunu Banu Alkan'ımız hep oynuyor valla!)

Opera çıkışı, şoförüm beni almış, nereye gitmek istediğimi sormuştu. "Dolaşmak..." Thames Nehri'nin iki yakasında dolaşmak istediğimi söylemiştim. Gecenin ışıkları arasında bir Londra turu yapmıştım o gece.

Daha önceleri kaç kez gördüğüm yerleri bu kez, o gün birkaç saattir bana ait olan "Rolls Royce"umun penceresinden seyretmiş oldum. Araba, önümdeki saatlerde de bana ait olacaktı. Yani daha vaktim vardı.

Gecenin ilerleyen saatlerinde Londra'nın saygın semtlerinden olan "Mayfair"deki Hilton'un barına gitmek istediğimi söylemiştim. Gittik. Upuzun sarı saçlarım, gösterişli kıyafetim ve itinalı makyajımla Hilton'un barında bir şeyler içmiştim.

Arabama binmek üzere Hilton'dan çıktığımda, şoförüm beni bekliyordu.

O sırada "Marble Arch"daki "Cumberland Hotel"de kalıyordum. Otelin yeri çok merkezidir. Kocaman lobbysinde de oturmak çok keyiflidir. (Underground istasyonu da hemen altındadır.)

"Mayfair"deki Hilton'la "Cumberland" birbirine yakın mesafedeydi ama ben yolu uzatmak istedim. Nasıl olsa arabayı kiralamamış mıydım? İstedğim gibi gezerdim.

Bir Londra haritasına bakarsanız, görürsünüz. Thames Nehri'nin kuzey kıyılarındaki "Chelsea"den "Fulham"a kadar gittik. Sonra "Earls Court"dan kuzeye sürdü şoförüm "Rolls Royce"u... "Holland Park" ve "Hyde Park"ın kuzeyinden geçerek, nihayet "Marble Arch"daki kaldığım "Cumberland" otele gelmiştim. Saat sabaha yaklaşıyordu. "Rolls Royce" sefam da böylece bitmiş oldu.

Az önce "Mayfair" semtinden bahsettim de aklıma geldi. Londra'nın Mayfair, Covent Garden gibi popüler semtle-

rinde dolaşırken "SOFRA" adlı Türk restoranıyla karşılaşabilirsiniz.

Daha önceki bölümlerde Tavistock'daki "Sofra"nın adresini yazmıştım. Şimdi de öteki "Sofra"nın adresini vereceğim.

Yıllar önce Londra'da "Sofra" adıyla bir restoran açan yakışıklı Hüseyin Özer, daha sonra bu restoranı, restoran zincirine dönüştürmüştü. Seyahatiniz sırasında Türk yemeklerinin özlemini duyarsanız, Londra'nın ünlü "Sofra"larından birine gidin. Harika yemeklere makul bir hesap ödersiniz. "Mayfair"den bahsettiğime göre buradaki "Sofra"nın adresini yazayım:

"18, Shepherd Street, Mayfair. "Sofra"nın başka şubeleri de var.

Londra'ya gittiğim çeşitli zamanlarda ara-sıra yaptığım hovardalıklarım sırasında, Rolls Royce'un dışında, birkaç kez de yine keyfim için "Cadillac" kiralamıştım. (Bunu yapmak o kadar da çok pahalı değil yani.)

Benim inancıma göre, insan her istediğine hemen kavuşursa, sahip olduğu güzelliklerin değeri ortaya çıkmaz. Kolayca elde edilen şeyler, insana normalmiş gibi gelir. Ve o zaman da insanda bir tatminsizlik başlar. İşte ben bu huzursuz duyguyu çok şükür ki hiç yaşamadım.

Yılların içinde, zaman zaman oynadığım ve adını da "Hollywood Oyunu" taktığım bu tarz lüks maceralarımın, yine dönelim "turist" olmanın sevimli gerçeğine...

Size çok eğlenceli, dopdolu bir gün geçireceğiniz bir adres vereceğim: "SPİTALFIELDS MARKET". Burası "Londra'nın Doğusu"ndadır. Oraya gitmek için "Central Line" denen ve batıdan doğuya doğru uzanan, şehri kuzey-güney olarak neredeyse ortadan kesen bu hatta binip "Liverpool Street" durağında inerseniz, "Brushfield Street"i bulmanız zor olmayacak.

Burası sadece pek çok küçük dükkânın, cafe'lerin, restoranların, mağazaların bulunduğu bir yer değil, aynı zamanda suni çimle kapalı futbol, tenis, voleybol alanlarıyla,

aerobik yapılan yerleriyle ve "Spitalfields Square"deki kapalı yüzme havuzuyla, her meraka, beğeniye hitap eden bir yerdir.

Ayrıca, "Liverpool" istasyonunun arka kısmında da bir buz pateni alanı bulunur. Biraz kuzeye doğru yürürseniz de, "Folgate Street"de 18. yüzyıl Londra yaşamını en güzel şekilde anlatan "Dennis Server"ın tarihi malikânesine ulaşabilirsiniz.

Dolu dolu bir gün geçireceğiniz Londra'nın doğusundaki bu güzel semtin, eskiden sebze ve meyva hali olduğuna inanmayacaksınız.

Haa, buradaki küçük dükkânlarla, mağazalar her gün saat 9.30–17.30 arası, ıncık-cıncık pazarı Cuma ve Pazar günleri 11.00–15.00 arası, antika pazarı da Cumartesi ve Pazar günleri 9.00–16.00 saatleri arası sizi bekliyor.

Yahu, avucumun içi gibi bildiğim ve yıllar önce ilk kez gördüğümde "Benim Londra'm" dediğim bu şehirde sizlere aktarmak istediğim öyle çok şey var ki.

Hepsini yazmaya kalksam, sırf bir Londra ve civarı kitabı yazabilirim. Aslında düşünüyorum da, öyle üç gün-dört günlük bir seyahatle tam olarak yaşanamaz Londra. Oysa, buraya yapılan turlar, üç-dört günlük. Onda da insanlar otelle yerleşir yerleşmez, haydaaa atıyorlar kendilerini mağazalara!!!

Bir şehrin havasına girmek, o şehri görmüş olmak için, insanların alışveriş tutkularını törpülemeleri gerekir. Yoksa bir şehri görmek için, kalkıp onca para harcarsınız ama sadece oteliniz dışında, üç-beş cadde, birkaç sokak ve de bi ton mağaza-mağaza ve yine mağaza görmekten başka bir şey yapmamış olursunuz. Sonra da Türkiye'ye döndüğünüzde "falanca şehri gördüm" dersiniz övüne övüne ama siz öyle sanın!

Zaten Londra öyle bir şehirdir ki, haftalar, aylar boyu kalsanız bitiremezsiniz. Yapacak, görecek çok şey vardır. Bir seyahate sığmaz Londra. E, bi de hangada-hungada mağaza mağaza dolaşırsanız, Londra'yı görmüş sayılmazsınız.

Ama ben yine de sizler için çarşı-pazar adresleri yazacağım. Dursun bir kenarınızda. Bu seyahatinizde olmazsa, ötekinde gidersiniz belki...

"Regent Street"e paralel uzanan sağlam soltu pahalı ve dünyaca ünlü moda evlerinin bulunduğu "New Bond Street" ile pahalı mağazaların devamının yer aldığı "Regent Street", pahalı alışveriş sevenlere tavsiye edilir.

Ve caddenin sonunda "Eros" heykelli havuzun bulunduğu, etrafındaki merdivenlerde de dünya gençlerinin oturup şarkılar söyleyip eğlendiği "Piccadilly Meydanı" size merhaba der... (Nasıl ki "Carnaby Street" hippylerin, "Chelsea" punkçılarının yeri idiyse, "Piccadilly" de bir zamanlar 68 kuşağının buluşma noktasıymış.)

Buradan sola doğru yürüyüp, neredeyse yan yana dizilmiş dört tiyatronun bulunduğu "Shaftesbury Avenue"nin köşesindeki ışıklardan karşıya geçince, üzerideki Elvis Presley heykellerinin yıllardır gelip geçen yüz milyonlarca dünyaya insanına baktığı ve tüm bir bloğu kaplayan beyaz bina solunuzda kalır.

İçinde "Elvis Presley Merkezi" ve "Rock Circus" denen bilet alıp gireceğiniz, ünlü dünya rockçılarının (Madonna, Elvis vs. gibi) mumyalarının konser verdiği (!) bu renkli dünyaya uğramanızı tavsiye ederim.

Korku seviyorsanız "Piccadilly Circus"daki "Pepsi-Trocadero Center" de konusu değişen korku atraksiyonlarına bilet alıp girebilirsiniz. 10.30-23.00 arası açık.

Genelde bu şehirde cuma ve cumartesi günleri eğlence yerlerinin fiyatları daha pahalı olur. Bu korku atraksiyonunda da hafta sonları fiyatlar değişir.

Ayrıca "Trocadero"da, çekildikten 5 dakika sonra elinizde olacak, eski zaman kostümlü resimler çektirmeye ne dersiniz?

"Old Time Photographes"da her yaşa ve her iki cinse göre, eski zaman kostümleri bulabileceğinizden emin olabilirsiniz.

Böylece Londra'ya gelmişken, eski Londra'lı kostümle-

riyle bir fotoğrafınız olursa, fena mı olur? (Ben hep isterim de hâlâ bi tane bile çekirtmedim. (Bir de Çin'deyken "Yasak Kent"e gittiğimde Çin İmparatoru'nun karısı kıyafetiyle resim çekirtmediğim için sonradan pek pişman olmuştum. Salak kafa n'olucak! Hatıra kalırdı.)

"Trocadero"nun önünden geçip, "Coventry Sokağı"nda yürümeyi sürdürürseniz solunuzdaki köşede Sylvester Stallone, Bruce Willis ve Arnold Schwazanager'in ortak oldukları, dünyanın pek çok ülkesinde şubeleri olan "Planet Hollywood" bar-restoran ve butiğine gelirsiniz. Bayılırim şu Bruce'un gülümsemesine. Bana çok seksi ve çekici gelir. Neyse canım, Allah sahibine bağışlasın!

Artık ünlü komünist Mao'nun Çin'inde bile "Planet"ler açıldı. Ve artık kanıksandı. İlk yıllarda buraya girebilmek için kuyruğa girmek gerekiyordu. Ama artık dünyadaki pek çok Planet'lerin içinde zarar edip kapananları bile var. Önceleri Planet Hollywood T-shirtleri de pek bi revaçtaydı ama artık İstanbul'da Planet olmamasına rağmen, hâlâ satılmakta. Oysa o T-shirtlerin özelliği, gidilen ülkedeki Planet'e gitmek ve oradan orijinal T-shirtü almak şeklindeydi.

Bunların çoğuna gittim. İlk gittiğinizde etkileyici oluyor. "Planet" mağazalarından T-shirtler, saatler, montlar, şapkalar, anahtarlıklar, iğneler, nescafe bardakları, sweat-shirtler, şortlar, kısacası üzerinde "Planet Hollywood"un amblemi olan pek çok şeyden istediğinizi alıyorsunuz.

Barlarının, restoranlarının dekorları ilk gittiğinizde ilginizi çekiyor ama pek çok şehirde, çok kez gidince pek bir cazibesi kalmıyor. Ha, artık Arnold, Planet'lere ortak değil.

Planetin tam karşısında da, "Prince of Wales Tiyatrosu" yer alıyor. Sonra, trafiğe kapalı bölüm geliyor: "Leicester Square"... Burası; ortasında bir park olan, çevresinde ve çevresindeki araba girmeyen sokaklarda pek çok cafelerin, sinemaların, restoranların, pasajların, mağazaların yer aldığı ünlü "Soho" bölgesindedir.

Gelin şimdi şu Soho'yu didikleyelim.

Şu "Soho" Dedikleri...

LONDRA'YA gelmeden önce, "Soho" adını duyunca, seks showları, seks dükkânları, şehrin seks kokan-karanlık yüzü falan aklıma gelirdi. Çünkü gazete ve dergilerde okuduklarım, bende bu duyguyu yaratmıştı.

Gidip gördüğüm zaman bu düşüncemin ancak yarı yarıya doğru olduğunu gördüm. Çünkü buranın gündüzü ile gecesi çok farklıydı. Sanki burada gündüz dolaşanlar, gece kıyafet balosuna gider gibi kılık değiştirip öyle çıkıyorlar ortaya. Orosplar, gayler, pimpler-yani pezevenkler, turistlerin arasına karışıp, bütünleşerek, o büyüğü "Soho"yu oluştururlar.

Batıda "Oxford Meydanı"ndan başlayıp "Regent Caddesi" boyunca güneye doğru inen, sonra Doğuya doğru dönerek "Trafalgar Meydanı"nın arka sokaklarına uzanan, oradan "Charing Cross" caddesi boyunca kuzeydeki "Tottenham Court Road"a ulaşan, oradan da Batıya doğru uzanan "Oxford Caddesi"nden devamla yeniden "Oxford Meydanı"na bağlanan ve aşağı yukarı kare şeklinde bir alana yayılan "Soho", aynı zamanda bir kültür sanat bölgesi.

Burada tam 17 tane tiyatro, yüzlerce cafe ve hemen her ülkenin mutfağının yer aldığı restoranlar, 14 sinema –ki bunlar her birinin içinde pek çok salon olan sinemalardır– müzik mağazaları, pek çok kitapçı var.

Ayrıca, "Çin Mahallesi" de burada ve "Leicester Meydanı"nın kuzeyinde yer alıyor. Gitmek isteyenler için biraz da buraya ait bilgiler vereyim.

İsviçre saatçisinin bulunduğu köşeden "Wardour Street'e" sapıp, "Shaftesbury Avenue"ya doğru yürürseniz, sağı-

nızda Çin'lilere mahsus o kocaman oymalı kırmızı kapıyı görürsünüz. Araba girmeyen ve adı "Gerrard Street" olan bu caddenin sağında solunda yan yana dizilmiş olan pek çok Çin restoranı, seçim yapmanızı zorlaştırır.

"Onunla" (adını veremem) burada ne güzel vakit geçirmiştik. Yerin altına doğru inilen ve dar kapıdan girilen restoranın içi çok geniştir. Belki de "O", uzun olduğundan kapı gözüme hayli dar gözüküyordu. Kimbilir...

Vejetaryen olduğumdan, benim damak tadıma uygun yemekler ısmarlamıştı. Acı sevdiğimi de bildiğinden acı soslar getirtmişti masaya. "Senin gibi tatlı bir kadın, nasıl oluyor da bu kadar acı yemeyi seviyor," diyerek her zamanki hayretini bir kez daha tekrarlamıştı. "Onunla" yaşadığımız Londra bir başka güzeldi...

1950'lerde, Çinli ailelerin yaşadığı, onlara ait iş yerlerinin bulunduğu ucuz bir semt olarak gelişmeye başlayan Çin mahallesi; Çin bankaları ve Çinli doktorların da bulunduğu bir mahalle olarak zamanla Çinli komün tarafından iyice önem kazanmış. Daha sonra da burası turistlerin ilgi gösterdiği bir yer olmuş.

Size Çin mahallesinde denediğim birkaç adres vereceğim:

"15-16, Gerrard Street de Lee Ho Fook". Burada Kanton ve Pekin stili yemekler bulabilirsiniz.

Aynı sokaktaki 7 no.da "Dragon Gate".

Ve yine burada "Gerrard Street" 37-38 no.daki "New Hoo Wah" çok lezzetli Çin yemekleri yiyebileceğiniz restoranlardır. Ben yemek siparişim gelene kadar daima yasemin çayı içerim. Yemek üstüne de devam ederim.

Bu satırları yazarken de, belki inanmayacaksınız, yine yasemin çayı içiyorum. Evimde de isteyen arkadaşlarıma yasemin çayı yaparım. Bu çayı içtikçe sanki huzur bulurum. Bedenimin içi sakinleşir. Tabii bu çayın bendeki tezahürü bu. Sizi bilmem valla. Benden sadece yazması.

Restoranların arasında da Çin mağazaları vardır. Burarlarda Çin'e ait aksesuarlar, biblolar, yelpazeler, şemsiyeler,

örtüler, kimonolar gibi şeyler ve daha neler neler bulabilirsiniz.

Bu mahallenin güneyine paralel olarak, adeta mahallenin dış sınırı gibi "Wardour Street"ten "Charing Cross"a kadar uzanan "Lisle Sokağında" da pek çok otantik Çin bakkalı-marketi vardır. Çeşit çeşit Çin çayları, baharatları ve Türkiye'de adını bilmediğimiz, kullanmadığımız çeşitli meyvaları, yiyecekleri buralarda bulabilirsiniz. Vaktiniz varsa ve Çin mutfağına meraklıysanız, bu sokakta dolaşmanızı tavsiye ederim.

Ben Londra'ya her gidişimde Çin mahallesinde mutlaka yemek yerim. (Ama maalesef hâlâ çubuklarla yemek yemeği beceremiyorum!) Yemekten sonra da, mini-marketleri dolaşıp Çin çayları (özellikle yasemin çayı), soya sosları falan alırım.

Alıştığım bir de market vardır ama her seferinde o marketin yerini kaybederim. Zira dükkânların üzerinde Çince yazar, satıcılar birbirlerine benzer, dükkânların dekoru da aynı gibidir. Ve ben neden bilmem, ille de "o" marketi bulmak isterim. (Sahibine âşık falan olduğumu sanmayın ha.)

Bu "Lisle" sokağının "Charing Cross"la birleşen ucunda "Notre Dame de France" kilisesi vardır. Zamanın papazı Charles Faure, 1865 yılında Auguste Boileau'yü kilisenin görünümünü değiştirmekle görevlendirmiş. Yüzyıl sonra da oyun yazarı, şair, ressam, heykeltıraş, öykü yazarı ve afyon bağımlısı Jean Cocteau tarafından freskleri boyanmış.

(Cocteau'nun, Fransız Rıvierası'ndaki kasabalardan "Villefranche"ın "Polonez Meydanı"nda da boyayıp, dekore ettiği küçük, sevimli ve pembe renkli bir kilise vardır.)

"Notre Dame de France" şu anda Gregoryan kilisesi olarak hizmetini sürdürüyor.

"Soho"da semtin adını taşıyan bir restoran-cafe-bar adresi vereyim: "11-13, Frith Street". Adı: "Soho Soho".

Ayrıca Soho çevresinde benim bayıldığım çok güzel Hint yemekleri yiyebileceğiniz restoranlar da vardır.

Dekoru çok hoşuma giden, kapısından girer girmez mis gibi tütsü kokularının hoş bir şekilde başımı döndürdüğü, iki katlı küçük salonları olan "The Delhi Brasserie"nin adresini vermeden geçemeyeceğim. Bu restorana gitmek için; Çin mahallesine girmeden, "Wardour sokağın"ndan "Shaftesbury Avenue"ya doğru yürüyüp, köşeden sağa sapın. Sonra karşı kaldırıma geçerek yürürseniz, iki blok sonraki sol sokak "Frith Street"dir. Bu sokaktaki 44, no.da "The Delhi Brasserie"dir.

Benim gibi vejetaryenseniz, buradaki sebze, acılı yemekleri, tepeleme doldurulup masanıza getirilen pilavla birlikte yerseniz, restorandan çıktığınızda, mutlaka yürümenizi tavsiye ederim.

O lezzetli yemekleri tabakta bırakmaya kıyamayıp hepsini yiyeceğiniz için, üzerinize büyük bir ihtimalle ağırlık çökmüş olacaktır! Ağırlığı kovmak için koyu bir espresso kahve içebilirsiniz.

Ama seçeceğiniz cafe, yemek yediğiniz restorana biraz uzak olsun ki, yürüyerek, yemekleri biraz hazmetmiş, biraz da yürürken oksijen almış olun. Zaten yürüdükçe kenti daha çok tanıyıp, seversiniz.

Bir başka Hint restoranı da "Trocadero"nun yan sokağı olan "18,Rupert Street" deki "Indian Brasserie"dir. Burası da çok büyük değildir ama sebze yemekleri acayip lezzetlidir.

Bir akşam, tiyatrodan çıktıktan sonra, Lale ve Nermi'nle bu restorana girmiştik de, az kalsın yemekten sonra evimize yürüyerek değil de, ambulansla gitmek zorunda kalacaktık. Neden mi? Yemekler ve onlara has ekmekler öyle lezzetliydi ki, homini gırtlak yedik Allah yedik. Az kaldı çatlayacaktık.

Ayy, Hint restoranı deyince aklıma "Soho" semtinin dışında bulunan muhteşem dekore edilmiş, harika bir Hint restoranı geldi. Özellikle alış-veriş çok meraklı Türk turistlerinin en iyi bildiği yer olan "Oxford Caddesi"nin bir arka paralelindeki (Marble Arch kemerinin olduğu kısmına yakın tarafında) "32. Bryanston Street"de bulunan "La Porte

des Indes", 1998'de en iyi Hint restoranı seçilmiş ve İngiltere'nin en iyi restoranı kategorisinde de birincilik kazanmış bir yer.

Kapıdan girer girmez büyüğü bir atmosfer sizi sarıveriyor.

Rengârenk yerel giysileri içinde gelenleri karşılayan güleryüzlü görevli kızlardan, yerel giysili garson delikanlılara ve garson kızlara, servis yapılan nefis yemeklerden, servis takımlarına kadar burada her şey harika düşünülmüş.

Yemek öncesi içkinizi yudumlayabileceğiniz, kocaman bir tahta oyma tabaktan yiyeceğiniz kabuklu fıstıkların kabuklarını "özellikle" yere atabileceğiniz bu bölümde oturmak çok hoş. Oturduğunuz egzotik mobilyalarla, yerlerdeki çıtır çıtır fıstık kabukları inanılmaz bir uyum ve hoşluk sağlıyor.

(Cihangir'deki çok sevdiğim "Susam" Restoranın barında da bir zamanlar fıstık kabuklarını yere atabiliyorduk. Hatta bir gece Nedim'le (Saban-Dr. Stress) o kadar çok abartarak fıstık yemiştik ki, adeta bir çevre kirliliği yaratmıştık diyebilirim!)

"La Porte des Indes" de duvarlardan kapılarına kadar her yer, egzotik normlarda düşünülmüş. İki kat olarak servis veren bu şık restorana şık giyinip gitmenizi ve nefis yemekler yiyerek, nefis bir gece geçirmenizi tavsiye ederim.

E, buranın faturası, diğer restoranlara göre tuzlu. Ama, böyle bir yere de değiyor doğrusu. Denenmeli.

Londra'ya son yedi yıldır her gittiğimde kiraladığım mobilyalı dairelerin sahibi olan ev sahibim Manuk'la buraya gittiğimiz gece, patlayana kadar yemek yemiştik. Ama be kardeşim, bu Hintlilerin yemekleri de öyle lezzetli ki, gel de yeme!

İtalyan yemeği yemek isterseniz yine "Soho" da ve yine "Rupert" sokağında bir adres daha vereceğim.

"61. Rupert Street"deki "Gondola" adlı sevimli İtalyan restoranında, neşeli İtalyan garsonların servisleriyle, harika bir kırmızı şarap eşliğinde hamurlu İtalyan yemekleri yiye-

bilirsiniz. Burada bir gece o kadar neşeli bir yemek yemiştik ki, servis yaparken bir yandan da İtalyanca şarkılar söyleyen sevimli garson şarkı söyler de ben durur muyum?

Ben de İtalyanca bir şarkı söylemişim. Garsonlar, bayılmıştı.

"Bene, bene" diye...

("Bene" ya! Cannes'da da bir akşam yemeğinde masamıza gelen akordeonlu şarkıcı adamın söylediği şarkıya da katılmışım da adam bizim masanın başına dikilip gitmek bilmeyince, ona iyi bir bahşış vererek ancak diğer masalara doğru yollayabilmıştık. Bayılırım şu İtalyan garsonların ve çalgıcıların neşesine.)

Uzun bir sokak olan "Wardour" sokağında kuzeye doğru yürürseniz ve solunuzda göreceğiniz daracık yola girdiğinizde, bu yol sizi "Berwick" sokağına götürür. Bu sokakta 1840 yılından beri hâlâ kurulmakta olan bir "Pazar" vardır. Buranın eski tacirlerinden olan Jack Smith, 1890'da Londra pazarına ilk kez "Greyfurt" meyvesini sunmuş.

Pazarın içinden geçin. Canınızın çektiği meyvadan biraz alıp, yiyerek yürüyün. Yabancı ülkelerde, bir tek muz, bir dilim karpuz ya da kavun, bir elma, bir salkım üzüm alabilirsiniz. Kimse sizi ayıplamaz, paylamaz. O kilolarca meyva alıp, buzdolabında çürütmek müsrifliği biz Türklere mahsustur!

Amerikalı şarkıcı arkadaşım Peggy, bende kalıyordu. Çarşıya çıktık. Meyva ve sebzeleri kilolarla aldığımı görünce, "Ooo, çok kalabalık bir party mi vereceksin?" diye sormuştu. Ben de bunları bizim için (dört kişi) aldığımı söylediğimde, Peggy'nin gözleri fal taşı gibi açılmış, neden meyvaları kişi başına almadığımı hayretle sormuştu.

Eeee, bizler böyleyizdir! Füzuli tüketime, fazla tüketerek hava atmaya bayılırız!!! Sonra da, ay sonunu nasıl getireceğiz diye kara kara düşünürüz. Lazım olan olmayan her şeyi "Olsun, bulunsun" mantığıyla, taksit-maksit, ille de alırız. Alırız da taksitleri yine oflaya-poflaya biz öderiz. (Mesele bir arkadaşımız vardır, manalı-manasız her şeyi almayı

sever. Niye alıyorsun? dersek o "olsuuun bulunsun" der ve alır!)

Ne yazık ki tam bir tüketim delisi toplum olma yolunda hızla ilerlemekteyiz. Hadi her şeyi alabilecek durumdaki kişilerin, yani, Hürriyet yazarı olan ve severek-eğlenerek okuduğum Ankara Kolejli yazar Serdar Turgut'un dediği gibi "Öteki Türkiye", bol keseden kafasına esen her şeyi alabiliyor diyelim.

Gazetede okumuştum; Devlet İstatistik Enstitüsü'nün verilerine göre, Türkiye'de yaşayan 65 milyon insandan sadece 150 bini "en zenginler" sınıfına giriyormuş. "Mega zengin olan" sadece 2 bin aile varmış. 657 bin kişi de yılda 72 bin dolar kazanıyormuş.

Hadi onlar diledikleri her şeyi alıp, dilediklerini yapabilirler.

Ama sadece onlar olmaaaz! Parası olan olmayan, taksit-maksit ile de herkes tüketim sektörüne hizmet verecek! Onun parası tükenirken, onu özendiren akıllıların da cepleri dolacaaak!

(Ne tuzak ama değil mi?)

Gelelim eğlenceye. Seks showlar, seks-shoplar, seks sinemaları "Soho"da yok mu? Olmaz olur muuuu? Tabii var.

104 sokağı olan "Soho"da bu tip showları seyredebileceğiniz birkaç adres vereyim size. Aslında öyle showların yapıldığı yerler biliyorum ki, ama onları bu kitaba koyamam!

"8. Brewer Street"deki "Madame Jo Jo's" adlı piano-bar-da şimdilerde saat 23.45'te başlayıp iki saat süren bir cabaret show sergilenmekte. Daha sonra 03'e kadar disco müzik eşliğinde dans edebilirsiniz.

Daha önceki yıllarda burası "gay" showların sergilendiği bir gay kulüptü. Gay olmayanlar da showu seyretmeye girebiliyordu. Showdan önce etraftaki masalarda el ele oturan blazer ceketli-kravatlı gay'lerin, sarmaş-dolaş birbirleriyle konuşan takım elbiseli gay'lerin gözleri birbirlerinden başkasını görmez gibiydi.

Kulübe Gay bir çift olan Türk arkadaşlarımla gitmiş-

tim. Bizim Nermin de yanımızdaydı. Derken show başladı. Kadın kıyafetli, koyu makyajlı ve abartılı taranmış sarı bir peruk takmış olan erkek sunucu, açık saçık esprilerini sıralarken, bir yandan eteğini kaldırıp poposunu kaşıyor gibi yapıyor, böylelikle "erkeliğini" sergiliyordu.

Sırasıyla "direk dansı" yapan gay dansçılar, striptease yapan gay dansçılar şu-bu derken, showun en sonunda çıkan upuzun boylu zenci gay dansçı, müzik eşliğinde üzerindeki siyah deri kıyafeti parça parça çıkarmış, tamamen çıplak kaldığında, bir an arkasını dönüp yerde duran bir sprayi organına sıkmış, yüzünü az sonra yeniden seyircilere döndüğünde, o ne? Milletin gözü fal taşı gibi açılmış, zenci gayin sunduğu manzara (!) alkışlar ve ışıklarla karşılanmıştı.

Zenci gay daha sonra, (o vaziyette) eline aldığı renkli halkaları seyircilere dağıtmaya başlamış, halkaları dağıttığı seyircilerden de bu halkaları, bulundukları yerden kendi organını hedefleyerek atış yapmalarını istemişti. Çılgınca bir şeydi.

Veee adam halkalardan birini de bizim Nermin'e uzatmadı mı?!! Nermin az kaldı içtiği sigarayı yutuyordu! Şok geçirmiş ve halkayı almayı reddetmişti

Kulübe birlikte gittiğimiz gay çiftle birlikte Nermin'e takılıp durmuş, hep birlikte gül gül bir hal kalmıştık o gece. Dev gibi zenci gay'in, minik boylu Nermin'i seçmesi bizi ve kulüpteki herkesi güldürmüştü.

Artık "Madame Jo Jo's" adlı bu kulüp tarzını değiştirdi. Geçen yıl gittiğimde orada yine kadın kılıklı erkekler, yani travestiler danslı gösteri yapıyordu ama çırılçıplaklık, eskisi kadar açık saçıklık artık yoktu.

Burada içki servisini de absürd kılıklı-saçlı travestiler yapıyor. Az bir parayı girişte ödüyorsunuz. İlk içki buna dahil.

Bir ucu ünlü "Oxford Caddesi", diğer ucu da canlı "Shaftesbury Avenue"ya uzanan "Dean Sokağı, 30 no.da bulunan "Sunset Strip" adlı striptiz kulübünde özenle seçilmiş fıstık kızlar, bu kulüpte, İngiltere'de ilk kez uygulanan "direk dan-

sı" yapıyorlar. Hani şu adı "sosyetik güzel" olan Billur Kal-kavan'ın oynadığı tiyatro oyunundaki striptiz sahnesinde yaptığı danstan... Medyamızda haftalar boyunca boy boy her açıdan (!) yer almıştı hani! (Bu dans Amerika'daki barlarda yıllardır yapılıyor.)

İşte o danstan! Ama minik bir farkla: Londra'daki bu kulüpte "direk dansı"nı kızlar anadan üryan bir vaziyette yapıyorlar!

Sadece bu kadar değil. "Direk dansı" yapan çıtırlar ayrıca, "yaramaz hemşireler, terbiyesiz sekreterler, çapkın hizmetçiler, şehvetli esirler, baştan çıkaran çocuk bakıcıları", gibi çeşitli konularda çıtırçıtlık showlar da sergiliyorlar.

"Walker's Court" sokağındaki "Boulevard Strptease"de de şu Amerikan buluşu "direk dansı" var. Yine aynı şekilde dünyanın dört bir tarafından seçilmiş kızlar, tamamen çıplak bir şekilde gözlere bayram ettirmekte! Kızların yaptıkları fantastik danslar, yine diğer kulüpte olduğu gibi fantezileri zenginleştiriyor! (Geçen yıl giriş ve ilk içki 15 Pound'du.)

"Walker's Court, Brewer Street" adresinde "The Male Strip Saloon"da gelişmiş adaleli, vücut kasları sımsıkı, seksi görünümlü erkeklerin striptiz yapmalarını, hem de çıtırçıtlık kalana kadar soyunan bu yakışıklıların seyretmeyi isteyenler, önceden rezervasyon yaptırmaları halinde, oturacakları yere göre 10, 15 ve 20 poundu gözden çıkarmaları gerekiyordu yine geçen sene (yani 1999'da). Girişteki ikram içki de bu fiyata dahildi. Bu showu ancak Cumartesi geceleri 22.00'de seyredebilirsiniz. Adamlara ister dokunarak, ister hayal ederek, istediğiniz fantezileri bir yere kadar gerçekleştirebilirsiniz.

(Hatta, İsraili evli-çoluk-çocuk sahibi kadınlar, bilgisayar sitesinde buldukları bir ilanla acayip uçuyorlarmış. Nasıl mı? "Bankog" için özel olarak organize edilen turlara katılıp, kocalarına kadın arkadaşlarıyla Bankog'a alışverişe gidiyoruz diye yalan söyleyip, Bankog'daki kulüplerde seksi danslar yapıp soyunan erkek striptizcilerle, inanılmaz şeyler yaşıyorlarmış. Valla gazetede okudum. Kestiğim gazete kupürü de duruyor. Okumamış olanlara...)

Londra'lı erkek strip-tease'cilerin show yaptıkları aynı adreste, aynı giriş kapısını kullanan bir büyük erotik gösteri de "Paul Raymond's Revuebar"da.

"Walkers Court, Brewer Street" de kime sorsanız size yerini tarif edebileceği bir seks tiyatrosu var: "Raymond Revuebar"... Gösterinin adı: "Erotica 2000".

Bu gösteri, dünyanın en büyük Erotik Festivali olarak kabul ediliyor ve dördüncü on yılda, yani kırkıncı yılda hâlâ sahnede. Tabii, ne çıplak kızlar, ne de danslar ve ne de showlar aynı. Kızlar, kırk yıl boyunca körpe ve çıtır kalamayacaklarına göre, onlar ha bire değişmekte.

Ben bu gösteriye yılların içinde üç kez gittim. Hepsinin hedefi, tarzı aynıydı ama sahnelenişlerinde farklılıklar vardı!

Pazartesi'den cumartesiye, 20.00'de ve 22.00'de olmak üzere, her gece iki gösteri var. Biletler oturduğunuz yerin sahneye yakınlığına göre değişiyor. Çırlıçıplak bir halde, baştan çıkarıcı danslar yapan kadınlı-erkekli showa, görmek istediğiniz yakınlığa göre para ödemek zorundasınız! Artık orası size kalmış!

Yıllaaar önce bu gösteriye ilk kez gittiğimde, ikinci sıradan bilet almıştım. (Çünkü birinci sırada boş yer yoktu.) O zamanlar sigara içiyordum. Ve bu gösteri, tek başıma göreceğim ilk erotik gösteriydi. (Daha önce kocamla birlikte bir show seyretmiştik.) O gece açıkçası içimde tuhaf bir heyecan vardı.

Uzatmayalım, tiyatronun barından bir içecek alıp salondaki yerime oturdum. Haa, yer gösterenler de yaşını başını almış, beyaz saçlı, gözlüklü falan, ciddi görünümlü İngiliz "teyzeler"di! Bizde böyle bir yerde, ciddi görünümlü, aile "teyzeleri" çalışsa, onları mahallelisi valla billa dedikodudan yaşatmaz alimallah! Zaten bizde böyle bir tiyatro olsaydı, herhalde bikini giymiş mankencikler yer gösterirlerdi!

Ciddi görünümlü bu kadıncağızlar, kadınlı erkekli se-yirci gruplarına, ya da benim gibi yalnız gelmiş kadınlara, veya erkeklere, ellerindeki fenerle yer gösteriyorlardı.

Derken ışıklar karardı, müzik sesiyle birlikte gösteri başladı.

Cins cins, renk renk, ebat ebat anadan üryan Ademlerle Havvalar, yaptıkları her hareketin hakkını vererek, şekilden şekle giriyor, kıvrılıp bükülüyorlardı!

Salonda sigara içilebiliyordu ve ben heyecandan önümdeki koltuğun arkasında bulunan küllükte sigaramı söndüreceğime, onun yanında duran içeceğimin içine sigaramın izmaritini atmam mı?! Cosss! diye bir ses çıkınca aklım başıma geldi ama iş işten geçmiş, bizim içecek rezil, içeceğin parası da uçmuş oldu! N'aapiim, heyecanlanmışım zahir!

Bir ara, gösterideki hoş bir melez çocukla resmen göz göze geldim. Gösteri boyunca çikolata renkli çocuk adeta göz hapsimdeydi! Valla bugün bile her şeyiyle gözümün önünde!..

Ertesi gece fotoğraf makinem elimde "Soho" sokaklarını dolaşırken, dar bir sokağa geldim. Allah allaaah! Birdenbire sokakta kadınlar azaldı, hatta bitti. Baktım, o zamanki upuzun sarı saçlarımla hatun olarak bir ben varım elinde fotoğraf makinesiyle gecenin o vaktinde alık alık gezinen! Oraya bak, burayı seyret derken, "Soho"nun iyice aralarına dalıvermişim.

Derken, bir gece önceki erotik gösteride göz göze geldiğim melez çocuk, iki seans arasında, tiyatronun kulis kapısına çıkmamış mı? Herhalde hava alıp, ikinci show için oksijen topluyordu! Bana "Hi!" dedi. (Ukalalık gibi olmasın ama ben yine de İngilizce bilmeyenler için yazayım: Hay diye okunuyor!) Ben de oğlanı paylamayıp "Hi"ladım! "Hi"laştık!

Oğlan bana "beğenme" fiilinin altını çizerek:

"Dün gece gösteriyi BEĞENDİN mi?" diye anlamı anlamlı sormaz mı? Ben onu hatırlamamış gibi yapmaya çalıştımsa da, o bana: "Dün gece birinci seansda, ikinci sırada oturuyordun. Göz göze geldik. Saçında da siyah bir bant vardı," demez mi?Aman eyyy!

Bir an utandığımı hissettim, kulaklarım kıpkırmızı oldu-verdi.

Oğlanda da ne dikkat varmış hani. Bravo valla! Hem Havva ana kılığındaki hatunlarla şekilden şekle gir, bir yan-

dan da seyircilerin arasında oturan birini ertesi gün hatırla. Hem de saç bantına kadar! E-güzel!

Ama, her gece iki seans gösteriye çıkan biri tarafından, hem de yüzlerce seyircinin arasından hatırlanmış olmak ne yalan söyleyeyim, doğrusu hoşuma gitmişti. Hoş velhasıl kelam! Üzerinden onca yıl geçmiş olmasına rağmen yüzünü bugün bile hatırlıyorum. Sahi, evde bir yerlerde, o showun resimli program dergisi olacak. Atmadıysam...Yok canııııı, atmamışındır. Bulup da şu çocuğa bir bakayım bakalım aklımda doğru kalmış mı?

Az sonra gecenin ikinci showuna başlayacak olan melez çocuk, nereye gideceğini sordu. "Carnaby Street'e" dedim. Bana iyi eğlenceler dilerken, ben de ona iyi showlar dileyip, fotoğraf makinem elimde, ünlü "Carnaby Street"e doğru yürümeye başladım.

"Carnaby Sokağı" gecenin o saatinde oldukça تنها ve keyifsizdi. Oysa, bu sokağın gündüz hali o yıllarda da, sonra gittiğim tüm zamanlarda da her zaman capcanlıydı.

"Soho"nın batı kısmında olan bu özel sokak; "Great Marlborough" sokağı ile "Beak Sokağı" arasında uzanıyor ve "60'lı yıllardan başlayarak, uzun yıllar, dünyanın en moda alış veriş sokağı olmuş. Buraya araba giremiyor. Her yer mağazalarla dolu.

Bu sokağın dört bir yanında 5 sokak girişi var ve bu girişlerde sokağın iki kaldırım arasındaki kemerli tabelalarda iri harflerle yazılmış yazılar, yıllardır orada asılı duruyor:

"Carnaby Street Welcomes the World-Carnaby Sokağı Dünyaya Hoş geldin der." Burası o yıllarda çiçek-çocuklarının buluşma yeriymiş.

Haa, size bu "Carnaby Sokağı"ndaki pek çok mağazanın arasından bir ayakkabıcı adı yazayım. Zengin çeşitler bulaçağınız mağazanın özellikle de botları ve çizmeleri çok güzeldir. Mağazanın adı: "Shelly's"...

(BBC'nin "Style Challenge" programında, kıyafetleri yenilenen kişilere çoğu kez bu mağazanın botları ve çizmeleri giydiriliyor.)

Yağmur ormanında bir şeyler yiyip içmeye ne dersiniz? İşte size özel bir adres... "Soho" bölgesinde "Piccadilly Circus"dan başlayıp "Charing Cross Caddesi"ne kadar uzanan "Shaftesbury Avenue"dedir bu orman...

Sizi yağmur ormanlarına götürecek olan "20 no."daki bu yerin adı da "Rainforest Cafe"dir. Bu kafede; salataları, deniz mahsullerini ve harika tatlıları yağmur ormanlarının kokusunu içinize çekerek, ormanın kendine has seslerini duyarak yiyebilirsiniz. Her gün sabah 11'den gece yarısına kadar açık olan "Rainforest"de hoş bir mola verebilirsiniz.

Mağazalara tıklılıp, bu tip kapalı yerlerde çok vakit geçirmeyi sevmediğimi yazmıştım. Ama bu kitap madem bir yerde size değişik bir gezi rehberi olacak, o zaman bu bölgenin önemli mağazalarından bir kaçının adını yazayım.

"114-120, Regent's Street"de "Dorothy Perkins" mağazası, kadın giyiminde ün yapmış bir mağazadır.

"188-189, Regent's Street"de 5 katlı "Hamley's" oyuncak mağazası sadece çocuklarınızın değil, sizlerinde dolaşmaktan kendinizi alamayacağınız bir yer. Burada kompüter oyuncaklarından, uzaktan kontrollü arabalara, uçaklara, kuklalara, bebeklere inanılmaz boyutlardaki pazıllara, minyatür demiryollarına ki bunu seyretmeye bayılırım. (Daha neler neler) bulabilirsiniz.

İlk kocam Attila Özdemiroğlu ile evliyken, üvey oğluma minyatür bir şehrin içindeki yollarda minik arabaların dolaştığı büyük bir set almıştık. Salonun ortasına monte etmişti kocam. Oyuncağı aldığımız oğlumuzdan çok biz oynamıştık.

Aynı caddede yer alan "Evans" ise, geniş beden kadın giysilerini bulabileceğiniz bir adres.

Genç bayanlara hitap eden "Miss. Selfridge" de bu caddede. Son model renkli, canlı genç kıyafetler, "Oxford Caddesi"nde merkezi bulunan bu mağaza da, alıcıların emrinde.

Ünlü "Skoç" kumaşlarından yapılan kit etekleri, pançoları, atkıları bu "Regent's" caddesindeki "Scoth House"larda bulabilirsiniz. (Fiyatları oldukça pahalıdır, bilirsiniz.) Ama çok da güzeldir.

Saat merakınız varsa, ünlü İsviçre saatçisi "Watches of Switzerland" da bu cadde nin "124 no"sunda ve aynı zamanda "6, Wardour Street"te yer almaktadır.

Erkekleri unuttuğumu sanmayın.

114-120- Regent's Street" deki "Burton Menswear", İngiltere'nin en geniş kapsamlı erkek giyim mağazalarından biridir.

"Victoria" hattıyla gidip, "King's Cross" istasyonunda inip gidebileceğiniz büyük bir erkek ve oğlan çocuk ayakkabı mağazasının adresini de beyler için yazacağım:

"Southsun House, 18-22 Northdown Street" deki "The Shoe Factory Shop". Burada piyasadan %50 indirimle çizme, ayakkabı, sandalet tipi her şeyi bulabilirsiniz. "Adidas" meraklılarına da burası bol çeşidi ile cevap verecektir. Pazartesiden cumaya 9-15 arası açıktır.

Yok ben daha pahalı ayakkabı giymek istiyorum diyorsanız ve şu pahalı mağazaların daha iyi mal sattığına inananlarsanız, o zaman hani o pahalı antikaları bulacağınız marketin adresini vermiştim ya, hani "Bond Street" istasyonunun arkasında...

İşte yine o sokakta bir ayakkabıcı var: "Poste"... Donna Karan'dan, Nike'a kadar çeşitli markaları bulacağınız bu mağaza "10, South Molton Street"te... Pazartesiden cumartesiye 9.30-18.00 arası açık...

Amma Ölü Sevici Millet Olduk

İÇİNİZDE ünlü ve ölümsüz "Beatles" topluluğunu sevenler, ya da hâlâ hatırlayanlar veya duyanlar var mı? Bas gitarda Paul Mc Cartney, gitarlarda John Lennon ve George Harrison, davulda da Ringo Star... Bu efsanevi grubu oluşturan Liverpool'lu dört genç, 60'larda "She Loves You Yeah-Yeah" dediler ve bütün dünyayı o unutulmaz şarkılarıyla yıllarca yerinden oynattılar.

Şimdi John artık yaşamıyor. Bir fanatik hayranı tarafından öldürülmüştü. George, yüz odalı malikanesinde yaşıyor. Onun evine de geçtiğimiz aylarda hayranı olan bir hırslı girdi. Ringo pek ortalarda görünmüyor. Bir ara Monaco'daki "Sporting Club"da bir konser vermişti. Paul ise, grubun dağılmasından sonra harika besteler yapmaya ve söylemeye devam etti. Hatta Michael Jackson'la birlikte şarkı söyledi. Konserler vermeyi sürdüren de bir tek o kaldı içlerinde.

Bu bilgileri niye mi yazdım?.. Artık birkaç radyo istasyonu dışında neredeyse hiç çalınmayan, resimleri neredeyse hiç basılmayan, haberleri bizim TV'lerde verilmeyen, ama dünyayı hâlâ sallayan ve gerçek pop müziğini dünyaya dinleten ama bizim memlekette artık neredeyse pek dinlenmeyen, hatta pop'un sadece "memeli, sevişmeli" abuk şarkıların kliplerinden ve habire popo kıvırtıp, çalkalayan şarkıcılardan ibaret olduğunu sananlar için yazdım.

İşte artık yıllar önce dağılmış bir grubun hâlâ dünyanın her ülkesinde, her dinden ve ırktan fanatikleri olduğu için, Londra'da da bu grubun adını taşıyan bir mağaza var: "Beatles For Sale". 8, Kinly Street'de...

Burada, dünyanın her ülkesinde yapılmış rozetten resme, posterden bardağa, akla hayale gelmeyen her türlü "Beatles" mallarının stoku var. Ve buradaki çeşitler de gün geçtikçe artmakta. Ayrıca dünyanın her yerinden gelen "Beatles" hayranlarının toplandığı bir yer burası ve grubun ilk kurulduğu yıllardan beri "Beatles" hayranlarına hizmet veriyor.

Hani bizim memlekette, artık var olmayan, ya da ortadan çekilen ama yıllarca Türk halkını eğlendiren Tanju Okan, Barış Manço, Ersen Dadaşlar, Mavi Işıklar, Şenay, Asu Maralman, gibi şarkıcıları hatırlatan, yaşatan herhangi bir kuruluş falan biliyor musunuz? Böyle bir faaliyet gösteren bir yerin varlığını duydunuz mu?

Hadi diyelim o arkadaşlardan ikisi vefat etti, diğerleri de, kabuklarına çekildiler ama, ben kendimden örnek vereyim: Hâlâ ortalarda olmama, TV'lerde özellikle gündüz programlarında sık sık çıkmama, tiyatrolarda oynayıp, fotoğraf sergileri açmama, konferanslar vermeme, on bir yıldır onca kitap yazmama rağmen; şarkılarımın, yeni kuşaklara tanıtımını, hatırlatılması için açılmış böyle yerler var mı? Ya da herhangi bir aktivite gerçekleştirilip, ya da bunun için herhangi bir çaba gösteriliyor mu? Ner'dee?!.

Her Allahın günü mantar gibi bitenlerin bazıları; şu anda her nedense medya tarafından gündeme getirilmeyenler için "onlar artık eskidi, artık bizler varız" diyorlar ama nedense son zamanlarda o "eski" dedikler değerli sanatçıların bir vakitler meşhur edip Türkiye insanına armağan ettikleri şarkılarından medet umuyorlar! Buna ne demeli?!

Bir kaset ve bir şarkıdan sonra havaları coss diye sönen pek çok sözde sanatçı (!), bakıyorum artık can havliyle "eskilerin" ünlü şarkılarına sarılıp, o şarkılara sığınıp, o şarkıları söyleyerek gündemde kalmaya çalışıyorlar!

Üstelik TV'lerde bu şarkılarla hava atarken, saygısızlık ve vefasızlık edip, söyledikleri o şarkılara ilk olarak can veren, o şarkıları Türkiye'de meşhur eden asıl sahiplerinin adını söyleme zahmetine bile katlanmıyorlar.

Sözün özünü söylemek gerekirse, zaten ünlü olan o şarkıları söyleyerek, hazır miras yemiş oluyorlar!

Bazı TV'lerde ara-sıra çalınan klipleriyle Barış Manço yaşatılıyor. ATV, Barış öldüğünden beri "Haberleri" Barış'ın şarkıları ile bitiriyor. "Dönence" programı Barış'ın Dönence'si ile açılıp kapanıyor. Ancak Barış'ı kaybedeli daha çok olmadı. Durun bakalım yıllar geçince ne olacak?

Zira bu ülke; hâlâ her Allahın günü TV kanallarında filmleri gösterilen Türk sinemasının "Kral"ı Ayhan Işık'ı, gerçek "Küçük Hanımefendi"si Belgin Doruk'u, sanat dünyasının gerçek "Sanat Güneşi" Zeki Müren'i, bandolarla, alkışlarla, Türk bayraklarıyla yolcu ettikleri Türk tiyatrosunun büyük oyuncusu Nisa Serezli'yi, cenazesinde kilometrelerce uzunluğundaki kortejle mezarlığına kadar uğurlanan genç müzisyen Uzun Heparı'yı, Onno Tunç'u hatta daha sonra kaybettiğimiz genç ve başarılı şarkıcı kardeşlerim sevgili Gökhan Semiz'i, Kerim Tekin'i ve Ajlan Büyükburç'u bile ne yazık ki unuttu! (Tanrı'dan hepsine rahmet diliyorum.)

Vah ki vah!!!

Şimdi de sevgili Kemal arkadaşımı kaybettik. (3. Tem. 2000) Hemen her gece bir kanalda, hatta bazen aynı gece değişik kanallarda filmleri gösterilerek yüksek reytingler toplanan Kemal Sunal'a tek kuruş telif hakkı ödemeyerek daha sağken vefasızlık yapılmıştı.

Sağlığında resimleri hak ettiğince poster, kapak falan olmazken, tam sayfa röportajları hak ettiği kadar yayınlanmazken, aynı Barış'ın vefatında olduğu gibi Kemal de vefatından sonra sayfalar dolusu yazıldı-çizildi, kapaklar dolusu, posterler dolusu resimleri yayınlandı.

Ne kadar ölü seveci olduk!

Onu ölümünden sonra kapak yapanlar, neden "Propaganda" filmini çektiğinde kapak yaparak onu bir sanatçı olarak mutlu etmediler? Gerçi Kemal öyle ortalarda olmayı, özel yaşamını gözler önüne sererek medyada yer almayı hiçbir zaman benimsemedi.

"O inek değil, Melek Şaban" diye manşet atanların aklı Kemal sağken neredeydi?

Ama ne olursa olsun, gerçek bir sanatçının sanatına ait yaptığı işlere medya geniş yer verirse, sanatçı içten içe bir mutluluk duyar. Çok şükür bizler bu hazzı yıllarca yaşadık ama insan sanat adına ürettiği sürece, yaptığı çalışmaların medyada geniş olarak yer almasını istiyor.

Ammmaaa yıllar önce rahmetli Özay Gönlüm'ün, sonra da Metin Uca'nın dediği gibi "gaydırıguppak"lardan gerçek sanatçılara yer kalmıyor ki!!!

Dün gece, gecenin sessizliğinde yazılarımı yazarken, dur biraz daha yazayım, şu sayfayı da bitireyim falan derken zaman geçti, gün ağardı. Ben yazarken uykum gelmesin diye ya müzik çalarım, ya da TV kısık sesle bir kenarda oynar durur. Kulağımı tırmalayan, konsantremi bozan rüküş şeyler olursa o zaman hemen zaptlamaya başlarım.

İşte yine öyle yapmıştım ve NTV haberlerinde karar kılmıştım. 120 metreye dalacak olan genç sporcumuzdan bahsedilirken bir ara "Ünlü sunucu ve gazeteci Cenk Koray öldü," diyen spikerin sesi önce kulağımı yırttı, sonra kalbimi deldi, duygularımı parçaladı, ve beni dondurdu bıraktı. (23. Tem. 2000)

Saat 06.50 civarıydı. Haber çok kısaydı ama net ve açıktı: Artık Cenk de yoktu. Bir daha olmayacaktı. Bir daha sesini telefonun ucunda duyamayacaktım. Konuşup, gülüşmeyecektim. Bana takılamayacaktı. Tıpkı Barış gibi... Tıpkı Kemal gibi...

Birden telefona sarıldım ve çevirdim. "Aradığınız numara şu anda cevap vermiyor..." diyen sesi duyunca şaşırıp Cenk'in cebini çevirdiğimi fark ettim. "Acaba Neco'yu ya da Müjdat'ı arasam mı?" diye düşündüm ama saat henüz çok erkendi. İkisi de uyuyor olmalıydı. Belki henüz duymamışlardı. Hele Müjdat'a nasıl söylenirdi ki? Düşündüm... Tam yirmi gün önce Kemal'in haberi ile perişan olmuştu. Şimdi de Cenk...

Cenk'in Suadiye'deki evine gittim. Yirmi gün önce Kemal'in kapısına ellerinde kameralarıyla dizilen arkadaşlar ve yayın arabaları bu kez Cenk'in bahçesini doldurmuşlardı.

Sonra, yirmi gün önce Kemal'de olduğu gibi, caminin avlusunu doldurdu kameralar, objektifler, yayın arabaları...

Akşamki dua sırasında, o iki gündür dolu olan bahçe-
de bir kul bile yoktu. Eee, olan olmuş, biten bitmişti! Rey-
tingse reyting! Nasıl olsa artık giden gitmiş, Cenk, oğlunun
yanına uzanmış, üzerine topraklar atılmış, haber faslı bit-
mişti!

Hani eski tragedyalarda denildiği gibi: Heyhaaat!!!
Ölüm, sen nelere kadirsin!

Ama gerçek dostları, akrabaları Cenk'in evini doldur-
muştu yine. Bizler, onun yakın arkadaşları Neco, Oya,
Ömür, Hülya, Sonat, Hayko, Dikran, Müjdat, Leyla; Cenk'in
yatak odasında, yatağa, yerlere oturmuş, onun Ankara Kole-
jinden mezun olduğu yıl çekilmiş kocaman resminin karşı-
sında, onunla geçen yılları, anılarımızı konuşup durmuştuk.
Hiçbir reyting kaygımız olmadan!!!

Barış'cık öldüğünde Belçika'daydım. Cep telefonumdan
beni arayan TV'lere Barış'la ilgili duygularımı anlatmıştım.
Üç hafta önce Kemal'in evinde olanlarsa, yirmi gün sonra
Cenk'in evinde de tekrarlandı. Biz arkadaşları uzanan mik-
rofonlara onu ne kadar sevdiğimizi, ne kadar iyi biri oldu-
ğunu falan söyledik. Aynı film tekrarlanıyordu. Cenk'in ce-
nazesinde de aynı şeyler olacaktı! Oldu da...

Bu kitabı yazarken, önce Kemal'i, sonra Cenk'i bilgisa-
yardaki dosyama ekledim. Pazartesi günü Kemal'in yeni
nakledildiği "aile" kabrinin başındaydım. Gül, Ezo, Ali, Sa-
ime teyze, babaamca, diğer aile fertleri, yakın arkadaşlar
oradaydık. Ama hani neredeydi cenazedeki onca kalabalık-
tan, onca sanatçıdan, mankenden, sosyeteden hiç olmazsa
bir-ikisi?!

Oradan Teşvikiye Camii'ne gittik. Perihan da (Savaş)
geldi. Başka tanıdık yüz göremedim! Belki camide mevlit ye-
rine falanca barda yaz partisi var denseydi, o zaman herkes
koşarak gelirdi!

Maalesef kitabımın bu kısmına bir isim daha ekliyo-
rum:

(17. Ağust. 2000) "Güzin Özipek"... Eski "Dormen" tiyat-rocu, eski Yeşilçam filmlerinin harika tipi, "Bizimkiler"in ve hatta Türkiye'nin babaannesi, yıllar önce Haldun Dormen yönetiminde oynadığım "Lüküs Hayat Opereti"ndeki rol ar-kadaşım, tatlı ablam...

Bugün de Levent Camii'nden onu uğurladık o bilinme-yen yolculuğa... Herkesin çok sevdiği "Bizimkiler"in tüm se-vilen oyuncular, Yeşilçam'ın unutulmaz Göksel Arsoy'u, Selda Alkor'u, Hülya Koçyiğit'i, Nilüfer Aydan'ı, Sezer Se-zin'i, İzzet Günay'ı. Hülya Avşar'ı oradaydı. Eski Dormen Ti-yatrosu oyuncularının çoğu oradaydı. Kandemir Konduk, ben oradaydık.

Olacak iş değil yani! Güzin abladan üç gün sonra,(29. Ağust. 2000) bu kez Teşvikiye Camii'nden tonton Selim Na-şit ağabeyi o bilinmeyen yolculuğa uğurladık. O da kardeşi-nin, Adoş'un, Adile ablamızın yanına gitti. (Bunu da PC'ye ekledim.)

Lütfen Tanrım, lütfen artık yeter. Lütfen...

Yine aklıma geldi. Onu da yazacağım. Kalabalıktan, biz arkadaşları Kemal'in tabutunu cami avlusunda ne görebil-miş, ne de dokunabilmiştik. (Hiç olmazsa Cenk'in, Güzin ab-lanın, Selim ağabeyin tabutunun başına gidip, dua okuyabil-dim.)

Limon gibi sararmış yüzüyle zar zor ayakta durmaya çalışan Halit ağabey (Akçatepe), Halil (Ergün), Zeki (Alasya) ve Behzat'ın (Uygur) arasında kalabalıktan soluklanmaya çalışan ben; çocuk arabalarıyla gelmiş olanların, kızların, oğlanların, teyzelerle, ablaların arasında sıkışıp kalmış, "Aaa bak Memoli! Aaa bak şu, aaa bak bu," sesleri arasında çaresizce dururken, Zeki Alasya elimden tutup zor bela çı-karmıştı beni cami avlusundan. "En iyisi kabristana gidip orada karşılayalım," demişti Alasya. Arabasına binip, kestir-me yollardan gitmiştik Zincirlikuyu'ya.

Orada da göremedik arkadaşımızı! Yanaşmaya çalıştık-sa da, gelenleri seyretmek üzere önümüzü tıkayan bir teyze, Zeki ile beni azarladı, "Durun canını göremiyorum!" diye. Neyi görecekse...

Ama haklıydı teyze. Magazin dergilerinin ve programlarının abonesi bazı hovarda playboylarımız da gelmişlerdi yanlarında siyah kıyafetli korumaları (!) siyah camlı, milyarlarca liralık siyah jipleriyle! Bizi azarlayan teyze ve benzerleri, TV'lerde sabah akşam gördüklerini canlı olarak görecekler, görülenler de TV kameralarına ve objektiflere göreceklerdi!!!

Biz resmen ölü sevice millet olduk!

Sevgili arkadaşımıza maalesef orada da ulaşamadık. Kabristandan ayrılmak için yola koyulduğumuzda, yolu tıkayan siyah jiplerin korumalarını azarladı Zeki Alasya. Ellerinde telefonlar birileriyle konuşuyordu playboylar! Kabrin başında olmadıklarına göre oraya niye gelmişlerdi? Ayrıca ne sebepten dolayı korumalarla gelmişlerdi? Kemal'in kabrinden uzakta ne diye yolu tıkayıp hava basıyorlardı? Bu soruların cevaplarını bulmak imkânsız gibiydi.

Vah ki vah! Ne kadar ölü sevice olduk!

Barış konserleriyle Japonya'yı ayağa kaldırdığında, gazete ve dergilerinizde, TV'lerde ne kadar yer verdinizdi? Hımmm?

Ne olurdu bu değerli sanatçılar yaşarken onlara da ön sayfalarınızda, kapaklarınızda yer ayırıp, konuk etseydiniz... "Mayolulardan", "mayoluların şu hovarda sevgililerinden" biraz yer açıp da onların geniş röportajlarına, fotoğraflarına yer verseydiniz...

Yaşarken onlara bu zevki, keyfi, mutluluğu yaşatsaydınız... Neyiniz eksilirdi? Ha, pardon, reytinginiz eksilirdi sizin görüşlerinize göre değil mi?! Onlar öldükten sonra, daha önce onlarla röportaj yapıp ama kullanmadığınız yazıları, çekip de basmadığınız fotoğraflarıyla reyting elde ettiniz ama!

Tüh be! Ne kadar ölü sevice olduk!

Kısacası, gerçek sanatçısına karşı maalesef nankör bir toplum olup çıktık. Yenisini bulduğumdan, eskisinin hükmü yoktur misali!!!

Sanat adına ne acıklı, ne utanılacak bir durum.

Tabii anlayana!

Tarihi eserlerine, binalarına, doğasına sahip çıkmayan bir toplum, gerçek sanata ve sanatçıya karşı da gün geçtikçe duyarsızlaşıp, sahip çıkmayıp, onları yaşatmaya çalışmıyor.

Burada, en büyük suçlular kim?

Yaşayan-yaşamayan geçmişteki sanatçılarına doğru dürüst sahip çıkmayan hükümetlerin, sanata olan "âdet yerini bulsun, torba dolsun" tarzındaki yaklaşımları...

Ve maalesef darılmasınlar ama, sadece temcit pilavı gibi her gün, her gece aynı yeni isimleri ısıtıp ısıtıp halkın önüne süren medya!

Bunca yıldır kalemini "dürüstçe" kullanan bir yazarım. "Dost acı söyler ama doğruyu söyler," derler ya, işte yukarıdaki gerçekleri yazdığım için üzgünüm. Ama birileri de gerçekleri yazmalı, yazdıklarıyla birilerini uyandırmalı, değil mi?

Aziz Nesin hocam, "Kalemini daima cesur kullan," demişti. Ben de öyle yapmaya çalışıyorum da – şikâyetçiyim be canım hocam, çok ölü seviciler olduk!

Neyse... Bu kadar dertleşme yeter.

Dönelim yine Londra'ya...

Sadece "Beatles" değil, "artık yaşamayan "Elvis Presley" için de aynı şeyler yapılmakta. 15 yıldır Londra "Shorditch" de faaliyet gösteren:

"Elvis Yours" adlı mağaza, artık "Piccadilly Meydanı"ndaki "Trocadero"da... "Coventry Street, Piccadilly Circus" adresinde.

Beatles'ın mağazası gibi burada da Elvis'e ait resimler, videolar, T-shirtler, plaklar, kısacası ünlü Rock and Roll Kralının anısına ait her şey Elvis hayranlarına sunulmakta, Hatta Elvis sabunları bile var. Elvis yaşatılmakta...

Ama bizden bir farkla: Elvis ürünleri o sağken de vardı. Elvis yaşarken de kraldı, öldükten sonra da kral olmayı sürdürdü. Hayranlarının da onu unutmaya hiç niyetleri yok. Zaten Amerikan medyası onu unutturmuyor ki... "Gra-

celand" adlı evi müze oldu, her yıl milyonlarca genci-yaşlısı onca insan burayı zirayet ediyor. Onu hiç tanımayan kuşaklar da böylece onu seviyor, şarkılarını biliyor, resimlerini görüp, TV'ler de seyrediyor.

"Elvis Yours" adlı bu mağaza pazardan cumaya 10.00'dan 22.00'ye, cumartesi günleri de 10.00'dan 24.00'e kadar açık.

Az önce aklıma geldi; İşte size değişik bir mağaza:

İçinizde "solaklar" varsa, onlar için "Soho, 57, Brewer Street" adresindeki "Anything Left Handed" adlı mağazada her şey siz solaklar için düşünülmüş. Makaslardan, manikür takımına kadar her şey, sol elinizle rahatça kullanacağınız şekilde yapılmış. (Her şey hep salaklar için olacak değil ya.)

"Soho" bölgesinin ara sokaklarında, bir yanda seks showlarının yapıldığı yerler varken, hemen bunların yanı başında da kitapçılara rastlayabilirsiniz.

"Soho", tiyatrolarından barlarına, mağazalarından restoranlarına, seks showlarından kitapçılarına kadar, her tür faaliyetin kucaklaştığı bir düğüm noktasıdır.

"113-119, Charing Cross" da bulunan "Foyle's" adlı kitapçı, dünyanın en büyük ama iç düzeni en karmakarışık kitapçılarından. Sabah 09.00'dan 18.00'e kadar açık olan bu kitapçıdan her gittiğimde İngilizce tiyatro, müzik, ve sinema üzerine yazılmış kitaplar almadan yapamam. Kitap almadığım zamanlarda bile ille de içeri girip şöyle bir dolaşırım.

Ve kendi kitaplarımın da İngilizce'ye tercüme edilmiş olarak bu harika mağazanın raflarında dizildiğini hayal ederim.

Eeee, belki... Bir gün...

Olmaz olmaz dememek lazım, bakarsınız olur olur.

Bir gün...

Kimbilir...

"O"... Hadi Gel İçime Gir ve Beni Doldur...

BU ŞEHİRİ anlatırken, o yemyeşil parklarından bahsetmeden geçemeyeceğim. İnsanın gözlerini en güzel dinlendiren renkler, doğanın mavisiyle, yeşilidir. Masmavi gökyüzündeki pamuk tarlalarını anımsatan bulutlara baktıkça, ressam tuvaline bakıyormuşum hissine kapılırım. "Laptop"um bile ilk açıldığında, mavi gök üzerinde beyaz bulut görüntüsüyle açılıyor.

Bazen masmavi, bazen gri göğün altındaki yemyeşil ormanları, uzaktan, ya da uçaktan seyretmek insana ayrı bir huzur verir. Doğrusunu isterseniz, vahşi bir ormanın içinde yürümedim ama Fransa'daki "Boulonge" ormanında, Portekiz'deki "Sintra" kasabasının ormanında, Endonezya'da tropik ormanda, çeşitli ülkelerdeki ağacı çok sık koru yollarında, cins cins ağacı olan parklarda çokook yürüdüm.

Ciğerlerimin hasret kaldığı ve kimya derslerindeki formüllerin arasında sıkça kullandığımız "O"ya, (unutmuş olanlar için açayım: yani "Oksijen"e) Londra'nın yeşil parklarında bol bol rastlayıp, ne zamandır hasret kaldığım sevgiliyi görmüşçesine sevinirim.

"Oksijen, seni seviyorum. Gel içime gir ve beni doldur..."

(Hay Allah, yoksa siz ne sanmıştınız?! İlahi!)

Şehir yaşantısının ciğerlerime yüklediği pis havayı, bu bol ağaçlı yerlerde yürüyerek içimden defettiğimi düşünürüm.

Londra'nın merkezindeki en büyük parklardan en ünlü olanın ortasında yılan gibi kıvrılan "The Serpentine" suni

gölü, kuzeyden güney-doğu ucuna doğru uzanarak, "Hyde Park"ı ikiye ayırır. Doğusu "Hyde Park" adıyla bilinirken, batı kısmına da "Kensington Gardens" denir. Biraz güneş çıkmayagörsün, millet doluşur bu yeşil çimen denizine, uzanırlar sere-serpe, teslim ederler vücutlarını güneşin sıcağına.

"Marble-Arch"a yakın kuzey-doğu ucunda, isteyen herkesin her konuda konuşup, bağırıp-çağırıp, özgürce kendi fikirlerini söyleyebildiği, hatta her istediğine küfür edebildiği "Speaker's Corner" denen köşe vardır. İsteyen herkes, her istediğini burada söyleyebilir ama yasalara aykırı bir şeyler söyleyecekse, o zaman mutlaka küçük bir platformun üzerine çıkıp konuşmalıdır. Çünkü o zaman ayakları İngiliz topraklarına basmadığından, tutuklanamaz. (Ne keyif, di mi?)

Bu parkın batısında Prenses Diana'nın boşandıktan sonra oturduğu "Kensington Sarayı" vardır. Öldüğünde, bu sarayın önü çiçek tepeleriyle dolmuştu. Hatta, hâlâ evinin kapsına bırakılan çiçekler var.

Parkı bir dikdörtgen olarak düşünürsek, "Hyde Park"ın kuzeyinde boydan boya uzanan "Bayswater Caddesi" ve "Bayswater" semti, doğusunda "Park Lane Caddesi" ile "Mayfair" semti, güneyinde "Knightsbridge" caddesi ve semti, bu yolun devamında "Kensington Road", batısında da "Kensington Church Street" ile "Kensington" semti vardır.

Şehir merkezinin kuzeyinde; içinde "Londra Hayvanat Bahçesi"nin, "Açık Hava Tiyatrosu"nun ve bir suni gölün bulunduğu "Regent's Park" da muhteşemdir. Kuzeyinden boydan boya "Regent's Kanalı" geçer. Parkın tamamını yol olarak çevreleyen "Outer Cicle" denen yolun batısında da "Cami ve İslam Merkezi" yer almaktadır.

Kraliyet Sarayı "Buckingham Palace"ın arka bahçesinin içinde suni göl olan park varmış. Sarayın karşısındaki "The Mall" denen yolun bir yanında "Green Park", diğer yanında da içinde bir başka suni göl olan "James's Park", alabildiğince yeşil görünümü ve ulu ağaçlarının gölgesiyle, sizi kendine çeker. Zaten bütün bu parkların yemyeşil rengi insanı büyüler.

İstanbul'dan, ya da yaşadığınız beton binalarla boğulmuş şehirlerden bir gün yolunuz bu "Şehr-i London"a düşerse, lütfen bu parklardan hiç olmazsa birinde yürüyüş yapın.

Bol bol "Oksijen" depolayacak, yeşilden yoksun, oksijen fukarası olan İstanbul'a ve diğer şehirlerimize döndüğünüzde, içinize depoladığınız "O"nu kullanırken, bana dua edeceksiniz.

Az önce yazdığım parkların dışında, "Kensington" semtinin batısındaki "Holland Park" ile "Thames" nehrinin güney kıyısında "Battersea Park", "Richmond Park", "Kew Gardens" "Bushy Park" ve doğuda içinde "Ulusal Deniz Müzesi" ile, dünyaca ünlü "Greenwich Rasathanesi" ve saatlerimizi ayarladığımız "0" derece meridyenin geçtiği "Greenwich Park" Londra merkezindeki benim bildiğim, dolaştığım parklar...

Küçüklü-büyüküklü diğer parkları da üşenmeyip haritayı masaya yayıp deli pösteki sayar gibi saydım. Tam tamına kaç park saydım dersiniz?..... 69 tane "Park" saydım.

Harita, orman, koru, fundalık, çayırılık alanları, yeşil tepeleri de belirtmiş ama ben sadece "Park" yazanları saydım. Ve evet "69 Park" saydım. Aslında o mahalle aralarındaki güzel parkları falan da saymaya kalkışsak, herhalde binlerce park vardır.

(Bu arada 7 tane de "Golf Sahası" gözüme ilişti. Belki daha çoktur ama benim dikkatimi bu kadarı çekti.)

Hadi gelin bir de kossskoca Şehr-i İstanbul'un parklarını sayalım. Harita açmaya gerek yok! Nasılsa halen ağaçları kesilmeyip, betoncuların istilasına uğramamış parklarımız belli:

"Gülhane Parkı", "Sultanahmet Parkı", "Yıldız Parkı", "Maçka Parkı", "Taksim Parkı", "Göztepe Parkı", "Fenerbahçe Parkı"...

Eeee? Başka? Hadi bari saymayacaktım ama koruyu da sayalım: "Emirgan Korusu", "Hıdiv Kasrı'nın Korusu"... Sonra?.. Başka korular da var ama onların içine yapılan lüks evlerden, koruların koruluğu kalmamış gibi!

"Dolmabahçe Sarayı"nın, "İhlamur Kasrı"nın, e-hadi bi de "Swiss Otel"nin bol ağaçlı bahçesini de listeye ekleyelim.

Kaç etti? 12 mi?.. Tüh ayıp! Ayıp valla! Çok ayıp! Utanıyorum! Varsa unuttuklarım, hadi onları da siz ekleyin, olsun 15-20!

Hadi, ıkına-sıkına birkaç tane daha olsun. Toparlık olarak 25 diyelim. Vay be! Nüfusu 10 milyona yaklaşan İstanbul'un yeşil alanlarına gel! Mahalle aralarındaki parkları da sayalım diyeceğim de, mahalle aralarında ağaçlı alan mı bıraktı kör olası talancılar! Belki bazı mahallerde avuç içi kadar yeşil alan ya da park kalmıştır!

Mesela o küçük yeşil alanlardan biri ne şanslıyım ki, Beşiktaş Belediyesine bağlı olan Levent'de bizim evin karşısında... Büyük depremde tüm mahalle, alt-alta, üst-üste, gecelerce o parkta yatmıştık.

Peki ya İstanbul'daki binlerce diğer mahallenin yeşil alanları var mı? Yeni bir deprem olsa, insanlar nerelere kaçacak? Amaaan onu düşünen mi var!

Mesela benim öteki evimin olduğu Şişli Belediyesine bağlı Ortaklar caddesi! Bulun bakalım bulabilirseniz, kocca mahallede bir yeşil alan, bir park! Topu topu Ortaklar'ın en sonunda miniminnacık bir parkcık var! O kadar!

Yerel yöneticilerin akıllı, fikri oy toplamakta, illede başa geçebilmekte! Yeşil alan düşünecek zamanları mı var?!

Tam tersi, yeşil alanların betoncular tarafından talan edilmesine, "oy uğruna" ya da ne bileyim belki başka bir şeyler uğruna göz bile yumuyorlar. (Gerçek doğa dostu olan ve yeşil seven yöneticileri tenzih ederim.)

Ha, sahi aklıma geliverdi! Sevgili Şişli Başkanım Sarıgül, gazetelerde hemen her gün, resimlerini görüyor, kimi enteresan, kimi absürd, kimi soyut fikirlerinizi okuyorum.

Şişli'yi kurtarmaya çalışıyorsunuz. Sağolun da, demem şu ki: Büyük Şehir Belediyesinin "KAÇAKTIR" diye rapor verdiği Ortaklar Caddesi'nin arka paralelindeki binaların, biliyorsunuz biri bitti! Şimdi de yanındaki bitmek üzere, Burnumuza girdiler. Allah depremden korusun. Bu iş gayet "somut"! Bir ilgileniverseniz diyorum sayın Başkanım!

Gide-Gele-İne-Çıka-Koş Koş-Sağa-Sola

SEVGİLİ ve rahmetli söz yazarım Çiğdem Talu'nun sözlerini yazdığı, sevgili Neco'nun da söylediği şarkının sözünü bu bölüme başlık olarak seçmem bence iyi oldu. Bu sözler, kısa zamanda çok yer görmek isteyenlere pek bi uyuyor.

Ufff! Yazacak öyle çok şey ve gezip görecektir daha öyle çok yer var ki. Hızlanmalıyız.

Hani kitabın başlarında, 15 no.lu otobüse binerseniz "Aldgate" deki "Petticoat Lane Market"e gidersiniz, yol boyunca da güzel bir tur yapmış olursunuz demiştim ya; işte bu kez yine o otobüse binin ve "Tower Gateway" durağında inin.

Az ileriye doğru yürürseniz "DLR" yani "Docklands Light Railway"e, bizim daha rahat anlayacağımız şekliyle "Hafif Tren" diyebileceğimiz istasyona gelirsiniz. Çok basamaklı merdivenlerden çıkıp, biletinizi alın ama hangi yöne gitmek istediğinizi de belirtin. Ve benden söylemesi, "Canary Wharf" dan (Kanarya Rıhtımı) geçip ve "Island Gardens" son durağına giden treni seçin.

Bu Hafif Trenler, sürücüsü olmayan, bilgisayarla çalışan küçük trenciklerdir... Londra'nın bambaşka yüzünü görerek, hele en ön vagonun, en ön penceresinden kendi başına giden küçük bir trenin camından, hızla geçeceğiniz apayrı bir Londra'yı görmek, – inanın bana – kapalı, kalabalık, havasız mağazaların sıkıcı atmosferinden çok çok daha çekicidir.

Kanal kenarlarındaki küçük balıkçı mahalleri, teknele-ri derken karşınıza çıkıveren upuzun yüksek "Canary Wharf" binası ve kanalın üzerinden geçen ve bana uzay ge-zegenlerinin hani o filmlerdeki yürüme yollarını anımsatan rıhtımların üstünden, kenarlarından geçmek çok hoştur.

İsterseniz bu durakta inip, gezip, dolaşıp, sonra yine ay-nı biletinizle yola devam edebilirsiniz. Ama "Island Gar-dens" yönüne giden trene binmeyin. Sakın şaşırmayın haa!

Zaten beş durak sonra son duraktasınız. İstasyonun merdivenlerinden inip, ağaçlar arasındaki yoldan yürüye-rek "Thames" nehri kenarında uzanan "Island Gardens"a ge-lirsiniz. Ağaçların gölgesinde, nehrin serinliğini ve pırıltısı-nı hissederek, nehir boyu uzayıp giden yolda yürüyüş yap-a-bilir, banklarda oturabilirsiniz.

Su, kola, meyva suyu, çikolata, kart, şekerleme, anah-tarlık, T-shirt, çakmak, şu-bu gibi şeyler satan küçük dük-kânlardan da bir şeyler alıp, yiyip içebilirsiniz.

Doğayı ve yürüyüş yapmayı seviyorsanız, ağaçlı nehir kenarı yolunda yürüyün ama enteresan bir seçeneğiniz da-ha var:

"Thames" nehrinin altından yürüyerek karşı sahilten çıkmak...

Nehrin altındaki tüp şeklindeki yolda (Foot tunnel) yü-rürken, üzerinizden teknelerin, gemilerin geçtiğini bilmek insanı heyecanlandırıyor.

(İngiltere-Fransa arasındaki Manş Denizi'nin altından Belçika ve Fransa'ya gitmek için "Eurostar" ile geçerken de daha büyük bir heyecan duyuluyor)

"Thames Nehri"nin dibindeki bu tünele ister asansörle inersiniz, ister benim gibi yapıp, döne döne inen geniş mer-divenleri kullanarak, hem jimnastik yapmış olursunuz, hem de değişik duygular yaşarsınız. (Asansöre nasıl olsa her yer-de binersiniz.)

Bu nehir altındaki ışıklı tünelde, kalabalık gruplar ha-linde yürüyen turistleri, ya da benim gibi bir başına yürü-meyi seçenleri görürsünüz.

Haa, bu "Nehiraltı Yürüme Tüneli"nin diğer ucunun nereye çıktığını yazmadım. Yazayım: tünelin sonunda yer yüzüne çıktığınızda ayağınızı bastığınız yer "Greenwich" kasabası oluyor. Ne hoş di-mi?

Tabii buraya "Thames" nehrinin üzerinden de gelebilirsiniz.

Ünlü "Parlamento Binası" ile "Big Ben" saat kulesinin arasından Londra'nın güney kanadına uzanan "Westminister Köprüsü"nün dibindeki aynı adı taşıyan iskeleden (pier) biletinizi alarak da "Greenwich"e gitmeyi deneyebilirsiniz.

Pek çok Avrupa şehrinin ortasından geçen nehirler, kanallar üzerinde yapılan geziler, o şehri farklı bir boyuttan görmenizi sağlar.

"Greenwich"i az sonra anlatacağım. "Thames" nehrinin güneybatıya yani "Hampton Court"a kadar uzanan bölümü ile doğudaki "Greenwich" kasabası ile daha ötesindeki "Thames Barrier"e kadar uzanan kısmında, Londra'ya gelen bir turistin görmesi gereken pek çok şey vardır.

Önce azar azar onlardan da bahsedeyim sizlere.

"Parlamento Binası"nın yanındaki "Westminister Köprüsü"nü bu gezilip görülecek yerlerin "ortası" olarak kabul edersek, gelin önce "Westminister Pier İskelesi"nden biletimizi alıp, bir gezi teknesine binip üç saat kadar sürecektir yola koyulalım.

Bir kere iskelenin arkasında eski "Scotland Yard" binası var. Yani şu İngiliz polisiye filmlerinde sık sık yer alan İngiliz hükümetinin Metropolitan Polis Merkez binasını görürsünüz. (Şimdi artık yeni, modern binasında.)

1967'den sonra merkez buradan taşınmış.

Güney kıyısında da ödül bile kazanmış "London Aquarium" un olduğu yeri görürsünüz. Burada 30.000 çeşit balık türünü, omurgasızları ve deniz bitkilerini camlı dev tankların arkasından seyredip, kendinizi denizin dibindeki sessiz dünyada hissedebilirsiniz. (Fransa'nın St.Malo kasabasında ki akvaryumu da gezmiştim ama Uzakdoğu'daki "Sentosa Adası"ndaki akvaryum sanki daha etkileyiciydi.)

Güney kıyıda, tam Parlamento Binasının karşısında da 135 metre yüksekliğindeki "British Airways London Eye", dünyanın en büyük dönme dolabı olma özelliğini taşıyor. 25 kişiyi taşıyabilen tam 32 adet cam kapsüllerden oluşan dönme dolap yavaş dönüyor ve bu arada binenler muhteşem Londra görünümüleriyle dolu hoş dakikalar yaşıyorlar. (Buraya "Bakerloo" Underground hattıyla da gidip, "Waterloo" durağında inebilirsiniz.)

Westminster İskelesi'nden güneybatıya doğru sürdüreceğimiz gezinin en son durağı olan "Hampton Court"a gide ne kadar tam 12 köprü'nün altından geçersiniz. En batıdaki duraktan başlayıp doğuya doğru gelerek anlatayım ki, nehrin doğusuna kadar sırayla gidelim.

"Hampton Court"da tekneden inip, çevreyi gezip, sonraki teknelerin saatine göre gezinizi ayarlayıp yeniden tekneye binerek, geri dönüşe geçebilirsiniz.

Burasını 9.30-16.30 arası gezebilirsiniz. "Hampton Court", Tudor döneminin en muhteşem malikanelerinden biri. Kardinal Wolsey 1514'te yapımına başlamış, kafa koparıcı Kral 8. Henry ise burada bulunan Kraliyet Kilisesi'nin görkemli çatısını dokuz ayda, 100 işçiye inşa ettirmiş. Burası daha sonra Kral 3. William ve Kanlı Mary denen Kraliçe Mary için Rönesans tarzında yeniden düzenlenmiş ama yılaar sonra 1986'daki bir yangında çok zarar gördüyse de, onarımı tamamlanmış.

"Hampton Court"un eşek kadar kocaman mutfaklarını, ilk fideleri taa 1769 da ekilmiş üzüm bağlarını, astronomi bilgileri veren saati, Tudor döneminin tenis kortlarını e-buralara kadar gelmişken görseniz iyi olur derim. (Çok sevdiğim Hülya Avcı o dönemde yaşasaydı, alimallah kafa koparıcı Kral 8. Henry'nin kafasını kopartır, tenis raketini Henry'e yedirirdi valla!)

Ayrıca, labirent olarak düzenlenmiş bahçeyi mutlaka gezin.

Doğuya doğru dönüşe geçtiğinizde, "Richmond"dan geçeceksiniz. Yahu burası da harika bir yerdir. Şimdi buraya da uğramak lazım. Üfff! Bu Londra'nın güzellikleri gezmek-

le bitmez ki. (Tabii, bu güzellikleri mağaza turlarına tercih edenlere! Bu cümleyi sık sık kullanacağım, taa ki sizler de mağazalardan doğaya a ılana kadar!)

"Richmond" İngiliz usulü bir çay almak için harikadır. Sonra buradaki yürüyüş yollarında bir gezinti hiç de fena olmuyor hani. Richmond Köprüsü'nden geçip, karşı kıyıdaki "Marble Hill House"un parkında y r y  n z  sürdürebilirsiniz. Buradaki park, Avrupa'nın en geni   şehir parkıdır. Richmond'da iki de tiyatro vardır.

Buradan 30 pence'lik (1 pence-1 pound'un 1/12si) biletle ferrybot'a binip "Ham House"a gidebilirsiniz. Burası nehir kenarındaki harika bir malikanedir. Ve hâlâ 300 yıl öncesi-nin güzelliğini taşımaktadır.

"Richmond" köprüsünden sonra gelen "Twickenham" köprüsünün az ötesinde Thames'in suyunu kesen set ile açılır kapanır kanal kapıları vardır. Burada tekne-niz nehir tabanına doğru indirilir. Suyun içindeki kapılar açılır, tekne-niz kapıların ötesine geçer, tekrar normal seviyeye yükselir ve yolunuza devam edersiniz. (S vey  Kanalı ve Panama Kanalı'ndaki gibi. Paris'te Seine Nehri'nin kuzey kolunda da var. Yeri gelince anlatırım.)

Tekneyle ilerlerken, ince uzun teknelerde (kik) pe  pe  oturmuş kürekçilerin uyum içinde kürek sallayarak spor yaptıklarını görebilirsiniz.

Bundan sonra "Kew Köprüsü" ve iskelesine gelirsiniz. Buradaki "Kew Gardens" denen botanik bahçesi de çok çok ünlüdür. Bu muhteşem bahçe her gün 9.30- 17.00 arası açıktır. Buraya bitkiler 17. ve 18. yüzyıllarda dikilmeye ba lanmış.

Bu harika bahçeyi düzenleyenlerin arasında,  nl  "Kaptan Cook"la birlikte dünyayı dolaşan Sir Joseph Banks de varmış. 1841'den beri burası dünyanın en ünlü bahçesi haline gelmiş.

"Aroid House" serasında tropik yağmur ormanına giriverirsiniz. Sadece bu değil ki. Bu bahçedeki camdan ev gibi yapılmış seralarda 10 değişik iklimi ve o iklimlere has bitkileri görüp, ya ayabilirsiniz.

Çeşit çeşit ağaçlar, çiçekler sizi büyüleyecektir. Bu botanik bahçede ayrıca Budist'lerin "Barış Pagoda"sı var.

"Kew Gardens"daki ağaçların sarıp sarmaladığı "Kew Sarayı", 1700'lerle 1800'ler arasında Kraliyet ailesinin doğa içine gizlenen en küçük sarayı olmuş.

"Kew"a teknenin dışında, "District" Underground hatıyla da gidebilirsiniz. Kew; sadece ünlü bir botanik bahçesi değil, aynı zamanda gezerken insana huzur veren bir taşra kasabası.

Sonra "Chiswick" köprüsüne gelirsiniz. Thames'ın kuzey kıyısında bulunan "Chiswick House", 1700'lerden kalma ve içindeki eşyalar da zamanının en güzel örneklerinden. Malikanenin çevresindeki egzotik bahçe, gezinmek için inanın bana çok hoş bir seçim. Dolaşırken içimden orada sevgilimle piknik yapma arzusu geçmişti. Kareli örtümüzü serip, sandviçlerimizi yiyip, kahvelerimizi içtikten sonra da birbirimizin koluna uzanıp mavi gök kubbeyi seyredebilirdik...

Ardından gelen köprü "Hammersmith"dir. (Burada bir Apollo tiyatrosu daha vardır). Sonra "Putney" köprüsüne gelirsiniz ve "Wandsworth" ile "Battersea" köprülerinden geçersiniz. "Battersea"de harika bir park olduğu gibi, "Battersea Enerji İstasyonu" da buradadır. Sonra da "Albert" ve "Chelsea" köprülerine gelirsiniz.

"Chelsea" deyince şu bilgileri de vermeliyim. Buradaki "King's Road" caddesi, 60'lı yıllarda artistlerin, yazarların, bohem insanların, entellerin yaşamayı tercih ettiği bir yermiş. 60'ların bu çekici görünümü, 70'lerde yerini rengârenk boyalı, dinozor sırtı gibi dimdik saçlı, tuhaf giyimli, kollarından, bacaklarından zincirler sarkan, kulaklarına küpe diye peş-peşe dizilmiş çengelli iğneler takan, dudakları mavi, gözleri kırmızı boyalı "punk"ların yaşadığı bir semte dönüşmüştü. Ben Chelsea'yi ilk olarak punk döneminde görmüştüm.

Bir gün burada dolaşırken ortadaki küçük bir meydan da kümelenmiş oturan bir grup punkçıyı görünce resimlerini çekmek istemiştim. Makinemi çantamdan çıkarıp resimlerini çekmeye hazırlanırken, içlerinden iki tanesi yerlerinden fırlayıp beni kovalamaya çalışmaz mı?

Çok korkmuş, hemen oradaki bir mağazaya sığınmış-tım. Mağaza sahibi "İçlerinde çok tatlı, şakacı, sevimli olan-ları da var ama bunların çoğu böyle saldırgan ve kavgacı oluyor" demiş ve telefon ederek polisten yardım istemişti.

Çok kısa sürede gelen tabancasız ve copsuz İngiliz poli-sinin iki elemanı, şikâyetimi sormuş şikâyetçi olmadığımı sadece hatıra olarak fotoğraflarını çekmek istemiştım deyin-ce, polis benimle birlikte punkçılardan yanına gidip, sakın bir şekilde onlarla konuşmuş, benim niyetimi anlatıp, benden özür dilemelerini tatlı-sert bir biçimde söylemişti. Kızlı er-kekli gruptan sadece biri yarım ağız özür dilemişti ama ben-den yine de hoşlanmadıkları belliydi. Hele polis alıp gelme-me iyice gıcık olmuşlardı.

Sonra polise teşekkür etmiş ama yine de punkçılardan bakışlarından huzursuz olup yürümekten vaz geçmiş ve he-men o çok ünlü siyah, kapısı ters yöne açılan bir Londra tak-sisine binip oradan uzaklaşmıştım.

Ama yakın yıllarda, artık sayıları çok azalan punkçıla-ra rastladığımda, onlara dikkatli bakınca, bana gülümseyip, öpücük yollamışlardı. Zaman her şeyi nasıl da değiştiriyor...

"Chelsea Köprüsü"nden sonra, "Vauxhall" ve "Lambeth" köprüleri gelir. "Lambeth Sarayı", adıyla aynı olan köprü-nün güney kıyısındadır. Burada bir de müze vardır. Ne mü-zesi dersiniz? "Bahçe Tarihi Müzesi"...

(Valla tam bize göre! "Müze" kelimesinin lügat anlamı-nı tersine çevirirsek, bizim büyük şehirleri boğan beton çir-kinliklerin çoğunun bahçeleri, evlere şenlik, tam müzeliktir ya!!!)

Vee, geldik ilk bindiğimiz "Westminister İskelesine"...

Bu nehir yolu üzerindeki "Richmond, Kew, Putney" du-raklarında hiç inmeden Thames Nehri'nin batısına gidip gelmek 3'er saatten 6 saat ediyor.

"Westminister"den "Greenwich'e gitmek de 50 dakika kadar sürüyor. Her gün 10.40-15.20 arası, her 40 dakikada bir kalkan nehir teknesine biletinizi iskeleden alıp biniyorsu-nuz.

Bir 6. köprü de doğuya doğru geçeceksiniz. (Yani doğu-batı arasında Thames Nehri üzerinde toplam 18 köprü var)

"Hungerford" köprüsünü geçince nehrin kuzey kıyısında "Cleopatra' Needle"a, yani Kleopatra'nın İğnesine gelirsiniz. Bu iğne öyle yakaya takılan iğnelerden değil haa! Kökeni taaaaa ("a" yazmaktan elimi alamadım ayol! Zira yazacağım tarih çok eskilere dayanıyor da!) Milattan Önce 1500 yılına dayanıyor.

Bu dikili taş, bizim dikili taş gibi bir taş. Paris'te de var. Mısırlılar da abartıp, birçok ülkeye bunlardan armağan etmişler. Kartvizit dağıtır gibi. Sanki, "Bu Dikilitaşa sahip olan yakınimdir!" der gibi! Bunlardan Mısır'da dolu. "Lüksor"da ve "Karnak"da gördüğümde, hiç yadırgamamıştım. Hani hafif böbürlenip "Ayy bunlardan bizde de var!" gibilerden! Şöyle bir bakıp geçmiştim. Zaten bizdeki de Mısır'dan gelme.

Amiral Nelson'un Donanması Nil Nehri üzerindeki savaştan zaferle çıkınca, Mısırlılar bu dikili taşı İngiliz halkına armağan etmiş.

Sonra "Waterloo Köprüsü" gelir. Buranın güney kıyısında "Kraliyet Festival Sarayı Kompleksi" var. (Bizim sevgili Şakir Eczacıbaşı'nın hani Kültür Bakanlığı'na karşı birtirme savaşı verdiği kompleks de böyle yapılmak isteniyor. İnşallah biter) "National Tiyatro" buradadır ve bu tiyatronun üç ayrı sahnesi vardır. Bu sanat kompleksi, çeşitli binalar halinde köprü'nün sağına soluna yayılmıştır. Buradaki geniş fuayelerde fotoğraf sergileri açılır.

Bir de burada kısa adı MOMİ olan "Museum of the Moving Image" vardır ki burada eğlenceli saatler geçirebilirsiniz. Eski sessiz filmlerden, eski animasyon filmlerine, eski kameralara, Şarlo filmlerinden, daha sonraki Hollywood filmlerine kadar derlenen kliplere kadar neler neler seyredebilirsiniz. Ayrıca kendinizi monitörde Süperman ile uçarken seyredebilir, autocue'dan haberleri okuyup, kendinizi haber spikeri zannedebilirsiniz. Ayrı binalarda, ya da aynı binanın çeşitli katlarında pek çok aktiviteyi bir arada bulabilir, cafe ve restoranlarında bir şeyler yiyip içebilirsiniz.

Dışarı çıktığınızda Thames Nehri önünüzdedir. Nehir kenarındaki yürüyüş yolunda yürüyüş yapabilirsiniz.

Bir yılbaşı gecesinin iki gün sonrasında yine mutad yürüyüşlerimden birini yapıyordum. O gece "Oliver" sahnesinde oynayan Shakespeare'in "Venedik Taciri" (Merchant of Venice) adlı oyununu izleyecektim. Ankara Koleji'nde, İngiliz edebiyatı dersinde okuduğumuz bu oyunu görmek istemiştim.

Her zaman buradaki sahnelerde oynayan oyunlara "Bakerloo veya Northern" Underground hatlarıyla giderdim. Ama o gün "Waterloo Köprüsü"nden yürüyerek gitmeye karar vermiştim.

O güne kadar, kendi başıma, annemle, sevgilimle, arkadaşlarımla, tekne ile pek çok kereler altından geçtiğim "Waterloo Köprüsü"nün bu kez üzerindeydim. Etraf ıslıl ısıldı.

Köprünün tam ortasında durup buz gibi esen rüzgârda, ağzımdan dumanlar çıkarak, soğuktan gözlerim yaşararak, Londra'yı seyrettim. Benim Londra'mı...

Işıklar bana göz kırptıyordu. "Kimbilir şu anda tüm Londra'da neler olmakta, neler yaşanmakta?" diye düşünmüştüm. Her gittiğim şehirde özellikle geceleri dolaşırken hep bu sorular geçer aklımdan. Ürperirim. Çocukluğumda en merak ettiğim ülke olan Kraliçe'nin ülkesinin pek çok yerini gezip görmüştüm.

Zorla değil-a, bu şehri seviyorum. Paris kadar seviyorum. (Çünkü Paris en sevdiğim şehirdir.) Eskiden bu şehirleri İstanbul'dan sonra en sevdiğim şehirler olarak sıraya sokardım. Ama artık çevre kirliliğine teslim olmuş İstanbul'u HIÇ sevmiyorum, Orhan Veli'nin dediği gibi, ne gözlerim açık, ne de kapalı...

Nehir üstündeki yolumuza devam edelim. Kuzey kıyısında kırmızı tuğladan Gotik tarzı bir bina var: "Sion Koleji ve Kütüphanesi". Burası eski yüzyıllarda Angelikan Rahiplerinin buluştukları bir kiliseymiş. Kütüphanesinde şu anda 100.000 kitap bulunmakta.

"Blackfriars" köprüsü ile "Southwark" köprüsünün arasında kalan kısmın güney kıyısında çok muhteşem bir tiyat-

ro var: "Shakespeare'in (Globe-Küre) Tiyatrosu"... Bu tiyatronun tam karşısında (ama iç kısımda) St.Paul's Katedrali vardır.

Şimdi bu iki kıyı arasında yürüyüş köprüsü var. Nehirden 9.5 metre yukarıdaki bu 370 metrelik köprü sayesinde "St.Paul's gibi muhteşem bir Katedralden çıkıp, dümdüz karşıya, güneye doğru yürüyerek nehri geçip, Shakespeare'in tiyatrosuna varmak çok hoş bir fikir.

400 yıllık bu Elizabetyen tarzdaki küre şeklindeki tiyatroda Shakespeare'in oyunları ilk kez sahnelenmiş. yüzyıllarca kapalı kalan bu tiyatro, restore edilerek nihayet yeniden halkın hizmetine açıldı.

Bu küre şeklindeki tiyatroda naturel ışıktaki, dekor değişikliği olmadan, seyircinin karanlıkta oturmadığı ve seyircinin de interaktif bir şekilde oyuna dahil olabildiği oyunlar mayıs-eylül arası sergilenmekte.

Buradaki tiyatro eğitim merkezinde her yaş için workshops, konferanslar, kurslar, akşam sınıfları var. Burası aynı zamanda bir sergi sarayı. Bir de cafe'si var.

Yahu cafe, cafe deyip duruyoruz. Cafe kültürü, şu yabancı ülkelerin vazgeçilmezi gibi. Her ülkede cafe'lerin çok önemli bir yeri var. (Hele Paris'te...)

"SABAH-İstanbul'da okumuştum: Şişli Belediye Başkanı Mustafa Sarıgül, Şişli'yi Paris'in "Champs Elysées"si gibi yapacaktı. Kaldırımlarda, kaldırım cafe'leri olacaktı! Aman Başkan, el insaf yani! Hani Paris'i avucumuzun içi gibi bilmesek, inanıvereceğiz!

Hangi kaldırım? Yürümeye yer yok! Kaldırımlar kimi yerde genişçe, kimi yerde dapdaracak. Başkan herhalde buralara tek sıra tabure dizmeyi düşünüyor! (Bu da enteresan olabilir!)

Paris-Champs Elysées'deki kaldırımlar, bizim Şişli cadelerinin neredeyse tamamı genişliğinde. Hem adım başı sıralanmış cafelere bol bol yer var, hem de yayalar, rahatça yürüyebiliyor. Üstelik sık aralı dikilmiş ağaçlara ayrılan yerler de cabası.

Bizde Osmanbey'den Şişli Yeni Karamürsel Mağazasına kadar olan upuzuunun caddede sadece İzzet Çapa'nın açtığı "Dedikodu Cafe", bir de taaa YKM'nin Roof'undaki cafe var!

Valla tıpkı Champs Elysées!!! (İlahi Başkanım, güldürme bizi!)

Ayrıca, Champs Elysées, daha hava tam kararmaya başlamadan önce ışıldamaya başlar. Her yan ısl ışıldır. Mağazalar, cafe'ler, pasajlar, caddenin ışıkları... Tam bir ışık selidir. Tıpkı bizim Halaskargazi caddesi gibi yani!!! Ayol mağazalar kapandı mı, etraf terk edilmiş yasak bölgeye dönüşüyor! Ne ışık, ne bir pırıltı! Pasajlar mağara oyuğu gibi kapkaranlık!

Gazi ve Kent sinemalarının akşam seanslarına gittiyse-niz, çıkışta caddenin ne kadar karanlık, ıssız ve ruhsuz olduğunu görürsünüz. Millet sinemalardan çıkar çıkmaz değil şöyle bir yürüyüş yapsın, çil yavrusu gibi dağılıveriyor. Yani tıpkı Champs Elysées misali!!!

Ha bakın, Anadolu yakasının en güzel caddesi Bağdat Caddesi'nde insanlar geç saatlere kadar yürüyüş yapıyor, kaldırım banklarında, pub'larda, cafe'lerde, dondurmacılarda oturuyor. Mağazalar ışıklı. Kapansalar da, cadde de hareket sürüyor.

Ama Başkan'ım, ne yazık ki size bağlı sınırlar dahilinde değil Champs Elysées, Bağdat Caddesi haline getirebileceğiniz genişlikte bir cadde bile yok. Şimdilik hayal gibi görünüyor.

Yine de hayal kurmak iyidir. Hayallere inanmak da. Kolejde bir edebiyat hocamız vardı: "Hayal de bir çeşit mutluluktur, belki de mutlulukların en güzeldir," derdi. Aklıma geliverdi birden!

Ayrıca, Beyoğlu Belediyesi ve Beyoğlu Güzelleştirme Derneği gayretleriyle İstiklâl Caddesi de, geçtiğimiz yıllardan çokook daha Avrupai oldu. Canlı ve ışıltılı.

Gerçi Nişantaşı Güzelleştirme Derneği de gayret sarf ediyor Nişantaşı için ama olamıyor. Çünkü mağazaların kapanmasıyla hayat burada bitiveriyor. El ayak çekiliveriyor.

Tıpkı Champs Elysées maaşallah!!! Cafe ve barlar buranın canlanmasına yeterli olamıyor.

"Milliyet Gazetesi"ndeki köşemde yazmaya devam etseydim, Başkanın bir gazeteye verdiği demeçlere cevap vermek isterdim. Ben de kitabımda bu duygularımı sizlerle paylaşmış oldum. (Belki Başkan da okur.)

Yolculukta her şey paylaşılmaz mı? Her konudan konuşulmaz mı? İşte biz de bunları yapıyoruz. Hadi gelin şimdi "Thames" üzerindeki turumuza devam edelim.

"Southwark" köprüsünü geçince, Thames'ın güney kıyısında "Anchor Tavern" var. Burası kökeni Tudor dönemine kadar uzanan Londra'nın çok eski bir meyhanesi.

Ondan az ötede de "Clink Museum" var, yani "Kodes Müzesi"! Çok matrak, di mi? Ama bunun da müzesi var işte. Winchester Piskoposu buradaki hapishaneye, düşünce suçlularını, müflisleri, borçluları falan koydururmuş.

1870'de burası yanınca, sonraki yüzyıllar içinde burası Londra'nın "Red Light District'i, yani Amsterdam'daki gibi "Kırmızı Işık Mahallesi" olmuş. Sözü kestirmesi ve açıkcası, burası kerhaneler bölgesi olmuş. Zamanın orospuları, buradaki genelevlerde teşviki mesai yapar olmuşlar.

Bu müzenin de yakınında "Southwark Katedrali" yer almakta.

Yere bakar mısınız? Hangi bölgenin yanında! (Neyse, niye "biz" bakalım, "bakması gerekenler" baksın!)

İşte bu katedralin bir bölümü 12. yüzyılda yapılmış. Burası bir zamanlar keşişlerin yaşadığı bir manastırmış. Amerika'daki ünlü Harvard Üniversitesi'ni kuran John Harvard da, 1607'de burada vaftiz edilmiş. Burası 1905'te Anglikan Katedrali olmuş.

Sırada "London Köprüsü" var. Güney kıyısında, 1987'de açılan "Hay's Galleria" bulunuyor. Burası Avrupa'nın bir nehir kıyısındaki en büyük ticari kuruluşu. (Buraya "London Bridge City-Londra Köprüsü Şehri" de diyorlar.) Pek çok alış-veriş meraklılarını mutlu edecek mağazalarının yanı sıra ofis binaları da bu "şehir"de yer alıyor. Buranın 30 metre yükseklikteki camdan yapılan çatısı; eski çay tacirlerinin

gemilerini demirlediği "Hay's Rıhtımını" da çatısı altına almış oluyor.

(Yani tarihi rıhtımı bile koruma altına almışlar.)

Geçelim nehrin kuzey kıyısına. Burada "Tower Hill Pageant" denen değişik bir turistik gösteri var. Burada arkeoloji ile bilgisayar teknolojisinin birleşiminden doğan eğlenceli bir yolculuğa çıkıyorsunuz. Bilgisayarla çalışan beşer kişilik "zaman arabaları", sizi 2000 yıllık bir tarih yolculuğuna çıkarıyor.(Oxford'da David'le birlikte kapalı bir mekânda yaptığımız, Oxford tarihini anlatan yolculuk gibi. Daha önceki bölümlerde anlatmıştım.)

Zaman arabanızla karanlığın içinde yol alırken, Romalılar zamanından, Londra'ya ilk yerleşen Londralılara, Vikinglerin saldırılarından, 1666'daki korkunç Londra yangınına kadar pek çok tabloyu adeta canlı gibi seyrederek ilerliyorsunuz.

Burada ayrıca, 1993 yılının müzesi seçilen ve Romalılardan, Saksonyalılardan kalma eserleri izleyebileceğiniz bir de müze var. Arkeoloji meraklılarına duyurulur...

Londra'nın, hatta İngiltere'nin sembollerinden olan "Tower Bridge'e (burçları olan kuleli köprü) yaklaşırken, Thames Nehri'nin güney kıyısında ve "Tower Hill Pageant"ın karşısında demirlemiş "HMS Belfast" gemisini görürsünüz.

Bu gemi Kraliyet Donanması'na ait olan ve İkinci Dünya Savaşından beri ayakta kalan tek savaş gemisidir. Daha doğrusu, adeta yüzen bir savaş müzesidir.

Az bir bilet parasıyla savaşta görev almış bu kruvazörün kabinlerini, köprülerini, 9 tane güvertesini, kazan dairelerinin her gün cilalanan, yağlanan araçlarını, gereçlerini gemiden rıhtıma uzanan uzun köprülerden geçerek görebilirsiniz.

Derken, "Tower Bridge'e doğru yaklaşırsınız, yaklaştıkça da, 1894'de açılan Viktoryan-Gotik tarzındaki bu değişik köprüye hayran kalırsınız.

Buharlı makineyle köprü açılır, kapanır ve yüksek gemilerin geçişine yol verir.

Bu köprünün iki burcu arasındaki kapalı cam yolda yürüyerek iki kıyı arasını, Thames Nehri'nin ve civarının manzarasını seyrederek geçebilirsiniz. Bu köprü, dünyanın ünlü köprülerinden biridir. İki kuleyi birbirine bağlayan cam yoldan yürüyerek olsun, köprüsünden arabayla, altından tekne ya da gemi geçerek olsun, buradan milyonlarca insan geçmiştir ama bu köprünün neden yapıldığı ve nasıl çalıştığını buradan geçenler bilmez. Ama köprülÜ kuleye билет alıp girerseniz burada bunları öğrenip seyredebileceğiniz video filmleri oynamaktadır. Ayrıca, 60 kişilik Viktoryen stilde bir tiyatrosu vardır ve burada köprünün 100 küsur yıllık hikâyesi, animasyon ve interaktif gösterilerle anlatılmaktadır.

Bu civarda adı "Tower"la başlayan yerlerin trafiğı aman karışmasın. Tower Hill Pageant, Tower Bridge ve şimdi anlatacağım yerin adı da "Tower of London".

Burasının yapımı 11. yüzyılda 1. William tarafından başlatılmış, son derece renkli bir biçimde inşa edilmiştir. Zamanla genişletilip, güçlendirilen ve etrafı surlarla çevrilip, dış dünyadan arındırılan, yüksek tarihi değeri olan bu prestijli yere; sonradan bir Kraliyet Rezidansı, hazine daire-si, silahhane, manej, St.John's Kilisesi ve özellikle de çok acımasız bir hapishane eklenmiştir. Burasının "Triator's Gate" yani bir yerde adı "Hainler Kapısı" da diyebileceğimiz kapısından giren mahkûmların, cezasını bitirip de dışarı çıktığı hiç görülmemiş.

Bu hapishanenin "Bloody Tower" yani "Kanlı Kule" denen bir de kulesi var. Dikkat ederseniz, Kraliçe 1. Mary'nin halk arasındaki adı da "Bloody Mary" yani "Kanlı Mary". Votkalı domates sulu içkinin adı da "Bloody Mary"!

Bu "Londra Kulesi"ni, 1485'ten beri "Yeoman Warders veya Beefeaters" denen (bu marka içki de var) ve o eski yüzyıllardaki renkli kıyafetleri giyen kule bekçilerinin rehberliğinde gezip, buradaki hapishane kulesinde uygulanan gündüz ve gece turlarına da katılabilirsiniz. Bu turlar ücretsizdir. Turlar sırasında işkence aletlerini, mahkûmların çaresizce taş duvarlara kazıdıkları isimlerini görebilirsiniz.

"Tower Köprüsü"nü geçer geçmez, yine kuzey kıyısında bulunan "St. Katharine's Dock", restoranları, pubları ve mağazalarıyla turistlerin en çok ilgi gösterdiği bir eğlence yeri, marinası da yatlar için bir cennet olmuş. (Biraz Tunus'taki "Port el Kantaoui"ye benzer ama Kantaoui, çevredeki yapıları itibariyle daha ferah görünümündedir. Tabii Fransız etkisindedir)

Burası 1828'de yapılmış ve o zamanlar Londra'ya gelen yün, rom, şeker yükleri burada boşaltılırmış. Taa 1973 yılına gelindiğinde burası gelişmiş ve Londra'nın popüler yerlerinden biri olmuş. Bana da burasını Göksel (Kortay) söylemişti, "Oraya git, seversin," diye. Ben de size söylüyorum.

Burada "Dickens Inn" de bir şeyler yiyip içmiştik. Bu meyhaneyi seçmemin bir nedeni vardı. Yine Ankara Koleji edebiyat derslerinde kitaplarını okuduğumuz Charles Dickens'in "David Copperfield" adlı eserinden çok etkilenmiştim. Ve beni öğrencilik yıllarımda etkileyen bu yazarın adını taşıyan yerde oturmak bana çekici gelmişti. (Buraya "Circle" Underground hattıyla gelip, "Tower Gateway" istasyonunda inebilirsiniz.)

Nehirde ilerlerken, kuzey kıyısında ilgi çekici bir yer daha var:

"Execution Dock" yani "İdam Rıhtımı"! O yıllarda, korsanlar ve gümrük kaçakçısı gibi suçluları, burada demir-kazıklara astıktan sonra, vücutlarını suların med-cezir hareketlerine bırakıp, daha sonra da demir kafeslere koyup nehere bırakırlarmış, diğer insanlara ders olsun diye!

Yahu eski İngilizlerin kafaları da ne vahşi şeylere çalışmış! Hizbullah gibi! Ama helal olsun şu İngilizlere, geçmiş tarihlerindeki kötü sayfaları kamufle etmeyip, tüm dünyaya gösteriyorlar.

Bu tamamen kompleksiz olmaktan kaynaklanıyor.

Kendine güveni olan insanlar, ülkeler, yöneticiler kendi yanlışlarıyla, hatalarıyla, günahları-sevaplarıyla dalga geçebiliyorlar. Amerika'nın yakışıklı ve çapkın Başkanı Bill Clinton bile çektiği klipte kendisiyle dalga geçerek dünyada

bir ilke imza attı ve komplekssizliğini, hoşgörüsünü ortaya koydu.

Bayıldığım Clinton'u Beyaz Saray'daki Oral-pardon Oval ofisinde bırakıp biz yolumuza devam edelim.

"Design Museum", nehrin güney kıyısında basamak şeklinde bir bina. (Mısır'daki Giza çölünde bulunan "Basamak Piramit" geldi aklıma. Tabii orası acayip etkileyici. Orada başıma gelen bir şeyi anlatıvereyim:

Arkadaşım Ali Hakan ile katıldığımız gezide, tur rehberimiz Heba bizi çöle götürdü. Gezilmesi gereken yer altındaki mezarları, basamak piramiti falan geziyoruz. Bir ara fotoğraf çekme molası verdi tombul rehber kız Heba.

Biz de Ali Hakan'la aldık başımızı, başladık sonsuz gibi görünen Giza çölünün kızgın kumlarında yürümeye. Neymiş? Değişik bir yerde Ali benim fotoğraflarımı çekecek. Aklımıza bakın hele! Ulan çölde ne değişiklik olur ki. Git git her yan sarı kum tepelikleri, kum çukurlarıyla dolu! Ali Hakan, uzakta basamak piramitin görülebileceği birkaç kare çekti. Yine yürümeye başladık. Sıcaktan da kavruluyoruz!

Bir ara etrafımıza bakınırken, tur otobüsünün ve gruptakilerin kaybolduğunu fark ettik. Tabii aslında kaybolan bir otobüs dolusu insan değil, biz iki sivri zekâlıydık! Hadi bakalım!

"Çöl kebabı olarak gebereceğiz işte! Bari bizi bulanlar tepemize fotoğraf çekme uğruna nalları diktiler diye yazsalar da neden buralarda olduğumuz arkamızdan bilinse!" diyorum Ali Hakan'a. O da, "Saçmalama," diyerek sakın görünmeye çalışıyor ama gözleri hiç de öyle söylemiyor! Belli o da panikte.

Ner'de lan bu otobüs? Uçmadı ya! Günlerden bir gün şööle bir çöl gezintisine çıkmıştık da, sıcaktan "otobüsle" ilgili serap falan da görmedik herhalde! Şuydu, buydu derken, or'dan oraya bilinçsiz manyaklar gibi koşuşurken, yönümüzü de kaybettik. Neyse ki gruptan ayrılıp yürürken, güneşin arkamızdan geldiğini hatırladım. Yani otobüs yer değiştirmediyse, çekip gitmediyse, arkamızda olmalıydı.

Bu bizi biraz olsun rahatlattı ama arkamızda otobüs falan hâlâ görünmüyor!

Derken o sırada dıgı-dık-dıgı-dık diye ses çıkarması gereken nal seslerini, kum üstünde olduğundan dugu-dug-dugu-dug şeklinde duyup, bize doğru gelmekte olan bir atlının varlığını hissettik. Tabii heyecanlandık.

Arap atlı çöl bedevinin niyeti ne olabilirdi? Kılıcı ile Ali Hakan'ın bi darbede kafasını uçurup, beni de atının ter-kisine oturttuğu gibi ne olacağı belli olmayan bir yolculuğa çıkarmak mı? Yoksa çölde kaybolmuş iki kafasız kurtarmak mı? İşte bu bilinmiyordu!

Zaten o sırada da simsiyah atının üstünde uçuşan beyaz entarisi ve agilinin altından uçuşan örtüsüyle, İbrahim Tatlıses'e benzeyen bedevi yanımızda zortt diye durdu. Havaya kalkan kumlar bulut halinde görüşümüzü engelledi. Adamı az görüyoruz ama sesini gayet net duyuyoruz. Arapça bi şeyler söylüyor beni işaret ederek. Ali Hakan'da İngilizce "Biz turistiz" demeye çalışıyor.

Tamam işte! Az önce kafadan uydurduğum senaryo gerçekleşiyo mu ne?! Götürülüyorum galiba! Bari otelden bavulundaki eşyalarımı da alsak! Bu sıcakta tek kıyafetle n'apalım? O an bu abuk düşünce kafamdan geçiyor.

Kıyafetime şöyle bi bakıyorum tepeden aşağı, e-salak kadın, sözde uzun etek giymişsin ama önünde derin bi yırtmaç, üzerinde kolsuz kısa bir T-shirt, kımıldadıkça karnın-belin ortaya çıkıyor! Çöl için çok ideal bir seçim yani! E- pes doğrusu! Saçlar da sarı, ten açık buğday! Oh oh yani! Adamın Ali Hakan'ı dinlediği bile yok. Devamlı Arapça konuşuyor. Beni işaret ediyor.

A-aa! Herif, bir ara atını üzerime sürüp, attan aşağı eğilip kolumdan tutmaya çalışmaz mı? A-valla götürmeye niyetli!

Ali Hakan'a doğru kaçıp koluna giriyorum. O da hemen kabarıyor hindi misali. Niyeti adama göz dağı vermek ama düşünmüyor ki adam hem Ali Hakan'ın iki misli, hem de at üstünde!

Ve birden güneşten kavrulmaya yüz tutmuş beynimde

bir ampul yanıyor. Aman kısa devre yapmadan aklıma gele-
ni adama söyleyivereyim:

"(Kendimi gösteriyorum). Ben Fatma. Bu Ali. Elhamdül-
lillah biz Müslüman turist." kelimeleri nasılsa dökülüyor ağ-
zımdan.

Arkadan başlıyorum hayli uzun olan "Selat-ı Tefriciye"
duasını yüksek sesle okumaya.

Adam beyaz dişlerini göstererek elini kalbinin üstüne
götürüp gülümsüyor:

"Elhamdülillah" deyip bir şeyler daha söylemeye devam
ediyor. Hey yarabbim! Gideceği yok. Bari çölde kaçırılacak-
sam, "Lauwrance of Arabia" filmindeki aktör kaçırılsaydı ya!

Hay Allah! Geç de kaldık. Ya otobüs "Fuck them all!
Gruptan ayrılmasalardı!" diye bize kızıp da basıp gittiyse.
Öfff Tanrım çıldıracağım!

Arap adam, Ali Hakan'ın elindeki Canon fotoğraf maki-
nesini işaret ediyor şimdi de. Tamam işte, adam hem kadın
kaçakçısı, üstelik hem de resmen çöl hırsız!

Hay fotoğraf çekme merakımızın içine yani!

Ali Hakan "Biz turistiz," demekten bir türlü vaz geçmi-
yor. Sonunda, iri atın üstünde bizden yüksekte duran Çöl be-
devisi, Çok şükür onun konuştuğu lisanı anlamadığımızı
çaaktı da eliyle işaretler yaparak derdini anlatmaya başlıyor.

Sonunda anlıyoruz ki, ben atın üzerine adamın arkası-
na/önüne oturacaktım, Ali Hakan da bizim fotoğrafımızı
çekecekmiş! Herifin aklına bakın siz hele! Ben ata binece-
ğim, Ali Hakan da kameranın objektifinden baktığında at-
ben-adam yerine, sadece sarı çöl kumlarının tanelerini göre-
cek! Kulağında da uzaklaşan bir dugu-dugu-dugu-dugu sesi!

Adama Ali Hakan, "No-no-no" deyip duruyor, adam da
"La-la-la," diyor sırtarak. Japon yapıştırıcı mübarek! Mı-
sır'a gitmeden önce bile "La"nın "evet" anlamına geldiğini bi-
liyorduk herhalde! NO ve LA sesleri arasında ben çıldırmak
üzereyken, adamın bize bir tek faydası oldu: Eliyle bir isti-
kameti işaret edip, Arapça bir şeyler söyledi ve içinden sa-
dece "turist" lafını seçebildik.

Sonunda Ali Hakan'ın belki bin kere "turistiz" demesi sonunda etkisini göstermiş olacak ki, adam turist grubumuzun olduğu yeri işaret ediyordu.

Bunun üzerine hemen tabanları yağlayıp, ayaklarımız kışımıza vurarak koşmaya çalıştık. Meğer, biz çukur bir bölgeye gelmişiz. Onun için de etrafımızda ne var-ne yok görmezmişiz.

E-tabii işin içinde panik de var.

Sıcak kumda koşmak da öyle feci ki. Öyle plajdaki sıcak kuma falan benzemiyor. Ayaklarınız kara gömülür gibi kaynar kuma gömülüyor. Bir de ayağımda, ince lastik tabanlı beyaz bez pabuçlar var! Yani tepeden tırnağa tam teşekküllü giyinmiş çöl tilkisi gibiyim anlayacağınız!!!

Atlı herifi arkamızda bırakıp, kum tepeciğini aşyp da uzakta durmakta olan otobüsümüzü görünce, çölde su bulmuş çöl mahkumlarına döndük.

Otobüse vardığımızda Allahın çölünde millet bizi bekliyordu. Maceramızı anlattık aceleyle. Sonunda affedildik. Ve otobüsümüz Kahire'ye doğru yol aldı. Anlattıklarım size hikaye gibi gelmesin. Valla doğru. İsteyen Ali Hakan'a sorabilir.)

Eveet... Ner'de kalmıştık?.. Hah, tamam, nehrin güney kıyısındaki basamak gibi bir bina olan "Design Müzesi"nde kalmıştık.

Burayı gezerken; çağdaş, klasik, kitç, sürreal, modern, yenilikçi çizimlerin önemini keşfedecek, yüz yıl öncesinden günümüze, kullandığımız arabadan, oturduğumuz koltuğa kadar,yapılan çizimlerinin hayatımızdaki önemini göreceksiniz. Birinci kattaki "Blueprint Cafe"de çayınızı-kahvenizi içerken, ya da kendinize bir ziyafet çekerken Thames nehri-ni ve üzerinde gelip geçen tekneleri seyredebilirsiniz.

Buradan sonra Thames Nehri geniş bir "viraj" alıp güneye doğru yolların. Bu dönemecin kuzey kıyısında Londra'nın ve Avrupa'nın en yüksek binalarından biri "Canary Wharf" yer alır.

250 metre yükseklikteki bu kule bina, 1991 yapımı. Piramit çatılı bu gökdelen Londra'nın her yerinden görülüyor.

E, nasıl görölmesin ki? Londra'da öyle her önüne gelen, Belediyeden işini ayarlayıp da kafasına göre kaçak katlı içiş-bücüş binalar yapamaz ki. Londra, yüzyıllar öncesinde kurulmaya başlandığı zaman, şehirdeki genel bina yüksekliği ne idiyse, yüzyıllardır insanlar efendi gibi buna uymuşlar.

Sadece şehrin belli yerlerinde yüksek binaların yapılmasına izin verilmiş.

E-böyle olunca da yüksek birkaç bina gibi "Canary Wharf'da, zaten düz zemini olan Londra'nın her yerinden görünüyor.

Yüksek bina dedim de, Londra'nın bir başka yüksek binası da 1965'te açılan 177 metrelik "Telecom Tower"dır. Bunun tepesinde döner restoran vardı. Seneler önce Londra'da yaşayan arkadaşlarım götürmüşlerdi. Ama (bizim PKK gibi) onlar da IRA'nın saldırılarından çekindikleri için epeydir burasını kapattılar.

"Canary Wharf" 50 katlı bir bina. Artık bizim Maslak civarında peş peşe dikilen gökdelenler, sanırım Avrupa'nın en yüksek binası olma vasfını, özellikle çok şık bir görünümü olan İş Bankası'nın yeni binası, Canary Wharf'dan devralmış oluyor.

Aslında manyak trafiğimizi hafifletecek kapasitede yeteri kadar yolumuz yok ama gökdelenlerimiz tonla! (Annean-neciğim böyle durumlara; ayağında donu yok, taht-ı revanla gider WC'ye!" derdi.)

"Yeni Londra" denen semtteki bu "Canary Wharf" binasında şimdilerde dünyanın en prestijli otellerinden olan "Four Seasons Oteli" yer almakta. Oda fiyatları 280 pound' tan başlıyor! Buradaki "Quadrato" adlı İtalyan restoranında iki kişi yemek ve şarapla 110-120 pounda çıkabiliyorsunuz. (2000 tarifesi.)

(Bizim eski Sultanahmet Ceza Evi de restore edildikten sonra "Four Seasons Otel" oldu. Eski ceza evi, şimdilerde çok şık ve çok pahalı bir otel olarak hizmet.vermekte.)

İşte bu "Canary Wharf"a gidiş pek pratik değil. Ya daha önce anlatmıştım, bilgisayarla çalışan küçük hafif trenlerle gidebilirsiniz, ya da taksiyle.

Az önce Thames Nehri, buradan sonra güneye doğru iniyor demiştım ya. Hani daha önceki sayfalarda da "Islington Gardens"tan "Greenwich"e yürüme tüneli ile nehrin altından geçebilirsiniz diye yazmıştım, işteee o noktaya bu kez Thames nehrinden doğru geldiik.

Hadi bakalım, tekreden iniyoruz. Geldik Greenwich'e. Yandı paralar! Şaka şaka! Tabii ki buraları gezip dolaştıktan sonra, aynı biletle "Westminster İskelesi"ne geri dönebilirsiniz.

Yine hatırlatayım, kalkış tarifelerini alın da tekneyi kaçırmayın. Ama ben sizin yerinizde olsam, Greenwich'i dolaşıp, "National Railways" ile yani Ulusal Demiryoluyla dönerdim Londra'nın merkezine. Trenin geçtiği yerleri görmek, size değişik bir Londra – civarı – sunacaktır. (Fena mı yani? Valla ben uyguladığım şeyleri size sunuyorum. Güzel olmasa ne diye tavsiye edeyim, di mi ama?)

Burası GMT yani "Greenwich Mean Time" yani "Ortalama Greenwich Zamanı" diye anılır. Tüm dünya, saatlerini buraya göre ayarlar. Buradan "0" dereceli meridyen geçer, yani buraya zamanın sıfır noktası da denebilir.

Buraya ister Thames üzerinden tekneyle, ister Thames altından yürüme tüneli ile gelin, ilk göreceğiniz şey kocca-man üç direkli 1869 yapımı büyük bir yelkenli gemi olan "Cutty Sark"dır. (Bu marka whisky de var hani). (Greenwich'e 177 ve 180 no.lu otobüslerle de gelebilirsiniz.)

"Cutty Sark" kargo gemisi, Çin'den çay, Avusturalya'dan yün getirirmiş ve zamanın sürat rekorlarını kırmış. Vay be! Dünya haritasını şöyle bi gözünüzün önüne getirin bakalım. İngiltere nireee, Avusturalya nire! Hem de o zamanki şartları düşünün. Telsiz yok. Bilgisayar yok. İnternet yok. Cep telefonu yok. Sadece dürbün ve pusula! Ne macera, di-mi?

Geminin aslına uygun olarak restore edilmiş olan güvertelerini, gemi personelinin kaldığı kısımları dolaşıp, gök yüzüne uzayan o üç adet upuzun gemi direklerini, geminin armasını yakından inceleyebilir, iç kısımda yapılmış boyalı resimlere, denizciliğe ait malzemelere bakabilirsiniz. Cutty

Sark'ın uzun direkleri, kasabanın bazı sokaklarından da görünüyor.

Gemiye gezerken de, dünyanın en zengin, oyularak yapılmış ve boyanmış "insanbaşı" koleksiyonunu da görmüş olursunuz. (Amsterdam'daki büyük kanalda da demir atmış duran aynı tip geminin kış tarafında da oyularak yapılmış, boyalı insanbaşı figürleri vardır. Herhalde o yıllarda bu insanbaşı figürleri pek modaydı. Ya da denizcilere uğur getiriyordu. Kimbilir...)

Nermin'le ben tırmanmıştık "Cutty Sark"a ama Lale üşenip, "Ben gelmeyeyim, aşağıdan sizin fotoğraflarınızı çekeyim," demişti.

Greenwich'de "Queen's House-Kraliçe'nin Evi" de var. 1616'da 1. James Danimarkalı karısı Kraliçe Anne için yaptırmış. Burası Britanya'daki klasik ve barok tarzda yapılan ilk binaymış. Vay be! Ulan ne kocalar varmış o zamanlar. Hepsi karılarına ev adı altında ne saray yavruları yaptırmış. Gel de bozulma!

1660'da ise, 1. Charles'ın dul karısı kraliçe Henrietta Maria burayı baştan aşağı dekore ettirip, yeni mobilyalarla donatmış. Valla ben rehberimizin yalancısıyım. (O böyle söylemişti.)

E, kadın haklı, onca yıllık eşyaların üzerinde oturacak değildi ya! Ne paçozlar var etrafta, zırt-pırt dekor değiştiren de, koskoca Kraliçe mi değiştirmeyecek! Üstelik kadıncağız "dul" da. "Her konuda" yeniliğe ihtiyacı vardı herhalde. (Bunu da ben söylüyorum.)

"Greenwich'de "Kraliyet Deniz Akademisi" ve hemen onun yakınında "Ulusal Deniz Müzesi" var. Özellikle "Trafalgar Savaşı"na ve bu savaşın kahramanı Amiral Nelson'a ait pek çok şey, üniformasından, şahsi eşyalarına kadar hepsi burada. Tabii savaşı anlatan değerli tablolar, ayrıca "Neptune" salonunda gemilerden bir koleksiyon var. 32 metrelik yandan çarklı buhar gemisi de burada.

Ve insana sonsuzmuş hissini veren yemyeşil "Greenwich Park"ı, sizi yeşile doyuruyor. Bu kocccaman park, Greenwich doğumlu Kral 8. Henry'nin favorisiymiş. O zamanlar

bu parkta avlanırlarmış. (Av mı? İğğğ! Nefret!) Sonradan, parkın yeni düzenlemesini, Paris yakınlarındaki "Versailles Sarayı"nın o inanılmaz büyüklükteki – bahçe demek çok komik kaçacak ama onlar bahçe diyor – bahçelerinin görünümünü düzenleyen Le Notre yapmış.

Bu parkın tepesinde de ünlü "Royal Observatory" var. Yani "Ulusal Gözlem Merkezi"... Dünyadaki saatler burasını esas alınarak ayarlanıyor.

Kırmızı tuğlalardan yapılmış Gözlem Evi'nin orta binasının sivri çatısının tam ortasından ve kapısının üzerinden kırmızı bir çizgi iniyor ve bu çizgi, yer zemininde de devam ediyor.

İki ayağınızı açıp da çizgiyi bacak aranızda alırsanız, bir ayağınız dünyanın batısında, bir ayağınız doğusunda durmuş oluyor. "0" derece meridyen de sanki sanal olarak vücudunuzu ikiye bölüyor. Matrak bir duygu.

Sol taraftaki bina, adeta soyulmuş yemeklik soğana benzeyen bir kubbeye sahip olan Gözlem Evi. Buradaki 1.5 tonluk teleskop, İngiltere'deki en büyük ışığı kıran teleskop.

"0" derece meridyenin geçtiği binanın diğer yanında, tepesinde İsa'nın çarmihına benzer bir kaideye takılı olan büyük kırmızı bir top bulunmakta. Bu top her gün öğlen saat tam 1'de yukarıdan aşağı düşüyor. Eskiden Thames Nehri'nden geçen gemiciler, bu topa dürbünle bakarak saatlerini Greenwich saatine göre ayarlarlarmış.

En kenardaki kahverengi kubbeli binanın en tepesinde de küçük bir yuvarlak var. Bu da "Gizli Kamera"... Yok canım Paparazzilerin gizli kamerası değil! Zamanında basit bir teknolojiyle yapılmış. Ama dediklerine göre, cinsinin en iyi siymiş.

Bu kadar dolaşmaya yoruldum dersiniz, Gözlem Evi'nin aşağısında, Deniz Müzesi'nin yanındaki "Bosun's Whistle" restoranına uğrayabilirsiniz. Ama isterseniz, kasabanın caddelerindeki cafe'lerde de oturabilirsiniz. Hem biraz daha az ödersiniz.

Parkın kapısından "Greenwich" kasabasına doğru bakınca, kasabanın evlerini, sanki 7 Cücelere ait bir tiyatro

oyununun dekor evlerine benzetirim. Harika. Tam benim sevdiğim gibi.

Bir de pazar vardır burada. "Stockwell Sokağı" ile "High Road" ve "High Hill" arasında, cumartesi ve pazar günleri saat 9.00-17.00 arası açıktır.

Marketin Ibis Hotel'in batı kısmına bakan tarafında meraklıları için çeşitli bozuk paralar, banknotlar, madalyalar gibi şeyler de bulunur. Stockwell Sokağı'nda daha çok T-shirtler, takılar, ikinci el plaklar ve kitaplar bulabilirsiniz. Tahta oyma oyuncaklar, renk renk cilalı taşlar, dizaynırlar tarafından çizilmiş özel kıyafetler de bu marketin çeşitli yerlerinde beğeninize sunulur.

Thames üzerinde biraz daha giderseniz, yılan gibi kıvrılan nehrin bir başka dönemecinde de "Millennium Dome" tüm haşmetiyle karşınıza çıkar. (Buraya Underground ile de gidebilirsiniz. "North Greenwich"de ineceksiniz.) Burası 80.000 metre karelik bir alana yayılmış.

Bu inanılmaz büyüklükteki kubbenin altında, 14 tane, İngiliz düşünce ve teknolojisinin yarattığı çeşitli konuları içeren tema alanları var. Burası öyle büyük ki, kışın 10.00-18.00 arası, Nisan'dan sonra da 23.00'e kadar açık olan "Dome"a ilk açılış saatinde gelseniz bile, her yerini gezmeye fırsat bulamıyorsunuz. "Millennium Dome"; 2000'e girdiğimiz yılbaşı gecesi açıldı.

Buradan yola devam edersek, "Thames Barrier" yani adı üstünde "Bariyer"lere gelinir. Dünyadaki bu tip bariyerler içinde en geniş olanı bu. Tabii nehir üzerinde o kadar iskele var. 1953'de Thames Nehri taşmış, 300 kişi boğulmuş, pek çok yer zarar görmüş. Onun için 1985'de Bariyerler hizmete girmiş.

Ziyaretçiler için açılmış olan bölümde sunulan audio-visual gösterimde de, bu bariyerlerin neden ve niçin yapıldığını gösteriyorlar.

Tam artık İngiltere'yi bitireyim derken, aklıma gelen şeyler oldu. Onları da yazayım.

İngiltere'ye Veda Etmeden Önce...

YAHU, Londra anlatılır da "Madame Tussaud Müzesi" anlatılmaz mı? Buranın yaratıcısı olan Madame Tussaud, Fransız İhtilâli sırasında Paris'de yaşamış ve bu sırada amcasından balmumundan şekiller yapma sanatını öğrenmiş. 1802'de yaptığı eserlerden oluşan koleksiyonu Londra'ya getirmiş, Marie Antoinette'in giyotinle başının kesilmesini gösteren çalışma çok ürkütücüyümüş.

O zamandan sonra da politikacılar, spor yıldızları, film yıldızları, daha pek çok ünlü isim, pop yıldızları, devlet adamları, bilim adamları, Kraliyet ailesi daha kimler kimler, hepsi burada yer almışlar. Yılda 2.5 milyon kişinin ziyaret ettiği bu müzeyi üç kez dolaştım. Her seferinde de kapısındaki uzun kuyruklarda bekledim.

Prenses Diana, eskiden Kraliyet ailesinin tüm bireylerinin canlandırıldığı tabloda yerini alıyordu. Zavallı öldükten sonra ailenin içinden çıkarılıp, tek başına sergilenmeye başlamış. Saçma geldi bana.

Atatürk'ün yeri de eskiden pek iyi olmayan bir yerdedi. Sonra işlek bir yere konmuştu. Şimdi yine arkada bir yerde. Dama taşı gibi dolaştırıyorlar. Herhalde, her devletin gönlünü hoş tutmak için, devlet adamlarının mumyalarını bazen öne bazen geriye koyuyorlar diye düşünüyorum. Bu müzede zaman durmuş gibi. Ya da, küçükken oynadığımız "tıp" oyunu vardı. Hani ebe arkasını dönüp, tıp deyip yüzünü oyunculara dönene kadar diğer oyuncular yürürler, ebe "tıp" deyip yüzünü onlara dönünce de herkes hangi pozdaysa, kımıldamadan öyle kalırdı. İşte bu müzedeki ünlüler de,

ebediyyen "tıp"lanmış gibi, yapıldıkları gün onlara verdirilmiş olan pozda, öylece dururlar.

Müze çok kalabalık olduğu için gün boyu bu mumyalar yalnızlık çekmezler, ama gece olup da müze kapandıktan sonra, kimbilir görünüm ne ürperticidir diye düşünürüm hep. Gecenin sessizliğinde yaşayan-yaşamayan onca ünlü öylece durup dururlar...

Müzenin son kısmı olan "The Spirit of London" bölümünde, bir "zaman taksi"sine binip, Londra tarihinin mi-henktaş olaylarını seyredip seslerini duyuyor, hatta olaylara ait kokular bile duyumsayabiliyorsunuz.

Durun a dostlar, spor severler için de bir iki bilgi yazayım.

Bilmem içinizde tenis sevenler, oynayanlar var mı?

Undergrond'un "Victoria" hattıyla "Wimbledon"a gidebilirsiniz

Hani şu ünlü tenis turnuvalarının yapıldığı yere...

Pek çok tenis kortu var burada. Lale, Nermin, ben gitmiştik "Wimbledon"a. Lale eski tenis oynayanlardan ama sonradan bırakmış. Şimdi sadece seyirci. Ben, "yalancı tenis" dediğim tenisten çok oynardım ama son yıllarda oynamıyorum. Topu kort filesi olmadan ve yere değdirmeden raketten rakete atıyorsun ya, işte ondan. (Ay çok acemice bir tarif oldu. Tenisten anlamadığım ortaya çıktı.) Ama doğrusu adam gibi tenis oynayabilmeyi çok isterdim. Hülya'nın (Avşar) bu konuyu ciddiye almasına bayılıyorum. Ne güzel oynuyor. Helal valla.

"Wimbledon Tenis Şampiyonası'nın tarihi de çok eskilere dayanıyor: 1877... Yılların içinde raket modelleri ve top-ları ve tabii ki tenis kıyafetleri pek çok evrim geçirmiş. "Wimbledon Lawn Tennis Museum"da bunları ve geçmiş ile günümüz tenisçilerinin, tenis starlarının bilgilerini bulabiliyorsunuz.

Gittiğimizde hava güneşsiz ve serindi. Ve bakın orada başımıza ne geldi. Ben bir kitapçı gördüm. Kitap almak istedim. Planımıza göre oradan sonra kasabada dolaşıp, daha sonra da bir bara gidip oturacaktık.

İçeri girdik. Ben alacağım üç kitabı seçtim. Paramı ödeyip çıktım. Kızlar nasıl kitaplar aldığıma bakmak istediler.

Nermin aldı iki kitabı. Kitap sevdiği için, İngilizce anlamasa da kitapları karıştırmaya başladı. Biri elinde. Diğerini de arkasında park etmiş olan arabanın bagaj kapağının üstüne koydu. (Nermin iyi bir kitap alıcısıdır. Kitaba çok para harcar. Çok okur. Lale'de çok hızlı kitap okur. Sevdiklerine hediye olarak kitaplar alıp armağan eder.)

Ben de bu arada içeride bir kitap daha vardı, kalın mı kalın. Düşünmelerdeydim, acaba onu da alsam mı diye. Taşımaya üşendiğim için alıp almama kararsızlığına düşmüştüm.

Derken Nermin'in arkasındaki araba birden vınnn diye hareket etmez mi? Ayyy, benim kitap da arka bagaj kapağının üzerinde! Üçümüz de arabanın sürücüsü ne zaman içeri girip oturmuş, hiçbirimiz farkında değiliz. Adam belki de içindeydi biz fark etmedik.

Araba önde, Nermin arabanın, biz de Nermin'in arkasında koşup duruyoruz. Halimiz tam filmlik. Benim kitap da sanki arabanın arkasına 404'le yapışmış, düşmüyor. Adam köşeyi dönüyor, kitap hâlâ üstünde! Hatta sayfaları rüzgârdan açılıyor ama adi kitap düşmüyor yere bir türlü!

Bağırıyoruz adama durması için ama adam üstüne alınmıyor bile. Herhalde neden duracakmışım diye düşünüp, sebep bulamayınca da basıp gidiyor.

Orada öyle bizde olduğu gibi mahalle aralarındaki sokaklarda cehenneme bok yetiştirir gibi hızlı araba sürmek yok. Adam sakın sakın gidiyor. Biz de dilimiz dışarıda koşuyoruz.

Kitapçıdan çıktıktan sonra şehri dolaşmayı planlıyoruz ya, kitabın ve arabanın sayesinde hızlı çekilmiş film misali dolaşıyoruz Wimbledon sokaklarını. Ama bir şey görüp anladığımız yok! Sadece bir yandan koşup, bir yandan da sürücü adama bağırıyoruz.

Adam belki de, "Aman üç manyak karı beni kovalıyor. Durmayayım neme lazım. N'apacakları belli olmaz!" diye düşündü herhalde. Zaten camı da kapalıydı.

Sonunda adam durmadı. Biz bittik. Sokaklar bitti. Kitap valla-billa düşmedi! Ve biz pes ettik! Güzel, kalın bir kitaptı, tiyatro tarihiyle ilgili... Şayet adamın gideceği yere kadar da kitap düşmediyse, adam arabasından indiğinde kitabı görüp çok şaşırmıştır herhalde! Ner'den çıktı bu kitap diye?

Araba gözden kaybolduktan sonra kısa bir süre nefes alıp vererek, solunum sistemimizi sakınleştirmeye, kalp atışlarımızı normale indirmeye çalıştık. Sonra da gül, gül, gül bir hal olduk. Birbirimizin haline bakıp gülüyoruz. Hepimizin saçı-başı bi yanda. Yakamız-paçamız bir yana kaykılmış. Dövüştten çıkmış gibiyiz. Gülmekten altımıza kaçıracaktık. Zaten çişler de gelmiş!

Hemen hızlı adım geldiğimiz yöne doğru yürümeye başladık. Zira kasabanın neredeyse dış mahallelerine gelmiştik.

Ana caddeyi bulmalıydık. İşte bu sırada caddeyi bulana kadar kasabayı dolaşmış olduk. hâlâ aklımıza olayın abukluğu geldikçe gülmekteyiz. Nihayet bulduk ana caddeyi. Kırmızı tuğladan yapılmış tiyatro binası çok hoştu. "Çiş" vaziyetlerine rağmen, güzelim tiyatro binasının önünde Lale resmini çekti.

Artık koşmadığımız için üşümeye başlamıştık. Güzel bir bara attık kendimizi. İçeri girer girmez ilk olarak nereyi ziyaret ettik dersiniz?.. Bittabii ki WC! Sonra da bara geçip, yüksek tabureler tüneyip, "irish coffe"lerimizi ısmarlayıp, gülmemizi sürdürdük.

Tenis Turnuvaları ile ünlü Wimbledon'da bizim icat ettiğimiz "Wimbledon Koşu(!) Turnuvası" da böylece noktalandı!

E, tenisten bahsettım az da olsa, pekiiii futbola yer vermeyecek miyim? Olur mu? Bizim ülke insanlarımız için futbol olmadan olur nu?

"Wembley" stadından bahsedeceğim.

Baştan söyleyeyim, "Wembley Stadı"nın içini görmedim. Ama "Metropolitan" underground hattına binip, "Wembley Park" durağında inip civarı gezmiş, stadı da dışından görmüştüm. Meraklıları için özel turlar var. Az bir pa-

ra ödeyip tura katıldığınızda oyuncuların giyinme odalarını, sahaya çıktıkları tünel yolu, Kraliyet locasını, maçların anlatıldığı TV stüdyosunu falan geziyormuşsunuz.

"Wembley"nin geçmişi ilgimi çekmiş bazı bilgiler edinmiştim. İnsanın sorup öğrenemeyeceği şey yok. Aslan gibi Turizm Ofisleri ne güne duruyor. Mühim olan öğrenmeyi istemek.

"Wembley" 1880'lerde eğlence alanı olarak açılmış. Burada fıskiye havuzlarla, çiçeklerle süslü büyük bir park olduğu gibi, futbol ve kriket sahası, sonra koşu pisti falan da varmış. Daha sonra burasını bir spor kompleksi haline getirmeyi düşünmüşler ve çevresindeki golf sahalarını da içine katıp, yeniden düzenlemişler.

Ve 23 Nisan 1924'de büyük törenlerle "Wembley Stadı" Kral 6. George tarafından açılmış. 1955'de stada gece maçları için ışıklar takılmış. 1963 yılında da elektronik skorbord ile kapalı tribünler genişletilmiş.

Şimdi, 213 trilyonluk bir bütçe ile seyirci kapasitesi 80.000'den 90.000'e çıkarılıp, stadın ikiz kulelerini söktürüp yerine 133 metrelik dev bir kemer koyacaklarmış. Şimdiden futbol kulüpleri bu kulelere talip olmuşlar ama kulelerin taşınması 30 milyon sterline mal olacağı için, şimdiden kara kara düşünür olmuşlar paraları nereden bulacağız diye.

Durun, kafamda bir ampul çaktı! Bizim hükümete baş vursunlar. Nasıl olsa bol keseden batık bankalara, Kıbrıs'ın batık ekonomisine falan para dağıtıp duruyorlar. Dar geliriye değil ama bu batıklara karşı pek bi eli açıklar! Hani diyorum "Wembley"nin ikiz kulelerini almak isteyen futbol kulüpleri naylon faturalar falan hazırlatsalar, bi şekilde bizden "ikiz kule yardımı" alabilirler gibime geliyor. Tabii bu sadece çakan bir ampuldü! Çakar çakmaz; çakan durumu çakar artık!

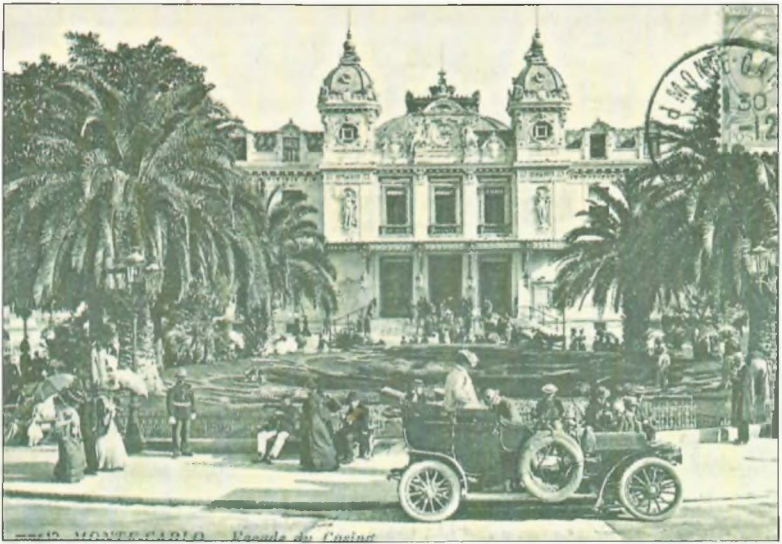
Yeni Wembley'de bütün tribünler kapalı olacakmış. Bak bu hoşuma gitti. Demek ki buz gibi havalarda, açık tribünlerde oturanlar, kapalı da oturup "T... Kebabı" yaparak maçı seyredenlere, artık kedi ciğere bakar gibi bakmayacaklar!

◆ 1900'lerin başında Monte-Carlo'daki "CAFÉ DE PARIS" böyleymiş. Ortada beyaz, uzun önlüklü bir garson var. Garsonların kılıkları hâlâ aynı.

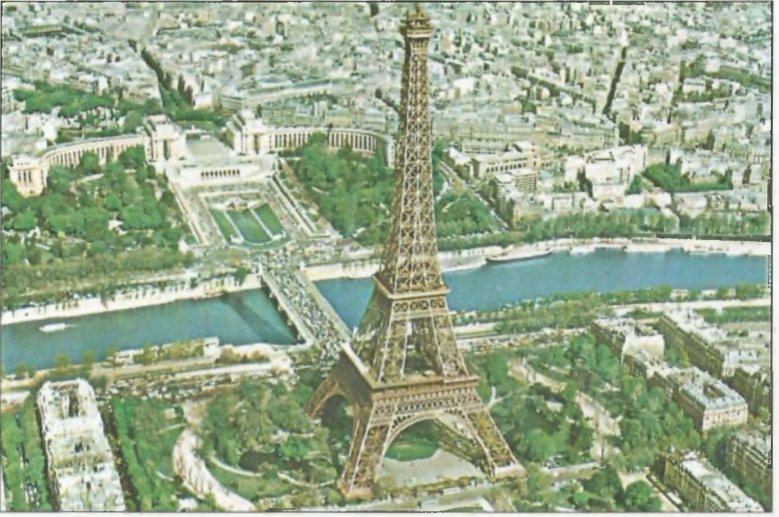
Bu da 1999 yazında MONTE-CARLO'da aynı "CAFÉ DE PARIS"... İki resim arasında kıyafet farkları var. Yoksa yer aynı. Lale ve ben, yani "café kuşları" yine Café de Paris'ye tünemişiz.

◆ 1900'lerin başında MONTE-CARLO CASİNOSU ve önündeki meydan.

✿ 1999 yazında Monte-Carlo Casinosu ve önündeki meydan. Solda Café de Paris, sağda Hôtel de Paris.

◆ 1887-1889 arası yapılan ünlü EIFFEL Kulesi, SEINE NEHRİ, arka-
da TROCADERO ve CHAILLOT SARAYI ve d' IENA KÖPRÜSÜ...

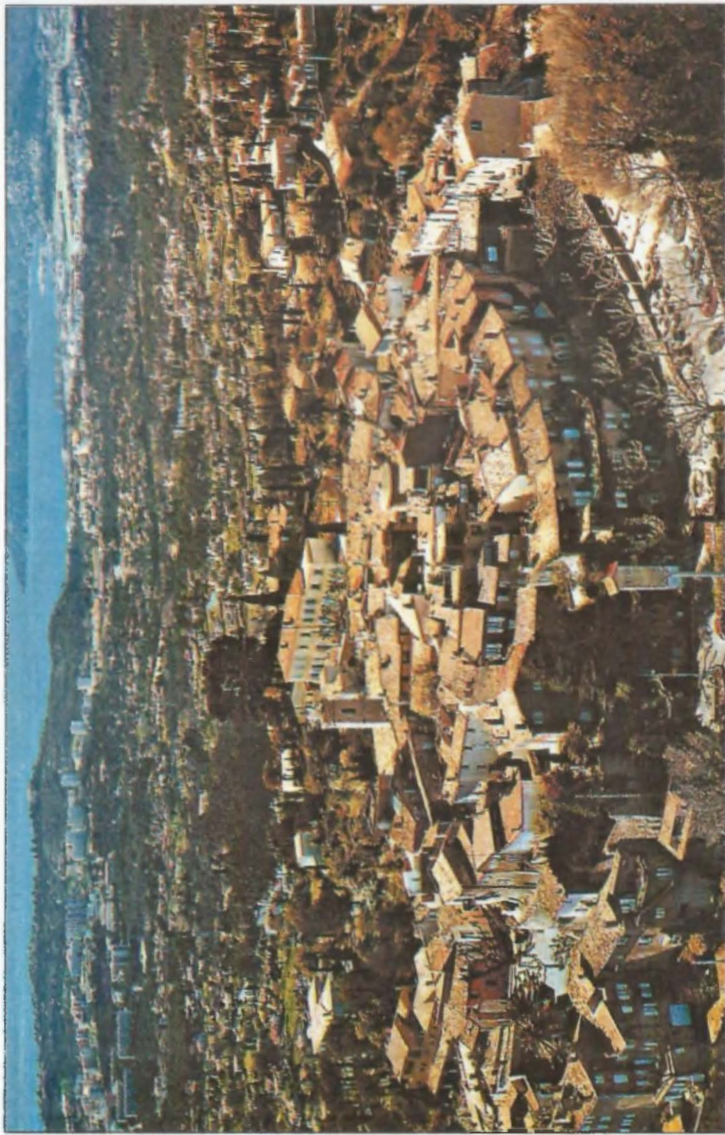
★ Paris "MADELEINE KİLİSESİ"... Sütunların üzerinde Latince yazılar
var. Madeleine, Magdalenae şeklinde yazılmış.

EURO DISNEY (Marne-la-Vallée). Burada insan kendini ebedi bir çocuk gibi hissediyor... (Bu fotoğrafı tiyatrocusu sevgilim çekmişti.)

❁ MOUGINS'de yüzlerce yıllık taş evler ve daracık "Çiçek Sokakı"... Oradan ayrılmak istememişim.

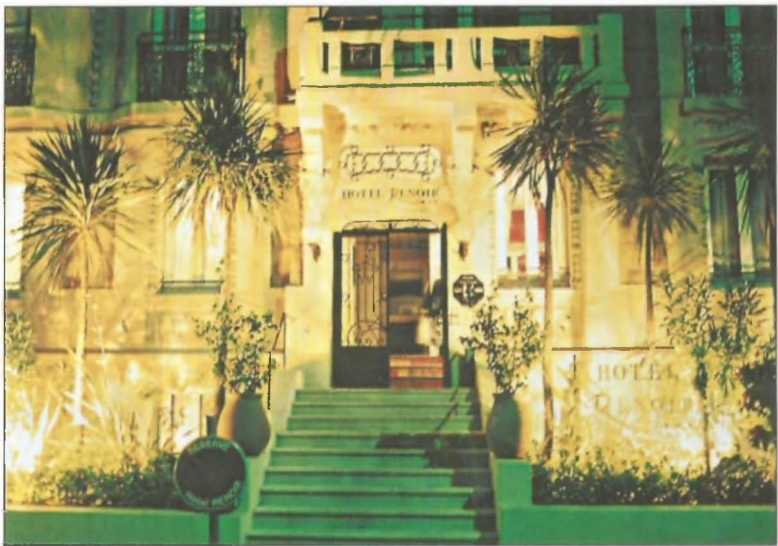
◆ Dağlardaki MOUGINS kasabası... Böyle bir yerde yaşamak cana can katar. (Arkada Mandelieu kasabası ve l'Esmerel dağları)

✿ "LÉRINS" adalarında bir sokak... Her yer böyle çiçekler içindeydi.

★ Burası da "VENCE"... Dikkat edin, her şey bu kasabalarda aynı. Dar ve balişesiz sokaklar, taş evler ve her tarafta saksılar, çiçekler...

★ CANNES'daki yeni takıntımız: HOTEL RENOIR.

❁ "St. JEAN-CAP-FERRAT"da "PETIT TRAIN" ile. Bu küçük trencikler, bu kasabaları gezmek için ideal.

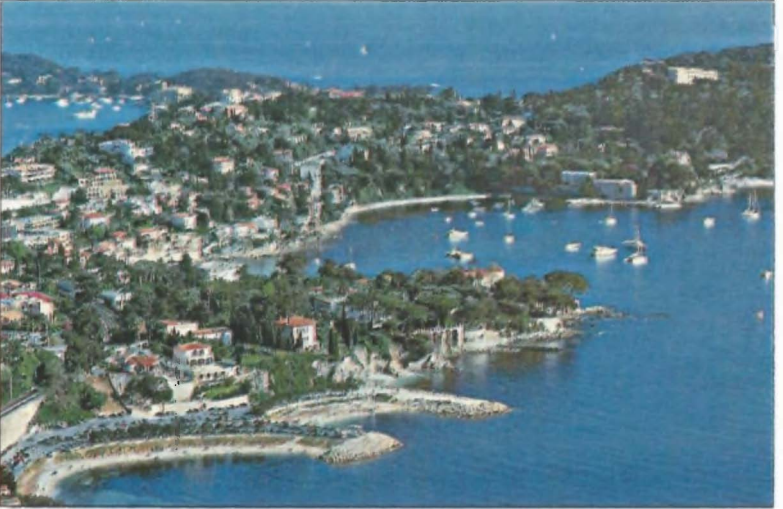
★ CANNES'da belediyenin önündeki meydan... Bizim belediyelere "örnek" olarak sunulur!

◆ CANNES plajları ve en keyifli piyasa caddesi "LA CROISSETTE". Siyah kubbeli bina, ünlü "Carlton Otel".

★ ANTİBES'de "Haut Castelet" Sokağı... Tıpkı "bizim" sokaklara ben-
zıyor, di-mi?!

◆ St. JEAN-CAP-FERRAT, Akdeniz'e uzanan bir yarımada üstünde
kurulmuş. Buralara doğa çok cömert davranmış, ama insanları da
bunun değerini biliyor.

◆ Burası Manş Denizi'ndeki sanki bir piramit ada.

◆ Med-cezir olayı sırasında sular çekildiğinde MONT St. MICHEL, Victor Hugo'nun dediği gibi "Çölün ortasında bir piramite benziyor."

★ *NORMANDİYA sahillerine giderken bir köy! Evet, burası bir köy meydanı. İnsan inanamıyor di-mi?*

✿ *Manş Denizi'nde MONT St. MICHEL.*

★ İşte bir kez keşfettikten sonra vazgeçemediğimiz "HOTEL SUISSE". (Broşürlerinde "PRIMOTEL SUISSE" yazar.) NICE'de tüm koya ve şehre bakıyor. Hele en üst 2 katın manzarası!...

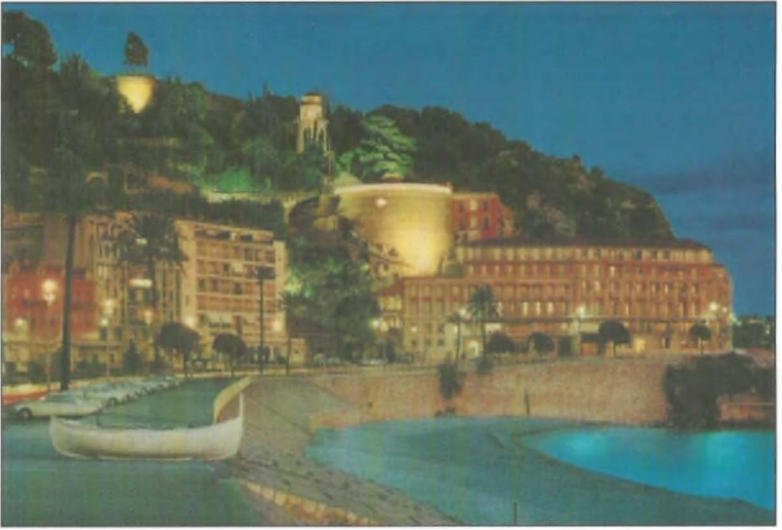
◆ Bu kartpostalı kitapçıdan almıştım. 1900'lerin başı... Süslü koca şapkalı kadınlar piyasada... Arkada "PRIMOTEL SUISSE", ünlü CHÂTEAU' nun dibinde aynen duruyor. Onca zamandır bir kat bile eklenmemiş. Ya bizde olsaydı?!

★ St. MALO... Manş Denizi'nde med-cezirden nasibini almış, suları çekilmiş denizde yürüyen insanların doldurduğu bir plaj. (Sol arkada şehrin eski tarihi kısmı)

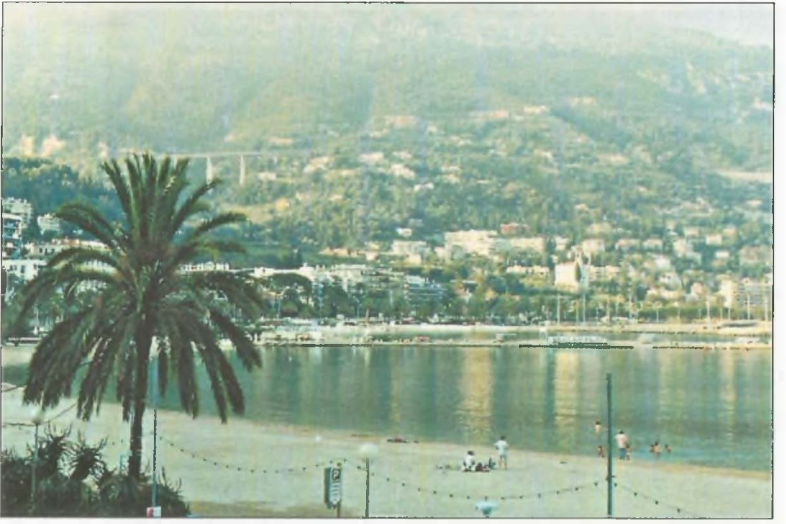
◆ Alp Dağları'nın eteklerindeki "parfüm" şehri "GRASSE"...

◆ Çarşıda satılan kartpostallarda da kalmaya bayıldığım "PRIMOTEL SUISSSE", CHÂTEAU'nun dibinde tüm güzelliğiyle görülüyor.

★ Otelin önü ve arkada BAIE DES ANGES (Meleklerin Koyu).

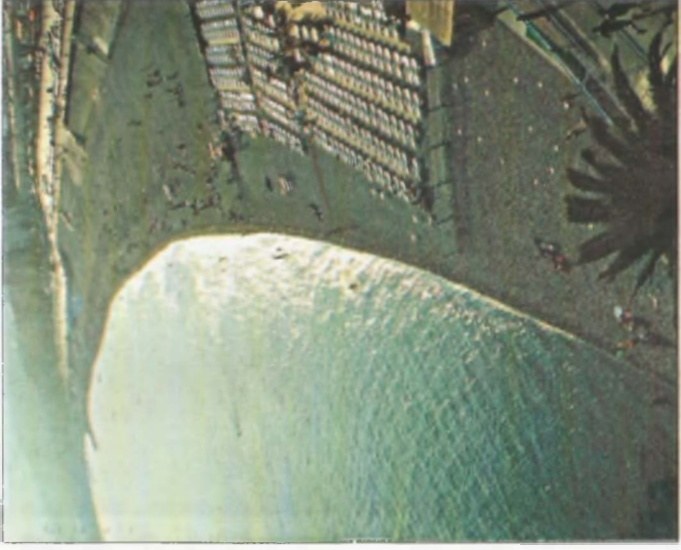
★-❀ İtalya sınırındaki MENTON... Côte d'Azur'un kıyıdaki son şehri... Dumanlı dağlara bakarak şehrin içindeki plajda güneşlenip böyle bir koyda yüzmek müthiş bir şey.

★ "LE SUQUET"de birbiri ardına sıralanmış restoranların doldurduğu sokaklardan biri... Gökyüzünün aydınlık olmasına bakmayın, saat geç ve yemek saati.

❁ Alp Dağları'nın kasabalarını gösteren kitabı aldığım, içimden bir ses beni ille de St. PAUL'e çağırıyordu. Ve orada "Marcel olayı"nı yaşadım.

★ NICE'te yıllardır kalmaktan vazgeçemediğim "PRIMOTEL SUISSSE"nin balkonunda otururken manzaranın fotoğrafını çektim. Oteli methetmekte haksız mıyım?

Seyirciler tribünlere çıkmak için 24 yürüyen merdiven kullanacakmış. Ayrıca iki bin kişinin yemek yiyebileceği bir restorana, 478 tane de soğuk-sıcak içeceklerle, sandviç falan gibi şeyleri satan büfeler de hizmet verecekmiş.

Ülke ekonomisine 229 milyon pound (sterlin) katkı sağlarken, 2100 kişiye de iş imkanı sağlayacakmış.

"Wembley"i dünyanın diğer önemli stadlarından olan Madrid'deki "Bernabeau" stadyyla karşılaştıracak olursak, tiyatrocunun eski sevgilimle gittiğimiz bir İspanya seyahatinde öğrendiğimize göre, buranın seyirci kapasitesi de hatırladığım kadarıyla 87.000 kişiydi.

Madrid'deyken sevgilim ille de "Bernabeau" stadını görmek istemişti. Gruptaki erkek arkadaşlarıyla birlikte, Madrid'in en ünlü caddelerinden olan "Gran Via"daki otelimizden çıkıp bir taksiye binmiş, "Castellana" bulvarındaki stada gitmiştik ama stad kapı duvardı da, sevgilim içeri girmeye kararlıydı.

Valla n'aptı-n'etti, kapıdaki görevli adama kapıyı açtırdı. Her maçta binlerce insanın bağırdığı ve sahada futbolcuların koştuğu stadın böyle bomboş olması içimi ürpertti. Sevgilim boş koltuklar arasında dolaşmış, ben de onun fotoğraflarını çekmiştim.

Sahaya da inmek istemişti de adam izin vermemiş, az sonra da bize "yallah"ı çekmişti. Zaten adamın üst kademesinde görevli olanlar duysaydı, onlar da adama "yallah"ı çekti ya! Ama yine o kahrolasica para gücünü göstermiş, adama verilen sıkı bahşiş kapıları açtırmıştı.

Barcelona'da da sevgilim "Mountjuic" tepesindeki "Olimpiyat "Stadını" da görmek istemişti ama orada kapıları açtırmaya bahşiş de yetmemişti. O da stadın kapısının önünde çektiğim fotoğraflarıyla yetinmek zorunda kalmış, ünlü "Rambla" caddesindeki otelimize çocuk gibi suratını asarak dönmüştü.

Lale'yle "Monaco"ya gittiğimiz seferlerden birinde de, "Fontvieille" semtindeki Prenses Grace'in açtığı "Roseraie" yani gül bahçesini gezerken de, az ötedeki "Avenue Castellans" üzerinde bulunan "Louis II" stadını görmüştük.

O zaman bilemezdik, aslan GS'nin bu stad da "Real Madrid"i yenerek Şampiyonlar Şampiyonu Kupası'nı alacağını...

Dönelim yine "Wembley"e... Dünyanın en ünlü stadlarından olan "Wembley"de futbol karşılaşmalarından başka, önemli jimnastik müsabakalarına, buz hokeyi, boks ve basketbol maçlarında ev sahipliği ettiği gibi, dünyanın en ünlü pop şarkıcılarını da ağırlıyor. Dünya starları burada konserler veriyor.

Londra'da bir başka stad da Londra'nın doğusundaki "Dockland" bölgesinde bulunan "London Arena". Burada İngiltere futbolunun dahili maçları yapılırken, "Londra'nın ünlü basket takımı "Londra Leoparları" da maçlarını burada oynuyor. Ayrıca boks maçlarıyla, önemli müzik olayları da burada gerçekleşiyor.

Bir de "Crystal Palace National Sports Centre" var. Şehrin güneyinde... Burada önemli şampiyona karşılaşmaları ve atletizm müsabakaları gerçekleştiriliyor.

Burayla ilgili bir anımı anlatarak Londra'ya veda edeceğim.

Yine bir Londra seyahatinde, Lale, Nermin, ben "Marble Arch"taki evimizden çıktıktan sonra, ne edelim, nereye gidelim, yoksa bir sinemaya mı girelim diye düşünene, konuşa gelmişiz "Oxford Meydanı"na. Yağmur da ha yağdı, ha yağacak. Tam "Regent. Caddesi"ne saptık ki, 137 no.lu bir otobüs geldi. Biz de o sıra da duraktan geçiyoruz.

"Hadi kızlar bu otobüse atlayalım Allah ne verdiyse gidelim. Hem semtin adı da güzel: "Kristal Palas". Ay sırça köşk gibi. İnşallah iyi bir yere gidiyoruzdur," dedim ve kendimizi otobüste bulduk.

Londra'da daima gittiğim ilk gün hemen bir "Travel Card" edinirim. Bir vesikalık resim verirsiniz, bir de Londra'nın dört bölgesinden hangisine ait kart istediğinizi sorarlar. Her bölgenin fiyatı giderek artar. Ben dört bölgeselik alırım. Çünkü Londra'nın en dışlarına da gittiğim için işim kolaylaşır. Üstelik bu kart, hem Underground'da, hem otobüs-

lerde, hem de dört bölge içindeki demir yollarında geçerlidir.

Her seferinde kızlara da "Travel Card" aldırırım. Hemen otobüse attık kendimizi. Şoföre "Crystal Palace"da ineceğimizi söyleyip, otobüsün ikinci katına çıktık. Otobüs bomboştı. Sanki özel olarak kiralamıştık.

Uzun süre hiç kimse binmedi otobüse. Şoförde kaptırıp gitti. Yağmur da başlamıştı. Otobüsün camından süzülen yağmur damlalarının arasından seyrettiğimiz başka bir Londra'ydı.

Rengârenk çiçeklerin, çiçekli ağaçların, sarmaşıkların ahenk içinde sarıp sarmaladığı iki katlı kırmızı tuğla evelelerin arasındaki yollardan geçerken hava sanki ağlıyor, bizse gülüşüyorduk.

Nihayet bir duraktan, yağmurdan ıslanmış beş genç pür şamata bindiler otobüse. Üst kata çıktı onlar da. O ana kadar otobüs sadece bize ait olduğundan (şoförü saymazsak), kendimizi adeta ev sahibi gibi hissedip gençlere merhaba dedik.

Ve onlara çantamızdaki çikolatalardan ikram ettik. Hani neredeyse, birimiz kalkıp çocukların ellerine eski Türk usulü kolonya dökecek, diğerimiz kalkıp kahve pişirecek!

Bir misafirperverizki, sormayın gitsin!

Gençlerden biri Kenya, ikisi Fas, biri İtalya, biri de Sırbistan'dan buraya gelmişler, "Crystal Palace"daki lisan okulunda İngilizcelelerini geliştiriyorlarmış.

Benim Fas'ı bilmem, Fas'lı çocukları, İtalya'yı biliyor olmamız da İtalyan kızı pek sevindirdi. Oğlanlar "Mara-kech"tendi. Ben hemen Fez, Meknes, Rabat, Casablanca, Marakech bilgilerimi ortaya dökünce, oğlanlar pek sevindi. Onlar Fas'lıyılar ama Casablanca'yı görmemişlerdi.

İtalyan kız, Antalya-Kemer'de tatil yapmış. Çok beğenmiş. Biz de buna pek sevindik. Milano'lu kız benim İtalya'nın dörtte üçünden fazlasını görmüş olmama şaşır-
dı. Derken hemen İtalyanca eski repertuardan şarkılar attırmaya başladım. Kız da söylüyor benimle.

Herhalde şarkıları ve kahkahaları duyan şoför de alt kattaki bölmesinde otobüsünü sürerken "Galiba yukarıda parti var. Keşke ben de katılabilsydim," deyip eminim bizi kışkanıyordu. Zira bir ara otobüs öyle hızlı gitmeye başladı ki, hepimiz bir yana savrulduk. Herhalde adam bizi cezalandırıyordu!

Nihayet "Kristal Palas"a geldik ama ortalıkta ne kristal, ne de palas vardı. Ama her yan yemyeşildi. Çocuklarla vedalaşıp ayrıldık.

Seyahatlerde kısacık da olsa tanışıp sohbet ettiğim insanlar beni zenginleştiriyor. 18 kez Anadolu'yu turnelerle dolaşıp, kendi insanlarımin ne kadar renkli olduğunu görmüş mutlu olmuştum. Değişik lehçeler, değişik tipler, değişik inançlar... Dünya insanlarını da tanıdıkça zenginliğim kat kat artıyor.

Tanrım bu zenginliği benden almasın.

Hoşçakal İngiltere... Görüşmek Üzere!

BU ÜLKEDEN ayrılmadan önce, sizi bir de "Galler Bölgesi"ne götürüyüm istedim. Hani Lady Di, Prens Charles ile evlendikten sonra "Galler Prensesi" olmuştu ya... "Princess of Wales".

"Wales-Galler"in, zengin ve kendine özel kültürü ve Keltçe konuşan insanlarıyla ülke çapında nam saldıgını duymuştum. Kilometrelerce uzayan kumsalları, canlı sahilleri, kozmopolit şehirleri varmış. Çok isterdim "Cardiff'i göreyim ama olmadı.

"Cardiff'e "Wales" bölgesinin başkenti diyorlar. Buradaki kalenin geçmişi 2000 yıllıkmış. Bu şehire güzellik katan "Cardiff Koyu" da turistlerin ilgisini çeken eğlenceleri, gece hayatı, kulüpleri ve barlarıyla çok cazip bir şehirmiş. Londra'daki otel resepsiyonunda çalışan ve bir süre Cardiff'te bir otelde çalışmış olan İngiliz arkadaşım Julian anlatmıştı. (Julian çok sevimli bir gay'di.)

"Londra'da kaldığım zamanlardan birinde, o yıllarda söylediğim şarkıların bestecisi olan arkadaşım Melih Kibar, Galler'in ikinci büyük şehri olan "Swansea"de master yapıyordu. Haa, Melih aslen kimyagerdir. Daha önceki yıllardan beri pek çok şarkıma söz yazmış olan Çiğdem'le (Talu) ile Melih, "Swansea"ye gidip Melih'e ev tutmuşlardı. O şehrin güzelliğini anlata anlata bitirememişti Çiğdem.

İşte Londra'da olduğum bir sıra, Melih'le telefonlaşıp anlaşmıştık. "Swansea"ye gidecektim ve o beni tren istasyonunda karşılayacaktı. Londra'nın batısına doğru yaptığım tren yolculuğundan sonra istasyonda indim ki, ortada ne

Melih var, ne Kibar! Hayır ev adresi de yok elimde! Ayrıca o zamanlar elde cep telefonu da yok! İstasyonda salak gibi beklemeye başladım.

Hani adeta, filmlerin istasyon sahnelerinde beklediği adam bir türlü gelmeyip de salak gibi ortalarda kalan oyuncu kadın gibiyim! Yapacak bi şey de yok. Civardaki bir cafe'ye oturdum. Bir yandan da istasyonun önünü tarassut altında tutmaktayım!

Nihayet Melih arabasıyla geldi. Beni arıyor. Hıh! Biraz da sen ara bakalım!

"...Kız, beklediği adam gelmeyince, çaresiz bir cafeye oturup bir kahve söyler. Üşümüştür. Soğuktan morarmış ince parmakları ile titreyerek fincanı tutmaya çalışır. O da ne? Evet evet, beklediği adam nihayet gelmiştir. Önce hemen fırlayıp "Bur'dayım!" diye bağırmayı düşünür ama sonra vaz geçer. Biraz da adam onu göremeyince üzülsündür. Oh ol-sundur!"

Heh, heh, hee! Alın size kelek bir film sahnesi. Yazıyorlar ya böyle şeyler. Biraz gülelim diye ben de yazayım öyle salak bir sahne dedim.

Tabii hava ne soğuktu, ne de ben titriyordum. Hemen Melih'e seslendim. Meğer üniversiteye uğraması gerekmiş. İşte böyle zamanlarda cep telefonu gerçekten bir nimet. Ama öyle sokaklarda görgüsüzce avaz avaz geyik muhabbeti yaparak konuşmak için değil tabii!!!

Melih önce beni arabasıyla dolaştırdı. "Swansea", "Gower Yarımadası"ndaydı. Ve burada çok güçlü med-cezir, yani erotik adıyla(!) gel-git hareketi yaşanmaktaydı.

Hani bugün deniz kenarındaki bir otele giriş yapsanız, ertesi sabah kalktığınızda denizin taaa uzakta olduğunu görürsünüz:

"O ne yav? Kim beni taşıdı başka otele? Nasıl oldu? Ne zaman oldu? Nöbetçileer!" diye paniğe kapılabilirsiniz ama bu doğa hareketi ummadık zaman da gelip, ummadık zamanda da gidiveriyormuş!

Bu gel-git hareketini, Lale'nin ağabeyi Selami'yle gittiğimiz Fransa'nın Manş Denizi kıyısındaki St.Malo ve Mount St.Michel kasabalarında da bizzat görüp yaşamıştım. (Sonra anlaticam.)

Melih'in nefis bir evi, çok da tatlı, tuhaf bir Gal lehçesi ile İngilizce konuşan yaşlı karı-koca bir ev sahibi vardı. Odasının duvarlarına beste yaptığı şarkıcıların plak kapaklarını asmıştı. Tabii çoğu Erol'la (Evgin) bana ait plaklardı. Çünkü en çok şarkıyı Erol'la bana yapmışlardı.

Evde Melih piyano çalmış, ben de şarkılar söylemişim. Ev sahibi kadın bayılmıştı. Sonra gelcekle ilgili müzik projelerimizden konuşup; Çiğdem'in de kulaklarını bol bol çınlatmıştık. Hey gidi...

Melih-Çiğdem-ben... Birlikte yaptığımız Polonya seyahatimiz vardır. Unutulmaz anılarla dolu... Sopot Festivali'ne gitmiştik. 10 gün boyunca Varşova, Gdansk, Gdnya ve Sopot'da muhteşem eğlenmiştik. "Wchzsykcykwhznsky"(!) tarzındaki sokak ve cadde adlarına ne gülmüştük... Zodiac cafe... Chopin'in heykelinin bulunduğu park... Sırf nefesli sazlardan oluşan orkestranın harika şarkılar çaldığı o nefis Caba-ret... Hey gidi...

Şimdi artık Çiğdem yok. Çoook uzaklarda. Belki Cenk'le birlikte. Kimbilir... Cenk'i karşılamıştır o... Cenk korkmasın diye... Eskiden Cenk, Çiğdem, Melih benim evde ne matrak müzikli geceler yaşayıp gülerdik. Melih ve Cenk'le birlikte olup da gülmemeye imkân var mıydı?

Bunları yazarken bile o günleri ne kadar özlediğimi fark ettim. Bir daha asla geri gelmeyecek olan o günleri... Asla...

Melih son zamanlarda turizm dalında, büyük otellere animasyon organize ediyor. Son görüştüğümüzde söylemişti. Artık eskisi gibi sık görüşemiyoruz.(?)

Çiğdem'in kızı Zeynep (Talu) ile aldıkları karara göre, Çiğdem'le birlikte yaptıkları şarkıları ne bana, ne Erol'a ve ne de eskiden şarkı yaptıkları arkadaşlara vermeyeceklermiş. Zaten en çok şarkıyı Erol'la bana yapmışlardı dedim ya.

Umarım, eski güzel yılların hatırına, hiç olmazsa bir-iki şarkıyı çıkacak olan CD ve kasetim için verirler... Umarım...

Çiğdem, o şarkıların sözlerini yazarken, o şarkılarda benim aşklarımı, hüznlerimi, kıskançlıklarımı, kızgınlıklarımı, özlemlerimi anlatmıştı. Bana ait bu duyguları benden başka kim hissedebilir ki?

Umarım verirler bana, hiç olmazsa bir-iki şarkımı... Çiğdem de o şarkıların yeniden, aynen, onun yaşadığı o eski yıllardaki gibi gündeme gelmesini isterdi. Kızı Zeynep ve Melih de hiç olmazsa bir-ikisini vermeye evet diyeceklerdir. Umarım...

Neredeeen nereye geldim yine... Nükhet'in o güzel şarkısında dediği gibi: "Anılar, size borcum yok artık!"

Gece Melih beni "Swansea"nin batı kıyısındaki "Mumbles"a götürmüştü. Deniz kenarında hiç aralıksız olarak dizilen oteller, cafe'ler, barlar, restoranlarla eski rıhtıma doğru uzayan capcanlı bir yerdi "Mumbles". Swansea, böylece o güden sonra anılarımdaki yerini aldı. Bir daha gitmedim Swansea'ye.

Görmek isteyip de bir türlü gidemediğim diğer şehir de "Liverpool"dur. Rüzgârlı bir ağustos gecesinde Kont Drakula'nın yelkenli, üç direkli gemisiyle Whitby sahiline demirlediği efsanede, söylenirmiş. Onun için de bu kuzey topraklara göller ve Vampirler ülkesi deniyor.

Ayrıca, Romalı'lardan tutun da, Normanlar, Saksonlar, hatta Vikingler de bu topraklarda iz bırakmışlar. Kuzey bölgesinin, İngiltere topraklarının en büyüleyici bölgesi olduğu daima söylenir. İnşallah Tarım bana buraları görmeyi de nasip eder.

"Liverpool" "The Beatles"ın şehri. İngiltere'nin kuzeyindeki bu şehirden çıkan dört genç adam, ben Ankara Koleji'nin tıfıl bir öğrencisiyken, "She Loves You Yeah Yeah Yeah" diye dünyayı sallıyordu. İlk çıktıkları günden beri taparım bu "dörtlüye ve şarkılarına"... Hemen hemen bütün plakları bedeye vardır. Çocuk yaştaki hayranlığım, bu yaşa geldim hâ-

lâ hiç değışmedi. Konserlerimde de bir-iki Beatles şarkısı söylemeyi severim.

Burada turizm acentalarının düzenlediğı "Magical History Tour" diye adlandırılan bir turla (Magical Mystery Tour ise onların en ülü şarkılarından), "The Beatles" tarihini öğrenebiliyor, "Albert Rıhtımı"nda da "The Beatles"ın ilk kez sahneye çıktığı "Cavern Club"ı geziyormuşsunuz.

Ben Londra'da yapılan böyle bir Beatles turuna eskiden katılmıştım. Onların şarkılarının kayıtlarını yaptıkları stüdyolara falan götürmüşlerdi. Bu tur hâlâ Londra'da yapılmakta. Meraklılarına duyurulur.

Bu "Cavern Club"ı eski yıllardaki gibi yeniden düzenleyip, artık bir elemanı yaşamayan, diğerk ikisi müziğı bırakmış, sadece elemanlarından Paul Mc Cartney'in müziğı devam ettiği bu efsane grubu; 2000'li yıllarda, hâlâ yaşatmaya, yeni kuşaklara onları anlatıp tanıtmaya ve insanları şarkılarıyla mutlu etmiş olan bu müzisyenleri insanlara utturamaya çalışıyorlar

Ama bizimkiler na'par? Unutmayı sever! Bir yılda ne-redeyse depremzedeleri bile unuttuk, değil bu dünyadan göçüp toprak altına gitmiş sanatçılarımızı hatırlayalım! Toprağın hâlâ üstünde olan değerli sanatçılarımıza bile ne yazık ki değer verilmeyen bir ülkede yaşıyoruz.

Sadece bol keseden, manalı-manasız herkese ödöl dağıtırız! Havaalanlarının Vip salonlarından geçmeye, bando eşliğinde gömülmeye yarayacak olan ödülleri!!!

Sağ olasin Yüce Meclis!

Sağ olasin Hükümet!

Ve en bi sağ olasin Kültür Bakanlığı!

Sonu Gelmeyen Keşif: Cote d'Azur

FRANSA başlığını görünce Paris'ten yazmaya başlıyacağımı sandınız, değil mi? Imm-mmhh! Fransız Riviera'sından başlamaya karar verdim.

Yazarken bile, "Cote d'Azur"ün sıcak güneşini, tüm vücudumda hissedebiliyorum. Yirmi beş yıldır buralara giderim. Bir dönem, başka yerlere daha çok takıldığım için, bu güzel yerlere mola vermiştim. Son yıllarda yine fena takılmaya başladım Cote d'Azur'e. Gidenleriniz benim kadar buraları didiklemiş midir, bilemem. Ama görmeyenleriniz için çok sıkı anlatacağımı biliniz.

"Mavi Kıyıları"nın bir diğer adı da, "Fransız Riviera-sı"dır. Batıda St.Tropez'den, doğudaki Menton'a kadar uzanan bu kıyılarda yer alan en büyük şehirler "Cannes, Antibes, Nice ve Menton"dur. "Monaco" da tabii ki en büyük şehirlerdendir ama küçük "Monaco Prenslığı"nin iki şehirciğinden biridir.

Yine batıdan doğuya doğru peş peşe sıralanan ünlü kasabaları da yazayım: St.Tropez, St.Raphael, Ste.Maxime, Théoule-sur-Mer, Le Cannet, Juan-les-Pins, Villefranches, St.Jan-Cap-Ferrat, Beauleau-sur-Mer, Cagne-sur-Mer ve Monaco'daki Monte Carlo (Artık buna kasaba demeyelim. Zira Monaco'da zaten beş tane semt ya da bölge var.)

Bir de iç kısımlardaki şehirler var, Fransız Alp'lerinin eteklerinde: "Grasse", "Vence" gibi... Birçok da kasaba var, her biri birbirinden güzel: "Mougins, St.Paul, Eze, Peillon, Saorge gibi...

Alp'lerin eteklerindeki sivri dağ tepelerinde, hatta kasabaların neredeyse ucunda yüzyıllar önce kurulmuş bu kasabalar, dış dünyadan uzakta, adeta doğa tarafından izole edilmiş gibidir. Soğuktan üşümüşçesine birbirlerine sokulmuş, destek istercesine birbirlerine yaslanmış uçuk sarı, bej, terecotta gibi iç açıcı renklere boyanmış taş evlerin arasındaki arnavut kaldırımli sokaklar öyle dardır ki, hani neredeyse bir pencereden elinizi uzatsanız karşı evin duvarına değebilirsiniz.

Evlerin bahçesi yoktur ama bu kasabalara varana kadar ağaçlarla dolu patika yollardan geçersiniz. Zaten dağlar, tepeler ağaçlarla doludur. Bahçesi olmayan evler, kapı önlerini, pencerelerini, sardunyalarla, renkli çiçeklerle, sarmaşıkla doldurmuşlardır. E-millet bizim gibi doğa düşmanı değil!

Buralarda en şaşılası şey, benim gördüğüm tüm kasabalarda tüm evlerin, sokakların taaaaa asırlar öncesinde yapıldığı şekliyle günümüze kadar gelmiş olması. Bu kasabalar bizim olsaydı hepsinin çoktan mokunu çıkarır, her tarafı yıkar, o sözde modern ama aslında sevimsiz görünümlü çirkin betonları dikerdik!

Bu kasabalarda yüzyıllardır kimbilir kimlerin yürüyüp geçtiği ve hâlâ birilerinin yürüdüğü bu arnavut kaldırım yolları da söküp (İstanbul'a yaptığımız gibi), çürük-çarık asfaltları döker, ihaleleri alan birilerini zengin ederdik!

Ama bu kasabalarda yaşayan, üstelik zengin bir yaşantıları olan insanlar, tarihlerine sahip çıkıp, her yeri olduğu gibi saklamışlar. Kendilerine atalarından kalan mirasları olduğu gibi kabullenip, onunla yetinmeyi bilmişler.

Bu kasabaların değil yollarına araba girmek, arabalar kasabaların dışında bırakılıyor. Oralara varabilmek için belli bir yerde arabadan inip, tabanvaya kuvvet yokuş yollarda, hatta patikalarda yürüyorsunuz. Bu kasabaların nakliye aracı sadece katırlar ve bazı yerlerde de onların çektiği küçük arabalar...

O kadar. Çünkü yolların pek çok yeri basamaklı. Zaten

pek çoğu öyle dar ve dönemeçli ki, buradan katırın arkasına takılacak bir araba bile geçemez.

Buna benzer bir yeri de Fas'ın "Meknes" şehrinin sur içindeki yollarında görmüştüm. Katırlar yük taşıyordu. Onca kalabalığın arasında yol almaya çalışan katır sürücüleri Arapça bir kelime söylüyorlardı, hani bizim, "Dikkat, yağlı boya!" dediğimiz gibi.

Ama Fas'ın dar sokakları hep kalabalık ve gürültülüydü. Cote d'Azur'un kuzeyindeki dağ kasabalarında durum farklıydı. Bu kasabalar, sessiz, sakin, tam kafa dinleyecek, doğa ile tarih ile iç içe yaşayan kasabalardı.

Bu kasabalarda Lale'yle dolaşırken düşünmüştük, acaba yüzyıllar önce bu kasabalar neden böyle kartal yuvası misali dağların tepelerine yapılmış diye. Sonra, bizim kahvelere benzer tarzdaki ama gürültüsüz tertemiz cafelerde oturan yaşlı kasabalı amcalara "bonjour" deyip, bu merakımızın cevabını sormuştuk. Pantolonunu tutan lastiklere parmaklarını geçirmiş, başında eski fötr şapkası ile oturan bir amca, sigarası dudağınayken gidermeye çalışmıştı bizim merakımızı.

"Atalarımız, düşmanlarımıza karşı kasabalarımızı koruyabilmek için böyle ulaşılması zor tepelere kurmuşlar kasabalarımızı," demişti. Bir diğer amca da beyaz saçlarını kaşıyarak lafa girmiş:

"O zamanlar buraları yöneten feodal efendilerimiz, halkı daha kolay yönetmek, bir arada tutabilmek ve kontrol edebilmek için kasabalarımızı böyle kayaların üstüne, dağların tepelerine kurmuşlar," demişti. Bu cevap daha açıklayıcıydı.

Bu kasabalarda dolaşırken, labirent gibi dar sokaklarda kaybolmak işten bile değil. İnlen çıkan merdivenli yollar, loş, hatta karanlık kemerli yollar, üzeri kapalı tünel gibi geçit yollar arasında kaybolursanız, çalarsınız bir evin kapısını ve yardım isteyip, yol sorarsınız. Ama bence, biraz dikkat, biraz da yön duygunuzu çalıştırırsanız buna gerek kalmaz.

Ama klostrofobisi olanlar, yani kapalı yerde durmaya

dayanamayanlar, buralarda huzursuz olabilirler. Ayrıca, bazı kasabalara giderken uçurumlu yollardan geçildiğinde, sonra da yürüyerek çıkmak zorunda kaldığınızda da, vertigonuzun, yani yükseklik korkunuzun olmaması gerekir.

Bu kasabalardaki kiliselerin bazılarının dış duvarları panolar halinde, sanki kocaman bir tuvalmiş gibi, canlı renklerle süslenmiş, Pellion'daki kilisenin duvarına İsa'nın çocukluğu resmedilmişti.

Sonraki zamanlarda bu öyle benimsenmiş ki, ünlü ressam Matisse "Vence"daki, Jean Cocteau "Villefranche"daki (Hatırlarsanız Londra'nın Soho semtindeki Çin mahallesi-nin ucunda bulunan kiliseyi de Cocteau'nun resimleriyle, desenleriyle süslediğini yazmıştım), Tobiasse'da "Le Cannet"deki kiliselerin dış duvarlarını ünlü fırçalarıyla süslemişler.

Bunları görmek çok hoştu. Çünkü alışılmış olan, kiliselerin içlerindeki duvar ve tavan süsleridir. Ama dış duvarların rengârenk boyanmış olması gerçekten çok hoş.

Bu kasabalarla ilgili bazı bilgileri yeri geldikçe yazacağım.

Biz şimdi inelim yeşil dağlardan mavi kıyılara.

Dağ kasabalarının yüzlerce asırdan bu yana gelen mütevazı yapılarına karşın, kıyılardaki göz kamaştıran ve yirminci yüzyıl çizgisi "Belle Epoque" tarzının ihtişamı yansıtılarak yapılmış şık binalar ise zenginliğin göstergesidir. Bu şaşıaalı binaları yapan mimarlar, adeta kendi rüyalarını, fantezilerini gerçekleştirip, sanki Arap gecelerinde pırıldayan İtalyan sarayları, ya da masal kaleleri ile Hint destanındaki saraylar misali aşırı süslü binalar yapmışlardır.

Cannes'da, Nice'de, Monaco'da, Menton'daki denize karşı yapılan oteller adeta saray gibi inşa edilmişlerdir. Bu otellerin ön cephelerindeki süslerden ve bina içlerindeki ihtişamdan bunu hemen hissedersiniz.

Mesela ilk aklıma gelenler; Nice'deki "Negresco, Westminster ve Excelcior" otelleri, Cannes'daki "Carlton ve Martinez", Antibes'deki "Eden Roc", St.Jean-Cap-Ferrat'daki "Grad Hotel" Monaco'daki "Hermitage ve Hotel de Paris"...

Bu ihtişamın örneklerinden olan bazı "rüya evler"i de

turistler gezebiliyor. "Beaulieu-sur-Mer"de adeta bir kayanın yüzeyine yapışmış gibi duran villa "Kérylos" bunlardan biri. Çevresindeki bahçe adeta denizin dalgalarıyla yıkanacak kadar denize yakın düzenlenmiş.

Sonra, St.Jean-Cap-Ferrat'da "Barones Ephrussi de Rothschild"ın çilekli pasta gibi görünen pembe evi de ziyaretçilere açık. Ama buraya gidebilmek için biraz yol yürünüyor. 14., 18., 19. yüzyıllardan kalma tablolar, heykeller, halılar, porselenler, mobilyalar bulunan bu muhteşem villanın bu kadar uzak olduğunu bilmiyorduk. Yürü yürü bir türlü ulaşamayınca, Lale durup, "Acaba geri mi dönsek?" demişti de çok gülmüştük. Çünkü gelmiştik ve pembe ev az ilerimizde tüm güzelliği ile duruyordu.

Bu yörenin manzara zenginliğine de diyecek yok hani. İster Fransız Alp'lerinin eteklerine-tepelerine tırmanıp dağların, gizemini yaşayın, isterseniz de kıyılara inip masmavi gökle denizin kucaklaşmasını seyredin.

Bu yörede çiçeklerle bezenmiş bahçeler, Akdeniz havasını bize hissettiren kaktüsler, palmye ve okalıptüs ağaçları birbirleriyle öyle güzel kaynaştırılmış ki, bunların arasındayken, yanında, civarında dolaşmak bile insanın içini mutluluk hissiyle dolduruyor.

Bu bölge, adeta Antalya'daki gibi. Şimdi deniz kenarındayken, kısa zamanda dağlarda olmanıza imkân tanıyor.

Az kalsın yazmayı unutuyordum. Dağlardaki "Grasse" şehri de 15. yüzyıldan beri "parfüm" yapımıyla tanınıyor. Biz Havva'ların olduğu gibi, Adem'lerinde vazgeçemediği o güzelim, çeşit çeşit baş döndüren kokular... 15. yüzyıldan beri buradaki parfüm yapımcıları, tüm dünyayı esans kokusuyla sarıp sarmalamayı sürdürüyorlar. (Yeri gelince "Grasse"ı anlatacağım.)

Ama bu yörenin ve tüm Fransa'nın en popüler salatasının malzemesini size yazmadan edemeyeceğim. Bu salatanın adı: "Niçoise Salatası".

Adını Nice'lilerden alan bu geleneksel salatanın içine başta ton balığı olmak üzere, ançüz, domates, yeşil biber, yeşil salata, iyice haşlanmış yumurta, siyah-yeşil zeytin ve

küçük doğranmış enginarı iyice harmanlayıp, bol zeytinyağını da üzerinde gezdirirseniz, "Niçoise"ınız yemeğe hazır olacak. Fransızlar bunu yemek öncesinde iştah açıcı olarak yiyorlar. Zaten koca bir porsiyon geliyor önünüze.

"Niçoise" dedim de... İlk kocam Attila Özdemiroğlu'yla Nice'de denize paralel uzanan "Promenade des Angles"de bir restorana girip, yemeklerimizi seçmiştik. Siparişi almaya gelen garsona iki soğan çorbası, iki Niçoise salata, Attila bir et yemeği, ben de karışık bir omlet söylemiştik. Ve tabii ekmek de istemiştik.

Garsonun gözleri açılmıştı. Hayretle bizi süzmüştü. E-ikimiz de inceyiz. Bunca şeyi neremize yiyeceğiz diye düşünmüştü herhalde. Oysa biz, Türk usulü düşünüp siparişimizi vermiştik. Evlerimizde çorbamızı, salatamızı, yemeğimizi yemez miydik?

Neyse, adam siparişi alıp gitmiş ve bir süre sonra sadece Niçoise salatalarımızla geri gelmişti. Attila adama salatalarımızı yemeğimizle birlikte yemek istediğimizi söylemişti. Adam yine şaşırarak gidip, yemeklerle geri geldiğinde aman Allaah! Garson, masada sipariş tabaklarını koyacak yeri zor bulmuştu.

Biz gayet bi Türk usulü olarak yemeğe çorbamız ve ekmeğimizle başlayıp, kocca kâseleri midelerimize lüpletirken, araya da salatalarımızdan yiyorduk. Tam o sırada yan masamızdaki kuaförden yeni çıktığı belli olan kısa beyaz saçlı – hiç unutmuyorum – açık mavi çiçekli elbiseli, inci kolyeli, inci küpeli, dudağı rujlu kadın, yemeği bırakmış, çatalı-bıçağı elinde kalakalmış bir halde bizim onca yemeği midemize indirmemizi hayretle seyrediyordu.

Şık ve paralı olduğu her halinden belli olan kadının önünde ise baktım, sadece o kocaman tabaklar içinde servis yapılan "Niçoise Salatası" ile beyaz şarap vardı. Kadın bir ara benimle göz göze geldiğinde, önce bana gülümsemiş, sonra "Bon apétit-afiyet olsun" demiş ve bana nereli olduğumuzu sormuştu.

"İstanbul" deyince "Oh Turquie" demişti. Bu kadar çok

yemek yiyip de nasıl da şişmanlamadığımızı sormuştu sonra da. Kadına dikkat ettiğimde, salatadan sonra sadece bir tatlı yiyip, bize iyi günler dileyip kalkmıştı. O gittikten sonra biz hâlâ yemeklerimizi bitirmeye uğraşıyorduk.

Ha, ben enginar hiç sevmediğimden ve vejetaryen olduğumdan Niçoise'ı evde yaptığımda onların yerine salatalık doğrarım. Tabii ton balğı ve ançüz de asla koymam. Diyeceksiniz ki o zaman bu salatanın ne özelliğı kaldı? Olsun, kalmasın. Siz niyete bakın. Ben "Niçoise" niyetine yiyorum ya!

Bu salatayı Fransa'da hangi restorana gidersem gideyim mutlaka ısmarlar, ama ton balıklarını yanımdakilere veririm. (Ayıklaması biraz zaman alıyor!) Ay bir de bol kepe koyarlar ki şu ton'u!

Bir de bizim dolmalar gibi, onlar da soğanın içine peynirle hazırlanmış bir malzemeyi doldurup, fırınıyorlar ve ançüzle süslüyorlar. Ançüz hariç, pek lezzetli oluyor.

Ya da kalın soğan halkalarını kızartıp, üzerine ançuez ve zeytin koyuyorlar. Görünümü çok hoş oluyor.

Bir de "Socca" denen bir pancake'leri var, bezelye unundan yaptıkları. Sonra bunu ekmek kırıklarına ve rendelenmiş peynire bulayıp kızartıyorlar. Bazen de kızartmayıp fırınıyorlar.

Yemek pişirmeyi ve yemeğı sevenlere...

Şimdi ağız tadıyla dolaşmaya çıkalım bakalım.

Sevimli, Tatlı, Çekici "Nice"

"NICE" kelimesi İngilizce de "Nays" diye okunur ve sevimli, tatlı çekici falan gibi anlamlar taşır. Cote d'Azur'un "Nice"i ise malum "Nis" diye okunur. Aslında ben hep şöyle düşünmüşümdür:

"Ni" Fransızca da "ne", "ce" de "bunlar" anlamında olduğuna göre, hani sanki "Nice" kelimesi, "Ne bunlar" anlamına geliyormuş gibi düşünürüm. Sanki, yüzyıllar önce buralara ilk gelenler, buraların güzelliğini görüp, "Bunlar nedir?" diye birbirlerine sora-mora oranın adı "Nice" olmuştur.

Ya da belki, İngilizce "nice" kelimesinden yola çıkılarak, şehrin sevimliliği, tatlılığı, çekiciliği şehrin adını oluşturmuştur.

Tabii bunlar benim düşüncelerim, kendi varsayımım.

Nice, 14. Louis zamanında uzun yıllar Louis'ye ait bir kontlukmuş. Geçen yüzyıla doğru, demir yollarındaki gelişmenin etkisiyle Nice, Fransa'nın 5. büyük şehri olmuş.

Nice'in başkent Paris'e uzaklığı 931 km. Diğer önemli başkentlere uzaklığı da Roma'ya 693 km. Brüksel'e 1237 km. Londra'ya 1343 km. Amsterdam'a 1408. Berlin'e 1339. Madrid'e 1267. İstanbul'a da 2039 km. uzaklıkta.

Nice'in çevresine gitmek, ya da şehrin içinde gezmek için pek çok seçenek var: Tren seçebilirsiniz, Helikopter servislerinden yararlanabilirsiniz. Denizden teknelerle bir yerden bir yere gidebilirsiniz. Sonra araba kiralayabilirsiniz. Taksiler emrinizde. Yürümek, yürümek ve yürümek, ya da otobüsler ise tam bana göre. Burada da Londra'daki gibi haf talık kart alabilirsiniz.

Ben tek başıma, ya da arkadaşlarımla gitmişsem/sek,

daima iki haftalık geçerli "Turist Bileti" alırım/rız. Böylece uzak semtlere gideceğimiz zaman işimiz kolaylaşır. Bin otobüse-in otobüsten. Londra'da "Hop on-hop off" dedikleri gibi...

Alp'lerin eteklerinde doğup Nice'e uzanan "Paillon Nehri"; doğu kısmındaki "Port" (liman) ve şehrin eski tarihi kısmı olan "Vieux Nice" ile, batı kısmındaki modern şehir olmak üzere Nice'i sanki ikiye böler.

"Pallion Nehri" Nice'e vardığında artık yerin altına gizlenmiş olup, üzerine de "Tourism and Exhibition Centre-Turizm ve Sergi Merkezi", "Acropolis Kongre Sarayı", "Modern Art Museum-Modern Sanatlar Müzesi" ve "Tiyatro" yapılmıştır.

Millet bir nehri koku yapıyor diye üzerini kapatıp, hem kötü kokuları güzel şehirden uzaklaştırmış oluyor, hem de üzerine birçok muhteşem binalar yapıp, kültür ve sanatın hizmetine sunuyor. Biz de yıllardır Kadıköy "Yoğurtçu Parkı" ile "Fenerbahçe Stadının" girişi arasında kalan "Kurbağalı Dere"yi yıllardır adam edemiyoruz!

Geçen gün oradan geçtim de, içim burkuldu. Zavallı "Kurbağalı Dere"cin kokusu bir yana, üzeri çöp doluydu. Neden biz bir vakitler güzel olan yerlerimizi değerlendirmeyi bilemiyoruz? Adalar'ımız da faytonlarımız var ama koca İstanbul'da bir "Küçük Tren"imiz bile yok! Olsaydı da Boğaz sahili boyunca, turistlere tur attırsaydı fena mı olurdu yani?

Gittiğim ülkelerde, (özellikle sahil şehirlerinde), "Küçük Gezi Trenlerine" binmeye bayılırım. Gerçi ille de sahil şehirlerinde değil, mesela dünyanın en küçük ülkelerinden biri olan "Luxembourg"a gittiğimde, karşılıklı iki yemyeşil vadi arasına ve tepelerine kurulmuş olan bu güzel şehire ilk kez gittiğim için, acaba bütün buraları hangi yoldan, nasıl gezip, görebilirim diye düşünürken, istasyondan şehre doğru yürüyordum.

Derken, vadi yatağından çok yukarılarda kurulmuş olan iki uzun köprüden "Pont Adolphe"nin üzerinden yürüyüp karşı kısma geçtiğimde, caddenin ilerisinde, şehri gezdiren "Küçük Tren"i (Petit Train) görünce, nasıl da çocuklar gibi sevinmiş, hemen biletimi alıp binmişim.

Deliler gibi yağmaya başlayan yağmurun altında "Küçük Tren"in kapalı vagonu ile vadinin dibine inip, parklardan, korulardan, fıskiyelerden, daracık yokuş sokaklardan, maket gibi küçük evlerin arasından, diğer köprüünün altından geçerek, sonra yeniden vadinin dibinden yukarı tırmanarak şehrin büyük bir bölümünü görmüştüm. Zate Luxembourg büyük değildi ki.

Biraz da Sarayın civarını, meydanları, muntazam caddelerini ve sokaklarını elimdeki şehir planına göre adım adım dolaşıp, hemen hemen "Luxembourg"un görmediğim yerini bırakmamıştım . Tüm dünya markalarına ait mağazaların bulunduğu trafiğin geçmediği sokaklarda gezinip, cafe ve restoranlardaki mutad molalarımı vermiştim.

Kısacası bu "Küçük Trenlerin" turizme katkısı büyüktü. Ama tabii bunların rahatça gidebileceği adam gibi yollar lazımdı. Trafik akıyor olmalıydı.

Düşünsenize bir Pazar günü Boğazda bu trenin yol aldığı! Alamaz ki! Trafik gıdım gıdım gidiyor! Herhalde bizim Boğazda işleyen "Küçük Trenimiz" olsaydı, sadece günde bir sefer yapabilirdi!

(Gördünüz mü? "Petit Train-Küçük Tren" falan derken, bu arada minik bir "Luxembourg" turu da yapıverdik.)

Ayy durun, "Luxembourg"la ilgili bir şeyi daha anlatmadan geçemeyeceğim.

Hepsi birbirinden güzel ve yakışıklı bir aile olan "Luxembourg" Grand Dükü baba Jean ve Grande Düşes anne Joséphine-Charlotte ile oğulları Grand Dük Henry ve karısı Maria Therese'in sarayını görmek istemiş, elimdeki plana göre bulmaya çalışmıştım.

(Bu arada belirteyim, baba Grand Dük 35 yıldır oturduğu tahtını oğlu prens Henri'ye bıraktı.)

Bir ara sokakta geçen birine de sormuştum "Saray nerede?" diye. Adam gayet soğukkanlı bir şekilde arkamda, ileride duran bir binayı işaret etti.

A-aa, e-hani Sarayın önündeki görkemli bahçe falan. Tüm saraylarda vardı ya. Burada bahçe-mahçe hak getire! (Herhalde bahçe mutlaka Saray'ın arkasında olmalıydı.)

Önünde nöbetçi kulübesi ile nöbet tutan üniformalı askerleri görmesem, valla oranın Saray olduğunu asla anlayamazdım. Sadece büyük ve eski bir binaydı. Üstelik Saray dar bir sokaktaydı. Karşısında da hani bizim yatak-yorgancılar gibi bir dükkân vardı! Tuhafıma gitmiş, kendi kendime gül-müştüm.

Hani, espiri olsun diye adres tarif ederken, "Kahvenin yanındaki çınar ağacından sola dön, manifaturacının karşısındaki ev," gibi gır gır yaparız ya, işte buradaki Sarayı tarif etmek valla buna benziyordu: "Meydanlık yerdeki atlı heykeli geç, a-ha yorgancının karşısındaki bina" dense yalan olmazdı!

Laf lafı açtı. Ben yine dönüyorum güzel Nice'in "Petit Train"lerine...

"Casino Ruhl"un yanındaki "Massena"da, parkın adeta deniz kıyısına doğru bir uzantısı olan "Albert I. Parkı"nın içinde "Theatre de Verdure" vardır. Burada ve bütün parkta 1996'dan beri 30 Haziran-4 Temmuz arası "Uluslararası Film ve Televizyon" festivali yapılıyor. Burada TV dizileri, belgeseller, çizgi filmler, yarışmalar çeşitli ülkelerin TV kanalları ya da yapım şirketleri tarafından satın alınır. Bizim TRT ve özel kanallardan pek çok üst düzey yönetici arkadaşlarımızı burada görmek olasıdır.

İşte turistik küçük trenler bu "Albert I." parkın karşısında kigeniş kaldırımdan kalkmaktadır. Bu gezide, küçük beyaz bir -sözde- şimendiferin çektiği yanları açık minik vagonlarla yapacağınız seyahat 40 dakika kadar sürer.

Bu tur sırasında "Vieux Nice"nin geniş meydanı "cours Saleya"daki çiçek pazarından geçerken regarenk çiçeklere dokunacak gibi olursunuz. Sonra ancak bu minik trenin sığabileceği kadar dapdaracık olan sokaklardan geçip "Le Chateau"ya tırmanmaya başlarsınız. Bu yemyeşil tepe de biraz fotoğraf çekme, büfeden bir şeyler alıp içme molası verilir. Şehrin her bir yanını burada seyredebilirsiniz. Sonra da dönüş başlar.

Nice gibi dünyaca ünlü bir tatil yöresinde de tahmin

edeceğiniz gibi pek çok lüks otel var. Burada turistik otellerin yıldız sıralaması şöyle:

4 yıldız: Birinci sınıf konfor

3 yıldız: Çok konforlu

2 yıldız: Standard konfor

1 yıldız: Temel gereksinimlere sahip oteller şeklinde sınıflanmış.

Benden size söylemesi, 3 yıldızlılar en kıralı. Ha, yok hava açısından ille de 4 dört dersiniz, o sizin derdiniz!

O zaman buyurun dörtleyin! Sizi tutan yok arkadaşlar.

Ben yine de size yıllardır daima kalmayı seçtiğim bir otelin yerini ve özelliklerini anlatacağım.

Vazgeçilmez otelimin adı: "Primotel Suisse"... Ben bir de adresini yazayım de, siz yine isterseniz başka otellere gidin!

"15, quai Rauba Capéu, 06300 Nice.

Tel: 0033-4-92 17 39 00 Fax: 0033-4-93 85 30 70

Otelin çeşitli katlarında, çeşitli odalarında kaldım. Odalarımın balkonlarından çektiğim fotoğrafları sergilerime koydum. Satıldı. Bu kitaba da koyuyorum odalardan çektiğim fotoğraflardan bazılarını.

(Bu otelin Paris şubesi olan "Primotel Empire"de de kalmıştık. Burası da çok merkezidir. Champ-Elysées'ye olsa olsa 300 metre kadar uzaklıktadır. Paris'i yazarken anlatırım.)

Bu otelle ilgili "Niye bu kadar ısrarcısın?" diyebilirsiniz. Valla otel babamın değil. (Keşke olabilseydi), babamın oğlunun hiç değil (erkek kardeşim ya da abim falan yok. Keşke olsaydı) Bedava da kalmıyoruz (Keşke kalabilsek) Ama arkadaşlar, inanın en iyi konum, süper manzara burada. Odalar da gayet güzel. Mini buzdolabından, TV'ye, saç kurutma makinesine kadar her şey var. Daha ne!

Pek çok ressam, bu otelin manzarasından ilham alıp, eserler yaratmışlar. Nice'de adına bir galeri bulunan ressam Raoul Dufy'de bu otelde kalan sanatçılardanmış. Resepsiyonist adamla sohbet ederken söylemişti. Zaten otel broşüründe de bunu belirtmişler.

1900'lerin başlarında, otelin ötesindeki "Quai-des-Etats-Unis" denen caddede balıkçıların iki katlı küçük evleri varmış. Sahildeki geniş kaldırımlara kayıklarını çekerlermiş. Şık giyimli insanlar da, upuzun sahil boyunca uzayıp giden geniş kaldırımlarda piyasa yaparlarmış. (Bu balıkçı evleri hâlâ "ev olarak" kullanılmakta.)

O yılların bir fotoğrafını almıştım. Hem onu, hem de aynı yerin bugünkü görünümünün fotoğrafını bu kitapta yan yana koyuyorum. Eski fotoğrafta "Primotel Suisse" geçen yüzyılın başında da aslanlar gibi Nice'in en önemli turistik yerlerinden olan "Chateau"nun hemen dibindeki yamaçta görülmekte.

"Chateau"da da zaman zaman konserler veriliyor.

Otelin yanından pek çok basamakla "Chateau"nın muhteşem bahçesine merdivenle çıkılıyor. Merdivenle çıkarken etrafın güzelliğini de adım adım yükselerek seyrederesiniz. Ama merdivenden hoşlanmayanlar için yine otelin yanında asansör var. Cereyan kesilme derdi bu ülkelerde olmadığı için, gönül rahatlığıyla binebilirsiniz asansöre.

Ben Fransa'nın özgürlüğüne kavuştuğu en büyük bayram olan 14 Temmuz kutlamalarını iki kez Nice'de, bir kez Paris'te, bir kez de Fransız Tatil Köyü "Club Med"de yaşamıştım. Hepsi birbirinden muhteşimdi. Hepsi harikaydı.

"Chateau" ve çevresindeki ağaçlar tiyatro sahnesi gibi ışıklandırılmıştı. Havaifışek gösterileri, Nice koyunu ve karanlık gökyüzünü gündüze çevirmişti. "Promenades des Anglais"de rengârenk giyimli bandolar çalarak geçiyordu. Her tarafta bir eğlence vardı.

Hele Paris'teki havai fişek gösterileri eşsizdi. Aklızda bulunsun, tatilinizi Fransa'ya ait herhangi bir yerde geçirecekseniz, 14 Temmuz tarihinin de tatilinizin içine girmesine dikkat edin. Rastlayacağınız gösterilerden memnun kalırsınız.

Ah, Tanrım, şimdi bu satırları yazarken içim hooop etti. Orada olmayı deliler gibi isterdim. Şu saatlerde balkondan bakınca, güneşin denizi aynı bir gümüş tepsiye çevirdiğini görürsünüz. (İki saat farka göre şu anda orada saat

16.00.) Sanki sonsuza kadar uzanıyormuş hissini veren geniş kumsal, güneşlenenler, oyun oynayanlarla doludur. Denizden yükselen kahkaha sesleri odanın içine hafif esen rüzgârın süzgecinden süzülerek gelir ve siz o seslerden asla rahatsız olmazsınız.

Hatta, kumsaldaki eğlenceler gece yarısından sonra da sürer. Akşam olmaya başlarken, özel plajların bazılarında şezlonglar kenara çekilir, onların yerini masalar alır. Üzerlerine mumların titreştiği şamdanlar konur, tabaklar dizilir. Plaj akşam içkisine ve yemeğe gelenleri konuk etmeye hazırlanır.

Az ötedeki halk plajına da gecenin çökmesiyle birlikte dünyanın her yerinden gelen genç gruplar, sevgililer ve onları seyretmek için gelmiş olanlar doluşmaya başlar. Şehrin pırlıtlısını arkalarına alıp, geceyle birlikte boncuk mavisinden katran siyahına dönüşen denize karşı gitarlar çalınır, eller çırpılır, şarkılar söylenir, Tunus'lu Fas'lı, Güney Afrika'lı gençler hiç durmadan saatlerce ritm sazlarıyla oynak ritimler çalarlar. Bu arada sevgililer öpüşürler. Kendilerini gecenin daha ileri saatlerine hazırlarlar.

Ben de oturmuştum bir gece onların arasına. Evimde Tunus'tan aldığım darbuka vardır. Fıstık gibi ritm tutulur. Çocuklara bunu söylemiştim. Biri ritm sazını bana uzatmıştı. Onlarla birlikte çalmaya başlamıştım. Gençler avaz kıyamet bağırıp tempo tutmuşlardı. Harika bir geceydi. Hele tatlı çikolata renkli bir çocuk vardı, immmh lokumdu valla!

Ertesi gece; kalabalık geniş kaldırımda, roller-blade'leriyle kayarak bin bir atraksiyon yapmaya çalışan, kızlı-erkekli, kimi başarılı-kimi kofti kayan gençleri seyretmek için doluşmuş insanlarla, yürüyüş yapanlar birbirine karışmıştı yine her zamanki gibi. Bir kısım insanlar bu geniş kaldırımdaki Nice'e ait şehir mobilyası olan şezlong koltuklarda, ya da bankalarda, bir kısmı da plajın alçak duvarına oturmuş, geleni-gideni seyrediyorlardı.

Ben de "Casino Ruhl"un yanındaki parkın önünde, kavrulmuş şekerli fıstık satan adamı bulmaya gidiyordum. (Bu kavrulmuş şekerli fıstığa da bayılırım ve Fransa'nın her

şehrinde, hatta Belçika'da da bu çeşit fıstığa rastlayabilirsiniz. Bu fıstık internet paketi değil, ha!)

O sırada onca kalabalığın içinden biri kolumu sıkıca tuttu. "Bon soir," diye etrafımda dönüp dans figürleri yapan biri.

Hani TV'de reklamlarda bir kadın var, uçak tuvaletinde "EVEET! EEEEEET! EEEEEEEETT!" diye isterik çığlıklar atıyor ya, işte ben de o an, o reklamdaki kadına döndüm. Eveet! Eveeett! Bu dün gece kumsaldaki Moroc'lu o lokum çocuktu.

Bana kumsaldaki disco'yu işaret edip, "Hadi gel gidip dans edelim biraz," demez mi? Ne şeker. Ama ben o an karar veremiyorum. Disco'dan Latin ritimleri geliyor. Kavrulmuş, şekerli fıstık mı, yoksa bu Moroc'lu fıstık mı? (Gerçi erkeklere pek fıstık denmez ya, ben diyorum işte! Var mı itirazı olan?!)

Çocuk bıcır bıcır konuşup, elimden tutmuş discoya doğru çekiyor beni.

Hay Allah! N'apcam? Canım da dans etmek istiyolar!

Nihayet kararımı kavrulmamış fıstıktan yana kullanıp, Moroc'luyla disco'ya iniyorum. Adı Mehdi. Başında bandanası, sırtında yanık tenine giydiği siyah deri bir yelek var. Altına da karışık desenli o Karayip adalarında ya da "Club Med"lerdeki GO'ların (kulüp görevlisi animatörlerin) giydiği sevimli pantolonlardan giymiş.

Kumsaldaki disco'ya iniyor ve dans etmeye başlıyoruz. Dans ederken sandaletlerini çıkarıyor. Oooh, Ricky Martin söylüyor, biz de harika dans ediyoruz. Birden benim kafamın bir köşesinde duran ampulüm çakıveriyor yine:

"Tanrım, ben kavrulmuş şekerli fıstık alıp, dönecektim. Lale beni "Beau Rivage" otelinin karşısında bekliyordu. Ben-se disco'da dans ediyordum" Aman Allah! Kız ağaç olmuştur. Rezalet!

Hemen Mehdi'nin kulağına eğilip o müzik gürültüsü arasında derdimi anlatmaya çalışıp, yanağına bir öpücük kondurup, "A bien tot," diyorum, yarın görüşmek üzere... Ama çocuk arkamdan, "Hey hey Magie, Ou?" diye sesleniyor.

E, haklı nerede kaldığımı falan bilmiyor ki! Nerede görüşeceğiz?!

Haa, "Magie" mi? O bendeniz oluyorum. Çünkü adımın anlamı "Sihir". Fransızca'sı da "Magie". Füsün yabancıların aklında kalmıyor ama onların dilinde söyleyince, ahbablık ettiğin insanların aklında kalıyor.

Koşarak çıkıyorum disco'dan ve kalabalığı yararlanarak koşuyorum. Lale "Beau Rivage"ın karşısında yok! Ama ben onu nerede bulacağımı biliyorum. "Vieux Nice"e doğru yürüyorum. Ve Lale "Saleya"da her zaman oturmayı sevdiğimiz "Les Ponchettes Brasserie"de oturuyor.

"Saleya"daki "Charles-Felix meydanı, yine tıklım tıklım. Etraf, "gezenlerle-oturanlardan" oluşan her geceki yükünü almış bile.

Karşıdaki "3 Şeytan Barı"nın üst kattaki discosundan yükselen müzik sesleri, kahkahalara ve meydanın uğultusuna karışıyor.

Lale'yle benim aramızda, öyle birbirine olur olmaz zamanlarda bozulup, keyif kaçırmak gibi bir durum söz konusu değildir. Belki de onun için birlikte çok keyifli seyahatler yapıyoruz. Ve onun için de o gece benim yaptığım şey hiç sorun olmadı. Lale o kendine has deyişiyle: "Ah ah ah! Seni çapkın kız seni," dedi. Gülüştük.

Ha, yine "Saleya"da, meydanın kenarındaki "St.Suaire" şapeline yakın olan yerdeki "Civette du Cours"de hoş bir mola verebileceğiniz bir yer. Zaten bu "Charles-Felix Meydanı"nda bütün cafe-bar-restoralar dik dörtgen meydanı sıra sıra çevrelemiştir.

Gündüz çiçekçilerin doldurduğu orta kısım, çiçekçiler ya da antikacılar gider gitmez restoran haline dönüşür. Masalar dizilmeye başlar. Çiçekçiler olsun, antika pazarcıları olsun arkalarında çöp-pislik falan bırakmadıkları için, restoranların işi kolay oluyor.

Düşünüyorum da, biz de böyle bir şey asla olamazdı. Çiçekçiler, pazarcılar arkalarında bir alay pislik bırakıp giderlerdi. Üstelik vaktinde de gitmezler, dur biraz daha satış ya-

payım diye yapışıp kalırlar, arkadan gelenler de işlerini başlatmaya gecikirler, her yer arap saçına döner, hatta münakaşalar-kavgalar yaşanırdı.

Burada bu tip şeylere geçit yok. Burada her şey saatle.

Önceki gidecek ki, arkadaki işine başlasın. Ve herkes pisliğini temizlemek, bir sonrakine aldığı gibi temiz bırakmak zorunda. Böylece gündüzden geceye, gecedен gündüze sekmeyen saatler ve iş sahipleri tarafından temizlenen yerlerle bu iş tıkır tıkır sürüp gidiyor.

"Saleya"daki "Charles-Felix Meydanı"nın arka sokakları daracıktır ve buralarda kitap, poster, resim, kart (eski yılların görüntüleri olan), parfüm satılan, kadın ve erkek kıyafetleri satan bazı dükkânlar geç kapanır.

Bu daracık sokaklara ancak tek sıra halinde masalar koyabilen restoranlar vardır. Burada satılık ev bakmıştık Lale'yle. Dört yıl önce 300.000 Frank'a bir oda, bir mutfak, bir banyolu daire alınabiliyordu. Lale'yle yarı yarıya alalım diye düşünmüştük. Ama eskiydi tabii. Restore etmek gerekirdi. Kim uğraşacaktı. Vaz geçmiştik. (Geçen yaz ise, "Ayy Cannes'da bi yerimiz olsa," demeye başlamıştık.)

Eski Nice'in sokaklarındaki "tatoo-dövme", "piercing-delme" yapan dükkânlarda, dövme yapılan ya da delinen kişi şayet izin verirse, bu işler nasıl oluyor diye seyredebiliyorsunuz. Ben seyrettim biraz, valla içim kalktı.

Bu iş bana çok abuk geliyor. Bu işe kafam basmıyor. Cildimde ille de bir desen görmek istersem, çıkartmaları var, alır yapıştırırım. Neden vücudumu deldirip, çiziktiriyim?! Erkek olsaydım, öyle yazı tahtası gibi yazılıp-çizilmiş bir vücudu öpmek, okşamak istemezdim doğrusu!

Eski Nice'deki "Charles-Felix Meydanı"ndan başka, biraz daha kuzeydeki "Rossetti Meydanı" olsun, buraya açılan daracık sokaklar olsun hep cefe ve restoranlarla doludur. Bu meydandaki "Cathedrale St.Réparate" yüksek çan kulesiyle meydana hoş bir hava verir. Vaktiniz olursa, bir Pazar sabahı ayinini dinlemenizi tavsiye ederim. Harika bir koro nefis parçalar söyler. Katedralin içinde bir de küçük mağaza vardır.

"Rossetti Meydanı"ndaki "L'Abbaye"(Manastır) adlı restoranda da hoş bir yemek yiyebilirsiniz. Burada İtalyan şarapları biraz daha ucuz, Fransız şarapları daha pahalıdır. "Beaujolais"yi denemenizi tavsiye ederim. Ağzınızda buruk bir tad bırakarak, boğazınızdan yağ gibi akar.

Şarap ve peynire ne dersiniz? Ama öyle böyle değil, dünyanın dört bir yanından tam 200 çeşit şarap ile 100 çeşit peynir bulabileceğiniz bir peynir büfesi var. Nerede? "Ba-ud&Millet"de. Şarap ve peynirin Fransızlar için ne kadar önemli olduğunu herhalde duymuşsunuzdur. Burası "29, Benoît Bunico Sokağı"nda yani "cours Saleya"nın kuzeye doğru biraz ilerisinde. Taş zemini, taş duvarları olan bir mahzen adeta burası.

Bizim "Vieux Nice" bölgesinde ezbere bildiğimiz kestirme yollarımız vardır ve oraları hızlı bir şekilde yürüyüp, "Sun Bus"ların yani Sun Otobüslerinin terminaline varırız. Zaten şehir dışı otobüs terminali de buna yakındır.

Başka şehirlere gitmiş ve akşam otobüsle dönmüşsek de, dönüşte yine o kestirme yollardan geçer, şayet o gittiğimiz şehirde akşam yemeğini yemeden gelmişsek, "Vieux Nice"de beğendiğimiz bir restoranda yemeğimizi yer, sonra da otelimize gidip üzerimizi değiştirip, Nice'in canlı gecesine dalarız.

Bu arka sokaklarda, geceleri "Küçük Tren" falan geçmediği için, "Vieux Nice ve "cours Saleya" sadece yayalarındır. Zaten "Cours=Gezi Yeri" demektir. Buralarda sadece yayalar gezer.

Doğuda "Chateau, kuzeyde "Jean Jaure Bulvarı" ve "Massena Meydanı", batısında "Albert I. Parkı", güneyde de "Quai-des- Etats-Unis" ile çevrili olan "Vieux Nice"nin (Eski Nice) sadece belli sokaklarından araba geçebilir. Ve sürücüler de buna uyar.

Ama bizim eski deyişle "Cadde-i Kebir" yani "İstiklâl Caddesi" için önceleri "sadece yayaların" dendi. Bir tek eskiyi yaşatmak için tramvay geçecekti. Şimdi n'oldu? Arabalar park ediyor.

Siz yürürken kışınızda bir araba tamponu hissedebiliyorsunuz. Rezalet tabii!

Kimsenin kural-mural taktığı yok. Bu ülkemizdeki her yer için geçerli. Kuralları koyanlar sadece koyuyor, sonra işin peşine düşmüyor! Niye böyleyiz biz?

"Saleya"dan "Massena" tarafına doğru yürürseniz "St.François de Paule" sokağındaki "Opera" binasına gelirsiniz.

Opera'nın sokağından "Massena" tarafına doğru yürürseniz, köşe başında harika bir retorana gelirsiniz. Art-Deco tarzındaki bu restoranın adı: "Le Comptoir", (yani "Tezgâh")...

Buradaki tezgâhın önü gibi, belli ki arkası da çok iyi. Çünkü yemekler harika. Katıksız bir Fransız mutfağı istiyorsanız size burayı tavsiye edebilirim.

Tabii ben vejetaryen olduğumdan, yediğim şeyler aşağı yukarı aynı oluyor ama benim için değişik bir restoran, değişik bir atmosfer, çeşit çeşit yemekten daha doyurucu oluyor. Benim gibi Uzak Doğu yemeklerinin tabii bir vejetaryene uygun olan çeşitlerine bayılan biri için; denize paralel uzanan "47, Quai-des-Etats-Unis" üzerindeki self-servis bir Kamboçya restoranı olan "Pailin Fast Food" gerçekten çok doyurucu.

Burada istediğiniz yemeği tezgahın arkasındaki Kamboçyalı adamlardan birine işaret edip, kasada ödemenizi yaptıktan ve oturacağınız bir masada tepeleme dolu olan tabaklarınıza acılı sosları da boca ettikten sonra, mmhh afiyetle tıkmaya ne dersiniz? Tepeleme dolu bir tabağın fiyatı bile çok makuldür.

Aman buraya çok aç gitmeyin. Gözünüz doymaz, onu da bunu da tepsiye koydurursunuz, yemekten sonra da kocaman bir mide ile dolaşırsınız. Ona göre! Ayrıca burası hep kalabalıktır. Bazen yer boşalsın diye tepsi elinizde biraz bekleyebilirsiniz.

Yahu hep "homini gırtlak" yerlerini yazdım ama mağazalar da, bizde de olan mağazaların aynısı. Ya da bizdeki

dükkânların "Nice'cesi"! Ama bizim otelden Saleya'ya kestirme gidilen "Ponchettes Sokağı"ndan gelip geçtikçe hep durup baktığım "La Treille Muscade" adlı hoş dekore edilmiş bir mağaza vardır. Mobilya, aksesuar, çeyizlik eşyalar falan satılıyor. Hani içinizde evlenmek üzere olanlar, ya da balayı için burasını seçecek olanlar varsa onlar için yazayım dedim.

Şimdi dönelim yine – takıntım olan – "Primotel Suisse"e... Otelin konumu öyle bir yerdedir ki, yalansız tüm Nice'i bir anda görebilirsiniz. Göremediğiniz sadece otelin arkasına düşen yat limanı ile Korsika adasına giden gemilerin bulunduğu ve karanın içine "U" harfi gibi girmiş olan Marina'dır. (Korsika adasına ilk kocamla gitmiştik. Ajaccio'ya...)

Otelin önündeki "Quai Rauba Capeu"dan Marina'ya doğru yürürseniz, "Chateau"nın dibindeki yerde, o topraklar uğruna ölmüş olanlara yapılmış kocaman anıtı görürsünüz.

Yolu biraz daha dönünce, deniz tarafında "Guynemer Meydanı" vardır. Burada Salı'dan Cumartesiye 10.00-18.00 arasında, ayda bir de ayın ilk Pazar'ında market kuruluyor. Her aradığınızı bulabilirsiniz.

"U" gibi karanın içlerine kadar uzanan Marina yatlarla doludur. Sol kolunuzda da restoranlar size göz kırpar. "U"nın alt ucundaki "Place de Beaute" meydanından geçip Marina'nın diğer ucuna doğru yürürseniz, yine sol tarafınız restoranlarla doludur.

Lale bir akşam Marina'daki "L'Escale" restoranda "deniz mahsullerine" bir dalmıştı ki, aman Tanrım, sudan çıkan bütün türler kocca bir tabağın içinde Lale'nin önüne konunca, vejetaryen olan ben az daha bayılıyordum! Dediğine göre her şey çok lezzetliydi.

Olabilir! Et-balık-tavuk yiyen herkese hayırlı uğurlu olsun! Ben salatalarımla, meyvalarım ve tatlılarımla mutluyum. Tabii yediklerim bundan ibaret değil. Et-balık-tavuk haricinde her şeyi yerim yani.

Kumar sevenler, deniz kenarındaki ışıllı cadde "Pro-

menade des Anglais"deki "Casino Ruhl"a gidebilir. Işıltılı lobiden içeri girdiğiniz andan itibaren içinizi heyecan dalgaları kaplar:

"Ya kazanırsam..." Bunu kim istemez ki. Ben de burayı bazı geceler ziyaret ettim! Etmedim desem yalan olur! Lale makineler jetonlarımı yuttukça sinir oluyor, "Hadi tamam artık! Yetti! Çıkalım!" deyip duruyor, suratı asılıyordu. Tabii benim paralarımın hayrı için...

Bazı geceler, Lale otele yatmaya gittikten sonra, ben "Massena Meydanı"ndaki çok sevdiğim "Tam Tam Dance-Bar"a, ya da "Valentino Piano-bar"a (Promenade des Anglais'de) falan gideceğimi söyleyip, "Casino Ruhl"a kaçıyordum. Ama Lale ertesi gün benden "Tam Tam"ın, ya da gittiğim başka yerlerin hesap fişlerini istiyordu. Yani bir gece önce-nin fişini görürse, "Casino"ya gitmedim diye düşünüp memnun oluyordu.

Ama aramızda yalana yer olmadığından, seyahat bitip de İstanbul'a döndüğümüzde bende itiraflar başlıyordu!

"Lale... Ben var ya... hani o "Tam Tam"a, "Valentino"ya falan gittim dediğim geceler vardı ya... İşte ben o gecelerde "Casino"ya gitmişim!" derdim Lale'ye. "Ah ah ah! Seni!" derdi.

Ama artık hiçbir "Casino"ya gitme fikri aklımın kıyısından bile geçmiyor çok şükür. "Ruhl'un çok şık restoranı, hoş havalı Amerikan Barı, oyunlarda kazanıp veya kaybetmenize göre, keyifle kutlamak ya da derdinizden yiyip-içmek için birebirdir!

(Ya da hiç gitmemek en iyisidir.)

"Primotel Suisse"deki odanızda balkonun perdesini açık bırakarak yattıysanız, uyuyana kadar koyun pırıl pırıl ışıklarını seyredersiniz. Gece boyunca plajdan gelen ritm seslerini, kahkahaları, denizin sesini kendinize ninni ederek, mis gibi odanızı dolduran deniz havasıyla, mışıl mışıl uykuya dalıp, tüm günün tatlı yorgunluğunu geride bırakırsınız.

Sabah uyandığınızda yeşil yeşil tepelerle tepelerin üzerindeki beyaz evleri, masmavi göğün altındaki mavi denize karşı balkonunuzda kahvaltınızı edebilirsiniz.

Oteldeki odanın balkonundan güneşin batarken kızıl-laştırdığı gökyüzü bir başka güzel, mavinin koyu maviye bürünmeye başladığı zamanlardaki gece ise ayrı güzeldir. Kalabalık ve eğlenceli gecelerin yaşandığı "Saleya" iki adım ötenizdedir.

"Saleya"da, pazar ve pazartesi hariç burası her gün çiçek pazarı açılır. Sabah 6.00'dan 17.30'a kadar rengârenk bir cenneti andırır burası. Her pazartesi günü de sabah 8.00 ile 17.00 arasında açılan antika pazarında, takılardan, heykellere, antika parçalara kadar vıcır-vıcır pek çok şeyi bir arada bulabilirsiniz.

Geçen yüzyılın başından beri ayakta kalan "Primotel Suisse"nin üzerinde bulunduğu "Rauba Capéu" burnundan, Nice Havaalanı'na kadar uzanan koyu, sağ elimin baş parmağıyla işaret parmağımyı iyice açarak oluşturduğum geniş ağızlı ters "C" harfine benzetirim.

Hani, sanki işaret parmağımın ucunda Nice Havaalanı, baş parmağımın ucunda da "Primotel Suisse" vardır. Ünlü "Negresco Oteli" ile Nice'in ünlü kumarhanesi "Casino Ruhl"un bulunduğu "Ruhl Oteli" de sanki tam iki parmağımın arasında oluşan ters "C" harfinin tam ortasında gibidir.

Şimdi otelin nereden nereye kadar, nereleri gördüğünü daha iyi anladınız mı? O yıldızı kalabalık oteller, gündüzleri sadece mavi denizle önündeki caddeye, geceleri de simsiyah denize ve otel civarındaki ışıklara bakar. Onlarında tabii kendine göre güzel manzaraları vardır ama ben yine de yıllardır kaldığım otelimyı hiçbir şeye değişmem.

Lale de otele vurulmuştu. Ben bu satırları yazarken, bu kez Lale, kocasıyla beraber orada. Ah canım arkadaşım, seni kıskanıyorum ama n'apalım ben yazılarımda hayli sıkıştım. İnşallah başka sefer yine birlikte gideriz.

Gece oldu mu, "Promenade des Anglais"de yol kenarına dizilmiş travestileri ve hayat kadınlarını görürsünüz. Fazla süslü, fazla boyalı bu tiplerin bir gece yanlarından geçtik. "Belle Epoque" yapısıyla harika bir görünüm sergileyen "Negresco Oteli"ne doğru yürürken sıra sıra dizilmiş tipler bize, biz onlara baka baka yürürken içlerinden birinin iç ça-

maşırsız olduğu alenen görünüyordu. Lale, "Ay ay ay! Rezalet!" deyip adımlarını hızlandırmıştı.

Kadın, ayağının birini park etmiş arabalardan birinin tamponuna dayayınca, zaten mini minnacık olan eteğı kasıklarına kadar sıvanmış, "her şey" tabak gibi ortaya çıkmıştı.

Yoldan geçen birbirinden pahalı son model arabaların sürücüleri de kadının önünden geçerken yavaşlıyorlardı. Ben, "Yola devam edip şunları biraz daha görelim," dediysem de, Lale her zamanki "fren" görevini ifa edip, otelin ilerisindeki "Gambetta Bulvarı"na sapıvermişti bile.

Haa, bu "Gambetta Bulvarı"nı bir gündüz vakti yürürseniz, hiçbir yere sapmadan dosdoğru yürüyüp, tren köprüsünün altından geçin, sol koldaki "Raimu" adlı küçük meydana sapın, "Tzarewitch" Bulvarı'na (Tavariş) gelirsiniz.

Sağdaki "Nicolas II" sokağına saparsanız da karşınıza muhteşem bir "Rus Kilisesi" çıkar. Kırmızı tuğlalardan, gri mermerlerden, ve renkli seramiklerden yapılmış inanılmaz güzel bir yapı olan "Eglise Russe", gerçekten görölmeye değer. İçinde çok değerli ikonlar ve freskler var.

Gambetta Bulvarı'nın kuzeye doğru uzayan kısmında da lise, kolej gibi çeşitli okullar var.

Nice'in en büyük ve ünlü caddesi "Avenue Jean Medecin"dir.

Bu caddenin sağ soltu tamamen mağazalarla doludur. Aralarda da dinlenmeniz için cafe'ler, karın doyurmanız için de "Mc Donald's" ve bazı fast food yerleri bulabilirsiniz. "Grand Cafe de Lyon"da mola verip bir "Chocolat Viennois" içebilirsiniz. Bu caddenin denize yakın olan güney ucunda "Massena Meydanı" vardır.

Sırtınızı deniz yönüne, yüzünüzü de "Jean Medecin"e dönerseniz, sağ yanınızda taa ileriye kadar uzanan parkın üzerinde muhteşem fiskiyeli kocaman havuz vardır. Bu havuzun daha ötesinde de (daha önce yazmıştım), Tiyatro, Acropolis Kongre Sarayı, Modern Sanatlar Müzesi, Doğa Tarihi Müzesi var. Ve hatırlarsanız, bütün bunların altından da "Pallion Nehri"nin aktığını yazmıştım. Gece vakti buradaki fiskiyelerin görünümü harika oluyor.

Fransa'nın en ünlü ve büyük mağazalar zinciri olan "Galeries Lafayette"nin bir şubesi de burada. "Jean Medecin" bulvarıyla birlikte çevresindeki üç sokağın arasındaki büyük blokta yer alan ve aradığınız her şeyin bulunduğu mağazanın dış duvarlarının rengi, taaa ilk kocamla ilk kez geldiğimizde de pembenin bir tonuydu, sonraki yıllar boyunca kaç kez gittiysem ve hatta geçen yaz gittiğimde de hep aynı renkti.

Düşünüyorum da; bizde acaba hangi yer, bunca uzun zaman dış duvarlarının rengine sadık kalıp, hep aynı renge boyanıyor, merak ediyorum. "Lafayette" bunu yapıyor, çünkü "Massena Meydanı"nın dört bir yanındaki binalar da daıma aynı renge boyalıdır.

Bu bir "şehir düzeni adabı" olmalı. Çünkü meydandaki yemyeşil çimenlerin üzerine dikilmiş çiçeklerin renkleri de meydanın dört bir yanındaki binaların renkleriyle yıllardır uyum içindedir. Sanki çiçekler uzun yıllardır solmadan duruyor gibidir.

Bir de bizdeki çeşitli Belediye sınırları içindeki çiçekli alanları hatırlamaya çalışalım??? Ezilmiş çimenler, tozlanmış ağaçcıklar, atılmış çöpler... Pek az Belediyenin çiçeğe sevgisi var. Ne yazık ki çoğu "betonsever"!

Dış ülkelerdeki Belediye Başkanları öyle balon projelerle ortalarda boy gösterip, hava atmıyor. Gerçekçi davranıp, iş üretiyorlar. "Zevkli, doğru ama kesin" kararlarıyla, doğru yatırımlar yapıp, çiçekten boyaya, binaların yapı tarzından kat irtifasına, çerden-çöpe kadar şehirlerinin her detayı ile ilgilenip, sonunda da ortaya tüm dünyanın hayranlık duyduğu şehirleri çıkarıyorlar.

Her gittiğim dış ülkede; "şehir" kelimesinin tam anlamını bilerek, yüzyıllardır yöneticileri tarafından sürdürülen kurallar doğrultusunda yönetilen o şehirlerde yaşayan halka, en güzel şekilde hizmet verenleri hep kıskanırım. Neden biz de de böyleleri yok diye...

Benim en büyük hobim, gittiğim yabancı ülkelerdeki tertemiz ve hiçbir zaman tıkkış tıkkış olmayan otobüslerin git-

tiği pek çok semte gitmektir... Böylece o şehri daha iyi tanımış olurum.

Bunu Lale ile Nermin'e de alıştırdım. Şimdi onlarda bayılıyor bu işe. Mesela falan numaralı otobüse binip, o hattın en son durağına kadar giderken, şehrin pek çok yerinden geçilmiş oluyor.

Sözgelimi giderken caddenin bir yanını, dönerken de öbür taraflarını görmüş olurum ve yürüyerek gidemeyeceğim semtleri de böylece görür ve tanırım.

Ben bir gezginim. Böyle yaşamayı seviyorum. Keşke imkânlarım elverse de hep dolaşsam. Oradan oraya...

Bazı gezginler var, gittikleri yerlerde bir-iki gün kalıp, oradaki belli-başlı yerleri gezip dönüyorlar ve sonra da, "Ben her yeri gezdim," diyorlar. (O güzelim "Haberci" programını sunan, gözü pek gezgin Coşkun Aral arkadaşım ve bir başka gezgin-gazeteci Mehmet Yaşın hariç tabii.)

(Belki ben henüz bazı gezginler kadar yüz küsur ülke gezemedim ama onların bazıları da benim kadar dünya şehri dolaşmamışlardır Allah bilir.)

Bence onlar sadece "gidiyor", ben "gidip-görüyorum".

Sizler için bu satırları yazarken bile mutlu oluyor, kendimi yeniden oralarda dolaşıyormuş gibi hissediyorum. Yazdığım her yer gözümde canlanıyor. "Deja Vu" yaşıyorum bol bol...

Nice'deki herhangi bir günün içinde kafamıza esti mi, "Gare Routiere"den kalkan – mesela – Monaco otobüsüne binip, akşam yemeğini orada yemeğe gideriz. Tabii bunu trenle de yapabiliriz.

"Avenue Jean Medecin"den dümdüz kuzeye doğru çıkıp, bu caddeyi kesen "Avenue Thiers"den sola dönerseniz, sağda tren garı binasını görürsünüz.

Mesela, canınız Monaco'ya gitmek istedi, biletini alır gidersin. Yarım saat sonra oradasın. (22 km.) Cannes biraz daha uzaktır (33 km.) 45 dakika falan sonra da oradasın. Burada gezer-yer-içer geri dönersin Nice'e.

Ya da "Gare Routiere"den gideceğin yere otobüsle gider, trenle geri dönersin. Tabii hepsinin kalkış saatlerinin yazılı olduğu tarifelerden alıp çantanıza koymanız şart. Sonra gittiğiniz yerde kalakalırsınız. Bizim başımıza geldi mesela.

"Cannes"daki bir seyahatimizde, bir gün Alp dağlarının eteklerindeki "Eze" kasabasına gitmiştik.("Ez" diye okunuyor. Yani bizdeki anlamı berbat bir emir kipi! Burayı sonra anlatacağım.)

Restoranda yemeğimizi yemiş, aldığımız Fransız gazetesini karıştırıyorduk ki, "Whitney Huston'ın Monte Carlo'da konser vereceğini okuduk. Hem de o akşam. Gider miyiz? Gideriz.

E-bilet nerede? Konser akşam! Hesabı ödeyip hemen fırladık yerimizden. "Eze" kasabası dağın tepesinde. Bizim yemek yediğimiz restoran da, "Eze" kasabasının da en tepesinde!

Neyse yokuş aşağı çabuk yürünüyor ama sokaklar dar ve çoğu merdivenli. Üstelik de labirent gibi. Zarttt diye yolunu bulmak için ya burada yaşamak, ya da sık sık buraya gelmiş olmak lazım! Ona sor, buna sor, biraz da dikkatimizi kullanarak "Old Town"dан (şehrin eski kısmı) dışarı çıkıp meydana geldik.

Oradaki büyük bir cafeye girip Monaco'ya en çabuk nasıl gideceğimizi sorduk. Kasadaki adam tek kelimeyle cevap verdi: Taksi! (Yuh! Bu kadarı da fazla lüks!)

Lale'yle düşündük, nasıl olsa taksi ücretini ikiye bölüp ödeyecektik.

Neyse... Birer espresso cafe söyledik. Bu arada gazetedeki tel.no.sunu cepten arayıp yer ayırtmak istedik. Önce yok-mok, dediler ama biz çok kısa bir süre için burada olduğumuzu, iki gün sonra döneceğimizi ve konseri izlemeyi çok istediğimizi söyledik. Sonunda OK'yi aldık.

Kahveler bitmeye yakın taksi geldi. Kahvelerimizi birtirmemizi de bekledi. Sonra kurulduk Mercedec marka taksiye. Dimdik dağ yollarından denize doğru inmeye başladık. Ayy şoför bir tatlı ki sormayın. Fransız aksanıyla bi güzel konuşuyor İngilizce'yi.

Adam nereli olduğumuzu sordu. "Türk" deyince, önce bir "Oh la laa" çekip sonra da Türkçe bir şarkı söylememizi istedi. Lale "Jamais!" diyerek asla söylemeyeceğini belirtti. Adam ısrarcı! Türklüğün şerefini korumak da bana düştü ve ben adama çok sevdiğim "uzuuun boylu" sevgilim için sözünü-müziğini yaptığım bir şarkıyı söyledim: "Severken Ayrılmak Niye?"...

Tabii adam benim şarkıcı falan olduğumdan habersiz...

"Bu hüzünlü bir aşk şarkısı olmalı," dedi. E-valla doğruyd.

Bu kez adam Fransızca bir caz şarkısı söylemeye başladı. Bu kez "ohh la laa"yı ben çektim! Adam çok iyi söylüyor. Bizim her Allahın günü kum tanesi kadar çoklukta piyasaya çıkan şarkıcılarımızdan yüz kat iyi.

Sonra ortaya çıktı, meğer adam haftanın bazı geceleri bir barda piyano çalıp şarkı söylüyormuş. Düşünebiliyor musunuz? Caz şarkıları söyleyen piyanist, diğer zamanlarında taksi şoförlüğü yapıyor!

Derken adamla birlikte "Beatles"ın yarı Fransızca, yarı İngilizce olan şarkısı "Michelle ma belle"i söylemeye başladık.

Valla müthiş eğlenerek kırk beş dakikada falan vardık Monaco'ya. Konser Monte Carlo'daydı. Polis daha akşam üzerinden trafiği kapamıştı. Kumarhaneye arka kapıdan giriliyordu. Casino'nun ana kapısı, sahne çıkışı olarak düzenlenmişti.

İsteyen derviş muradına erermiş, biz de işimizi ayarlayıp konseri seyrettik. Konser, Casino'nun önündeki yuvarlak göbekli meydana kurulmuş yüksek ve yuvarlak bir sahnede verildi. Dört bir yana doğru podyumlar uzatılmıştı. Konser öncesi bir de şık defile izledik. Yerimiz önlerde değildi ama olsun sahne çok yüksek olduğu için gayette güzel görünüyordu.

Konser sonrası, hemen oradaki "Cafe de Paris"de bir şeyler atıştırdık. Ben bir ara içeri girip biraz makine oynamayı düşündümse de Lale kıyameti kopardı. Haklıydı. Tabii

biz bu arada nasıl olsa İtalya'dan gelen trenlerden biriyle döneriz Cannes'e diye düşünüyoruz ve tarife falan bakmış değiliz.

Vakit hayli geç olmuştu. Bindik bir taksiye, geldik tren garına!

Hi hi mi artık hüü hüü mü, gar binasının kapıları kilitli! İn-cin top oynuyo vaziyetleri duruma hâkim! Resmen mok gibi kalakaldık! Tren tarifesine baktık, ohooo, daha trene kaç saat var! Lale başladı: "Ay ay ay! Rezalet kaldık buralada! Otelimiz ner'deee, biz ner'deyiz!" demeye.

Yapacak bir şey yoktu. O gece Monte-Carlo'lu olmuştuk.

"Cafe de Paris"nin olduğu yere geri dönmüş, daha sonra biraz dolaşmış ve uzaktan gelen Latin müziğinin sesine doğru yürüyüp, canlı müziğin çalındığı dance-bar'a girmiştik. Ortam çok keyifliydi. Kaçan son trenle birlikte kaçan keyiflerimizi, buradaki neşeli atmosfer geri getirivermişti. Orası kapanana kadar kaldık.

Sonra bu kez yürüye yürüye tren garının caddesine geldik. Garın kapısı hâlâ kilitliydi. Biz de daha önce tren saatini sorduğumuz gececi cafe'ye gidip, birer "sabaha karşı omleti" ısmarlayıp, omletlerimizi mideye indirip, kahveleri de içtikten sonra iyice dirildik. Cafe çok kalabalıktı. Millet avaz-kıyamet gülüşüp-konuşup, yer-içerken, ortadaki görüntü hiç de saatin sabaha karşı olduğu görünümünü yansıtmıyordu.

Neyse, tren geldi ve biz sabahın erken saatlerinde otelimizden içeri girdiğimizde, çok gezdiğimizi bilen ve her rastlaştığımızda, "Bugün nerelere gittiniz?" diye soran resepsiyonist Pierre, bizi öyle giyimli kuşamlı görünce, "Oooo, bayanlar, bu gün çok erkencisiniz. Uzağa mı gidiyorsunuz?" diye sorduğunda bizim ona dediğimiz cevap onu şaşırtmıştı: "Uyumaya geldik!"

Ona maceramızı anlattığımızda hemen bir çekmeceyi karıştırıp içinden çıkardığı "SNCF" tren tarifesini bize vermiş: "Sakın bunu çantanızdan çıkarmayın," demişti "Le Canet"li Pierre.

Gördüğünüz gibi, tren tarifesine önceden bakmamak insana neler yaşıyor. (Gerçi biz yaşadığımız sürprizli geceden memnunduk ama son treni kaçıran herkes aynı mutluluğu yaşar mı bilemem.)

Nice'e devam edelim... Sanatseverler için de birkaç tane, görürseniz memnun kalacağınız müze adı vereceğim. En başta, 22 no.lu otobüse binerek şehrin kuzeyindeki birbirinden güzel iki katlı evlerin bulunduğu mahallelerden yokuş yukarı tırmanarak gidebileceğiniz "Matisse Müzesi" var.

Müzenin bulunduğu parkın karşısında da tüm Nice'i tepeden muhteşem bir şekilde gören "Belle Epoque" tarzındaki apartmanda da eski yüzyıllarda Matisse yaşamış. Şimdi oradaki dairelerde Nice'in kalbur üstü zenginleri, sanatçıları falan oturuyormuş.

Ayrıca parkın içindeki kırmızı renkteki iki katlı villa "Matisse"nin eserlerinin sergilendiği bir müze olarak düzenlemişti. Amsterdam'da "Van Gogh" ve "Rambrant" müzelerini gezerken, Paris'teki "D'Orsay" müzesinde Picasso'nun eserlerini seyrederken, "Louvre"da "Mona Lisa"nın soğuk tebessümüyle karşılaştığımda, Paris'de "Salvador Dali"nin o tuhaf resimlerinin neye benzediğini anlamaya çalıştığımda duyduğum tuhaf duyguların bir başka çeşidini de burada yaşadım. Artık yoklardı ama her zaman meşhurdular ve ölüm-süzleşmişlerdi.

Bu müze çok büyük bir parkın içindeydi. Lale'yle bura gelmişken parkı da dolaşalım demiştik ki ne görelim. "Nice Caz Festivali" için parkın değişik yerlerinde sahneler-ses düzenleri kuruluyor. Yüzlerce insan harıl harıl çalışıyor.

Konserlerin verileceği kısımların arasındaki yollara "Miles Davis", "Dizzy Gillespie" gibi caz ustalarının adları verilmişti. Dünyadaki cazın pek çok ustası bu festivalde çalacak. Ama biz de ertesi gün Nice'den Paris'e uçacağız. Ne yazık ki, bir konser bile izleyemeyecektik. N'apalım, kismet!

Lale, parktaki bir cafeye oturdu, ben de parkın yukarılarındaki heykellerle süslü "Cimiez Müzesini, Mezarlığını ve Gotic Kiliseyi" dolaştım. Müzede 13. ile 18. yüzyıllar arasın-

da Nice'deki Fransız yaşam tarzını anlatan eserler var.

Paris'te, Brüksel'de, Genova'daki heykellerle süslü adeta bir çiçek parkını andıran mezarlıkları da dolaşmıştım. Buralarda insan ürkmüyor, ölümden korkmuyor. Sadece hüznleniyor. Gel de aynı duyguları bizim mezarlıklarda hisset!

Onno'un (Tunç) yattığı Şişli'deki Ermeni mezarlığı da heykeller içinde bir park gibi. Ya diğerleri?..

Neye saygı duyuyoruz ki, ölümlere saygı duyalım! Gezdiğim mezarlarda artık hayatta hiçbir akrabası kalmamış, belki soyu sopu tükenmiş insanların mezarları bile pırıl pırıl çiçekler içindeydi.

Bizde de o çok eski yıllarda ölmüş kişilerin sarıklı mezar taşlarının bulunduğu mezarları upuzun otlar bürümüşdür. Oraları öyle görünce içim huzursuz olur. Üzülürüm. E-onların ailesinden kimse artık kalmamıştır ya, o zaman vur abalıya! Varsın ot bürüsün. Kime ne!

Böyle duyarsız olmak ne mene bir duygudur, anlayamam.

"Primotel Suisse"de de vakti zamanında kalmış olan ressam "Raoul Dufy"nin müzesini de bizim otel de kaldı diye gezip görmek istemiştım. Yağlıboya, suluboya, seramik ve de oyarak yaptığı eserler vardı müzede. Üstelik bu müze "Matisse"ın müzesi gibi uzak değil, her dakika önünden geçtiğimiz caddede. "77, quai des Etats-Unis"de.

Yahu, biraz da çapkın beyler için birkaç strip-klüp adresi yazayım. Limanın kuzeyindeki "Place du Pin" ile "Place Garibaldi" arasındaki bir sokakta "Le Paradisio"ya gidelim demişti sevgilim ama ben "Casino Ruhl"a gitmeyi tercih etmiştim. Makinelerin çın çın sesleri beni çağırıyordu.

Sonuçta onunla gecenin ilerleyen saatlerinde "Casino Ruhl" da buluşmak üzere sözleşmiştik.

Ben kendi başıma gittiğim bir Nice gezisinde de "Primotel Suisse"ın az ilerisindeki Quai des-Etats-Unis'deki "Oba Oba"ya gitmiştim. Salvador'lu fıstık sambacı kızların ve yakışıklı çikolata renkli dansörlerin sergiledikleri tipik bir Brezilya showu seyretmiştim. Sonraki seyahatlerimde,

bir daha oraya gitmedim ama her "Oba Oba"nın önünden geçtikçe başım o yana döner. Neşeli bir yerdir. Showdan sonra sabahın ilk ışıklarına kadar burada dans edebilirsiniz.

Opera'nın önünden geçtikçe "St. François de Paule Sokağı"ndaki "Le Charlot Bar"a şöyle bir bakar, ünlü Charlie Chaplin'in (yani Şarlo'nun) o çok bildik melon şapkalı-bastonlu görüntüsünü de kulübün adının yanında gördükçe, içimden "aman şu bara bir akşam gitmeli"der dururdum.

Bir akşam Lale'yle gittik. Gittik de, kapıdaki adam; yanımızda erkek görmeyince, bizim görünüm iyi ve kaliteli ya, adamcağız en zarif bir şekilde buranın Strip-Tease kulübü olduğunu söyleyerek bizi uyarmak istedi. Ben "OK" deyip içeri girmeye yeltendim çünkü pek çok yabancı ülkede en alasından o biçim, hem de hard seks showlarına gitmiştim. Ama baktım a-aa Lale, almış başını gidiyor!

Dur-mur! Nereye? Hadi girmiyor muyuz? falan dedimse de Lale cevap bile vermedi. Ay kadın resmen gidiyor! Ben de n'apiim, kapıdaki adama teşekkür edip, Lale'nin ardından koştum. "Hani "Charlot"ya girmeyi günlerdir düşünüydük?"dedim ama aldığım cevap kısa ve tanıdıktı: "Ay ay ay! İki kadın strip klüplerinde!" dedi. "N'olucak ya! Girseydik. Eve dönünce ne güzel işte, Seyhan'a (kocas) anlatırdın," dedim. Gülüştük.

Seyhan bizim seyahatlerimize çok imreniyor. "Bir kerecik ben de katılayım sizin şu seyahatlerinize," deyip duruyor ama üzgünüz cevabımız kısaca "NO!" Seyhan'cım. Senin İsviçre Alp'lerine yaptığın "kış sporları" seyahatlerine "Biz de katılalım," diyor muyuz?!

Amerikan Kolejli Lale ile Ankara Kolejli Füsün olarak iyi bir ikili oluşturuyoruz. Benim cesur ataklarım Lale iyi fren oluyor. İktisatlı gır gır Nermin ise, bankacı olduğundan ne yazık ki her seyahate izin alıp bizimle gelemiyor. Ama şu kesin ki üçümüz iyi bir ekibiz. (Tanrı ayırmasın.)

Bir kez Paris'ten Nice'e uçuyoruz. Her şey yolunda. Bindik "Air France"a. Güzel güzel gidiyoruz. İkramları da indirdik midelere. Mideler rahat, biz rahat, ellerimizde dergilerimiz içimiz sevinç dolu. Çünkü az sora Nice'de olacağız.

Aman Tanrım, az daha inemiyorduk Nice'e-Mice'e! Uçak Nice havaalanına inmek üzere diye anons yapıldı ama nasıl ineceğiz? Uçak aniden zangır zangır sallanmaya başladı! Hatta çatırdamaya başladı. Sanki vidaları yerinden fırlayiverecek!

Millet panik içinde! Uçağın burnu aşağıya doğruyken birden yukarı kalktı. Belli ki yeniden yükseldik. Yuvarlak pencereden bakınca dışarısının simsiyah olduğunu görüyorum. Halbuki az önce hava süt limandı. Şimdiyse deli gibi şimşekler çakıyor.

Öleceğiz galiba. Dualar okuyorum. Yanımdaki koltukta oturan Lale'ye bakıyorum, sakın sakın elindeki dergiyi okuyup, çıtlatarak çikletini çiğniyor! Pes valla! Tam o sırada derginin sayfalarından birindeki bir mağaza ilanını göstermez mi?!

Bense Susan Sarandon'la Greena Davis'in birlikte oynadıkları ve iki kadının özgürlüğün peşinde giderlerken nasıl birlikte ölüme atladıkları filmin ölüm sahnesini hatırlayıp duruyorum.

"Onlar arabayla uçuruma gazlayıp, ölüme birlikte gitmişlerdi. Demek biz de yan yana iki koltukta, uçakla denize gömüleceğiz," diye ağlamalardayım, Lale de elindeki derginin sayfalarına dalmış, gayet sakın!

Onun bu rahat haline bakıp, ben de biraz rahatlar gibi oluyorum ama koca uçak tir tir titredikçe, paniğim depresi-
yor. Artık dualarımı yüksek sesle okuyorum. Arapça duaları okudukça etraftan beni herhalde beyaz arap falan sanmışlardır.

Çatırtılar sürüyor. Millet ayyy-oyyy'larda. Pilot, yeneden inmeyi deneyeceğim diyor. Uçağın burnu yöneliyor aşağı doğru ama yine alanı pas geçiyoruz.

Tanrım, yıllar önce Marmara'ya düşen uçak da böyle iki pas'tan sonra çakılmıştı. Biz de Akdeniz'e mi gömüleceğiz yoksa! Acayip korkuyorum. Annemle babamı düşünüyorum. Nasıl dayanırlar diye üzülüyorum. Kedilerim bensiz nasıl yaşar? Sevgilim aklıma geliyor. Önce üzülür, sonra hayatına devam eder diyorum kendi kendime. Lale'nin çocuk-

ları annesiz kalacaklar. Ne kötü. Nermin de bu seyahate katılmayı çok istemişti ama izin ayarlayamamıştı. Demek onun daha yaşayacakları varmış diyorum kendi kendime.

Lale hâlâ elindeki dergiyi karıştırıyor. Etrafa baktığı bile yok.

Ben böyle iç karartıcı, boktan şeyler düşünürken, pilotun sesini duyuyoruz yeniden. "Şimdi de St.Raphael üzerinden inmeyi deneyeceğim," diyor. Demek batıya, St.Tropez tarafına doğru uçup oradan geri dönecek ve öyle Nice'e inmeyi deneyecek.

Ben dualara devam ediyorum. Çapraz koltuktaki kadın da habire istavroz çıkarıyor. Lale dergi okuyor.

Uçak iyice yükseliyor, yükseliyor. A-aa... sarsıntı, çatırdı, titreme hepsi bitiverdi. Yuvarlak küçük camdan bakıyorum, gökyüzü siyah değil artık, parliment mavisi denilen renkte. Aşağı bakıyorum, caddelerde giden arabaların ateş böceği gibi ışıkları görülüyor. Bazı villalar ve oteller havuzlarının ışıklarını yakmışlar, havuzlar masmavi yüzük taşı gibi parıldıyorlar.

Uçaktaki herkes rahatlıyor. Lale için bir şey fark etmiyor. Çünkü o zaten rahattı! Tuvaletе doğru da bir izdiham başlıyor. Korkudan altına yapamayanlar, şimdi yapıp rahatlamak üzere WC'ye doğru yollanıyorlar. Artık WC'ler ne hale gelmiştir düşünmek bile istemem!

Uçakta WC deyince de aklıma "Emauelle 1" filminde Sylvia Crystel'in, uçakta tanıştığı adamla WC'de seks yaptığı sahne geldi. Uçakların WC'leri de çok dardır. Ama olsun, filmin o sahnesi, bir fantezi olarak pekala düşünülebilir!

Uçaktaki korku dakikaları bitti ama benim migrenim tutmaya başlıyor. Eyvah! Bir azarsa gecemiz rezil olur valla. Neyse, kazasız-belaşız iniyoruz Nice'e.

Nice'e bir gün önce ve o gün acayip yağmur yağmış ama hava açmış bizim şansımıza. Gökyüzündeki hırçın havanın yerine yer yüzünde insanı diriltten hafif serin bir hava karşılıyor bizi.

Ama alandan "Primotel Suisse"e geldiğimizde, migrenim iyice azıyor. Lale masaj yapıyor otelde ensemе ve omuz-

larıma. Nihayet kusuyorum ve rahatlıyorum. Duş aldıktan sonra, "cours Saleya"ya yürüyoruz, zaten iki adım ötede... Yine "Les Ponchettes"e gidip oturuyoruz alışkanlığımızdan olsa gerek. Yemek yiyoruz. Kahveler de içildikten sonra çivi gibi oluyorum evelallah.

Yaa işte böyle. Böyle bir olayı Tanrı bir daha yaşatmasın bize. Tabii hiçbiriniz böyle bir korkuyu asla yaşamayın. Çünkü feci bir şey.

Şimdi dönelim yeniden Nice gezintimize.

22 no.lu otobüsün batı yönüne (Yani Matisse Müzesi'nin diğer ucuna) gidenine binip, "Impératrice Eugenie Bulvarı"nda inerseniz "Parc des Miniature"e gelirsiniz. Burada, "Cote d'Azur'un ilk çağlarından günümüze uzanan tarihi, 1/25 ölçeğinde küçültülmüş yüzlerce minyatürün bir araya gelmesiyle, kocaman bir parkın içinde gezenlere sunuluyor.

Hollanda'nın "Den Haag" şehrindeki "Madurodam"da da buna benzer bir minyatür Hollanda gezmiştim. Ayrıca bir başka benzeri de Belçika'da var. Ama Brüksel'in kuzeyindeki "Heizel"de bulunan "Mini Europa" diğerlerinden farklı.

Burada Avrupa topluluğuna üye olan bütün ülkelerin ünlü şehir görüntülerinden oluşan 1/25 ölçeğinde minyatür bir dünya kurulmuş. Her ülkenin önünde bulunan düğmeye bastığınızda da o ülkenin ulusal marşı çalıyor. Bizim İstiklal Marşımız da burada ne zaman çalınacak acaba diye, buruk duygular içinde dolaşmıştım parkı.

Nice'den ayrılmadan önce, çiçek ve doğa severler için de bir adres vereyim: "Park Floral de Nice"... Burası Nice havaalanına yakındır. Şöyle diyelim, Nice sahilindeki "Promenade des Anglais"ın sonunda gibidir.

Dünyadaki en büyük "Yeşil Ev" yani içinde 7 iklimi yaşayabileceğiniz bir nevi bitki evi buradadır. (Londra'daki "Kew Gardens"daki çeşitli iklimlerin yaşandığı cam evleri yani kocaman seraları hatırladınız mı?)

Bu yeşil ev, kocccaman bir çadır yahut piramite benziyor. Yahut yapılırken güney Amerika'daki "Maya Tapınakları"ndan esinlenmişler. Bu 7 hektarlık parktaki binlerce çiçek, ağaç, kuşlar, egzotik kelebekler, göller, balıklar, fıskiye-

ler, sizlere şehrin içinde ama şehir hayatının uzağında hoş saatler yaşatacaktır.

Nice'i anlatırken, sanki babamın oteliymiş gibi "Primotel Suisse"den bahsettim. E-birkaç tane de başka otel adı verdim.

İlk gittiğim yıllarda birkaç kez "St.Françoise de Paule" adresindeki "Beau Rivage" otelde kalmıştım. Bu otelin kapısı Opera'nın sokağındadır ama bir yanı da sahildeki "Promenade des Anglais"e bakar. Plajı da, sahildeki bütün otellerin olduğu gibi, caddenin karşısındadır. Burası dört yıldızlıdır. İlk yıllar Nice'in acemisi olduğumdan burayı bellemiştim.

Sonra bir kez "Quai des Etats-Unis" üzerindeki "Mercure" de yer bulabilmiştik. İşte oraya yakın olan "Primotel Suisse"i o zaman görüp bayılmıştım. Sonraki zamanlarda orası "Benim/bizim oluverdi.

Öyle ki, evvelki yıl "Cannes" tatilimizden sonra trenle İtalya'ya geçip, "St.Margarita Ligure"de tatilimize devam etmiştik ama biletimiz Nice-İstanbul olduğundan, İtalya'dan Nice'e trenle geri gelip uçağa gideceğimize, üç gün bile olsa yine "Primotel Suisse"de kalıp İstanbul'a öyle dönmüş-tük.(Geçen yıl yine bir uğramıştık.)

"Promenade des Anglais"deki "Négresco" oteli, "Belle Epoque" tarzının tüm ihtişamını ve zengiliğini yansıtan, çok görkemli bir binadır. Caddeyle yandaki sokağın birleştiği köşeden otelin muhteşem resepsiyonuna girilir. Bu girişin tepesindeki bayrak direkli kubbe ile diğer köşedeki aynı kubbenin bir eşi ve bunların üzerindeki küçük yuvarlak pencereler bana her zaman, Kaptan Cousto'nun deniz dibi araştırmalarında kullandığı su altı aracını hatırlatır.

Otel ile haberleşmem sonucunda yeni edindiğim bilgilere göre; "Negresco" Fransız sanatını yansıtan antika mobilyalarla yeniden dekore edilmiş. İki salonu var ki, muhteşem. Sanki saray. "Salon Royal" denen bu salondaki avize, dünyadaki en büyük Bakara kristal avizesiymiş. Salonun duvarlarını Kraliyet portreleri süslüyor. Bir de "Salon Louis 14." var. Bu salonda da 17. yüzyılda yapılmış bir şömine var.

Gelelim oda fiyatlarına: (Hiçbir yerin fiyatlarını vermiyorum ama bunları yazıcam valla!) 1 Ekim—30 Nisan 2001 arası 3240 ile 3980 FF... Bir de "Lüks Daireler" var. Onlar da 2001 Nisan'ına kadar da 5420 FF. olacakmış. Bu kitabı okuduğunuzda 1FF kaç TL ediyor, ona göre çarparsınız. (Tabii elde edeceğiniz rakam da size bi güzel çarpar!)

Ama düşünecek olursak, müze gibi dekore edilmiş, değerli eşyalarla dolu bir yer için de bu fiyatlar normaldir! (–De... bizim keseler pek normal değil işte!)

Valla size bir kıyak yapayım diye otel yetkilisi Isabelle hanımla görüştüm. Artık bol kepçe harcamaktan yanaysanız, buyurun otel sizin! Tepe tepe kalın!

"En güzel manzaralı üç yıldız Primotel Suisse" de ise iki kişi deniz manzaralı odalarda 21 Aralık'a kadar, 420-520 FF.

21 Aralık 2000 ile 3 Ocak 2001 arası, yani yılbaşı döneminde de yine 590-650 FF.

Cüzdanlar sizin. Karar sizin.

Hadi artık ben "Cannes"a gidiyorum.

Gelen var mı?..

Kanımı Kaynatan "Cannes"

BURAYA "Riviera'nın incisi" diyorlar. Hani bizim İstanbul için "Dünyanın incisi" dediğimiz gibi. Ama onlar kendi incilerinin kıymetini biliyorlar ama biz incimizi şiddetle ve süratle mahvederek yok etmeye uğraşıyoruz.

"Cannes"ı dört kısma ayırabiliriz: Batısındaki "Le Suquet" ve "Vieux Port", "La Croisette" ve "Centre Ville", "Pointe Croisette" ve "Californie" ile "La Bocca".

Nice'deki sahil şeridi "Promenade des Anglais"nin bir benzeri de "Cannes"daki "La Croisette"dir. Festival Sarayı'nın önünden taa doğudaki "Le Croisette" semtine kadar uzayıp giden bu caddenin üzerinde birbirinden güzel apartmanlar, lüks oteller, çok hoş ve her zaman dolu olan cafeler ve şık restoranlar vardır. Buralardaki pahalı butikler de, yüksek etiketli malları alınca yüceldiğini zannedenlerin gözdesidir!

Ünlü "Uluslararası Cannes Film Festivali"nin yapıldığı Festival ve Kongre Sarayı, "Vieux Port-Eski Liman"ın kenarında, adeta deniz doğru uzanan bir yarım-ada üzerindedir

"Film Festivali'nden laf açılmışken, biraz öğrendiğim bilgileri size de aktarayım. İlk olarak 1946'da birincisi yapılan festival, taa günümüze kadar gelmiş köklü ve önemli festivallerden. Aslında Fransızlar 1946'dan çok daha önce böyle bir festival yapmayı düşünmüşler ama araya İkinci Dünya Savaşı girince bu proje savaş sonrasına kalmış.

1955 yılında itibaren de adı daha önce "Grand Prix" olan büyük ödülün adı "Palm D'Or-Altın Palmiye" olarak değiştirilmiş. En başarılı kadın ödülünü ilk kez "Pastoral Senfoni" filmiyle Fransız Michele Morgan almış. Bu ödül erkeklerde

de"Kayıp Hafta Sonu" filmiyle İngiliz aktör Ray Milland'a verilmiş. Ödül kazanan ilk film de yine "Kayıp Hafta Sonu" filmi olmuş.

Festival boyunca, dünya starlarını Cannes sokaklarında görmek mümkün. Plajlar ise, dünyanın dört bir yanından ünlü olabilme hayalleriyle Cannes'a gelmiş çıplak kızlarla dolu. Bunlar plajları dolduran dünya gazeteci ve televizyoncularına seksi pozlar verirler. Bütün gazete ve TV'lerde bunların görüntülerini bol bol görüyoruz.

Cannes'a bu kadar çok gitmeme rağmen ne yazık ki festival sırasında hiç gidemedim. Aslında o zamanlar Cannes tıklım tıklım oluyor, belki de o sıra gitmemek en akıllıca bir davranış.

Cannes'a şayet trenle geldiyseniz, Gar binasının tam karşısındaki "Serbes" sokağından aşağı doğru sağa-sola sapmadan yürüyün. "Croisette Bulvarı"na gelirsiniz. Karşıya geçin. Ağaçlarla dolu "Georges Pompidou Meydanı"na ve deniz kenarına gelirsiniz.

Zaten az ötenizde de "Festival ve Kongre Sarayı" vardır.

Bu yarım adanın iki yanındaki yollarda yürüyüş yapabilirsiniz.

Hatta bu iki yol bir meydanda birleşir. Denize doğru uzanan mendirek üzerindeki yolda yürüyüp, yan yana demirlemiş olan dünyanın çeşitli ülkelerine ait yüzlerce lüks tekneyi, ve yatı seyredebilirsiniz. Zengin Türk'lerin yatlarına da rastlarsınız.

Evelallah, zenginlerimiz Cannes'ı oldukça istila edip, en lüks yerlerde villalar, apartmanlar almışlardır. "Croisette" üzerindeki "Reine Bleu" adlı apartmanda iş adamı Halis Toprak'ın (şu anki genç karısıyla evlenmeden önce) o zamanki sevgilisiyle burada aldığı dairede buluştuğuna dair haber ve resimler gazetelerde çıkmıştı.

Önce Sakıp Beyin büyük kızı Dilek arkadaşım Cannes'da bir daire almıştı. İşte Sakıp beyde sonradan Canneslı oldu. Neşeli, canlı ve sempatik iş adamımız sevgili Sakıp Sabancı da bir orada bir daire aldı. Televole, Paparazzi, Show Haber gibi programlarda, o sırada Avrupa'da hangi takımı-

mız ma yapmışsa, kendisini o takımın renklerinden oluşan kıyafetler içinde ve muhteşem antika spor arabasına aldığı fıstık gibi Canneslı kızlarla görüyor, ya da Cannes sokaklarında delikanlı gibi bisikletle dolaşırken izliyoruz. (Sevgili eşi Türkan hanım, iyi valla kıskanmıyor.)

Ayrıca, neredeyse 300'e yakın zengin Trkn de Cannes ve civarında evleri varmış. Hayırlı uğurlu olsun. Ama size söyleyeyim, orada ev almak 500 bin dolarla, 2 milyon dolar arasında. Tabii isteyene daha pahalıları da var.

Ama İstanbul çevresinde yeni yeni çoğalan uydu kentlerdeki villalar da 1.5-2 milyon dolar! stste dizilmiş evlere o paraları veren ooook! Oysa Cannes'da olsun, Theoule'de, Nice'de, Cap-Ferrat'da olsun vilalar da villa hani. Muhteşem. Zevkli. Kocaman. Ağaçlar, iekler arasında. Özel havuzlu. Birçok odalı. Bira garajlı.

Yani o kadar param olsaydı, e-tabii ben de gider Cannes'da ya da civarında ev alırdım! (Niye bur'da alayım) Daha doğrusu, o kadar param olsaydı, hiçbir yerde ev almaz, fellik fellik gezer, değişik şehirlerin, değişik otellerinde kalmayı seçerdim. Otel hayatına bayıldığımı önceki bölümlerde yazmıştım.

Neyse canım... Ellemin malından bize ne! Zenginin malı, zğrdn çenesini yorarmış misali, kalkmış elâlemin villalarını konuşuyoruz. Allah onlara vermiş vereceğini. Biraz da bizlere verir inşallah, di-mi ya?!

Sakıp beyin oturduğu "Reine Bleu" apartmanın alt köşesinde de "Blue Bar" brasserie var. Burada bir akşam üzeri bir Whisky Sour, ya da bir Drambuie içip, bulvardan gelip geçen lüks arabaları, dünyanın her yerinden gelip piyasa yapanları seyredebilirsiniz.

Film Festivali sırasında pek çok Hollywood ünlüsünün kaldığı "Carlton Oteli"de beyaz görünümü, köşelerindeki kubbeleriyle çok güzel bir oteldir. Burada bazı odaların fiyatlarını yazayım mı? 2 milyar TL'ye yakın! "Benim" memurumun neredeyse iki yıl çalışıp ancak kazanacağı, "benim" kylmnse hayat boyunca ulaşamayacağı bir para bu otelin bazı odalarının bir gecelik fiyatı!

Ayrıca, Carlton'un "Casinosu"da var ama valla orada oynamadım. "Festival ve Kongre Sarayı"nın yanındaki "Casino Croisette" de önceleri oynardım. Ama artık dedim ya kesinlikle oynamıyorum. Film Festivali sırasında, starların da gittiği "Jimmy'z" gece kulübü-diskotek de Casino binasıdır.

Buraya girmek için ille de kumarhaneye girip oynamanız gerekmiyor. E-biraz hoş giyimli olun giderken derim.

Yıllar önce, ilk kocamla yaptığımız Cannes gezisinde, ben Carlton'un kuaförüne gitmiş, bir de kısa kıvrıkcık peruk satın almıştım. Daha sonra otelin bahçesinde benim fotoğraflarımı çekmişti kocam. Sonradan o fotoğraflardan birini bir plak kapağında kullanmıştık.

"La Malmaison", "Noga Hilton", "Martinez" gibi yüksek fiyatlı oteller de "Croisette Bulvarı" üzerindedir.

"42, Croisette'de "Pavillion Croisette" brasserie,

"63, Croisette'de "Felix",

"52, Croisette'de "Le Festival" gibi yemek yenip, bir şeyler içilecek yerler de oldukça kazık. Zaten bu semt böyle.

Ama sanmayın her yer böyle! Son derece hoş atmosferi olan, fiyatı makul pek çok yer var.

Eskiden bir ara "Palais Rouaze"da kalmıştım. Burası "Carlton" un yanındaki yoldan, ya da bir-iki sokak aşağıdaki "Martinez" otelinin yan sokağından gidilebilen, denize-plajlara çok yakın olan "Rouaze Sokağı, 16 numara"daydı. Burası 2 kişiden 8 kişiye kadar kalınabilecek, mobilyalı stüdyo tarzı dairelerdi.

1998'de Carlton'dan aşağı doğru yürürken, eski yıllar aklıma gelmiş, "Rouaze" sokağına girmiştim. Fuldü. Yaz sonuna kadar hiç yer yoktu. İki yıl önce, 20 m2lik bir studio, hatırladığım kadarıyla geceliği 400 FF civarıydı. Millennium fiyatları belki biraz artmıştır. Adamlar öyle bizdeki gibi zırt-pırt fahiş zam yapmıyorlar ki.

Croisette Bulvarı'na paralel uzanan sokak "D'Antibes" sokağıdır. Burada en ünlü markaların şubeleri olduğu gibi, pek çok yüksek fiyatlı mağazanın da sağlı-sollu sıralandığı

hayli uzun bir caddedir ve şehrin doğusuna kadar uzar. Bu alış-veriş caddesinin devamında da oteller vardır.

Benim Nice'deki takıntım olan "Primotel Suisse"nin Cannes şubesi olan "Primotel Canberra"da "rue D'Antibes"dedir. Burada da kaldım ama artık son birkaç yıldır Cannes'da yeni bir otel takıntımız var: "Hotel Renoir".

Pek çok turistik dergide resmini görüp beğendiğim, adını sevdiğim "Hotel Renoir"ın yeri; "Festival Sarayı"nın karşısındaki "Maréchal Joffre" sokağından yürüyerek en fazla 3 dakikada gidebileceğimiz "7,rue Edith Cavell"de. Kapısı bu sokakta olan otelin arka cephesi de, ıslıl ıslıl geniş bir caddeye, üst katları da denize ve "Le Suquet"ye bakıyor.

Telefonu: 0033-4- 92 99 62 62. Fax: 0033-4- 92 99 62 82

Burada yatak odanız, oturma ve yemek odanız, ayrıca içinde fırını, buz dolabı, su ısıtma kettle'ı, tabakları, çatal-bıçakları ile şirin bir Kitchenette'i yani mini bir mutfak, banyosu-tuvaleti, ayrıca bir WC'si daha olan çok şeker bir dairede kalıyorsunuz.

Tren Garı desen az ötede. "Planet Hollywood" biraz ilerde.

Her gün yüzlerce mağazanın ve binlerce insanın doldurduğu tipik "Meynedier Sokağı" ile "Marche Forville", sık alış-veriş sokağı "D'Antibes", restoranlarla dolu "Felix Faure" caddesi ile "Le Suquet"de sıra sıra restoranların dizildiği o daracık sokaklar burnunun dibinde. E-insan daha ne ister? Üstelik fiyatlar da harika. Bir de kalacağınız gün kadar, bedava plaj bileti veriyorlar. İyi mi?

Ben bu oteli, bir dergiden görüp, ya Allah-bismillah deyip faxla yer ayırtıp, kredi kart no.mu verdikten sonra; Lale ile Nice havaalanından bindiğimiz taksiyle otelin önüne gelene kadar, otel hakkındaki bilgimiz sadece o dergiyle ve bize yollanan fakslarla sınırlıydı. Görene kadar da kalbimiz birazcık pır pır etmiyor değildi hani! Ya pek iyi bir yer değilse diye. Oteli dıştan beğendik. Dur bakalım içi nasıldı?

Resepsiyondaki güler yüzlü adam benim fax kâğıdımı çıkardı. Giriş kartımızı doldurduk. Bell-boy odamıza bavul-

larımızı taşıyıp, biz de adamı takip ettiğimizde, odaya ben-
den önce giren Lale'nin içeri girmesiyle çıkması da bir oldu!

Eyyvah! Yoksa oda berbat mıydı?! Berbatsa 15 gün
n'apardık? Korkarak Lale'ye, "Kötü mü?" diye sordum ama
aldığım cevap enteresandı:

"Bize söyledikleri fiyata bu odanın olması imkansız!
Bence bir yanlışlık var," dedi. Ne yani, ödeyeceğimiz paraya
göre boktan bir oda mıydı?

"Gir de gör." dedi. Girdim ve yukarıda anlattığım gibi
bir suitle karşılaştım. Gerçekten dairemiz harika, fiyat da
çok ehvendi.

Perdeleriyle bir örnek kumaştan yapılmış yatağımız
koccamandı da, ayol bu resmen balayı yatağıydı. Benim bu-
raya sevgilimle, Lale'nin de kocasıyla gelmesi lazımdı. Ama
artık idare edecektik. Yatak nasıl olsa futbol sahası gibiydi.
Birer köşesine çekilip yatardık.

Sabahları, kahvaltılarımızı dairemize getiren kızın
elindeki tepsi de yattığımız yatak gibi koccamandı! Meyva
sularımızın yanında, porselen çaydanlıkta gelen çayımız
üşümesin(!) diye üzerine geçirilen çiçekli kılıfın kumaşıyla,
koccaman şişman reçel kavanozlarının ağzına geçirilen ve
etrafına süfle makasıyla tırtıllı şekil verilmiş süslerin ku-
maşları bir örnekti.

Üstelik her sabah adam başına iki çeşit şişman kavanoz
reçel geliyordu! Tereyağlar da cabası! Tereyağ ve reçelleri
ikimiz de yemedik. Hepsini gerisin geri yollayacağımıza, eve
götürme şansımız olsaydı, 15 günde, ikişerden bana, ikişer-
den de Lale'ye gelen 60 adet kavanozla, mini bir market aç-
sak, ilk ürünlerimiz hazır olmuş olacaktı!

Tepsimizin içeriği harikaydı ama kahvaltı tepsimizde
beyaz peynir ve zeytin yoktu. Da-daaam! Nihayet bir kusur
bulmuştuk!

Hemen o gün onun da hallettik. Bir kavanoz yağsız ye-
şil zeytin aldık. Az ötemizdeki "Meynadier" sokağında da bir
"peynir butiği" bulduk. Dükkân tepeden aşağı bir yığın pey-
nir çeşidiyle doluydu. Ve her bir peynir çeşidinin üzerinde
kalori miktarları yazılıydı.

Dükkânda çalışan kasiyer ve tezgahtar teyzeler(!), eczacı gibi, ya da doktor gibi tertemiz beyaz önlükler giymişlerdi. Sanki hepsi "peynir doktoru" ya da "nöbetçi peynirci" idi! İşlerini inanılmaz bir ciddiyet içinde yapıyorlardı.

Ben elimdeki "Amerikan Hastanesi" diyetisyeni ve bana günde 6 öğün yemek yedirerek iki ayda 6 kilo verdiren Dr. Ayfer Çırpıcı'nın yazdığı listeyi kadına gösterir göstermez, kadın hemen bir merdiven dayadı raflara ve doktorumun yemem gereken kalori miktarını yazdığı kâğıt elinde, tepelere tırmanıp, kâğıtta yazan kalori miktarına en çok uyan peyniri aşağı indirdi. Valla işte bunları yaparken tam bir eczacıya benziyordu peynirci teyze!

Ben, bizim beyaz peynire bezeyen kendi beyaz peynirimi aldım. Lale'de dil peyniri dışında tüm peynirlere alerjisi olduğundan, kendi için dil peynirini aldı. O günden sonra da on beş günün içinde birkaç kez uğradık oraya. Her seferinde de aynı ciddiyeti gördük.

Adamlar böyle şeyleri ne kadar ciddiye alıyorlar,görüyorsunuz. Oysa "Pimapen" sponsorluğunda çevre konferansları ve konserler verdiğim turneye çıktığımda, diyetimi uygulayabilmek için atla kararı seçmiştim!

Şöyle ki: Yemek daveti verenlere, ya da kendi gittiğimiz restoranlara diyet listemi gösteriyordum ama karşılığında bana: "Bu seferlik yiyin canımın, bişeycik olmaz," diyorlar, ciddi bir şekilde uyguladığım diyeti, sözde misafirperverlik adına yok saymaya kalkışıyorlardı.

İnsanlar ve ülkeler arasında olayları algılama biçimi, veya olaylara bakış açısı ya da yapılmak istenen şeye verilen değerler ne kadar farklı değil mi? Bu sadece formda kalabilmek için yapılan bir diyetti.

Ama bu bakış açısını genişletip, pek çok konunun içine oturabiliriz. O zaman niye onlar meselelerine ciddiyetle sahip çıkıp ilerliyor da, biz niye birçok bakımdan laçka davranarak geride kalıyoruz, ortaya çıkıyor.

Biz maalesef, ciddiye alınacak konularla kafa bulur, gayri ciddi meselelere de yerli yersiz kafa yorar, pireleri de ve yaparız!

Neyse...

Bir de manavım vardı "Meynadier"de. Dr. Ayfer Hanım bir öğünde 12 kiraz ya da 7 yeşil erik verdiğinden, o adama da rejim listemi göstermiş, birkaç günde bir, kirazımı ve erigimi tek tek sayarak almıştım.

Ay ne deli kadın demeyin, çünkü doktorumun dediklerini harfiyen uygulayarak kısa zamanda kilo atmıştım. Bir de kiloyu verdikten sonra onun kalıcı olmasını sağlamak var. Onun için kilo verdikten sonra da bir süre devam ettim diyet yapmaya.

Öyle ki, şimdi yazacağım şeye çok güleceksiniz; Ayfer hanım günde 6 dilim "Uno Light" ekmek vermişti. Ve bana kalori listemi buna göre hazırladığını, başka ekmeklerden yersem diyetin başarısının düşebileceğini söylemişti.

Ben de ne yaptım? Bir torbada 21 dilim ekmek çıkıyor. Gittiğim seyahatlerin kalacağım gün sayısını hesap edip, çek-çekli küçük el bavulumla "Uno Light"ları doldurup öyle gittim seyahatlere. Hem de nerelere? Çin'e, Endonezya'ya, Belçika'ya, Malezya'ya, İtalya'ya, Fransa'ya hep taşıdım ekmekleri. Öyle ki, kaldığım otellerden çıkarken, restoranlarda yiyeceğim ekmeklerimi sayıyla folyoya sarıp çantama koydum.

Bir süre aynen böyle seyahat ettim, inanın bana.

Polis kontrolünden geçerken de "Amerikan Hastanesi" antetli kâğıdına Dr. Ayfer Çıpıcı'nın yazdığı ciddi diyet listemi gösterdim. Ve hiçbir sorun olmadan da diyet ekmeklerim, yani "Uno Light" torbalarını bir süre gittiğim tüm ülkelere taşıdım.

"Hotel Renoir"daki odamıza her sabah gelen kocaman kahvaltı tepsisinde bizden başka iki kişinin daha ekmek ihtiyacını rahatça karşılayacak kadar bol ekmekler, koca ekmek sepetindeki beyaz dantelli bölmelerde duruyordu: Sıcacık kruvasanlar, çikolatalı ekmekler, sandviç ekmekleri, susamlı ekmekler...

Tabii ben sadece 2 dilim "Uno Light"ekmeğimi yiyordum. Lale'de sadece bir-iki bir şey yiyordu sepetten. Zaten insanın gözü doyuyordu bolluktan.

Peynir ve meyvalarımı aldığım "Meynadier"sokağında gece oldu mu dükkânlar kapanır, masalar bu dar sokağa çıkar ve gecenin keyfi başlar. Akordeon, gitar falan çalan sokak çalgıcılarının ve güzel sesleriyle insanı rahatsız etmeyen sokak şarkıcılarının renklendirdiği gecelerde yemeğini zi keyifle yersiniz.

(Haa, bu arada belirteyim, elbette benim her Cannes'a gidişim "Diyet" yapmama denk düşmüyordu. Onun için aşırıya kaçmadan, her türlü damak zevkimi tatmin ettim yani.)

"Le Suquet" denen "Eski Cannes"ın çevresi,"rue de Suquet", "rue St.Antoine" ve "Avenue des Ançiens Combattans" ile adeta çevrilmiş gibidir. Ama semtin büyük bir bölümünü asıl çevreleyen ise "Georges Clemenceau" sokağıdır.

"Le Suquet"yi adeta "U" harfi gibi sarar.

Burayı görmelisiniz. Üstelik en güzel ve genel Cannes panoraması "La Suquet"nin tepesindedir. Buraya gitmek için "Meynadier" sokağının en sonunda "Boucherie" diye kısa bir yol var. Buranın sonundaki merdivenli bir iki yolu çıkarsanız "la Castre Meydanı"na kestirmeden gelirsiniz.

Yahu durun, unutuyordum. "Festival ve Kongre Sarayı'nın önünden, "Le Suquet"ye "Petit Train-Küçük Tren"ler kalkıyor. Yürümeyi çok sevmeyenler için ideal. Biletinizi alıp binin, püfür püfür, o eski Cannes'ı dolaşa dolaşa gelin "La Castre Meydanı"na.

Ya da; Cannes Belediye Sarayı'nı geçince bir meydan vardır. Burada pek çok semte yolcu taşıyan şehir içi "Bus Azur" otobüslerinin "Gare Roitiere" denen ana terminali bulunur.

İşte bu meydanın karşısındaki yokuş olan birkaç yolu çıkarak da "la Castre Meydanı"na gelebilirsiniz.

Bu meydanı çevreleyen duvarlara oturup hem yorgunluğunuzu giderirsiniz, hem de tüm Cannes'ı inanılmaz güzel bir açıdan seyretmeye doyamazsınız. Cannes hatırası çekebileceğiniz en güzel yer burasıdır.

Şu kadarını yazayım; bilmem içinizde Büyükada'nın tepesindeki "Aya Yorgi" kilisesine adak yapmak ya da ziyaret

etmek için çıkanlarınız var mı? İnanın o yokuşu çıkmaktan çok daha kolaydır "Le Suquet"ye çıkmak.

Bu meydanda "Notre Dame de la Paix Kilisesi", "La Castre Müzesi" ve "St.Anne Şapeli" var. Burada Temmuz-Ağustos ayları arasında 25 yıldır harika klasik müzik geceleri yaşanıyor. Konserler veriliyor. Kilisenin o tipik ve meşhur saat kulesinin altına sahne kuruluyor. Bu yokuş yolları millet konser izlemek için tırmanıyor, bilirsiniz yani!

96'nın bir Temmuz gecesinde bu konserlerden birini izleme şansını yakalamıştım. O geceki konserde İsveç Oda Orkestrasının eşliğinde çok tatlı ve genç bir soprano izlemiştim. Adı Paula Hoffman'dı. (Sopranonun adı, Hoffman'ın Ma-sallarıyla olan isim benzerliğinden dolayı aklımda kalmıştı.)

Karşıdan "Le Suquet"ye özellikle gece bakıldığında, sarı ışıklarla aydınlatılmış tepenin solundaki kule ile sağ kenardaki saat kulesinin görünümü çok hoştur.

Biz bu görüntüyü "Hotel Renoir"daki odamızdan ve salondan da izleriz. Hele tüm gün boyunca haytalar gibi dolaşıp, geç saatlerde odamıza yorgun argın dönünce, buz dolabından buz gibi kirazları çıkarıp yerken, balkonun kapısının iki kanadını da açıp "Le Suquet"nin ve eski limanın manzarasına karşı ayakları uzatıp keyfetmek pek bir hoş olur.

"Suquet"den aşağı inmek çok kolay ve keyiflidir. Kuş gibi inersiniz. Çıkarken ki of-uf'larınızı unutup, etrafın keyfini daha çok çıkarırsınız. Daracık sokaklardaki birbirinin içine girmiş gibi dizilmiş küçük butikler, cafeler, renkli masa örtülerinin canlılık kattığı restoranlar doludur bu sokaklarda. Ya da sadece panjurları kapalı, pencere ve kapı kenarları rengârenk çiçekli evlerin dar, bazen de merdivenli olan yollarından inersiniz.

Dönüşünüzü, "Forville Sokağı"ndan aşağı inerek yaparsanız, bu yolun sonunda karşınıza "Marche Forville" gelir. Burası "Meynadier"nin bir üst sokağındaki üstü kapalı Pazar yeridir.

Otobüslerin meydanındaki sokaklardan "St.Antoine" sokağına girip, yukarı doğru çıkarsanız, yolun devamı "du

Suquet" sokağıdır. Bu iki sokak, sağı sollu yan yana dizilmiş birbirinden sevimli pek çok restoranla doludur. Hepsinde birden yemek yeme arzusu geçer içinizden. Nerede yiyeceğinize bir türlü karar veremezsiniz.

Her gidişimizde bu sokaklarda mutlaka yemek yeriz ama birkaç yıl önce "Le Pasific"i keşfettik. Orada mutlaka bir-iki akşam yemek yiyoruz. Helen ve Olivier adlı yöneticilerin candan davranışları, müşteriyi memnun etmeye çalışmak için koşuşmaları bizi o restoranın tiryakisi yaptı.

Ünlü "Planet Hollywood"un Cannes'da da bir şubesi var. Birçok Planet'e gittim ama doğa ile en iç içe olan "Planet"lerden biri neredeyse buradaki Planet.

Burası, Eski Liman'a karşı inen "Ml. Joffre" sokağının köşesi ile ağaçlarla dolu "Les Allées de la Liberté" üzerindedir. Beyaz bir martı gibi buradaki ağaçların arasından başını göğe yükseltmiş bizim Büyükkada'daki adaşına benzeyen "Splendid Otel" de buradadır.

"Mc. Donald's"dan vaz geçemeyenler için: O da bu meydana. Sabah 7.00'de açılıyor. Burada değişik bir Mc.Donald's formülüyle karşılaşıyorsunuz: Sabah kahvaltısı. Evet, burada limandaki teknelere karşı, ağaçların gölgesinde kahvaltınızı yapabilirsiniz.

Bu ağaçlı alanda çiçek pazarı ve "Brocante" denilen aklınıza gelecek, hatta gelmeyecek şeyleri bulabileceğiniz Antika pazarlarına rastlayabilirsiniz. Burada bir de yuvarlak sahne vardır. Klasik müzik konseri veren sanatçılara ya da, neşeli marşlar, şarkılar çalan bandolara denk düşerseniz, hem ağaçların arasındaki tezgahları dolaşır, hem de hoş dakikalar yaşayabilirsiniz.

Az ötedeki Festival Sarayı'nın karşısında bulun "Cafe Roma" her zaman kalabalıktır. Hele akşam oldu mu yer bulmak çok zordur. Cafeyi dolduranların konuşmaları, kahkahaları ve hoparlörlerden gelen müzik sesleri arasında ister içkinizi yudumlayın, ister bol-bulamaç çikolata soslu dondurmanızı yiyin. Önünüzden geçen motosikletli gençler, son model arabalar, mini etekli, şortlu fıstıklar, artist kadar yakışıklı delikanlılar önünüzden adeta resmi geçit yaparlar.

Bol ağaçlı "Charles de Gaulle" meydanından sonra çok güzel bir parktan geçersiniz. Ortasında savaş kahramanları için dikilen güzel bir heykel vardır. Burası harika çiçeklerle süslenmiş bir parktır.

Arkasında da "Hôtel-de-Ville" yani "Belediye Sarayı" var. Aman "Hôtel" kelimesi Fransızca bilmeyenleri şaşırtmasın. Bu "Hôtel başka Hôtel"! Yani olur-a, hani ben yine bir yazayım dedim. (Mesela şaşırp bavullar, çantalarla içeri dalmaya kalkışmalı! "Selamün aleyküm gardaş! Boş odanız var mı?" diye Belediye yetkililerine oda sormak -hi hih- Ama matrak olur haa!)

Eski Liman'ın Kongre Sarayı'na yakın köşesinde Deniz yollarının terminali var. Buradan bizim "Prenses Adaları" misali, "Lérins Adaları"na giden küçük gemiler kalkar. Bizim Prenses Adalarımız 5 tanedir, bunların "Lérins Adaları" da 4 tane: "Ste.Marguerite, St.Honorat, Tradeliere, St.Fereol". Bunlardan ilk ikisine turlar yapılır.

Geminin açık kısmında oturduğunuzda, gemi limandan ayrılmaya başladığında yatların birbirine karışmış gibi duran direklerinin arasından "Le Suquet"nin eski tarz binalarını görürsünüz.

"Quai St.Pierre"deki evlerin tepesinde yükselen büyük kule ve sağ taraftaki saat kulesi, Cannes'ın vaz geçilmez simgeleridir. Zaten Cannes'ın görüntüleri hep buradan verilir. Çünkü Cannes'ın esas tipik olan kısmı buralarıdır.

Eski Liman'ın sağ yanındaki "Centre Ville"de, yeni tip modern apartmanların sıralandığı Cannes ise, sol taraftaki Cannes'dan farklı bir görünüm sergiler. Deniz ve plajların paralelinde uzanan "Croisette" caddesi, ortaki refujda yükselen güzelim palmiyeler ve onların altına, cadde boyunca aralıksız ekilmiş olan rengârenk çiçekler, bu caddeye güzellik katar. Denize karşı sıralanmış bembeyaz modern apartmanlar da, zenginliğin simgesi gibidir.

Ben nedense gittiğim her şehrin "old-vieux-eski" olan kısımlarını severim. Oralarda dolaşmak, oralarda yemek yemek hoşuma gider. Oralarda daha bir keyifle gezerim.

"Ste. Marguerite Adası", adına filmler çevrilen "Masque de Fer-Demir Maske"nin adası diye de biliniyor. Burada onun bir zamanlar yattığı zindan ve "Vauban Kalesi" ile "Deniz Müzesi" gezilecek yerlerden. Ada yemyeşil ormanla kaplı. Ormanın içinde çeşitli yürüme yolları var. Ve yollar tertemiz. Ne çöp, ne atılmış su petleri, ne de dondurma, çikolata, çiklet ambalajları var!

Sadece ulu ağaçların uzandığı masmavi bir gök altında ve yemyeşil ağaç çeşitlerinin arasındasınız... Kuş sesleri ve yürürken toprak yoldaki ayak seslerinizden başka ses yok. Arada bir de uzaklardan bir yerden yürüyen başka birilerinin attığı kahkaha sesleri geliyor. Ağaç aralarındaki boş alanlarda yerlerde dolaşan kuşlar var, siz yürürken kaçmıyor...

Lale'yle gitmiştik bu adalara. Ormanda yürürken çok az konuşmuştuk. Sessizliğin sesini dinlemek istemiştik.

Kafamızın içindeki düşüncelerle birlikte birbirimizi yalnız ve özgür bırakmıştık.

Saatlerce yürüyüp, ciğerlerimize oksijen depoladık. İnce uzun olan adanın ucundaki piknik alanında oturup, iskeleye indiğimizde aldığımız ıvır-zıvırları yedik. Güzel bir yemeği ise daha sonraya sakladık. "St.Honorat" adası karşımızdaydı.

Sonra yürüyüşümüzü sürdürüp kaleye geldik. Bu adada hep yürüyorsunuz. Yaşanmıyor hissini veren taş evlerin olduğu kısma geldik sonra. Burası neredeyse ağaçsızdı. Evlerin pencerelerine yaklaştığınızda, pencerelerin pervaz kenarında saksı ya da bulaşık deterjanı gibi şeyler görünce ancak burada yaşandığını anlıyordunuz.

İrili ufaklı taşların dizilmesiyle yapılmış arnavut kaldırım sokağın sağında ve solundaki taş evlerin kapıları açıktı. Ve yedi cüce evleri gibi içlerinde minik masalar, sandalyeler, dolaplar vardı. Hatta bir tanesinde de sıra sıra yataklar dizilmişti.

Oradaki gülüşüp bağırışan küçük çocukların yanındaki kadınlardan birine orasının ne olduğunu sormuştum: Cannes ve civarında oturan ailelerin çocukları için organize

edilmiş bir yaz okulu ve kampıydı. Çocuklar için spor sahaları da vardı. Küçük çocukların aileleri belki uzaklarda görünen Cannes'da, La Bocca'da ya da diğer kasabalardaydı ama çocuklar burada ailelerinden uzakta mutluydular.

Böyle bir yerde yaz kampı fikri bana enteresan gelmişti. O civarlarda da bir süre dolaştıktan sonra, yürüye yürüye harika bir yola gelmiştik. Adanın Cannes tarafına bakan kısmındaki küçük ve güzel evlerin bulunduğu bu güzel yolun sokakları da sanki bir evin bahçesi gibi sardunyalar ve çeşit çeşit çiçeklerle doluydu. Ne çiçekleri yolan, ne de yollara çöp atanlar vardı.

Bu yolun üzerinde ve deniz kenarındaki "L'Escale" yemek molası verdik. Lale yine deniz mahsullerine, ben de sebzelerime gömüldüm. St.Honorat adası daha küçük ve orman sahası daha az. Oraya gitmekten vaz geçip, Ste.Marguerite adasında daha fazla kalmaya karar verdik.

Cannes'da, "Eski Liman"ın sol kısmı, benim en sevdiğim kısımlardan biridir. Burada denize paralel uzanan "Quai St.Pierre" sıra sıra kaldırım restoranlarıyla doludur. Canın hangisini çekerse git ona otur. Tabii kapalı yerleri de mevcut. İşte bu cadde üzerinde yemek yediğim restoranlardan bazı adresler:

Yanımdakilerin söylediklerine göre "Gaston Gastoniette" in etleri ve balıkları harikaymış. Tabii benim için fark etmiyor. İnsan vejetaryen olunca, her gittiği yerde aşağı-yukarı aynı şeyleri yiyor. Ama ben aynı şeyleri yesem de, değişik mekanların, değişik atmosferlerinde olmayı seviyorum.

Ve yemek yediğim her restoranın kartını alıyorum. Bu konuda çok sıkı bir arşivim var ama hepsini bu kitaba koyarsam sayfalar yetmez. E-kolay mı? Onca yıl gezip dolaşmışım. Pek çok yerin adresi var elimde.

Sonra, ben yemek yediğim restoranların yemek listelerinin yazılı olduğu mönülerini de alırım. Tabii her restorandan alınamıyor ama yine de ben bu mönüleri almakta çok başarılıyım. Bu konuda da iyi bir koleksiyonum oluştu.

Aslında ben bu mönüleri toplamaya yurt dışına çıktığım ilk yıllarda başlasaydım, ohoo, Pakistan'dan Avustural-

ya'ya, Hindistan'dan, Korsika'ya acayip bir mn koleksiyonum olurdu ama Şimdi de fena bir koleksiyonum yok hani.

"L'Assiette Provenale" adlı et ve balık restoranı da aynı cadde "Quai St. Pierre" zerinde. Zaten dedim ya, tüm restoranlar burada sıra sıra dizili. Hani küçükken okuduğumuz: "Dizi dizi inciyim, gzelliikte birinciyim" diye bir Şiir-cik vardı ya, işte onun gibi dizilmiŐler.

Hepsi lezzetle en birinci benim diyor demesine de, insana çiklet misali yapıŐarak yapmıyorlar. Seçimi size bırakıyorlar. Nasıl olsa kapıda hangi yemeğin, kaç para olduğunu gösteren levhaları var. "Müşteri isterse oraya bakar, kararını verir ve girer."diye düşünüyorlar herhalde.

Biraz anormal olacak ama ben bir restorana gideceğim zaman; adlarını, masa örtülerini, dekorunu beğenirsem o zaman o restoranı seçer, girer, otururum. Dedim ya, nasıl olsa benim vejetaryen mnm belli. E, bari diğer Şeyler de zevki-mi-keyfimi doyursun! Di-mi ya?

Seyahatlerin çoğuna arkadaşlarım ya da sevgililerimle gittiğime ve onlar da vejetaryen olmadıklarına göre onlara uymak zorunda kalıyorum. Elbette bazen de onlar bana uyuyor. Ortak noktada buluŐuyoruz yani. Onların canı nasıl et-balık istiyorsa, benim canım da pizza istediğinde, onlar da benim pizza yiyebileceğim yere geliyorlar.

Yine "Quai St.Pierre'de "La Pizza" adlı bir restoran vardır. Üstelik burada sadece pizza değil ızgara et ve makarna eŐitleri de var. Elmalı tardı da çok lezzetli.

Dünya starlarının el izlerini merak ettiyseniz gelin benimle. "Festival ve Kongre Sarayı"nın bahçesini süsleyen i-çeklerin çevresindeki yer taşlarının üzerinde Los Angeles'deki Çin Tiyatrosu'nun kaldırımındaki gibi, dünyaca ünlü film starlarının el izleri var. (Şimdi sevgili Okan da (Ba-ylgen) Zaga'ya konuk olanların el izlerini alıyor.)

Sinema perdesinde gözümüze dev gibi görünen bir aktörün el izleri sizi hayal kırıklığına uğratabilir. El izinin altındaki imzaya bir bakıyorsunuz, Sylvester Stallone'un. Ve o adaleli csseye göre eller küçük! Demek dış görünüŐe aldanmamak lazım!!! Ebatlar insanı yanıltabiliyor!!!

Karşı kadirimdeki "Davis" adlı mağazada, "Cannes Film Festivali"ne ait pek çok şey satılır. Üzerinde pek çok starın imzaları olan T-shirtler, şemsiyeler, kot ceketler, şapkalar, anahtarlıklar, cüzdanlar ve film dünyasıyla ilgili daha bi çok şey var "Davis"de.

Ama Eski Liman'daki "Quai St.Pierre"üzerindeki hediye-lik eşyalar, Cannes T-Shirtleri, kartlar, sevimli ve seksi kartlar satan dükkânlarda da starların imzası olan T-shirt ve şemsiyelerden bulabilirsiniz de,"Davis"ın işi sadece Film Festivali malları satmak. Orada çeşit çok bol. Biz bu tip bir şey alacaksak, hep "Davis"den alıyoruz. Lale geçen yıl kocasına oradan çok hoş bir kot gömlek almıştı, o modelden başka hiçbir yerde görmedik mesela.

"Casino"nın karşısındaki cafe'ler, hep doludur. Özellikle de akşamları oturacak yer zor bulunur. Konuşma ve kahkaha seslerine hoparlörden gelen müzik sesleri karışır.

Son model arabaları, son model motosikletleri kullanan aktör gibi yakışıklı gençler, bu cafelerin önündeki caddede piyasa yaparak kıkırdayan minicik etekli, göbekleri açık bluzlu kızlara kur yaparlar. Burada ister alkollü meyva kokteylinizi yudumlayın, ister kahve için, isterseniz bir şeyler atıştırın-açlığınıza yatıştırın, içinizden kulaklarınıza doğru yükselen bir ses:

"Oh be, ne iyi etmişim de gelmişim," der.

Birkaç yıl önce, erkek arkadaşımın gitgide saçmalaması, kendine yakışmayan bir takım maço tavırlar icat etmesi canımı çok sıkıyordu. Aramızda tatsız konuşmalar geçmeye başlamıştı. İlişkilerde böyle yüz-göz olmayı hiç sevmem. Üzüntümden gebersem de, ilişki yozlaşmaya başlamışsa ben- ce hemen bitmelidir.

İşte ben de daha fazla sinir olmadan ve arkadaşşıma da söylemeden Cannes'a gelmişim. Bir akşam "Cafe Roma"da oturuyorum. Sinirlerim yatışmış, keyfim yerine gelmiş etrafımdaki canlı dünyayı izlerken telefonum çaldı.

Saate baktım, Türkiye saatine göre saat 01.30 civarı. Arayan: dengesizleşmeye başlamış arkadaşım! Benim evde

olduğumu sanıyor. Arkadaşlarıyla Rumeli Kavağında yemek yemişler. Şimdi yoldaymış ve bana geliyormuş!

"Arabayla gelmen hayli uzun zaman alır. Günler geçer." deyince, ne demek istediğimi anlayamadı tabii.

"Ne diyosun sen ya?!" diye hafiften horozlandı.

"E-Rumeli Kavağı nereee, Cannes nere!" dedim gayet sakin.

"Ner'desin sen?" diye tavır koydu.

"Cannes'da Festival Sarayı'nın karşısında bir bardayım. Onca yolu gözün yiyorsa gel." deyince, telefonun ucunda uzun bir sessizlik oldu.

Zaten bu ilişki kalbimde, ruhumda bitmişti. Kalan kadarı da, Cannes dönüşü bitti-gitti-kül oldu.

Durun az kaldı yazmayı unutacaktım. Elbette "Le Suquet"in dışında, "Petit Train"le sabah 11'den gece 11'e kadar değişik Cannes sokaklarında harika bir gezinti daha yapabilirsiniz.

Bu sevimli beyaz minik tren yolculuğunuz, "Palais des Festivals"den başlayarak, boydan boya Croisette Bulvarı, doğudaki Port Canto'yu (ikinci liman), Palın Beach'i dolaşır, dönüşte Rue Pasteur, rue D'Antibes ve Splendid Otel'in altındaki Planet Hollywood'un yanından geçerek tekrar Festival Sarayı'nın önünde biter.

Valla bir tur da böyle yaparsanız, özellikle yürümeyi sevmeyenleriniz, bu iki tur sonunda kabataslak da olsa Cannes'ı şöyle bir turlamış olurlar.

"Felix Faure" sokağında bahsetmedim galiba. Burası şık ve pahalı mağaza ve butiklerin bulunduğu "D'Antibes" sokağının batıya doğru devamı gibidir. Bu sokak üzerinde de yan yana dizilmiş restoranlar vardır. Bir ikisinin ad ve adresini yazayım:

"Le Corsaire des Alées" 49 no.da.

"Astou" 43 no.da.

"Chez Freddy" 67 no.da.

"Le Caveau" 45 no.da.

"Pierrot" 51 no.da.

"La Coquille" 65 no.da.

Burasını birazcık bizim Kumkapı'ya benzetirim.

Hemen hepsi dolu olan bu restoranlardan hangisine giderseniz girin. Aralarındaki fiyat farkı da pek fazla değildir. Birini seçip oturun. Afiyet olsun.

Cannes'nın kuzeyinde hoş bir yer vardır: "Le Cannel".

Adı hoşumuza gittiği için "hadi gidelim" demiştik Lale'yle. 4 no.lu otobüs "Le Carnot Bulvarı"ndan kuzeye doğru çıktı.

Buraya vardığımızda bir kilisede düğün henüz bitmiş, gelinle damat kilisenin kapısından kahkahalar arasında çıkarlarken, kilisenin kapısını dolduran yakınları da genç evlilerin başından aşağı pirinç ve pembe-beyaz renklerde ufak kâğıtlar atıyorlardı.

Pirinçleri anlamıştık da, kâğıtlar da neyin nesiydi?! Meraktan öleceğiz. Konfeti desen değil. Nedir bu kâğıtlar! Takmıştık bi kere kafayı! İlle de ne olduğunu göreceğiz. Görmek içinde düğün alayının oradan ayrılması lazım ki biz yerlere atılan kâğıtları keşfedebilelim!

Neyse, az önce Tanrı huzurunda "iyi ve kötü günde, ölüm bizi ayırana kadar" diye papaz efendiye söz veren çiçeği burnunda evliler ve aileleri güle söyleye arabalara binip kiliseden ayrıldılar. Onlar gider gitmez de Lale'yle ben yerlere kapandık. Atılan pembe-beyaz kâğıtların ne olduğunu keşfedeceğiz ya!

Meğer kalp şeklinde kesilmiş tül gibi ince kâğıtlarmış atılanlar.

Yani sadece hoşlukmuş. Yerlere eğilmişken, hemen bizim henüz evlenmemiş Nermin için yerlere saçılmış pirinçlerden ve o kalp şeklinde kesilmiş pembe beyaz kâğıtlardan topladık. Uğur getirsin diye...

Biz yerlerde Nermin için pirinç toplarken, yandaki evin penceresinden bakan bir kadın tarafından gözleendiğimizi ne bilelim. Kafalar aşağıda, kıçlar yukarıda olduğundan kadını görememiştir. Onun "Bon jour" sesiyle dikildik ayağa. Pirinçleri ve kâğıtları neden topladığımızı soruyordu bize.

"Akşama piriç pilavı pişireceğiz" diyecek halimiz yok!
"Kağıtlı pirinç pilavı" hiç olmaz! Lale hemen atılıp:

"Pek ortalıkta duruyorlar da kenara topluyoruz." deyiverdi. Haydaaa! Kadın şimdi bizi şu çevreci gönüllü çöpçülerden sanacak diye düşünmeye vakit bile kalmadan kadın:

"Siz bırakın. Kilisenin çöpçüsü süpürür." diye karıştı bize.

Lale de, "O.K" deyip Nermin'e evlilik uğuru getirsin diye topladığımız pirinçleri ve kalp şeklindeki kâğıtları kenara doğru attı. (Sözde yerlere saçılmış ve artık çöp olmuş şeyleri topluyor ya! Onun için kenara koyuyor!) Tüh! Gitti Nermin'in uğurları!

Tabii çaresiz ben de elimde topladıklarımı aynı Lale'nin yaptığı gibi kenara doğru attım.

Kadın bize nereli olduğumuzu sordu. Söyledik. Nerede kaldığımızı sordu. Söyledik. Kadın neredeyse annelerimizin kızlık soyadlarını da soracak ve sanki bizden iki vesikalık fotoğrafla, birer nüfus kâğıdı sureti ve ikametgah belgesi isteyecek! Ayrıca kadın acayip kültürlüydü, Türkiye'yi Amerika'da sanıyordu!

Kadını duymayayım, sinirden mideme kramp girmesin diye makinemi çıkarıp bari sergilerim için kilisenin birkaç fotoğrafını çekeyim dedim. Tam deklanşöre basacağım kadının elini sallayıp, bana poz vermiyor mu?!

Ay ne kadın! Yarı Fransızca, yarı İngilizce konuşarak bin bir soru sorar, pirinçlerimize karışır, kalp şeklindeki kâğıtlarımızı toplatmaz, bilmeden de olsa Nermin'in evlilik uğuruna engel olur, sergi fotoğraflarıma burnunu sokar!

Bayılacağım! Biz kalkıp taa buralara bu kadınla karşılaşmak için mi gelmiştik?! Nihayet kadına veda edip, ilerideki meydana doğru yürüdük. Yürürken de Lale ha bire arkasına dönüp dönüp bakıyor.

Takip mi ediliyoruz diye huylanıp ben de baktım ama dar sokakta bizden başkası yok! Nereye baktığını sordum. Meğer kadın pencereden gitti mi diye bakarmış. Valla az sonra kadının içeri girdiğini görür görmez Lale kiliseye geri dönmedi mi?

Niyet ettik ya, ille de Nermin için pirinçlerden ve kalp şeklindeki kâğıtlardan toplayacak! Tabii arkasından ben de seğırttim! Nermin'e uğur getirsin de evlensin diye niyetlendığımız pirinçleri-kâğıtlarını topladık ve İstanbul'a Nermin'e getirdik.

Üzerinden bir yaz-bir kış geçti ama Nermin hâlâ bekar. (Herhalde bu pirinçlerin uğurunu o kadın kaçırdı!!!)

Aslında bana kalsa evlenmediği için oh ne iyi! Nermin'e göre ah ne fena! Lale'ye göre de hayırlısı!

O günki "İkinci Pirinç Seferi"mizden sonra, meydandaki cafeye gidip oturduk. Burası bana turnelerim sırasında gittiğim kimbilir hangi şehrin çay bahçesini hatırlattı bilmem ama orası bana sanki hiçte yabancı gelmedi. Deminki kilise aşağımızda kalmıştı. Ve tabii o kadın da!.. "Le Canet"nin yükseklerdeki bir meydanından, aşağıdaki "Le Canet"yi seyrediyorduk.

Az ötemizde yerden yükseltilmiş büyük tahta bir platform vardı.

Garson kıza sorduk nedir diye. Bu platformun üzerinde bazen orkestra çalıyor, insanlarda dans ediyorlarmış. Diğer günler de çocukların oyun yeri olurmuş.

Anneler-babalar geniş bir alana yayılmış bu meydan cafesinde kahvelerini içip, kitap-gazete falan okurken, çocukları da güle-söyleye oynuyorlar, garson kız meydanın karşısındaki binanın altında bulunan cafeden bu kısma servis yapıyordu.

Karşı binalardan birinin altında küçük bir restoran vardı masalarını sokağa dizmiş. Onun yanında da minik bir "épicerie-bakkal" vardı. Gidip çikolata almıştım.

Gerçi kahvelerimizin yanında birer parça çikolata gelmişti ama onları orada oynayan ve bize bakan iki çocuğa vermiştik. Bunun üzerine başka çocukların da o çocukların elindeki çikolatalara kedi ciğere bakar gibi bakmaya başladıklarını görünce dayanamayıp bakkaldan çikolatalar almış, onları bölüştürüp diğer çocuklara dağıtmıştım.

Dar ama çiçekli olan sokaklardan aşağı inerken, Lale benim fotoğraflarımı çekmişti. Güzel geçen saatleri arkamız-

da bırakıp, aşağıdaki meydanda 4 no.lu otobüsün gelmesini beklemıştık.

Hadi gelin biraz da "Centre Ville" denen şehir merkezinden "İkinci Liman"a doğru yürüyelim. Yok, "Ben artık şur'dan şuraya yürümem dersenez, o zaman "Croisette Bulvarı"ndan geçen 8 no.lu üzerinde "Palm Beach" yazan otobüse binip, son durakta inin.

Ama ben olsam yürürüm. Yürüdüm. Yürüdük. Siz de yürürsünüz be canıım. Fena mı yani, bacaklar, kalçalar çalışıyor. Etler sıkışıyor. Fazla alınmış kaloriler gidiyor. Kilolar eksiliyor.

Şehrin güneydoğu bölgesine "La Croisette" semti deniyor. Bu semt, çok şık apartmanların bulunduğu uzun bir yarımada üzerinde kurulmuş. Burada "Second Port-İkinci-Liman" var ve sportif aktivitelerin yoğun yaşandığı bir yer.

Denize doğru uzanan bu kara parçasının "Baie de Cannes-Cannes Koyu"na bakan kısımda "Parc de la Roseraie-Gül Bahçesi" ve "Sporting Club" var. Bu kulüp İkinci Liman'a bakıyor. Sonra "Yatch-Yat Kulübü" geliyor. Burası da "Palm Beach Limanı"na karşı.

"Croisette Burnu"nda ünlü "Palm Beach Casino" var. Kumarcılara duyurulur. Ayrıca lüks "Mogambo Gece Kulübü" ve "Park Avenue Disco"da burada.

Burnun ucunda kurulmuş olan "Kürek Kulübü" tam kürekçiler için. Yahu buraya asıl benim gitmem lazımdı. O kadar istediğim halde hiç beceremem şu kürek çekme işini. Film çevirdiğim sırada kayıkta tek başına olmam geren bir sahne var.

Yönetmen Engin Ayça "motor" diyor, ben sözde kürek çekiyorum! Kürekler yerinden çıkıp elimde kalıyor. Hadiii "stoop" diye bağılıyor yönetmen.

Yeniden başlıyoruz aynı sahnenin çekimine. Bu kez de küreği adam gibi çekemediğim için, kayığı olduğu yerde döndürüp duruyorum. Tüh bana!

Yahu aynı anda üç tiyatro oyununun pabuç kadar baş rollerini ezberimde tutup matinede birini, suarede ötekini,

ertesi gece diğeri oynadım da (Kelebekler Özgürdür, Maç, Durdurun Dünyayı İnecek Var) bir kürek çekmeyi beceremiyorum! Tüh ki tüh! Sonra o sahneye, birlikte oynadığım arkadaşım (Memoli'nin babası) Mustafa Alabora eklendi de kürekleri o çekti, böylece sahne tamamlanabildi.

"Croisette Burnu"nın diğer tarafında da, "Gazagnaire Plajı" sizi bekliyor. Zaten taa buradan, batıdaki "La Bocca"ya kadar her yer plaj... Gir girebildiğin kadar.

Bir liman da burada var: "Mouré Rouge". Ayrıca iyi bir yelkenci olmak isteyenler için de "Yelkencilik Okulu" mevcut.

Bu okula muntazaman devam etseydim bile, asla bir yelkenci olamazdım. Bende; araba kullama, ski yapma, roller blade'le kayma, tekneyle denize açılma gibi şeylere karşı eski yıllardan beri bir alerji var. Mesela araba kullanmayı hiç bilmem, kayaktan ödüm kopar, roller-blade'le gitmeye kaktım, kendimi anında yerde buldum.

Arkadaşlarımın teknesiyle açıldığımızda biraz dalga olsa hemen panik yaparım. Herhalde bu yelken okuluna girsedydim, ya ben atılırdım, ya da hocalar delirip okulu terk ederdi!

"La Croisette" semtinin kuzeyinde de "Le Californie" semti var.

Buraya Lale'yle birlikte rastgele bir otobüse binerek:

"Bakalım, nasıl yerlermiş" deyip gitmiştik. Yemyeşil yollardan geçtik. Muhteşem malikâneler doğanın içine adeta gömülmüştü.

Buraya giden otobüs hayli boştu. Yollar acaip virajlı ve dar, otobüs şoförü de deli gibi otobüs süren uçuk biriydi. Lale'yle oturduğumuz koltuklardan neredeyse oradan oraya savruluyorduk. Hiç böyle yarış arabası gibi kullanılan otobüs görmemiştim. Acaba adam eski İstanbul şoförü müydü? Yoksa adamın sevgilisiyle randevusu mu vardı da böyle uçuyordu diye kendimize dert etmiştik. Varsa var ayol!

Daracık yokuş yukarı çıkan yollardan aşağılara uçmak da var! (Allah korusun.)

"Süper Cannes" denilen semtte de ağaçların arasına adeta gömülmüş bir "Rasathane" vardı. Ama tabii bu rasat evi Londra-Greenwich Rasathanesine pek benzemiyor. Eee-boru mu?! Tüm dünya ülkeleri saatlerini Greenwich'e göre ayarlıyor. Tabii oradaki daha muhteşem olacak.

Gelelim şehrin Batı Yakasına... Yani "La Bocca"ya. Buradaki "le Croix des Gardes" denen tepeler, adeta mimoza ormanı gibidir. 7 no.lu otobüsle civarından geçersiniz. Bu hat-tın üzerinde "Mimosas" adlı durak var. Her mimoza çiçeği, ya da mimoza kelimesi bana Okan'ı hatırlatır.

Mimoza deyince aklıma hep canım arkadaşım-bir dönem sevgilim olan Okan Uysaler'in çok muhteşem bir kadro ile çektiği ve Filiz Akın'ın da kameralara yıllarca ara verdikten sonra Rutkay Aziz'le baş rolü paylaşarak ekranlara geri döndüğü, TRT için çekilen "Geçmiş Bahar Mimosaları" adlı harika dizi gelir. Eski dostluğumuz, o dizinin çekildiği sıralarda,bir "Çiçek Bar" gecesinin sonunda flörte dönüşü-vermişti.

Hayatta beraber olduğum hiç kimseye Okan'a pişirdi-ğim kadar çok nescafe yapmamıştım. O kadar çok sigara iç-mesine deli olurdum.

Artık Okan yaşamıyor... Artık beş paket sigara içmi-yor... Artık bardaklar dolusu nescafeler Okan'sız yetim kal-dı. Artık mimozalar bana hep "Onu" hatırlatacak...

(Canım Okan'cım, "Gecenin Öteki Yüzü" adlı Zuhal'le çektiğin o harika filmin şarkısını, ara sıra senin için piya-noda hâlâ tıngırdatıyorum. O şarkı tele-sekreterlerimize not niyetine bıraktığımız "bizim" şarkımız olmuştu. Evde beni bulamayınca "Yine nerelerdesin?" diye biraz sitemkâr notlar bırakır, notunu bırakmadan önce de, kısık sesinle tele-sekre-terime o şarkıyı mırıldanmaya çalışırdın. Eve gelip dinledi-ğimde ne çok gülerdim... Ben de seni bulamadığımda, tele-sekreterine hiçbir şey söylemez sadece, piyanoda o şarkıyı çalardım not bırakmak yerine. Rahat uyu güzel gamzeli adam.)

İşte "La Bocca"nın "La Croix des Gardes"deki mimoza-ları da bana hep Okan'ı getirecek...

Sonra, gezilecek yerler arasında "Docteur Picaud" cad-desindeki "Villa Eléonore" var. 1835'de Lord Brougham, bu-rasını kızı için yaptırmış ve bu villa, Cannes'ın ilk villasıymış.

"Avenue Jean de Noailles"deki "Villa Rothschild Parkı"nda da bir Kütüphane var. Ay bize ne canım, seyahat sırasında da kütüphaneye gidecek değiliz-a!"demeyin. Sadece bilgi olarak yazdım. Adamların sayfiye yerlerinde bile kütüphaneleri var, onun altını çizmek istedim biraz da!

Maç severler için de bir bilgi: "Pierre de Coubertin Stadı"da burada...

Cannes'daki Eski Liman'ın rıhtım yolu, batıya doğru döndüğünde upuzun palmiye ağaçlarının büyük bir küme yaparak oluşturduğu "Jean Hibert Meydanı"yla, aynı adı taşıyan bulvarın devamında da "Midi Bulvarı" başlar. Bulvar boyunca uzanan "Plage du Midi"den denize girebilirsiniz. Ama özellikle hafta sonları bu halk plajı çok kalabalık oluyor. Bilesiniz.

Cannes'ın batı kısmı olan "La Bocca"da; kuzey doğudaki "La Californie" gibi yeşil alanı bol olan bir bölge. 9-10-11 no.lu otobüslere binip son durağa kadar gidip, yine aynı otobüsle dönerken de, giderken görüp beğendiğiniz bir durakta inebilirsiniz. Ben hep öyle yaparım. Siz de yapın, memnun kalacaksınız. Tabii benim sözüm, gerçekten dolaşarak bir şehri ve çevresini didik didik görmek isteyenlere...

Yeni yerler, daima yeni heyecanlar demektir. Bilinmezleri keşfetmek de hem güzeldir, hem de insana heyecan verir. Heyecan da insanı diri tutar.

Yelken açmayı bilmem. Ama daima "yeniliklere" yelken açmışımdır korkusuzca.

Hadi gelin uçun benimle, yeni yerlere doğru..

Çevreyi Didikleyelim...

BİR YERDE çakılıp kalmayı hiç sevmem. Bavulları yükleyip bir yere gidip, tatil bitene kadar hep aynı yerlerde dönüp dolaşıp, aynı şeyleri yapmak bence zaman ziyanıdır. (Tabii tutkun olduğum yerler hariç.)

Belki aynı yerlerde dolaşılır ama aralara mutlaka sık sık değişiklikler katılmalıdır. Böyle bir şeyi İstanbul'da yapmak zordur. Zaten İstanbul içindeki trafikte bile dolaşmak acayip zordur. Ner'de kalmış aynı gün içinde birkaç yere gitmek!

İstanbul trafiği buna izin vermez ki.

Sonra üç bir yanı denizlerle çevrili bir şehirde deniz taşımacılığı, yeterli değil. Daha doğrusu mesela deniz otobüslerini sabah-akşam kullanmak nüfusun pek çoğu için imkansız. Pahalı. İnsanlar daima kara yollarına mahkum ediliyor. Tabii bu da trafiğe aşırı bir yüklenme getiriyor.

Sonra bağlantılar zayıf. Aynı biletle otobüsten hemen vapura, vapurdan trene şeklide bir zinciri insanlar istese de trafik yüzünden uygulayamıyor ki. Ayrıca demir yollarının banliyö hatları yeterli ve güvenli değil.

10. yıl marşımızdaki "Demir ağlarla ördük ana yurdu en baştan" sözleri ne yazık ki orada kalmış. Mesela İstanbul'dan trene binip, Marmara'nın güney sahillerinden geçip Ege'ye dönmeyi, Ege sahillerinden geçerek, Akdeniz'in güzel sahillerinde yol almayı, hatta Mersin'e, İskenderun'a kadar uzanmayı istemez miydiniz?

Ama ner'deee??? Elimiz hep kara yollarına mahkûm!

Ya da insanları sık sık zam gören hava yollarına mecbur ediyorlar. E, herkesin bütçesi buna uygun mu? Hayır!

Serdar Turgut'un dediği gibi, Türkiye nüfusunun az bir miktarını teşkil eden "Öbür Türkiye'de yaşayanlar için tabii zammış-şuymuş-buymuş önemli değil.. Zaten onlar artık taksiye biner gibi özel uçaklarla gidip geliyorlar.

Ama ya geri kalan çoğunluk n'apsın? Tabii onların eli kara yollarına mahkum. Uykusunu alamamış, hatta bazen alkollü olan şoförlerin eline mahkum onlar. Sonra da gelsin kazalar!

Dışarıda adamlar ticari taşımayı da demir yollarıyla çözmüş. Biz onları da kara yollarına yüklüyoruz. E-bardak taşıyor tabii! Yollar bunca yükü kaldırmıyor.

Oysa, dış ülkelerde demir yolları gerçek anlamda tüm ülkeleri bir ağ gibi kuzeyden güneye, doğudan batıya sarıp sarmalamış. Fıstık gibi ciddi, dakik ve güvenli otobüsler de, demir yollarıyla harika bir uyum sergiliyorlar.

Hal böyle olunca da, kendi ülkemde yararlanma şansım olmayan nimetleri dış ülkelerde bulunca delirip, trenden inip otobüse, otobüsten inip trene biniyorum. Oradan oraya gidip duruyorum. Hem pek çok yer görüyorum, hem de bu işi çok para harcamadan yapılabiliyorum.

Oralarda demir yolları şehirleri şehirlere, şehirleri ülkelere bağlayıveriyorlar. Trenler sık ve dakik. Aynı günün içinde gitmeyi planladığınız iki-üç yere gidebiliyorsunuz. Sabah diyelim Cannes'dasınız, erkenden binin mesela "Théoule" otobüsüne (Hôtel de Ville'den-Belediye Sarayı'nın oradan- 9.30 ya da 10.10 otobüsüne), yarım saat-kırk beş dakika sonra oradasınız.

"Théoule" Fransız Rivierası'ndaki, yılın 365 gününün 300'ünü güneşle kucak kucağa geçiren bir kasaba. Burada 35'ten fazla mağaza ve ticarethane, 25 gibi otel ve tatil merkezi, 40'a yakın restoran, bar ve plaj, 10 spor ve eğlence merkezi, 11 sanatsal mekan var.

Tepeleri dolduran yemyeşil ağaçların arasına gömülmüş, uçuk pembe, açık sarı, terrecota rengi evler, villalar doğayla öyle güzel bir uyum sergiliyor ki. Bir kere evler asla üst üste değil. Çok katlı değil. Çirkin bir yapılaşma yok.

Ahh, keşke bizim o yemyeşil ağaçların eteklerindeki Marmaris şehirleşip keline has o eski dokusunu bozmasaydı. Keşke Bodrum, benim genç kızlığımdaki gibi bakir kalabilseydi. Alanya'daki muz hevenklerinin arasındaki o iki katlı evler keşke korunabilseydi. Kuşadası, zeytin ağaçlarının arasında gizlenmeyi hâlâ becerebilseydi,

(Orada sahip olduğum bir zeytinliğim vardı, kara yolları istismak edip yol geçirdi, bana da hadi yallah dedi! hâlâ aklıma geldikçe içime oturur. Üç yıl önce çevre konferansı vermek için gittiğimde, o güzelim zeytinliğimin tarumar olduğunu görüp, ağlamıştım. Üzerine yollar açılmış, birçok taş yığını bina yapılmıştı.)

Antalya'ya özellik ve güzellik katan o birbiri ardına dizilmiş sıra dağların muhteşem silueti, beyaz hayaletler misali şehri işgal eden sevimsiz yüksek binalar yüzünden bozulmasaydı!

İşte o zaman bizim tatil beldelerimizin de, el alemin tatil beldelerinden hiçbir farkı olmazdı. Ama ne acı ki hepsi bozuldu! O güzellikler, o yılları görenlerin, bilenlerin anılarında kaldı. O yıllarda çekilen fotoğraflarla birlikte tüm o güzellikler tarih oldu.

Bu çarpık kentleşme tamamen rant uğruna yapılıyor, bunu artık bilmeyen yok. Birileri ille de ceplerini en kestirme ve en ucuz ve de en rüküş tarafından tıka-basa dolduracak!

E, canım yabancılar da aptal değil ya onlar da elbet kazanmak ister, zaten kazanıyorlar da. Ama bunu yaparken, geçmişlerini yok edip, değerli eserlerini yakıp-yıkıp, şehir dokularına zarar vermeden yapıyorlar.

Onun için de -maalesef- onların tatil beldelerini her zaman bizimkilere tercih ediyorum artık. Ben şehirlerin eski dokusuna hayranım, hatta aşığım. Yeni tip yapıları nerede görürsem göreyim, tüylerim diken diken oluyor. Nefret ediyorum. Ve dolayısıyla, o eski güzellikleri yok edenlerden de aynı derecede, hatta daha fazla nefret ediyorum.

"Théoule"e tatile gelenlerin bir kısmı, sahil kesiminde güneşlenip yüzmeyi tercih ederken, bir kısmı da beldenin

kuzey batısındaki "Estérel Ormanı"ndaki, "Miramar" ya da "St.Hubert" denen yüksek kısımlarda dağ-bisikleti sporu yapmak için geliyorlarmış.

Otobüsten indikten sonra tepeye doğru çıkan "la Corniche D'Or Caddesi"nin başındaki turizm ofisinde çalışan güler yüzlü kızcağız söylemişti bunları.

Ben bir şehri, kasabayı, beldeyi gezerken, orası ile bilgileri önceden edinirsem, daha tadına vararak dolaşıyorum. Zaten bir şehre yeni gitmişsem ilk işim turizm ofisine gidip şehir planı almak ve oradaki görevliden bilgi edinmektir.

Bu bilgileri not ederim. Böylece kendimi insan olarak daha zenginleşmiş hissedirim. Bu konuda öyle zengin bilgilere sahibim ki. Öyle sıkı bir arşivim var ki.

Bu kadar zengin bir arşive ve pek çok dünya şehrine ait bilgilere sahip olduğuma göre, bu konuda bir TV programı yapayım demiştim,

Taaa altı yıl önce... O kanala, bu kanala götürdüm (Tabii bazı yapım firmalarıyla birlikte gitmiştik), hatta sponsor da buldum ama her hangi bir TV'ye projemi kabul ettiremedim!

E, ne de olsa manken değilim! Ne yazık ki yabancı okul eğitimliyim! Maalesef aptal gibi bol bol okuyor, hâlâ salak gibi öğrenmeye, bilgi hazinemi genişletmeye çalışıyorum! Ne gerzeğim ki, hâlâ dünya coğrafya atlası inceliyor, ansiklopedi karıştırıyorum!

Üstelik ben iflah da olmam! Öyle ya, ne silikonum, ne estetiğim, ne de porselen dişlerim var! Tüh bana!

Tabii bu durumda bana program sundururlar mı?!

Haa, yazmadan geçemeyeceğim, altı yıl önce yapmak için onca savaş verdiğim, geçen yılın Kasım'ından başlayıp, bu yılın içinde de başka bir kanalla günlerce, haftalarca toplantılar yaptığım o kanalımız, projemi, nihayet yapıyor! Ama bi dakkaa! Benimle değil ha, bir başka hamfendiyle!

Nasıl ama?! Benim haftalarca toplantılar yaptığım kanal yöneticileri, benim projemi benden alııp, başka birine yaptırdılaaar!!! Yaaa işte böyleee!

E, insanlar yeni projeler üretme kapasitesine sahip değilse, o zaman na'parlar? Elllerine takdim edilen projeler arasından cazip bulduklarını hooop alıp, azıcık değiştirip, başkasına yaptırtıverirler!!!

Haa, bunlar kim mi? Onlar kendilerini bilirler!

(Onların kim olduğunu bir de Allah çok iyi biliyor.)

Projemi böyle benden habersiz alacaklarına, telefonumu çalsalardı, ben onlara bir değil, birçok seçenek sunarım. Neyse canım, başımın gözümün "projesi" olsun! Nasıl olsa, bende fikir çoook! Ama kahretsin işte! Çok beceriksizim! Şu piyasanın düzenine uymayı bi türlü beceremiyorum ki!

Biz yine dönelim, konumuza. Yani gezilerimize...

Hani bir insanla beraber olmaya başladığınızda onunla ilgili bilgileri, özelliklerini nasıl hemen öğrenmek istersiniz, öğrendikçe de o insanı ya daha çok sever, ya da nefret etmeye başlarsınız ya; işte şehirler, kasabalar da böyledir. Onları, geçmişleri ve özellikleri ile tanıdıkça daha çok benimsersiniz.(Ya da hoşlanmayabilirsiniz.)

İşte ben de dünya şehirlerini öğrenmek, öğrenmek istiyorum. Okuyorum, soruyor, öğreniyorum, bilgiler topluyorum. Böyle mutlu oluyorum.

"Théoule"deki "La Rague" limanı, Fransız Rivierası'nın en güzel Marinaları'ndan biriymiş. Burası, "St.Tropez"ye giden yolun üzerinde. Yani Cote D'Azur sahillerinin batısında. (Zaten "St.Raphael" ve "Ste.Maxime"den sonra "St.Tropez" gelir.)

"St.Tropez"ye ilk kocamla araba kiralayarak gitmiştik. Burası, dünyanın en zenginlerinin, starlarının yatlarını demirlediği marinası, ünlü modacıların pahalı butikleri, denizin karşısına sıralanmış cafe-bar ve restoranları, mendireğin ucundaki deniz feneri, piyasa yapan son model arabaları ve en önemlisi 50-60'lı yıllarının ünlü Fransız seks sembolü Brigitte Bardot'un (nam-ı diğer BB) "La Madrague" adlı villasının bulunduğu bir balıkçı kasabası. (Yeni yat limanında "La Madrague" adlı bir de restoran var.)

St.Tropez deyince aklıma anı olarak, kocamla arabada giderken, çok bakir ve kimsenin olmadığı bir koyda çırılçıplak soyunarak denize girmemiz gelir. O gün St.Tropez'yi do-laştıktan sonra, gece Nice'e dönerken arabayı bir kenara çekmiş, araba koltuklarını arkaya yatırmış, evli olmamıza rağmen, adeta iki sevgilinin heyecanıyla birlikte olmuştuk.

"St.Tropez" denize doğru uzanan bir yarımada. Ve bu yarım ada çevresindeki, 9'u "St.Tropez"de, 7'si de yarım ada-nın çevresinde olmak üzere, tam 16 plajıyla burası tam bir yaz tatili cenneti. Ama bu plajların bazılarına şehir merke-zinden 50 dakikada, bazısına 2 saatte falan gidiliyor.

Ayrıca belirli yere kadar arabayla geldikten sonra, ba-zı plajlara bir süre patikalardan yürüyüp, sarı işaretler kon-muş kayalıklardan inerek ulaşıyorsunuz.

Buraları aynı zamanda tam bir yat cenneti. "St.Tro-pez"ye gelenlerin çoğu teknelerini koylara demirleyip deni-ze giriyorlar. (Bruce Willis'de 2000 yazını tekneyle geldiği St.Tropez'de geçirdi ya, bol bol resimlerini gördük).

Burada 3 tane müze var. Biri "La Maison des Papillons-Kelebeklerin Evi" adlı müze. Burada 4500 çeşit Kelebek örne-ği var. Hepsi adeta canlı gibi korunmuş ama ben böyle şey-lere bakınca çok üzülüyorum. İçim kötü oluyor.

"Kelebekler Özgürdür" adlı oyunu 1000 küsur kere oy-namış, benim için Bora Ayanoglu arkadaşımızın besteleyip, rahmetli Çiğdem Talu'nun sözlerini yazdığı aynı adı taşıyan şarkıyı her oyunda söylerken, içimden kelebeklerin, kelebek avcıları yüzünden asla özgür olmadıklarını düşünürdüm. "9, rue Etienne Berny"deki müzeye içiniz elveriyorsa uğrayın derim.

"La Citadelle et Musee Naval –Kale ve Deniz Müzesi"ne gitmek için şehrin biraz tepelerindeki küçük bir ormandan geçerek gidiyorsunuz. "Quai Suffren"den yukarı doğru "rue de la Citadelle"den devam edin, "Forbin Meydanı"na gelirsini-z. Az ötede zaten orman başlar, "Montee de la Citadelle" yolunu izleyin, kaleye gelirsiniz.

Kalenin yapılış tarihi 1583! Buradaki "Deniz Müzesi"nin yapılış tarihleri ise 1602-1605 arası. İçinde zindanlar da var.

(O yıllarda zindanlar pek modaymış. Şimdi de dubleks, dayalı döşeli, TV'li, buzdolaplı hapishane koğuşları var!)

Haa, burası bütün Kasım ayı boyunca ve Salı günleri kapalı, haberiniz olsun.

Bir de "Le Musée de l'Annonciade" müzesi var. "St.Tropez" de diğer Fransız Riviera'sındaki şehirlerde olduğu gibi, hem yeni, hem de eski marinalara sahip.

Bu müze, yeni liman civarında, "Georges Grammont" meydanında. 1892'de, sanatçı Paul Signac, Olympia adlı ya-tıyla yol alırken, küçük balıkçı limanını keşfetmiş ve burada bir ev satın almış. Burası sonradan onun stüdyosu olmuş.

"La Hune" adlı bu stüdyoya Matisse gibi zamanın ünlü ressamlarını davet etmiş. Burada kalıp etrafın harika renklerinden etkilenen ressamlar, burada müthiş eserler yaratmışlar. İşte "l'Annonciade" sanat severlerle, bu muhteşem eserleri buluşturan bir müze haline getirilmiş.

Otobüs terminali, "Gare Routaire" yeni limanda. "Vip Room" adlı çılgın gece kulübü de buradadır. Bu yolun bir üstündeki "Avenue General Leclerc"de bizim Migros-Tansaş benzeri olan, ama bizim bu mağazalarımızdan daha zengin olarak, içinde makyaj malzemeleri, giyim-kuşam bölümlerinin de geniş kapsamlı bulunduğu, tabii her türlü gıda maddesi d olan "Prisunic" var. (Bu mağazalar zinciri, tüm Fransız şehirlerinde vardır.)

"Eski Liman"ın kenarındaki rıhtım yollarından biri olan, "Quai G.Peri"de "Les Pipes de Cogolin" diye bir mağaza var. Sevgilime oradan çıkmak almıştım. Burası Pipo imalatçısı. Hem de "Dupont" çıkmaklarının acentesi. (Sigarayla bıraktığım yıllar oldu ama yine de hani içinizde sigara içenlerin olacağını düşünüp aklıma geldi, yazdım.)

Monaco'da her gittiğimde ziyaret ettiğim, mutlaka bir şeyler yiyip içtiğim "Cafe de Paris" burada da var. "Eski Liman"nın rıhtım yolu "Quai Suffren"de. Bu yol, "Quai G.Peri"nin devamı. Burada (Suffren'de) 19 no.da güzel bir parfümeri mağazası var. Böyle yerleri dolaşmaya bayılırım. Misler gibi kokar. Ama yine de derim ki, parfümlerinizi siz İs-

tanbul'daki Duty-Free'lerden alın, fiyatlar orada daha ehven.

Bu "Eski Liman"ı "U" harfi gibi düşünürseniz, sağ ucu-na doğru uzanan rıhtım yolunun adı da "Quai Jean Jaures" ve burada yemek yiyeceğiniz bir yerin adı da, "L'Escale"dir.

Bu rıhtımda bir de hediyeelik eşyalar, T-shirtler falan bulabileceğiniz "Cecile" adlı mağaza var.

Ben bu rıhtım yollarını, Cannes'daki rıhtım yollarına benzetirim. Zaten buralardaki binalar, binaların cephe boyaları, cafe ve restoranlar bütün Cote D'Azur şehirlerinde birbirine benzer.

Ama "St.Tropez"nin bu eski liman çevresindeki rıhtım yollarının, gerçekten çok güzel bir ambiansı vardır.

Cıvıl cıvıl bir meydan da "Place des Lices". Bu meydanın bir kenarı boydan boya "Vasserot Bulvarı"dır. Ben size eskiden kaldığım 3 yıldızlı bir otelin adını ve telefonunu veriyim: "Les Palmiers" 24 ve 26, Bulvar Vasserot".

Tel: 0033-4-94 97 01 61. Fax: 0033-4- 94 97 10 02

Burası ağaçlar arasında bir ev gibidir.

Büyük meydanın bir kısmını "Av.Augustin Grangeon" dikine keser ve bu büyük meydandan iki meydan daha doğar: "Place du Corps" ve "Place Carnot".

"Vasserot Bulvarı"nda 9 no.da bir köşe başı keyfi yazayım size: "Delice des Lices". Burada sandviç, patates kızartma tarzı şeyler yiyebilir, bir şeyler içebilirsiniz.

"St.Tropez"de bir "Müzik Okulu" ile bir de "Kütüphane" var. Fransa'nın tatil beldesi St.Tropez gibi olan, bizim tatil beldemiz Bodrum'da çok merak ediyorum, bir Kütüphane var mı!?! (Varsa şoka uğrayacağım.) "Kitaplar", yabancılar için çok önemli. Bir de bizler için önem kazanabilse!

Şehirlerin özelliği olan yüksek yapılar vardır. Bunlar o şehrin görünümünün simgesi olurlar. Mesela İstanbul'da Sultanahmet başta olmak üzere, pek çok camiimizin silüetleri gibi...

Nasıl "Le Suquet"deki "Notre-Dame de l'Espérance"ın kulesi ile "Menton"daki "Eglise Saint-Michel"ın kuleleri taaa

uzaktan görünürse, "St.Tropzez"deki "Eglise Paroissiale" kilisesinin kulesi de uzaktan görünür.

Bunlar o beldelerin simgeleri gibidir.

"Quai Jean Jaures"nin devamı olan "Quai F.Mistral"de de neredeeen nereye, bir "İrlanda Pub"ı vardır. Değişiklik olsun diye onu da yazayım: "Kelly's Irish Pub". Burası otantik bir İrlanda barı olarak düzenlenmiş. Burada her türlü Avrupa marka birayı bulabiliyorsunuz. İngiltere bölümünde yazmıştım, ben siyah İngiliz birasını severim. Ama hani öyle çatlayana kadar içen biracılar vardır ya, onlardan da nefret ederim.

Sadece İngiltere'deki, Belçika'daki publarda ara sıra siyah bira içerek keyif yaparım, o kadar. Arkadaşlarım için buz dolabımda biralar vardır ama evimde aklıma gelip de bir bira açayım demem. Ben daha doğrusu, dış ülkelere gittiğimde, havaya girip, biraz bir şeyler içerim. İstanbul'a döndüm mü, gelsin su, gitsin çay. Davetlerde bile meyva suyu içerim. Herkes bilir.

İrlanda Pub'larının, Irish-coffee'sini severim. Whisky'li, bir karışımla yapılan bu coffee'yi yazınca, aklıma da bununla ilgili bazı anılarım geldi.

Yanılmıyorsam 1982 kışı olabilir, acayip kar yağmıştı. Ben o sırada ikinci kocam yönetmen Tunç Başaran ile evliydim. Kadıköy Halk Eğitim Merkezi'nde oynadığım oyun sonrası, sokağa çıktık ki, etraf bembeyaz. Tipi şeklinde kar yağıyor.

Kocam tiyatroya telefon edip, not bırakmış "Oyun sonrası Ortaköy Ziya Restoran-Bar'a gelsin, onu bekliyorum diye.

(Burası şimdi "Q-Banas adlı harika bir Latin Bar" oldu.)

Bir taksi beni zor bela, yavaş yavaş Ortaköy'e götürdü. O yıllarda cep telefonu da yok. Kendi kendime "Hay Allah, çok geç oldu ya kocam bekleyip bekleyip de eve döndüyse" diye düşünüyorum ama hayır, kocam beni her zamanki gibi sevgiyle karşılıyor, kucaklayıp öpüyor, üşümüşsün diyerek bana sıcacık bir "İrish Coffee" ısmarlıyor. Bardaki yüksek taburelere oturuyoruz.

Ellerimi avuçlarına alıp ısıtıyor, üşümüş burnumu öpüyor...

Güzeldi evliliğimiz... (Tüm küfürlerimi yolladığım içki denen şey hariç!)

Bir başka "İrish Coffee" anımda Berlin'den... Hayli soğuk bir gece yarısı, sokakları yürümüş, yürümüş, sonunda üşüyüp önüme çıkan bir "İrish Pub"a atmıştım kendimi:

"Eisenacher Str. 6"daki "The Original Irish Pub Berlin".

İçerideki müşterilerin dörtte üçü, erkekti ve avaz kıyamet konuşuyorlardı. Kendime bir Irish-Coffee ısmarlayıp, barın bir kenarına ilişmiştim.

Yanımdaki kırmızı burunlu İrlanda'lı, az sonra bira bardağını bana kaldırarak benim bardağıma tokuşturdu. O andan sonra, adam anlattı ben dinledim. İrlanda'dan kalkıp nasıl Berlin'e göç etmiş... Falan...filan... Ben ikinci Irish-Coffeeyi içerken adam ancak akıl etmişti benim nereli olduğumu. "İstanbul" deyince, döndü arkaya "İstanbul'danmış," deyince, bir uğultu koptu!

Ben acaba kötü, bir şey mi yaptım diye düşünürken, baktım kadehler kalktı. Hani neredeyse seçimlerde yaka-paça apış aralarından havalara kaldırılan milletvekili namzetlerine dönecektim. Allahtan öyle bir şey olmadı.

Sonra, kırmızı burunlu sarhoş bar arkadaşım bana bir Irish-Coffee ısmarladı. Zor bela üçüncü bardağımyı ayıp olmasın diye içip, Berlin'deki o coşkulu Irish Bar'dan dışarı attım kendimi. Yoksa, Ludwig Platz'daki otelime küfede gidecektim.

Dönelim yeniden "St.Tropez"ye... Ben öğrenciyken, ünlü İtalyan şarkıcı "Peppino di Capri"ni ünlü şarkılarından birinin adı da "St.Tropez"di...

Subay olan babamdan dolayı yazları Erdek'e askeri tesislere tatil geçirmeye gittiğimizde, ya da babamın subay arkadaşlarının aileleriyle birlikte Ankara Sıhhiye'deki Ordu Evine hafta sonu yemeklerine gittiğimizde, orkestralar "St.Tropez"yi çaldığında babamın arkadaşlarının oğullarıyla kalkıp "Twist" dansı yapardık. Hey gidi...

Ne şeker bir dansı Twist. O üniversiteli abiler o zamanlar tıfıl bir Koljli kız olan benim gözüme acayip yakışıklı görünürlerdi. E-yakışıklıydılar da yani... (İMKB Başkanı Osman Birsen de bu dans kavalyelerimden biriydi.)

Görüyorsunuz, anılarıma ne kadar bağlıyım. Anılarım ve anılarımdaki herkesi hep sevgiyle anarım. Nefretle andığım kimse valla yoktur. Çünkü benim anılarımda daima kaliteli dostlarla, kaliteli sevgililer vardır. Hepsine Allah da ima ışık ve sevgi versin.

"St.Tropez" ile ilgili yazacağım bir şey daha var:

"Port Grimaud"... Burası inanılmaz bir yer. Burası eskiden "St.Tropez" koyunun sonunda 100 hektarlık bataklık alanken, civarında 100-200 ev ile sadece birkaç yüz metre uzunluğunda kullanılabilir su yolu varken, yapılan çalışmalar sonunda burada bir cennet yaratılmış.

Şu anda burada 2500 ev ve 4 m. derinliğinde, 7 km. uzunluğunda su kanalı oluşturulmuş. Buradaki rıhtımların çevresi 12 km. uzunluğunda olduğu gibi, bu rıhtımların 3000 teknelik de kapasitesi varmış.

Burayı görünce, "bir başka Venedik'te" olduğumu sandım.

Tabii Venedik kadar çok ve dar kanallı bir yer değil ama nasıl anlatayım, diyelim ki ince uzun, yan yana dizilmiş üç katlı evlerin çevrelediği adacıklardan oluşan nefis bir yer.

Adacıklar küçük köprülerle birbirlerine bağlanmış. Evlerin çevresinde rıhtım yolları var. Evlerin altında da dükânlar, cafeler, restoranlar...

"Port Grimaud"da 25 restoran, 100'e yakın ticari mağaza varmış. Perşembe ve pazar sabahları da bu adacıkların en büyük ve geniş olanında Pazar kuruluyor.

Bu Pazar yerleri yabancı ülkelerin vaz geçilmezlerinden. Biz de her nedense Pazar yerleri biraz küçümsenir. Ne aptalca! Halbuki bu Pazar yerlerini dolaşmak beni çok eğlendirir.

Ama ben ne yazık ki İstanbul'da yıllardır pazar yeri do-

laşamadım. Seneler önce teyzemin kızı İnci ile Beşiktaş pazarını dolaşmıştık. Çok gürültülü ve dağınıktı. Rahat dolaşılmıyordu. Sıkılmıştım. Annem de birkaç kez gittiği Etiler pazarının güzel ama dağınık ve çok itiş-kakış olduğunu söylemişti. Halbuki dışarıda pazarlar çok derli toplu. Oraları da kalabalık ama kargaşa yok. Onun için de insan keyifle dolaşabiliyor.

"Grimaud" da Pazar yeri, adacığın çevresini saran evlerin iç kısmındaki meydan da kuruluyormuş. Cafeler cıvıl cıvıldı. Ama burada gürültü şamata yoktu.

Zaten "St.Tropez"deki turizm ofisinden bana verilen kâğıtta okuduğum şey beni şaşırtmıştı.

"Port Grimaud kasabasına ayak bastığınız andan itibaren, lütfen etrafın temiz görünümünü siz de devam ettirin ve çevrenin sessizliğine saygı gösterin. Bunlara uyacağınızı umuyor, burada güzel saatler geçirmenizi diliyoruz." diyen bir bildiriydi bu.

Milleti görüyor musunuz? Yaşam birimlerini yabancılara karşı nasıl koruyorlar. Acaba darılan, alınan, gücenen olur mu diye düşünmeyip, "Port Grimaud"nun özel yönetimine konan kurallar, daha turizm ofisinde insanın eline tutuşturuluyor. Helal olsun valla demiştim içimden.

Bir de Avusturalya-Sydney'deki bir parkta gördüğüm bir çöp tenekesi beni hayli şaşırtmıştı. Çöp tenekesinin üzerinde "Lütfen daha düşünceli olunuz" yazıyordu.

Bizde de ne yazık ki çöp torbalarının ağızlarını bile daha sıkıca düğümlemeyi akıl etmiyor insanlarımızın çoğu.

"12, Place du Marche"dan kalkan küçük teknelerle "Port Grimaud"daki adacıkların arasındaki kanallarda tekne turu olarak dolaşabiliyorsunuz. Böyle bir turu kesinlikle yapın derim.

"St.Tropez"ye ilk kocamla gittikten sonra, iki kez de kez de yalnız gitmiştim. Çok ama çok sevdiğim o "upuzun boy-lumdan" ayrıldıktan sonra, kendimi inanılmaz bir yalnızlık içinde hissediyordum. İçimdeki sızıyı dindirmek için, dünyanın öbür ucuna gidebilirdim. Onu hâlâ çok seviyordum.

Ve hep sevecektim... (Yıllar geçti ama hâlâ o aklıma geldiğinde içim cız eder. Hatta dün gece onu son derece net bir şekilde rüyamda gördüm. Rüyam öyle güzeldi ki...)

Kış, Cote D'Azur'de erken bitmişti. Ilık günlerde, gecelerde bir başıma "St.Tropez" sokaklarını dolaşmışım.

Onu unutmak için... Ama onu hâlâ yanımda düşleyerek...

Bir yaz da Nice'de kalırken, otobüse atlayıp gitmişim "St.Tropez"ye. O gün sabah erkenden, geceye kadar çok keyifli bir gün geçirmiştim. (Port Grimaud"yu o zaman gezmiştim.

"St.Tropez"ye Lale'yle gitmek kismet olmadı. O da 2000 yazında gitti St.Tropez'ye. Ayrı ayrı "St.Tropez"ledik yani!

Neyse... Artık "St.Tropez"den ayrılıyorum. Çünkü rezalet! St.Tropez'den önce sizlere "Théoule"ü anlatıyordum, laf lafı açtı ve St.Tropez'yi anlatmaya başladım! Hay Allah! (Affınızı reca eylerim!!!) "Théoule"e devam ediyorum.

Théoule'de mutad sokak aralarındaki gezilerimizi yapıp, bir yerde artık yemek yemeğe karar vermiştik Lale'yle. Sahildeki "Vallon de L'Autel Plajı"nda bulunan restoran hoşumuza gitti. Girdik. Kapalı yeri de var tüm camları boydan boya açık olan ve efil efil esen.

Ama biz o Allahın sıcağında dışarıda oturduk! Masalar kumsalda. Kumlar kaynıyor. Kıvrıcık saçlı garson oğlan sadece rengârenk pareosunu beline dolamış, üstü çıplak, ayakları çıplak, öyle servis yapıyor. Kumlara nasıl basabiliyorsa!

Benim üstümde de mayo ayağımda şort var. Yemek gelene kadar hemen denize daldım. Lale, masamızın üstünde açık duran şemsiyenin gölgesinde oturmayı tercih etti.

"Le Marco Polo" adlı bu restoranda kalamarlı, karidesli, salatalı güzel bir yemek yedik.(Vejetaryen olduğumu yazmışım ama sadece karides-kalamar yiyebiliyorum. O da bin de bir. O gün de binin biriydi.)

Sonra, deniz kenarındaki yürüme yolunda yürüdük. Güneş de bir yakıcı ki. Biz de gelmişiz buraya sabah vaktinde. Olmuş öğlen ve biz güneşin altında turluyoruz. Ah bu

"gezgin" ruhu ahh! Yıllardır birlikte geze-dolaşa bu ruh Lale'ye de geçti. Yürü Allah yürüyoruz.

"Promenade en Mer"de yürürken "Chez Nino"da bir kahve molası verdik. Sonra dönüşe geçtik. Çünkü niyetimiz otobüsle geldiğimiz "Théoule"den trenle ayrılmak ve taa Co-te'D'Azur'ün en doğusunda olan -İtalyan sınırında- "Menton"a gitmek... Tabii bunun için önce Tren Garına gitmemiz lazım.

Sabah otobüsle geldiğimizde Centre Ville denen merkezi dolaşmıştık. Zaten ne ki, "Charles Dahon Caddesi" ile "Bertrand Meydanı" ve bunların çevresindeki kısa sokaklar... Yani bizim için peynir-ekmek!

Dolaşmamızın arasında da Lale güzel bir kaç şey almıştı. Ben de bir pantolonda karar kılmıştım. Çok şey alıp elimizi kolumuzu doldurmayı sevmiyorduk. Zira daha gidecek yerimiz vardı. Zembilli Al'efendi misali "Menton"larda dolaşacak halimiz yoktu ya!

"Bar Chez Claude"de sabah kahvelerimizi içip deniz tarafına doğru yürümüştük. Yemekten sonra da batı tarafına doğru yürüyüp deniz kenarı yolunda piyasa yapmıştık. Şimdi de doğu tarafındaki Tren Garına yürüyecektik ki, o kısımları da görelim.

Allah sizi inandırсын tam 5 plaj boyuca yürüdük. Aynen güneşin altında yürüyen iki ıstakozu benziyoruz! Bir yanda da yiğitliğe leke sürmeyip, turistik tavırlarımızı elden bırakmıyor; "Şurayı gördün mü ne hoş! Ay buraya bak harika!" diye birbirimize rehberlik bile yapıyoruz. Ama sıcaktan da mahvolmuşuz! Yine de bunu itiraf etmiyorduk. (İyi bir "gezgin" şartlar ne olursa şikayet etmez! Heyyt bee!)

Baktık Tren Garı hâlâ ortalarda yok! Yanımızdan geçen birine soruyoruz: "İleride" diyor. Yürüyoruz ileriye ama Gar hâlâ görünmüyor. Bu kez bir başkasına "Gar ne tarafta?" diyecek oluyoruz, o da eliyle işaret edip "Şu tarafta" diyor. E-canım o tarafta olduğunu elimizdeki şehir planında görüyoruz da, hâlâ niye gelemiyoruz, ona gıcık oluyoruz.

Bu şekilde birkaç kişiye daha soruyoruz. Sonuncu ce-

vap veren adamı neredeyse iki kadın aramıza alıp bir güzel öpücüklerle boğacağız. Çünkü adamın işaret ettiği yer, hasretle kavuşmak uğruna onca uzun "Lérins Caddesi"ni bir boydan bir boya kat ettiğimiz Tren Garı!

Ve Gar caddenin öte yanında bize "buradayım" diyor.

Koşarak geçiyoruz caddenin öte yanına ama o da ne? Adam bizimle kafa mı buldu?! Ayol burası Garsa ben de "şö-mendöferim!"(Her ne kadar bizim dilimizde "şimendifer" olarak yazılıp söylense de işin aslı Fransızca olup:

Chemin (şömen) = Yol, Fer = Demir... Yani "Chemin de Fer = Demir Yolu" şeklindedir ve bunu biz Türkler şimendifer haline getirmiştir.)

"Théoule Tren Garı" diye adamın gösterdiği bina, kırık camlı, gişesi tahta ile örtülmüş, boyası kaçmış, in ile cinlerin futbol maçı yaptığı küçük sarı bir binaydı. Daha doğrusu kulübeydi. Hani "Ret Kit" kitaplarında tren çölde gider. Nihayet bir istasyona gelir, ama istasyon kulübesine çapraz tahtalar çakılmıştır. Ve orası artık bir istasyon değildir ya, işte biz de aynı durumla karşı karşıya idik.

"Acaba burası eski istasyondur da adam bize yanlış yeri mi gösterdi." falan diye tahminlerde bulunmaya başladı. İyi ki biletimiz var. Yoksa nereden bilet alırdık ki! Bu hayalet istasyon, harika "Théoule" beldesine hiç yakışmamıştı.

"Sözde" istasyonun bir de üç yanı kapalı, önü boydan boya açık bekleme salonu(!) vardı. Taş zemininde otlar bitmiş, hatta bir-iki kır çiçeği bile açmış bu bekleme salonu; "bekleme"yi emir kipi şeklinde söylersek tam "BEKLEME!" salonu şeklindeydi, ama biz yine de emirlere karşı gelip beklemek zorundaydık, çünkü Menton'a gidecektik.

Ne tren geliyor, hatta ne bir dekovil! Ben otlar bürümüş rayların üzerinde gezinip, sinirimi yatıştırmaya çalışıyorum. Lale'de "Ay ay ay! Kenara çık, Allah korusun trenmren geliverir de..." diyor, ama trenin geleceğine kendi de pek inanmış görünmüyor.

Ayrıca tren geliyor olsa tabak gibi görünecek. Ama o kenara "çık" lafını anlayamıyorum. Hangi kenara "çıkacağımı" bir türlü kestiremiyorum. Çünkü bu hayalet istasyonun

peronu, platformu falan yok ki. "BEKLEME!" salonuyla raylar aynı hizada!

Umutlarımız iyice yok olup "Théoule" semalarına doğru uçmaya başlamışken, büyük bir sürprizle karşılaşıyoruz:

Uzaktan bir "Düüütt" sesi geliyor... Ay bu sesi o günkü kadar sevdiğimi hatırlamıyorum da, o sırada Lale'nin dedikleri beni yeniden umutsuzluk çukurlarına itiyor:

"Şimdi bu tren bur'da durmadan geçerse n'aparız onu düşünelim!" demeye başlıyor.

Ne mi yaparız? "BEKLEME!" salonunun yer taşlarına oturup bir yandan kaderimize ağlar, bir yandan da yer taşlarının arasında biten çiçekleri toplarız!

Treni öyle bir heyecanla bekliyoruz ki, hani sanki "geleceğim" diyen sevgilimiz "ya gelmeyiverirse" diye korkup, korkuyla karışık duyacağımız heyecanın aynısını yaşıyoruz. "Ya tren durmazsa?"

"Acaba raylara çıkıp el-kol sallasak mı?" diyorum. "Saçmalama!" diye beni frenliyor Lale.

Yoksa ortaya çıkıp, tüm hünelerimi makiniste göstereceğim! Yeter ki treni durdursun!

Tren nihayet yavaşlayıp "Hayalet İstasyon"da duruyor. Yerlerdeki otları çiğneyerek biniyoruz bir kompartıma-
na.

Yaşasın... Menton'a gidiyoruz.

4 Sıra Sıra İnciler...

ÖZLEMLE bekleyip, nihayet kavuşabildiğimiz trenimizle tıngır-mıngır giderken, kimbilir kaçınıcı kez geçtiğim yerlerden bir kez daha geçiyordum. Yalnız gezdiğim, önce ilk kocamla, sonra sevgilimle geldiğim, en çok da arkadaşım Lale ile sık sık gelip kaldığım bu tatil beldelerinden, şehirlerinden o gün yine Lale ile geçiyordum.

"La Napoule, La Bocca, Cannes, Golfe-Juan, Antibes, Cagnes-sur-Mer, Nice, Villefranches-sur-Mer, Beaulieu, Eze-sur-mer, Cap d'Ail, Monaco, Monte-Carlo, Beausoleil ve Menton... Théoule'den önceki St.Raphael, Ste.Maxime ve St.Tropez'ye kadar üç durak daha gitseydik, o zaman tüm Cote D'Azur'ü batıdan doğuya geçmiş, bir uçtan bir uca 138 km. gitmiş olacaktık.

Ben önce ilk kocamla, sonra da tek başıma bu yolu kaç kez kat etmiştim. Kaç kez de Lale ile buralarda gidip gelmiştik ama o gün üç şehir eksiğiyle tüm yolu, batıdan doğuya kat ediyorduk.

İncilerden oluşan bir kolyeyi takmayı kim sevmez. Özellikle sade bir gelin olmayı seçenler gelinliklerini sadece bir inci kolye ile süslerler. İnci, insanı saf-masum ve zarif gösterir. Buradaki koyun adı da bu "inci beldeler" ve şehirlerle iyi bir uyum sağlar. Masmavi "Baie des Anges-Melekle-rin Koyu" boyunca dizilen bu incileri, boynumuza sıra sıra dizemeyeceğimize göre, biz de buraları görür, gördüklerimizi aklımıza dizeriz.

"Menton", İtalya ile kapı komşu. Menton'dan sonra Fransa sınırından çıkıyor, İtalya'nın "Ventimiglia" şehrine geliyorsunuz. Buranın büyük, çok peronlu istasyonunda 45 dakika kadar bekliyorsunuz. Burası düğüm noktası gibi.

Çeşitli ülkelere, şehirlere gidecek trenler buradan gidecekleri yerlere gidiyor. Trenlere inenler binenler...

(İtalya'yı diğer gezi kitabımda anlatacağım)

"Menton"da müthiş bir İtalyan etkisi hissediliyor. Küçük pencere, birbirine bitişik nizam yapılmış açık sarı, beş-altı katlı binalar tamamen İtalyan modeli. Birkaç geniş caddenin, bulvarın dışında sokaklar hep daracık.

Menton, Nice havaalanına 25 km. Monaco Prensliği'ne de sadece 7 km.'cik mesafede. İtalya'nın ünlü müzik Festivalinin yapıldığı "San Remo"da 30 km. uzaklıkta...

Az ötenizde bir Prensliğin olduğunu bilmek insana hoş bir duygu veriyor.

Menton, "Baie du Soleil-Güneşin Koyu"nda. Burası yılın büyük bir bölümünde hep güneşliymiş. Demek koyun adı gerçeği yansıtıyor. Şehrin esas kısmı bu koya yayılmış.

Üzerinde geniş bir oto parkın ve turizm bürosunun bulunduğu "Bastion" burnunun arka kısmında da adını "Garavan" semtinden alan "Garavan Koyu" var.

"Bastion" burnunun bir yerde devamı gibi olan "Vieux Port-Eski Liman"ı çevreleyen "Quai G. Bennett" rıhtım yolu, mendireğe kadar uzuyor. Bir yanınızda denize girenleri, diğer yanınızda yüzlerce yan yana dizilmiş tekne ve yatı seyrederek yürüyüş yapmak çok hoş.

"Théoule"de tren garına yürürken ve tren beklerken sıcaktan acayip haşlanmışım. Gerçi tren camını aralayarak püfür püfür esen rüzgâr eşliğinde gelmiştik "Menton"a ama burada da epey yol yürümüştük. Sonunda kendimi akşam üzeri güneşinde denize atmışım. Lale de plajların bir üstünde bulunan ve plajlara yukarıdan bakan "Quai Bonaparte"daki bir cafe'de oturmuştu.

Bu cafelerde ve restoranlarda otururken, ya da yolun karşı kenarındaki yüksek palmyelerin süslediği geniş kaldırımında yürürken yemyeşil ağaçlarla kaplı dağları seyretmek çok hoş. Bulutlar yüksek dağların üzerine kadar iniyor. Büyümlü bir atmosfer oluşuyor.

Bu dağların arasında, yüksek kemerli viyadüklerin üze-

rinde Monaco'dan gelip, İtalya'ya uzanan otoban görülüyor. O yoldan kocamın kiraladığı araba ile geçmiştik. Önümdeki meyva kokteylini yudumlarken, geçmiş yıllar, film kareleri gibi gözümün önünde canlanıyor. Hey gidi...

Şehrin eski kısmının baktığı "C" harfi gibi uzanan "Garavan Koyu"nun karşı tarafında da, koyun adını taşıyan büyük bir Marina daha bulunuyor. Marinanın sağında solunda da yan yana plajlar dizilmiş. Harika bir denizi var ve palmiye ağaçlarının çevrelediği plajlar gerçekten çok güzel. Hem şehrin içinde, hem de karşınızdaki dumanlı dağlara bakarak denize giriyorsunuz.

Menton'a ilk geldiğimizde tren garından dışarı çıkmadan önce, istasyondaki büyük şehir planından denize doğru yürüyeceğimiz yolları seçmiştik. İnsan çok gezince şehir planları ile arası çok iyi oluyor. Yön bulma duygusu da çok geliyor.

Gardan çıkınca yeni tip büyük beyaz apartmanlarla karşılaşıyorsunuz. Bu apartmanlar arkadaki dağlara doğru çıkıyor. Ama hepsi yemyeşil ağaçların arasında. Öyle bizdeki gibi abuk-subuk boyalı, her biri ayrı hava çalan binalar değil bunlar. Hepsi beyaz ve belli bir stilleri var.

Zaten Nice, Cannes, Antibes, Golf Juan gibi şehirlerin ve Monaco'nun yeni tarz apartmanları da hep birbirlerine benziyor. Şehirler bizdeki gibi, zevksiz mütahitlerin eline düşüp rezil olmamış anlayacağınız!

Garın önündeki "Gar Sokağı"ndan yürüyüp, "Avenue de Verdun" ile "Avenue Boyer"ın ortasında iki blok halinde deniz tarafına doğru uzanan yemyeşil ve çiçekli meydanı geçiyoruz. Yolun karşısında "Casino du Soleil" adlı kumarhane var. (Valla oynamadım.)

Kumarhanenin yanındaki sokaktan da deniz kenarındaki "Promenade du Soleil'e" çıkıyoruz. Buralarda da yeni tarz apartmanlar var. Çoğunun altında da cafe ve restoranlar mevcut ve cıvıl cıvıl.

Etrafta İtalyanca konuşan insan çoktu. Buradakiler İtalya'ya, oradakiler de buraya geliyorlarmış. Ne olacak trenle kaç dakika? Git-gel, dert değil yani.

Hele "Ventimiglia"... Menton'la yan yana. Göztepe'yle Bostancı gibi.

Biz eski tarz sokakları sevdiğimizden, bir süre bu cadde yürüyoruz. Bir ara güzel bir yerde oturup dondurma falan yiyerek serinliyoruz. Sonra az ileriden dalıyoruz bir sokağa.

Ortasında havuzlu çeşmeli bir meydancık, etrafta dükânlar, cafe-barlar. İtalyanca şarkılar çalıp söyleyen bir adam. Daha ilerideki bir sokaktan gelen disco müziği, kenardaki cafe'de kümelenmiş kahkahalar atıp gülen kalabalık bir gurup genç.

Kısacası harika bir atmosfer. İnsan hemen havasına giriyor.

Buralarda hemen havam değişir. Bu tip yerlerde enerji dolarım. Bu tip yerler beni şarj ediyor.

Sokaklar dar, binalar yüksek olduğundan, Allahahtan sokaklara güneş gelmiyor. Güneş, binaların üst katlarındaki pencerelere vurmuş, sokaklarsa gölgede. Şehrin simgesi olan pembe boyalı büyük kiliseyle beraber başka kiliselerin önünden de geçiyoruz.

Turizm bürosundan öğrendiğime göre 7 kilise varmış Menton'da. Bunların biri Angelikan, biri de Ortodoks kilise-leriymiş. Bir de Sinagog ile dağlara doğru çıkılan yolda da bir Manastır varmış. Ayrıca Uluslararası Kongre Sarayı, 3 müzesi, 14 tenis kortu, 60 oteli, 1 Botanik Bahçesi ve 1 Kumarhanesi olan ve yüksek palmiye ağaçlarının çok hoş bir hava verdiği bir şehir Menton.

Şehrin bu eski kısmının yani "Vieux Menton"un dar ve biraz yokuş sokakları fazla yüksek olmayan bir tepe üzerine ve eteklerine toplamış. Tıpkı bazı İtalyan kasabaları, şehirleri gibi. Kendimizi bu kısımdaki sokaklarda dolaşırken hep İtalya'da hissettik.

Menton'un bu eski kısmı, iki yanındaki koylara doğru uzanan bir bölümde toplanmış sanki. Yeni binaların bulunduğu yeni Menton'la burası insanı rahatsız etmeyen bir tezatla birbirine kaynaşmış. Görüntü hiç de abes kaçmıyor. Eskiyle yeni el ele gibi.

Akşam yemeğimizi burada yemeğe, Menton'un gecesini de yaşamaya karar veriyoruz. Şehirlerin gündüzleriyle geceleri insana farklı duygular verir. Bu farkı elimden geldiğince yaşamaya çalışırım.

Cannes'ın "Le Suquet"sindeki "Notre Dame Kilisesi"nin saat kulesi nasıl Cannes'ın simgesi gibiyse, Menton'un eski kısmındaki "St.Michel Kilisesi"nin büyük ve küçük kuleleri de adeta Menton'un simgesi.

Büyük kilisenin dibindeki küçük meydan harika. Restoranlar, cafeler tıklım tıklım dolu. Kendimize zar-zor bir yer bulup yemeğimizi etrafı seyrederek yiyoruz. Burada İtalyan etkisi çok ve restoranları dolduran gençler

İtalyanlar gibi avaz avaz kahkaha kıyamet eğleniyorlar. Zaten dediğim gibi etrafta çok İtalyan var.

(Bir başka gün, biz de sabahtan İtalya'ya geçip "San Remo" ya gitmiştik. Gece de Nice'e geri dönmüştük. Bunu İtalya'yı yazarken anlatırım.)

Yemekten sonra, bu kez değişik yollardan yürüyerek Gara gidip elimizdeki tren tarifesinden seçtiğimiz saatteki trene binip Cannes'a geri dönüyoruz.

Güzel ve çok renkli bir gün geçirmiş ve yorulmuştuk ama yine de hemen otele gidip yatmadık. "Planet Hollywood"da bir şeyler içip sonra zaten yakın olan otelimize yürüdük.

Ben otele kaçta gidersem gideyim, hemen yatmayı sevmem. Bir banyo alıp çay içerim, meyva yerim. Bulduğum yerin şehir planını inceler, görmediğim nereleri kaldı diye bakarım. Ertesi gün gezmek istediğim yerlere karar veririm. Ya da, bölge haritasını inceleyip hangi şehirlere, kasabalara gideceksem oraları işaretlerim.

Çok harita baktığım, şehir planı incelediğim için de, caddelerin, sokakların adlarını iyi bilirim. Kaldığım otellerin, yemek yediğim restoranların, cafelerin, barların, eğlence yerlerinin kartlarını alırım. Ayrıca herkesin bir merakı var. Bu da benim merakım. Bir de ben etrafıma sadece bakmam, baktığım her şeyi iyi görürüm. Bakmakla görmek mahlum, farklıdır.

Biraz da "Antibes"i dolaşalım, ne dersiniz? Cannes ile Cage-sur-Mer arasındaki bir şehir "Antibes". Denize doğru uzanmış bir yarım ada üzeride.

Yarımada'nın Cannes'a bakan tarafında "Juan-les-Pins" var. Hani eski Şişli Belediye Başkanı Gülay Atığ'ın yolsuzlukları ortaya çıktıktan sonra ikinci kez evlenip, yeni kocası ile beraber kaçtığı yer. Burada muhteşem bir villa almışlardı. Uğur Dündar'da oraya gidip bu evi ortaya çıkarmıştı.

Tek belediyesi ama iki ismi olan bu yerin doğu tarafı "Antibes", batısı ise "Juan-les-Pins". Bu iki kısmın arasında da denize iyice uzayan bir yarım ada var: "Cap D'Antibes". Bu şehir kuzeyde de taa "Grasse" otoyolunun da ilerisine kadar uzuyor.

"Juan-les-Pins" şehrin gece kulüplerinin, barlarının ve yoğun olduğu, Casino'nun bulunduğu eğlence kesimi. Burada deniz kenarındaki "Promenade du Soleil" de yan yana dizilmiş ve pek bir özelliği olmayan oteller, mevsimlik mobilyalı kiralanan apartmanlar var. (Hani bizim diktiğimiz betonlar gibi!) Buraların önü plaj. Zaten Antibes'in hemen hemen bütün çevresi kayalık. Kumu-kumsalı olan plajları az. Onların da çoğu bu tarafta.

"Juan-les-Pins" hani Cannes'dan tekneyle gittiğim "Lérins Adaları" vardı ya, işte tam buranın karşısında. Buradan da adalara tekneler tur yapıyor.

"Eden Casinosu"nun bulunduğu "Bulvar Baudoin" ve devamı olan "Marechal Juin Bulvarı"nın olduğu taraflar çok güzel. Hele ünlü ve pahalı "Eden Roc Hotel"nin çevresi, "Kennedy Bulvarı" çok hoş.

Sonra yarımadanın güney doğusundaki "La Garoupe" şık restoranları, otelleri, kayalık olmayan plajı da olan bir yöre. Ama buradan güneye doğru geçince doğa vahşileşiyor.

Buralardaki kayalıkların dibi "Scuba-diving" yapmayı seven "dalıcılar" için idealmiş. Benim öyle suya dalma falan gibi meraklarım asla olmadığından, bu kayalıklara gidip de, nasıl dalıyorlar diye hiç merak etmedim doğrusu. Ama Turizm ofisindeki oğlan ne bilsin benim bu tip meraklarımın olmadığını, bu bilgiyi de verivermişti.

Burada mutlaka yapmanız gereken bir iki şey var.

"Juan-les-Pins" tren garında inerseniz "Avenue Courbet" caddesi zaten yakınınızda. Bu caddeden denize doğru yürüyün. (Yani Promenade du Soleil'in o tarafa doğru) Karşıda dubalar üzerinde bir iskele göreceksiniz. Buradan "Visiobulle" denen ve "dibi cam" olan tekneye binip, oldukça uzun süren değişik bir gezi yapıyorsunuz.

Tekenin dibine merdivenlerle indiğiniz anda bambaşka bir mavi dünyanın içinde buluyorsunuz kendinizi. Balıklar burnunuzun dibinden sürüler halinde geçiyor. Denizin dibi insanı kıskandıracak kadar tertemiz ve berrak. Ne atılmış bir çer, ne de atılmış bir çöp var. (Böyle cam dipli teknelerle asıl bizim denizlerimizde tur yaptırmalı! Allaaah balık ve deniz canlılarından başka her şeyi seyrederek artık insanlar!)

Taaa "Cap d'Antibes-Antibes Burnu"na kadar yapacağınız bu yolculuk boyunca ister buradaki deniz yatağında yetişen deniz bitkileriyle, buralarda yaşayan deniz canlılarını seyredin, isterseniz de ara sıra yukarı çıkıp, güvertede oturun ve görkemli "Belle Epoque" yapısıyla kayalıkların üzerindeki ünlü "Eden Roc" otelini ve "Juan-les-Pins" kıyılarını seyredin.

"L'Ilette Burnu"ndan sonra tekne "Baie des Millardaires" yani "Milyarderlerin Koyu"na geliyor. Buraları kayaların üzerindeki çam ormanların arasında yapılmış, birçok zengin villalarıyla dolu. Buralara yabancılar karadan gidemiyor. Çünkü hepsinin kendilerine ait özel yolları var. Onun için buralar ancak denizden görülebiliyor.

Düşünebiliyor musunuz? Siz villanızda, malikanenizde oturuyorsunuz, yiyorsunuz, içiyorsunuz, verandanızda güneşleniyorsunuz. Kocanız-karınız ya da sevgilinizle belki öpüşüyorsunuz, e-orası eviniz değil mi, istediğinizi yaparsınız. Yaparsınız da, sizin oraya millet tur düzenliyor. Sizi, evinizi, yaşamınızı bilet keserek elâleme seyrettiriyorlar!

Ne matrak! Hatta çok sinir! Kışın günde 4, yazın günde 6 tur yapılıyor, böylece her Allahın günü sabahdan akşama kadar tanımadığınız birileri tarafından defalarca seyredili-

yorsunuz. Her gün yüzlerce çift göz sizi gözlem altında tutuyor. Ayy ne dayanılmaz şey! Ne dayanılmaz bir hayat.

Ortaklar caddesindeki evimin arkasına kaçak katlı bir apartman yapılıyor da, benim pencerelere yakın iki-üç pencereyle ve o pencerelerin ardında oturacaklarla burun buruna olacağım diye daha şimdiden ne yapabilirim diye çareler düşünüyorum.

Ya da Levent'deki evin verandasında otururken, sokaktan geçen birileri ağaçların arasından eve doğru bakınca huylanıyorum ama "Milyarderlerin Koyu"nda yaşayanlar demek bunca dikizlenmekten rahatsız olmuyor.

Üstelik tur teknesi bu koyda bir süre duruyor. Millet resim falan çekiyor. Ben de bir süre bakındım o evlere. Zaten bakmam diyemiyorsun ki, tekne koyun iyice içine girmiş, çevredeki kayaların üstünde de hep evler var.

İnsanlar evlerinde umursamadan normal yaşamlarını sürüyorlar ve biz bir tekne dolusu göz onları seyrediyoruz! İçimden hep suçluluk duygusu geçmişti. Hatta bir süre sonra camlı bölmeye inip denizin altını seyretmiştim.

Burada da "Petit Train" turları var. "Antibes" ile "Juanles-Pins" arasında epey yer dolaşıyorsunuz. Bence burada yapacağınız ikinci şey de bu turu mutlaka almak olmalı. Ayrıca tura gidiş-dönüş olarak katılabileceğiniz gibi istediğiniz taraftan -Antibes ya da Juan'dan- binip tek yönlü tur yapıp, diğer yerde de inebilirsiniz.

Bu "Küçük Tren" turunun en hoş kısmı (benim zevkime göre) "Eski Şehir"den geçilen kısmıydı. İnsan buralarda, bu asırdan kopup çokook eskilere gidiveriyor. Hep düşünürüm, kimler kimbilir neler yaşadı buralarda diye... Kimbilir...

Şayet "Antibes" tren Garında inerseniz, "Old Town-Eski Şehir" biraz ötenizde kalıyor. Bu arada "Carée Kalesi"ni de uzaktan görüyorsunuz. Merakınız varsa yakınına gidip bakın. Ben şahsen gitmedim. Palmiyelerle bezenmiş "Avenue Verdun"da yürümeyi tercih ettim.

Burada yürürken sol tarafınızda denize doğru uzanan rıhtımları göreceksiniz. Biraz ilerideki yeşil "Moulin Meyda-

nı'nın olduğu yerde de "Eski Liman" var. Buranın adı "Port Verdun". "Eski Liman"ın ucunda da "1988'den beri organize edilen Klasik M¼zik Festivalleri'nin yapıldığı "Naval Opera" var.

Buranın karşısında da, kemerli bir kapıdan gireceğiniz "Eski Şehir" bulunuyor. Kemerli kapıdan geçtiğinizde birçok meydan ve bu meydanlarda birçok restoran ve cafe görüyorsunuz. Bir de sadece yayalar için olan "Masséna" var.

"6, cours Masséna" da "İnternational Retro Jazz Cafe"ye gitmiştik. Kayalıklar üzerinden denize uzanan "Grimaldi Şatosu", "Picasso Müzesi" ve az ötesindeki "D'Antibes Katedrali"de "cours Masséna" nın yakınında.

Biz buraların da hatırını sorduk evvelallah. Darısı başınıza.

Haa, Antibes'den "Biot" denen dağ kasabasına giden yolun üzerinde "rue Biot"da "Antibes Land" var. Burası çocukların, gençlerin ve kendini hep genç hissedenerin renkli saatler yaşayıp, kocaman dönme-dolaplara, çılgın roller coaster'lara binip, Canadian Nehrinde kütük canolarla gezip, gözünüz yiyorsa, 50 m. yüksekten Bungy-Jumping yapabileceğiniz kocaman bir eğlence parkı.

(Barcelona'daki "Tippi-Tabo" lunaparkındaki ve Eurodisney'lerdeki eğlenceyle, diğer parkların baş etmesi biraz zor. Ama yine de güzel.)

Yahu bu "Visiobulle" cam altlı tekne gezisi faslı vardı ya, o faslı yazıp bitirdim ama şimdi yine aklıma o "Koy"un adı takıldı. İnsanı huzursuz eden bir ad:

"Milyarderlerin Koyu"!.. Ne itici!

"Nerede oturuyorsunuz efecem?"

"Milyarderlerin Koyunda şekercim!"

Parasıyla hava atanlar benden uzak olsun. Öylelerinden her zaman kaçmışımdır. Hiç benim tarzım değil!

Mesela diyelim ki Türkiye'de böyle koylar olsaydı; enflasyondan, bol sıfırlı paralarımızdan ve artık Türkiye'de trilyon ve katrilyonla konuşulduğundan, bir Koy adı "Katrilyonerlerin Koyu", bir diğenerinin adı "Trilyonerlerin Koyu",

en kalabalık koy'un adı da "Züğürtlerin Koyu" olurdu herhalde!!!

Ben buradan gidiyorum arkadaşlar. Atlıyorum trene ve gidiyorum iki durak ötedeki "Villefranche"a...

Ahhh, "Villefranche"... Ne hoş anılarım var sende...

Ama "Villefranche"a gelmeden önce güzelim bir balıkçı kasabası var: "Cagnes-sur-Mer"... Oraya da uğrayalım. Burası çiçekler ve zeytin ağaçları arasında.

"Grimaldi Şatosu" ve "Notre-Dame de Protection" şape-li bu kasabanın uzaktan bakıldığında hemen dikkati çeken noktaları. Sahildeki saat kulesi da bana her ne hikmetse (pek benzemese de) Büyükada'daki saat kulesini anımsatır.

Bu kasabayı ünlü kılan bir başka yer de ünlü ressam Renoir'ın bir zamanlar ailesiyle birlikte yaşadığı, çalışmalarını yaptığı ve son yıllarını geçirdiği ev:

"Les Colettes".... Burası kasabanın kuzeyinde.

Tren yolundan şehir merkezine doğru yürüyün. Az ötedeki "St.Famillie Kilisesi"nin önünden geçip ana caddeden kuzeye doğru yürüyün "Avenue des Tuilleries"ın üzerinde başlayan "Chemin des Collettes'i" göreceksiniz. Buradan "Renoir Müzesi"ne gidersiniz. En iyisi buraya turizm ofisinden tur alıp gitmek.

Buradaki mobilyalar, Renoir'ın özel eşyaları, Renoir sanki orayı yeni terk etmiş gibi öylece duruyor. Evde onun 11 eseri sergileniyor. Bir zamanlar yaşadığı bu evin atmosferi de bu Empresyonist dahinin kişiliğinin en güzel aynası gibi.

Hadi artık şimdi "Villefrance"a geçelim.

Burada trenden indikten sonra, sırlarla dolu gibi görünen daracık sokaklardan geçerek şehrin tarihi kısmındaki en önemli yollarından biri olan "Poliu Sokağı"na gelin, "Denizcilik Sarayı"nın önünden geçerek, yola devam edin. "Les deux Canon" meydanından da yürümeye devam ederseniz, sağınızda yukarıda 15. yüzyılda yapılmış olan "St.Michel Kilisesi"ni görürsünüz. Buraya merdivenli daracık yollardan çıkılır. Aralarında küçük cafeler vardır.

Solunuzda da yine merdivenle inip geleceğiniz dünyanın belki de en enteresan sokağı var. Burası "Obscure Sokağı"dır. Sokak adeta bir tünel gibidir. İç içe geçmiş kemerlerin aydınlatması, tavandaki fenerlerle yapılır. "Obscure" başka merdivenli yollardan da inilir. Bu tünel sokağın üstünde evler vardır.

Oradan ne zaman geçsem "deja vu" yaşar, sanki ilk kocamla kendimi bu sokakta yürürken görürüm. Zaten Villefranche'da çok hoş günler yaşadım. Onun için oranın sokaklarında, meydanlarında cafelerinde "deja vu" yaşamam kaçınılmaz oluyor benim için.

Yaşanan aşkların büyüklüğüne göre, onların bıraktığı izler çok derinlerde olduğundan, yaşanmış iyi anıyı da, hüznüsünü de insan aklından çıkaramıyor.

İstediği kadar üstünden yıllar geçsin...

Hayatıma giren insanları ben hep tül perdenin önündekiler ve ardındakiler diye ayırırım. Gerçi hepsiyle yaşanmış anılar var elbette ki. Ve hiçbirini inkâr falan edecek değilim.

Zaten etmedim de. Çünkü utanacağım, tüh keşke olmasaydı diyeceğim hiçbir ilişki yaşamadım.

Ama yine de tülün önündekiler bir başkaydı...

Ve onlar bana hep "deja vu" yaşıyor. Ömrümün sonuna kadar da yaşatacaklar...

Dönelim biz yine gezimize. Sahile bakan bazı evlerin kapıları da "Obscure" sokağındadır. Bu çok enteresan sokak, savaş sırasında bombardımandan korunmak için halkın gizlendiği sığınak görevini de üstlenmiş.

Deniz kenarına ulaşmak için yine "May Sokağı"nın merdivenlerinden inerek "Quai Coubert"e gelirsiniz. Bu yolun üzerinde; denize bakan evlerin pembe, sarı, açık turuncu boyalı rengârenk ön cephelerini, mavi ya da yeşil panjurlu pencereler süsler. Evlerin kapısı "Obscure" sokağındadır. Altlarında da sıra sıra restoranlar vardır.

"La Sante Marinası" boyunca uzanan bu rıhtım sokağındaki "La Frégate Restoran"da yemeğinizi yerken "Villef-

ranche Limanı"nı, limanın ortasında boydan boya uzanan "Marinières Plajı"nı ve Cote d'Azur'ün bir başka güzel tatil beldesi olan "St.Jean-Cap-Ferrat"yı seyredersiniz.

Bu cadde rengârenk çiçeklerle daha da renkli hale gelmiştir.

"Coubert"den güneye doğru yürürseniz yine merdivenle çıkacağınız set üstündeki "Pollonaise Meydanı"na gelirsiniz. Ortasında minik bir süs havuzu, havuzun içinde de boy boy uzanan su bitkileri vardır. Burada pazar da açılıyor. Malum, o cıvıltılı pazarlardan...

Kocam, bu küçük ama sevimli havuzun kenarında, sonra deniz kenarında, teknede birçok fotoğraflarımı çekmişti. Hiç unutmam, "Zenith" bir fotoğraf makinesi vardı. Çektiklerini yine plak kapaklarımdan birinde kullanmıştık. (Hani Cannes-Carlton Hotel'de de bir başka plağım için fotoğraflarımı çekmişti.)

Bu sahillerin özelliği olan uzun palmyelerden biri, bu meydana ayrı bir güzellik katar. Bu havuzcuğun arkasında hediyelik eşyalar ve kartpostallar satan bir dükkân vardır. Buradan telefon kartı alabilir, yandaki kulübeden de telefon edebilirsiniz.

Gerçi artık cep telefonları var ama ekonomi yapmak isteyenlere bu yol daha iyi. Ama cep-telefonu sendromuna yakalanmışlar için tavsiye edilmez tabii ki! (Bir eli telefona, telefonda kulağına yapışmışlara Allah şifa versin!)

Buradan yukarı çıkan merdivenli bir yol daha vardır. Merdivenleri çıktıktan sonra yol aynı dekor gibidir. Zaten basamaklı ve merdivenli yollarıyla ben "Villefranche"nin sokaklarını özellikle tarihi Operaların dekoruna benzetirim.

"Pollonaise Meydanı" de cafeler-restoranlarla doludur.

"1, Quai Coubert" de esas cephesi olan "Welcome Hotel" "Villefranche"ın en güzel manzaralı, en cıvıvli yerindedir. "Pollonaise Meydanı"na bakan pencereleri, kaleyi, Darse limanını, limanın ötesindeki plajı görür.

Bu küçük ama ünlü otelin ön cephesi ise Marinières plajından, yeşil tepelere yayılmış olan "Povette, Malariba, La

Murta, La Papaline, Saint-Michel, La petite Afrique, La Condamine" gibi semtlerin ağaçlar arasındaki villalarına ve "St.Jean-Cap-Ferrat"ya kadar inanılmaz bir manzaraya sahiptir.

Otelin bende büyük anısı vardır. Yıllar önce ilk kocamla beraber burada kalmıştık. Hey gidi günler hey!

Çok sevdiğim harika manzaralı bu otele ulaşabileceğiniz internet adreslerini ve telefon-fax numaralarını da vereyim:

Tel: 0033-4- 93 76 76 93. Fax:0033-4- 93 01 88 81.

e-mail: welcome a riviera.fr

<http://www.riviera.fr/hotels/welcome.htm>

Otelin yan cephesi de "Pollonaise" meydanına bakar ve bir kısmı meydanda, bir kısmı da denize karşı uzanan bir terasta olan çok da güzel bir restoran-barı vardır. Otelin önündeki demir atmış tekneler bana "Bebek" sahilini hatırlatır.

Otelin geçen yıl mincık mincık sevdiğim simsiyah harika bir kedisi vardı, bilmem hâlâ yaşıyor mu?

Otelin yan kısmında Lale'yle yemek yediğimiz bir başka restoran-cafe de "Carpe Diem"... Kadıköy Bağdat Caddesi'nde de bir "Carpe Diem" var. Acaba isim hakkı için Villefranche'daki orijinal "Carpe Diem"den izin aldı mı, bilinmez?!

"Carpe Diem", "Quai Coubert"den "Pollonaise" meydanına birkaç merdivenle çıkar çıkmaz setin hemen üstünde. Tam karşısında, deniz tarafında da Jean Cocteau tarafından ön cephesi boyanan ve içi dekore edilen "St.Pierre's Şapeli" var. Burasının rengi de pembenin bir tonu. (J.Cocteau'yu hatırladınız değil mi? Londra'nın Soho semtindeki Çin Mahallesinin ucundaki kiliseyi de boyayıp dekore eden afyon bağımlısı sanatçı.)

Fransız Rivierası'ndaki renkler genelde hep aynı. Böylesiyle de yörenin özelliği oluşmuş. Mesela bu kadar yer do-laştım, tüm Cote D'Azure'de "Mavi-yeşil-gri". boyalı bina görmedim

Oysa bizde adeta insanı boğan, sıkın gri boyalı binalar,

evlerini türbe zannedip yeşile boyayanlar, renk türlerinde "soğuk renkler" sınıfına giren mavi rengi kullananlar –ki bu yanlış Şişli Belediyesi, E-5'in Mecidiyeköy'den başlayıp Gayrettepe'ye kadar olan yol altını, insanın ruhunu sıkıştırarak yaptı. Burada trafik sıkışık olduğu için, buradan geçerken insanın ruhu kararıyor. Bunu kaç arkadaşım da söyledi, "Belediye bu rengi çok mu aradı?" diye.

Oysa Fransız Rivierası olsun, İtalyan Rivierası olsun, binalarını, renk türlerinde "sıcak renkler"e giren açık sarı, şafak rengi pembesi, gün batımı turuncusu, pişmiş ayva rengi, gül pembesi, terrecota gibi renklere boyayıp, sadece tah-ta panjurlarını Bodrum mavisine ya da ördekbaşı yeşiline boyarlar ki bu renk karması, güneşin kol gezdiği bu yörelerde inanılmaz güzel bir renk armonisi yaratır. Özellikle de "Pollonaise Meydanı" ile "Quai Coubert"deki evlerin renk cümbüşü bir harikadır.

"Hotel Welcome"ın meydana bakan kapısının yan sokağından girerseniz yol sola döner, merdivenli "Gambett" sokağından çıkın "Republique-Hürriyet Meydanı"na gelirsiniz. "Gambett"in karşı devamında en uzun merdivenli yol "Val-lon" var. Zaten etraf merdivenli yollarla dolu.

Şayet "Villefranche"a Nice'den otobüsle gelerseniz, (Nice-Villefranche 12 km.) "Avenue Foch"da turizm ofisine yakın olan durakta inersiniz.

"Avenue Foch"un kenarı baştan aşağı yeşil alandır.

Bu geniş alanda çocuk bahçesi, basket sahası, stad ve Fransızların geleneksel oyunu "Boul" sahası vardır.

(Bizim misket oyununa benzeyen ama tenis topu büyüklüğünde demir toplarla toprak alanda oynanan bir oyun. Özellikle Fransız erkekleri bu oyunu çok oynuyor.)

Herkese açık olan bu parkın yanındaki "Avenue Général de Gaulle" yılan gibi kıvrılarak "Darse Limanı"na doğru gider.

Ben böyle or'dan-bur'dan yürüyün filan diye yazdıkça, bu yolların acayip uzun olduğunu falan sanmayın haa. Zaten

burası öyle büyük bir yer değil ki. Ayrıca ben size gezdiğim her yeri de yazmadım. (Mesela tepelerdeki o harika semtleri). Yazdığım yerleri gerçekten dolaşmak isteyenler, pekâlâ yürüyerek dolaşabilirler.

Yok yine de o kadar ilerilere gitmem dersiniz –ki çok uzak değil– o zaman da "Halk Parkı"ndaki turizm ofisinin karşısındaki birazı merdivenli "Verdun" sokağından girin, o yol "M. Joffre" caddesiyle birleşir. Kendinizi deniz tarafına doğru meyille inen yolun gidişatına bırakın. Yol zaten "U" gibi dönecek ve "Wilson Meydanı"na geleceksiniz. Burada yolcu gemilerinin yanaştığı ve yolcularını indirdiği "Harbour-station" var.

Az ötenizde deee yeniden "Pollonaise" meydanını...

İşte size yazıyla bir "Villefranche" turu. Kitabımın başında söylediğim gibi fosforlu renkli bir kalemle bu yolları, adresleri çizerek okursanız, inanın bir gün oralara giderse-niz, bu yazdıklarımın her yeri elinizle koymuş gibi bulacaksınız.

Valla ben bu yolları tek başıma deliler gibi yürüdüm... yürüdüm. Kocamla da dolaşmıştık ama bu kadar çok değil. Ben yalnız gittiğimde "Villefranche"ı didik didik didiklemiş-tim. Lale ile de kaç kez gittik ve yine epey dolaştık.

Haa, bu meydanın az ötesinden "Petit Train-Küçük Tren" kalkıyor. Bu trencik, sizi "Citadel-Kale" taraflarına götürüp, sonra "Marinieres Plajı"nın taa tepelerindeki şehirlerarası yola çıkıyor. Burada en tepeye gelince küçük trenciği durduruyorlar. Yok canım, şehir magandaları durduruyor! Şoför durduruyor. İsteyenler Petit-Train'in fotoğrafını çeksin diye.

Buradan görüntü süper. Tam aşağınız tren yolu ve onun da altında plaj... Siz hepsinin tepesindesiniz. Yolun sol yanındaki yeşil tepelerin aralarına serpilmiş şeker gibi pembe havuzlu villalar bu güzel dekoru tamamlıyor. (Monaco Prensesi Caroline'in, eski kocası buradaki villalardan birinde sevgilisiyle yakalanmıştı.)

Küçük Tren, size bir yandan nefis müzikler çalarak ha-

aarika manzaralı yollardan geçirip, "St.-Jean-Cap-Ferrat" yarımadasının Monaco'ya bakan tarafındaki "Nouveau Port-Yeni Liman"a geliyor. Marina, tüm "Riviera Marinaları"nda olduğu gibi yüzlerce yat ve tekne ile dolu.

Biz, aynı küçük trenle geri dönmeyip, daha sonra gelecek olan trencikle "Villefranche"a dönmeye karar veriyoruz. Marinayı ve çevreyi dolaşıp, bir dondurmacıda oturup kocaman dondurmalar yiyoruz.

"Eze" kasabasının tepesinde yer aldığı dağlar o gün oradan çok net görülüyor. Çünkü sık sık bulutlar dağın üzerine iniyor ve "Eze" kasabası bulutların ardında kalıyormuş. Biz buna rastlayamadık. Öyle fotoğraflar çekmeyi çok isterdim.

"St.Jean-Cap-Ferrat"daki villalardan, malikanelerden insan gözlerini alamıyor. Hepsi çok hoş. Yarımadanın Villefranche'a bakan kısmında da, "Hayvanat Bahçesi" var.

Daha önce Nice'den otobüsle "Cap-Ferrat"ya gelip, epey yol yürüyerek ünlü "Ephrussi de Rothschild Sarayı ve Bahçeleri"ni görmek için Lale'yle geldiğimizi, otobüsten indikten sonra da epey yol yürüdüğümüzü daha önceki bölümlerde yazmıştım.

Ama bu saray gerçekten yürümeye ve görmeye değer. Zaten ben yürümekten yana değil miyim? Valla bu kitabın sonuna kadar, sizleri de yürümeye alıştıracağım.

Béatrice Ephrussi de Rothschild'ın portresi çok etkileyici. Çok güzel ve gencecik bir kadınmış. Saray o kadar bakımlı ki (Darısı bizim Dolmabahçe Sarayı'mıza) Béatrice'in yatak odası olsun, 14. Louis Salonu ya da kemerli-sütunlu salon olsun genelde hep pembe renk hâkim. Sarayın dış duvarları da pembe. Çilekli-şantili pasta gibi. (Bayılırım.)

Burası geçen yüzyılın başlarında yapılmış en önemli "Belle Epoque" (Güzel Dönem) örneklerinden. Rönesans dönemine ait İtalyan Sarayları'nın etkisi altında kalarak inşa edilmiş. Sarayın 7 ayrı tarzda düzenlenmiş, 7 bahçesi var. Kimi Japon, kiini Fransız, kimi egzotik ülkelerden esinlenerek hazırlanmış tarzda bahçeler bunlar... (Burası 1934'de "Güzel Sanatlar Akademisi"ne bağışlanmış.)

Yine pembe ağırlıklı çay salonu ve sonsuzmuş gibi uzanan masmavi Akdeniz'e karşı bir terası var, gezenlerin oturup çay ya da bir şeyler içebildiği...

Lale ile benim, veya Nermin'le benim, ya da takım olarak üçümüzün girip çıktığı cafe sayısı, herhalde rekor teşkil edebilir. "Ay burası çok hoş, dur burası çok havalı, aman biraz dinlenelim, burada bir kahve içmezsem aklım kalır, hadi gelin burada bendesiniz, a-aa burasını daha önce fark etmemişiz, karnım acıktı, susadım, çişim geldi." gibi onlarca bahane ile neredeyse önümüze gelen her cafe-bara dalış yapmakta üstümüze yok hani! "Rothschild"ın çay salonunu da şerefleştirmiştik!

"Cap-Ferrat"dan sonra gelen bir başka güzel Cote D'Azur tatil kasabası da Nice'e 11 km. Monaco'ya 7 km. mesafedeki "Beaulieu-sur-Mer"... Zaten bu kasabalar birbirinin devamı gibi. "Beaulieu"da bunlardan biri. Tren yolu bu kasabayı sanki ikiye bölmüş. Bütün kasabalarda olduğu gibi burada da son derece güzel bir marina var. Marinanın arkasında da harika küçük bir koy ve plaj var.

Marina'ya bakan rıhtımda cafe restoranlar her zaman olduğu gibi davetkar bir edayla sizi bekliyorlar. Ben malum vejetaryen olduğumdan, Pizza yemeğe de bayılırım. Burada "African Queen" diye bir restoran var. Harika pizzası var. Ama sadece pizza değil, deniz mahsullerinden istediğinizi ısmarlayabilirsiniz. Bunların yanında et yemekleri de baharatlı baharatsız olarak siparişlerinizi bekliyor.

Tepenizde ağaçlar, karşınızda teknelerin sıra sıra demirlediği Marina ve onun ötesinde de Mediterranée, yani Akdeniz. E-burada yemek yenmez mi yani?

Hollywood Prensesi Grace'in Monaco'su...

VARLIKLI bir ailenin kızı olarak dünyaya geldiğinde, belki de annesi onu, "Benim tatlı kızım, güzel prensesim," diye sevmiştir. Küçük güzel kıza "İncelik, çekicilik, zarafet" anlamına gelen "Grace" adını verdiler. Belki o, büyüyüp zarif bir genç kız olduğunda tüm ailenin "güzel prensesi" olmuştu. Ama acaba ne kendisi, ne de ailesi onun bir gün gerçek bir "Prenses" olacağını düşünebilirler miydi?

Sonra bu güzel genç kız, ailesinin varlığına rağmen, evindeki rahat yaşamı bırakıp, Hollywood macerasına atıldı. Büyük oynamak için mücadele etme yolunu seçti.

1951'de çevirdiği ilk filminin afişinde onun güzel görüntüsünden yararlanmışlardı ama afişte adı bile yok.

İkinci filmi "High Noon" da "Gary Cooper"la oynamış ama filminin bütün afişlerinde filmin adından da büyük Gary'nin adı yazılı. Grace'in adı, afişin "with-avec-ile" kısmında, diğer oyuncularla birlikte yazılmış.

1953'de üçüncü filmini yine devrin dev aktörlerinden "Clark Gable" ve ünlü esmer güzeli aktrist "Ava Gardner" ile çekmiş. İki Hollywood devi ile birlikte rol aldığı "Mogambo" filminin afişlerinde, Gable ve Gardner'in adları afişi tepesindeymiş. Güzel Grace'in adı afişte biraz büyütülmüş ama yine de diğer iki ünlünün adının altına sadece "ile" diye yazılmış.

1954'de "Ray Milland" ile oynadığı "Dial For Murder" bir "Alfred Hitchcock" filmi. Büyük ses getiren polisiye bir film. Grace'in adı bu filmde ünlü aktör Milland'dan sonra ama onunla eşit olarak yazılmış.

Ünlü yönetmen Hitchcock, Grace'e bayılmış, aynı yıl onu "Rear Window-Arka Pencere" adlı benim seyretmeye do-
yamadığım ve defalarca seyredip, yalansız her karesini ezbe-
re bildiğim bu filmde "James Stewart" ile oynatmış.

Ama Grace'in adı bu filmde yine alt sıraya inmiş, diğer
oyuncularla birlikte yazılmış.

Herhalde böyle bir olay bizim Yeşilçam'da olsaydı kıya-
metler kopardı. Film yarım bile kalabilirdi. Ama Hollywo-
od'da herhalde bunun kompleksini yaşayanlar yoktu. Orada
oyuncuların kendilerine güveni tamdı. Zaten böyle bir şey
olmasaydı, onca Hollywood filminde pek çok ünlü aktör ve
aktrist afiş kavgası yapmadan aynı filmde birlikte oynamaz-
dı.

Bizde bi sayın bakalım kaç film vardır, pek çok Yeşil-
çam ünlüsünün kapris yapmadan bir arada oynadığı! Yani
jön hep tekdir. Jön-dam'da öyle. Galiba, eski Yeşilçam film-
lerinde o yılların jönleri Ediz Hun'la Kartal Tibet birlikte
oynamışlar. Bir de Fatma Girik-Türkan Şoray filmi var, iki
jön-damlı.

Belki birkaç tane daha vardır ama daha fazla olduğunu
sanıyorum. Özellikle kadın oyuncular bu birlikteliğe girmek
istememişler. Hâlâ da öyle. Hep tek starlı filmler yapılıyor.
Kadir İnanır'la Tarık Akan asla bir arada oynamıyor. Oysa
Hollywood filmlerinde iki, hatta üç jönlü ne çok film var.

Sahnede de yıllar boyunca hep "İlle de önce ben," demiş
solistler mevcut. Biz Nükhet Duru ile bunu yıkmıştık. Bu-
gün, her yaz yapılan Rumeli Hisarı konserlerinin ilk temeli-
ni biz atmıştık "Merhaba Müzik" adlı müzikli gösteriyle.

İki ünlü solistlik "Merhaba Müzik"i yükünü çeken. Bu
prodüksiyonu organize eden Egemen Bostancı, Nükhet'in
adını afiş ve ilanlarda benden büyük yazmıştı. Hiç hadise
yaratmadım, kıyamet falan koparmadım. Güzel bir şey ilk
kez halka sunuluyordu. Ben de bu projeye seçilmişsem, tabii
ki yer alacaktım.

Yıllardır halkın sevgisini kazanmış, halkın satın aldığı
plaklarım o yıllarda yüz binlerce satmış ve 4 Altın Plak ödü-

l kazanmış bir sanatçıydım. Adımın ikinci yazılmış olması benim için önemli değildi. Yabancı eğitim gördüğüm okulum ve ailem bana kişisel güveni daha okul yıllarında vermişlerdi.

"Merhaba Müzik" gösterisine başlamış, çok sevdiğim arkadaşım Nükhet'le ve çok değerli kadro arkadaşlarımızla büyük bir uyum sergilemiştik. Haldun (Dormen) sahneye koymuştu.

Kadroda kimler yoktu ki: Halit Kıvanç, Huysuz Virjin, Ersan Erdura, Mazhar-Fuat- zkan (MF ),  nce Perran Kutman sonra onun yerine Defne Yalnız, Tolga Han Dans Grubu ve Onno Tunç'un büyük orkestrası... Kadrodaki herkes kendi branşına göre değerliydi. Sıranın-mıranın önemi yoktu. Halkın kalplerindeki yer önemliydi.

Nereden nereye geldim, ama laf lafı açıyor biz de bu kitapta hem seyahat ediyor, hem bir şeyleri paylaşıyor, hem de sohbet etmiyor muyuz?

Hadi devam edelim...

Aynı yıl, yani 1954'de Grace, Bing Crosby ve William Holden'le "The Country Girl-Taşra Kızı" filminde oynamış, afişlerde adı iki ünlü aktörün arasına eşit olarak yazılmıştı.

Bu film 1955te dokuzuncu Cannes Film Festivali'nde gösterilmiş ve Grace altıncı filmiyle o yıl "Oscar"  d l  kazanmış. Grace, Life, Paris Match, Cine Revue gibi dergilere kapak olmuş.

Bu bilgileri Paris'ten aldığım "Grace Kelly-Princesse du Cin ma" adlı kitaptan  zetliyorum. Ah kitapta ne Grace resimleri var. Melek gibi. Kadın sanki prenses olmak için doğmuş.

Bu kitabı defalarca okumuştum. Resimleri en ince detaylarına kadar incelemiştim. Bir yandan da bizim artistciklerin (!) dergilere verdikleri pozları, film setlerindeki, televo-lelerdeki o basit hallerini düşünmüştüm.

Grace'de bu işe "artistcik" olarak başlamış ama kadının tüm resimlerinde, kıyafetlerinde, pozlarında bir zarafet varmış. Kadının ruhu, yapısı, hamuru zarıfımış.

Şimdiki kapak resimlerinde giyinik birini gösterin! I-ıh yok! Hep kıç, hep meme! Bendeki kitapta Grace'in pek çok kapak resmi var ama hepsi asıl. Demek biz de asıl görünmek prim yapmıyor. İlle bayağılaşacaksınız!

54 yılında bir film daha yapmış. "Steward Granger" ile "Green Fire-Yeşil Ateş"de oynamış. Afişteki yeri yine ikinci sırada.

1954 yılı içinde Grace beşinci kez kamera karşısına bu kez "Cary Grant"la çıkmış. Ve pek çok kez TV'lerimizde gösterilen ve bizde "Kibar Hırsız" adıyla gösterilen "To Catch A Thief" filmini çevirmiş. Bu film Cote D'Azur sahillerinde çekildiğinde acaba Grace'in aklına hiç gelir miydi, iki yıl sora az ötedeki Monaco'nun Prensesi olacağını... Adı Grant'dan sonra yazılmış yine.

1955'te "William Holden"le "The Bridges At Toko-Ri-Toko-Ri Köprüsü"nü çevirmiş. Afişlerde adı erkek aktörle eşit ama yine ikinci yazılmış.

Aynı yıl "Alec Guinness ve Louis Jourdan ile "Swan-Kuğu" filminde oynamış. Ve ancak bu 10. filminde Grace'in adı her iki aktörden de büyük yazılabilmiş. Ve bu da, Grace'in kariyerinde, adının afişte en başa yazıldığı tek film olmuş.

1956 yılında çektiği 11. filmi olan o çok ünlü "High Society-Yüksek Sosyete" filminde baş rolü Bing Crosby ve Frank Sinatra ile paylaşmış. Afişlerde adı Crosby ile Sinatra'nın arasında yazılmış. (Dikkat! Ünlü Sinatra'nın adı üçüncü sırada) Ve bu film Grace Kelly'nin çevirdiği son Hollywood filmi olmuş.

Aynı yıl, 19 Nisan 1956'da da hayatının en önemli filminde oynayarak, o sıralarda Monaco Prensi olan Rainier ile evlenmiş.

Evlendikleri gün, köşesinde:

Commémoration du Mariage
De son Altesse Serenissime
Monseigneur Rainier III.
Prince Souverain de Monaco
avec
Grace-Patricia Kelly

yazan ve üzerinde Grace ile Rainier'in resimleri bulunan pulların yapışık olduğu 19 Nisan 1956 damgalı kartlar, şu anda onlara sahip olan koleksiyonerlerin yüzünü güldürüyordur herhalde.

Bir saraya prenses olurken oradaki yaşama adaptasyon süresi, İngiltere Prenslerinden Charles ile evlenen Diana da daha çabuk olmuş, ama mesela Prens Andrew'ün evlendiği Sarah Ferguson, Saray yaşamına ve prensesliğe fazla taşralı kalmıştı. (Yıllar sonra ancak şimdi biraz daha havalı oldu.)

Ama Grace'in evlenmeden önce ve evlendikten sonra Prens'in yanında çekilen tüm resimlerindeki görüntüsü, sanki yaşamını yıllardır bir Prens olarak sürdürüyormuş gibi. Evlenerek sahip olduğu unvanını eline tıpatıp uyan bir eldiven gibi giymiş.

Kızlarının ikisi de fiziksel olarak annelerine pek benzermediği gibi, annesinin film yıldızıyken bile yapmadığı kadar uçuk hayatlar yaşadılar. Ama artık ikisi de bir yığın çocuk doğurdu. Uslandılar. Grace'in oğlu Prens Albert annesini daha çok anımsatıyor. Onun gibi ağır başlı.

Artık ne yazık ki Monaco'nun ve Hollywood'un Prensesi artık yaşamıyor. Ne acıdır ki mezarı da, evlendiği "Cathédrale de Monaco"da...

Gezerken ağlamıştım. "Arka Pencere'nin Lisa'sı, Taşra Kızı'nın Georgie'si, Kuğu'nun Alexandra'sı, Yüksek Sosyete'nin Tracy'si, Monaco'nun Prensesi", Katedral'deki mütevazı bir mezarda, diğer hanedan ailesinin fertleriyle birlikte yatıyordu. Mezarının üzerinde üç tane abartısız küçük yapma çiçek vardı.

İki güzel prensesin kaderi de aynıydı. Önce Prens Grace, sonra da Prens Diana... İkisi de araba kazalarında öldüler.

İki güzel prenses de akıllardan hiç silinmeyecek, güzellikleri hep hafızalarımızda yaşayacaktı...

Şıklık, Zenginlik, Temizlik...

Hadi Buyrun Monaco'ya

BU KÜÇÜK Prenslik sadece beş bölgeye ayrılıyor:

"Monaco-Ville" – "Monte-Carlo" – "La Condamine" – "Jardin Exotique" – "Fontvieille"

Prenses Grace, her yıl yapılan Monte-Carlo Rallisi, Monte-Carlo Casinosu, şık otelleri, pahalı butikleri ile ünlü küçük bir Prenslik Monaco.

Buraya ilk kez seneler önce ilk kocamla iki kez gelmiş-tim. İlk gelişimde Nice havaalanından araba kiralamış ve bir uçtan bir uca Fransız Rivierası'nı dolaşmıştık. Bir kez de gemi seyahati yapmış, buraları ikinci kez gezmiştik, ama sonradan yalnız çıktığım Cote D'Azur seyahatlerimde buraları iyice didiklemeğe başlamıştım.

Tek başına gittiğim seyahatlerimde hiç canım sıkılmaz. Kendimi eğlendirmesini iyi bilirim. Ama Lale'yle de çok keyifli seyahat ediyoruz. Bir kere seyahatlerde uyum şart. Bunu yapalım mı yapalım, şuraya gidelim mi gidelim, ayrı gezelim mi gezelim. Senin uykun mu var, ben daha dolaşacağım, ben uyuyacağım, sen alış-verişe giderken ben sergilerim için fotoğraf çekeceğim. İşte seyahatte böylesi özgürlük şart.

Biz Lale'yle iki dost bunu yakaladık. Allahtan kocası seyahatlere çıkmamıza ses etmiyor, çocuklara da sahip çıkıyor. (Gerçi Ali artık koca delikanlı oldu. Lale'ye fazla ihtiyacı yok) Nermin'se evli değil. Sık sık seyahat etmeye içi gidiyor ama başında ona ses edeni var: Çünkü bankacı. Her istediğinde izin alma şansı yok. Yoksa bize ya da bana katıla-

bildiği zamanlarda onunla da seyahat uyumumuz tamdır. Daha önce de dedim ya, biz iyi bir ekibiz diye...

Size bir tavsiye: Monaco'ya Nice tarafından gelerseniz, limandaki "Prens Albert" caddesinde, "Princesse Caroline Sokağı"nın aşağı-yukarı karşısında ineceksiniz. Burası "La Condamine" semtidir.

"Princesse Caroline" sokağı sadece yayalara ait olan harika bir sokaktır. Sokak lambalarına asılmış rengârenk çiçeklerin sarktığı saksılar, sokak kenarlarına konmuş büyük saksıların içindeki birbirinden güzel çiçekler, onların ardındaki top şeklinde kesilerek şekillendirilmiş ağaçlar, sokağın güzelliğine güzellik katar.

Prenses Caroline'in adı verilen bu sokak, belki de sokakların en güzellerindendir. Buradaki butikler ve cafe-restoranlar sokağı zenginleştirir. Sokak lambalarının dışındaki fanus lambalar, alacakaranlık basmaya başladığında hemen yanar ve bu orijinal sokak lambaları, "Prenses Caroline Sokağı"nı adeta konuşturur.

Bu semtte bulunan "Place d'Armes"dan Monaco'nun sahip olduğu 6 tane otobüs hattından 3'ü geçiyor. Burası "Prenses Caroline Sokağı"nın üst kısmındadır. Ve burada öğlene kadar "Marché de la Condamine-Condamine Pazarı" açılıyor.

Bu Pazar, 1880'lerden beri bu meydanda açılmaktaymış.

Bugün burası zamana uyarak modern ve fonksiyonel hale getirilmiş. Büyük meydanın kenarındaki yeni pazar yeri eskisinden daha çekici hale gelmiş.

Burada bir şeyler yiyebileceğiniz brasserie, gazete-dergi satılan kiosk ve Morris heykeli ve havuzu da bu meydanı süsleyen eski bir dekor gibi pazara ve meydana hoşluk getirmiş. Satılan baharatlar da buraya egzotik bir hava veriyor.

Bir kez bu pazarın son dakikalarına ve toparlanışına denk düşmüştük. Pazarcılar mallarını toparladılar ve sonra da şakır şakır yerleri yıkadılar. Gittiklerinde meydan; tarihi havuzu ve heykeliyle, çiçekleriyle tertemiz oluvermişti. Bizim pazarlar geldi aklıma! Büyükada pazarının sonrasındaki kirli-paslı-çöplü bırakılan sokakların fotoğraflarını çekmiştim.

Şimdi ben derim ki:

Önce şehir içi otobüslerinden ikisiyle birer tur yapın. Otobüsler Türkiye'deki gibi kalabalık olmuyor. Oturursunuz bir yere, etrafı seyrederek şehri önce şöyle bir dolaşmış olursunuz.

"Nice" otobüsünden indiğiniz limanın önündeki "Prens Albert" caddesinden geçen 1 no.lu "Saint-Roman" yazan otobüse binerek "Saint-Roman" bölgesine gidip biraz dolaşıp, bir sonraki otobüsle geri gelerseniz Monaco Prenslığı'nın hem doğusunu hem de "Monte-Carlo" semtinin biraz yukarılarını da görmüş olursunuz.

"Saint-Roman" hayli hoş bir semt.

Aynı yerde dönüşte yeniden inin. Bu kez bir de 6 no.lu otobüse binin. Bu da yine limandaki "Prens Albert" caddesinden geçiyor. Binin 6 no.ya (Hangi yöne gideceğiniz fark etmez. Nasıl olsa iki uçtaki son duraklara kadar gideceksiniz.)

6 no. "Fontvieille-Larvotto" hattı otobüsüdür. Ve siz bu otobüsle şu ünlü "Sporting Club"ın, (hani Ajda Pekkan, GS-Real Madrid maçına denk düşürülen Türk gecesinde, Türkiye'den giden aşçılarımızın yemekleri hazırladığı ve oraya giden sosyetemizden 600 Türk konuğa şarkı söylediği kulüp vardı ya, işte orası.) biraz ötesine kadar giderseniz.

6 no.lu otobüs, sahilten doğru sizi o kulübün ötesine götürür. Hattın diğer ucu da, Monaco Prenslığı'nın yeni bölgesi olan "Fonvieille"dir. Buradaki binaların yapı tarzları, diğer semtlerdekinden farklıdır. Daha önce yeri geldi diye yazmıştım, yine hatırlatayım, GS'ın Real Madrid'i yenerek Avrupa Kupalar Kupasını kazandığı "II. Louis Stadı" ve Prenses Grace açılışını yaptığı gül bahçesi "Roseraiie Princesse Grace" de bu bölgede.

Burada bir havaalanı yok. Nice havaalanını kullanıyorlar. Zaten Nice-Monaco arası 22 km. bir şey. "Fontvieille"de belki "Airport" yok ama "Heliport" yani helikopter alanı var. O zaman birazcık paraya kıyarsanız, benim gibi helikoptere binmekten de korkmuyorsanız, Nice'den buraya 10 dakikada gelirsiniz.

Otobüsle "Fontviellie"e gidip orada inip biraz dolaştıktan sonra, yine 6 no.lu otobüsle "Place d'Armes"e gelin ve bu kez Prenslik Sarayı'na gitmek için hazırlanın çünkü sizi yokuş ve basamaklı bir yol bekliyor.

Sarayın, o güzelim dar sokaklı cıvıl cıvıl "Eski Şehir"i, Grace'in evlendiği ve mezarının olduğu Katedrali, "Oşinografi Müzesi"ni görmek ve tabii "Petit Train" turu yapmak için burayı tırmanaktan başka bir çareniz yok.

Hani Cannes'ın "Le Suquet"si gibi. Hatta burası çok daha yokuş. Ama en güzel "Monaco" manzarası da burada. Burada çekeceğiniz bir kare fotoğraf, sizin için gerçek bir Monaco anısı olacaktır.

İşte buraya çıkınca, Monaco limanına ve o çok yüksek beyaz binaların ve "La Condamine"deki eski tarz yapılmış evlerin görünümüne karşı fotoğraflarınızı çekin. Ondan sonra, -nihayet- geldiğiniz "Place du Palais- Saray Meydanı"nda yorgunluk atmak için bir şeyler içeceğiniz, -mesela- Saray'ın karşısındaki "La Pampa" var. Tabii ben kendi oturduklarımdan örnekler yazıyorum. Sizin paşa gönlünüz belki onu yanındakini seçecektir. (Up to you yani.)

Önce, Monaco Prenslığı'nin hemen hepsi hakkında fikriniz olsun. Onun için "Azur Express"in 35 dakikalık "Petit Train-Küçük Tren" turuna binin. Bu tur neredeyse, Monaco'nun 5'de 3'e yakın bölgesini dolaştırıyor. Daha önce de iki otobüsle doğudan batıya dolaşmıştınız. Geriye Tren Garı bölgesiyle, iyice tepelerdeki "Jardin Exotique" bölgesi kalıyor.

Zaten trenle geldiyseniz, oldu olacak Garın önünden geçen 5 no.lu "Gare-Hopital (Hastane)" hattı ile de bir tur yapıverin

"Egzotik Bahçe"ye gelince, orası epey zaman alan bir yer. Gezip-görecek 16 kademe yer var. Buraya iyi zaman ayırmanız lazım. Ben eski yıllarda geldiğimde burayı geze-memiştim.

Galiba 1997'deki seyahatlerimden birinde gezmiştik bu bahçeyi. Zaten Nice'e her gelişte birkaç gün Monaco'ya ini-

yoruz ama bu inişler genellikle "Monte-Carlo" tarafına oluyor!

Bu egzotik bahçede, 100 yaşında "Cacti" denen yaşlı kaktüsler, benim hayatımda en sevdiğim upuzuuuun boylu eski sevgilimden bile çok uzun. Ayrıca içinde depoladığı sularla kendini dünyanın her yerinde yaşatabilen tombul-koccaman kaktüslerle, kışın bile çiçek açan, meyva veren kaktüs çeşitlerini de görebilirsiniz. Gerçekten görülmeye değer.

Bu koccaman kaktüslerin tepelerindeki tahta köprülerden geçiyorsunuz. İnsan buralardan geçerken aşağıdaki koca dikenli kaktüslere bakıp, "ya tahta köprü çökerse" duygusu geçiyor içinden. Aman Allah korusun. Valla o kaktüslerin dikenini insanın bir yerinden girer, diğer yanından çıkar alimallah!

Bu bahçe bu kadarla da kalmıyor. Ayrıca bilet alıp rehber eşliğinde gezebileceğiniz sarkıt-dikit mağarası da var. Rehberimiz bize: "İçeri girmeden güneşe son bir kez daha bakın, uzun süre onu görmeyeceksiniz." demişti de, içim bi tuhaf olmuştu.

Sanki adam bizi esir almış, maden ocağına çalıştırmaya götürüyordu! Bizler, yani dünyanın dört bir yanından gelmiş bir yığın insan da koyun sürüsü gibi adamın peşi sıra mağaradan içeri dalmıştık.

Daracık merdivenlerden tek sıra halinde iniyorduk. Hani biz ötekiler, adamın hemen arkasından aşağılara inmişken, grubun ucu, Moskova steplerinde ilerleyen savaş askerleri misali bizden epey uzakta kalmış, merdivenlerin taaa daha üst basamaklarından adamın anlattıklarını duymaya çalışıyorlardı.

Rehberimiz elindeki lazer ışıklı fenerle çevre hakkında bilgi verirken, ara-sıra da: "Düşerseniz aşağılarda kalırsınız, ona göre inin merdivenlerden" dedikçe, ben huylanıp merdiven korkuluklarını daha bir sıkıca kavriyor, ayaklarımı da lap lap vurarak sözde zemine daha sağlam basıyordum. Neme lazım, elin mağarasının aşağılarına düşüp, oralarda kalıp, sonraki kuşaklar tarafından fosil olarak bulunmak istemiyordum doğrusu!

Bu inişin bir de çıkışı vardı ya, bu kez grubun sonundakiler bizden daha önce güneşe kavuşmuşlardı. Bu kez de kah klostrofobik duygularla, kah "yok canım bi şey olmaz" duyguları arasına sıkışıp kalan biz en arkadakiler; uçak alana indikten sonra, bir türlü ilerlemeyen uçak koridorunda yürüyebilmek için sıkıntı içinde bekleşenlere benziyorduk.

Bu egzotik bahçeye de 2 no.lu "Jardin Exotique" otobüsüyle gidebilirsiniz. Bu otobüs de diğerleri gibi, "Place d'Armes" ve "Prens Albert Caddesi"nden geçiyor, bilesiniz. ("Gar"dan geçmiyor, dikkat!)

Bu mağarayı gezen koca gruptaki iki Türk sadece bizdik. Oysa birçok Japon, epey Amerikalı, bir o kadar da Alman şu bu vardı da, Türk olarak sadece iki kişiydik! Biz Türkler maalesef seyahatlerde sadece "avareliği, tembelliği ve alış-verişi" seviyoruz.

Pek çok ülkenin, pek çok özel turlarına katıldığımda tekerlekli sandalyede insanlar görüüm. Eli bastonlu tek ayağı alçılı insanlar keklik gibi sekerek yürüyüp, bu turlara katılmışlardı. Özel katıldığım onca turda maalesef hiç Türk'e rastlamadım. Ama büyük mağazalar, revüler, ya da belli başlı restoranlar, caddeler Türk'lerle dolu! Biz neden böyleyiz?

İşte hiç olmazsa bu kitabımla sizleri olabildiğince dolaştırmak istedim. Hem de bir kitap parasına birçok şehri gezdirip, o şehirlerin birçok özel yerlerinde sizleri dolaştırmaya çalışıyorum. Hem de oturduğunuz yerde... Ya da yattığınız yerde...

Bu iş, inanın roman-öykü yazmaktan çok daha zor. Tercümeydi, bütün yıllar içinde yazdığım seyahat notlarımı tekrar okumaktı, yediğim-içtiğim-kaldığım restoran-cafe-otel broşürlerimi bulup ortaya sermekti, oydu-buydu derken, bu kitap; bugüne kadar yazdığım 11 kitaptan çok daha zor ve yazmak çok zamanımı alıyor. Ama ben gezmeyi sevdiğimden, anılarımı daima taze tuttuğumdan, ve arşivci olduğumdan bu işe soyundum.

Para zenginliği güzel olmasına güzel de, bilgi zenginliği

de insanı bir başka keyiflendiriyor. Ben gezip-gördüklerimle zenginim.

Size bi şey diyeyim mi? Monaco'ya sabah vakitli giderseniz, öğlene kadar bu ülke hakkında "genel fikir edinme gezinizi" bitirirsiniz. Sonra da güzel bir yemek yersiniz. "Küçük Tren" turu sizi yeniden tepeye çıkaracak ya, mesela bu kez "Oşinografi Müzesi"nin biraz aşağısında, "Fort Antoine" açık hava amfi-theatrosunun yakınında inebilirsiniz.

Ben yıllar önce gezmiştim bu Müzeyi. Eşşek kadar balıkların iskeletlerini-daha doğrusu iskelet gibi olan kılçıklarını, dalgıçların çeşitli dönemlerde giydikleri kıyafetlerle suyun altında nasıl kaldıklarını, pek çok koccaman camdan yapılmış su tanklarının içinde Akdeniz'in dibinde yaşayan canlıları ve bitki örtüsünü, müzenin kurucusu Prens I. Albert'e adanan kısmı, onun gemilerinin maketlerini falan görmek isterseniz önce bu müzeyi gezip, sonra da ikinci bölüm gezinize başlayabilirsiniz.

Az ötenizde; kayalıklara doğru uzanan parka ve onun ardındaki masmavi Akdeniz'e bakan "La Cathédrale de Monaco" vardır. Yani Grace'in evlendiği ve gömüldüğü Katedral...

Buranın yanındaki "L'Eglise" sokağından girdiğinizde biraz yürüdükten sonra, "St.Nicolas Meydanı"na gelirsiniz. Daracık, sokakların açıldığı bu meydanda Aziz Nicholas'ın heykeli olan bir havuz vardır. Her taraf sokaklara dizilmiş masalarla doludur. Her yer cafe ve restoranlarla doludur.

Yine benim gittiğim buradaki bir yerin adını yazayım: "Freddy's"...

Yola devam ederseniz "Loth Sokağı"na çıkarsınız. Sağa saparak yürüyün bu kez bir başka meydandasınız: "Place de la Mairie"... Buradan "Gastaldi Sokağı"na doğru yürüyün. Bu yol üzerindeki "Créperie du Rocher"de üst üste birçok çeşit krep yemiştik.

Krep deyince, sevgili müzisyen arkadaşım Rıza Silahlı-poda'nın annesi ressam Hayrünnisa teyzenin kreplerinin üstüne krep tanımam ama "Créperie du Rocher"ın krepleri ger-

çekten nefisti. (Ha, bir de "Malta"da "Slima"da yediğim krepler çok başarılıydı.) Ağzınıza layık, peynirli krep, sebzeli krep, çikolata soslu krep derken midemizi iyice şişirmiştik Lale'yle.

Buralarda, hangi masadan sonra hangi restoran başlıyor, insan neredeyse karıştıracak gibi oluyor. Yani restoranlar birbiri ardı sıra dizilmiş bu daracık sokaklara. Aralarda da küçük dükkânlar... Palyaço heykel koleksiyonum için minik palyaço heykelcikleri almıştım burada bir dükkândan.

Bu yolun bir üstünde de "Basse Sokağı" var. Bu üç sokak "Loth, Gastaldi ve Basse" birbirlerine paralel sokaklar ve üçü de Saray'ın önündeki meydana açılıyor. Buralardaki eski evlerin bir de denize paralel uzanan yolu var. Sokağın adı "Ste. Barbe". Bu yol da saray meydanına çıkıyor ve yolun bir kenarı inanılmaz dik kayalara bakıyor.

Monaco'ya ilk geldiğimde Saray'ın pencerelerinde göz gezdirirken, Prenses Grace yaşıyordu. Sonraki gelişlerimin bir kısmında da sağdı. Ama artık Grace yok. Onu yakından görebilmeyi ne çok isterdim...

Onun yerine mezarını ziyaret ettim. Evlendiği Katedrale gittiğimde gördüm ki, mezarı Katedral'in zemini üzerindeki bir yükselti de değil de, yerle aynı hizadaydı. Boğazıma bir şey düğümlendi sanki. Yutkundum ama o düğüm Katedralden çıkana kadar çözülmedi.

Dışarı çıktıktan sonra dönüp bir kez daha bakmıştım Katedrale. Merdivenlerden onun bembeyaz dantel gelinliğiyle Prens kolunda çıktığını hayal ettim.

İşte o zaman gözlerimden yaşlar süzüldü yanaklarıma, beraberinde boğazımdaki düğümü de çözerek...

Ölüm ne tuhaf... Şimdi var olan az sonra bir daha yok... İster sade bir vatandaş, ister Prenses... İster Müslüman, ister başka dinden... Fark etmiyor. Uçup gidiveriyor insanlar bu dünyadan. Geri geldiğinde ne olur-kim olur bilinmezini arkalarında bırakarak...

Kollu Canavarların Kollarında!

ÇEŞİTLİ filmlerde, bilim kurgu filmlerinde canavarlar hep korkunçtur. Gözleri ateş saçar. Ağzından burnundan alevler çıkar. Sesleri gök gürültüsü gibidir. Korkunç görünüşleri, sipsivri tırnaklı pençeleriyle seyrederken insana, gerçek olmasa da korku verir.

Ama bir de çın çın çııı, crrrrr-klik gibi sevimli sesler çıkaran, rengârenk ışıklarıyla, "Gel bana gel...gel hadi çek kolumu," diyen kollu canavarlar vardır, pek çok insanı kendine bağlayan...

Hele onu besledikçe, ağzına metal mamaları koydukça, karnı bir de doymuşsa, ummadığınız bir anda kusuverir bu Canavar yediklerini! O sırada da çın-çınlarıyla, eyovvv-eyovvv sesleriyle, yanıp sönen gözleriyle yaygarayı koparır. Ağzından dökülür, dökülür, dökülür içindeki metaller... Onlar döküldükçe sevinçten havalara uçar o ana kadar canavarı besleyip, kolunu çekenler...

Ya bir de Canavarın aç gözlülüğü tutuverirse! Besle Allah besle! Bana mısın demez! İster Allah ister! Çok aç gözlüdür! Bu kollu canavarlar, masalara uzanan canavarlar, masanın ortasında fırrrrr diye dönen canavarlar...Ah sizi canavarlar!

Bu Canavarlar çok da çapkın! İnsana yapıştı mı bırakmak bilmiyor! Kolunu size kaptırıyor, sonra sizden kurtulmaya falan da çalışmıyor. Üzerinize yapışıp kalıyor. Sonunda sigara gibi zararlı bir alışkanlık haline geliyor. Zararını görmeye başladığınızı hissettiğinizde de ondan kurtulmaya çalışıyorsunuz. Tıpkı sigara gibi.

Ben ohhh çok şükür seneler önce sigara illetinden, son

güzel meydanın alt ucunu çevrelediğini görürsünüz. Meydanın ortasında da kocaman yuvarlak çiçekli bir göbek, daha yukarısında da rengârenk çiçeklerin ortasında yuvarlak bir havuz vardır. Burada sırtınızı gazinoya çevirip vereceğiniz bir poz, sizin için iyi bir Monte-Carlo anısı olacaktır.

Bir gece ilk kocamla, Casino'nun az ötesindeki bir restoranda harika bir yemek yedikten sonra, onun kullandığı araba ile dolaşıyorduk. Tam o göbekten dönerken, beni gören çok kalabalık bir Türk grup, arabamızın önün kesip, hep bir ağızdan "Senden başka, senden başka gözüm görmez hiç kimseyi..." diye benim o ünlü şarkımı söylemeye başlamışlardı. Bu arada trafik tıkanmış, ortalık avaz avaz benim şarkımla yıkılıyordu.

Benimle resim çektirmek istediklerinden, arabadan dışarı çıkınca bir alkış kopmuş, hiç unutmuyorum, oradaki polisin (tabii ki beni tanıdığı yok), onca kalabalık birileri tarafından alkışlanıp, benimle fotoğraflar çekildiğini görünce, onun tanımadığı, ama kalabalık bir gurubun tanıdığı bir genç kadın için trafiği bir an için kesmişti.

Polis gülümseyerek bizi seyretmiş, bizim fotoğraf faslı bitince de ben kocamla oradan alkışlar arasında ayrılırken, polis de bana sıcacık gülümseyip, sağ elinin iki parmağını şapkasının kenarına götürüp tanımadığı beni selamlamıştı.

Ne zaman o meydandan geçsem aklıma o gece gelir.

Deja vu yaşıyorum hemen.

"Cafe de Paris" sadece kollu makinelerin bulunduğu ve Black Jack oynanan salonlarının dışında, yürüyen merdivenlerle ineceğiniz alt kısmında da kumar makineleri ve Royal Ascot denen at yarışı oyunu oynayabileceğiniz bir salonu daha vardır.

Binaya girerken solda, bir-iki hatıralık eşya alabileceğiniz mağaza ile, sağınızda da "Brasserie 1900" vardır. Binanın dış kısmının bütün çevresindeki "Terrasse Parisienne"de de çok hoş hazırlanmış kokteyller, çay-kahve içip, yemeğinizi yiyebilirsiniz.

İlk adı "Cafe-Divan", sonraki adı da "Cafe Monte-Carlo" olan bu güzel yerin adı 1882'de de "Cafe de Paris" olmuş.

O gün bu gündür de "Cafe de Paris" olarak hizmet vermekte. Bu teras hep kalabalıktır. Hele akşam üzerleri... Buradan gelip geçenleri seyretmek çok hoştur ama istediğiniz gibi bir masa bulabilirsiniz tabii...

Bu cafe'de bir zamanların ünlü yazarları, büyük müzisyenleri oturmuş, Prens de Galles burada "Krep Suzette" yemiş. 1988'de "Cafe de Paris" tadilattan geçmiş, yenilenmiş ve dünya aktüalitesinin merkezi olmuş. Burası Monte-Carlo'nun merkezindeki en önemli yerlerden biri olarak kabul ediliyor.

"Monte-Carlo Casino" binasının arkasına yürürseniz, şehir asansörü ile alt yola inerek, yeşil alanlar arasındaki Kongre Merkezine gelirsiniz. Burası "Louis II. Bulvarı"dır. Tam denizin üzerinde de "Auditorium" var.

Buradan batıya doğru giderseniz, burada "Sağlık Merkezi ve Kaplıca" var. "Princesse Grace Tiyatrosu"da buraya yakın. Ayrıca, buradan bineceğiniz katamaran teknelerle, ("Juan-les-Pins" de yapılan denizin altını görme turu gibi) tura katılabiliyorsunuz. Katamaran'ın her iki kanadının altı cam ve yanan projektörlerle deniz dibini seyrediyorsunuz.

Casino'nun karşında uzayan halı misali yeşil alanın sol yanında da kısa bir sokak var ve Dior, Yves Saint Laurant gibi ünlü modacıların butikleri burada. Geceleri de bu küçük yol ışıltılı olur.

Yine solunuzdaki bir pasajın içinde sanat galerisi ve etiketleri çok yüksek olan mağazalar var.

Halı gibi uzayan havuzlu-çiçekli alanın sonu "Moulins Bulvarı" ile buluşuyor. Burada çok güzel, bol mağazalı bir pasaj var. Gezebileceğiniz birçok dükkân ve cafe sizi bekliyor.

Halı gibi uzanmış havuzlu -çiçekli alanın (Hay Allah, buranın adı da bi şey diil böyle kalacak!) sağ yanında da ejder heykelli bir park var. İçinde yemyeşil kocaman ağaçlar, bir de suni gölcüğü olan...

Şehri merkezindeki bu yeşil alanlar, ülkenin akciğeri gibidir. Çünkü Monaco kayalık arazinin dibine kurulduğu

için, gökdelen binalar neredeyse üst üste yapılmış gibidir. Bahçe payı yoktur.

Zaten yollar yukarı kısımlara doğru tırmanarak döne döne çıkarken, pek çok binanın tepesi, bildiğimiz kiremitli çatı yerine bahçe şeklinde düzenlenmiş. Binaların üzerinde resmen kocca kocca ağaçlar var.

Gökdelen apartmanların boydan boya uzanan balkonlarını da pek çok daire sahibi ağaçlarla, bitkilerle doldurmuş. Onlar da bahçe hasretini böyle gideriyorlar anlaşılan.

Monaco'nun her yerinde pek çok şehir asansörü var, insanlar yokuş yolları yürümesinler, gidecekleri bir üst sokaklara daha kestirme ve kolay gidebilsinler diye.

(Portekiz-Lzbon'da da bu sokak asansörlerinden çok var.)

Bu civardaki "Le Bistrot" bara da bir uğramanızı tavsiye edebilirim. Burası Latin müziklerinin canlı çalındığı bir "Cuba-Havana" bar ve restoranı. (Galerie Charles III. de)

Monaco'nun en yeşil alanları belki de Monte-Carlo kısmına toplanmıştır. Cafe de Paris'nin yanındaki "Spelugues" Caddesinden denize doğru inip, deniz kıyısındaki "Avenue Princesse Grace"e geçin, biraz yürüdükten sonra "Jardin Japonais-Japon Bahçesi"ne gelirsiniz.

Bu Japon geleneklerine göre hazırlanmış bahçeyi gezin. İçinde kırmızı köprüler, geleneksel Japon Çay Evleri var. (Hani filmi bile vardı. Kanal E'de iki kez gösterdi:

"The Tea House-Çay Evi"... Marlon Brando harika bir makyajla çok başarılı bir Japon karakteri canlandırıyordu.)

"Prenses Grace Caddesi" çok uzun ama yürümesi rahat.

Kuşu gibi göklere uzanan "Hotel Mirabeau" bu cadde üzerinde. Otelin "La Couple" restoranı Cote d'Azur'de iyi bilinen prestijli bir restoran. Bir de havuz kenarında "Café Mirabeau"su var. Burası öğle yemekleri için çok hoş bir seçim. (Hele sevgiliyle...)

"Larvotto Plajı"nın önünden geçerek, biraz daha yürürseniz, ünlü "Monte-Carlo Sporting Club"a kadar gelmiş olur-

sunuz. Bu kulüp de yeşil alanların içindedir ve bir de yazlık açık hava sineması vardır.

Tamamı yuvarlak hatlardan oluşan bir mimariyle yapılan binanın içinde, "Fuji" ve "Bar& Bouf" adlı restoranları, "La Salle des Palmiers-Palmiye Salonu" adı verilen özel kumar salonları var.

Ayrıca, "Salle des-étoile- Yıldızlar Salonu" denen 1200 kişilik salonda da dünya starları birer-ikişer gecelik konserler veriyorlar.

2000 yazı içinde Mirelle Mathieu, Charles Aznavur, Shirley Bassey, Joe Cocker, Enrico Macias (9 Eylül) gibi sanatçıların birer-ikişer gecelik konserlerinin dışında Venezuela gecesi, Fas gecesi (10 Ağustos) gibi gecelerin benzeri bir gecede, Ajda'nın katıldığı Türk gecesiydi (23 Ağustos). Fransız Can Can dansını sergileyen Folies Bergere Show da 1 Eylül'den itibaren tam 6 gece bu salonda program yaptı.

Ünlü Güney Amerikalı şarkıcı Julio Iglesias'a âşık olduğum eski yıllarda, onu İstanbul Hilton Otel'inde verdiği konserde dinlemiştim. Ama yine bir Nice seyahatimde onun "Sporting Club"da konser vereceğini duyunca, paraya kıyıp gitmiştim Monte-Carlo'ya onu bir kez daha görüp dinlemek için... Iglesias muhteşemdi ama, ödediğim paralar da içime oturmuştu hani.

Bir de alt katta "Jimmy'z" gece kulübü var. Orada da fiyatlar uçuk. Burası sosyete arasında pek ünlü olan bir gece kulübü. Buradakine girmedim ama Cannes'da "Festival Sarayı" içindeki "Jimmy'z'e gitmiştim.

Monacoluların sevgili Prensesi Grace'in Amerika'dan Prens Rainier'in Sarayına gelin geldiği, yıllarca burada yaşayıp, geçirdiği araba kazasında öldüğü ve gömüldüğü bu ülkeye, dünyanın en küçük Prenslğine veda edelim artık

Fransız Alp'lerinde Dolaşmak...

BİR kitap almıştım Nişantaşı'nda ki "D&R"dan:

"The Most Beautiful Villages of Provence" diye bir kitap... İçinde Alp dağlarının güney eteklerindeki dağ kasabalarının resimleri vardı. Hepsi birbirinden muhteşemdi. Tabii benim gibi eski yüzyıllara, o yılların yapısına ve tarihine ilgi duyan biriyseniz, bu kasabalar gerçekten görülmeye değer.

Hiç unutmuyorum, Lale daha Brüksel'de ev alıp taşınmamıştı. Kadıköy taraflarındaki bir okulda verdiğim çevre konferanslarımdan ve kitap imza günlerimden biri daha bitmiş, oradan Lale'ye kalmaya gitmiştim.

Onun o zaman oturduğu Göztepe'deki güzel ve zevkli evinde çıkarmıştım çantamdan yeni aldığım ve Lale'ye telefonlarda dakikalarca anlattığım koca ciltli kitabı.

Oturmuştuk masa başına ve içinde harika fotoğraflar olan kitabın sayfalarını çevirirken, Lale yine "Ay ay ay, ne harika. Aman şu kasabaya bak. Öf öf öf burası da çok muhteşem," diye duygularını yüksek sesle belli ederken, ben de ona günlerdir bu kitabı elimden bırakmadığımı söyleyip duruyordum.

Nevin'in yapıp getirdiği nescafelerimizi içerken bir ara göz göze geldik. Konuşmadan bakiştık veee yüksek sesle gülmeye başladık. Bakışmalarımızla birbirimize demek istediklerimizi anlatıvermiştik! Evet, biz bu kasabaları dolaşmak istiyorduk.

Hemen Nevin'i çağırdık, kitabın arkasındaki bu kasabaların yerlerini gösteren harita bölümünün, köşedeki kırt-

siyecide hemen iki fotokopisini çektirip getirmesini soyledik. Koca ciltli kitap elimizde dolaşacak halimiz yoktu ya.

Fotokopiler geldikten sonra başladık, kitapta beğendiğimiz kasabaların yerlerini harita üzerinde işaretlemeye. Birbirlerine çok uzak yerler olmamalıydı. Biraz Nice'de, biraz da Cannes'da kalarak oralara günü birlik gidip-gelebilmeliydik.

Sonuçta setiğımız yerlerin bazılarına Nice'den, bazılarına da Cannes'dan daha kolay gidebileceğimize karar verdik. şimdi asıl mesele, az sonra fabrikasından gelecek olan Seyhan'a durumu anlatabilmekteydi.

Zaten birkaç ay önce Paris'e, Lale'nin oğlu Ali'nin "Val-de-Marne"daki okuluna gitmiştik Ali'yi gormeye.

şimdi kalkıp, "Biz şimdi de Alp Dağları'ndaki dağ kasabalarını gormeye gidiyoruz," diye Seyhan'a planımızı nasıl aıklayacaktık?! ünkü biz gidince Burak'la ilgilenmek, Pepito'ya bakmak ona kalıyordu.

Neyse, Seyhan geldi, yemekler yendi. Nevin sofrayı topladı ve biz serdik kitabı masaya. Seyhan'da kitapla ilgilendi. Biz de habire sanki fotoğrafları ilk kez görüymüş gibi "Aaa'lı-Ooo'lu" ünlemlerimizi numaradan attırıp duruyoruz!

Az sonra Seyhan, karısıyla bana dönp: "Bana bakın, siz galiba yeni hazırlıklar içindesiniz. Yeni seyahat kokuları geliyor burnuma," deyince, biz önce atlamadık hemen "Ya-aa evet öyle," diye.

Tam tersine, "Yooo, yle bi şey düşünmedik ama kimbilir beeelki bi gün gidilir," falan gibi laflar geveledik. O sırada Lale'nin diğerk oğlu Burak fotokopilerini ektirdiğimiz haritaları getirip babasının önüne koymaz mı? Hem de görme-yi planladığımız kasabaları renkli flomaster kalemle daireler içine alıp, çarpı işaretleriyle belirlediğimiz haritayı!

Ey be ocuk! N'aptın?

Tabii durumu Seyhan hemen çaktı ve gülümsemeye başladı, "Bakarız," dedi. Planlarımız da böylece ortaya çıkmış oldu.

Sonunda hemen değil ama belki bir buçuk ay sonra,

"Air France" ile Nice'e uçuyorduk, "D&R"dan aldığım kitapta işaretlediğimiz dağ kasabalarını görmeye...

Çok heyecanlıydık. Bu kez hiç görmediğimiz yerleri görecektik.

Kasabaların "Dağ" kasabası olmasından dolayı kendimizi birer dişi Nasuh Mahruki gibi hissediyorduk adeta. Sanki Nasuh gibi dağların zirvesine tırmanacağız!!!

Olsun, olmasın! Kaç kişi durduk yerde seyahate çıkıp, deniz kenarında keyif çatmak dururken, her sabah dağlara çıkıp, akşam yorgun argın deniz kenarına döner! Sırf dağ kasabalarını görmek için kaç kişi seyahate çıkar? Hımın? Doğrusu kendimizle gurur duyuyorduk.

İlk günümüzü Nice'le hasret gidererek geçirdik. "Primotel Suisse"e yerleştikten sonra, biraz birlikte dolaştık. Birlikte yediğimiz öğle yemeğinden sonra ayrı ayrı dolaşmak üzere ayrıldık. İkimiz de kendi istediğimiz şeyleri yaptık.

Akşam da otelde buluşup, duşlarımızı alıp, üstümüzü değiştirip kendimizi orada evde yemek yer gibi hissettiğimizden olsa gerek, "coures Saleya"daki "Ponchettes"e attık.

Yemek sonrası "Vieux Nice-Eski Nice"nin sokaklarında biraz turlayıp otelimize belki de ilk kez -vakitli- döndük (yani 01.30 dolaylarında!) Ertesi sabah, Fransız Alp'lerinin güney etekleri tarafımızdan keşfedilmeyi bekliyordu! Güçlü olmalıydık!

Ben yine de bir süre, "Primotel Suisse"nin o harika manzarasını bir kez daha yaşamak için balkonda oturup, Nice'in çok sevdiğim pırıltılı gecesine karşı çayımı içtim. Biraz da yatağında harita karıştırıp uykunun kollarına kendimi bırakmaya hazırlandığımda baktım ki, Lale çoktan uyku diyarının sokaklarında dolaşmaya başlamış bile.

Gezimize "Eze" kasabasından başlayacaktık. Sabah erkenden odamıza gelen kahvaltı tepsimizden kendimize sandviçler hazırlayıp çıktık otelden. "Eski Nice"nin çok iyi bildiğimiz ara sokaklarından geçip, "Jean Medicine"den yürüyüp "Thiers" caddesindeki gardan hemen bir trene atladık ve iki

durak sonra "Eze"nin sahildeki istasyonu "Eze-Bord-de Mer" de indik.

Burası, 5 oteli ve otel restoranı, ayrıca 4 restoranı, 3 plajı, 8 snack-barı ve plaj restoranı, 1 kamping yeri olan küçük bir sahil kasabası.

Gündüz denizde yüzmenin, güneşlenmenin dışında optimist ve katamaranla Akdeniz'in maviliklerinde dolaşıp yorulursanız, akşam üstü denize kadar inen çam ormanlarının yeşil gölgesinde dinlenebileceğiniz küçük bir tatil kasabası... Buraya Nice ve Monaco'nun giriş kapısı da diyebiliriz. Çünkü bir durak sonrası Monaco, iki durak öncesi de Nice.

İstasyondan inince sahil boyunca uzanan "Liberte" caddesinde ve devamı olan "Corniche"de yürüdük.

Gelmişken de malum ille bir bara çökme takıntımız var ya, yürüyüşümüzü yaparken hemen "Le Bananeraie" adlı bara çöktük.

Ben kahve-çay-şokola değil de soğuk bir şey içeksem şekersiz, kalorisiz "Badoit Menthe" içiyorum. Hepinize bu naneli serinleticiyi tavsiye edebilirim. İnsanın içi ferahlıyor.

Benim Cezayir asıllı Fransız bir sevgilim vardı, kıvrık siyah saçlı, upuzun kirpikli, çok romantik ve güleç biriydi.

Türkiye'den giderken, "Benimle Karayip'lere gel," diye tutturmuştu. Bana:

"Sen beni sarsıp, silkeledin. Sen bir "tremblement de terre" yani "depremsin" derdi. Ona Türkçe deprem demeyi öğretmiştim ama unutuyordu. Ben de bu kez ona "zelzele" demeyi öğrettim. Bu kelimeyi çok sevdi. Bana (yerine göre) bazen "Fusuun", bazen de "Zelzele" diyordu.

"Şimdi bu adam da ner'den aklına geldi" derseniz, o içki içmeyi sevmez, bazen suya-bazen de sodaya karıştırdığı menthe'i (nane likörü) içerdi. Ben de ondan alışmıştım.

Gerçekten yaz günü harika bir serinletici oluyor. Sek nane likörü pek hoş bir içecek değil ama su-buz, ya da so-dayla güzel oluyordu. İşte "Badoit Menthe"de bunun hazır olarak pet şişede satılanı. (Ne izahat ama di-mi?!)

"Mer d'Eze-Eze Denizi"nde "Liberte Caddesi boyunca uzanan kumsal var. "Deniz Kulübü"de burada.

Doğuya doğru yürüdükçe "Cap Estel-Estel Burnu"na gelineyor.

Burada başlayan "Raymond Poincaré" caddesinin altında ki, "Corniche" yolu da tünelde devam etmekte. Bu yol uzun tünelden çıkınca dağlara doğru kıvrılarak uzanıyor, sonra da denize doğru inerek az sonra "Monaco" sınırlarına giriyor ve "Cap d'Ail"de son buluyor. "Eze" ile Monaco arasındaki tek durak da burası zaten.

Tren yolu da "Cap Estel"in altında tünele giriyor ve tren, Monaco'ya gelmeden birkaç tünele daha girip çıkıyor.

Yok bu kasabada biraz dolaşmadan direk dağın tepesindeki "Eze Village"a çıkmak istiyorsanız, o zaman trenden inince Garın yukarısında kalan "Corniche" yoluna çıkıp, buradan "navette"lere binersiniz.

Bunlar da bizim minibüsler gibi ama tertemiz, pırıl pırıl, teybinde-radyosunda avaz avaz ruh karartıcı arabesk tipi şarkılar çalmayan, içi, ter kokan birileriyle tepeleme dolu olmayan minibüsler.

Yarım saat süren "virajlı" bir yolculuktan sonra, dağın tepesindeki tarihi "Eze" kasabasına gelirsiniz. Burası, sahildeki "Eze"nin Kuzey-doğusunda kalıyor.

Aracınız, kıvrıla kıvrıla uzanan dağ yollarına tırmanırken, çiçekli bahçelerinde havuzları olan tek tük serpilmiş villaların arasından geçiyorsunuz. Dağın tepesine doğru çıktıkça deniz kenarındaki "Eze-Bord-de Mer" de git gide gözden kayboluyor.

Yollar öyle virajlı ki, arabanın içinde bir o yana bir bu yana savruluyorsunuz.

Ben de kafayı fotoğraf çekmeye takmışım! Çekmek ne kelime! Or'dan oraya savrulurken kendimi değil, fotoğraf makinemi düşünüyorum! Zaten tam bir yerin fotoğrafını oturduğunuz taraftaki pencereden çekmeye kalkışırken, şoförümüz adeta uçar gibi öyle bir "U" şeklindeki viraja giriyor ki, çekmek istediğiniz yer, bir anda öte yanınızda kalıveriyor!

Bu kez ben o yana seğırtiyorum ama tabii ki o çekmek istediğim yer de anında gerilerde, aşağılarda bir yerlerde kalıyor!

Ama ben azimli ve kararlıyım. İlle de fotoğraf çekeceğim!

Minibüste Lale ile benden başka bir genç kız var. Ben minibüsün içinde bir sağa, bir sola hamle ettikçe, oradan oraya savruldukça Lale, "Ay ay ay!" deyip beni tutmaya çalışıyor.

Çılgın şoför de insafsız hani! Demiyor ki azıcık yavaş gideyim de şu kadıncağız şöyle rahat bir fotoğraf çeksin!

Ben şayet -kazara- araba kullanmayı öğrenip, bir gün iyi bir şoför olsaydım ve bu minibüste çalışsaydım, minibüsüne binen turistler için valla ara-sıra fotoğraf çekme moları verirdim!

Minibüsteki kız, Lale'nin bir başına beni tutma konusunda başarılı olamadığını görünce, bu kez o da beni tutmaya uğraşüyor. İkisi de beni tutmayı adeta görev ediniyorlar.

Bu arada, birkaç kez de kafamı, kolumu, bacağımı bir yerlere tosluyorum ama fotoğraf işinden de asla vaz geçmiyorum!

Neyse, gönüllü yardımcılarım sayesinde üç-beş kare fotoğraf çekmeyi başarıyorum. Ama yine de istediğim yerlerde çekemedim diye sinir oluyorum.

Etrafı seyretmek kız için fark etmez herhalde. Ya "aşağı Eze"li ya da "yukarı Eze'den"dir diye düşünüyorum. Yani turist-murist değildi kız. Ner'den anladın diyecek olursanız, kızın ne elinden, ne kolundan aşağı benim gibi fotoğraf makineleri, kamera falan sallanmıyordu!

Onun için ben esas Lale için üzülüyorum. Kızcağız benim fotoğraf takıntım yüzünden ve beni tutmak için etrafı şöyle bi ağız tadıyla seyredemiyor diye.

Nihayet, "Eze"nin dağ kasabasına Allahın izniyle kazasız-belasız, kafamı yarmadan, kolumu kırmadan varıyoruz. Lale derin bir oh çekiyor. Kızcağız haklı. Allah bilir, beni

tutmaktan kurtulduğu için sevinliyordur. Öteki kız da bize iyi tatiller dileyip gidiyor.

Neyse, meydandan ileride daha da tepede, kuş yuvası gibi görünen "Eski Şehir"e doğru yürüyoruz ve 14. yüzyıldan kalma bir kapıdan içeri giriyoruz. Haa, bu arada turizm ofisinden her zaman yaptığımız gibi "Le Village"la da ilgili bilgiler alıyoruz.

Sahildeki "Eze"lilerin, M.Ö. 4. yüzyıldan sonra Yunanlılarla sıkı ticari bağları varmış. Ama zamanla sahilden gelebilecek düşman saldırılarından çekinen "Eze"liler, kartal yuvası gibi olan şimdiki yerine transfer olmuş.

1592'den sonra "Eze" uzun bir düşüş dönemine girmiş. 14.Louis zamanında bu düşüş en üst noktalara ulaşmış. Louis'nin emriyle "Eze"i çeviren surlar yıkılmış.

19. yüzyıl sonlarında, kış aylarında Cote d'Azur'da kalmak moda olmaya başladıktan sonra, "Eze" sanatçılar, ressamlar, yazarlar tarafından keşfedilmiş.

Ünlü Alman filozof Nietzsche "Zarathustra" adlı eserini, "Eze"nin doğuda Monaco'dan İtalya'ya, batıda St.Jean-Cap-Ferrat'dan Villefranche'a kadar uzanan geniş ve muhteşem manzarasından etkilenerek yazmış.

Eskiden mandalina-limon bahçeleriyle geçimini sağlayan "Eze", 1970'lerden sonra geçimine turizmi de ilave etmiş. Burada aynı zamanda geleneksel gösteriler de yapılmaktaymış. (Biz ne yazıkki böyle bir gösteriye denk düşemedik.)

Yıkıldıktan sonraki yükselme yıllarında yeniden yapılan surların arasındaki daracık merdivenli, basamaklı sokaklardaki araba gürültülerinden uzakta dolaşmak bizi rüya alemine yolcu etti.

Döne döne yukarılara çıkarken gerçekten kartal yuvasına tırmanır gibi hissediyorsunuz. Surlardan aşağı baktığınızda ne kadar tepelerde olduğunuzu daha iyi anlıyorsunuz.

Çok tuhaf bir duygu bu kadar yükseklerden aşağı bakmak.

Kimbilir Nasuh (Mahruki) binlerce metre yükseklikte dağların zirvesine çıktığında neler hissediyor. Birlikte çıktı-

ğımız "Çevre Turnesi"nde ona duygularını sormuştum, "Sonsuz özgürlük duygusu," demişti. Doğru.

Ben bile onun çıktığı dağlardan çok çok daha aşağılarda olmama rağmen, dağların yüksekliğinde hissettiklerim, içimdeki duyguların boyutunu genişletmişti. Sadece müthiş bir özgürlük duygusuydu aşağılara bakarken hissettiğim.

Buralardaki küçük pencereci evlerde insanlar hiçbir şeyden şikayet etmeden güzel güzel yaşıyorlar. Kapılarının önündeki setlerde, basamaklarda oturarak sohbet ediyorlar.

Sokak aralarında mağazalar var. Ama hiçbirisi bu tarihi kasabanın şeklini bozacak şeyler yapmamış. Hatta, dükkân tabelaları ve tabelaların üzerindeki dükkân isimleri bile eskiyi çağrıştıran "italik" harflerle yazılmış.

Bir de bizim tabelaların eşek kadar boyutlarını ve zevksiz görüntülerini düşünüyorum da! Şehirlerimizi nasıl da kirletip, çirkinleştiriyorlar!

Bu küçükük eski ve tarihi kasabada 7 Sanat Galerisi, 13 butik, 9 tane de küçük esnafın işlettiği dükkân, 2 de parfümeri var. Bu yörelerde parfümeri yapımıyla ünlü firmaların mağazaları bulunmakta: "Fragonard" ve "Galimard"... Ayrıca bu firmalardan "Galimard"ın hem "Eze'de, hem de "Grasse'da da imalathanesi var. "Fragonard"n da 3000 m² bir alan üzerine kurulmuş parfüm laboratuvarları'nın bulunduğu imalathanesi "Eze'de. Ama bu tepelerde değil tabii.

Surlar içinde fotoğraf çekilecek harika yerler var. Burada çektiğim fotoğraflardan birine, Enka'nın açtığı 14.sergimde yer vermiştim.

Burada 18. yüzyılda yapılmış bir kilise var. İçi barok stilinde dekore edilmiş. Bir de küçük şapel var Orta Çağ'da yapılmış. Kilise'nin önündeki "La Paix-Barış" sokağından yukarı doğru çıkıp, az ileride sağ tarafta göreceğiniz merdivenli yoldan çıkarsanız "Chateau" yoluna gelirsiniz. Buradaki kemerli yoldan geçip başlayın yokuş yukarı "Jardin Exotique"e doğru yürümeye...

Monaco'daki kadar olmasa da burada da yine Güney Amerika'dan getirilmiş incesi-uzunu-tombulu kaktüs çeşitle-

ri bulunmakta. Bu bahçe 1949'da tarım mühendisi Jean Gastaud tarafından düzenlenmiş.

Egzotik bahçenin kapısından girmeden önce çardaklar altında bir restoran görünce hemen yemeğimizi burada yemeğē karar verdik: "Arc en Ciel" adlı restoranın dört tane çok tatlı kpeğē vardı. Bir de kedisi... Masalarda yemek yiyen hiç kimse bu hayvancıklardan rahatsız falan değildi.

Oysa bu yaz eşme'deyken, Beyaz'ın iřlettiğē bar-restorana gittiğimiz gece, minicik bir kedicik yan bahçeden geçip, bana sokulmuştu. Ben de canım kızım şadılal'in tabağından aldığım balık parçalarından pisiciğē vermiştim. Pisicik karnını güzelce doyurdu, bana sevgi hareketleri yapıp sonra da yan masada oturan gençlerin yanına gitti.

Ama hemen kızlardan biri ayy-vayy diye –sözde– kedi yavrusundan huylandı, kimi korktu! Masadaki delikanlılardan biri de tuttu pisiciğē kaldırıma götürüp bıraktı!

Ne kafa! Ne vicdan! Arabalar bu açık hava barının önünde vızırıyor, adam da kalkıp hayvancağızē işlek cadde-nin kaldırımına bırakıyor. Haspam bu beyler-bayanlar minicik bir kedi yavrusundan rahatsız oluverdiler, hatta koskoca insanlar minicik bir kedi yavrusundan korktular. Asıl minik kedicik onların bangır bangır konuşup, avaz avaz glşmelerinden ne çok korkmuştur kimbilir...

Ama Cote d'Azur'un "Eze" kasabasındaki turistik bir restoranda yemek yiyen onca insan, değil bir kedi yavrusu, masa aralarında gezinen dört köpekten ve bir kediden ne korkmuş, ne de rahatsız olmuşlardı.

Hayvan sevgisizliğē büyüklerden küçüklere geçerek yayılıyor mu ne?! Umarım yanılıyorumdur da genç kuşaklar, hayvanlara karşı daha duyarlı davranırlar.

Harika bir restorandı "Arc en Ciel". Sahipleri de tatlı ve güler yzlyd. Tuvaletē vazolar içinde mis gibi mor lavanda çiçekleri koymuşlardı. WC mis gibi doğā kokuyordu.

Restoranın yanındaki yolda birazcık yürüdükten sonra biletle girilebilen "Egzotik Bahē"ye girdik. Bu bahçenin tepesinden görülen manzara müthiş. İşte buradan baktığınız

da kendinizi "Dağ zirvesindeki Nasuh Mahruki gibi hissediyorsunuz.

Manzara olarak "Cap Ferrat"dan taaa batıdaki "l'Estel-rel"e (hani tren garını sıcak bir günde manyaklar gibi arayıp da sonunda dökük bir istasyonda tren beklediğimiz "Théoule" vardı ya, işte onun tepesindeki dağlar) kadar çok geniş bir manzarası var.

Hatta dediklerine göre açık kış havalarında da "Korsika Adası" bile görülüyormuş. Biz buraya çıktığımızda sıcak bir yaz sabahıydı ama "Egzotik Bahçe"ye girdiğimizde akşam üzeri olmuştu. Korsika'yı göremedik ama ben Korsika'yı ilk kocamla gördüm. Hem de adayı gezerek...

Buraya ait bir kartpostallar aldım ki muhteşem:

"Bulutlar dağın altlarına kadar inmiş ve kasaba bulutların üstünde kalmış." Ahh böyle bir havaya rastlasaydım keşke. Kendi makinemle bu görüntülerden çekmek isterdim doğrusu.

Burada falezlerin üzerinde inanılmaz güzel bir otelin terasında akşam üstü çayı içtik. Hotel Chateau Eze:

Tel: 0033-4-93 41 12 24. Fax: 0033-4-93 41 16 64.

Aman Allahım, çayı-mayı boş verin de manzara inanılmaz güzeldi. Burada hiç olmazsa bir gece geçirmeyi öyle çok isterdim ki. İnşallah günün birinde burada kalmak kismet olur. Hele yanımda böyle tarihle iç içe yerlerden hoşlanan bir de sevgili olursa... Allaaahh!

Burası eski çağlarda Prens Guillaume de Suede'in (İsveç Prensi) özel rezidansıymış. Kimbilir böyle harika bir malikanede ne aşklar yaşamıştır bu İsveçli Prens.

Gündüz bu kadar güzel manzarası olursa kimbilir gecesi ne harikaydı. Garsonun söylediğine göre, Cote d'Azur sahillerinin ışıkları denize yansıyor suları pırıl pırıl parlatmış.

Tabii ki burada başka oteller de var. Hatta belki daha lüks olanları var ama buna bayıldım. Aklım orada geçecek hiç olmazsa bir gece de kaldı valla. Kismet...

Şimdi de başka bir dağ kasabasına gitmeye var mısınız?

"St.Paul"a varmak için servilerin, limon ağaçlarının arasına serpiştirilmiş villaların arasından daha da tepelere doğru çıkıyorsunuz. O uzaktan gördüğünüz, tepe üstündeki surların çevrelediği ve "Collégiale Kilisesi"ne ait çan kulesi, bu dünyanın en önemli sit alanlarından birinin simgesi gibi. "St.Paul" bir tepenin üzerinde. Ve taa uzaklarda Akdeniz görünüyor.

1536'da, Kral 1. François burayı çevreleyen surları, halkının, 5. Charles'ın ordularına karşı St.Paul'u çok iyi korumaları sonucunda bu surları yaptırarak halkını ödüllendirmiş.

18. yüzyılda, komşu kasaba "Vence"ın yükselen başarı grafiği, "Saint Paul"u duraklama dönemine itmiş, kasaba adeta uzun bir uykuya yatmış, ama 1918'de sanatçıların özellikle de ressamların, burayı keşfi ve burada yaşamayı seçmeleri ile St.Paul eski debdebeli yıllarına yeniden kavuşmuş.

Burayı mesken edinen sayısız ressamın arasında Picasso, Modigliani, Chagall gibi ressamlar, buranın yeniden ünlenmesine neden olmuşlar. Burası bir sanatçıya gerçekten ilham verecek pek çok şeye sahip.

Burada pek çok sanat galerisi açılmış. Buraya sonradan yerleşen Paul Roux adlı otelci, sanatçılara kapısını açarak onlara geniş kredi imkanı sağlamış, hatta yaptıkları resimlere karşılık otelde kalmalarını ve restoranında yemek yemelerini sağlamış.

Bugün 3 yıldızlı bir otel olarak hizmet veren "La Colombe D'Or"da, o yıllarda bu otelde kalmış sanatçıların eserlerinden oluşan harika bir koleksiyon sergilenmekte.

Tel: 00-4- 93 32 80 02.

Son yıllarda bazı sokakların mozaik taşlarının yenilenmiş olmasına rağmen, yine de bu kasabaya yüzyıllar önce adını vermiş olan St.Paul'un zamanında yapılmış taş saraylar, Barok ve Romanesk yapı tarzlarının karışımı olan kilise ve taş evler, o zamanların ruhunu hâlâ yansıtmakta, tüm ihtişamını gözlere adeta görsel bir şölen olarak sunmakta.

Surlardan içeri girmek üzere surların dibinden yürürken, kenardaki ağaçların çevrelediği kum saha, geleneksel "Boules-Bul" oyunu meraklıları için düzenlenmiş. Bu meydana "Café de la Place" ta oturup bu oyunu oynayanları seyredebiliyorsunuz.

Ünlü aktör Yves Montand "bul" oynamayı çok severmiş, burada kasabalı adamlarla bul oynarmış. Büyük aşkı Fransız aktrist Simone Sigoret ile de bu kasabada evlenmiş. Şu anda Paris'teki Pere La Chaise mezarlığında koyun koyuna yatıyorlar.

Surların ana kapısından girince "Tilleul Meydanı"na geliyorsunuz. Buradan sonra izleyeceğiniz yol "Rue Grande"... Bu yolda yürürken sağda-solda aşağı inen, yukarı çıkan merdivenli yolları görürsünüz. İsterseniz inip-çıkıp dolaşın ama kaybolmayın haa!

Bunlardan yukarı çıkan merdivenleri takip ederseniz büyük "Collégiale Kilisesi"nin meydanına gelirsiniz. Burada bir de şapel var. Ayrıca yerel tarih müzesi de burada. Bu müzede "St.Paul" kasabasının tarihi hikayesini; Paris'teki "Grevin Müzesi" tarafından yapılan ve kompozisyonlar yaratılarak dizilen balmumundan yapılmış heykelleri, müzik eşliğinde seyreterek verilen bilgileri öğreniyor, adeta o asırları yaşıyorsunuz.

Biraz yürüyüp, sağınıza gelecek olan merdivenlerden inip, sonra sola doğru yürürseniz, "Grande Fontaine"e yani büyük çeşmeye gelirsiniz. Aynı çeşmeye "Rue Grande"dan yürüyerek de varırsınız.

Bu çeşmenin olduğu küçük meydan bir harika. Zaten her yer tiyatro dekoru gibi. Baktık, çeşmenin arkasındaki binanın ikinci katında bir teras-bar var, hemen çıktık buraya. Hatta oturabilmek için, bir süre bir masanın boşalmasını bekledik. Buradan "Rue Grande"da yürüyen, gelen-giden insanları seyretmek bir başka güzeldi.

Turist doluydu bu dar sokakta. Yürüyorlar, etraftaki küçük dükkânlara, butiklere giriyorlar, fotoğraf çekiyorlardı. Sanki zaman tüneline düşmüş gibi görünen şortlu, kotlu,

bermudalı bu insanların modern görünümleriyle, etraftaki binaların asırlardan bu yana hâlâ dimdik ayakta duran görüntüleri, hoş bir tezat teşkil ediyordu.

Bu dünyaca ünlü küçük kasabada tam 23 resim atölyesi ve stüdyosu, tam tamına 41 Sanat Galerisi (Bizim medarı iftiharımız Bodrum'da acaba kaç Sanat Galerisi vardır?!) 16 cafe-restoran (Bodrum'da uuuuh herhalde her yer restoran ve bardır!), 4 otel-restoranı, 6 otel, 20 mobilyalı kiralık ev ve bir de camping var.

Bar'da Lale'yle güzel güzel otururken, beni birden bire biri dürttü sanki. Saatime baktım ve aniden masadan kalktım. Sanki birisiyle randevum vardı ve ben geç kalmıştım. Hatta Lale benim bu ani kalkışıma neden olarak, sıkıştım da tuvalete gidiyorum diye düşündü. Ama ben, "Ben şu tarafa doğru bir gidip geleceğim. Sen otur," deyip fırladım bardan dışarı.

Hızlı hızlı yürüyüp, hatta adeta koşarak, insanları yararak ve "emin adımlarla" çeşmeli meydandan geriye dönüp, soldaki meyilli kısa bir sokaktan aşağı sanki geç kalmışım gibi koşarak indim. Sanki elimde adres vardı, ya da sanki ben o eve daha önceleri de birçok kez gelmişim gibi, sağ köşedeki evin bodrum katındaki demir parmaklıklı pencereye koşup, başımı demirlere yasladım ve fısıltılı bir sesle "Marcel... Marcel..." diye ısrarla seslenmeye başladım ve tam o anda da kilisenin çanı çalmaya başladı.

Az kaldı elâlemin evinin penceresini tıklatacaktım. Alaktan odanın içinde kimse yoktu. Yoksa rezil olacaktım.

Kilisenin çanıyla birlikte, kendi kendime, "Na'pıyorsun sen?" diye sordum. Ben bir şey yapmamış, resmen "yaptırılmıştım". Anlatamayacağım bir olaydı bu.

Şu anda bu satırları yazarken bile aynı tuhaf duyguyu içimde hissediyorum ve tüylerim şu anda, o andaki gibi diken diken olmuş durumda.

Neydi bu olay? Ben neden saatime bakıp biri beni dürtmüş gibi aniden yerimden fırlayıp, alelacele ve hiç aranmadan, tereddüt geçirmeden o sokağa ve o eve koşmuştum? Her zaman yaptığım bir şeymiş gibi, başka evler, pencereler de

varken neden o pencereye koşup seslenmişim? Marcel kimdi? Neden fısıltıyla seslenmişim? Ve tam seslendiğim an kilise çanının çalmaya başladığı andı. Bu saat önceden belirlenmiş bir saat miydi? Ben kimdim? Marcel benim neyim oluyordu?

Bir yığın soru kafamı sarıp sarmaladı ve kaldırıma oturup ağlamaya başladım. "Deja vu" yaşadığım kesindi. Bunun başka bir izahı olamazdı. Mutlaka eski yaşamlarımdan birinde, burada yaşamıştım. Ve Marcel diye biriyle bir ilişkim vardı ama bu ne tür bir ilişkiydi? Arkadaş? Sevgili? Siyasi yoldaş? Ben kimdim? Haberci? Casus? Âşık?

"D&R"dan o kitabı aldığım zaman, en hayran olduğum ve defalarca resimlerine baktığım kasaba bu "St.Paul" kasabası olmuştu. Kitaptaki onca harika kasaba içinden en çok bu kasabayı görmek duygusu içimi kaplamış, "ah oraya bir gidebilsem" duygusu tüm benliğimi sarmıştı.

Lale'yle bu seyahati yapmaya karar verdiğimizde de ısrarla "N'olur bu kasabaya gidelim," demiştim. Neydi bana raflardaki onca kitap arasından bu kitabı aldırın? Neydi beni taaa İstanbul'dan Alp dağlarının güneyindeki bu kasabaya çeken?

Bir süre sonra, tekrar büyük çeşmenin arkasındaki bara döndüm. Lale ağlamış suratımı görünce panikledi. Olanları anlattım. "Ay ay ay," diyerek kolundaki tüyleri gösterdi, hepsi diken dikendi. Zaten bu olayın insanı etkilememesi olanaksız bençe.

Bir yığın "olası" senaryo düşündük Lale'yle, acaba öyle miydi-böyle miydi diye... O da benim gibi bu olayın bir "Deja vu" olduğuna inanıyor. Başka hayatta yaşanmış bir şey, bu hayatta deja vu yoluyla kendini göstermişti.

Bilmem siz sevgili okurlarım bu olay için ne düşüneceksiniz?

Akşam Nice'e döndüğümüzde de bu konuyu konuştuk. O günden sonra, hangi ülkeye gitsek, hangi şehirde dolaşsak, bir kilise çanı duyduğumuzda hemen başlıyoruz: "Marcel... Marcel..." demeye! Bu olay beni çok etkilemiştir. Zaten

"Marcel"de beni etkilemiş ki, 1998'de yazdığım "Utanmaz Kıtıp" adlı romanımdaki bir kahramanıma da "Marcel" adını vermiştim.

Ayy, gecenin şu vaktinde ben artık "St.Paul"e ve "St.Paul"lü Marcel"e iyi geceler, (yahu ne gecesi, bilgisayarın saati 04.39'u gösteriyor). Neredeyse iyi sabahlar dileyerek, "St.Paul"e yakın olan "Vence" kasabasına doğru yola çıkıyorum.

İşlerimden dolayı bir süre bir yerlere gidememişsem, o zaman canımın istediği bir ülkenin bir şehrini seçer, hayalimde oraları yeniden canlandırarak, sokak sokak, cadde cadde dolaşır, içimde küçük sevinçler yaşar, mutlu olurum. Zaten seyahat etmek beni en mutlu kılan şeylerin başında gelir.

Ama ben öyle bir-iki günlük kısa seyahatleri pek sevmem. Gerçi öyle seyahatlerim de oldu, olmadı değil. Ama dediğim gibi, ben bir yerlere gidip oraları iyice didiklemeği seviyorum. Ya da o yere birden fazla giderek oraları iyice öğreniyorum. Öğrenmek beni mutlu ediyor.

Atlarım-yatlarım yok, çocuğum yok, içkim-sigaram-kumarım yok, lüks peşinde koşan biri değilim, benim de en büyük lüksüm seyahat etmek. Seyahatler bende doping etkisi yapıyor. Enerjimi seyahatlerde şarj ediyorum. Mutluluğum artıyor.

Sevgili Azize Bergin'in derlediği bir yazı vardı. Çok hoşuma giden kısmını kesip saklamıştım. Size de aktarayım:

"Küçük mutluluklar biriktikçe, kendimizi sürekli olarak mutlu hissedebiliriz. Her yeni zevkin tadını çıkarmaya bakın. Çevrenizdeki güzellikleri görmeyi öğrenin. Hayatta daima büyük mutluluklar beklemenin doğru olmadığını, çok büyük mutlulukları büyük bir boşluğun ve bir yabancılaşmanın izlediğini unutmayın."

Lütfen bu paragrafı birkaç kez okuyup, altını çiziniz veya bir kenara yazıp asınız. Mesela buz dolabın üzerine, mesela banyodaki aynaya, mesela elbise dolabınızın kapısına... Bu sözlerin ne kadar doğru bir anlam taşıdığını içinizde, beyninizde hissedin.

Her bilgisayarını açıp da bu gezi yazılarıma başlayınca, mutluluğum, bir diğerinin üzerine ekleniyor. Çok büyük mutlulukları yaşayanların, sonra nasıl alt-üst olduğunu hep izlemiştir.

Her şeyi dozunda tutarak aşırılıklardan uzakta, küçük sevinçlerin değerini bilerek yaşamak, insanın mutluluğunu sürekli kılıyor. Deneyin. Büyük hayallerin yıkıntısı da büyük oluyor. Küçük sevinçlerle yaşamınızı renkli kılmaya bakın.

Nice'den "Vence"ye gitmek için, otobüslerin ilk ve son durakları olan "Gare Routiere"den aşağı yukarı yarım saatte bir kalkan "Vence" otobüsüne bindikten sonra gideceğiniz yol 1 saat kadar... Tabii buraya Cannes'dan da gidebilirsiniz. Orada da tren garının önünden kalkan otobüse bineceksiniz ama "Vence" oradan biraz daha uzakta kalıyor.

"Vence"de de diğer dağ kasabalarında olduğu gibi insan kendini zaman tüneline gibi hissediyor. Burası yüzyıllar önce "Ligurian aşiretine" ev sahipliği yapmış. 20. yüzyıldan sonra burası da artistik kültürün odaklarından biri olmuş.

Burada 1 yıldızdan 4 yıldıza 14 otel, bir de camping var karavancılara duyurulur... 2 kütüphaneye karşılık ise sadece 1 sinema mevcut. Yani bu küçük dağ kasabasında görüldüğü gibi kitap okumak, sinemaya gitmekten daha önemli. "Vence"de 5 tane de "Kolej" var. Sporla ilgili olarak 1 yüzme havuzu, 2 jimnastik salonu, 1 tenis kortu, 1 de stad, spor meraklılarının hizmetinde.

"Vence" yeşil dokusu zengin bir kasaba. "Marc Chagall" meydanının karşısında koca bir park, ayrıca "Old Town-Eski Şehir"nin 4 kapısından "Port du Peyra"nın karşısında da büyük bir bahçe var: "Grand Jardin"... Zaten şehir çevresinde de yeşil bol.

Eski bir Benedikt Manastırı'nın kalıntıları üzerine 19. yüzyılda yapılmış yapının adı "Chateau Notre-Dame des Fleurs". Buranın ayrıca 12. yüzyıldan kalma bir şapeli ile pek çok modern heykellerle dolu büyük bir bahçesi var. Yani bu bahçe bir yerde açık hava müzesi gibi. Chateau, uzun süre gözlerden ve ilgiden uzak kalmış.

Ancak, 1993'te Marianne ve Pierrre Nahon çifti bu güzelim yeri şahsi gayretleriyle Sanat Galerisi'ne dönüştürmüşler. Ama bunu yaparken de Akdeniz mimarisiyle restore edilen Galeri'nin taş duvarları bir asırlık yükü taşıırken, buraya bir evin sıcaklığını vermeyi de ihmal etmemişler. Havuzlu bahçesini de bu provance kasabalarına uygun şekilde düzenletmişler.

Buranın eski şehri neredeyse yuvarlak bir alanın içinde. Yüzyıllar öncesinden kalma evler, bu "Old Town"ı adeta bir "çemberin" içine almış gibi. Bu çemberin kuzeyinde "Paul André Bulvarı", güneyinde de "Marcellin Maurel Bulvarı" Eski Şehri dıştan tamamen sarıp sarmalamışlar.

Eski Şehrin 4 kapısı var. (Hani bizim Mardin Kapı, Urfa Kapı, Diyarbakır Kapı gibi. Tunus'da, Fas'da da bu "kapı" işi çok. Onların da bir yığın kapıları var.)

Eski Şehirdeki, kısa ve dar sokaklarla, birbirine bitişik evler, bu "çemberin" içinde yer almış. Cafe'ler, restoranlar meydanların dört bir yanını çevrelemiş. Dükkânlar bunların aralarında.

Burada dikkatimi çeken bir şey vardı. Üzerinde eski şehrin resmedildiği kumaşlardan yapılmış etekler, elbiseler ve çocuk kıyafetleri hemen her dükkânın temel ürünü gibiydi. Lale mağazalara bakınırken, ben sergilerim için fotoğraflar çektim. Sonra bir restoranda bulduğumuzda yeğeni Defne'ye aldığı o özel kumaştan yapılmış şirin kıyafeti gösterdi.

Malum, yine cafe'ler bizimle şenlendi.(Hem Eski Şehir'de, hem de Eski Şehrin dışında) "Henri Isnard" caddesindeki "La Farigoula", "Avenue Résistance" üzerindeki "La Pergola" ve "Eski Şehir'deki "La Peyra", "cafe kuşları" olarak varlığımızla onurlandırdığımız(!) yerlerdendi.

Hatta, göz göre göre cafe keyfimiz yüzünden otobüsümüzü kaçıırıyorduk. Valla sonra Nice yerine Vence'de kalmamız gerekirdi! Hem öyle buradaki geceler Monaco geceleri gibi çok fazla hareketli değil ki, o kulüp benim, o bar senin şeklinde de dolaşalım! Buradaki o 14 otelden birinde yatmak zorunda kalırdık alimallah!

Şehir ve Otel Değiştiriyoruz... Ama... Hedefimiz Yine Fransız ALP'leri...

DÖRT gün Nice, "Primotel Suisse"de kaldıktan ve Alp'lerdeki üç kasabayı dolaştıktan sonra, topladık çek çekli küçük valizlerimizi, erkenden atladık trene ve Cannes'da indik. Çünkü gitmek üzere seçtiğimiz diğer dağ kasabaları buraya biraz daha yakındı. Gündüzleri gideceğimiz için, bari geceleri de biraz Cannes özlemimizi gidermiş olurduk.

İlk gittiğimiz gün, "Hotel Renoir"a bavullarımızı bıraktıktan sonra, akşam üzeri "Allées de la Liberté" de buluşmak üzere Lale'yle birbirimizi özgür bıraktık. Ben otobüse binip "La Bocca" tarafına gittim. Akşam kararlaştırdığımız saatte o güzelim bol ağaçlı alanda buluşup, çok sevdiğimiz "Le Suquet"deki Helen ve Olivier'in yönetimindeki "Le Pasific'e gittik yine. Enerjik Helen'in güler yüzüle getirdiği vejetaryen tabağı harikaydı.

Sabah erkenden tren garının önünden kalkan "Mougins" otobüsüne bindik. Kuzeye doğru yollandık.

Otobüsün geçtiği yerler öyle güzeldi ki... Ben; şehirler arasındaki yollara "turne" mecburiyeti dışında çıkmayı hiç sevmem! Sorumsuz-uykusuz otobüs şoförleri, azrail gibi yollarda kuralsız-kaidesiz "uçarlarken", günahsız insanların da canlarını yakmaya devam ediyorlar.

Sırf kendileri geberse "Ohh ne iyi oldu. Bir trafik canavarı mikrop daha geberdi!" diye sevineceğim ama bu kafasızlar, kendi sorumsuzlukları yüzünden başkalarının da canlarına kıyıyorlar. Bütün yollar Allahlık! Denetim yetersiz.

Ben iki kez şoför dövdüm! Birincisi, "Kelebekler Özgürdür"ün iki ay sürecek turnesinin ilk gününde gerçekleşti. İlk oyunumuz Bolu'da. Matine oynayacağız.

Hadi (Çaman), 5 kişilik ekibimiz için bir minibüs kiralamış. Dekorlar kamyonla, bizde minibüsümüzle yola çıktık.

Ama şoför uçuyor. Ben de tam arkasında oturuyorum. "Kardeşim yavaş git," diyorum, adamın dinlediği yok! Bir söyledim, iki ikaz ettim, üçüncüde ense köküne patlattım tokatı!

Durur musun, durmaz mısın! Birinci hamleden sonra gerisi kolay geldi! Adam şaşırdı tabii, beklemiyordu benden böyle bir şeyi. Çekti kenara, "Ben gitmiyorum," diye! Ben de "Asıl ben seninle gitmiyorum," deyince hadi haklı tabii, krize girdi. Rahmetli Yüksel Gözen'le Kutay Köktürk araya girdi de yola koyulduk, matineye yetiştik. O günden sonra da şoför Kemal 100 km.yi aşmadı ve benimle çok iyi dost oldu. (Demek, benim reçete iyi gelmişti!)

İkincise de, "Kelebekler"in Bodrum turnesinden dönüşte gerçekleşti. Pamukkale Turizmin gece otobüsüyle İstanbul'a geliyoruz. Şoför uçuyor! Hatalı sollamalar yapıyor! Ben Hadi'yle sağ önde oturuyorum. Her hatalı sollamada ben "Aaayy!" diye bağıriyorum. "Ayy yavaş!" diyorum, "dikkat et," diyorum. Adam beni dinlemiyor bile! Otobüsteki yolculardan da adamı uyaran falan yok!

Bir ara kendi şirketlerine ait bir başka otobüsü solladı ama geçmiyor. İki otobüs yan yana gidiyoruz! Hem de son sürat ve şoförler birbirleriyle işaretliyorlar. "Na'pıyorsun sen?!" deyip kalktım yerimden, vurdum bir tane ensesine (alıştım ya) Gerisi kolay geldi! Sonunda adam yavaşladı ama ben de düşüp bayılmışım.

Tokatları yedikten sonra İstanbul'a kadar insan gibi kullandı otobüsü. Demek bu reçete iyi geliyor bu hız meraklısı manyaklara!

Ve hâlâ trafik kanunu bekletiliyor. Meclistekiler kendi maaşlarına zam yapma konusunu nasıl iki dakika da onaylıyorlarsa, daha fazla canlar gitmeden bu kanuna da bir el atsalar artık! Niye beklediklerini bir anlasak!..

Oysa, Türkiye sınırları dışına çıkınca, (Bizim Türk şoförler hariç) elin şoförleri, trafik kurallarına harfiyen uyuyorlar. Çünkü yasalar hata affetmiyor! Hata yapanın anası belleniyo! Onun içinde herkes kuralına göre gittiğinden, o yollarda yapılan süratten korkmuyorum. (Tabii Allah korkutmasın)

"Mougins"e giderken de şoför bayağı hızlı gidiyordu ama aklım oraya takılmıyor, keyifle ve huzurla etrafı seyre diyordum. Fazla dolu olmayan otobüs, nihayet bizi "Mougins" de bıraktı, o yoluna devam etti. Ama bizi bıraktığı yer, gideceğimiz yerden çokook aşağılarda değil miymiş?!

Hay Allah, sora sora başladık, tarif edilen yolları çıkmaya.

Otobüs durağının arkasında harika villalar vardı. Onların arasında da dik yokuş yollar ve merdivenli yollar...

Güneş tepemizde kaynıyor, biz de her zamanki "gezgin" azmimizle, gık çıkarmadan başımız ileride, popolarımız dışarıda ağır ağır tırmanıyorduk yolları!

Neyse ki geçtiğimiz mahalleler o kadar güzeldi ki. Birbirinden güzel, harika tek katlı-iki katlı evler, çiçeklerin, sarmaşıkların, ağaçların arasına gömülmüştü. Bu güzel evlerin arasından geçtikçe, ara-sıra soluklanmak için durdukça, arkamıza dönüp bakıyorduk.

Biz yükseldikçe, manzara gitgide daha güzelleşiyordu. Yeşil ve geniş bir düzlük içine serpilmiş kasabalar ve uzakta görülen Akdeniz, masmavi göğün altında inanılmaz güzel bir kompozisyon oluşturunyorlardı.

Her şey iyi hoştu da, ortalarda "Mougins" falan görülüyordu. Kime sorsak, eliyle daha yuksekteki yerleri gösteriyordu. "Mougins" maceramızda galiba, "Theoule"de aradığımız ve ulaşmak için kilometrelerce yol yürüdüğümüz tren garı maceramıza benzeyecekti anlaşılan!

Merdivenli yolları çıkmamak için, bazen yolu uzatmaya bile razı oluyorduk. Sokaklardaki tek tük yürüyenlerde iyice azaldı ve biz Lale'yle kaldık bi başımıza! "Mougins" yollarında iki kahraman gezgin! Hayır, yol yokuş olmasa bu ka-

dar sıkılmayacağız ama yol da yol hani! Göge doğru uzanan merdiven misali!

Derken, yollarını tırmandığımız o sevimli mahalle de bitti. Şimdi daha geniş bir caddeye çıktık. Kaldırımı da yok gibi. Çünkü anladığımız kadarıyla burası ana cadde. Oto-yol değil ama yine de yaya yürümekten çok, arabalara ayrılmış bir yol görünümü veriyor.

Neyse ki çok sık araba geçtiği yok ama geçenler de çok hızlı geçip gidiyor. Huylanıp, tek sıra halinde yürüyoruz. Neme lazım vjjttt diye geçiyor arabalar. Yol çok zorlu ama manzara inanılmaz güzel. Muhteşem.

Durup seyrederken bakmaya doyamıyoruz. Sanki yeni havalanmış bir uçağın penceresinden aşağı bakıyoruz. Etrafta bizim tırmandığımızdan başka bir dağ-tepe görünmediğinden, görüş sahamız inanılmaz geniş, uçsuz bucaksız gibi. Taaa, Cannes, Lérins Adaları ve Mandelieu'den "Théoule"ün sırtlarındaki "l'Esterel"e kadar çok geniş bir alanı buradan görebiliyorsunuz.

Bu arada söylemeyi unuttum; yola çıktığımızdan beri etrafta, çok geniş arazilerin içine yapılmış, muhteşem malikaneler ve villalar, diğer küçük-sevimli-bahçeli evlerin yerini aldı. Bahçelerindeki ağaçlar bile değerli. Hatta bazıları heykel gibi biçilmiş. Yoldan geçen son model arabaların bazıları bu evlerin koca kapılarından geçip, garaja giriyor, kimi arabalarda bir malikaneden çıkıp, yoldan aşağı basıyor gaza!

Hâlâ ortada "Mougins" falan yok! Yoksa "Mougins" diye bir yer mi yok!? Ya da yanlış bir yere mi geldik diye düşünüyoruz. Soracak kimse de yok etrafta! Derken bir otelin önünden geçiyoruz, bütün o güzel manzaraya bakan... İçeri girip soruyoruz, "Mougins"i. Aldığımız cevaba pek seviniyoruz. Beklenen kavuşmayı(!) meğer az sora yaşayacakmışız. Yaşasın! Çektiğimiz azap bitiyor demek.

Az sonra, yolun yokuşu bitti. Yol düzlendi ve işte, daaaaam! "Mougins" karşımızda!

Burası bir tepenin üstünde, küçük bir kasaba. Bu dağ

kasabalarının ortak özelliği, evlerin yuvarlak-spiral bir düzen içinde yapılmış olmaları.

"Vence" bölümünde yazdığım gibi, bütün bu Eski Şehirler'de dış halkayı oluşturan evleri, daha bir dış halka olan caddeler çevreliyor. Kasabalar adeta salyangozun kabuğu gibi... İç kısımlardaki daracık sokaklar da, bu küçük kasabayı enine-boyuna yollar halinde kesiyor. Aralarda ise mutlaka kasabanın bir ana meydanı ile birkaç yolun buluştuğu küçük meydancıklar var. Ve mutlaka bu kasabalarda bir büyük kilise ile bir küçük şapel bulunuyor.

Ve bu kasabaların hepsi koruma altındaki sit alanları.

"Place du Village" kasabanın sevimli bir meydanı. Ortasında minik bir havuzcuk, havuzun ortasında da bir heykel var... Bu dağ kasabalarının havuz ve havuz içindeki heykelleri, kasabaların adeta atalarından günümüze gelmiş geleneksel anıtları gibi... Bu havuzun etrafı rengârenk çiçeklerle dolu... Birkaç yol burada buluşuyor.

Yollarda yan yana dizilmiş küçük şirin cafe-restoranlar:

"Aux Trois Etages"... Üç katlı bu restoranın ikinci katındaki daracık balkona birer sıra masalar dizilmiş, kıpırmızı sardunyalar da parmaklıklardan dışarı adeta fışkırıyor. Üçüncü katın pencereleri de çiçeklerle dolu. Alt katın verandasında dizili masaların önündeki saksılar da çiçeklerle dolu. Masa örtüleri de öyle canlı bir renkte ki, hem çiçeklerle çok iyi uyum sağlamış, hem de sanki insana "gel de yemeğini burada ye" diyor.

Restoranın yanında da bir sanat galerisi var. Zaten burada o kadar çok resim galerisi ve resim atölyesi var ki... Kasabaya boşuna "Ville d'Art-Sanat Kasabası" dememişler...

Ankara Kolejli çok yakın arkadaşım ressam Gülgün'ün (Türel) kulaklarını burada o kadar çok çınlattım ki... Onun Ankara'da olan atölyesine, inşallah bir gün burada da bir atölye daha eklenir diye dua ettim.

Gülgün, uzun kestane saçları, giyim tarzı ve güzelim antika gümüş takılarıyla "Mougins'e ne güzel yakıştırdı.

Onun yaptığı köy resimleri, harika çiçekler, sonra atlar, çok beğenilen horozları eminim burada da beğeni kazanır, Amerikalı müşterilerine, Fransızlar da katılmış olurdu. (Canım arkadaşımın açtığı sergilere inşallah bir gün burada da bir sergi eklenir.)

"Auberge de Mougins" adlı restoranın önünde valla dört masacık vardı. İnce uzun olan binanın üst katları da restoran olarak hizmet veriyordu. Herhalde her katta beşer masa falan vardı. Ama görünümü öyle güzeldi ki. (Eskiden burası hanmış.)

Civardaki "Rest des Art" da öyle... Cafe-restoranın adında bile "sanat" vardı.

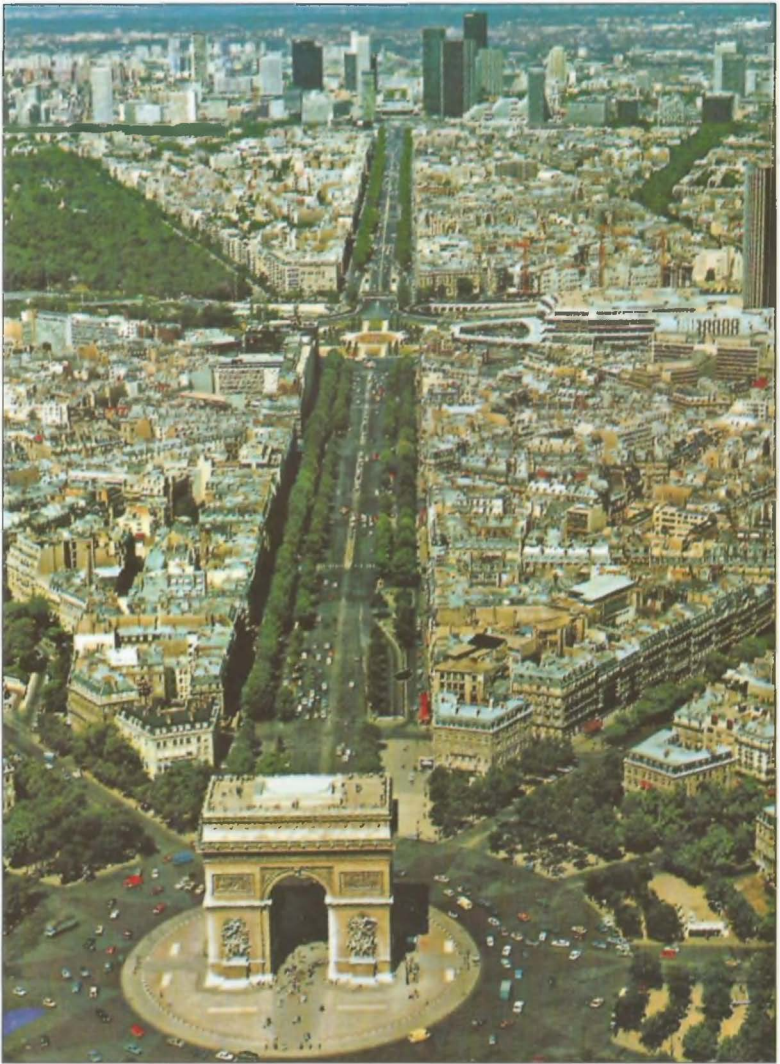
Kasaba küçücük. Kendine göre bayağı çok cafesi-restoranı var (garsonlardan biri 40'dan fazla yer vardır demişti.) ve biz ondan çıkıp, ötekine oturuyoruz. Hani bir kahve orada, bir çay burada, bir "Badoit Menthe" şurada cafeden cafeye dolaşıp duruyoruz! Mide fesadına uğrayacağız!

"Place de la Mairie-Belediye Meydanı"nda da bir cafeden kalkıp diğerine geçip oturunca, en son tünediğimiz "Brasserie de la Méditerranée"de bir başına oturan yaşlı bir "Mougins"li amca, biz siparişimizi garsona söyledikten sonra, gayet kibar bir şekilde bize "Bonjour" deyip, buraya kalmaya mı geldiğimizi, yoksa başka bir şehirde mi kaldığımızı, nereli olduğumuzu falan sordu.

Çok tontondtu. Hem soruyor, hem de önündeki kahvesinden bir yudum alıyordu. Herhalde bize "talip" olmak adına yanaşmamıştı! Onun tipi olamazdık! Biraz genç olsaydı, iki kişilik ekibimizin bekar-dulu olarak ben bir kolaylık düşünebilirdim ama amca umutsuzdu! Sadece çok şeker ve kibar! Zaten bence amca, asıl sormak istediği soruyu sona saklamıştı. Sonunda en merak ettiği soruyu bize yöneltti:

"Neden bir cafeden çıkıp, ötekine gidip oturuyorsunuz? Yoksa cafelerimizi beğenmediniz mi?"

Hadi bakalım, "cafe kuşları" ya da hani şu "kurabiye canavarı" vardı ya, işte onun gibi bizim de birer "cafe canavarı" olduğumuzu gel de adama anlat!

◆ PARİS'in Haussmann tarafından ne kadar düzgün yapılandırıldığı-
nın güzel bir örneği bu kartpostal. İşte önde "Zafer Anıtı" ve "Etoile Mey-
danı", "Avenue de la Grand Armée", "Port Maillot" Meydanı; solda
"Boulogne Ormanı", tam karşıda Paris'in yeni yüzü "La Defense"... Her
kaldırımdaki çiftler sıra ağaçlara ve evlerin yükseklikleri ile renklerine
bakar mısınız? Bu fotoğrafı belediye başkanlarına hediye ediyorum!...

◆ İşte Paris'in ilk kurulduğu ada: "Seine Nehri üzerindeki LA CITÉ..." Adanın solunda "Notre-Dame Katedrali", sağ kıyıda "Châtelet Meydanı", sol kıyı "Quartier Latin" bölgesi, soldan 4. köprü "St. Michel Bulvarı"na açılıyor.

✿ "LE CANNET" deyince aklıma bize tebelleş olan penceredeki kadın ve çiçekli dar sokaklar geliyor.

❁ "PERE LACHAISE" mezarlığında Fransız şansonlarının kraliçesi EDITH PIAF ve kendinden 21 yaş küçük kocası THEO SARAPO'nun mezarında... Piaf 1963'te öldü ama mezarda hâlâ taze çiçekler var.

★ Paris'in FRONT DE SEINE bölgesi... "La Defense" semtinden başka bir de sadece burada yüksek binalar vardır. Önünde Seine Nehri ve üzerindeki adacıkta da küçük Özgürlük Anıtı.

★ Paris'te bir kanal gezisine ne dersiniz? Güneydeki "BASTILLE"den başlayıp kuzeydoğudaki "PARC DE LA VILETTE"e kadar çıkıyor.

★ St. MARTIN KANALI'nın kuzeydoğusundaki "Parc de La Vilette", apayrı bir dünya...

✿ Eiffel'in dibinde uzanan "CHAMP DE MARS"... Kulenin ayakları arasında "TRACADERO" görünüyor.

✿ Aynı yer... Bu kez Eiffel tarafından Lale çekti. Uzakta Eiffel'in karşısına denk düşen "Montparnasse Kulesi" ve önünde "Askeri Okul" görülüyor. 14 Temmuz Özgürlük Kutlamaları için "Champ de Mars'ta toplanan insanlar ve dondurma yalayan ben...

❁ MONACO'da Exotic Bahçe'de 100 yaşındaki kak-
tüslerin büyüklüğü ile köprü üstündeki benim boyumu
kıyaslıyor musunuz?

❁ "MOUTMARTRE"ın gündüzü ve "SACRE COEUR"
Kilisesi.

❁ *PARİS OPERASI'nın muhteşem giriş holü ve meşhur merdivenlerinde Ali Hakan çekmişti bu resmi de.*

◆ *Bu da Paris Operası'nın fuayesi. Yani antrakta insanların çıkıp bir şeyler içip seyrettikleri eserle ya da çevreye ilgili dedikodular(!) yaptıkları yer! Tavana, avizelere bakar mısınız? "Muhteşem" kelimesi az kalıyor.*

✿ Paris'te TRAVESTİ'lerin ve GAY'lerin daha çok "özgürlük ve kişisel hak" istedikleri yürüyüşte... Şu yanımdaki dev adam, adam gibi adam olsaydı o upuzun boyuyla beni tavlayabilirdi!

★ SEINE NEHRİ ve LA CITÉ Adası üzerindeki NOTRE-DAME.

◆ Lütfen iyi bakın! ETOILE MEYDANI bir saat kadrânına benzemiyor mu? "FORMÜL"ünü kitapta vermiştim.

★ LOUVRE Müzesi ve Piramit'in "Café Marly"den gece görünümü...

❁ Bu da Louvre ve Piramit'in gündüz görünümü

★ Avantgarde mimarî tarzında yapılan, 1977'de açılan GEORGE POMPIDOU Kültür Merkezi'nin özellikle dışa yapıştırılmış gibi duran ve camdan bir tüpe benzeyen yürüyen merdiveni ile 5. kata çıkıp PARİS'i seyredebilirsiniz.

★ Paris'in yeni yüzü LA DEFENSE... 1 no'lu metro hattının kuzeydoğu ucunda...

"LA DEFENSE" ve "CHAMPS ELYSÉES" ... Bu iki resimde görülen "Zafer Anıtı"ndan biri geçmişin, diğeri bugünün simgesi gibidir. Ve bu anıt kemerler birbirlerinden farklı semtlerde olsalar da ikisi de dümdüz bir çizgi çekilmiş gibi tek bir hattın üzerindedir. (Bu fotoğrafları Ali Hakan çekmişti.)

★ “MONTPARNASSE”da ünlü “LA COUPOLE” Cafe-Restoran’ın önü... Bu koccaman yerin sağ tarafında girişi olan La Coupole’ün dans edilen kulübü var.

❁ “VIEUX NICE”in, yani Eski Nice’in renkli sokaklarında... Lale, etrafı çekebilsin diye beni yine eşantiyon(!) hale getirmiş.

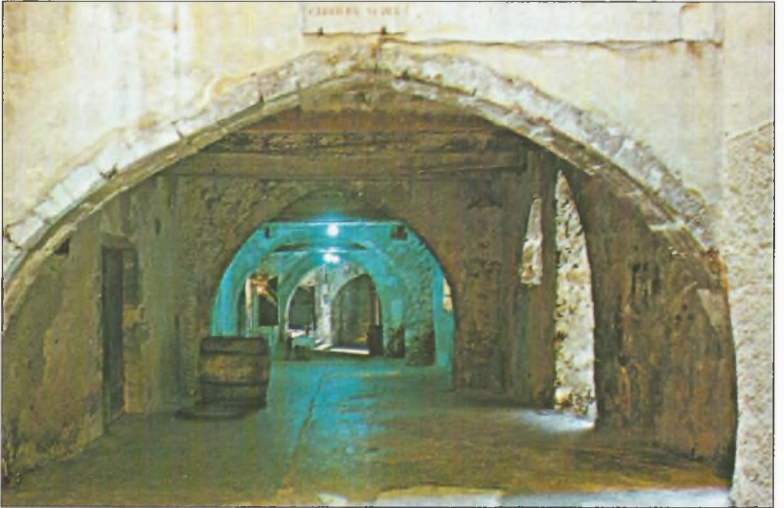
★ *Kötü kokan Pallion nehrini yerin altına hapsedip üzerine bu güzellikleri yapmış Nice Belediyesi. Biz daha Kurbağalıdere'yi halledemedik bile.*

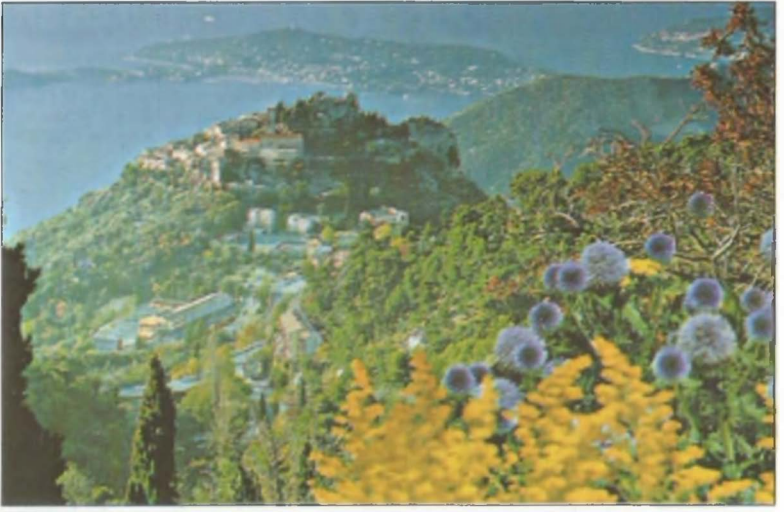
★ *POISSY... "Seine" nehrinin kuzey kıvrımlarında bir kasaba. Matisse, Pissaro, Monet'ye ilham olan restoranın önü.*

◆ VILLEFRANCHE'daki "Polonez Meydanı". Sol arkada anılarla dolu "Hotel Welcome", sağ arkada Jean Cocteau'nun dış ve iç süslemelerini yaptığı küçük kilise. Arka ortada da Nice-Monaco arası otoban.

◆ İnanılmaz enteresan bir sokak: "OBSCURE"... 2. Dünya Savaşı sırasındaki bombardımanlarda VILLEFRANCHE halkı buraya saklanmış.

◆ Dağın tepesindeki "EZE" kasabasına tırmandığımız gibi, en en tepesindeki egzotik bahçeye de çıkıp kendimizi dışı Nasuh Mahruki gibi hissetmiştik!

◆ St. TROPEZ... Fransızlar'ın ünlü sarışın bombası Brigitte Bardot' nun, yani B.B.'nin dünyaya duyurduğu eski balıkçı kasabası, şimdinin zenginlerinin tatil durağı...

Burada sadece akşama kadar kalacağımız için, bütün bu güzel yerlerde oturmak istediğimizden dolayı, hepsinde bir şeyler yiyip içiyoruz demıştik "Mougins"li amcaya. Bu cevaptan pek memnun olmuştu. 78 yaşındaymış ve burada doğmuş. Ressam olan babasından ona kalan atölyesinde hâlâ resim yaptığını söylemişti. Her gün bu cafe'ye gelip kahvesini içermiş. Sonra ötekiler de sohbete katılmışlardı.

Kaç asırlık "Mougins"de, kaç yaşında bir "Mougins"li...

Garson da, cafe'nin sahibi de, diğer masada oturan ve bizim fotoğraflarımızı çeken genç oğlanla, yeni evlendiği karısı da hep "gerçek Mougins"liydi.

Birkaç gün önce az ötedeki St.Jacques le Majeur kilisesinde evlenmişlerdi. Oğlan pek çok Mougins'li gibi ressamdı ve atölyesi vardı. Şimdi balayındaydılar ve kasaba meydanındaki bir cafe'de el ele oturuyorlardı.

Bizim yeni evliler aklıma geldi. Parası olan da olmayan da, ille de bir yerlere gidiyordu. Hadi parası olandan bize ne de, parası az olanlar da taksit-maksit, borç-harç, illede bir yere balayına gidiyordu. Ama "Mougins"li bu gençler balaylarını da doğdukları küçük kasabada geçiriyorlardı.

Biz dahil içeri de 7 kişi olan cafe'de, biz hariç 5 kişi Mouginsliydi. Beşte beş yani. Bu Mouginsli'leri görünce İstanbul aklımıza geldi. Onca kalabalık bir şehirde acaba kaç tane "gerçek İstanbul'lu" kalmıştı?! En güzel örneği de TV programlarına katılanlardı. Sunucular yarışmacılara "nere-lisiniz?" diye sorduklarında içlerinde "İstanbul'luyum" diyen hiç yok! Herkes bir yerli ama İstanbul'lu değil! Ama İstanbul'da oturuyor.

Oysa, Cannes'daki garson, ya da Nice'deki tezgâhtar, Amsterdam'daki otel resepsiyonisti, Lizbon'daki taksi şoförü hep çalıştıkları şehirlerde doğmuşlar. Başka şehirli olanlar buralarda çok az.

Biz valla Londra'ya döndük. Ya da Londra bize! Göçlerle biraz da küçük Amerika olmaya başladık. Zira Amerika'da herkes Amerikan vatandaşı, ama çoğu başka ülkeden göçmüş kimseler. Londra da öyle. Orada da artık gerçek

Londralı'lar neredeyse azınlıkta kalmak üzere. Biz gerçek İstanbullu'ların sayısının gün geçtikçe eksildiği gibi...

Dönelim yine "Mougins"e... Sokak sokak dolaştık "Mougins"i. Keşke burada da bir-iki gün kalabilseydik.

10 tane falan otel varmış, "Brasserie de la Méditerranée" de otururken lafladığımız o yeni evli ressam çocuk söylemişti! Mobilyalı evler de kiralanabiliyormuş. Valla hep Nice, hep Cannes yapacağımıza, buralarda da kalmalı.

Ünlü ressam Picasso hayatının son 15 yılını burada geçirmiş. Hani daha önceki bölümlerde bazı kiliselerin dekorunu yapan afyon bağımlısı "Jean Cocteau"dan bahsetmiştim ya, işte o da bir dönem burada yaşamış.

Burada yaşamayı seçenler sadece bu ünlüler değil, İngiliz Başbakanı Winston Churchill, modacı Christian Dior, ünlü Fransız sinema sanatçısı Catherine Deneuve, Fransız şansonlarının kraliçesi Edith Piaf ve Fransız şantör Jacques Brel hep "Mougins"de bir dönem yaşamış olan ünlülerden bazıları.

Sonra, buradaki "Saint-Jacques le Majeur Kilisesi"nden içeri girip sıralara oturdu Lale. Ben de biraz fotoğraf çekip öyle gidecektim Lale'nin yanına.

Dapdaracık sokaklarda evler birbirlerine neredeyse yana açılmış iki kol boyu mesafedeydi ama ev sahipleri kapılarının önlerine kocaman saksılar yerleştirmişlerdi. Saksıların içinden uzayan sarmaşıklar duvarları yalayıp, pencere-
lere ulaşıyordu.

Bu dağ kasabalarının ara sokakları hep böyleydi.

(Aynı şey İtalya'nın kasabaları içinde geçerli. Diğer kipta yazacağım.)

Hele bir sokak vardı adı "rue de Fleur-Çiçek Sokağı" olan...

Burası gerçek bir çiçek sokağıydı. Üst kat balkonlarından aşağılara sarkan çiçekler, aşağılardan yukarılara uzanan çiçeklerle kucaklaşmıştı. Evlerin dış duvarlarına çakılan çivilere saksılar asılmıştı. Bu daracık sokaktaki her yerden çiçekler fışkırıyordu.

Minik bebeği arabasında uyuyan genç anne, bu çiçekli sokaktaki evlerden birinin balkonundaki bir kadınla sohbet ediyordu. Sokak çok dar olduğu için, ben geçmek için yol istedim. Bu arada da, bu çiçekleri insanlar her gün nasıl suluyorlardı, bu merakımı gidermek için kadınlara bunu sordum. Çünkü kimi saksılar balkon ve pencerelerin uzağında, tepelerde bir yerdeydi.

Kadınlar, bu saksıların kimini ağzı uzun olan sulama kovasıyla, kimini dışarıdan merdiven dayayarak, kimini balkondan ya da pencereden aşağı sarkarak suluyorlardı.

Yaa işte böyle. İnsanlar oralarda-her yerde doğayı, çiçekleri seviyor. Ama biz sadece süs olsun diye birkaç saksı koyarız evlerin bir köşesine. Sonra da sulamayı unutup kuruturuz! Ya da bazı evlerde hiç saksı-maksı yoktur. Yapma çiçekler koyarlar bir yerlere.

Artık İstanbul değil, "Betonbul" olan şehrimizdeki o taş yığını zevksiz apartmanların balkonlarına bir bakın hele! Kaç tanesinde çiçek, sarmaşık, veya balkonda yetişebilen ağaçlardan var!?

Çok merak ederim, acaba kaç Türk kadını çiçekleri için her gün bu Mougins'li ev kadınlarının yaptığı gibi öyle dışarı çıkacak, merdivenler dayayacak, balkonlardan-pencerelerden sarkacak da, zahmete girip çiçek sulayacak!? Pöh! Herhalde iki elin parmağı kadar azdır böyleleri.

Sonra "St.Jacques Kilisesi"ne gidip Lale'ye bu sokağı anlattım. Beni de biraz kilisenin sıralarında oturup, bildiğim duaları okudum, sağlık ve başarı için mum diktim, sonra da çıktık dışarı.

Biz her seyahatimizde önümüze gelen kiliseye gireriz. Biz Müslümanız ama oralar da Allahın evi. Girer kendi usulümüzde dualarımızı eder, birer de mum yakıp çıkarız. Hatta buranın sessiz sakin ortamında beynimizi gürültülerden arındırırız. Dinleniriz.

Keşke bizim camilerimize de her istediğimizde girip dua edebilseydik. Dua etmek beni hep rahatlatır. Ama bizim camilerimizde bunu yapmak olası değil ki.

"St.Jacques"da yıl boyu konserler de veriliyor. O tarihlerde de piano-viyolonsel konseri, koro konseri, Kopenhag Operasından gelen solistlerin konserleri yapılacaktı. İlan tahtasında asılıydı. Keşke tarihler tutup da hiç olmazsa birine gidebilseydik.

Birçok kilisede konserler verilir. Ben Londra St.Martin's-in-the-Fields" kilisesinde ve Paris Notre-Dame'da koro konserleri, Belçika Anvers'te flüt konseri, Liege'de de org konseri dinlemiştim. Harikaydı.

Ayrıca, Mougins'de üç gün sürecek "Les Art dans la rue-Sokak da Sanat" gösterileri de yapılacaktı. Keşke rastlayabilseydik.

"St.Jacques"dan çıktıktan sonra bu kez de Lale'yle gittik "Çiçek Sokağı"na... Kadınlar ortada yoktu. Rahat rahat sokağı inceledik. Lale benim fotoğraflarımı çekti. Bu sokakta çektiğim bir fotoğraf da "1999 Ekim"inde Enka'nın açtığı 14. sergimde sergilendi.

Hemen her yerde olan Sanat Galerileri'nin çoğunu dolaştık.

20'ye yakın Sanat galerisi ve atölye vardı bu küçük yerde. Harika ışıklandırılmış galerilerde kocaman yağlıboya resimler, klasik ya da modern heykeller sergileniyordu. Ve bu küçük kasabaya dünyanın dört bir yanından gelen turistler bu sergileri gezmeye zaman ayırıyorlardı.

Bizim Türk turistlerden acaba kaç tanesi böyle sergileri dolaşır? Hatta, kaç kişi değil seyahatte, kendi yaşadığı şehirlerde açılan sergileri gezer!?

Bir de bir ressamın atölyesine girdik. Adam çalışırken, turistler içeriden adamın çalışmalarını seyredebiliyordu. Adam, büyük kaplara boyalar döküyor, karıştırıyor, kocaman tuvalin üstüne bu boyaları fırçası ile silkeleyerek harika şekiller oluşturarak, tablosunu tamamlamaya uğraşıyordu. Onu seyreden bizlerse ressamın umurunda değil gibiydik.

Akşam üzeri çayımızı da "Mougins"de içtikten sonra, dönüşe geçtik. Çünkü epey yolumuz vardı otobüsten indiği-

miz yere kadar. Neyse ki yokuş aşağı kolay ve keyifli iniliyordu. Çünkü güneş dünyanın bu kısmına hoşça kal demeye hazırlanıyordu. Ve bız harika manzaraya karşı yürüyorduk.

Yine o muhteşem malikânelerin ve daha aşağılardaki güzel evlerin önünden, yanından geçip otobüs durağına vardık.

Dönüşte otelimizde birer duş aldık, biraz da dairemizin salon kısmında oturup günümüzü ve daha önceki günleri, gördüğümüz yerleri falan konuştuk. Gece de, "La Bocca" yoluna doğru uzayan "Dr.Picaud" caddesinde yürüyüp, "Plage du Midi"ye bakan sahildeki "Le Trident" restoranda yemeğimizi yedik.

Gece fazla oyalanmadık. Çünkü bu seyahat, Cote D'Azur gezisi değil, dağ kasabaları gezisiydi. Öyle daha önceki geziler gibi sabaha karşı yatacak değildik. Yarın "Grasse" bizi bekliyordu.

Yine tren garının önünden bindiğimiz otobüsün "Grasse"daki son durağı, biraz şehrin kuzeyinde ve tepedeydi. Ama buradan şehir ve civarı çok güzel görünüyordu. Etrafta mor lavanta çiçekleri, sarı mimozalar vardı. Eee, burası "parfümüm başkenti"ydi. Sokaklarda lavandaların, mimozaların olması normaldi.

Tura katılıp, şehrin kuzey doğusundaki "Gourdon" da bulunan çiçek tarlalarını dolaştık. İnsan lavantaların, güllerin, yaseminlerin, vanilya çiçeklerinin, mimozaların arasında kendini çiçek denizinde yüzüyor gibi hissediyordu. (Burada denizden 760 metre yüksektesiniz.) Singapour'daki "Orkide Bahçeleri"nde de buna bezer hoş bir duyguya kapılmıştım.

Alp tarlalarında, bu işin ustası bir "bahçıvan"la gezip, "Gourdon" da bir imalathaneye gidip bu çiçeklerin nasıl yağla kaynatılıp, distile edilip, parfüme dönüştüğünü "La Source Parfümée-Parfümün Kaynağı" turunda izledik.

Bu tip turlara katılmayı severim. Camdan süs eşyalarının, nasıl yapıldığını İtalya ve İspanya'da, peynirin ve tahta ayakkabıların nasıl yapıldığını Hollanda'da, seramiklerin

nasıl yapıldığını Tunus'da, ipek kumaşların nasıl dokunduğunu Fas'da, tahta heykellerin nasıl oyulduğunu Endonezya'da, ünlü Çin vazo ve tabaklarının nasıl yapıldığını Çin'de katıldığım turlarda seyretmiştim.

Biz katılmadık, ama ayrıca "Galimard"ın "Studio des Fragrances" adlı büyük imalathanelerinde, uzmanlar eşliğinde 2 saat içinde kendiniz, kendi kokunuzu yapabiliyor, kokuya kendi adınızı yazdırabiliyormuşsunuz.

Galiba şimdi Türkiye'de de böyle bir şeye ön-ayak olan bir şirket var. Bazı mankenlerin adlarına bazı kokular yapıldı diye bir haber okumuştum. 1998'de Grasse'da bunun fiyatı sadece 200 FF idi. Bu okuduğum haberde ise 500 dolar fiyatı olduğunu yazıyordu. Bu yazıyı okuduğunuzda Fransız Frankı ile Doların kaç – TL – olduğuna bakın ve onlarla bizim aramızdaki fahiş fiyat farkını görün!

Neden biz daima aşırı rant peşinde koşan bir millet olduk?..

Turizm ofisi, "Jeu de Ballon Bulvarı" üzerindeki "Kongre Sarayı"nın bulunduğu yerdeymiş. Yani otobüs garında indikten ve biraz etrafı seyredip fotoğraf çektikten sonra, yoldan aşağı doğru yürümeye başladık. Her zaman yokuş aşağı yürümek malum kolay oluyor. Kaptırdık, bu uzun caddeyi taa turizm ofisine kadar yürüdük.

Bilgileri aldıktan sonra önce "Gourdon" turuna çıkmıştık. Geri döndüğümüzde de "Galimard"ın şehir içindeki satış mağazasına gittik. Gez gez hangi parfümü alacağına insan bir türlü karar veremiyor. Üstelik "tester"lardan koklaya, süre, insanın burnu bir süre sonra kokuları ayırt edemez oluyor.

Burada bir de "Parfüm Müzesi" var. E, içi-dışı parfüm olan bir şehirde elbette bir parfüm müzesi olurdu. Bu müze de dünyanın çok eski yıllarının parfümeri örneklerinden, küçük parfüm şişelerinden, parfüm ambalajlarından, kutulardan, afişlere kadar parfümeri dünyasına ait pek çok bilgi sergileniyor. (Benim bir de parfüm şişesi koleksiyonum var.)

"Galimard"dan çıktıktan sonra "Galimard"ın yanından "Old Town-Eski Şehir"e doğru yürümeye başladık. "Jean Os-sola Sokağı"nda 14. yüzyılda yapılan en eski otel "Hotel Vil-leneuve" var. Burası 18. ve 19. yüzyılda değişime uğramış.

"Place du Petit Puy" meydanı şehrin en eski meydanı. Meydandan "Gazan Sokağı"na doğru yürürseniz "Notre Da-me du Puy Katedrali"ne geliyorsunuz. Bu Katedral önemli tarihi eserlerden kabul edilmiş. Buranın iç duvarlarında ressam Rubens'in dini eserleri var.

Müzik Festivali sırasında "Eveché Sokağı ve Meydanı" ile "Aires Meydanı" çevresinde podyumlar kurulup, rock, pop, blues konserleri yanında, Fransız şansonlarının söylen-diği konserler veriliyormuş. Kimbilir bu konserler ne hoş oluyordur. (Böyle konserlere Brüksel'de rastlamıştım.)

"Aires Meydanı"ndaki "l'Hotel du Dauphin" eskiden şehre uzun süre kalmaya gelenlerin kaldığı ünlü bir hanmış. Bu meydanın ortasında bir saat, bir de "Isnard"ın evi var. Zamanın en ünlü ve zengin deri tüccarı olan Isnard'ın evi-nin fer forje balkonları taaa 1780'lerde yapılmış. Buradaki "Cote Placé" de birer pizza attırıp yola devam etmiştik.

"Grasse"da 14 tane otel varmış. Garsona sormuştuk. O zavallı da "Ben emin değilim, içeride şefe sorayım," demişti. Bir süre sonra gelip, elindeki turistik dergiyi bize uzatıp 14 otel olduğunun yazılı olduğu yeri işaret etmişti. Tontiş gar-sonun turistlere gösterdiği ilgiyi görüyor musunuz?

Biz de olsa ya şu kadar-bu kadar diye sallarlar, ya da bilmiyorum der geçerler. Ama orada garsoncuk bize doğru bilgi verebilmek için çaba harcadı. Biz de ona hesabı öder-ken iyi bir bahşış bıraktık.

14 otel bence az. Çünkü küçücük Mougins'de bile 10--11 otel vardı. Üstelik burası büyük bir şehir.

"Place aux Herbes" meydanı da bu şehrin en büyük pa-zar yeri. Ortasında yine bu yörelere özgü yüksek sütun olan, alt kaidesindeki hayvan başlarının ağzından da sular akan havuz var. Çevresi, bu yörelere uygun olarak sarılar, turun-cularla boyanmış binalarla dolu.

"la Poissonnerie" meydanını adı balık pazarı ama bu rengârenk evlerin çevrelediği meydan da tam 9 tane resim ve heykel atölyesi var. Bu renkli binaların süslediği meydanın ortasında iki metal sütun üzerine oturtulup, metal payandalarla tutturulmuş yuvarlak bir saçak altında, yine yuvarlak bir alan var. Buraya masalar konmuş. Böyle nefis bir cafe varken, hiç oturmaz olur muyuz?!

(Yahu biz Portofino'dayken, deniz kenarındaki en büyük yegane meydanın çevresindeki tüm cafe ve restoranlarda oturduk! Biz gerçek bir cafe manyağıyız! Yazdıkça bunu daha iyi anlıyorum. E-oralarda da oturulur be kardeşim!)

Buralardaki sokaklar ve meydanlar da diğer dağ kasabaları gibi bozulmamış, yıkılıp yerine yenileri yapılmamış, asırlar boyunca ayakta kalıp bugünlere gelebilmişler. Aralarında malum hepsinde olduğu gibi cafe'ler, restoranlar, butikler, küçük dükkânlar var.

Bu meydandaki "Le Croissant Rose"da da yemek yemiş, yemeğin üzerine içtiğimiz şantili "Café Viennois" da pek iyi gelmişti doğrusu.

"Amiral de Grasse"dan aşağı doğru yürürken 18 numaralı değerli yağlıboya eserlerle dekore edilmiş evde "Goethe" doğmuş.

Biraz daha yürüdüğünüzde yeniden "Kongre Sarayı"na geliyorsunuz. Ve böylece aşağı yukarı görülmesi gereken yerlerde güzel bir tur yapmış oluyorsunuz.

Turizm ofisindeki görevli bize, bütün bu yol ve meydanları "1.5 saatte" dolaşabileceğimizi söylediğinde, ben içimden "ufak attı civcivler yesin" dedim, ama biz onca oyalanmamıza, orada burada oturmamıza, etrafı seyrederek ağır aksak yürümemize rağmen görevlinin bize söylediği parkuru valla bol bol yapıp bitirdik de, listede olmayan ara sokaklara bile girip çıktık. Ama o cafe'de biraz otur, bunda biraz otur derken bu parkurda çok daha fazla zaman harcadık. Ayrıca kovalayanımız yoktu ya. Keyfini çıkara çıkara dolaşırdık. Öyle de yaptık.

Tabii biz bu gezilerde mağaza-butik falan dolaşarak za-

man kaybetmiyoruz. Yürümekten de kaçmadığımız için, çok yer görebiliyoruz.

Haa, az kaldı kumarcıları unuttuyordum. Beni artık hiç ilgilendirmiyor ama kollu-canavarların meraklıları için müjdem veriyim: Grasse'da da "Casino" var. "Palais des Congres-Kongre Sarayı" ile "Palais de Justice-Adliye Sarayı"nın arasında kalıyor. ("Square Clavecin"den girebilirsiniz.)

Burada karavancılar için de 2 Camping olduğunu söyleyebilirim. Golf ve tenis meraklıları bu zevklerini tatmin edebilecekleri gibi, at binmeyi sevenler varsa kılıçlarını şimdiden kuşansınlar!

Cannes'daki son gecemizde sıra sıra restoranlarla dolu "Felix Faure"nin "Le Pistou"sunda yemeğimizi yiyip, biraz da "Croisette"de deniz tarafındaki kaldırımında yürüyüş yapıp, otelimize dönmüş, küçük valizlerimizi toparlayıp, biraz sohbetten sonra yatmıştık.

Üfff, ne sinir! Bir seyahat daha bitmişti işte! Yarın yine İstanbul'un keşmekeşine, çerine-çöpüne kavuşacaktık! Levent'deki evime gitmek için Tem yolundan geçerken, kaçak yapılmış zevksiz-çirkin yapıların arasından geçerken yine mideme kramplar girecekti. (Öff be!)

Aşkın Büyüsü: Paris...

HER YOL bence "Paris'e çıkar. Türkiye'den uçakla uçun, Nice'den uçakla ya da trenle gelin, Londra'dan "Euro-Star"la Manş denizinin altında geçilen yolu seçin, Amsterdam'dan trene binin, hep Paris'e varırsınız. Hele Brüksel'den hızlı "Thalis" trenine binerseniz, elinizdeki dergiyi bitirmeden, bakarsınız ki Paris "Gare du Nord"dasınız.

Buraya yıllar önce ilk kez geldiğimde nasıl büyülendiğimi düşünüyorum şu an. İlk Paris'i görmeyi ne yazık ki beş güne sıkıştıracaktım. O zamanlar, "Eiffel Kulesini", "Notre-Dame Kilisesini", "Champs Ellysées"yi, "Montmartre" tepesindeki şu bazı Fransız filmlerinde gördüğümüz ressamların resimler çizdiği "Tertre Meydanı" ile buradaki "Sacre Coeur Kilisesi"ni gördüğümde, "Seine" nehrinde tekne turu yapıp, sonra da "Lido"gece kulübündeki o görkemli şova gittiğimde, kendimi Paris'i görmüş sanmıştım.

Sonraki yıllar içinde yaptığım pek çok Paris gezisinde anladım ki, ben gördüğümü sandığım o ilk Paris gezimde, Paris'i görememişim!

Paris, çok büyük olmayan ve son derece derli-toplu bir şehir. Bu güzelliim şehrin bir vakitler bir yığın tepelerle dolu, Seine nehri kıyılarının geniş bir kısmının da bataklıklarla çevrili olduğuna kim inanabilir.

Paris, bize göre Milattan Önce (M.Ö.), İngilizce deyişle İsa'dan Önce (B.C.), ya da Fransızca deyişle Jesus Christ'dan önce (av.J.C.) 300 ile 32 yılları arasında sanki "Ay"ın ya da Mars'ın yüzeyi gibi bilinmez tepelerle doluymuş.

Mesela "Montparnasse"ı ele alayım. Şimdiki restoranlar, güzel binalarla, geniş caddelerle dolu olan bu semtinde,

kurtların uluyarak gezdiğini, Paris konulu filmlerde mutlaka görünen ve Paris deyince ilk akla gelen dünyaca ünlü Eiffel kulesinin, hatta, o dünyanın en cıvıltılı, ışıklı, güzel caddesi Champs Ellysées'nin bulunduğu yerlerin bir zamanlar bataklık olduğunu ve buralarda su samurlarının, kunduzların cirit attığını düşünebiliyor musunuz?!

Bugünün muhteşem Belediye Sarayı'nın ve Jacques Kulesi'nin bulunduğu ve cafe'lerin canlandırdığı "Chatelet" meydanının, bir zamanlar mezarlık olduğuna inanabilir misiniz?

Bir ucu ünlü "Etoile Meydanı"ndan başlayarak, pahalı otellerin ve butiklerin bulunduğu "Haussmann Bulvarı"ndan, ünlü mağaza "Galleries Lafayette"ın önünden devam ederek, Bulvar Montmartre, Bulvar Poissonniere, Bulvar Bonne Nouvelle ve Bulvar Saint Dennis adlarını alarak ve aşağı yukarı yarım bir daire çizerek "Republique-Cumhuriyet Meydanı"na, oradan Bulvar Temple ve Bulvar Beaumarchais'den "Bastille Meydanı"na kadar uzayan bu yarım ay şeklindeki hattın, bir zamanlar "Marais" yani "Bataklık" olduğunu aklınıza getirebilir miydiniz?

Bugünün şık Paris'li kadınlarının, beylerinin; şeftali ağaçları yetiştirip, toprağı ekip-bıçerek geçimlerini sağladıklarını, "Notre-Dame Kilisesi"nin bulunduğu, şimdi cafe'lerle dolu "La Cite" denen ada üzerinde, karınlarını doyurabilmek için avlandıklarını hayal edebilir misiniz?

Roma imparatoru Jules Sezar'ın ordularının buradaki Fransız asillerle savaşıp, galip geldiğini... Sonra bu savaştan sağ kalan bir avuç "Les Parisii" denen halkın Seine Nehri üzerine iki köprü (Petit Pont ve Grand Pont) inşa ettiklerini...

Bu köprülerin bugünün 32 köprüsünün temelini oluşturduğunu...

14. Louis'nin güvenlik açısından şehri surlarla çevirip, Paris'i 3370 hektarlık bir açık hava hapishanesine çevirdiğini ve şehrin çeşitli yerlerine giriş kapıları yaptırttığını... (Batıdaki surlar Champs Ellysées Bulvarı'nın ucundaki ünlü Etoile Meydanı'nı dışarıda bırakarak geçiyormuş.)

Bu olayın halk üzerinde yarattığı hoşnutsuzluğun, ihtilal yapılmasıyla ilgili "ilk" provokasyonlara sebep olduğunu...

Şimdinin bolluk, rahatlık şehri Paris'in, o zamanki kalelerinin, 1870'de Prusyalı'lar tarafından işgal edilip, başkenti bombardımana tuttuğu sırada açlık ve kıtlıkla mücadele ettiğini...

1815'de Paris'in yabancılara karşı yeterince korunmadığı düşünülüp 1845'e kadar Paris çevresinde tampon bölge görevi görmeleri için oluşturulan 16 banliyöden çoğunun, bugünkü metro hatlarının son durakları olduğunu...

Bugün Paris'i ziyaret edenlerin mutlaka görmeye gittiği ünlü "Notre-Dame Kilisesi"nin ilk bölümünün, Maurice de Sully tarafından 1163 yapılmaya başlandığını, Maurice de Sully'nin bu büyük rüyasının ancak 1350'de gerçeğe dönüşüp tamamlanabildiğini... Notre-Dame'ın, 1220 büyük kapısı, 1225 damı, 1250 kulesi olduğunu...

Bu şehirde yerleşimin ilk önce şimdiki Notre-Dame Kilisesi'nin bulunduğu ada parçasında başladığını...

Bu ilk yerleşim yıllarında Notre-Dame'ın yerinde "Temple du Jupiter-Jupiter Tapınağı" diye bir tapınağın bulunduğunu...

Paris'in en keyifli-eğlenceli-restoran ve cafe'lerle dolu olan ve ortasında şıkır şıkır suları köpürerek akan "L'Innocents-Masumlar" anıtı ve havuzunun olduğu "Les Halles"ın ortaçağda bir mezarlık olduğunu... Ve mezarlığın ortasında masumlar için yapılan küçük bir kilise bulunduğunu...

19. yüzyılda aynı meydanın çevresine evlerin yapıldığını, bu meydanın "Le Marche des Innocents-Masumların Pazar yeri (Les Halles) olduğunu ve ortasına da "Innocents-Masumlar" için bugün mevcut olan anıt ve havuzun yapıldığını...

Bu Pazar yerinin 1969 yılına kadar burada olduğunu, ama Parisli'ler için yetersiz kaldığını ve trafiği rahatsız etmeye başladıktan sonra da Paris dışına-güneydeki Rungis'e taşındığını...

Prenses Diana'nın sevgilisi Dodi El Fayed'in babasına ait olan ünlü "Ritz Oteli"nin bulunduğu "Vandome Meydanı"nın ortasındaki 1. Napolyon'a ait sütunun, bir 1 Mayıs gününde, sanat düşmanı Vandalistler (kültür ve sanat eserlerini vahşice yakıp-yıkanlar yani. Kulağınıza yabancı gelmedi, di-mi?!!) tarafından yıkıldığını...

Paris'in şık semtlerinden olan, muhteşem görünümlü "Madeleine Kilisesi"nin 36 yılda ve Yunan-Akdeniz mimarisinin bir kopyası olarak yapıldığını...

Mis gibi bir parfüm şehri olan Paris'in, 18. yüzyıl sonunda sadece 10 km.lik bir kanalizasyona sahip olduğunu...

Ortaçağ Parisinde pislik ve koleradan insanların kitleler halinde öldüklerini...

Şimdilerde Paris'in altını örümcek ağı gibi saran metronun ilk hattının "Vincennes Ormanları"nın bulunduğu "port Vincennes ile port Maillot" arasında, 19 Temmuz 1900'de açıldığını... Bugün 301 km.lik 14 hatlı bir metro ağına ve 380 istasyona sahip olduğunu... Günde 4.5 milyon yolcu taşıdığını...

1900'de "Académie Colarossi"nin heykel bölümünde kızlı-erkekli Akademi öğrencilerinin sütun gibi vücutlu çıplak modellere bakarak çalıştıklarını... (Kiki's Paris adlı kitaptan)

Bugünkü en canlı semtlerden biri olan, Sorbonne Üniversitesi'ne ev sahipliği yapan "St.Michel" semtindeki "Cluny Müzesi'nin ve Kalıntıların" bulunduğu yerde eskiden 2000m³ su kapasitesi olan, muhteşem dekore edilmiş "Cluny Termal Kaplıcaları" olduğunu...

Bugün hâlâ "9, rue Campagne Premiere"de ayakta duran ve içinde 50 kadar stüdyo bulunan bir Sanat Kompleksi'nin taaa 1890'da yapıldığını... (Kiki's Paris adlı kitaptan)

Bu güzel şehrin, birbirinden güzel bulvarlarından, binalarından mimar-mühendis Haussmann'ın, kanalizasyonlardan Belgrand'ın, bulvarların süslenmesi ve yeşillendirilmesinden Alphand'ın, muhteşem opera binasının yapımından Garnier'in, (Günümüzde Londra'dan gelen Euro-star

trenlerinin son durağı olan) Gare du Nord istasyonundan Hittorf'un sorumlu olduğu ve Visconti'nin de Louvre Müzesi'nin yapımında çalışan görevlilerden olduğunu...

Paris'in, bugünkü Paris'e III.Napolyon zamanında benzemeye başladığını...

Paris'e gidenlerin mutlaka bir "Seine Nehri" gezisi yaptığı pek çok firmadan en eskisi olan "Bateaux-Mouches" firmasının kuruluşunun taa o yıllara dayandığını...

Şehir içinde atların çektiği omnibüslerin 1855'de yolcu taşımaya başladığını ve 1912-13 yıllarına kadar bu tarz taşımacılığın sürdüğünü...

Adına ünlü müzikal "Phantom of the Opera"nın yazıldığı Muhteşem "Opera Binası"nın 2200 koltuklu muhteşem salonunun tepesindeki kubbenin ve bacaların 6 ton ağırlığında olduğunu...

Dekorların çeşitli manevralarla değiştirildiği, 6 kat yüksekliğindeki bölümlerin altında da suların içinde dehlizlerin olduğunu... (müzikalde Phantom'un opera solisti kızı kaçırıp sakladığı çok etkileyici sahneler, burayı anımsatan dekorlarda geçer)

Parisli'lerin uzun yıllar boyunca su problemi yaşadıklarını ve "Montsouris Rezervuarı"yla soruna çözüm getirmeye çalıştıklarını ve bizim "Yerebatan Sarayı"na benzeyen su sarnıçları yaptıklarını...

Biliyor muydunuz?..

Ben de bu bilgileri "Nous avons bâti Paris" adlı kitaptan öğrendim ve size aktarmak istedim. Kitap bana, ben si-ze... Yeni bir şeyler daha öğrenince acayip mutlu olduğum için, belki sizler de yeni bir şeyler öğrenmekle mutlu olursunuz düşüncesiyle bunları yazdım. (Hem öğrenmenin yaşı da olmaz.)

Ben pek çok kez bu güzel şehire bir başıma gittim ve her gidişimde de Paris'in değişik yerlerini keşfettim.

Paris'e uçaktan baktığınızda dümdüz görünür. Oysa benim okuduğum kitaptaki çizimler, Paris'i Paris olmadan önce tepelerle dolu olan bir yer olarak göstermiş. Ama şimdi

tek tepesi ünlü "Sacre Coeur Kilisesi"nin bulunduğu "Montmartre" tepesi...

Çizimlerde nehrin sol-(gauche) yakasındaki "Montparnasse Bulvarı"nın açılmaya başlandığı yıllarda, Montparnasse tepesinin yavaş yavaş nasıl yok edildiği gösterilmiş.

Şehirdeki binalar da öyle yamalı bohça misali uyumsuz renklere boyalı olmadığından, uçaktan bakıldığında dümdüz bir arazide, "aynı yükseklikteki" binaların oluşturduğu Paris'in görünümü enteresandır. Eiffel kulesi de minicik bir biblo gibi bu düzlüğün arasında hemencecik fark edilir.

Nermin'in ilk Paris seferinde uçaktan aşağı baktığında yüz ifadesi pek parlak değildi. Sanki, "A-aa, Paris dedikleri bu mu ki?" der gibiydi. Tabii, uçaktan inip de şehrin yollarında ilerledikçe Nermin'in yüzü aydınlanmış, adeta yüzüne nur yağmıştı!

Paris, öyle Avusturalya'nın Sydney'i, Çin'in Pekin'i, Amerika'nın New-York'u gibi değil ki. Sydney'in her yerini gezebilmek, birkaç şehir daha görebilmek için bir ay kalmıştım.

Paris'i yürüyerek dolaşmak benim için leblebi-çekirdek! Bir kaptırırm, bir de bakarım oooh, nereye gelmişim. Hem de farkına varmadan...

Size bir şey söyleyeyim mi? "Sabah Gazetesi"nde okumuştum. ABD Kalp Vakfı'nın 2000 yılında son yayınladığı raporda belirtildiğine göre, 5 km. yol yürümek, insana tam 320 kalori yaktırıyormuş. 7.5 km. yürümeye karşı yakılan kalori 440, 3.5 km.de ise bu 240'a düşüyormuş. Bir kişi her gün 9.5 km. yürürse 1 yılda 7 kilo verebiliyormuş.

Beni her gören, "Füsün Hanım, hiç değişmiyorsunuz," diyorlar. Yıllardır hiç sigara içmeyişiime, içki sevmeyişime, vejetaryen olduğum için sebze-meyva ağırlıklı beslenmemin bunda katkısı olduğu gibi, herhalde hayta gibi yol yürümemin de bunda etkisi vardır.

Çok sevdiğim, kendimi evimde hissettiğim Marmaris "Lidya Otel"de her gün sabah ve akşam üzeri düzenli bir şekilde yaptığım yürüyüşleri gören garson arkadaşlar bana şa-

sırıyorlardı, "Ooo, Füsün Hanım siz sabah akşam en az 15 km. yol yürüyorsunuz," demişlerdi. Bu arkadaşlar oralı olduklarından nerenin kaç kilometre olduğunu bilirlerdi elbette. Ben de bu kadar yol yürüdüğüm için mutlu oluyordum. Ama Türkiye dışına çıkınca daha fazla yol yürüyorum.

Paris'in yolları son derece muntazam bulvarlar, caddelerle birbirine eklenerek, isim değiştirerek neredeyse şehrin bir yanından öte yanına uzanır.

Gidenler bilir, ama gitmeyenler için birkaç örnek vereyim:

Dünyanın en güzel meydanlarından biri olan "Concorde Meydanı"nından batıya "Champs Elysées Bulvarı"na doğru yürüyelim. Bulvarın sonunda benim aynen bir "saate" benzettiğim "Etoile Meydanı"na geliriz. Ortasında "Arc de Triomphe", yani "Zafer Anıtı" vardır.

"Etoile"deki "Arc"ın etrafına tam 12 cadde dizilmiş, aynı bir saat kadranı gibidir. Bana bu meydan hep bir saat hissin verirdim ya, benim bu benzetmem adres bulmak için de kolay bir yöntemdir. Size de söyleyeyim, (yüzümü Zafer Anıtı'na dönerek söylüyorum).

Saat 1= "Avenue Carnot"dur.

Saat 2= "Avenue Mac Mahon",

Saat 3= "Avenue Wagram",

Saat 4= "Avenue Hoche",

Saat 5= "Avenue de Friedland",

Saat 6= "Champs Elysées",

Saat 7= "Avenue Marceau",

Saat 8= "Avenue D'Iena",

Saat 9= "Avenue Kleber",

Saat 10= "Avenue Victor Hugo",

Saat 11= "Avenue Foch",

Saat 12= "Avenue de la Grand Armée"...

"Concorde Meydanı"ndan çıktığımız yola "Champs Elysées"den devam etmiştik ya, "Etolie Meydanı"ndan geçip "Grand Armée" (saat 12) caddesinden yola devam ederseniz,

(Air France'ın havaalanı otobüsünün kalktığı ve yolcu indir-
diği "Kongre Sarayı"nın bulunduğu yerdir. Ve hemen bura-
da "Concorde La Fayette" otelinin bulunduğu bir gökdelen
vardır) "Port Maillot"ya varırsınız. Buradan sonra aynı doğ-
rultuda devam eden caddenin adı değişip "Av.Charles de Ga-
ulle" olur. (Kitaptaki albümde var.)

Caddenin en sonundaki "Neuilly Köprüsü"nden geçerse-
niz bu köprü'nün dümdüz devamında, 1989'da "Eiffel Kule-
si"nin açılışının 100. yılı kutlanırken açılışı yapılan "La De-
fensé" semtine ve buradaki bir başka "Zafer Anıtı"na gelirs-
niz.

Paris'e hiç benzemeyen, bu New-Yorkvari semtteki "Za-
fer Anıtı", "Grande Arche de la Défensé"dir. Buraya 1 no.lu
metro ile gelip "Grande Arche" istasyonunda inerseniz, bu-
radan "Petit Train"e binip, gökdelen binaların, meydandaki
surrealist heykellerin, yeşil alanların arasında dolaşarak Pa-
ris'in bu yeni yaratılan semtini gezip görmüş olursunuz.

Tabii ki buradaki kocaman mall'larda hemen her mar-
kanın mağazası ile birlikte daha pek çok "shopping" yapabi-
leceğiniz mağaza vardır. Alış-veriş meraklıları için söyleye-
yim dedim! Karnınızı doyurabileceğiniz, bir şeyler içebilece-
ğiniz pek çok yer var burada.

Kısacası burası, "Yeni Paris" ve burada otellerden, iş
yerlerine, yerleşim alanlarına, diskolara, sinemalara kadar
her şey düşünülmüş.

Ama bana burada bir otelde kalır mısın, ya da burada
oturur musun, diye sorsalar, cevabım kocaman bir "hayır"
olacaktır. Ben eski Paris'i doya doya tatmak isterim. Ama
Paris'e her gittiğimde metroya atlayıp buraya gelir bir dola-
şırım.

Paris'e giden arkadaşlarıma da mutlaka burayı görme-
lerini söylerim. Burayı görürseniz, yeniyle eskinin farkını
daha iyi gözlemlersiniz. Tabii benim için "eski" her zaman
daha muhteşemdir.

Buradaki "Zafer Anıtı"na asansörle, (tabii bilet alıp) çı-
karsanız, şayet buraya yürüyerek gelmişseniz, taaa geldiği-
niz bütün yolları göreceğiniz gibi, "Etoile Meydanı"nı,

"Champs Elysées"yi, "Concorde Meydanı"nı, hatta onun devamı olan "Jardin des Tuileries-Tuileries Bahçeleri"ni ve onun ardındaki ünlü "Louvre Müzesi"ni bile görürsünüz.

Bu düüümdüz hattın yer altında da (Grande Arche de La Defense-Musée du Louvre arası) 13 Metro durağı vardır. Tabii bunca yolu yürümek biraz hainlik olur belki, onun için bu yolu Metro ile halledebilirsiniz.

Benim anlatmak istediğim, Paris'in pek çok caddesi, daha taaa yüzyıllar öncesinde bu güzellikte ve düzgünlükte yapılmış. Hani sanki adamlar yolları cetvelle çizmişler. Girinti-çıkıntı bile yok! Bulvarlardaki, avenülerdeki ağaçların yükseltisi bile enden-boydan aynı gibi!

Ahh ah! Keşke adlarını biraz yukarıda yazdığım adamlar sağ olsalardı da, bizim Belediyeler onlardan bir şehir nasıl kurulur ders alsalardı.

Paris'in içinde sadece "Fort de Seine" semtinde ancak 8-10 tane görebileceğiniz gökdelenen ayrı olarak, "Montparnasse" bulvarındaki aynı adı taşıyan bu ünlü gökdelenin 59. katına çıkın bakın, ünlü Eiffel kulesi ile aynı hattın üzerinde olduğunuzu görürsünüz. Yandan bakın, bu kez "Rennes" sokağının tam tamına karşısında gibi görürsünüz. Yani her şey öylesine milimetrik yapılmıştır. İnsan Paris'i iyice do-laştıkça bunu daha yakından görüp, daha çok hayret eder ve daha çok hayran olur.

"Ecole Militaire-Askeri Okul" ile "Champs du Mars Parkı"da, "Montparnasse Kulesi" ile aynı hat üzerindedir.

"Eiffel'in altından geçen yoldan dümdüz devam edip de "D'Iena Köprüsü"nü ve "Chaillot Sarayı"na ait olan ve muhteşem fışkiyelerin süslediği parkı yürüyüp, yarım ay şeklindeki Sarayın tam ortasındanki yerden geçerseniz "Trocadéro Meydanı"na gelirsiniz.

Şimdi dönüp Sarayın iki kanadı arasındaki terastan tam karşınıza bakın: Bütün bu geçtiğiniz yol da dümdüz bir hat üzerindedir. Buradan "Montparnasse Kulesi ile Eiffel Kulesi"nin birbirleriyle örtüştüğünü görürsünüz.

Bir örnek daha vereyim: "Montparnasse Bulvarı"nı,

"Observatoire-Rasathane"nin bulunduğu meydandan itibaren kesen "Saint Michel Bulvarı"ndan kuzeye doğru dümdüz devam edersek, bu Bulvarın devamındaki "St.Michel Köprüsü"den geçerek, Paris'in ilk kurulduğu ada üzerindeki "du Palais" Bulvarına geliriz. Adanın diğer kıyısındaki "Change Köprüsü"nün dümdüz uzantısında da "Sebastopol Bulvarı"vardır. Ve bulvar da "Gare de l'Est-Doğu Garı"nda biter. Alın size güneyden taaa kuzeye uzanan upuzun ve dümdüz bir yol daha.

Gördüğünüz gibi caddeler hep matematiksel hesaplarla yapılmış. Biraz dikkati ve yön tayin etme hissi kuvvetli olanların bu şehirde yollarını kaybetmeleri bence imkânsızdır.

Kimi zaman grup arkadaşlarımla, kimi zaman sevgiliyle, kimi zaman bizim ekipteki kafa dengi arkadaşlarımla, ya da yalnız gelmişidir bu şehre. Kiminle ve nasıl gelmiş olursam olayım, bu şehir beni her zaman büyüler.

Kişilikli, özgür, ateşli, sürprizlerle dolu bir kadına benzer Paris. Biraz da pervasızdır. Her gidişimde bu çılgın kadının yeni bir yerini keşfederim. Cafe'lerinden, binalarına kadar her şeyi "nevi şahsına münhasırdır" bu adı Paris olan kadının.

Tüm dünya şehirlerinde, sokakta, parkta, metroda, durakta kimseyi umursamadan öpüşen çiftler vardır, ama bu sanki en çok Paris'e yakışır.

Nermin'le Çin'e gittiğimizde, Pekin'de bir parkta öpüşen bir Çin'li çiftte rastlamıştık. Onlar bile artık kabuklarından çıkmaya başlamışlardı. Nermin hayranlıkla bu çifti seyretmeye kendini kaptırmıştı da, bu yüzden az kaldı rehberlerimiz "Gon Xuhui" ile Uğur'u kaybediyorduk.

İsviçre'de de annemle dolaşırken, tam gözümüzün önünde mick-muck öpüşen, daha doğrusu öpüşmeyip yiyişen çift annemin pek tuhafına gitmişti. Hani gayret etseler, oracıkta şaapmaya başlayacaklardı. Onlara bakan, aldırın yoktu ama annem: "Aaaaa! Allahallaaah! A-aa!" demekten bir hal kalmıştı. (Lale o anda yanımda olsaydı "Ay ay ay", Nermin'de "Aaayyy ne hooöşş," derdi!)

Ne olursa olsun, aşk, Paris'in bir parçası gibidir. Bu aşkı herkesin doya doya yaşaması gerekir diye düşünürüm. Paris'e yalnız gittiyseniz, "Paris" denen bu çılgın kadınla yaşayacağınız aşk, sizi gerçek aşkınıza-sevgilerinize en ateşli, en hoş duygularla geri yollar.

Şayet sevgilinizle birlikte Paris'teyseniz, o zaman da bu çılgın kadını sevgilinizle paylaşmanız gerekir. Merak etmeyin "O" ikinize de yeter.

Paris, aşağı-yukarı yuvarlak bir şekil olarak düşünülmelidir. Tam ortasından olmasa da, "Seine Nehri", güneybatı ucundan benim at nalına benzettiğim bir kavis çizerek, Paris'i "Droit-Sağ", "Gauche-Sol" diye ikiye böler ve güney doğu ucuna döner, gider.

Aslında, "Seine", güney batıdan ters "S" harfi gibi kavisler çizerek, kuzeye uzanır ama bizi şu anda ilgilendiren, "çekişirdek Paris" in içinden geçen "Seine" dir... ("Seine" nin kuzey yakası yani büyük bir bölümü sağ, Eiffel' in bulunduğu güney yakası soldur.)

Paris'e gider gitmez yapılması gereken en akıllıca işlerden biri, bir metro gişesinden "Paris Visite" almaktır.

Üç-dört, hatta 15 günlük, bir aylık bu biletle, gün boyu bir metrodan inip, öbürüne binebilirsiniz. (Tabii otobüs ve SNCF treninde de bu bileti kullanabilirsiniz. Ama RER treni için ayrı bilet almanız gerekir.)

Aman dikkat! Bu bilet sakın kırışıp buruşmasın. Zira, turnikenin bilgisayarı öyle bileti kabul etmiyor.

Benim başıma geldiği için, "Aman dikkat," diyorum.

Bir Pazar günü, "Les Halles" metrosundaydım ve geçmek için turnikeye pas biletimi soktum ama baktım makine kabul etmiyor. Bilet gişeleri de kapalı. Bozuk param da yok ki, makineye para atıp bilet alayım. Kalakaldım.

Sevgilimle buluşacağımız saate de çok az zaman kalmış. Tam yukarı çıkıp taksiye binmeye karar vereceğim anda, adamın biri arkadan sımsıkı bana sarıldı, ne olduğumu anlayamadan, tek vücut halinde adamla turnikeden birlikte geçiverdik.

"Voila," dedi, "işte oldu bile!" Benim telaş içinde oradan oraya koştuğumu ve biletimin turnikeden geçmediğini görünce bana yardım etmek için böyle yaptığını söyledi. Adam hoş bir Fransız'dı. Ve pervasızdı. Bir anlık da olsa, tanımadığı bir kadına arkadan dalıp ona sarılıvermişti.

Gel de Türkiye'de bunu yapsınlar! Ucu karakolda ve "Paparazzi Haber Bültenleri"nde biter valla!

Teşhisimde yanılmamıştım. Paris şehri gibi, bu Fransız da pervasızdı. Bunu Cezayir asıllı Fransız sevgilimden biliyordum.

Onunla ilk karşılaştığımız günün gecesı, gelip beni dansa kaldırmış, beni kollarıyla sımsıkı sarmış, dudaklarını yüzümde, sıcak nefesini kulağımda hissetmiştim. Bir ara aniden kulaklarımdaki halka küpeleri çıkarıp, kendi cebine koymuştu. Ve bana küpelerden hoşlanmadığını söylemişti.

Kendinden öylesine emin ve pervasızdı ki... Onun bu hali, içimdeki füzeyi ateşlemişti. Epey dans ettikten sonra, aniden elimden tutup, beni ilerideki kumsala götürmüştü.

Her şey çok güzeldi... kumlardan başka!..

O pervasız Fransız, "Club Med"de, "Chef de Village" yani, Fransız Tatil Köyünün yöneticisiydi. Kış için Karayip'ler'e gidiyordu. Daha önceki bölümlerde yazmıştım, birlikte geçen bir buçuk ayın sonunda "Benimle gel" diye çok ısrar etmiş, çok telefonlar açmıştı. Keşke gidebilseydim....

Yine anılarım depreşti işte. Neyse... Anıları taze tutmak insana iyi gelir. Tatlı anılar doping etkisi yapar.

Paris'te, bir metroda, hiç tanımadığım Fransız bir adam sayesinde turnikeden geçmiştim. Böyle bir davranışı kolay kolay kimse yapmaz ama işte bir Fransız yapabiliyordu.

Paris'te de her şehirde olduğu gibi yürüyerek gezmek güzeldir. Özellikle de bu şehrin yürüyerek ancak tadına varılır. Tabii acil durumlarda, hemen en yakın metroya inip, zamandan kazanarak gideceğiniz yere ulaşırsınız.

Sabah erkenden otelden çıkarım. Günüm o zaman bereketlenir. Yok yayılıp uyuyacaksam, o zaman seyahate çık-

mam, evimde yatar uyurum. Onca parayı yatıp uyumak için mi harcayacağım? Evimde bedava uyumak dururken...

Bu yüzden bir Paris seyahatimde o zamanki tiyatrocun sevgilimle acayip kavga etmiştik. Adam istiyor ki, serilip uyusun, aşk yapsın, uzun uzun banyo yapıp, dakikalarca traş olsun! Sonra iki dirhem bir çekirdek giyinip öğlen vakti sokağa çıksın!

Tabii ben fıttırmalardayım! Üstelik o Paris'e ilk kez geliyor ve ben ona rehberlik edeceğim. A-a! Deli miyim ben? Hangi akla hizmet yapacağım bu işi? Zaten onca seyahatten sonra, ben "başka başka Paris'ler keşfetmeye başlamışken" sırf sevgili hatırına, yeniden Eiffel'e tırmanacağım, belli turistik gezileri, bilmem kaçınıcı kez yine yapacağım! Sonra da adam yan gelip otel odasında uyumaya, yatak keyfi yapmaya kalkışacak!

Seyahatin ilk başında çıkan kavga iyi ki çıkmış, sonra o da anladı, ancak benim sistemimle pek çok yer görme şansının olduğunu...

Önceleri bir günde çok yer yürüyoruz diye surat asıyordu ama sonra o da yürümenin tadını aldı, her şey yoluna girdi.

Hatta, bu uzun seyahatten öyle memnun kalmış ki, aneme telefon açıp: "Çok yürüdük diye önceleri şikâyet ettim ama Füsün bu işi iyi biliyor. Harika bir rehber. Neredeyse Paris'in her yerini dolaştırdı," demiş.

Lale'ye rehberlik ettim, Ali Hakan'a da, Nermin'e de... Valla hepsi benim tempoma uydu, memnun da kaldılar. "Nekka yürümek, o kaa şehri görmek." Formül bu.

Kendi başıma gittiğim zamanlar, metro istasyonlarının son duraklarında, o eski Paris'in surları dışında kalan bu banliyölerde dolaşarak ve yüzyıllar öncesinin nasıl olduğunu hayal ederek gezinmeye her zaman bayılırım.

Zaten bütün metro istasyonlarının son duraklarını, hatta aralardaki istasyonlarda da inerek merak ettiğim yerlerin hepsini dolaştım.

Bir de "RER" treniyle, ya da otobüsle Paris'in dışlarına

çıkmayı seviyorum. "Vale-de-Marne", "Choisy-le-Roi", "St.Germain-en-Laye", "Marne-la-vallée (Euro Disney'in olduğu yer.), "Versailles" (14. Louis ve Marie Antoinette'in saraylarının olduğu yer. Orayı da gezeceğiz), "Le Chesnay" (Lale'nin ağabeyinin yaşadığı yer), "Pont de St.Cloud" (Seine Nehri'nin kolları üzerinde. Susan Hayward'ın filmlerinden birinde, Hayward'ın filmdeki villası buradaydı.

Ve buradaki St.Cloud parkında da Seramik Müzesi var. Lale'yle gitmiştik).

Tabii tiyatrocu sevgilimi buralara götürüp rehberlik etmedim ama onunla "Euro-Disney'e gittik.

Bu tip eğlence parklarında, insan hangi yaşta olursa olsun, kendini hep bir çocuk gibi hissediyor. Pek çok ülkede bu tip eğlence parklarına gittim. Euro-Disney'e ise üç kez...

Sevgilimle gittiğimde, parkta gezilecek her yeri gezip, her şeye binmiştik. O insanı avaz avaz bağırtdırır roller-coaster dahil. Bağıra-çağıra, hatta küfür ede ede, rayların üzerinde inmiş, çıkmış, karanlıklara düşmüştük. İnsanoğlunun sapık ve mazoşist yanları bu eğlence parklarında ortaya çıkıyor.

Buralara para verip korku ve uç noktada heyecanlar yaşıyoruz. Kendimize bile bile eziyet çektiyoruz.

Ama işte adrenalini yükselmesi insanlardaki heyecan duygusunu da üst noktalara ulaştırıyor. Bu da insana bayağı iyi geliyor. Demek bu eğlence parklarında, içimizde saklı gizli bir köşede duran tuhaf duygularımız ortaya çıkıyor.

Bazılarına ikiden fazla girmiştik. Mesela Korsan mağarasına... Onca giriş kuyruğunda bekleyip suda giden küçük tekneye oturup, emniyet kilidimiz de takıldıktan sonra, sağımızda-solumuzda bir köy gibi dekore edilmiş ve içindeki hayvanlardan insanlara her şeyin hareket edip – sözde – konduğu çok şeker yerlerden geçerken, sevgilimin yaramazlığı tuttu!!! Rahat durmayıp ne etrafı bana seyrettirdi, ne de kendi bir şey gördü!

Bu –sözde– korsanların basıp, yakıp-yıktığı mağarada, ancak simsiyah ve dimdik bir yerden aşağı aniden düşerken aklımız başımıza geldi. Eyvah! Yoksa bu korsan mağarası

gezisi bitti de milletin ortasına geri mi geliyoruz diye paniğe kapıldık! Neyse ki hemen bitmedi gezi de kendimize çekidüzen verebildik.

Dışarı çıktıktan sonra, bir kez daha girdik bu mağaraya ama bu kez valla cici cici oturup, etraftaki atraksiyonlarını seyrettik.

Ben çılgınlıkları severim. Önceden planlanmış şeyler heyecan verici olmaz. Ani verilen kararlarla, absürd yerlerde, aniden yaşanan şeyler insanı uçurur.

Bu konuda iyi anlaşırdık o sevgilimle. Bir akşam üzeri Seine Nehri'nin köprü kenarındaki merdivenlerinden nehir kenarındaki yola inmiş yürüyorduk. Hava biraz serin gibiydi. Nehir tekneleri çevreyi aydınlatan ışıklarını yakmışlar, ıslıl ıslıl geçiyorlar, biz de onları seyrederek sarmaş dolaş yürüyorduk. Niyetimiz, "Pont Neuf" köprüsü altında demirlemiş bir tekne-bara gidip oturmaktı.

Ama ahh o deli Paris, tam bir köprü altından geçerken bizi de birden delirtti. Paris'in çılgın oklarına hedef olduk. Yersiz bir yerde, zamansız bir zamanda...

Yağmur da çiselemeye başlamıştı. Köprü'nün altından üstümüzü-başımızı düzelterek çıkıp koşarak nehrin kıyısına demirlemiş tekne-bara attık kendimizi. Biz içeri girdikten az sonra yağmur hızlandı. Teknenin içi bir bar gibi düzenlenmiş, küçük yuvarlak masaların etrafına ikişer tonet iskemle dizilmişti.

Köşedeki bardan içeceklerimizi alıp, teknenin boydan boya uzanan cam kaplı penceresinin dibine oturduk. Yağmur damlaları, camlardan aşağı kıvrıla kıvrıla iniyor, gelip geçen nehir teknelerinin ışığında kristal boncuk taneleri gibi parıldıyordu.

Gece geç saatlerde, "Pigalle" semtine gitmiştik. Hani o seks showlarının adım başı, "Clichy Bulvarı"nın sağına soluna sıralandığı semt. Ayrıca, turistlerin uğrak yeri ünlü, "Moulin Rouge" müzik-holünün de bulunduğu semt.

"Moulin Rouge" için "Fransız Can Can dansının Konservatuvarı" diyorlar. Burası ressam "Toulouse-Lautrec"ın yaptığı resimlerine ilham veren yer olmasıyla da ünlü. Kitapçı-

larda ve Seine nehri kenarındaki sokak kitapçılarında onun yaptığı resimlerin, afişlerin her boy kopyasını bulabilirsiniz. Birkaç afiş bir arada çok hoş duruyor.

Paris'e gittiğim ilk yıllarda buradaki "Moulin Rouge"a, Champs Elysées'deki "Lido"ya, Av.George V.'deki "Crazy Horse"a, ve St.Michel'in arkasındaki "rue de Cardinal Lemoine"deki "Paradis Latin"e gidip, o renkli, muhteşem ve hayli dekolte kostümlü güzel kadınların, yakışıklı erkeklerin dans ettiği bu görkemli showları izlemiştim.

Seneler sonra, bir akşam arkadaşlarım Yavuz, Yaşar ve Ali Hakan'la yaptığımız Paris gezisinde Yaşar'ın doğum günü için "Lido"ya gidecektik ama Yaşar hastalanınca gidememiştik. Ama daha sonraki seyahatlerden birinde "Lido"ya ikinci kez Lale'yle birlikte gitmek kısmet olmuştu.

"Pigalle-Blanche" arasındaki bu semt enteresandır. Şöyle ki: Peep-showlar, seks-shoplar, hard-seks showları boydan boya uzanan "Clichy Bulvarı" üzerinde ve bazı ara sokaklarda yer alır.

Bu showlara müşteri toplamak için yoldan geçenlerin yanına gelen pazarlayıcılar, kendi showlarında daha güzel kızların olduğunu söylerken, bir diğeri onun dediğini yalanlayıp kendi showlarında gerçek seks yapıldığını söyleyip sizi kendi yerine çekmeye çalışır.

Biri yüksek bir fiyat söyler, sen onu iphemeyince, hemen fiyatı indirir. Öteki onun dediği fiyatı kırmaya kalkışır.

Seks kulüplerinin önünden geçerken, kapılarda duran fedailer fazla rahatsızlık vermeden sizi kendi kulüplerine çağırırlar.

Bu kulüplerin içinde; dökük kadınların, dökük sahnelerde soyunup vücutlarının her yerini size dans edermiş gibi gösterdikleri kötü dekorlu yerler olduğu gibi, çok hoş kadınların, şık salonlarda soyunduğu, kadın kadına, grup ya da kadın-erkek canlı seks yaptıkları kulüpler de var. Ben o dökük kulüplerde de show seyrettim, şık olan kulüplerde de. (Hatta gay kulüplerde de.) Hepsini görmenin yeri farklı.

Tiyatrocu sevgilimle "Pont Neuf" köprüsünün dibinde-

ki tekne-barda güzel bir-iki saat geçirdikten sonra "Pigalle"e gittiğimizi söylemiştim. O gece, sokakta yanımıza gelip kendi kulüplerini pazarlayan adamlarla sevgilim pazarlık etmiş (adet böyle), yine de neredeyse "Moulin Rouge"un bar kısmına girme parasına yakın bir paraya bir tanesiyle anlaşılmıştı.

Daha makul fiyatlı showlar olduğunu söylüyordu diğer adamlar ama nedense biz bu adamın dediklerine inanmış ve adamın peşine düşmüştük. Adam bizi üzerinde "Theatre Loveing-Chair" yazan bir yere getirmişti. (Çıkışta baktık, burası "62, rue Pigalle"de.)

Daracık bir kapıdan, daracık bir antreye girdiğimizde sevgilimin kulağına, "Sevgilim, bu adam bizi nereye getirdi böyle?" demiştim. "Göreceğiz," deyip göz kırpmıştı bana.

Parayı alan adam da önümüze bir albüm açıp, içeride seyredeceğimizi söylediği showun fotoğraflarını gösterdi. Wooww! Bizi buraya getiren adam doğru söylemişti. Şayet show gerçekten böyle idiyse, verilen paraya değecekti doğrusu.

Derken adam bir düğmeye bastı, duvar sanki yarıldı, ikiye açıldı, sevgilimle birbirimize bakıştık, bu ne biçim bir yer gibilerden ama o an içeriden müzik sesleri ve renkli ışıklar gelmeye başladı. Hemen havaya giriverdik.

Burası bir tiyatro gibi düzenlenmişti. Ama yerler numaralı değildi. İsteyen istediği yerde oturabiliyordu. İçerde pek çok Japon vardı. Show, gecede dört seans tekrarlanıyordu ve biz 0.15'deki son gösteriye girmiştik.

Gösteri gerçekten tam "hard"dı! Hafif bir meyille sahneye doğru inen sıralar yarım daire şeklindeydi. Sahne yuvarlak ve çok yavaş dönen bir pistten ibaretti. Showa uygun müzikler ve gıcıklayıcı ışıklar altında, ortaya gelen sevişiyor, giden sevişiyordu.

Show maaşallah pek bereketliydi! Haa, adamlar "showlarına"(!) başlamadan önce, kenarda duran bir prezervatif paketini alıp açıyor, göstere göstere takıyor, ondan sonra "gösterisine"(!) başlıyordu.

Doğru söylemek gerekirse kadınlar gerçekten güzel, adamlar da hayli yakışıklıydı. Ama yaptıkları iş çok zordu!

Günde ohoo kaç prezervatif!!! Allah bellerine kuvvet versin de, hayatları çok zordu valla.

Buralardaki showlar gündüz başlıyor, gecenin üçüne kadar sürüyordu. İçimi gıcıklayan, duygularımı ayaklandıran showu seyrederken bir yandan da, onlara acı mıştım. Ne hayat...

Eee, hayat böyleydi işte... Kimine şöyle, kimine böyle...

(Böyle bir showu Almanya'dayken Berlin'de seyretmiştim. Üstelik gece yarısından sonraki bir showdu ve bir başıma gitmiştim. Oranın da adı "Sex Land"di. Ben bir başıma da çok sıkı gezer, iyi eğlenmesini bilirim.)

O gece sex-showdan sonra, sevgilimle sarmaş dolaş "Clichy Bulvarı"nda yürürken, "22, Boulevard de Clichy"de "Le Pigalle" adlı gece gündüz açık olan Brasserie'den içeri girdik. Burası geniş bir yerdi.

Başına yün bir bere, içine mini bir elbise, üzerine de maksi bir tunik giymiş olan kısacık saçlı, minyon kız, masa aralarında dolaşarak, akordeon çalan bir müzisyen eşliğinde mikrofonsuz olarak harika Fransız şansonları söylüyordu.

Burasını Fransız filmlerinde seyrettiğimiz mekânlara benzetmiştik. Hafif sigara dumanlı, şansonlu, fazla süslü olmayan bir mekân... Fransa'da olduğumuzu bize iyice hissettiren müziğin, daha da güzelleştirdiği bu atmosferi, ısmarladığımız Fransızların ünlü soğan çorbasıyla pekiştirmiştik.

Bol soğan taneli, içindeki küçük kızarmış ekmek parçalarının üzerine konan koskoca dilim eritme peynirinin, çorbanın sıcaklığıyla iplik iplik uzadığı harika çorbayı içerken, "Keşke Paris'te yaşıyor olsaydık," diye konuşmuştuk sevgilimle. Birlikte Paris'i onlar gibi güzel ve tutkulu yaşıyorduk.

Ben de şu Paris'i onca yıl gide-gele az-buz güzel yaşamadım haa! Her çeşit yaşadım Paris'i.

Sevgililerle, grup arkadaşlarla, bizim kızlarla, yalnız...

Daha yaşanacak Paris'ler var Allah nasip ederse...

Lale'yle yaptığımız seyahatlerden biride, bir gün Paris'in yegane tepesindeki "Montmartre"a gitmiştik. Bilme-

yenler için tekrarlayayım, burasının iki ünlü yerinden biri ressamlar meydanı olan "Tertre"dir.

Meydanın ortasında ve çevresinde yan yana dizilmiş cafe ve restoranlar vardır. Ressamlar da ortadaki restoranların çevresine tuvalleri ve boyalarıyla dizilirler. Kimi, etrafta dolaşan onlarca insanı aldırılmaz görünüp önlerindeki resimlerini çizer, kimi onlara poz verenleri resmeder.

Meydanı çevreleyen yüzlerce yıllık binalarla bu cafeli-restoranlı-ressamlı görünüm birbirleriyle öyle uyumludur ki... Hele akşam olmaya başlayıp da gökyüzü iyice kararmadan her yerlerin ışıkları yanar. Işıklar insanlara, insanlar sokaklarda ya da barlarda çalan müziklere karışır... Ve bu saatler beni en keyiflendiren saatlerdir. İster sevgilimle, ister arkadaşlarımla, ister yalnız...

Hiç yalansız, onca git-gel'lerin arasında bu cafe restoranların hepsinde oturup, bir şeyler içip yemek yemişimdir. Hele 12. yüzyılda yapılmış Paris'in ilk kiliselerinden olan "St.Pierre" kilisesinin karşı köşesindeki "2,Place du Tertre"deki "La Boheme du Tertre"... Ahh, bu güzel cafe-restoranın hem kışlarını, hem de yazlarını yaşadım.

Bir akordeon eşliğinde Fransız şansonları söyleyenleri dinleyerek yenen yemeğin, içilen bir kadeh kırmızı şarabın tadı burada bir başkadır.

Lale ile buraya gittiğimiz günlerden birinde, Metronun 2 no.lu "Nation" hattına binip, "Moulin Rouge"un durağı olan "Blanche" da inmiş, buradan da "Le Petit Train- Küçük Tren"e binmiştik.

Bu treni Paris'e gidecek olan herkese öneriyorum. Bu küçük trenle, hayli yokuş olan sokaklardan geçerek, tepeye çıkıyor, "La bohem"le "St.Pierre Kilisesi"nin olduğu meydan da iniyorsunuz. Montmartre'ı iyice gezdikten sonra aynı biletle geldiğiniz yere geri dönebilirsiniz. Ama akşamki son dönüş saati burası için biraz erken sayılabilecek bir saatte olduğundan çağıracağınız taksi ile aşağı inmekte yarar vardır.

Bu tren, Montmartre Mezarlığı, Amfiteatr, Montmartre

Müzesi, Picasso'nun oturduğu ev, Paris'in ilk "Cabaret"si olan "Lapin Agile"(Bu küçük, iki katlı yeşil panjurlu pembe bina da şairler şiir okuyor, piyano eşliğinde şansonlar söyleniyor), gibi daha pek çok yerden geçerek sizi Montmartre'nin tepesine çıkarıyor. (Buraya metro yok.)

Buraya çıkmak için yollar hayli dik ve buralarda pek çok merdivenli sokak var. İsterseniz küçük trenle çıkıp, yürüyerek de inebilirsiniz. Ben her türlü iniş-çıkışı denediğim için size yine de trenle çıkıp, orayı beğenip geç saate kadar otursanız, o zaman da taksiyle inmenizi öneriyorum.

Lale'yle buraya geldiğimiz gün Tertre Meydanı ve çevresinde uzun saatler geçirmeyi planlamıştık. Önce bir cafe de mola verip, sonra bu meydanın Paris panoramasına tepeden bakan kısmındaki "11, Poulbot" sokağında bulunan aykırı ve çılgın sürrealist ressam "Dali"nin kendi gibi aykırı eserlerinden oluşan sergi evine gittik. Burada bir galeri ile Dali'nin resimlerinin küçük kopyalarından edinebileceğiniz bir de kitap reyonu var.

Sonra, o kuğu gibi bembeyaz renkteki ve neredeyse "Montmartre" tepesinin tüm Paris'e bakan kısmındaki "Sacre Coeur Kilisesi"ne gittik. Bu kilisenin önünde birçok basamak, dünyanın pek çok ülkesinden gelmiş gençlerle doludur. (Tıpkı Roma'daki "İspanyol merdivenleri"nde olduğu gibi.) Merdivenlerde oturup gitar çalıp şarkı söyleyen gençleri dinledik.

Merdivenlerin dibindeki terastan, üzerine güneşin parıltıları vurmuş Paris'i doya doya seyredebilirsiniz. İşte Notre-Dame kilisesi biraz ileride sol yanınızda, Eiffel oldukça sağınızda, Napolyon'un mezarı Invalides onun yakınında, Montparnasse Kulesi daha ortalarda, Fransa'yı yöneten devlet adamlarının, ihtilalde zafer kazanan cumhuriyetçi komutanların yattığı "Pantheon" onun berisinde...

İşte Paris, büyüük ekranda oynayan sinemaskop bir film gibi gözlerinizin önündedir. Gece de bu merdivenler doludur. Çünkü Paris bu kez ıslıl ışıldır. Hele bir de mehtap varsa...

Bu terastan merdivenlerle aşağıdaki parka inebilirsiniz.

niz. Ayrıca, 2 no.lu Metro'nun "Anvers" durağında inerseniz, sizi buradan oda gibi geniş bir asansörle yukarı çıkarırlar. Asansörden indikten sonra, buradaki o güzelim eski binaların doldurduğu, ağaçların süslediği birkaç kısa yoldan geçip, az önce bahsettiğim parkın oraya gelirsiniz.

Bu kez de para ödmeden bineceğiniz "Funiculaire- (yo-kuş yukarı çıkan asansör diyelim.) ile "Sacre Coeur"ün oraya çıkabilirsiniz. (Antalya Natur-Land'de de bundan var.)

Gördüğünüz gibi adamlar bir yeri size gösterebilmek için kaç yol uyguluyor. Biriyle gitmezseniz ötekiyle gidin, ama ille de gidin, para harcayın, Paris para kazansın diye gayret ediyorlar. Turistleri her yoldan buyur ediyorlar.

Ama biz na'pıyoruz? Bir gemi dolusu gelen yüzlerce turisti Kuşadası'na sokmuyoruz. Neymiş??? Gelenler "Gay" miş! Hay ben böyle düşünen kafalara... ne diyeyim?! "Beyler, "Gay"ler bütüünün dünya ülkelerini geziyor ve gittikleri yerlere tonlarca para bırakıyorlar. Ayrıca, onlar dünyanın her yanında şarkı söylüyorlar, film çeviriyor, kitap yazıyor, resim yapıyor, fotoğraf çekiyor, pişiriyor, yedirip-içiriyorlar. Çizip-dikip-giydiriyorlar. Hatta meclislerin, hükümetlerin içinde yer alıyorlar."

Daha önce yazdığım bu kısma, Ergun Hiçyılmaz'ın SA-BAH Gazetesinde çıkan bir yazısından birkaç satırı, Ergun beyden izin isteyerek kitabıma eklemek istedim.

Sevgili Hiçyılmaz yazısında: "Evliya Çelebi'ye göre 1633 yılında İstanbul'da 500 eşcinsel varmış. Eşcinselin o zaman-ki adı da neymiş biliyor musunuz: "Esnaf-ı hazyandilberan".

Bunlar özellikle 17. yüzyıl ortalarından başlayıp, 18. yüzyıl sonları arsında iyice azarak, "fiili livata" yapıyorlarmış. O yılların belgelerinde şöyle yazıyormuş:

"(...) Halk zina ve livataya eğilim göstermeye başladı. Köşelerde açıktan ayak üzeri zina ve livata etmek büsbütün artmaya başladı."(...)

Şimdi Kuşadası'na "Gay" turistleri sokmayan yetkililere sesleniyorum:

"Beyler", "gayler" sadece onlarda yok bizde de çokook!

(Hem de her meslek dalında, hem de başarılı) Turist "Gay"leri Kuşadası'na sokmayarak, bizim "gay"lerin ataları olan 367 yıl önceki İstanbul'lu "Esnaf-ı hazyandilberan" ların kemiklerini sızlattınız! Oldu mu ya?!" Onları Kuşadası'na sokmamakla onlar bir şey kaybetmez ama siz bu kafada giderseniz ülkenin turizmine çok şey kaybettirirsiniz!

"Sacre Ceaur Kilisesi"ne girip mum diktik sonra Lale'yle... Sağlıgımıza sevdiklerimize dua ederek...

Sonra ara sokakları dolaştık, yine bir şeyler içtik bir yerlerde. Ve sonra ayrıldık. Aramıza daima koyduğumuz özgür saatlerimizi yaşamak için...

Ben fotoğraflar çekmek için yüzlerce basamağı olan merdivenli sokaklardan indim-çıktım. Amfiteatr'da harika bir orkestra konserine rastladım. 11 kişilik bu genç grup, Carlos Santana'dan, Blood-Sweat&Tears'e kadar, eski yıllarda plaklarını aldığım grupların müziklerini çalıyorlardı. Takılıp kaldım. Harikaydılar. Medyamızın son zamanlardaki vaz geçilmez deyişi ile "hop oturup-hop kalktık!"

Akşam alacasında Lale'yle buluştuğumuzda, Paris'in en eski Cabaret'si olan "Lapin Agile"e gidelim dedik ama biz gittiğimizde pembe iki katlı evin minik bahçesinde dört kişi bekliyordu içeri girebilmek için. Kapıyı çaldım. Kapıdaki minik pencereyi açıp bakan görevli, bu show için hiç yerleri olmadığını, akşam için bekleyenler olduğunu söyledi.

Her yer ful. Çünkü her yerde servis, davranış ve temizlik iyi. Yemekler güzel. Eğlenceler zengin. Fiyatlar şişirme değil. Kapıdaki levhada ne yiyip-içeceğine bakıyorsun, yazılı olan fiyatlara göre hesabını yapıp giriyor, ondan sonra da kazıklanma korkusu olmadan gönül rahatlığıyla yemeğini yiyip, eğlenmene bakıyorsun.

Biz de öyle mi ya? Acaba nereme kadar kazık girecek diye düşünürken yediğin boğazında kalıyor, eğlence de zehir oluyor. (Tabii bu sözüm bi ton paraya peçete atıp, ceket yakıp, masa devirerek, masaların üstünde tepinerek eğlendiklerini sanan magandalara değil! Bizim lafımız helalinden para kazanıp, harcayanlara.)

"Lapin Agile"e giremeyince, biz de o civardaki "La Maison Rosa" ya (Rosa'nın Evi) gidip oturduk. Burası da "Lapin Agile" gibi uçuk pembe, yeşil panjurlu, iki katlı bir yer. Köşe başında. Önündeki kaldırımında ancak dört-beş masa var.

Burası ressam Utrillo'nun bir tablosunda yer almış. Ve de hâlâ o tabloda yer aldığı yıllardaki gibi korunuyor. (Tam bizim gibi yani!) Burada içtiğimiz bir-iki şeyden sonra, arka sokaklardan yürüyerek yeniden "Tertre Meydanı"na gelmiştik.

Birbirinden güzel evlerde, apartmanlarda yaşanların ne şanslı insanlar olduklarını konuşmuştuk. Montmartre zaten asırlardır entelektüellerin, sanatçıların, tiyatrocuların, yazar-çizerlerin oturdukları bir semt olmuş.

Bir apartmanın duvarına öyle değişik bir heykel yapılmıştı ki: "Bir insan, duvarı delmiş da bu tarafa geçmek üzere..." şeklinde modern bir çalışmaydı. Bu heykelli duvarla, o güzelim yüksek tavanlı eski zaman apartmanında oturan apartman sakinleri, kimbilir ne kadar gurur duyuyorlardı. Kimbilir hangi heykeltraş yapmıştı bu eseri...

Bizde bir apartmanın bahçe duvarına böyle bir heykel yapılmak istenseydi, hemen o apartmanın yarısından fazlası ayaklanırdı, "Ayy böyle saçma-çirkin şey istemeyiz," diye. Ama o insanların balkonlarında hep döküntüler, çirkin yığıntılar olurdu da kimse bunlara ses etmezdi!

Hele o sokaklarda bir ev vardı ki, neredeyse tamamı yemyeşil sarmaşıklarla sarılmış... Sanki ev sarmaşıktan yapılmış gibi duruyordu.

Lale'ler Brüksel'e taşınmadan önce oturdukları Göztepe'deki apartmanın tam karşısında bir ilk okul vardı, yemyeşil sarmaşıklar içinde... Lale'ye gittikçe içim açılırdı o yeşilliği tam karşımda gördükçe.

Bir gün Lale telefon etmiş, neredeyse ağlamaklı bir sesle, okul idaresinin bütün sarmaşıkları yoldurttuğunu söylemişti. Kandemir'in (Konduk) iş yerine gittiğim zamanlar, oradan dönerken o okulun önünden geçiliyor. Ve okul öyle-

ce "kabak gibi" duruyor kaç yıldır. (Okulu o hale getirenleri tebrik ederim!)

NEDEN?! Çok mu korkuyorsunuz yeşilden, bitkilerden, ağaçlardan, doğadan... Onların hepsi de sizin o acımasız ellerinizden, testerelerinizden, baltalarınızdan korkuyorlar.

Küçük çocuklar, o yeşille kucak kucağa ders yapsalardı olmaz mıydı? Dışarılarda pek çok okul var sarmaşıkların sarmaladığı... NEDEN BİZ BÖYLEYİZ?

Sonra yavaş yavaş gün geceye dönmüş, biz de "Tertre Meydanı"nda (Köşedeki La Boheme'in sırasında)ki "Mere Catherine"e gitmeye karar vermiştik akşam yemeğine. Pes-pembe bir restoran burası. Şeker gibi.

Gayet efendi ve gösterişsiz bir kıyafet giymiş olan harika sesli orta yaşlı bir kadın şarkıcı ile efendi kılıklı bir piyanist, inanılmaz güzel şansonlar çalıp söylüyorlardı. Müzik öyle bizim yemekli yerlerimizde avaz avaz çalınıp söylendiği gibi değil, insanın birbiriyle rahatça konuşmasına fırsat tanıyacak dozda ayarlanmıştı.

Pek de ucuz olmayan bu restoranda zar zor yer bulabilmıştık. Yan yana iki salonu olan bu restorandaki iki müzisyen, bir süre bizim oturduğumuz meydana bakan ön salon-da çalıp, söylemişler, sonra da arka kısımdaki salona geçip orada yemek yiyenlere müzik ziyafeti sunmaya devam etmişlerdi.

Bizde olsa ne yapılırdı? Söyliyeyim: İki salon aynı anda duysun diye bangır bangır bir ses düzeni kurulur, şarkıcı mikrofону sonuna kadar açtırır, çalgıcı da dangur dungur aletine yüklenir, orada oturanlara da değil yiyip-içmeyi, anasından emdiği sütü bile insanın burnundan getirtirlerdi.

Yemekten sonra, taksiyle "Pigalle"e inmeye karar verdik. Burası seks ağırlıklı eğlencelerin yoğun olduğu bir bölge olmasına karşın, bu "Clichy Bulvarı"nda mağazalar, güzel cafe ve restoranlar, normal insanların yaşadığı evler de var. "Öbür türlü eyler" de aralara serpişmiş. Daima buralara turist otobüsleri gelir. Zaten sık giyimli insanlar her gece "Formidable-Harika" diye tanımlanan showu izlemek üzere "Moulin Rouge"a gelirler.

Yani burası her durumu kucağında barındırırken, hiçbir şeyi de birbirine karıştırmıyor! Hatta bu bulvar üzerinde üç tane de lise, evet yanlış okumadınız üç tane öğrencilere eğitim veren lise ile üç-dört de tiyatro var. Dediğim gibi burası enteresan bir kolaj.

Yemek üstü kahvemizi, Moulin Rouge müzikholünün karşı köşesindeki "7, place Blanche'daki Le Palmier"de içtik.

Bu "Clichy Bulvarı"nda yanınıza gelip kadın ya da erkek isteyip istemediğinizi de sorabilirler, hiç şaşırmayın. Bizim başımıza da geldi. Kahve içtikten sonra bulvarda yürürken, bu tiplerden biri yanımıza gelip "erkek ister misiniz?" diye sormaz mı? Hani "Çay içer misiniz? Kahve alır mısınız?" der gibi! Ben hemen: "No, merci, biz de iki tane var." derken Lale hemen, "Ay ay ay," diyerek yanımdan hızlı adımlarla uzaklaşmıştı. Sanki adam bize zorla ve ille birer adam verecekmiş gibi. Alem kız valla şu benim canım arkadaşım. E, na'p'caksın Pigalle böyle!

Kocamla "Singapur"a ilk gittiğimizde (sonra üç kez daha gittim) de başımıza böyle bir olay gelmişti. Hava alanından şehre taksiyle giderken, uzak doğulu şoför bir ara direksiyonu bırakıp bir elinin işaret ve baş parmaklarını birleştirip bir yuvarlak oluşturup, sonra öteki elinin işaret parmağını da oraya sokup çıkarmaya başladı! Töbe töbe! Bir yandan da (benim yanımda hem de) kocama:

"Kadın ister misin? Sarı, esmer, zenci kızların hepsi var," diye teklifte bulunmaz mı? Kocam da kolkola ve elele oturduğumuzdan elinde olan benim elimi şoföre gösterip, "No, thanks. Benim var," demişti gülerek. Ama adam hâlâ satış yapmaya kararlıydı.

O zamanlar Aids olayı patlak vermemişti. Ben de onun rahatlığıyla kocama, "Valla istersen git. Bakalım ne gibi değişiklikler uyguluyor bu uzak doğulu kızlar," demiştim de kocam, "Sen yanımdayken olmaz. Tek başıma gelmiş olsaydım yapar sana anlatırdım," demişti. Bizim de ilk kocamla cılgın bir evliliğimiz vardı hani.

"Pigalle" Londra'nın "Soho"suna gibi enteresandır.

Ve ben de enteresan yerleri pek severim.

Paris'ten Enstantaneler...

BU güzel şehir, tam 20 ilçeye, 27 mahalleye ayrılmıştır. Ama hepsi birbirine öyle güzel kaynaşmıştır ki... Aralarında gözü rahatsız eden aşırı farklılıklar yoktur. Hepsi bir bütün halinde birbirini tamamlayarak Paris'i oluştururlar.

Kentin ortasındaki "St.Germain-des-Pres" ile kuzey doğudaki "Pantin"ın, ya da batıdaki "Passy" ile güney doğudaki "Créteil"ın şehir düzeni açısından, yollarının düzgünlüğü, bulvarların ağaçlarla dolu olması, parkların güzelliği, binaların hepsinin Paris'in ilk kurulduğu yıllardan beri korunan binalar olması bakımından birbirinden farkı yok gibidir.

Bir de gelin bizim İstanbul'u ele alalım. "Etiler"le, "Fatih", "İkitelli" ile "Suadiye"nin semtlerini düşünelim: Buraların yapıları, yolları, yeşili, bakımlılığı aynı mı? Hatta Şişli ilçesinin bile mahalleleri birbirinden her bakımdan farklı.

Ne binaların biçimi, ne yollar, ne caddeler, ne de yaşam biçimleri birbirine benziyor. Bu örnekleri çoğaltabiliriz.

Tabii her şehrin diğer semtlerden daha zengin, daha şık, daha varlıklı olduğu semtleri vardır. Benim demek istediğim, bu farkın "şekil olarak" uçurum haline gelmemesi.

Tabii ki "Passy, Etoile, Louvre, Madeleine" gibi zengin semtlerin, diğer bazı semtlerden yaşam koşulları, gelir düzeyi bakımından, elbette farkı olacak ama yine de hiçbir yerde binalarla oynanmamış, ağaçlar kesilmemiş, yollar yaz-boz tahtası gibi kazılıp bozulmamış. Binalarda da bir şekil benzerliği, bir bütünlük var.

Şehir yüzyıllar önce Haussmann'ın kurduğu gibi duruyor. Yani ben şehrin bütünlüğünden bahsediyorum.

Paris'in neredeyse tümü yüzyıllardır ayakta duruyor. Bende 1800'lü yıllardan itibaren Paris'i, Paris caddelerini gösteren bir kitap var. 1930'a kadar Paris var bu kitapta. Resimlerde görülüyor, tüm binalar 2000'de hâlâ yerli yerinde.

Bunu becerenleri nasıl kıskanmayayım? Bizim değer bilmezliğimize, şehircilikten bir nebze olsun anlamadığımıza, nasıl kızmayayım? İstanbul'u bu hale sokanlara en büyük cezaları verseler, valla kılım bile kıpırdamaz. Bir de üstüne derin bir ooohhh çekerim! (Yazarken bile sinirlerim ayağa kalkıyor!)

Paris'in çok güzel meydanları var. Zaten "meydanlar" tüm yabancı ülkelerde büyük önem taşıyor. Tüm şehirlerde küçüklü büyüklü meydanlar var. Bu meydanların çoğu, bulunduğu şehirlere "özellik" katmıştır.

Hadi şimdi gelin bizim meydanlarımızı hatırlayalım!

Olanak var mı?! Lütfen yaşadığınız şehirlerin, oturduğunuz mahallenin, ilçenin meydanlarını hatırlamaya çalışın...

Hadi... Buldunuz mu? Aklınıza geldi mi? Yakınıınızda var mı? Valla benim iki evimin bulunduğu yerlerin ne yakınında, ne de civarında bir meydan falan yok!

Aklıma İstanbul'da meydan olarak gelenler "Taksim Meydanı, Sultanahmet Meydanı, Kadıköy Meydanı, Üsküdar Meydanı, Karaköy Meydanı... Eee? Valla aklıma gelmiyor. Bu meydanların da Sultanahmet Meydanı dışında pek meydanlık halleri kalmamış ki. Şişli Meydanı var. Bence adı meydan! Mecidiyeköy Meydanı? Aman Allah, ne meydan ne meydan!

Dünyada gezdiğim onca ülkenin onca şehrindeki küçüklü-büyüklü meydanlar film şeridi gibi geçiyor şu anda gözlerimin önünden. Adlarını bile hatırlıyorum bir kısmının. Kasabaların küçük meydanları bile gözümün önünde. Zaten yeri geldikçe adlarını yazıyorum. Daha da yazacağım. Ama neden benim doğduğum şehrin meydanları yok?

Belediye Başkanları, hepinize soruyorum: Neden meydanlarımız yok? Neden bize meydanlarımızı geri kazandır-

mıyorsunuz? Neden olan meydanlar da meydana benzemiyor? Meydanlardır şehirlere kişilik kazandıran.

Meydanlar olmalı ki, yollar da muntazam bir şekilde bu meydanlara açılsın. Ama ner'deee?! Hangi eciş-bücüş yol gelecek de bir meydana açılacak?! Önce yollar adama benzemeli ki meydanlar olabilsin.

Daha önce yazmıştım, en büyük meraklarımdan biri haritalara, şehir planlarına bakmaktır diye. Pattt diye meydanlar insanın gözüne çarpar. Ve Bulvarlar, ve caddeler, öyle bariz buluşur ki meydanlarla.

Kaç tane "Avenue" anlamına gelen "ağaçların dizildiği geniş caddemiz" var? Onlarda avenue deyince caddenin sağında ve solundaki kaldırımlara sık aralarla dikilmiş ağaçlık yollar akla gelir. Taaa "Taksim Meydanı"ndan başlayan "Cumhuriyet Caddesi"nde ağaçlar var da, caddenin Şişli'ye doğru olan devamında (Halaskargazi Caddesi) lütfen söyleyin bana, kaç tane ağaç var!

Cılız cılız yaşamaya çalışan birkaç ağaççık!

Ve bu cadde, İstanbul'un en önemli ana arterlerinden biri. Ve Şişli Belediye Başkanı Mustafa Sarıgül'ün bu caddeyi "Champs Elysées" yapacağım demesine olan kızgınlığım da bundan. (Daha önceki bölümlerde yazmıştım)

Önce AĞAÇ, sayın Başkanım, ÖNCE yeşil! Ve önce KAÇAK yapılara son verip, yapılan kaçakları bir kahraman gibi yıkıp, yeni kaçaklara aman vermeyip, ruhsat vermeyip, gerekirse yüreklilik gösterip bazı çirkin yerleri istimlak edip, yeşil alanları çoğaltmak. Ondan sonra "Champs Elysées" rüyalarından bahsetmek...

Paris'i Paris yapan "Şehir planlamacısı Hussmann"ı, 3.Napolyon görevlendirdiğinde; 1853-1870 yılları arasında Haussmann eski Paris'i yenilerken, Paris yerle bir edilip adeta bir şantiye alanına dönmüş. Haussmann 30 bine yakın binayı yıkıp, yerine 100 bin bina yaptırmış. Ama bunlar yapılırken de inanılmaz kurallar getirmiş. Örnek mi? Alın size sayın Belediye Başkanlarımız, işte örnekler:

Haussmann, yolların kenarlarına yapılacak olan bina-

ların yüksekliğini yolların genişlik oranının kat sayısını hesaplayarak yapmış ve bu işi bir kurala bağlamış.

Sadece bu kadar da değil, binalardaki balkonların genişliği, damların eğimi bile belli bir "standarda" bağlanmış.

Bunları Paris'in kuruluş kitabında okurken, daha iyi anlıyorum Paris'in neden bu kadar güzel, düzgün ve bir elden çıkmışçasına birbirini tamamlayan binalardan, birbirini anımsatan aynı renkteki fer forje balkon demirlerine kadar her şeyin uyum içinde olmasının nedeni...

Yerin üzerini düzenleyip, güzelleştirirken, yerin altını da ihmal etmemiş Haussmann. Paris'te Seine nehri kıyısındaki kitapçılardan aldığım kitapta çizimleri vardı. Kaldırımların bir tarafının altına atık su ile temiz su boruları, diğer kaldırımın altına da telefon vs. gibi haberleşme ağlarını döşemişler.

Yolların, caddelerin altına da, metro ağını açmaya başlamışlar. Metronun altına da kanalizasyon tüneli açılmış. Durun daha bitmedi! Bu kanalizasyon tünelinin altına açılan bir başka tünele de Haussmann şehri yıkıp yeni baştan yaparken, mezarlıklardan çıkan insan kemiklerini koydurmuş. (Üstelik buralar gezilebiliyor da. Ne yalan söyliyeyim, ben gezmedim.)

Bunların çizimini kitapta gördükten sonra daha iyi anlamıştım neden onların sokaklarında zırt-pırt kazıların yapılmadığını. Adamların telefonla ilgili sorunları mı var, açıyorlar yerdeki kapakları, giriyorlar içeri, tamiri yapıp çıkıyorlar. Su problemi de aynı şekilde çözülüyor.

Ya bizde? Telefoncu bugün gelir kazar yolları boydan boya, arkasını yalap-şap kapatır gider! Bu kez sular idaresi gelir, ortalığı perişan edip, çukurları kapatma zahmetine bile kapılmadan, çeker gider. 2000 yılında bizde durumlar böyleyken, onlarda ise bu durumlar taaa 1850'lerde işte o akılcı sistemle buluşmuş bile.

Benim Beşiktaş belediyesine bağlı olan Levent'deki evimin çevresindeki çalışmalardan daha hoşnutumdur. Ama Ortaklar caddesindeki evimin bağlı olduğu Şişli Belediyesi'sinin her döneminden şikâyetçiyimdir.

Ama doğruya da doğru demek lazım, Sarıgül'ün Nişantaşı caddelerindeki air-condition denen ve ozon tabakası düşmanı olan ve görüntü çirkinliğine neden olan o berbat şeyleri sökmesi, ayrıca, caddelerin görünümünü kirleten çirkin tabelaları indirmesini kutluyorum. Ama bu kadarı yetmez. Hizmet ancak o belediyeye bağlı sınırların her tarafına uygulanırsa, tam hizmet olur.

Şişli Belediyesi'nden sadece ben değil, çevremdeki komşularda kaçak çıkılan katlar yüzünden şikâyetçi.

Örnek mi? İşte:

İnşaatın bize bitişik arka "Pehlivan Sokak"ta (57 pafta, 45 parselde) yaptığı binanın bir buçuk katının kaçak olduğuna, bina derinliğinin Mimarlar sitesinin duvarına kadar yanaşarak, orada bulunan yolu işgal ettiğine dair Büyükşehir Belediyesi'nden çağırdığımız bilirkişilerin verdiği "Ruhsat ve eklerine aykırı inşaat yapıldığı, bunun için de önce mühürlenme, sonra da yıkım cezası kararı alındığı"nın raporu elimize olmasına rağmen, mühürler çözüldüü, kaçak katlar çıkıldı!

Geçen dönemin Belediye yönetimine ve şimdiki Sarıgül yönetimine ve gerekli bütün yüksek mercilere 51 imza içeren dilekçeler yolladığımız halde, TV kanallarında bunu açıkça söylediğim halde, hiiiç-bi-şey ol-ma-dı!

Bu da yetmedi, Sarıgül'ün zamanında, aynı inşaat, diğer binanın yanına yaptığı ikinci binaya da, diğer binada uyguladığı kaçak katların benzerini uyguladı.

Kısa süre sonra, inşaat sahibi binayı kendi kafasının doğrultusunda bitirdi. Çin Seddi'nin burçları gibi bir dam yaptığı yetmiyormuş gibi, içine bir de gayet güzel teraslı-balkonlu daireler kondurdu.

Valla sağol Başkanım! Ekibinize de tebrikler!

Ve diğer sayın Başkanlar, bu yazdıklarım sadece Şişli Başkanına değil, hepinize. İstanbul'u geçekten sevenlerinizden rica ediyorum: Çirkinlikleri lütfen yıkınız. Şehri bozan yapılara ruhsat vermeyiniz.

Bugün Paris'te bulvarlar, binalar, caddeler hâlâ yüzyıl-

lar öncesinde Haussmann'ın koyduğu kurallarla korunmayı sürdürüyor. Ya bizim İstanbul'umuz?!

Ahh ah! Yani ah! Hadi dönelim yeniden Paris'e de, kaban sinirler yatışsın.

"Concorde Meydanı"nın batısında bol ağaçlı "Champs Elysées Bulvarı" başlar. Bulvarın başlangıç noktasında sağlı-sollu yerleştirilmiş iki beyaz kaidenin üzerinde birbirlerine doğru bakan şaha kalkmış birer beyaz at heykeli vardır.

Sağınızdaki yemyeşil Elysées parkındaki çiçeklerin güzelliği, çiçek severleri çok mutlu edecektir. İsterseniz bu cennetin arasına yerleştirilmiş banklarda oturup dinlenin. Güzelliği gözlerinizle hapsedip, beyninize kazıyın.

Bu parkın ilerisinde de Fransız Cumhurbaşkanı'nın oturduğu "Elysées Sarayı" var. Sarayın ana cephesi de "Champs Elysées"ye paralel giden "St.Honore Caddesi"ne bakar.

Ünlü markaları yaratan modacıların çoğuna ait cep yakan etiketli butikler bu cadde üzerindedir. "St.Honore"de yürürken Başkanlık Sarayı'nın da hemen önünden geçersiniz: Başkanlık Sarayı'nın arkası da halkın dolaştığı Elysées parkına bakar.

Bu bulvar üzerinde 38-40 no.daki "Hotel de Castiglione"da da kalmıştım. Üst katlardaki odalardan "Eiffel Kulesi"de görünüyordu. Köşede olan Otelin altında, kapısı yan sokakta olan "Le Calione-Salon de The" vardır. Yürümekten yorulursanız buradaki çay salonunda bir mola verebilirsiniz. Otelin telefonunu vereyim:

"Tel: 0033-1-42 65 07 50. Fax: 0033-1-42 65 12 27"

"Champs Elysées Bulvarı"nın sol yanı da yemyeşildir. Burası "Petit Palais"nin, yani Güzel Sanatlar Müzesi'nin geniş bir alana yayılmış yemyeşil bahçesidir.

İsterseniz "Champs Elysées Bulvarı"na buradan girin, isterseniz "Concorde Meydanı"ndan "Seine Nehri" kıyısına yürüyüp, "Petit Palais" ile onun karşısında bulunan "Grand Palais"nin, yani pek çok serginin açıldığı muhteşem bir Kültür Merkezi'nin arasındaki "Av.Churchill"den yürüyerek de

"Champs Elysées"ye çıkabilirsiniz. Bu Kültür Merkezi'nin demir konstrüksiyonlar ve camla kaplı kubbesi, kemerleri muhte emdir.

Bu düzgün şehirde her yoldan yürüyüp, istediğiniz yere çıkabilirsiniz. Yeter ki her zaman dediğim gibi: Biraz dikkat.

Yok "Champs Elys es"yi daha sonra dola ırım derseniz, o zaman bu Kültür Merkezi ile Müzenin arasındaki yolun tam karşısındaki köprüden yürüyün... " Alexandre III. Köprüsü".

Köprü girişindeki saçlı-sollu harika birer yüksek kaide üzerine oturtulan altın renkli uçan at heykellerinin arasındadır. ilerlerken, köprü demirlerinin üzerindeki üçer lambalı elektrik fenerlerinden başka, ayrıca kaldırımlara sık arayla dikilmiş olan çok  ık sokak lambalarını görürsünüz.

Hausmann, caddeleri, bulvarları açarken, insanların rahatça dola abilmeleri için geniş kaldırımlar yapmış. Ve sokakları da  ehir mobilyaları olan banklar ve süslü fener tipi sokak lambaları ile s slemi . Sokakları cazip hale getirmiş. İnsanlar kaldırımlarda gezindik e de cafe'lere, mağazalara yenileri eklenmiş.

Bu köprünün üzerinde bu kadar çok lamba bir arada durur ve hepsi de yanar. (Biz de biliyorsunuz     yanar be i sönüktür!) Bu köprüdeki lambaların görüntüsü hem burada yürürken, hem uzaktan bakarken, hem de nehir tekesiyle giderken muhte emdir.

Bu "Alexandre-3 Köprüsü"nden geçerken tam karşınıza "H tel des Invalides-Mus e de l'Arm e"nin, yani harp gazilerinin, 3. Napolyon'un mezarının bulunduğu altın kubbeli İmparatorluk Mezarlığı ve Dome Kilisesi ile onun önündeki, içinde Bonapart'ın ünlü  apkasıyla redingotundan, şahsi eşyalarına kadar pek çok şeyin sergilendiği, zırhların-silahların-topların bulunduğu askeri müze gelir. Müzenin önünde çok geniş bir yeşil alan vardır.

Bu yeşil kocaman meydanın (Esplanade des Invalides) sa  kenarındaki "Tour Maubourg Bulvarı"ndan yürürseniz

"Avenue de Tourville"e geleceksiniz. Burada, adına kitaplar yazılıp, filmler çevrilen, yaşadığı aşklar filmlere konu olan efsanevi Fransız ordularının komutanı, İmparator Napolyon Bonapart'ın mezarının ne kadar görkemli olduğunu görürsünüz.

Burayı seyredip, fotoğraflar çektikten sonra, azıcık geriye doğru yürüyüp "Av. Motte-Picquet"ye saptığınızda "Ecole Militaire-Askeri Okul"un önüne geleceksiniz. Zaten onun önünde de Eiffel'e doğru uzanan "Champs-de-Mars" parkı vardır ve Eiffel Kulesi de bütün haşmetiyle karşınıza gelir.

(Tabii Eiffel'e gelmenin başka yolları da var.)

Birkaç sene önce buradaki "Champs-de-Mars" parkında Fransız'ların özgürlüklerine kavuştukları en büyük bayramları olan 14 Temmuz kutlama törenlerine katılmıştık Lale'yle. O gün akşam üzeri erkenden parka gelmiştik.

Dünyanın dört bir yanından gelmiş turistlerle birlikte Parisliler de parkı doldurmaya başlamıştı. Hem de ne doldurma! Kısa sürede adım atacak yer kalmadı deyimine gerçekten uygun bir şekilde dolmuştu Eiffel ile Askeri okulun arası.

Hiç yalanım yok, birimiz sandviç-su falan gibi bir şeyler almaya gittiğinde, diğerimiz boylu boyunca çimenlere uzanıyorduki diğerimizin yeri elimizden gitmesin. Artık oturmaktan bir hal kalmıştık.

Ben bir ara taaa Askeri Okula kadar yürümeye kalkmıştım ama o kadar zor yürünüyordu ki, bazen çimenlere uzanmış insanların üzerinden atlamak zorunda kalmıştım. Okulun karşısındaki büyük havuza bile ulaşamamış, bir süre sonra geri dönmüş, dönerken de ağaçların arasında durum nedir diye bakmıştım. Her yer doluydu.

Eiffel'in "Trocadéro ve Chaillot Sarayı" tarafı ve aradaki "D'Iena" köprüsünün üstü de insan kaynıyordu. Polisler yolları trafiğe kapamıştı. Onca kalabalığın arasında hiçbir taşkınlık yapan, slogan atmaya kalkışan, kavga çıkarmaya çalışan, yer kavgası yüzünden birbirine giren hiçbir kimseyi, orada oturduğumuz altı saat boyunca görmedik.

Harika bir ses düzeninden yayılan Edith Piaf'ın şansonları, Yves Montand'ın, Jack Brel'in muhteşem şarkıları fazla yüksek olmayan bir volümde her yeri sarıp sarmalıyordu.

Çimenlerdeki insanların kimi beraberinde getirdikleri satrançla, kimi oyun kâğıdıyla oynuyor, kimi resim çiziyor, kimi kitap okuyor, kimi yoga ya da jimnastik yapıyordu. Aileleriyle gelmiş çocukların ağlayıp-zırlayarak, arsızlık ederek etrafı rahatsız ettikleri yoktu.

İnsanlar sakindi. Birbirleriyle bağırışmadan konuşuyorlardı. Ortalığa hakim olan tatlı bir müzik sesiydi. O da insanı asla rahatsız etmiyordu. İnsanlar bazı şarkıları hep bir ağızdan söylüyordu. Ortam muhteşemdi. Çok keyiflenmiştik.

Çimenlere uzanarak yukarı baktığımda, masmavi göğe doğru uzanan, "zarif" ama görkemli bir demir yığını harikası olan Eiffel Kulesi, tepemde yükseliyordu.

New-York Central Park'taki konserler için toplanan taşkın kalabalığın bir başka tür-lüsüydü buradaki kalabalık. Binlerce sakın ama neşeli, keyifli insan, gece yapılacak konseri değil, havai fişek gösterisini bekliyorduk.

Londra'daki Hyde Park'ta yapılan, Kraliçe ile ailesinin de katıldığı (Prences Diana o zaman sağdı ve o da katılmıştı pek tabii olarak) İkinci dünya savaşının resmi olarak sona ermesinin Mr.Churchill tarafından İngiliz halkına açıklanmasının ve 8 Mayıs'ın (V-DAY) "Zafer Günü" ilan edilmesinin üzerinden geçen 50. yıl için yapılan kutlamalar ve Cliff Richard konseri ise daha sıkış-tıkıştı.

Buradaki düzensiz kalabalıktan Nermin, Lale ve ben çok korkmuştuk. Neredeyse ezilecektik. Sonunda zar-zor kalabalıktan kurtulup, "Hyde Park Square"deki evimize kendimizi zor atmış, kutlamaları evimizdeki TV'den yemeğimizi yiyerek keyifle seyretmiştik.

Ama Paris'teki o insana huzur ve neşe veren günü asla unutmayacağız. 19. yüzyıl bitip, 20. yüzyıla girilirken, muhteşem bir organizasyonla (Bende kitabı var. Gerçekten muhteşem bir fuar olmuş) ve tam 8 yıl bu fuar için çalıştıktan

sonra, 1900 yılında açılan "Dünya Fuarı"na mekan olmuş "Champs-de-Mars"ın çimenden upuzun bir halı gibi uzanan açık alanına insanlar balık istifi oturmuştu. Rengârenk kıyafetler de burayı renkli çiçek tarlasına çevirmişti.

Dolaşmaya çalışırken, sağdaki, soldaki ağaçların aralığının da insanlarla dolu olduğunu görmüştüm. (Nice'in plajında gençlerin geceleri çaldıkları gibi) ritm aletleri çalan Fas'lı, Tunus'lu, Paris'li gençler, onları çevreleyerek dinleyenlere oynak ritm ziyafeti çekiyorlardı. Onların ritmine uyup dans edenler de vardı.

Onca kalabalık arasından zar-zor dolaşarak etrafta neler olup bittiğine bakmış, birazcık da bacaklarımın uyuşukluğunu gidermişim. Bir ara yanıma gelip yerleşen Amerikalılarla sohbeti koyulaştırmıştık. Üç aile birlikte seyahate çıkmışlardı. Adamlardan biri çocuk hikâyeleri yazarıydı. Benim de yazar olduğumu duyunca pek memnun olmuştu.

Artık Eiffel'in turuncu ışıkları yanmış, altından bir heykele dönüşmüştü. Nihayet müziğin sesi arttırıldı. Onca kalabalığın – hiç detone olmadan – "Oooo Champs Elysées-ees..." diyen şarkıyı ulusal marş söyler gibi söylemeleri doğrusu çok hoştu.

Saat 22.30 gibi havai fişek gösterisi başladı. Muhteşem hazırlanmışlardı. Eiffel'in bizim durduğumuz yere göre karşısında kalan Chaillot Sarayı'nın bahçesinden atılan havai fişekler, Eiffel'in görüntüsüyle birleşince daha da muhteşem olmuştu.

Harika gecenin sonunda parkı ve çevreyi dolduran on binlerce insanın, polis kordonuyla çevrilen yollardan, valla-billa yarım saatten az bir zaman içinde dağılmalarına şaşıktık da kaldık. Üstelik bu insanlar, çimenleri yol yol süsleyen kısa boylu çiçeklerin üzerine basmadan, onları ezmeden, itişip-kakışmadan oraları boşalttı ve millet gideceği yerlere dağılıverdi.

Biz de olsa, ne kavgalar çıkmış, ne spor tezahüratları yapılmış, ne siyasi ve ideolojik sloganlar atılmış, ne tutuklanmalar olmuştu kimbilir.

Biz bir olayı abartmayı "eğlenmek" zannediyoruz. Her şeyi abartmakta üstümüze yok. Bayram-seyranı da, maç kutlamasını da, askere yolcu etmeyi de, bar eğlencelerini de, düğünü-derneği de, yılbaşı kutlamalarını da hep abartıyoruz.

Silah çekip kurşun sıkınca sanki galip gelen takıma bir faydası dokunacak! İlle de masaların üzerine çıkıp göbek atılırsa sanki daha çok eğlenilmiş olacak!

Eskiden biri askere giderken yakınları, arkadaşları asker namzedini efendi gibi yolcu ederdi. Şimdi konvoylar halinde arabalarla gece yarıları, insanlar rahatsız olur mu, uykularından uyanırlar mı falan diye hiiiç düşünmeden kornalara basarak, bir yandan da avaz-kıyamet bağırarak asker yolcu ediliyor! Böyle yapılıncı, o askere giden daha mı çabuk terhis olacak?! Biri askere gidiyor diye, bütün mahallelerin ayağa kalkması mı gerek?!

Yılbaşı kutlamaları da gitgide abartılıyor. Yok efendim, kim bilir kaç milyonlar değerinde hediye sepetleri şirketler arasında gidip geliyor! Parası olan-olmayan herkes, "mecburcu" gibi kendini çarşılarla atıyor, ille de hediyeler alınacak ya!

Hani insan belki çok yakınlarına minik-şirin bir şeyler alır ama biz bunu "ne kadar pahalı şey alınır, o kadar iyi" şekline dönüştürüverdik! Avuç dolusu paralar karşılığında oteller yılbaşı paket programları hazırlıyorlar. Her zaman görülen, artık TV'ler ve dergiler kanalı ile vücutlarının her noktasını sular seller gibi ezberlediğimiz hatunlara, her zaman yiyebileceğimiz yemeklere, yılbaşı uğruna tonlarca para harcatmayı adeta gelenekleştiriyorlar!

Biz bu yılbaşı kutlama işini yabancılardan almadık mı? Aldık! Ama be kardeşim onların kendi gelenekleri olan yılbaşı kutlamalarında, bizdeki gibi abartı yok ki.

Bir yılbaşı öncesinde, o zamanki sevgilimle birkaç günlüğüne Paris'e gidelim demiştik. İnanın, hiçbir abartı yoktu. Tamam. Tabii ki sokaklar harika ışıklarla süslenmişti ama öyle hiçbir otelde bizdeki gibi "özel yılbaşı programı" falan yoktu. Etrafı dolaştığımızda, restoranına hiçbir yılbaşı süslemesi yapmamış yerler bile vardı.

Yılbaşı kutlamasını asıl icat eden yabacılar; bizde olduğu gibi, yılın son gününün geç saatlerine kadar hediye almak için o dükkân senin-bu dükkân benim koşuşmuyorlardı.

Mutlaka alış-veriş edenler vardı ama demek istediğim bizim abartımız onlarda yoktu. Haa, bu arada dükkân dükkân koşuşan Türklere rastladık. Bana sağ olsunlar, iyi seneler dilediler. Sevgilimle bir saat kadar ayrı dolaşıp birbirimize hediyelerimizi almıştık. (Bu, tiyatrocu olan sevgili değil.)

Champs Elysées'nin "Concorde Meydanı"na yakın olan "Rond Point des Champ Elysées" denen yuvarlak meydana çok güzel havuzlar vardır. Ve bulvarı, kuzey-güney doğrultusunda "Av.Matignon" keser.

Yılbaşı yemeğimizi, bu caddenin kuzey girişinde yuvarlak ışıkları hemen gözünüze çarpacak olan "Le Matignon"da yemeğe karar vermiştik. Hediyelerimizi birbirimize yemekte vermiştik. İkimiz de parfüm almışız! Gülüşmüştük. Ama en azından birbirimizin parfümlerinin markasını bildiğimiz ortaya çıkmıştı. Güzel olan buydu.

"Champ Elysées" trafiğe kapanmış, Parislilerle ve dünya insanları kaldırımlarda, caddelerde yeni yılı pür-neşe kutlamaya hazırlanıyordu. Bulvar, çok sık aralıklarla dikili olan ağaçlarla dolu olduğundan, ağaçlar on binlerce ışıkla süslenmişti.

"Le Matignon"da yemeğimizi yiyip, şaraplarımızı içtikten sonra, "7.av.Matignon"daki "Berkeley" piano-bara gidip birer kahve ve konyak içmiştik. (Aslında konyak-whisky-rakı, kısacası içki sevmem. Sadece bir-iki kadeh şarap özel zamanlarda olabilir. O gece konyağı da sevgiliye uyum sağlamak için içmiştim. Eee, o gece yılbaşıydı...)

Saat yirmi dörtte sokaktaydık. Biz de çevremizdeki binlerce çift gibi, dünyadaki milyarlarca insan gibi sarılmıştık birbirimize, öpüşmüştük Paris'e yakışan biçimde... Etrafta yeni yıla girdik diye ne silah atan magandalar vardı, ne de bizi rahatsız eden bir şey...

Mutluyduk...Hoş geldin yeni yıl...

Meydanlar Her Yerde...

E-Hani Bizde?

ESKIDEN havai fişekler, gerçek bayram günlerinde, ulusal kutlamalarda atılırdı. Son yıllarda bütün zengin düğünlerinde havai fişek gösterisi(!) yapılıyor. Yani bu işi de abarttık! Yaz gecelerinde, hemen her gece, hatta bazen bir gece de iki-üç kere güümmm...güüümmm seslerini duymaya alıştık artık. Sanki scut füzeleri Irak'ı dövüyor!

Artık bu işin kompetanı oldum. Ortaklar caddesindeki evimdeysem, atılan fişeklerin yönüne göre, hangi otelde düğün var, anlayıveriyorum! Ama buna ne gerek var onu anlamıyorum!

Havai fişek tüm dünyada ancak büyük kurtuluş günlerinde, festivallerin açılışlarında falan kullanılır. Zaten her gece paatt paaatt atılan fişeklerin hiçbir özelliği kalmıyor ki. Tabii bankalardaki cukkalar, cüzdanlardaki zulalar yerindeyse baamm baammm atatabildiğince! Bizim boynumuzda kıldan ince!

15 yıldır Londra'dan Türkiye'ye gelmemiş olan arkadaşım Asuman, iki kızı ile bu yaz tatile gelmişti. Kızlar Londra'ya giderken bebeklik kızlardı. Şimdi birer güzel genç kız oldular. Her gece gümleyen havai fişekleri ilk duydukları gece, Şeniz'le Güliz'in beti-benzi soldu! Kızlar silahlı çatışma var zannedip, kalakaldılar. 15 gün içinde bu sesleri duya duya şaşkınlıkları daha da arttı.

Bir gün bana, "Bunu niye yapıyorlar?" diye sormuşlardı.

Ne denir ki? "Bol paraları var da ondan!" diye cevap verdiğimde de bu kez: "O zaman neden yardım işleri falan yapmıyorlar?" diye sormuşlardı.

Ahh kızcağızlarım ah! 15 yıldır buralara gelmediniz. Öyle çok şey değişti ki! Siz bebecikken İstanbul daha yeşildi.

Siz giderken, insanlar daha saygılıydı. Siz gittikten sonra her şey yavaş yavaş değişti. Anneniz bile harika manzaralı evin penceresinden baktığında şoka uğradı. Ağaçlar kesilmiş, denizin mavi görüntüsünü çirkin bir kaçak yapı kapamış, her yer beton denizine dönmüştü!

İşte Şeniz'im-Güliz'im, size havai fişeklerin neden her gece düğünlerde atıldığını anlatana kadar, 15 yılda burada neler olup-bitti, önce olanları anlatmam lazım. Belki o zaman havaya atılan paraların-pardon havai fişeklerin nedenini daha iyi anlayabilirsiniz.

Dönelim yeniden Paris'e... Eiffel'in dibindeki muhteşem 14 Temmuz kutlamalarından sonra, "Champs Elysees"ye gitmiştik Lale'yle. Tüm bulvar mavi-beyaz-kırmızı Fransız bayraklarıyla süslenmişti. "Etoile" meydanındaki "Arc de Triomphe-Zafer Anıtı"ndan bulvara ve göğe doğru mavi-beyaz-kırmızı ışıklar yükseliyordu. İnsanlar neşe içinde şarkılar söylüyorlardı. Ünlü "Lido" Müzikholüne çok yakın olan "George V."in kaldırım üstündeki cafe'sine oturup, etrafın curcunasını seyretmiştik.

Görkemli "Etoile Meydanı" ve dünyanın en güzel bulvarlarının başında gelen "Champs Elysées" bu gece bir başka güzeldi.

Sabah Gazetesinin İstanbul ekinde aylar önce bir yazı okumuştum. İstanbul Büyük Şehir Belediye Başkanı Ali Müfit Gürtuna, "İstanbul'da meydanlar kayboluyor,"diyordu.

Doğru diyordu güler yüzlü Başkan. Olan meydanlar da ne yazık ki elden gidiyor.

Kadıköy Meydanı ben küçükken meydana benziyordu. Genç kız olduğumda da Kadıköy güzel bir meydandı. Geçenlerde yolum düştü Kadıköy'e. Kadıköy'e tabii ki sık sık gidiyordum ama yıllardır Kadıköy'e vapurla geçmemiştim, dur bu kez vapurla geçeyim dedim.

Valla, Şener Şen'le İlyas Salman'ın oynadığı "Banker Bilo" filminde Salman'ın Topkapı otobüs garında kaybolduğu gibi, ben de doğduğum Kadıköy'ün meydanında az kalsın

kayboluyordum. Ne kadar sevimsiz olmuş Kadıköy Meydanı. Meydanlık bir hali de kalmamış.

Yabancı ülkelerdeki mahalle aralarında bile minik meydanlar vardır. Ortalarında ya bir küçük parkı, ya da heykelli havuzları olan, çiçeklerle bezenmiş bu meydancıkların etrafında mahalleli insanların oturup hava almaları, yorulanların dinlenmeleri için banklar vardır.

Yabancı şehirlerin büyük meydanları ise görkemli olur. "Etoile" gibi. "Concorde Meydanı", "Chatelet Meydanı" "Republique", "Bastille", "Vandome", "Vosges", "l'Opera" meydanları gibi. Bunlar ilk aklıma gelenler. Haa, bir diğer önemli meydan olan "Nation Meydanı", "St.Sulpice Meydanı", "St.Michel Meydanı"da geldi aklıma.

Tabii daha birçok irili ufaklı meydan var. Ve her birinin de özellikleri var.

"Concorde Meydanı" çok büyük dik dörtgen biçiminde bir meydandır. Bu çok büyük meydanın ortasında pek çok kız heykelinin bulunduğu üç katlı bir havuz var ve kızların ellerinden, gece gündüz sular fışkırır.

Bizde de bir takım pek de göze hoş görünmeyen havuzlar göstermelik olarak yapılır ama suları ya yoktur, ya da içindeki su pistir, havuzun dibi yosun tutmuştur. Fıskiyelelerinden su akmaz!

Mesela Ankara Tandoğan Meydanı'nda ne güzel bir havuz vardı. Kaldırdılar ve Ankara metrosunun iki durağını da görülmemiş bir çirkinlikte, adeta karşılıklı iki ev gibi meydanın ortasına kondurup (böyle sakil bir model çok merak ediyorum acaba kimin buluşu?), bir de yanına anlamsız çaydanlık heykeli (!) kondurarak o çocukluğumuzdaki güzelim Tandoğan Meydanı'nın meydanlığını yok edip gittiler. Vah ki vah!

SABAH'ın ve "HÜRRİYET"in İstanbul eklerini her gün okurum. Buralarda İstanbul sorunlarıyla ilgili ne yazılar, ne resimler çıkıyor. Duyarlı olan herkes bunlardan etkilenir. Ben ayrıca işim icabı çok dolaştığım, değişik şemtlere gittiğim ya da oralardan geçtiğim için, zaten pek çoğunu kendi gözümle de görüyorum.

Keşke doğduğum şehrin, güzel kalan yanlarını yazabilseydim. Bir zamanlar gerçekten dünyanın en güzel şehri olan İstanbul'umla ilgili olumlu haberler okuyabilseydim. Bunu belki herkesten çok ben isterdim.

Ama artık İstanbul bitti! Zavallı hâlâ da direniyor güzel kalmak için! Buraya gelen turistler, şehre hâlâ bayılıyorlar ama onlar sadece belli günler içinde, belli yerleri geziyorlar.

Ya İstanbul'un tamamına ne demeli? Bu kadar ülke gezdim, yüzlerce şehirde kaldım, bu kadar değeri bilinmeyen bir şehir, inanın çok az.

Kalın kafalı birtakım insanlar bir daha başka bir İstanbul olmayacağını anlayamıyorlar. O zavallıların bildiği tek şey "para"! Nereyi mahvedip de cukkaları götürebiliriz'den başka bir düşünceleri yok! Hay hepinizin gözünü toprak doyursun, e-mi?!

Kısacası bu kitapta yazdığım İstanbul şikayetleri ve olumsuzlukları az bile!

"Concorde Meydanı"ndaki havuzun az ötesinde duran ve bizim "Sultanahmet Meydanı"ndakinin bir benzeri olan Mısır'dan gelmiş dikilitaş, meydanın bir diğer süsüdür.

Bu meydanda o kadar çok sokak lambası ve eski yıllardan kalma sokak fenerleri var ki. Bunlar akşam olmaya başladığında yandıkları zaman, havuzun ışıklarıyla birleşip, sanki binlerce ışık yanıyormuş hissini uyandırır. Hele yağmur yağdığı anda... Işıklar sanki ikiye katlanır.

Meydanın tam kuzeyinde "Royale" caddesi var. Ünlü ve çok pahalı "Maxim's" restoranı da bu kısa yolun üzerinde. Caddenin sol köşesinde "Hotel de Crillon", sağ köşesinde de "Hotel de la Marine" var.

Yolun tam karşısında da, Grek tarzında yapılmış olan bol sütunlu "Madeleine Kilisesi" bütün görkemiyle bu görünüme daha bir güzellik katar.

Bu kilisenin ön cephesine yüzünüzü dönerseniz, sağ yandaki sokakta bulunan (8, rue Duphot) "Hotel Burgundy"ye bir ara kafayı takmıştım. Otelin konumu harikadır.

Kıscak bir sokak olan "Duphot"da 1921 yılında "Gaya" diye bir bar açılmış. Buranın sahibi burayı geniş kitlelere duyurmak ve görkemli bir açılış yapabilmek için tanıdığı Cocteau'dan yardım istemiş.

Jean Cocteau'da yaptığı beş-altı telefon konuşmasıyla bir haber zinciri kurmuş ve "Gaya"nın açılış günü bu küçük sokak, açılışa gelen Paris'lilerin arabalarıyla adeta tıkanmış. O günden sonra da Cocteau ve kalabalık arkadaş guru-bu "Gaya"ya takılmaya başlamışlar.

"Rue Duphot", bir ucu Elysées Sarayı'nın arkasından geçen "rue Saint Honore Caddesi"ne, diğer ucu da "Madeleine Bulvarı"na açılır. (Tarkan'ın da konser verdiği, Ajda'nın da yıllar önce Enrico Macias'ın konserine konuk olarak katıldığı ve Fransızların ünlü şarkıcılarının konserler verdiği ünlü Olympia Müzikholü de buradadır.)

"Duphot Sokağı"nın girişinde, dünya sosyeta ile Hollywood ünlülerinin saçlarını tarayan ünlü Alexandre kuaför ile Kenzo'nın butiği vardır.

"Hotel Burgundy"nin telefonlarını vereyim size:

Tel: 0033-1-42 60 34 12. Fax: 0033-1- 47 03 95 20.

Madeleine Kilisesi'nin arkasında bir şarap evi var. Burayı sevgilim keşfetmişti. İşte adresi: "15, Place de la Madeleine" Adı da "L'Ecluse". Gidin ve orada şarapla peynirin birlikte olan güzelliğini yaşayın.

"Madeleine Kilisesi"nin görkemli görüntüsüne karşı kahvenizi yudumlayacağınız hoş bir kaldırım cafe'si de "Le Penny"dir.

Fransız gastronomi geleneğinin bir başka güzel örneği de "30, Place de la Madeleine"deki "Brasserie Fauchon"dur.

Madelaine Kilisenin milimetrik olarak tam karşısındaki "Concorde Köprüsü"nü geçtiğinizde yine Grek stili bir yapı olan, bol sütunlu "Ulusal Meclis Binası" olan "Bourbon Sarayı" ile karşılaşacaksınız.

"Chatelet Meydanı"ı daha önce anlatmıştım. Büyük "Belediye Sarayı ile "Jacques Kulesi"nin bulunduğu geniş meydan... Burada "1, Place du Chatelet"deki "Zimmer" mola ve-

rebileceğiniz bir brasserie. Burası 1896'dan beri hizmet veriyormuş yemek servisimizi yapan garson söylemişti.

Deniz mahsulleri seviyorsanız o zaman "14, Place du Chatelet"deki "Le La Rochelle" tam size göre.

Ben vejetaryenim ama arkadaşımın canı deniz mahsulleri çekmişti, tabii ki ona uyacaktım. Lale, deniz mahsullerinden oluşan kocaman tabaktaki yemeğini yerken, ben de salata ve peynir tabağımdaki bol çeşit peynirlerle değişik bir akşam yemeği yemiş, bir kadehcik de kırmızı şarap içmiştim.

Bizim için "peynir" kahvaltıda yenir, ya da rakının yanında mezedir. Ama Fransızlar için "peynir" önemli bir yemektir. Bu önemli gıda maddesini onlar sabah kahvaltısına çerez yapmazlar. Onun için onların peynir tabakları muhteşem olur. Yemeğe bedeldir yani.

Meydanlar... Meydanlar... Mesela Pekin'de gördüğüm "Tianenmen Meydanı" da inanılmaz büyüktü. Hatta abartılı büyüktü ama çiçeği yoktu, ortasında çiçekli yuvarlak bir göbeği yoktu, havuzu, ağacı yoktu. Sadece kocamaaaan bir meydandı ve meydanın en büyük özelliği 1989 öğrenci ayaklanmasının burada yapılmış olması ve Mao'nun anıtının da bu meydanın küçük bir bölümünü işgal ediyor olmasıydı.

Ama ya Paris'in "Etoile"i?.. O benim saat kadrana benzettiğim (hatırladınız değil mi?) harika meydan?.. Ortasında yükselen 110 m. yüksekliğide, 106 m. genişliğindeki Fransa'nın kurtuluşu için savaşlarda ölen meçhul askerler için yaptırılan "Arc de Triomphe-Zafer Anıtı"... Ve benim "saat kadrانının" 6'yı gösteren(!) Bulvarı "Champs Elysées"...

"Etoile"i bir halka gibi çeviren sokak "Tilsitt Sokağı"dır. Yüzünüzü "Etoile"e dönüp, "Champs Elysées"deki 154 no.nun köşesinden sağa girerseniz "Tilsitt"e gelirsiniz. Buradaki "Duty Free" mağazası alış-veriş yapabilir, parfümden, bin-bir çeşit hediyelik eşyaya kadar pek çok şeyi bir arada bulabilirsiniz. Adı "Paris Elysées". Ben buradan hep bir şeyler almışımdır.

Bu bulvarın üzerinde kaldırım cafeleri ile, mağazalar, çok şık pasajlar, sinemalar, 116 no.da 19. yüzyılın sonlarında kurulan ünlü "Lido" müzikholü, 78 no.da "Planet Hollywood", "Club Med"lerin (Fransız Tatil Köyleri) merkezi, çok büyük bir turizm ofisi (karşı kaldırımda), "Disneyland"da satılan her şeyin bir eşini bulabileceğiniz "Disney Mağazası", kocaman tabelasıyla, taa karşıdan görünen büyük bir "Drugstore" (burada büyük bir cafe-restoran, pek çok cicikliciklikli mağaza vardır. Dolaşırken iyi vakit geçirirsiniz)

Bu bulvar üzerindeki geniş kaldırımlarda peş peşe dizilen bildiğiniz tüm Amerikan fast-food dükkânlarından tutun, birbirinden hoş Fransız cafe'leri kaldırımlara sıralanmıştır.

Benim en favori cafe'm "George V."tir. Etrafı yüksek saksılıklarla çevrilmiş, kırmızı sardunyaların süslediği bu kaldırım kafesinde yemeğimi yiyip, bir şeyler içerken geleni geçeni seyretmeyi severim. (Tabii tüm kaldırım cafelerinin kapalı yerleri de olduğunu söylememe bilmem gerek var mı?)

Bir de kırmızı dekorlu "Hippopotamus"lar vardır. Paris'in içinde 13 tane bu Hippo'lardan var.(Nice'de de vardı) Burasının "Kaçırılmayacak adres" diye bir sloganı var. Champs Elysées'deki 42 no.da... İç dekorasyonu çok hoş. İçinde bir de üst kata çıkan cam asansör var. Sanki aşağıdaki suyun içine inip-çıkarmış gibi...

"122, Champs Elysées'deki "Bistro Romain" güzel bir yemek yiyeceğiniz yerlerden biri. Zaten bu restoranlar zincirinin çeşitli şubelerine pek çok yerde rastlarsınız. Sakın şaşırıp "yine aynı yere mi geldik?!" demeyin. Sırf bu bulvarda 2 "Bistro Romain" var. Tüm Paris'te de 21 tane.

Ayrıca, Nice'de de "cours Saleya"da yani "Vieux Nice-Eski Nice"de de bir "Bistro Romain" vardır (Bilmem Nice bölümünde bunu yazmış mıydım?) Sekiz ayrı Fransız şehrinde daha birer tane var bu bistrodan. (Bistrot, daha önce yazdığım gibi "meyhane" tipi yer demek, ama "Bistro Romain"ler çok şık birer restorandır.)

Bulvara açılan karşı sokaklardan Seine nehrine doğru

uzanan "Avenue George V."in köşesindeki kırmızı tenteli ünlü cafe-restoran "Fouquet's"de de oturmak bir ayrıcalıktır. Burası Paris'in prestijli yerlerindendir.

"Fouquet's"nin yanından "Seine"e doğru uzanan "Av.George V." üzerinde aynı adı taşıyan ünlü otel de buradadır. (Ünlü Crazy Horse müzikholü de bu caddede biraz daha aşağıda, karşı kaldırımdadır.)

İlk olarak 1928 de açılan "GeorgeV." yıllardır dünyanın en ünlü zenginlerini ağırlamış bir otel. Burayı ilk yaptıran Amerikalı bir milyarder olan Joel Hillmann'mış. Şimdiyse burasını Suudi Prensi El-Velid satın almış ve otel "Four Seasons" oteller zincirine katılmış.

Bu arada dört yıldır kapalı olan otel, maliyeti "52 trilyon"cu olan büyük bir restorasyon geçirerek, Millennium'un Nisan ayında yeniden açıldı.

Bu oteldeki odaların 2000 fiyatlarını gazete de SABAH Paris muhabiri Nurdan Bernard'ın bir haberinde okumuş, şok olmuşum. Zaten Nurdan Bernard'da ihtişamın karşısında şaşırdığını yazmış ve, "Burası Monaco'nun o çok ihtişamlı otellerinden daha da lüks. Anlatmakla bitmez," demiş.

Bir odanın fiyatı 300 milyon TL.den başlayıp, suitler 700 milyon TL, Royal suitler de 4.5 milyar TL.miş. 15. Louis tarzında döşenmiş olan suitlerin sadece salonları bile, orta büyüklükteki bir Paris evini içine alacak büyüklükteymiş. (Buradaki en küçük oda 40 m² olduğunu belirtelim!)

"Vosges Meydanı"ndan bahsedeyim biraz da... "Bastille Meydanı"na yakın olan bu meydana isterseniz "Concorde Meydanı"ndan yürümeye başlayıp, ünlü "Rivoli" caddesinden keyifli bir yürüyüş yaparak gelin, isterseniz de metro nun 1-8 ve 5 no.lu hatlarından birine binip, "Bastille"de inin. Önce "Bastille Meydanı"nı dolaşıp, sonra meydanın kuzeyindeki iki bulvardan biri olan "Beaumarchais Bulvarı"ndan biraz yürüyüp, sola saparak, az ötedeki bu harika meydana gelin.

Etrafı yüksek ve şık ve pahalı ve tarihi binalarla çevrili olan kare biçimindeki "Vosges Meydanı"nın ortasında "13. Louis" parkı ve Louis'nin at üstünde bir heykeli vardır. Ka-

re meydanının bir kenarından "Francs-Bourgeois" sokağı geçer. Meydanı çevreleyen binaların altı, bir uçtan diğerine, ondan ötekine uzanan üstü kapalı, kemerli kaldırımlarla ve bu kaldırımlardaki Paris'in simgesi olan cafe'lerle çevrilidir. Burada olanlar sadece bu şık cafe'ler değil, aynı zaman da şık mağazalar da vardır.

Ayrıca, "Vosges" meydanındaki evlerde bir zamanlar ünlü "Sefiller"in yazarı Victor Hugo da oturmuş ve evi şimdi müze.

Buradaki kaldırım üstünde dinlediğim blues konseri muhteşemdi. Dört kişiden oluşan quartet, harika blues parçaları çalıp söylüyorlardı. O kadar iyiydiler ama ne yazık ki sokakta çalıp, topladıkları bahşişlerle yaşıyorlardı.

Meydanın tam karşı tarafında da İspanyol gitarla klasik parçalar çalan genç adamın güzel yüzü hâlâ aklımda. Adam o kadar hoş havalıydı ki, adeta bir konser salonunda resital veren sanatçılara benziyordu ama o adam da sokakta çalıp, insanlardan bahşiş topluyordu.

Adamı dinledim. Bahşiş verip vermemek arasında tereddüt geçirdim. Bahşiş vermeye utandım ama adamın önünde yere açılmış olarak duran gitarı kutusunun içinde 1 FF, 5 FF.lık bozuk paralar duruyordu. Ben de utanarak 5 frankı gitar kutusuna koyarken, genç adam en kibar haliyle ve tam gözlerimin içine bakarak bana teşekkür etmişti.

Bu meydanın konumu ve binaların o ağırbaşlı ihtişamı beni çok etkilemişti. Ben de "Hayat Bir Utanmaz Kitap" adlı romanımın bir yerinde geçen olayları, buradaki bir malikâne de geçirtmişim.

Gelelim "Bastille Meydanı"na... Bu meydanın metro istasyonundaki duvarın üzerinde bulunan rengârenk panoya bayılırım. Buradaki meydanın ortasında "Juillet-Temmuz" sütunu vardır. 1830 ayaklanmasında ölen kahramanlar için dikilmiş. Bu sütunun üzerindeki kanatlı insan heykeli, sanki monarşinin kanatlanıp uçtuğunu, Cumhuriyetin uçarak geldiğini anımsatır bana.

Fransız ihtilalinden 200 yıl sonra açılan (1989'da) "Bas-

tille Operası" da bu meydandadır. Opera binası eskiden tren istasyonuymuş. Tren düdüklerinin yerinde şimdi sopranoların, tenorların sesleri çınlıyor.

Meydanın kuzeyindeki iki bulvarın arasında birkaç güzel geniş teraslı cafe-restoran vardır. Karşıya geçip, Opera'nın arkasındaki yollarda yürürseniz, pek çok mobilya mağazasının yan yana sıralandığını görürsünüz.

Ayrıca, buraları Paris'e gelen yabancıların buluşma noktasıdır. Buraları daha çok Parisli olmayanların oturdukları semtlerdendir. Buradaki barların çoğunun adı da İngilizce'dir.

Oysa Paris'te Fransızca'yı korumak adına, yabancı kuruluşlara ait olan dükkânların dışında, yabancı ad koymak yasaktır. Ama Bastille'de yabancı çok olduğundan pek çok İngilizce adlı bar vardır. "White Rabbit", "Miss Me", "Some Girls" gibi barlar yabancı gençlerin buluşma yeridir.

Buradan sonra ister "Beaumarchais Bulvarı"ndan kuzeye doğru yürüyün, ister "Bastille"den bineceğiniz "5 Bobigny" veya "8 Balard" metro hatlarını kullanın, 4 durak sonra gelebileceğiniz bir başka güzel meydan da "République-Cumhuriyet" meydanıdır.

Bu meydanın ortasında, Haussmann'ın Morice ve Dalou adlı ikizlere yaptırdığı heykelin silindirik şeklindeki kaidesi, birbirinde güzel kadın büstleri ile süslüdür ve kaide-nin üstünde elinde defne dalı taşıyan bir kadın vardır.

New-York limanındaki "Liberty Island-Özgürlük Adası" üzerindeki elinde meşale taşıyan ünlü "Özgürlük Anıtı"na benzetirim ben bu heykeli.

(Zaten bu özgürlük anıtı, Amerikan İhtilali sırasında, Fransa tarafından Amerika'ya iki ülkenin yakınlaşması, dostluğu adına sunulmuş. "Eiffel"den güneye doğru geçince, sağ kıyıdaki "Radio France"ın hizasında ve nehrin ortasındaki ince uzun bir adacığın üzerinde, "Grenelle Köprüsü"nü'nün altında bu özgürlük anıtının küçük bir modeli vardır. Tur tekneleri bu heykele kadar gidip, oradan dönüş yaparlar. Aynı hizada ve sol kıyı da (Fort de Seine) -daha ön-

ce yazmıştım- sanki Amerika'yı sembolize eden sekiz-on gökdelen bulunur.)

"République Meydanı"da dikdörtgen bir meydandır. Pek çok cadde ve bulvar buraya açılır. Buraya metroyla giderseniz, (ki buradan 5 ve 8'in dışında 9, 3 ve 11 nolu hatlar da geçer) metro merdiveninden çıkar çıkmaz Fransa'nın ünlü ve ucuz ve büyük mağazası "Tati"ye gelirsiniz. Pembe üzerine lacivert yazıyla yazılı "Tati" amblemini görmemenize imkân yoktur. Binanın her camında bu amblem vardır.

Bir ara Cem Boyner Osmanbey, Beyoğlu ve Şakınbakkal'da "Tati-İstanbul"ları açtı ama her nedense bu mağazalar bizde tutulmadı. Hayret etmiştim, "Niye?" diye. Kalabalık olmayan mağazadaki tezgâhtar kızlara sormuştum, "Niye"sini acaba biliyorlar mıdır diye.

Osmanbey şubesindeki güler yüzlü kızların müşterilerden edindikleri sonuç şöyleydi ve, "Fiyatlar hayli ucuz olduğu için gelenler burada satılan malların gerçek Fransız olduğuna inanmıyorlar. Ya da fiyatlar ucuz olduğu için mallar kaliteli değildir diye düşünüyorlar," demişlerdi soruma karşılık!

Hey be, ne milletiz. Cem Boyner milletin ayağına ucuz Fransız malları getiriyor, millet de bunları çok ucuz bulup, Fransız malı olduğuna inanmıyor! Fıkra gibi! Ondan sonra da kadınlarımız TV'lerde ağlaşıyorlar, "Her şey çok pahalı!" diye.

Bizim gibi, Avrupa ülkelerine göre bazı önemli sosyal konularda geri kalmış toplum bireyleri, pahalı malın ancak iyi mal olduğunu sanıyorlar. Orjinaline tonla para veremeyenler de, bu kez hiç olmazsa taklidini satın alarak statülerini yükselttiklerini düşünüyorlar!

Paris'te bir dönem epey sık kaldığım "Madeleine Kilisesi"nin karşısındaki "rue Duphot'daki Hotel Burgundy"nin resepsiyonunda çalışan bir kız vardı.

Onunla ahbap olmuştuk da o söylemişti:

"Pek çok kadın oradan alışveriş yapar, dışarı çıkar çıkmaz, elindeki "Tati" torbasını çantasından çıkardığı herhangi ünlü bir mağazanın poşetine koyar, öyle yürür sokakta,"

demişti resepsiyonist kız. Vay be! Utanılacak ne var bunda, hiç anlayamadım.

Hem ucuz, hem de güzel olan bir şeyi almak ayıp mı? Yani ille de falanca markadan mı giyinmek lazım? O zaman mı adam olunuyor? O zaman mı insan yüceliyor?

Rahmetli kayınvalidemin (ilk kocamın annesi Saboş'cumun) bir sözü vardı, aklıma o geldi:

"Eşeğe altın semer vurmuşlar, eşeğin eşekliği baki kalmış!" (Bilmem anlatabiliyor muyum?)

Neyse... Bana ne yani, "Tati" babamın malı değil ya!

Ben yazayım da isteyen gider, isteyen girip alır, sonra da poşeti başka poşete koyar! Herkesin keyfi kendine. Parası da kendine. İster avuçla harcar, ister akıllıca ve yerinde!

"Republique" meydanına gelmişken, içinde kamping, ya da karavan meraklıları varsa, hemen bir bilgi düşeyim: bu meydana açılan "Voltaire Bulvarı"ndan "Nation" yönüne doğru yürürseniz, bu bulvarın sol kaldırımında aşağılarda bir yerde bu merakınıza yarayacak bir mağaza var.

Eski suratlı olduğuna bakmayın. Oradan neler alabiliyorsunuz, neler. Adam katalogu gösteriyor, siz seçip, parayı ödeyip, iki gün sonra da gidip siparişinizi alıyorsunuz.

Nereden mi biliyorum? Aman Tanrım, nasıl bilmem?! Kabus şeklinde rüyama bile girmişti bu alış-veriş!

Tiyatrocu olan sevgilimle (bu sevgili diğer "sevgilim" dediğim kişi değil) gittiğim seyahatte, adam karavan aksesuarları diye tutturmuştu. Nihayet eldeki adrese gitmiştik. Dükkân kapı duvar! Bekliyoruz ki adam gelsin. Yandaki yerlere soruyorum, "Öteki dükkânına gitmiştir, gelir," diyorlar.

Bulvarın karşısındaki kıyıtırık bir cafe'den başka oturup bekleyeceğimiz bir yer yok. Ben orada beklemeyi teklif ediyorum. Çiş vaziyetleri de var! Gidip oturuyoruz ama bizimki diken üstünde, adamı kaçırdı diye panik yapıyor!

Ben, "Ne işimiz var burada?" diye gerginim, o da, "Ya dükkân açılmazsa," diye gergin. Böylesine gergin bir ortamda hiç konuşmadan kahve mi içiyoruz, yoksa zehir mi belli değil!

Nihayet, bu fırlıyor ayağa. A-aa, beni bırakıp uçtu bile bulvarın karşısına! Kahve paralarını ödeyip ben de geçiyorum karşıya. Dükkânın sahibi adam çok yavaş ve hafif sesle konuşan, ağır çekim film gibi bir adam!

İçim kıyılıyor. Dükkânda da malzemelerden dolayı tuhaf bir koku var. Üstelik hangar gibi dağınık bir dükkân. Bizimki oradan oraya koşuşuyor. Bi heyecan, bi heyecan... Karavanına ilave yapacağı pencere kapılı-fermuarlı neyin neyse, işte ondan alacak ya. Neşesi yerine geliveriyor.

Ben de "baş mütercim"(!) olarak yaşlı adamla benimkinin arasındaki bu sıkıcı "konversasyonun" tercümanlığını yapmaktayım! Bir sıkıcı bir sıkıcı ki, sormayın. Üstelik ben öyle karavanlardan, kamplardan falan da hiç hoşlanmam!

Bir ara az kalsın havasızlıktan bayılacak gibi oluyorum ve kendimi dışarı atıyorum. Derin nefesler alarak ciğerlerime temiz hava depolamaya çalışıyorum. Çünkü biliyorum ki az sonra bu sevimsiz yerdeki görevimin başına yine çağırılacağım! diye düşünmeme kalmıyor:

"Füsuuun! Yav ne diyor bu adam yav. Gel biraz!" diye çağırılıyorum. Birazı-ikiyazı yok! Elim mahkûm dönüyorum tezgâhın başına! Neyse... Sipariş veriliyor. İki gün sonra o şey neyse, gelip alınacak! Ay imdat! Yine mi burası?!

Hemen tavrımı koyuyorum, teslim alma merasiminde(!) asla bulunmayacağımı söylüyorum. Bizimki düşünüyor. Suratı asılıyor. Sonra da, "İyi canım, gelme... Yav, sen kredi kartınla ödesene şunu. Şimdi benim yanımda paranın tamamı yok. Para otelde kaldı," diyor. Ben de hıyar gibi kredi kartımı çıkarıp veriyorum yaşlı Fransız'a.

"Voltaire Bulvarı"ndaki "karavan ve malzemelerini satan mağazaya" kadar yaptığımız yürüyüş de, bana 6000 Fransız Frank'cığına mal oluyor!!

Gördüğünüz gibi bu mağazayı unutmama imkân var mı?!

Karış Karış...

"VOLTAIRE Bulvarı"nın ucu "Nation Meydanı"na çıkar.

Ama benim yazacağım, az önce yazdığım seyahatle ilgili değil. Lale ile yaptığım bir seyahatten... Bir gün, "Yahu şu Nation meydanına gidelim," deyip atlamıştık 1 no.lu Chateau de Vincennes hattına. "Nation" Paris'in doğusunda.

Zaten Disneyland'a giderken de RER treni buradan geçiyordu ve ben hep merak ediyordum orayı. Metrodan çıkar çıkmaz kocaman bir meydanda bulduk kendimizi. Koca bir yeşil göbek, etrafında yürüme yolu ve banklar... Hoşumuza gitti. Oturduk bir ağaç gölgesindeki banka.

Seyahatlerimde, sabah kahvaltısında yemediğim ekmekleri ufalayıp yanımda taşıdığım minik buzdolabı poşetine doldurur, meydanlarda oturdukça kuşlara atarım.

Yine öyle yapmıştım. Çantamdaki ekmek ufaklarıyla kuşları besledik Lale'yle birlikte. Yanımızdaki bankta oturan bir Çinli kadınla sohbet ettik. Bir Fransız'la evliymiş. Az ötede oturuyorlarmış. Şu arkadaki büyük marketten alışveriş etmiş, evine gitmeden biraz bu meydanda oturmak istemiş.

Kuş yemleme faslı bittikten, Çinli kadın da gittikten sonra, biz de kalkıp biraz etrafı dolaşalım dedik. Meydana açılan geniş "Cours de Vincennes" caddesinde yürüdük biraz.

Caddenin sağında solunda iki kolon vardı üzerlerinde birer heykel olan. Bu meydanın 14. Loui'nin yaptırdığı surların doğu kapısı olduğunu biliyordum.

Demek burası o zamanki Paris'in sonuymuş. Oysa, "Na-

tion"dan sonra "Port de Vincennes", sonra da "Chateau de Vincennes" geliyor. Buraları da görmüştük. Şatoyu yağmurun çiselediği bir günde gezmiştik. Vincennes ormanları da buranın devamında.

Bir ara benim fotoğraf makinemdeki filmin bittiğini fark ettim. Yedek filmim de yoktu. Deminki Çin'li kadının alış-veriş ettiğini söylediği market geldi aklımıza. Hadi oraya girelim mi, girelim. Yine bu tip yerlerde yaptığımız gibi belli bir süre kendi kendimize gezip, kararlaştırdığımız saatte buluşmak üzere ayrıldık.

Mağaza gezmekten çok böyle büyük marketlerde dolaşmaya bayılırım. Ooohh, yiyecekten-ıçeceğe, ıvırdan-zıvıra her şey vardır buralarda.

Palyaço koleksiyonuma yeni palyaçolar bile buldum. Fotoğraf filmleri de burada şaşılacak derecede ucuzdu.

Çok fotoğraf çektiğim için biliyorum, hem de İstanbul'dan, Paris'in içindeki değişik semtlerde aldığımdan daha da ucuzdu. Hemen üç-beş film kaptırmıştım.

Neyse...Üzerinden birkaç gün geçti. "Seine" nehrinin çekirdek Paris'in dışına uzandığı yerlere gidelim dedik. Nehrin Paris'in güney doğu ucundan çıkıp büyük bir kavisle kuzeye doğru ters bir dönüş yaptığı kısımlarda bulunan "Pont de St.Claude"a gitmeye karar verdik.

Daha önce şunu söyleyeyim; biz bu gezilerde uzun günler boyunca kalıyoruz. Uzun seyahatler yaptığımız için böyle özgür davranabiliyoruz. Oraya mı, buraya mı gidelim diye minik-masum şımarıklıklar yapabiliyoruz. Tabii ki kısa turistik seyahatlerde bunların hepsini yapmaya olanak yok.

İşte kitabımın başında bunun için "Ben yazayım, siz renkli flomaster kalemle altını çizin ve ondan sonra gittiğinizde, bu yerlerden istediklerinizi dolaşırsınız." demiştim ya.

Dönelim yine bizim geziye... Burası Boulogne Ormanlarının güney batı ucunda yeşili bol bir yer. 10 nolu "Pont de St.Claude" hattıyla geliniyor buraya. Metrodan çıktıktan sonra, yolumuza çıkan "Ste.Jeanne" kilisesine girip her zamanki dualarımızı tekrarladık. Ellerimizi Allaha açtık sağlı-

ğımıza, mutluluğumuza dua edip, böyle güzel seyahatler nasip ettiği için ona şükranlarımızı sunduk.

Paris'in tamamını bir sınır gibi, ya da eski surlar gibi çeviren çevre yolu-otoban buranın içinden, geçiyor. Kilisenin önünden aşağı inen bulvarın adı çok hoş:

"Murat Bulvarı"... Futbol meraklıları, "Jean-Boun Stadi" burada.

Nehre doğru yürüyüp, nehir kenarındaki yeşil alanda biraz oturup oyalandık. Malum, kahve, Diabola menth fasılları...

Nehir boyunca "Quai Saint-Exupéry"de yürüdük. Hadi biraz daha yürüyelim, dur şurasının fotoğrafların çekeyim, dur ben senin şurada bir pozunu çekeyim diye diye, a-aaa, ünlü "Mirabeau" köprüsüne yaklaştığımız. E-zaten üç köprü sonra Eiffel'in önündeki "D'Iena" köprüsüne geleceğiz.

Yani biz nehri kuzeye doğru kavis yapığı kısımda metronun 10.no.lu hattından indikten sonra, geze-dolaşa, nehrin öte yanına gelmiş, Droit denen sağ kıyıya yürümüştük.

Bu kıyidan "Trocadéro" ya kadar yürüyelim dedik.

Yürü yürü epey yol varmış. Bizde bazen epey abartıyorduk şu yürüme işini ama ooohh biz evelallah ne dik yokuşlar, ne uzun yollar yürümüş "gezinler"dik. Bu yolu mu halledemeyecektik?

"Mirabeau Köprüsü" insanın kulağına ne kadar şiirsel geliyor. Zaten "Mirabeau Köprüsü" diye bir şiir de vardır. (NTV'de bir programda Zeynep Oral okumuştı.)

Köprünün ortasına kadar yürüyüp, Seine Nehri'ni, "Granelle Köprüsü"ü altındaki ince uzun adacık üzerindeki Amerika'nın Özgürlük Anıtının küçük kopyasını ve Eiffel'i bir de buradan seyrettik.

Paris'e insan ne taraftan baksa büyüleniyor. Nehrin sularına yansıyan binaların görüntüleri, teknelerin arkalarında bıraktıkları izler ve sık dikilmiş ağaçların arasından süzülen gün ışığı birleşerek, gerçek bir sihir oluşturunyorlar.

Birbirine geçmiş halkalara benzeyen bir yapısı olan "Radio France"ın önünden geçtik. Bu radyo binası aynı za-

manda bir "Radyo Müzesi". Buradan sonra nehir kıyısındaki yolun adı, "Avenue President Kennedy" oluyor. Buralarda bir yerde de "rue Ankara" var.

Şu Eiffel, hangi açıdan bakılırsa bakılsın, aldığı ışık ve bakıldığı açıdaki görünümüyle daima insanın gözünü kendine çevirmeyi biliyor.

Akşam yaklaşıyordu. Yine benim sevdiğim saatler gelecek ve Eiffel turuncu ışıklarını gökyüzünün alacasına karşı yakacaktı. Gündüz rengi ölgün olan Seine, üzerine vuran sahil ışıkları, üzerinde gezinen teknelerin ışıkları ile pırıltılı bir ışık cennetine dönecekti. Benim sevdiğim bu alaca saatte çektiğim ışıltılı Seine Nehri ve Eiffel fotoğrafı, 14. sergimde yer almıştı.

Tam güzel saatte gelmiştik "Palais de Chailiot"nın olduğu Trocadéro'ya. Sarayın önünde uzanan teraslar şeklindeki irili ufaklı, iç içe geçmiş havuz üzerindeki fıskiyeleler, gündüz görüldüğünden daha büyüleyiciydi.

Bu havuzların sağında ve solunda yüzlerini Eiffel'e doğru çevirmiş, birer kaide üzerine oturan bir çıplak kadınla, bir de çıplak erkek heykeli vardır.

(İstanbul'a, Ankara'ya veya yurdun değişik şehirlerinin meydanlarına, parklarına konmak üzere heykeltraşlarımız tarafından yapılan çıplak heykeller, biliyorsunuz yerlerinden sökülüp, bir yerlere atılıyor, böylece birileri akıllarınca namus bekçiliği yaptıklarını sanıyorlar.)

Burada ve pek çok Avrupa ülkesinde, özellikle de İtalya'da çıplak heykeller parklarda, meydanlarda, müzelerde bir dönemleri yansıtan sanat eserleri olarak beğeniyle izleniyor. Çırlıçıplak bir taş yığınının, nasıl oluyor da ahlak bozabildiğini bir türlü anlayamıyorum!

Hangi kafalar bu taşlardan çekinip, onları söktürüyorlar!

İnsanlar çıplak doğmuyor mu? Çıplak ölmüyor mu?

Olur olmaz yerdeki "insanın" çıplağı ancak adaba aykırı olabilir, heykelin değil!

İşte "Palais de Chailiot"nın önündeki havuzların gör-

kemli fışkiyelerden fışkıran suların serpintileriyle ıslanıp, yaz-kış demeden çıplak olarak öylece oturup durur bu heykeller.

Bu havuzların arkasındaki yüksekte bulunan hayli geniş terasta, roller-bladelerle kayanlardan, sokak çalgıcılarına, hatta guruplarına, dünyanın her ülkesinden gelen insanlara kadar pek çok insan buradan Eiffel ve çevresini, ayrıca havuzların güzelliğini ve Seine nehrini seyrederek.

Burada bulunan "Café des Monuments"de bu güzel görüntülere karşı yemeğimiz yedik. (Raviolisi de bir lezzetli oluyor ki...)

Ortası açık iki yarım ay şeklindeki binadan oluşan Chaillot, bünyesinde "Deniz Müzesini ve İnsanlık Tarihi Müzesini"de barındırıyor. Burada ayrıca "Théâtre National de Chaillot" da var.

Buradan çıktıktan sonra "Avenue New-York"tan (Seine kenarında) sola doğru yürürseniz "Alma Köprüsü"nün meydanında, Prenses Diana'nın kazada öldüğü alt geçidin girişine gelirsiniz. Diana'yı sevenlerin, buralara yazdıkları mesajlar, bıraktıkları çiçekler, onun hâlâ gönüllerin Prenses'i olduğunun ve öyle de kalacağının kanıtı. Ve orasını artık Diana anıtı haline getirmişler. (Oraya Lale'yle bende bir şeyler yazmıştık)

Paris deyince "Louvre"suz olur mu?

Bu şehri ne kadar milimetrik hesaplarla yapıldığını yazmıştım. Şu benim saat kadranına benzettiğim "Etoile" meydanındaki "Zafer Anıtı" vardı ya, buradan karşıya-doğuya doğru dümdüz bir hat çekerseniz, "Concorde" meydanındaki dikilitaş, işte aralarındaki onca mesafe olmasına rağmen, bu dikilitaş "Zafer Anıtı"nın tam merkezine denk düşüyor-muş.

Ayrıca, 3. Napolyon kazandığı zafer şerefine yapılan ve Roma'daki "Arco di Settimo Sevaro" kemerine benzetilen bir "Zafer Anıtı" daha yapılmış, köşeli bi "U" harfine benzeyen Louvre'un avlusunda... "Etoile"deki anıt, "Concorde"daki dikilitaş ve bu "Zafer Anıtı", milimetrik olarak aynı hattın

üzerindeymiş. Gerçekten de öyle. İnsan bu düzene, düzgünlüğe valla şaşıyor.

Valla biz de öyle milimetrik bir düzende yapılmış anıtlar silsilesini bana gösterebilirler, gider Taksim'in orta yerinde çım-çım-tıkarak-güm-tıkarak darbuka çalarım!

500 metrelik bir vadiye 1570'lerde "Jardin des Tuileries" yapılmış. Bu bahçedeki ağaçlar da, oradan "Etoile"nin ve dikilitaşın görülmesini engellemeyecek şekilde dikilmiş.

Bir şehir yaratılırken, bu kadar inceden inceye düşünülen birilerinin var olması insanı şaşırtıyor. (Alışkın değiliz ya!)

Eskiden saray olarak yapılan Louvre 250 salonuyla Leonardo da Vinci'nin ünlü "Mona Lisa"sını, Rafaello'nun "Giovanna d'Aragon"unu, El Greco'nun "Çarmıha gerilmiş İsa"sını, Michelangelo'nun "Köle"sini ve pek çok tabloyu, heykeli ve dünyanın pek çok yerinden gelen antika objeleri dünya sanatseverlerine sunuyor.

Louvre'un karşı kıyıdaki küçük komşusu da "d'Orsay" müzesidir. Burası da Bastille Operası gibi 1900'lerden itibaren tren istasyonuymuş ama sonradan 19. yüzyıl Sanat Müzesi olarak düzenlenmiş.

Bir zamanlar başka bir amaca hizmet eden yerleri, nasıl da sanatın hizmetine, sanatın emrine çevirdiklerini görüyor musunuz?

Louvre Müzesi'nin tamamını gezmek neredeyse imkansız gibidir. Ben bunca yılın içinde üç kez gittim ama hâlâ her yerini görmedim.

Biraz köşeli bir "U" harfine benzeyen Louvre Müzesi'nin tam ortasına da 1988 cam Piramit eklendi. Böylece eskiyle modern sanatı birbirlerine kaynaştırdılar. Louvre'a artık buradan giriliyor. Piramit'in iki de yavrusu var! Bunların çevresindeki havuzlar ve Louvre, akşam olup, sarı ışıklarla aydınlatılınca, ortaya muhteşem bir görüntü çıkıyor.

Tam Piramit'in karşısında, (Napolyon avlusunda) "Le Café Marly" var ki, burası hem kapalı, hem açık mekanda hizmet veriyor. Kapalı kısımdaki localara ayrılmış yemek

masalarında otururken, Louvre Sarayı'nın karşı kanadının görkemiyle harmanlanmış cam Pramitleri seyrederek yemeğinizi yiyorsunuz. "93,rue de Rivoli" geceleri buradan görüntü harika.

Ay, "Café Marly"nin üst katta bir WC var ki sormayın. Sakın pis olduğu için "ay" dediğimi sanmayın. Tam tersi, çok temiz ve şık bir tuvaleti var Café Marly'nin ama, bence asıl harika olan buranın yuvarlak pencerelerinden görülen manzara....

Pramiti, ve çevresindeki havuzları, Louvre'un karşı kanadını ve meydanda gezinen yüzlerce rengârenk giyimli insanı buradan kuş bakışı seyretmek çok güzel. Buraya geldiğim bir başka sefer, WC'ye hemen makinemle çıkmış ve fotoğraflar çekmiştim.

Monaco'daki "Exotique Gardens"ı gezerken, WC'ye gittiğimde oradan görünen manzaraya da takılıp kalmıştım da Lale merak etmişti n'oldum diye. Mor begonvillerin arasından masmavi Akdeniz' e doğru uzanmış "Cap d'Ail" burnunun görüntüsü beni büyülemişti. Fotoğraflar çekmiştim.

İşte bu gün de Louvre Müzesi içindeki lüks "Cafe Marly"nin WC penceresinden fotoğraflar çekiyordum.

A-aa, valla böyle güzel tuvaletler bulsam da fotoğraflar çeksem. WC koleksiyonu yapsam, ne matrak olur.

Ay, WC deyince bu kez de aklıma Kazakistan'daki tuvalet geldi. Almati'de (O zaman Alma-Ata idi) kaldığımız görkemli otelin restoranında yemek yedikten sonra WC'ye gitmek istemiştim. Rehberimiz kız (Adının anlamı "Çay Şekeri" idi) beni tuvalete götürmüştü.

Aman allah! O da ne? Hani tuvalet kabinlerinin kapıları? Burasını yaparken müteahhitin parası mı bitmişti yoksa! Ya da ne bileyim, acaba insanlar tuvalet kabinlerinde, çiş ve kakadan başka şeyler yapmasınlar diye mi tuvalet kabinlerini kapısız yapmışlardı! Bu ne işti?

Koccaman WC'nin, beş-altı kabinli dış kapısına rehberimiz Çay Şekeri'ni dikmiştim, içeri kimseyi salmasın diye. Burasının kalabalık olduğu bir anı düşünebiliyor musunuz?

Demek insanlar gayet samimi bir şekilde bir arada işlerini görüyorlardı!

Ama artık oraları çok değişmiş. Serhat (Hacıpaşalıoğlu) 2000 yazında Kazakistan'daki bir müzik yarışmasına Fidof temsilcisi olarak gitmişti de onun Almati için anlattıkları, benim Kültür Bakanlığı ile konserler vermeye gittiğim 90'lı yıllardan çok farklıydı.

Bir WC anım daha var, onu da anlatmadan geçemeyeceğim. Fas'ın Rabat şehrinde, yine grup halinde şehri gezip dolaştıktan sonra hepimizin WC ihtiyacı hasıl olmuştu. Jamel adlı Fas'lı rehberimiz bizi harika bir parkın karşısında bir yere götürdü. Allah allaaah! İçeri giren gülerек çıkıyor.

Ben de içeri girip baktım ki, oohh! Kadın erkek bir arada! Musluk da yok. Dışarıda kapı önünde oturan jellabe giyinmiş adam, elinde bir maşrapa tutuyor ve çıkanlar suya tuvalette değil, ancak kapı dışında kavuşabiliyorlardı. O da maşrapadan ve birazcık olmak kaydıyla!

Yine Fas'ın Fez şehrinde gittiğimiz bir lokantada (ki çok harika bir yerdi, otantik sedirlerde oturup yemek yemiştik.)

Oradaki WC'de kadın erkek bir arada olan bir WC idi ve bir tuvalette iki tane karşılıklı klozet vardı. (A-canım o gördüğün bidedir demeyin. Elbette ki taharet bidesini klozet sanacak kadar gerzek değilim!) Çok gülmüştük. Demek eşler, arkadaşlar, sevgililer birlikte girip, hem ederek, hem de sohbet ederek ihtiyaç gideriyorlardı! Herkes buranın resmini çekmek istedi de sahibi adam bozulmuştu.

(Bir de WC kitabı mı yazmalı ne?!)

Biz WC'lerden dönelim yeniden Louvre Müzesine...

"Louvre Müzesi"nin bir kanadı "Seine Nehri"ne, bir kanadı da "Rivoli caddesine bakar. Louvre'un yüksek duvarlarının dibinde nehir kenarından da yürüme yolu vardır. Ama ben size "Rivoli Caddesi"nden yürümenizi tavsiye edeceğim.

Bu cadde, neredeyse "Champs Elysées"nin 2.5 katı uzunluğundadır. Ama yavaş yavaş yürürken sizi oyalayacak çok şey göreceksiniz. Onun için bu uzun caddeyi yerin altında gideceğinize, yerin üstünden gezip-görerek gidin derim...

Bu caddeye "Concorde Meydanı"ndan girdikten sonra, sağınızda önce Tuileries Bahçesi", sonra da Louvre Müzesi yer alacak. Sol tarafta bulunan birbirinden değerli, eski ama şık(ve pahalı) apartmanların altında uuupuzuun devam eden kemerli kaldırımlarda yürürken, birbirinden sevimli mağaza vitrinlerini görmüş olacaksınız. Bu caddenin adı "Rivoli"caddesi.

Belki buralardaki hediyelik eşya satan mağazalardan cicik-bicik bir şeyler alabilirsiniz. Bir araya geldiğinde eski Paris'i her şeyiyle adeta bir tiyatro dekoru gibi gözler önüne seren minik biblolarıdan almanız bile, seyredin. Seyretmesi bile öyle hoştur ki...

Bu kaldırım mağazalarından biri de pasaportunuzu göstererek alış-veriş yapabileceğiniz kocaman bir Duty-Free mağazasıdır. (Yine de Parfümler her zaman bizim havaalanlarında daha ucuz.)

Bu uzun kaldırımlar boyunca yorulduunuz, dinlenmek mi istiyorsunuz? Çiş mi var? O zaman buyurun "194, rue de Rivoli"... "Le Carrousel Bar-Brasserie"ye. Yiyin, için, çiş yapın.

Hemen yakınında da Fransız kadın kahraman "Jeanne D'Arc"ın at üstündeki altın renkli bir heykeli var. ("Place des Pyramides"de) Jeanne D'Arc'ı yakarak öldürmüşler.

Rahmetli anneannemde onun yakılmadan önce, odunların üstünde, kılıcını kaldırıp göğüs hizasında tutmuş, zırhı da sırtında bir fotoğrafı vardı... Genç kızın öyle dimdik, korkusuzca durduğu bu resme bakıp bakıp:

"Aanaaneciim, n'oolur bu kızı yakmasınlaaar," diye hüüü ağlardım küçükken.

Anneannecik de na'psın:

"Tamam söylerim kızım, yakmazlar. Hadi sen sus, ağlama," derdi. Anneannemde, müthiş bir kartpostal koleksiyonu vardı. İçinde kurşuna dizilen Çar Ailesi'nin de harika fotoğrafları vardı. Onları seyretmeyi çok severdim. Bu ailenin her ferdi öyle güzeldi ki...

Sonra Osmanlı paşalarından olan Fehim Paşa'nın taciz ederek resmen el koyduğu İngiliz cambazı olan güzel Marga-

ret'in, (sonraki adıyla Margaret Fehim Paşa'nın) seri halinde fotoğrafları da vardı. Çok değerli bir koleksiyonu.

Bu fotoğrafların hepsi yurt dışından alınmıştı. Anneanem sonraki yıllarda hepsini dayıma vermişti. (Dayım ölünce bu koleksiyon ne oldu bilmem!!!)

Bu arada 18. yüzyılda Kardinal Richelieu tarafından yapılan "Palais Royale-Kraliyet Sarayı"nın yanından geçersiniz. Ünlü tiyatro "Comedié Française" de buraya yakındır. Bu tiyatro Fransa'nın en eski tiyatrolarındandır.

Bakın işte öyle-böyle derken geldik yine "Chatelet Meydanına", yani Saint-Jacques Saat Kulesi ve Belediye Sarayı'nın olduğu meydana... Galiba buradaki "Victoria Çeşmesi"ni yazmadım (Belki de yazdım) ama hele gece ışıklandırıldığında bu çeşme ve üzerindeki ince-uzun sütun ve onun tepesindeki kanatlı kadın heykeli görülmeye değer. Hele gece ışıklandırıldığında...

Sütunun alt kaidesinde el ele vererek sütunu çevreleyen kız heykelleri vardır. Havuzun içinde de ağzından sular dökülen aslanlar bulunur. (Bu aslanları Mısır'daki tarihi harabelerde gördüğüm aslanlara benzetirim.)

"Chatelet" meydanından devam ederek "Rivoli"den ileriye doğru yürürseniz daha önce "Bastille Meydanı"ndan yürüyerek gittiğimiz "Vosges Meydanı"na gelirsiniz yeniden. ("Bastille"de zaten Rivoli'nin sonundadır.)

O tarafları dolaştığımıza göre, gelin bu kez "Chatelet"den yukarı (kuzeye) "Boulevard de Sebastopol"a doğru çıkalım.

Ya da 11 no.lu "Porte des Lilas" metro hattına binin ve "Rambuteau" istasyonunda inin.

"George Pompidou Kültür Merkezi"nin avangard tarzda cam ve çelikten yapılmış binasını hemen görürsünüz. Çeşitli renklerdeki borular, binanın dışına sanki yapıştırılmış gibi duran ve en üst kata kadar çıkan tüp şeklindeki cam asansör, asansörlerden ana binaya uzana çelik köprüler, bu binaya ün katan özelliklerdendir. ("Beaubourg" denen plato üzerinde yapılan bu yapı 1977'de tamamlanmış.)

Burasını günde 30.000 kişi ziyaret ediyormuş ve bu rakamla Pompidou dñnyanın en çok ziyaret edilen Kñltür Merkeziymiř.

Burada her tñrlñ bilgiye baş vurabileceğiniz bir kñtñphane ve modern sanatlar mñzesi var. Resimden, fotoğrafa, tiyatrodan dansa, sinemadan yeni teknolojiye, edebiyattan filozofiyeye kadar merak ettiğiniz her şey burada size sunuluyor. Bu binaya ilk baktığınızda sanki restorasyon var da binanın cephesine demir konstrñksiyon iskeleler konmuş gibidir.

Bu yayvan binanın alt katından en tepesine kadar çıkan cam tñp içinde yñrñyen merdivenler vardır. Bu merdivenlerden, katlardaki salonlara geçip, buralardaki sergileri izleyebilirsiniz.

Burayı gezdiiğim tarihlerden birinde, giriş salonunda Tñrk film aşişleri ve film fotoğrafları sergileniyordu. Bu Tñrk filmleri haftasında, Pompidou'nun sinemasında da bizim filmler gñsteriliyordu. İnsan gurur duyuyor kendi sanatlarının, yñnetmelerinin fotoğraflarını gñrdñke...

Hele ikinci kocam Tunç Başaran'ın 1986-87'de çektiği "Birileri ve Diğerleri" ile 1989-90 yılları arasında çektiği o muhteşem film "Uçurtmayı Vurmasınlar"ın aşişlerini gñrmek beni (e-mñsaade edin de o kadar olsun) hepsinden daha fazla gururlandırmıştı. Ařiřlerin, film fotoğraflarının yanından ayırlamamıştım. Helal olsun eski kocama. Çok iyi bir yñnetmendir.

(Bok içki aramıza girmeseydi de boşanmasaydıık keşke. Çok severdi beni. Ben de onu... Artık içkiyi bırakmış, imiyormuş. Keşke o yıllarda bırakabilseydi...)

Pompidou'nun tepesindeki teraştan, muhteşem bir Paris panoraması seyrediyorsunuz.

Paris'in ilk yıllarında "Les Halles"ın Pazar yeri olduğunu, 1969'da buradaki Halin, gñneydeki "Rugins"e taşındığını yazmıştım.

şimdi burada, modern yapıda, camla kaplı, tñp geçit gñrñnñmñnde yapılmış binaların içinde sinemalar, mağazalar,

restoranlar var. Modern heykellerle süslü geniş avlularda gençler buluşur, aralarında eğlenirler.

Cassini Meydanı'ndaki St.Eustache Kilisesi'nin önündeki meydanda heykeltraş Henri Miller tarafından yapılan kocaman bir insan başı ve hemen yanında duran kocaman el, hakikaten görülmeye değer.

"Les Halles"ın sokakları cafe ve restoranlarla doludur.

"38, rue St.Dennis"deki "L'Entrecote"un sokak üstündeki restoranında yemek yemek büyük bir keyiftir. Zaten "St.Dennis", Berger" ve "Les Halles" sokaklarında pek çok güzel cafe-bar-restoran vardır. "rue de la Ferronnerie" ile "rue St.Dennis"n köşesindeki "Afro-Cubane" ambiyansını yaşayabileceğiniz rengârenk barda oturmak çok hoştur.

Buradaki meydanda 1550'de yapılan "Innocents-Masumlar Çeşmesi"nin etrafında otururken, bu güzel anıt-çeşmeden akararak dibindeki havuza dökülen suların sesiyle insan dinlenip, havasıyla serinler.

Bu civardaki "Coquilliere Sokağı"ndaki "Au Pied de Cochon", yani "Domuzun Ayağı" adlı restoran, "Les Halles" semtinin en önemli mihenk taşlarındandır. Buradaki bazı geleneksel yemeklerin servisi, aynen "Les Halles"ın taaa açık pazar olduğu yüzyıllardaki gibi yapılır.

Buradaki üzüm salkımlı avizeleri pek beğenirim. Otantik eski avizelerdir bunlar. Burada her şey iyi hoştur da, fiyatlar biraz fazladır, bilesiniz. Ama ben vejetaryen olduğumdan, salata çeşitleri, bir sebze yemeği, peynir tabağı ve tatlılar bana yetiyor da artıyor bile. Yani vejetaryen olmam, tüm restoranların keyfini çıkarmama engel teşkil etmiyor. (Hem vejetaryen olunca hesap da kabarık gelmiyor.)

"St.Dennis" sokağından, ya da "rue Les Halles"den (iki si birbirine yakın sokaklar) yürüyerek "Rivoli" caddesine çıkarsınız, 16. yüzyılda yapılmış olan St.Jacques saat kulesini görürsünüz yine. Yolu geçip, "Chatelet" meydanına gelin. Paris'in ilk kurulduğu yıllarda yapılan eski küçük binanın yerine, 1874 ile 1882 yılları arasında yeniden yapılan neo-Rönesans tarzındaki Belediye Sarayı'nın önünden geçip, "d'Arco-

la" köprüsünden geçerseniz, Paris'in ilk kurulduğu "La Cité" denen adaya gelirsiniz.

Aynı adı taşıyan yoldan yürüyerek "Notre-Dame Kilisesi"nin önüne çıkarsınız. Bütün buralarda ne kadar zaman geçirirsiniz bilemem. Mutlaka 200 yıla yakın bir zamanda bitirilen ve bir gotik harikası olup, adına filmler çevrilen, hat-ta çizgi filmleri yapılan bu baş yapıtı dolaşmaya herhalde epey zaman ayıracaksınızdır.

Notre-Dame'ın önündeki büyük meydanın altındaki alanda arkeolojik bir bodrum vardır. Burada, eski Paris'e ait pek çok kalıntı sergilenir.

Bu meydanı dolaştıktan sonra Paris'in en küçük köprü-süne gelirsiniz: "Petit Pont"... Karşı köşede mola vereceğiniz "Notre-Dame Café" var. Nededir bilmem, her Paris gezimde-ki son günde bu cafe'de oturmayı adet edinmişimdir.

Köşede bir masaya otururum. Buradan Paris'e bir kez daha bakarım. İçimi Paris'le doldururum. Önümden ileri doğru uzanan "Montobello" rıhtımı beni her nedense çok et-kiler. Aziz Nesin'in adını koyduğu "Aslında Hüzüdü Hepsin-in Yaşadığı" adlı romanımdaki bazı bölümler, "Montobel-lo"da geçer.

"Notre-Dame Café"nin yanındaki "St.Jacques" sokağın-da yürürseniz, 13. yüzyılında gotik tarzda yapılan gösterişli "St.Séverin Kilisesi"nin önünden geçersiniz. Bu civardaki sokaklarda, içinde kafesi olan kitapçılar vardır. Hem kahve-nizi içer, hem de kitap seçersiniz. Burada bulunan kitapçı-larda ki, eski yıllardan kalma çok değerli, kapakları yaldız kaplı kitapları seyretmeye, dokunmaya bayılırım.

"St.Jacques" sokağının devamında ünlü "Sorbonne Üni-versitesi" vardır. 1635 ve 1642 yılları arasında Richelieu tara-fından yapılan bu okul, önceleri Notre-Dame Katedrali'ne bağlı bir okulmuş. Sonradan Üniversiteye dönüşmüş. Bu okulda eski yüzyıllarda Latince öğretildiği için, okulun bu-lunduğu bu semte bundan dolayı "Quartier Latin" denmiş. Sorbonne, şu anda Fransa'nın başlıca yüksek eğitim kurumu.

Oh, Tanrım, keşke bu okulun bir öğrencisi olabilsey-

dim. Hayatta en çok, önce ODTÜ'lü, ikinci tercih olarak da Siyasal'lı olmak istemiştim. Ama puanlarım tutmamış, Dil-Tarih-Coğrafya'yı kazanmıştım.

Dışarıdaki bir üniversite de okumak çok pahalıydı. Ben devletin ordusunda görevli bir subay kızıydim. Babam, kendi mütevazı bütçesiyle beni ancak Ankara Koleji'nde okutmuştu. Ama yabancı bir ülkede, dört yıl okumak kolay değildi. İngilizce eğitim almıştım ama yine de Paris Sorbonne'da okumak isterdim doğrusu.

Yıllar da geçse, ne zaman Sorbonne'un yanından geçsem, duygularım kabarır. Bu yolu biraz daha yürürseniz, pek çok Fransız ünlüsünün gömülü olduğu "Panthéon"a gersiniz.

"Panttheon"un önündeki "Soufflot" sokağından karşıya yürürseniz de karşınıza muhteşem bir bahçe çıkar:

"Jardin du Luxembourg"... Bu kocccaman bahçenin içinde sonradan Senato Binası olan Luxembourg Sarayı vardır.

Bu bahçenin havuzları, çocuk oyun parkları, yürüme yolları, ve bol miktarda bankları, iskemleleri vardır. Burada dolaşırken; gazete okuyan insanlara, ders çalışan öğrencilere, ağaçlı geniş yolda yürüyüş yapan yaşlılara, gençlere, ağaç kuytularında öpüşen sevgililere, yoga yapanlara, uyuklayanlara, banklarda oturup sohbet edenlere, kısacası her türlü insan kolajına rastlarsınız.

Bu büyük bahçe, Parisli'lerin oksijenle buluştuğu harika bir parktır. Bu parkın güney ucundaki kapıdan çıkarsanız karşısında "Observatoire-Rasathane" vardır. Onun "Montparnasse Bulvarı"yla birleştiği yerde de "Observatoire Çeşmesi"ni görürsünüz. Ünlü "St.Michel Bulvarı"nın ucu da bu meydana ulaşır.

Şimdi düşünüyorum, buraya kadar gelmişken "Montparnasse"a doğru sağa mı sapayım, yoksa "St.Michel"den yuvarı mı çıkayım diye....

Karar verdim.

Önce "Montparnasse"da yürüyelim,

Montparnasse

12. YÜZYILDA, Parisli'ler ilk yerleşim alanları olan "La Cité"den dışarı çıkıp, Seine Nehri'nin sağına ve soluna yayılmaya başlamışlar. Nehrin Kuzeyindeki sağ kısım daha çok ticari alanda gelişmiş, güneyde kalan sol kısımda ise kiliseler, manastırlar, okullar, kolejler kurulmuş.

Bunların en önemlisi 1275'de kilise okulu olarak ilk kez kurulan, sonradan 1635'de bugünkü Sorbonne'un asıl yapımına başlanan Üniversite, daha 12. yüzyılda bile eğitimde çok büyük önem taşıyormuş.

Jenerasyonlar boyunca öğrenciler toplanıp, "Chartreux Manastırı"nın güneyindeki kilise inşaatlarının molozlarından oluşan, yani insanların eliyle tepe haline gelmiş bu insan yapımı tepeye çıkıp, yazdıkları manzum yazıları yüksek sesle buradan boş topraklara doğru okurlarmış. Bu tepeye zamanla "Mont-Parnasse" denmeye başlanmış.

14. Louis "Montparnasse" bölgesine önem verip, burayı 1702'de Paris merkeze bağlamış ve Kraliyet mimarları Bullet ve Blonder'i bu bölgeye bulvarlar, bahçeler yapması için görevlendirmiş. Onlar da "Mont Parnasse" civarındaki patikayı genişletip bulvar haline getirmişler.

Tabii yol dümdüz bir şekilde devam ettiği için molozlarda oluşan "Mont-Parnasse" tepesi de tarihe karışmış. Ama adı kalmış. Ve 50 yıllık bir çalışma sonucunda "Boulevard Montparnasse" resmi olarak 1760'da açılmış.

Zamanla, bazı aristokratlar bu bulvarı kuzeyinde, harika bahçeler arasında malikaneler yapmaya başlamışlar. Ama Fransız İhtilalinden sonra bu malikâne sahipleri ya öldürülmüşler ya da buraları terke zorlanmışlar.

19. yüzyılda, bulvarın güneyine Montparnasse Garı ve gıda pazarı açılmış. Ve buralar mütevazı evler ve ikinci el mal satan dükkânlarla dolmaya başlamış.

1800'de Louis Mercier adlı gözlemci, yazdığı yazıda: "Paradan sonra Parisien'lerin en sevdikleri şey dans etmek.

Her sınıfın insanı dans ediyor. Dans, Paris'te aşırı bir delilik halini aldı." demiş.

Bu arada güney bölgesinde yavaş yavaş açılan eğlence yerlerinde çalışan kızlar sevgililerini öğrencilerden, memurlardan, sanatçılardan seçerlermiş. Bu kızlara "grisettes", ("çakırkeyif" anlamında gibi) denirmiş.

Kuzey bölgesinin kadınları ise "courtisanes" diye ("saraylı" falan gibi) adlandırılmış.(Bu "courtisan"larla ilgili Michelle Phiffier'ın Michel Nouri ile oynadığı bir film seyretmiştim. Çok güzeldi)

Gözlemcilere göre: "Güneyin aşklarında hesap-kitap olmaz, aşklar dolu-dizgin yaşanır, "girisette"ler zevk için çalışırlarmış ama kuzeyin "courtisan"ları hep hesap-kitap peşinde koşup, "Champs Elysées"nin "Rond Point"da (Hani pahalı butikler, kaliteli bar ve restoranların bulunduğu, benim de sevgilimle orada hoş bir yılbaşı geçirdiğim "Matignon Bulvarı"nın kestiği yuvarlak meydan) erkekleri tavlayıp, ilişkilerini adeta iş gibi ele alırlarmış."

Bu "courtisan" kızlardan biri olan Mogador, zamanla oldukça sosyetik hale gelmiş, sonunda da uzun zaman metresi olduğu Chabrillan Kontu'yla evlenmiş. Kontes olduktan sonra da popüler bir kitap ve oyun yazarı olmuş.

(Demek ki Mogador, "şanslı" bir sosyetik-orospuymuş!)

Haa, Paris Operası'nın arkasındaki "Trinite Kilisesi"ne doğru çıkan sokağın adı da "rue Mogador". Hatta bu sokak üzerinde "Café de L'Opera" da sevgilimle oturmuştuk. (Dikkatim nasıl ama?)

Bu "courtisan"lar, bir yerde zenginlerin, unvan sahiplerinin, saray görevlilerinin metresleriymiş. Her türlü masrafları birlikte oldukları evli zengin sevgililer tarafından karşılanır, varlık içinde yaşatılırlarmış.

Bunun karşılığında da onların esas görevi, sevgililerinin seks kölesi olmalarıymış. Yani her an, her yerde, her saatte sevgililerine bacaklarını aralamaya hazır olurlarmış! (Bu "courtisan"ların büyük büyük büyük torunları da günümüz İstanbul'unda teşviki mesaideler galiba!)

"Montparnasse"ın güneyindeki geniş bahçelere, masal dünyası süsü verilip, akasya ağaçlarının, leylakların altına yerleştirilen masalarda oturup, içmek, "grisette"lerle dans etmek pek bir moda olmaya başlamış. Buraya Paris'in her yerinden müşteriler gelmeye başlamış.

Daha sonra; hedefe yalancı kurşun atma, bowling ve bugünkü "roller-coaster"ın atası olan bir oyun da bu eğlence bahçesine ilave edilmiş. Bu kadarla kalmamış, bu bahçeye bir İngiliz tarafından kapalı kısımlar eklenmiş. Restoran ilaveleri yapılmış.

Ve buralara, kuzeydeki şık ve havalı metresler sevgilileri olan beyefendilerle birlikte, daha sade ve gösterişsiz giyimli güneyli kızlar öğrenci sevgilileriyle, şaşkın ama bu atmosferden etkilenmiş olan aristokrat çiftler de "Montparnasse"ın bu eğlence dünyasına katılıp; oyunların, seksin, şampanyanın ve can can dansının birleştiği gecelerde, eğlencenin doruğunu yaşamaya başlamışlar.

1850'lerde açılan her yanı aynalarla süslü olan "Bal Bul-lie", 1871'deki Fransa-Prusya savaşı sırasında çok zarar görmüş ama savaş sonrası daha güzel olarak yeniden yapılp 1920'ye kadar Montparnasse'da hizmet vermiş.

19. yüzyılla birlikte, akademik enstitülerin, Fransız hükümetinin de katkısıyla "Montparnasse"da, büyük bir sanatçı komünü oluşmaya başlamış ve açılan çeşitli Güzel Sanatlar Akademileri ile özel atölyelerde, çok değerli hocaların, bir diğer deyişle sanatın efendilerinin kontrolünde olan genç sanatçılar, harika eserler yaratmaya başlamışlar.

1900'de Fransa'da açılan büyük ve çok başarılı bir organizasyon olan Dünya Fuarı sırasında, Grand Palais-Kültür Sarayı'nda muhteşem heykel ve resim sergileri açılmış.

"Salon" adlı galerinin açılışına bütün aristokratlar, diplomatlar, sanatçılar gelmiş ve burada bir ressamın resminin

sergilenmesi, o ressamın eserinin para değerini de yükseltiveriyormuş. Burjuvalar da bu resimleri büyük paralara toplamaya başlamışlar. 1870'de Paris'deki yağlıboya eserlerin pazarı 40 milyon Frank'ı bulmuş.

Derken, Fransa dışından da sanatçılar Paris'e gelmeye başlamışlar, Montparnasse civarı onların açtıkları atölyelerle dolmaya başlamış ve gitgide çoğalan cafeler bu sanatçıların her günkü buluşma yerleri olmaya başlamış.

"Montparnasse"nı mekan tutan ünlü sanatçılardan bazılarını da yazayım: Gauguin, Matisse, Modigliani, Picasso (o sonradan Montmartre da stüdyo açmış), Jean Cocteau (onun adı hem Londra bölümünde, hem de Villefranche bölümlerinde geçmişti), Chagall, Pascin, Kisling, Foujita...

Okuduğum İngilizce kitap beni o kadar etkiledi ki, "Montparnasse"la ilgili bazı bölümlerden sizlere de aktarmak istedim. (Hatta, acaba daha sonra bu kitabın tamamını ayrı bir kitap halinde tercüme etsem mi diye de düşünmeye başladım.)

"Montparnasse" bugün pek çok cafe-restoranın bulunduğu cap-canlı bir bulvar. Bulvarın tren garına yakın olan yerinde de daha önce yazmıştım, 59 katlı "Montparnasse" kulesi denen gökdelen var.

Bu bulvarın üzerinde çok ünlü bir restoran var:

"La Coupole"... Her Paris'e gidişimde (gidişimizde), burada yemek yerim (yeriz.) Yüksek tavanlı kocccaman geniş bir salonu olan "La Coupole" de yer bulmak gerçekte çok zor. Sıra sıra dizilmiş masalar birbirine çok yakındır. Uzun sıralar halinde dizilmiş masaların bulunduğu bazı yerler sepe-rasyonla ayrılmış, bu kocaman yerde, intim ortamlar yaratılmıştır.

1927, 20 Aralık, saat 16.00'da "102, Montparnasse"da açılan bu restoranın açılış davetiyeleri, tam 3 bin kişiye yollanmış. Açılış gecesi ressamlar, heykeltraşlar, şairler, yazarlar, oyuncular salonu doldurmuş.

Sanatçılar, barmen Bob Lodewyck ile hemen dostluk kurarlarmış. Bar tezgâhının arkasında duran Bob; Montpar-

nasse'in sanat âleminde olan biten her şeyi görür, bilir ama hiç kimse ağzından hiçbir dedikoduyu alamazmış.

Bob Lodewyck yaşıyor olsaydı da, Show Haber'e konuk olsaydı, görürdü o zaman gününü! Reha, çatır çatır dedikoduları alırdı ağzından da Lodewyck söylediğinin farkına bile varmazdı valla!

O gün bugündür, "La Coupole" sanatçıların tercih ettiği bir buluşma noktası olmuş.

"Alt katında da harika bir dancing var: "Dancing de La Coupole"... Sevgilimle yukarıda güzel bir yemek yedikten sonra, buraya inmiş, harika bir "mambo-mania" gecesi yaşamıştık. 14 kişilik büyük orkestra eşliğinde doya doya Mambo ve Cha-cha yapmıştık.

Ali Hakan'la gittiğimiz bir akşam da, tam yanımızdaki adeta bir arada oturuyormuş kadar yakın olan masada, bir başına yemeğini yiyip, şarabını içen yaşlı kadını hiç unutmayacağım. Yüzü hâlâ gözümün önünde.

Kısa siyah saçları vardı. Küçük ağzını kırmızı rujla çevrelemişti. Tırnakları bakımlıydı ve rujuna uygun kırmızı oje sürülmüştü. Küçük buruşuk ellerinin parmaklarına sadece kocaman bir tek taş yüzük ile bir alyans takmıştı. Şık bir gri tayyör vardı üzerinde. Ceketinin içine beyaz bir ipek gömlek giymiş, tayyörünün yakasına da oldukça değerli bir broş takmıştı. "Chanel no.5" sürmüştü.

Mis gibi kokuyordu.

Biz Ali Hakan'la güle söyleye yemeğimizi yerken, bir ara kadın bize şarap kadehini kaldırdı. "Kadehimi kaldıracak kimsem kalmadı. Çocuklarım evli ve uzakta oturuyorlar.

Bu gece evliliğimin 63. yıldönümü. Ama kocam ne yazık ki bana katılamadı. Az ilerideki "Cimetiere du Monparnasse" da yatıyor," diyerek eliyle mezarlık tarafını işaret etti.

Ali'yle donup kalmıştık. İçim tuhaf olmuştu. Çok sevdiği kocası, o yılın içinde ölmüş, 63. evlilik yıldönümüne yetişememişti. 81 yaşındaydı ama daha genç görünüyordu. Az ötedeki "Notre-Dame des Champs" sokağında doğmuştu.

Adı Simone'du. Evlendikten sonra kocasıyla karşıdaki "Vavin Sokağı"nda oturmuşlar. Sonra kocasının kazancı yükselince "Boulevard des Invalides"de güzel bir eve taşınmışlar. Ve hep orada oturmuşlar. Artık Simone, yıllarını mutlu bir şekilde geçirdiği evinde artık yalnız yaşamak zorundaydı.

Öyle tatlı konuşuyordu ki, Ali Hakan'la neredeyse yemek yemeği bırakmış onu dinliyorduk. Kadehlerimizi tokuşturmak üzere kaldırdığımızda bizim Bourgogne dolu şarap kadehlerine itiraz edip, garsonu çağırdı. Beaujolais şarap ısmarladı bizim için. (İkisi de değerli şarap çeşitleridir. Ama Simone bize kendi içtiği şaraptan ikram etmek istemişti.)

Garson şarabı getirip yeni kadehlere koydu. Üçümüz kaldırdık kadehlerimizi: Kadınla artık yaşamayan sevgili kocası Guy'nin şerefine...

"Ben dokuz yaşındayken sokağımıza Ernest Hemingway taşınmıştı. Bu civarlarda hep ressamalar, yazarlar otururdu. Ben Güzel Sanatlar Akademisi'ne gittim ama sonra orada âşık olduğum bir sınıf büyük olan bir öğrencisiyle evlendim. O güzel adam Guy'di... Çok yakışıklıydı. Ve öldüğünde de hâlâ çok yakışıklıydı."

Şaraplarımızı içtik. Bize nereli olduğumuzu, ne iş yaptığımızı sordu. Ben, "Yazar olduğumu, tiyatro ve müzikallerde de oynadığımı, şarkı söylediğimi söylerken, Ali Hakan "Aynı zamanda fotoğrafçı da," deyince kadın küçük eliyle elimi tuttu, sevgiyle sıkıttı:

"Tam yerini seçmişsiniz yemek yemek için. Burası çok eski yıllardan beri sanatçıların yeridir. Guy'le evlenmeden önceki flört yılımız boyunca hep buraya gelirdik. Sonra da, evlilik yıldönümlerimizi hep burada kutladık."

Tadına vararak şarabından bir yudum alıp, ağzında usulüyle çevirip yuttuktan sonra, bir süre konuşmadan kadehin içindeki kırmızı şarabı seyretti. Sonra bize dönüp gülümseyerek:

"Bu belki benim son kutlamam olur. Artık çok yaşıyım. Bana bu kutlamada arkadaşlık ettiğiniz için teşekkür ederim," deyip kadehini yeniden bizlere kaldırdı.

Belki seneye bu tarihlerde ölmüş olabileceğini söyleyen yaşından daha genç görünen bu kadından çok etkilenmiştim. Ali Hakan'ında etkilendiği belliydi.

Simone, kadehlerimizi ilk kez kaldırırken "Bana Simone deyin. Çünkü bu gece adımı söyleyecek kimsem yok," demişti.

Simone, daha sonra hesap istedi. Ve bizim hesabımızı da ödemek istediğini, buna izin verirse çok mutlu olacağını söyledi. Şaşırmıştık. Ali Hakan'da bu konularda çok hassastır ve eli çok açıktır. "Lütfen ben ödemek istiyorum," d diye de, Simone:

"Lütfen bu özel gecede benim ve Guy'in konuğu olun. Hem kocam böyle olmasını isterdi," deyip hesabı ödedi.

Ve bizden izin isteyip kalktı.

"Eve gidip, biraz eski fotoğraflara bakacağım," diyerek beni ve Ali Hakan'ı öptü ve "La Coupole"ün kapısına yürüdü. Ayağındaki orta yükseklikteki topuklu pabuçlarına rağmen hayli minik boyluydu.

Pencereye yakın oturuyorduk. Simone kapıdan çıktıkdan sonra, biraz yürüdü ve durup camın ardından bizi aradı. Zaten biz de hiç konuşmadan onu izliyorduk. Sonra göz göze geldik Simone'la. Gözlerinde nemli bir pırıltı vardı sanki bize teşekkür eden... Gülümsedi bize ve elini dudaklarına götürüp öpücük yolladı ve gitti...

Ben daha önce hiç tanımadığımız bu kadın için gözle-rimden akan yaşlara engel olamadım. Ali Hakan'ın da gözle-ri dolmuştu. Başka bir yerde kahve içmek için kalktık. Hiç konuşmadan yürüdük Montparnasse Bulvarı'nda...

Bulvarın hemen arkasında bir yerlerdeydi mezarlık... Ve hiç tanımadığımız Guy orada yatıyordu...

Bugün Simone'la Guy'in 63. evlenme yıldönümleriydi...

Yaaa işte böyle... Hayatın içinde insanlar nerelerde, kimlerle karşılaşılıyor. Ve bunlar de insanı zenginleştiriyor. Ben kendimi daima yaşadıklarımın ve gördüklerimin çokluğuyla zengin sayarım.

Bu civarda eski yıllarda açılıp günümüze kadar gelen

diğer bazı güzel cafe'lerden iki örnek daha: "Le Select," ve "Le Cosmos"... Hangi birini yazayım ki, hepsi birbirinden güzeldir.

Tiyatrocu olan sevgilim bir gece beni canımdan bezdirmişti, ona mı girelim, burada mı yiyelim, yoksa bu daha mı güzel diye. Sonunda sadrazam hazretleri (!) nihayet seçimini yapmış, "Le Select"e girmiştik.

Buradaki çok önemli bir cafe-restorandan daha bahsedeyim en iyisi: "Café de la Rotonde"...

Burası, "La Coupole"ün çapraz karşısındadır. 1903'de Victor Libion tarafından, "Raspail Bulvarı" ile "Montparnasse"ın köşesinde açılmış bir köşe-başı kahvesiymiş.

(Paris'de en hoşuma giden şeylerden biri de binaların köşelerindeki cafe'lerdir. Binaların köşeleri dik köşeli değildir Paris'de. Ve bu görünüm de binalara olduğu kadar, sokak ve caddelere de yumuşak bir görünüm verir. Bu köşelerdeki pencerelerin gerisini hep merak ederim. Acaba o kısımlara ne gibi mobilyalar koymuşlardır diye düşünürüm.

Mesela ben öyle bir yerde otursaydım, pencereye karşı rahat bir koltuk, yanıma bir sehpa ve üzerine de bir abajur koyar, koltuğun çevresine de kocaman saksılar içinde bol yeşil bitkiler yerleştirirdim.)

Binaların köşe başlarında cafelerden başka, sigara, telefon kartı, çikolata, tütün (vs.) gibi şeylerin satıldığı yerler, ya da çeşitli mağazalar vardır. Cafelerin önündeki köşeyi dönen kaldırımlara masalar yerleştirilir.

Buralarda oturmak büyük keyiftir. "St.Germain Bulvarı"ndaki "Les Deux Magots", "Le Saint Claude", "Café de Flore", "Relais Odeon", "St.Michel Bulvarı"ndaki "La Prégrille", "Le Notre-Dame", "Depart Saint Michel", "Champs Elysées"deki "Fouquet's", Opera Meydanı'ndaki "Cafe de la Paix", "Montmartre"daki "La Bohem du Tertre" ve bunlar gibi daha onlarca köşe başı kahvesi vardır.

Tam metro giriş-çıkışındaki "La Rotonde" yine bu köşe cafelerden biridir. Burası ilk açıldığında, Montparnasse'da yaşayan yazarlar, şairler, özellikle ressamlar, heykeltıraşlar

tarafından o kadar çok rağbet görmüş ki, sonunda Libion, yan taraftaki kasap dükkânını da alıp kendi yerine katarak, "La Rotonde"u genişletmiş.

Bu kadarla da kalmamış, cafe'nin önüne masalar-iskemleler koyarak, bugünkü kaldırım cafe geleneğini başlatmış. "Taraça" denilen bu kaldırım cafelerine, İspanyol ve Güney Amerika'lı sanatçılar, cafenin iki yanındaki bulvarlardan biri olan "Raspail Bulvarı"nı kastederek, "Raspail plajı" adını vermişler.

Libion, dünyanın dört bir yanındaki gazetelere abone olmuş, oraya gelip oturanlara bu gazeteleri sunarak onların dünyalarını genişletmiş. Buraya gelen herkes kendini evinde gibi hissedip, Libion'a da "Papa Libion" derlermiş.

Gerçekten beyaz saçlı, koca bıyıklı Libion, orayı dolduran sanatçılara bir baba gibi davranıp, onların dertlerini dinler, nasihatler verir, hatta para sıkıntısı içinde olanlara parasal yardım yaparmış. "La Rotonde"da uyuşturucu içenler olursa da onlara tatlı-sert bir sesle artık evlerine gidip uyumalarını ikaz edermiş. Ve müşterilerinin hepsi sanatçı olduğundan, "sanatçıda çok para yoktur" diye düşünüp, çok içilen café-creme'den 1.20 Frank kadar az bir para almış.

(Vay be! Ne cafe sahipleri varmış. Bizde de sinematiyatro sanatçıların, yazarların, ressamların her akşam, her gece yaz-kış doldurduğu "Çiçek Bar", son yıllarda, bu sadık müşterilerine verdiği kredi kartı hizmetini kaldırırverdi!

Oysa dünyanın her yerinde, küçük barlarda, dükkânlarda, hatta pazar yerlerinde bile kredi kartı geçerken, gitmekten çok büyük zevk aldığım "Çiçek Bar"ın aldığı bu kararı anlamak mümkün değil. Sevgili Arif bu hatayı düzeltmeli.)

Libion'un "La Rotonde"unda, marksist, sosyalist, anarşist her türlü fraksiyonun sanatçıları, kendi inandıkları fikirleri özgürce tartışırlarmış. Münakaşalar, atışmalar çıksa da Libion asla polis çağırmaz, sorunu kendi babacan tavırları ve yatıştırıcı konuşmaları ile halledermiş.

Kapısını tüm sanatçılara açık tutan Libion, sadece oros-

puları içeri almazmış. Ressamlara çıplak poz veren manken kızlar, işlerinin zorluğundan dert yanarlarmış Libion'a. O da onları: "Ne güzel bir işiniz var. Ya işsiz olsaydınız? Polis işsizlerden biliyorsunuz hoşlanmaz. İşinizde daha iyi olma-ya çalışın," diye kızları "motive"(!) edermiş. (Tabii bu gerçek bir motivasyon oluyor. Tacize giren motivasyonlardan değil yani!)

Libion'un zamanın sanatçıları için söylediği sözleri de aktarayım:

"Sanatçılar ve etelektüellerin çok parası olmaz. Zaten paraları olduğu zaman da, kıyafetlerine, eğlencelerine, keyiflerine harcayıverirler."

Yaa işte Montparnasse'daki cafe'lerin ilklerinden bir cafe olan "La Rotondo"un hikâyesi böyle. Nermin ve Lale'yle bu cafe'de oturduğumuz gün, etrafı seyrederken buraların geçmiş tarihini konuşmuş, hüzünlenmiştik.

Kimler gelip, kimler geçmiş, kimler doğup, kimler ölmüştü.

Bizim şu anda üzerinde durduğumuz kaldırımlara kimler, kimler basmıştı...

Dopdolu Geçen Bir Gün...

SİZE üç kız yaptığımız Paris gezimizden Nermin'le ilgili bir anımızı anlatayım. Bir sabah Champs Elysées'ye iki dakika mesafedeki "Primotel Empire"de kahvaltımızı ederken, o gün nereye gidelim, ne yapalım diye konuşuyorduk.

Bu arada, bu otelde daha önce Nermin Yavuz'la gittiği bir Paris gezisinde kalmıştı. Biz de Lale ile yaptığımız 25 günlük Paris seyahatimizin 20 gününü bu otelde geçirmiştik. (Diğer 5 gün de Lale'nin ağabeyi Selami bizi Fransa'nın Manş Denizi kıyılarına götürmüştü. Oraları da anlatacağım) Burası Nice'deki vazgeçilmez otelim "Primotel Suisse"nin Paris şubesidir.

Şimdi bir önceki bölümde kaldığımız yerden başlayıp yola devam edelim. Sıra nasılsa Nermin'in macerasına gelecek.

Sizi "Montparnasse"dan 4 no.lu metro hattıyla "St.Michel" meydanına çıkaracaktım ama metrodan vaz geçtim! Yerin altını n'apıcaksınız, yerin üstünde onca güzellik varken.

"La Coupole"den "Montparnasse Kulesi"ne doğru yürüyün "18 Juin 1940" meydanına gelirsiniz. Geçin karşıdaki "Rennes" caddesinden başlayın yürümeye... Az sonra geleceğiniz "Vaugirard" caddesinden sağa doğru sapın.

Sapın, sapın! Sapın diyorsam vardır bi bildiğim.

Evet efendiiim dikkaaat! Paris'in en uzun caddesine geldiniiz! "Rue de Vaugirard" tam tamına 4366 m.dir!!!

Heh-heh-hee! Hepsini yürüteceğimi sandınız, di-miii? Korkmayın, sadece kısa bir bölümünü yürüyeceksiniz.

Bu arada daha önce bahsettiğim, 17. yüzyıl yapımı olan "Senato Binası ve Palais de Luxembourg"un önünden geçeceksiniz.

(Bu saray "Maria de Medici" için yapılmış. Hatunun evi de maşşallah ne ev! Bir ucu St.Michel Bulvarı'nda, diğer ucu Vaugirard Caddesi'nde... Bahçe desen, uuuh, ne bahçesi, park ayol, park... Bizde de İstanbul banliyölerinde ancak birbirine bir karış mesafede dubleks evler alınıyor hatunlara!)

Saray'ın önündeki koccaman çiçekli-yeşil çimli göbeğin ortasında da bir kaide üzerine oturtulmuş yüksek sütunun üzerinde de çıplak bir kadın heykeli var. Neyse, bu heykel bazılarının deyişine göre "edep yerlerini"(!) bir örtü ile örtmüş!

(Nasıl tur ama? Luxembourg bahçelerinin altından-üstünden, her yerinden bi güzel gezdiriyorum sizi)

Senato binasının karşısındaki "rue de l'Odeon Sokağı"na sapın. Bu sokakta 3 no.daki "Odéon Hotel" de de kalmıştım. Aslında o seyahatte St.Michel'de kaldığım oteli pek sevmemiş, buradan geçerken otelin hem yerine, hem de sokak kapısına bayılmıştım. Bizim Kadıköy'deki eski evin kapısını anımsamıştım. Bu da bana çocukluğumu sanki geri getirmişti. Bu Otelin her odası değişik dekore edilmiş. Resepsiyondakiler bana boş olan birkaç odayı göstermişlerdi. Gösterdikleri odaların hepsi farklı dekora sahipti ama ortak yanı ahşap kirişler, putrellerdi.

Bunlar her odaya ayrı bir sıcaklık vermişti. Dağ evini anımsatan bir odayı seçmiştim.

Tel: 0033-1-43 25 90 67 Fax: 0033-1-43 25 55 98

Otelin resepsiyonundaki genç adam, otelin bulunduğu Odéon Sokağı ile ilgili bilgiler yazan bir kâğıt vermişti bana. Bu sokak ilk kez 1779'da açılmış ve en büyük bir başka özelliği de, ilk kaldırım ve su olukları bu sokakta yapılmış.

Ama sokağa ün kazandıran bir başka şey de; Fransız yazarlar André Gide ve Paul Claudel'in, bu sokaktaki 7 no.daki "La Maison des Amis du Vivre- (yaşayan dostların evi)de buluşmalarıymış. Onlar orada buluşurlarken, İngiliz yazarlar James Joyce, T. S. Elliot, Ernest Hemingway'de sokağın karşı kaldırımındaki 12 no.da bulunan "Shakespeare and Company"de bir araya gelirlermiş.

Bu kısacık sokaktaki otelde kalırken bunları bilmek heyecan vericiydi. Otelin hizasında 19 no.da da harika bir kitapçı var. Tavandan yere kadar her yer kitap. Hem de ne kitaplar. Tiyatro, sinema, opera, dansla ilgili aradığınız her şey burada var. Grace Kelly'nin kitabını buradan almıştım.

Ayrıca kitap almasam da, kitaplara has olan kokunun doldurduğu bu eski kitapçıdaki havayı solumayı severim.

Kitapçının adı: "Le Coupe-Papier"... Meraklılarına...

Bu kısa sokaktan sola döndünüz mü, ileride 16 ve 17. yüzyıllarda yapılmış "St.Sulpice Kilisesi"ne varırsınız. Önündeki meydana oturun, kuşlara yem verin, fotoğraf çekin, öpüşün, koklaşın, dinlenin, kiliseye girip mum dakin, Allaha teşekkür edin sağlıklı olduğunuz, bu kadar güzel seyahatler yapabildiğiniz için.

Kilise meydanın yan sokağı "Bonaparte" sokağıdır. Biraz yürüdükten sonra "St.Germain" bulvarına geleceksiniz. Ve karşınıza bu kez Paris'in en eski kilisesi "St.Germain-des-Prés" çıkacak. Taa 12. yüzyılda yapılmış.

Bu kilisenin meydanında ve "St.Germain Bulvarı"nın köşesinde güzel ve ünlü bir cafe var: "Les Deux Magots". Burası ilk kurulduğu yıllardan bugüne, Paris'in cafe ve restoranları arasındaki önemli yerini hep korumuş. 1885 yılından beri Paris'in kültürel hayatında çok önemli bir rol oynamış. Ünlü yazarlar, şairler, ressamlar sık sık buraya gelir,hatta bazı yazılarını burada yazarlarmış.

André Gidé, Picasso, şair Prévert, Ernest Hemingway, Jean Paul Sartre, Simone de Beauvoir buranın müdavimlerindenmiş. Bugün hâlâ dünyanın tanınmış sanatkarları, edebiyatçıları ve politikacıları buraya gelip boy gösteriyorlarmış.

E, valla biz de her gidişimizde şöööle bi uğrar, kendimizi gösterip, "Magots"cuları mutlu ederiz! Tarih; André Gidé'lerin, Beauvoir'ların, Sartre'ların, Picasso'ların listesinin yanına, bir gün gelecek Füsün'ları, Lale'leri, Nermin'leri de elbet ekleyecektir!!!

(Vay be! Burası çok etkileyici oldu!!!)

St.Germain Bulvarı'na kadar gelmiştik ya, bu bulvar, St.Michel bulvarını keser. Zaten az sonra St.Michel'i dolaşacaktık. Size Nermin'le ilgili burada geçen bir anımızı anlatayım.

Bir sabah "Primotel Empire"de kahvaltımızı ederken o gün ne yapalım, nereye gidelim diye düşünüyorduk diye yazmıştım ya.

İşte ne yapalım, nereye gidelim derken, sonunda o gün ayrı ayrı dolaşmaya karar vermiştik. Nermin, daha önce gezmiş olsa da, bir kez daha Seine Nehri gezisine katılmak istiyordu. Sonra da biraz annesi ve kardeşleri için bir şeyler almak istiyordu.

Lale'yle ben de Notre-Dame'ın yanındaki "Île St.Louis" adasına gitmek istiyorduk. Sonra da Seine Nehri kıyısında açılan "Brocante" denen antika pazarını dolaşacaktık. Kendimizi buluşma saati stresine sokmayıp sokmayıp, akşam 20.30 gibi "St.Michel Meydanı"ndaki "Depart Saint Michel"de buluşmaya karar vermiştik.

Biz Lale'yle metronun 1 no.lu hattı ile önce Chatelet istasyonunda inip, sonra 8 no.ya aktarma yapıp bir durak sonra "Cité"de inmiştik.

"Notre-Dame"ın bulunduğu bu adanın ara sokaklarını dolaşıp, Katedralin arkasındaki "St.Louis Köprüsü"nden St.Louis adasına geçtik. Burası gerçekten daracık sokaklar ve eski Paris evleri ile dolu küçük bir ada. Neredeyse sadece beş-altı sokağı, bir de kilisesi var. Cafe kuşları olarak, "Le Flore en l'Île" adlı cafe'nin köşesinde bir masaya tüneyip, Paris'in kurulduğu o ilk yıllarda hayat acaba nasıldı diye konuştuk durduk.

Biz üç seyahat yoldaşı, çok güler eğleniriz, her şeyden gülme payı çıkarırız ama yerine göre de oturur siyaset de konuşuruz, ekonomi de, tarih de... Nermin bankacı ve iktisatçı olduğundan ona ekonomiyle ilgili sorular sorarız.

Lale'nin de matematiği çok kuvvetlidir. Kız valla seyyar hesap makinesi gibidir. Kafadan toplar, kurları hesaplar, çapraz kurların değerlerini söyler. Nermin bankacıdır ama o sağlamcıdır. Eli hesap makinesine alışıktır. Ezberden

hesap yapmaz. Bense hesap işlerinden hiç anlamam (anlamadığım borsada salak gibi satarak kaybettiğimden belli değil mi?!)

Ama yerine göre bizim müzik-tiyatro dünyası ile ilgili zararsız dedikoduları da yaparız hani!

Sabah kahvelerimizden sonra Seine'in karşı kıyısında nehir kenarında kurulan "Brocante"ı gezdik. Buradakiler, artık Belçika'da (Brüksel'de) oturan Lale'yle sık sık gittiğimiz "Brocante"lardan daha pahalı.

Ama ucuz-pahalı; bu tip antika pazarlarını dolaşmak inanılmaz keyifli oluyor. İrili-ufaklı neler var neler. Antika aynalar, masalar, koltuklar, vazolar, heykeller, şamdanlar, tepsiler, minik inik aksesuarlar... İnsan buralarda zaman nasıl geçiyor anlayamıyor bile.

Sonra, kahve satan kadından kahvelerimizi alıp Seine nehri kenarına oturup, ayaklarımızı nehre sarkıtıp bir kahve keyfi daha yaptık, gelip geçen tur teknelerini seyrettik.

Derken, uzaktan duyduğumuz ama daha sonra gümbür gümbür yaklaşan müzik sesinin ne olduğunu merak edip nehrin kenarından kalkıp caddeye çıkan merdivenlere yürüdük.

"St. Germain Bulvarı"ndan doğru rengârenk balonlarla süslü bir konvoy geliyordu. Sokak tıklım tıklım doluydu. Ne olduğunu sorduk "Travestilerin-gay"lerin daha fazla hak ve özgürlük istediklerini geniş kitlelere duyurmak istedikleri büyük bir yürüyüş"müş.

Dünyanın her yerinden, Avustralya'dan Mısır'a kadar pek çok ülkeden gelen travestiler, gay'ler inanılmaz frapan kılıklarda rengârenk giyinmişlerdi. Abartılı makyajları ve perukları ile çok enteresan görünüyorlardı.

Öpüşen erkekler, kadınlar ortalıkta dans ediyorlar, halk da caddeyi-kaldırımları doldurmuş, bu konvoyu seyrediyordu. Ortam çok eğlenceliydi. Bizim için renkli bir sürpriz olmuştu.

Sonra baktık akşama daha çok zaman var; "D'Austerlitz Köprüsü"nden geçerek, Bastille Meydanı'nın aşağısındaki

Seine Nehri'nin kolu olan Paris marinasına giden yola gireriz ve "Canal St.Martin"üzerinde yapılan "Canauxrama" adlı tura katılabiliriz diye düşündük. Bu turu duymuştuk da bir türlü gerçekleştirememiştik.

Bastille Meydanı'na çok yakın olan "Port de L'Arsenal" iskelesinden biletimizi alıp açık güvertesine yan yana iskemleler dizilmiş olan "Canauxrama" Seine Nehri'ndeki tur teknelerinden daha küçük gibi.

St.Martin Kanalı Paris'in aşağı yukarı güney doğusundan başlayıp, taa kuzey doğusuna kadar uzuyor. Bu kanal, Napolyon'un emri üzerine 1806-1825 tarihleri arasında 4.5 km. uzunluğunda yapılmış. Eski yıllarda, burası buğday öğütüp un elde edilen Pantin'deki değirmenlere, ve kuzey-doğudaki endüstriyel bölgelere gitmek için kullanılıyormuş.

Burası Süveyş Kanalı, Panama Kanalı, Regent's Kanalı gibi suların alçaltılarak tahta kapakların açıldığı, tekne geçtikten sona suların tekneyle beraber yükseltildiği havuzlardan geçerek, kanal yolculuğu yapılan bir gezi. Tabii bu arada şehrin değişik yerlerini görmüş oluyorsunuz. Bu yolculukta 4 tane böyle havuz geçiliyor.

"Port de L'Arsenal"i çevresinde çocuk bahçeleri var. Eskiden burada silah deposu-cephanelik (Arsenal) varmış.

Bundan dolayı marinaya bu ad verilmiş. Cephanelik sonradan "Kütüphaneye" dönüştürülmüş. (Bakar mısınız?)

Buradan hareket ettikten kısa bir süre sonra yerin altında ve bir teknede gidiyorsunuz Bu insanda tuhaf duygular uyandırıyor. Tepede sokağın belli yerlerine havalandırma için 37 tane yuvarlak, üzerleri tel kaplı büyük delikler yapılmış. Buralardan içeri süzülen gün ışığı öyle muhteşem ki... Arada yanan fenerler de var.

Teknenin suda giderken sularda çıkardığı ses, hamamda çıkan seslere benziyor. Burayı ilk olarak Haussmann yapmış, sonra uzatılmış. Üzerinizde bulvarlar olduğunu ve bu bulvarlarda arabaları gittiğini bilmek de insanı bir başka heyecanlandırıyor. Bastille Meydanı'nın ve meydandaki 52m.lik ve 170 tonluk anıt sütunun da tam altından geçiyorsunuz.

Bu suyla kaplı yer altı dehlizindeki yolculuğunuz tam 2 km. sürüyor. Bu kanal gezisinde iki tane de dönen köprüden geçiliyor.

Bu çok matrak oluyor. Köprüye yaklaşırken onu bir yol gibi görüyorsunuz, üzerinden arabalar geçiyor. Birden AAA! Ay! Aman! diye panikliyorsunuz. Sanki onlarla çarpışıverecekmişsiniz gibi oluyor.

Derken tekne duruyor, sizinle aynı hizadaki köprüye girmek isteyen araçlara aynı demir yollarında olduğu gibi dur işareti veriliyor. Köprü bu sırada yana doğru dönmeye başlıyor. Sular aşağı iniyor. Az önce aynı hizada olduğunuz sağınızda ki-solunuzdaki yollar taa tepelerde kalıyor.

Tekne aşağı inip, sular çekildikçe, kanal duvarlarına yapışmış binlerce minik deniz yaratığını görüyorsunuz.

Bir süre için sudan uzak soluklanmaya çalışıyorlar. Sonra siz kanal kapılarından geçtikten sonra, kapılar arkanızdan kapanıyor, sular yükseliyor. Sularla birlikte tekne de yükseliyor, arkanızda kalan köprü yine dönerek eski yerine geliyor, üzerinden arabalar geçmeye başlıyor. Ve siz bu olayı durup seyredenlerle yeniden aynı hizaya geliyorsunuz.

Burası çift kapılı ve ünlü de. Ünü nereden geliyor: Çünkü burada Marcel Carne ve Arletty adlı Fransız aktörler, aktristler "Hotel du Nord" filmini çevirmişler. Tekne buradan geçerken, çevre ile ilgili bilgilerin verildiği hoparlörden, filmin burada geçen sahnesindeki karşılıklı diyaloglar veriliyor.

Yolun üzerindeki, 1607'de yapımı biten hastane, bugün hâlâ hastane olarak hizmet veriyor.

Gezi içinde, bir de balık avlamayı sevenlerin, balıkçıların balık tuttukları yer var. 8 çeşit balık, iyice kuzey doğudaki "Ourcq Kanalı"ndan buraya gelirmiş.

Koca Marmara'da millet, balıkçıların yanlış avlanmalarından ve deniz kirliliğinden dolayı balık bulamazken, dar bir kanalda 8 çeşit balık bulunuyor. Ama dikkat etmiştim, up-uzun kanal boyunca sadece burada oltalarını suya atanlar vardı.

Biz de olsa, yasakları dinlemeyip, kanal boyunca olta sallayanlara rastlardık.

Kanal gezisini yaparken, sağda solda ne var ne yok hoparlörden anlatıyorlar. Yolun üzerindeki "La Grange aux Belles" denen bölgede bir çiftlik, tabii ki içinde de samanlık ve bir ev varmış ve oradaki fıstıklara "malum nedenler"den dolayı da ziyaretçiler gelirmiş. Bu çiftlikteki tahıl ambarı da meyhaneye dönüştürülmüş. Keyifler gıcırması yani. Burada ki sokağın "Güzellerin Çiftliği" adı da o günlerden bugüne kalmış.

Zaten bütün yabancı ülkelerde, neresi olursa olsun bir vakitler konan adlar asla değiştirilmiyor. Bu sokağın adını da, aman orada eskiden fan-fin-fon yapılmıyormuş deyip de adını değiştirmeye kalkmamışlar.

Mesela bizim de ünlü(!) bir Abanoz sokağımız vardı ben ilk kocamla evliyken. Sonra genel evler o sokaktan kalktı diye sokağın adını değiştirdiler hemen. Yahu bırakın kalsın! Yok olmaz! Orda oturanların namusuna dokunur. Neme lazımm!

Ama dışarıda bir vakitler o biçim olup da sonradan artık o işlerin yapılmadığı yerlerin sokak adları hâlâ aynı duruyor ve kimse de gıcınmıyor. Bu sanıyorum tamamen öz güven meselsi. Kimse oralarda böyle şeyleri kafaya takıp da namus-gurur meselesi falan yapmıyor. Adam "Domuzun ayağı" diye restoran adı koymuş, 2000 yılında adı hâlâ aynı.

Yahu biz kafaya takılmayacak daha neleri kafaya takıyoruz.

Yok efe heykeli yapılmış da, heykel efenin bıyıkları yokmuş! Bıyıksız efe olur muymuş! Haydaaa heykel yerinden sökülüyor!

Bıyık nedir allaseniz? Erkeklik nişanesi deseniz, ne bıyıklı homolar tanıyorum ben! Nol'cak şimdi?!! Yani bir bıyık bu kadar mesele yapılır mı Allahaşkınıza?!! (Tabii normal bıyıklıları tenzih ederim.)

Heykel efenin bıyığı ile uğraşacağınıza, kaçak yapılmış binaların, kesilen ağaçların, öldürülen hayvanların, faili

meçhullerin, devleti soyanların peşine düşün de bir işe yarasın!

Neyse... Dönelim biz St.Martin kanal gezimize...

"Montfaucon" denen Faucon tepesi 25 m. yüksekliğinde bir tepeymiş ve burada milleti sallandırmak için darağaçları hazır beklemiş. Değişik yükseltilerdeki hazır-nazır duran darağaçlarında, 60 kişinin aynı anda asılabileceği bir tepeyi görmek, Parisien'lere korku yaşatırmış.

Tepenin alt kısımlarına küçük hırsızlık yapanları asarlarmış. Daha yukarılarda da, VIP. (yani Very Important Person-Çok önemli kişi) olan hırsızları sallandırıyorlarmış! Çok matrak! Burada bile sınıf ayrımı yapılmıyormuş! "Sayın VIP hırsız" demek öte tarafa bile ayrıcalıklı bir şekilde postalanıyormuş!

13. ve 18. yüzyılların arasında, 20 tane Maliye Bakanı Faucon tepesinin zirvelerinde kurulan darağaçlarında idam edilmiş. Bu darağaçları 1789 Fransız İhtilali'nden sonra sökül-müş.

Kuzeye doğru çıktıkça "Louis Blanc" denen bu bölgeye geliniyor. Eskiden buralarda ticaret mavnalarının durduğunu, artık bunların şimdilerde küçük nehir tiyatrolarına, ya da yemekli tekne-tiyatrolara dönüştüğünü anlatıyordu hoparlördeki ses. Bu bölgede, şehircilik açısından büyük gelişmeler yaşanmaktaymış.

1814'de Fransızlar'la, Rusya, Avusturya ve Prusya arasında "Petit Jardin" denen küçük bir meyhanede imzalanan ateşkes antlaşması sırasında, Paris'in havasına girmiş bir Kazak askeri, bir pubdan içeri girmiş ve derhal kendisine içki servisi yapılması için, yüksek sesle aşağı yukarı "hadi çabuk" anlamına gelen Rusça kelimeyi "Bistro, Bistro" diye tekrarlamış.

O günden sonra "Bistro" kelimesi şarap satılan yemekli yerlerin adına dönüştürülmüş. Bu kelimeyi ilk olarak kullanan da, "Montmartre-Terte" meydanındaki "Mer Catherine" olmuş. (Hani yazmıştım, Lale ile bir akşam Pigalle'e gitmeden önce yemeğimizi yediğimiz, müzikli, pembe dekorlu

ve avaz avaz bağırmadan harika şarkılar söyleyen şarkıcıları yer.)

"Rotonde La Villette" (kubbeli bina), 1790'larda kanaldan geçiş için bilet kesilen ve kanalda yapılan yolculuklarla ilgilenilen bir binaymış. 1871'de yanmış. Daha sonra restore edilmiş. (Biz yıllardır Taksim'deki yanan Şan Müzkhölü'nü hâlâ restore edemedik. İçinden ağaçlar çıktı!) Bu kubbeli bina, şimdi Paris Arkeoloji Departmanı'yımsı.

"Parc de La Villette"e gelince, "St-Dennis Kanalı ile St.Martin" kanalının "Ourcq Kanalı"na karıştığını görüyoruz.

Burada 1986'da açılan park, kültürel ve turistik açıdan hizmet veriyor. Burası sanatla bilimin buluştuğu bir mekan olarak düzenlenmiş. 6000 kişilik "Zenith" konser salonu da burada. Showlar yapılmakta, sergiler açılmakta.

Burada çocuklar için adeta geleceğin dünyası kurulmuş. Yerden yukarılarda giden korunaklı bisiklet yolları yapılmış. Midilli atlarına binebilecekleri parkurlar, 3-12 yaş çocukları içinde ailesi ile gezip hem eğleneceği hem de bilgi edineceği ilgi ve oyun alanları hazırlanmış.

Burada dışı tamamen ayna kaplı yus-yuarlak bir de sinema var. İçindeki 1144m²'lik ekrana bakarken, kendinizi seyrettiğiniz dokümanter filmin içinde gibi hissediyorsunuz. Müthiş bir şey.

"La Villette havuzu" Seine Nehri'nden 25m yüksekte. Buradaki sular, Paris sokaklarının yıkanmasına, parkların sulanmasına ve bazı anıt çeşmeleri sularını sağlamaya yarıyor. Burasının sağı-solu çift sıra ağaçlarla çevrili.

Eskiden Parisien'ler burada buluşurlarmış. Burada, argo ve küfürlü konuşulan cafe'ler pek rağbet görürmüş. Hele içlerinde "Chez La Mere Radig"ın sahibi olan kadın, müşterilerle acayip küfürlü konuşur, hatta onlara hakaret edermiş. Bu da milletin pek hoşuna gidermiş. (Sevgili Huysuz Virjin o yıllarda orada çalışıyor olsaydı, valla orada da ortalığı kasıp kavururdu.)

1820-21-27 kışları o kadar soğuk geçmiş ki, kanal buz

tutmuş, insanlar buralarda buz pateni kaymışlar. Buralarda eskiden bazı malların istiflendiği depolar varmış. Şimdi bu depoları ressamalar atölye olarak kullanıyorlarmış.

"Canauxrama" teknesi bu kocaman parkın az ilerisinde turunu bitiriyor. Pek çok yer göreceğiniz, Paris'in kuzey doğusunu keşfedeceğiniz bir geziyi iki saatte bitiriyorsunuz. Bu geziye katıldığımız tekne tamamen doluydu ve ne yazık ki bizden başka Türk yoktu.

(Herhalde onlar La Fayette, Printemps gibi mağazalarda alış-verişteler!)

Ama Amerikalı, İtalyan, Japon turistler, bir o yana, bir bu yana bakarak fotoğraflar, filmler çekiyorlardı. E-tabii Türk vatandaşlarımızın turistik gezi anlayışı bir kez daha aklımıza geldi! Üzüldük!

Bu gezi bittikten sonra, Nermin'le buluşacağımız saate daha epey vakit vardı. Ne yapalım diye yer ararken, "Pere Lachaise Mezarlığını" gezmeye karar verdik.

Hemen oradaki "Stalingrad" istasyonundan 2 no.lu "Nation" hattına binip, 8 durak sonra "Pere Lachaise"de indik.

Evet sevgili arkadaşlar, dünya turistleri buraya gelip Maria Callas, Frédéric Chopin, Alphonse Daudet, Isadora Duncan, Yılmaz Güney (ana kapıdan girip sağa saparsanız hemen solda, 62 no.lu ada da), Yves Montand ve karısı Simone Signoret (aynı mezardalar), Edith Piaf ve kocası Teo Sarapo (aynı mezarda yatıyorlar), Rossini, Pissaro, Oscar Wilde, Alfred de Musset, Moliere, Victor Hugo, Monserrat, Balzac, Sarah Bernhardt, La Fontaine, büyük âşıklar Abélard ve Héloise (sevgili Cüneyt (Türel) ve Tilbe (Saran) bu âşıkların hayatını anlatan iki kişilik oyunda müthiş bir performans sergilemişlerdi.) gibi daha yüzlerce edebiyat, sinema, müzik, resim dünyasının ünlü ismi bu mezarlıkta yatıyorlar.

Tabii sadece ünlüler değil, normal vatandaşlar da yatıyor bu mezarlıkta. Siyahlar giyinmiş şık bir kadın, mezarın ayak ucundaki mermer sıraya oturmuş, öylece mezara bakıyordu. Kocasını da koyu renk kostümü içinde mezara çiçekler

yerleştiriyordu. Mezar taşına göre, orada yatan kızlarıydı ve yeni ölmüştü.

Dış kapı girişinde isterseniz mezarlığın planı satılmakta. Kim hangi adada yatıyor, kolayca görmek istediklerinizi görüyorsunuz. Aksi gibi yukarı doğru da yokuş. Buna rağmen dörtte n dolaştık. Piaf ve Oscar Wilde'ın mezarları iyice tepelerde ama biz oralara da çıktık. Mezarlıkta harika heykel mezarlar var. Sırf onlar grlmeye değeri.

Nice'in tepesindeki "Cimiez" mezarlığını da gezdim ama burası hem harika bir park, hem de o insanların mezarlarını görmek insana tuhaf duygular veriyor ve insan bir kez daha ölümlü olduğunu, şan-şöhret gibi şeylerin ölümle baş edemediğini orada daha iyi anlıyor.

Ama ne olursa olsun, kim olursa olsun insan ölümden korkuyor ve o kişinin korkuları, tereddütleri, umutları, onlar bu dünyadan gctkten sonra, aileleri tarafından anıt mezarlara sanki heykeller aracılığıyla yansıtılmış ya da kimbilir belki de vasiyetlerindeki gibi mezarlar yapılmış.

Seneler ce "Genova" mezarlığını da hüngür hüngür ağlayarak gezmıştim. Üstelik orayı özel katıldığım bir tur gezdirmişti. Heykeller muhteşemdi. Küçük bir bebeğın mezarının kenarında çocuğın annesinin heykeli vardı ve çocuğuna doğru uzanmış, elindeki yazıda da "korkma-ağlama çocuğum" yazıyordu. O sırada da çok istediğim halde ilk kocam ocuk istememiş, ben de bebeğimi aldırma zorunda kalmıştım. Onun için bu mezar beni çok çok ağlatmıştı.

Brüksel'de de mezarlık dolaştım. Orada gördüğüm küçük bir çocuğın mezarının üstüne ailesi tarafından bırakılan oyuncak trenler, minik arabalar, küçük askerler, oyuncak bir telsiz ve daha pek çok oyuncak, mezarın üzerindeki tap taze çiçeklerin yanında öylece duruyordu. Üstelik ocuk öleli birkaç yıl olmıştu. Bizde bu mezar olsaydı, acaba bu oyuncaklar kaç dakika mezarın üzerinde dururdu diye düşünmüştüm.

"Pere Lachaise" 40 hektarlık bir alana yayılmış. Pa-

ris'in Kuzey-doğusunda. Burası 1803-04 yılları arasında mezarlık olmuş ve buraya "Müze-Mezarlık" deniyor.

Her yeri tertemiz, çiçekler içinde. Dolıştığımız saatler boyunca pek çok akademi öğrencisi görmüşük tuvalleeri ile gelmiş, resimler çizen... Anıt mezarlardaki heykellerin resimlerini tuvalleerin aktarıyorlardı.

Düz yollarda, burada yürüdüğümüzden çok çok daha fazlasını yürüyoruz ama burası yokuş ve mezar araları parke taşlı olduğu için yürümesi bayağı yorucuydu.

Bu mezarlığın önündeki "Ménilmontand" da bayağı dik bir cadde. Az ötesindeki "Notre-dame-de-Croix Kilisesi"nin karşısında bulunan "Maurice Chevalier Meydanı"nın olduğu kısımların "Seine Nehri"ne göre yüksekliğı tam 128m.

Bu kadar olmasa bile, Pere Lachaise'in yukarı kısımlarının nasıl yokuş olduğunu tahmin edin artık.

Artık bir an önce gidip bir cafe'ye kendimizi atmak için sabırsızlanmakta haklıydık.

Paris'te Bir Damat Adayı(!)

GEÇEN bölümde Nermin'den bir anı yazacağım deyip deyip yazmadım. Ama durun acele etmeyin. Önce gidip kendinize bir çay ya da kahve koyun. Durun ben de bir bardak çay kaptırıp geleyim..... Tamam mı? Hadi!

Lale'yle hayli dolu ve yorgun bir gün geçirdikten sonra, Pere Lachaise'dan 3no.lu trene binip Republique'de inmiş, oradan 9 no.ya binip bir durak sonra inip bu kez de 4 no. ya aktarma yapmış ve "St.Michel"de inmiştik. Yani yerin altında epey tabanvay ile yürüyüp, 3 trene inip-binip sonunda Nermin'le buluşacağımız "St.Michel"e hele şükür varmıştık!

Metrodan çıkar çıkmaz, hemen karşınıza gelecek olan "La Départ" cafe'den içeri atıvermiştik kendimizi. İstikamet önce alt kattaki WC oldu! Korkmayın bu WC'nin hikâyesi yok ama buraya kapının deliğine bozuk para atarak girebiliyorsunuz. Aklınızda olsun, girecekseniz bozuk paranızı hazır edin.

Bak şimdi, paralı WC deyince aklıma bir WC olayı daha geldi! Anlatıvereyim. Hani şu sokaklarda para atılıp girilen ve silindir gibi sokağın ortalarına yerleştirilen seyyar WC'ler vardır ya, (Bir ara Taksim meydanına da koymuşlardı bu dikine duran tabut gibi şeylerden) işte bir gün Lale böyle bir WC kulübesinin önünden geçerken,

"Dur ben bir şuraya gireyim," dedi.

Ay, ben böyle yerlerden korkarım. Hani çatlasam giremem.

"Yahu kızım tut kendini. Nasıl olsa az sonra bir cafe'ye geliriz, rahat rahat girersin," dedim ama Lale directti ve pa-

ra deliğine bozuk parayı atıp girdi ve tabii ki sokağın ortasında olduğumuza göre kapıyı aralık bırakacak hali de yok!

Girdi o hücre gibi yere ve kapıyı kapattı!

Veee, kapatış o kapatış! Kaldı mı içeride? Kapıyı yumrukluyor, "Açılmıyor!" diye bağıyor. Ben bütün gücümle asılıyorum dışarıdan. Ayağımla da ittiriyorum. Hani neredeyse kulübeyi devireceğim! Paris belediyesi de, kamu malına zarar vermekten beni içeri tıkacak!

Lale içeride feryat-kıyamet! E-kızım ben sana girme demedim mi? Tüh! İşte şimdi boku yedik. Etrafıma bakınıyorum yardım için. Birkaç kişi geliyor, onlar da ittirip-kaktırıyorlar ama kimse açamıyor kör olasıca kapıyı!

Tanrım yoksa Lale geceyi burada mı geçirecek?! O burada kalırsa ben ner'de kalacağım? Şayet bi süre bur'da kalacaksa, diğer ihtiyacını nasıl olsa bol bol karşılayabilir de, kurtarılan kadar yemek-su-kahve gibi temel ihtiyaçlarını nasıl karşılayacak? İçeride uzun süre kalırsa nefes alabilecek mi? İçerisi güzel kokuyor mu? Kaset-CD yapmayı düşünüyor mu? Dizi film çekecek mi? "Maraba televole" diyecek mi?

Malum, haftalık dergilerde çıplak vücudunu bol bol seyrettiğimiz, sevgililerini ezbere bildiğimiz bir hamfendi sanatçımız da Bodrum'da bir barın WC penceresine sıkışıp kaldı diye günlerce gazetelerde, paparazzi programlarında, hatta haberlerde yer almıştı.

Paris'in orta yerinde bir WC kulübesinde kilitli kalan Lale neden TV ve dergilerde yer almasındı. Ancak artık yaz-kış mayıyla gezmesi gerekiyordu. Bunun için kocası Seyhan'dan izin tezkeresi alması gerekirdi!

Ayy saçmaladım, neler diyorum ben! Deliriyorum galiba! Kimden yardım istesem?

Sonra birden aklıma yardım isteyebileceğimiz bir yere telefon açmak geliyor da nereye? Lale'ye, "Bekle beni, bir yerden yardım telefonu edip geleceğim. Benim sesimi duymazsan panik yapma sakın," deyip, ileri doğru koşmaya başladım.

Neyse ileride küçük bir cafe vardı. Yel gibi daldım içeri. Bu arada da eşiğe takılıp tökezledim. Yere kapaklanmaktan ancak tezgâha tutunarak kurtuldum. Tezgâhın arkasındaki barmanle, bir masaya servis yapan garson acaba soyguncu mu geldi gibilerden dehşetle bana baktılar.

Nefes nefese adamlara durumu anlattım. Adam: "Atılan para içeri sıkışmıştır. Bazen oluyor," deyip çıktı tezgâhın ardından ve benimle birlikte WC'nin olduğu yere geldi.

İçimde bir umut hani acaba Lale dışarı çıktı bir köşede saklanıyor da, bana sürpriz mi yapacak diye düşünüyorum ama ııh, Lale hâlâ içeride. Tanrım, o daracık yerde nasıl bayılmadan durabiliyor?

Neyse barmen adamcağız, para atma deliğine bir şey yaptı ve a-aa, çatt dedi kapı açılıverdi. Lale sanki, binlerce yıldır Lüksor-Karnak tapınaklarında öölece dikilip duran Nefertiti heykeli gibi kımıldamadan duruyor. Ay, kız şoka girdi galiba! Hadi çık diyorum öylece duruyor.

Adam Lale'nin kolundan tutup, "Buyurun madam. Korkmayın, geçti artık," deyince Lale kendini toparlayıp, füze kapsülünden yeryüzüne yeniden kavuşan astronot gibi dışarı çıktı. Sonra adamın cafe'sine gidip bir şeyler içerek kendimize gelmeye çalıştık. (Yahu bende de amma WC maceraları varmış ha!)

Dönelim yine "La Départ" cafe'ye. Alt kattaki WC'den rahatlayarak çıktık yukarı ve cafe'nin önündeki güzel bir masaya oturduk. Hemen ben bir chocolat-chaud söyledim. Köpük köpük sütlü kakao pek bi güzel gelmişti onca yorgunluğun üstüne. En çok "Pere Lachaise"da yorulmuştuk doğrusu.

Gökyüzü yavaş yavaş koyu mavi olmaya başlarken "Le Départ"ın ışıkları yanmış, iç kısımlardaki kırmızı ışıklar da yanarak atmosfer daha bir hoş olmuştu. Nermin, azıcık gecikmişti. Ama elikulağında olmalıydı.

Bu arada "St.Michel" meydanı ve çevresi hakkında biraz bilgi vereyim. Neredeyse yirmi beş-otuz adım sonra gelen restoranlarla dolu "Huchette" sokağının sonundan çıkıp

sola doğru, yani "Sorbonne Üniversitesi"ne doğru yürürseniz, 13. yüzyılda yapılan çok gösterişli gotik bir kilise olan "St.Séverin"e gelirsiniz.

"17 ve 19, rue Saint Severin"de benim o çok sevdiğim köşe restoranlarından biri olan "La Prégrille" var. Paris cafe ve restoranları kırmızı tentelidir. Bu da sokaklara bir canlılık kazandırır. Hele ikinci kat pencerelerine dizilen kırmızı sardunyalar ve kırmızı tentenin altındaki kırmızı masa örtülü restoranlara bayılırım. "La Prégrille" de tavsiye edeceğim bu restoranlardan biridir.

"St.Germain" bulvarının, "St.Michel" bulvarıyla kesiştiği yerde de taaa 3. yüzyılda yapılmış Gallo-Roman termal kaplıcaların kalıntıları var. Ortaçağ'da burası müzeye dönüştürülmüş.

"St.Michel" meydanında "La Départ" cafeyi solunuza alırsanız, karşı köşede de 2 no.da "La Périgourdine" var. Bir gece burada sevgilimle muhteşem bir yemek yiyip, nefis bir orkestra dinlemiştik. İngilizce şarkılar söylüyorlardı. Solist kız aynı zamanda klavye-piyano da çalıyordu. Son derece keyifli bir seyirci topluluğu da oluşmuştu. İnanılmaz eğlenmiştik. Sevgilim solist kıza ve orkestraya içki ikram etmişti.

Buradan çıkıp az ileriden sağa saparsanız, "rue St.Andre des Art" sokağına girersiniz. Burası yürümeyi sevdiğim güzelim dar sokaklardan biridir. Burada kitaplar, kartlar, posterler alabileceğiniz, güzel takılar, saatler bulabileceğiniz dükkânlarla, ayrıca oturup soluklanabileceğiniz sevimli cafe-barlar ve brasserieler de vardır.

Hele bu sokakta 33 no.da sadece tatlı-tuzlu her çeşit krepler yiyebileceğiniz "Crêperie Saint-Germain"deki krepler çok güzeldir de, ben en çok buranın değişik dekoruna bayılırım. Bir seyahatte Yavuz'la Yaşar'ı da götürmüştüm buraya. Onlar da bayılmıştı. Ali Hakan'la da gitmiştik.

Bir de burada Devrim diye bir Türk kıızı çalışıyordu ama Devrim tam bir Parisinne olmuş artık. Çok tatlı bir kız. Geçen yıl onu yine aradım ama o gün çalışmıyormuş, evine telefon etmişim, bir yere gitmiş. Sonra o beni cepten aramıştı.

Bu sokakta 61 no.da bir de "Le Mazet" var. Pierrot ve Poulette adlı yaşlı bir çift buranın sahibi. Tabii herkes gibi onlar da eskiden gençmişler ve bu barı işletmeye başlamışlar. Bu barda, 14 çeşit sifon bira var.

Adam öyle güler yüzlü ve cana yakın ki, biz oraya sadece soğuk bir şeyler içmek için girmiştik ama Pierrot 14 çeşit birayı minik kadehlere koyup, tezgâhın üzerine sıraladı. İstanbullu olduğumuzu söyleyince "İstanbul not Costantinople..." şarkısını söyleyip dans etmeye başladı. Bize bir iltifat bir iltifat... Belli ki Pierrot eski kulağı kesiklerdendi!

Ben pek bira sevmem. Binde bir sıcak bir yaz günü olabilir belki ama o kadar işte. Nasıl içeyim 14 ayrı tadı olan 14 kadeh birayı! Gerçi çok minicik bardakcıklara ikişer yudumluk koymuştu ve ben yaşlı ve sevimli Pierrot'nun bu misafirperverliği karşısında boynumu kıldan ince hissetmiş, çaresiz biraları sırayla içmeye başlamıştım.

Lale 14 bardağı yan yana görünce zaten en başta, "Ay ay ay!" demişti de şimdi benim bunları sıradan geçirmem karşısında daha çok "Ay ay"lamaya başlamıştı.

Bu sokakta sevimli bir aralık vardır. Buraya kemerli bir kapıdan girersiniz. Az ötenizde camdan tavanı olan dar bir yola gelirsiniz. Burada da, kapısının önünde ancak iki-üç masa olan küçük bir "Salon de Thé-Çay Salonu" vardır.

Buradan geçerek "St.Germain Bulvarı"na çıkabilirsiniz.

Burada da "Relais Odeon", Cafe de Flora", "Le Cour Saint-Germen", "Le Saint Claude", "Les Deux Magots" bu bulvardaki onlarca cafe'den sadece bir kaçıdır...

Lale'yle laflarken, baktık Nermin metrodan çıkmış bize doğru geliyor. Elinde poşetler var. Yanında da yine elinde pek çok poşet taşıyan bir adam... Birlikte bize doğru gelirlerken, Nermin daha uzakta konuşmaya başladı bile:

"Ay çok beklediniz mi? Öyle çok dolaştık ki Fahri'yle. Alış-veriş falan..."

Fahri?... Fahri de kim? Evet poşetlerden belli oluyordu şiddetli bir alış-veriş fırtınasının etkisi altında kalındığı da, yanındaki bu Fahri kimdi?

Sonunda yanımıza gelip poşetleri haşır-huşur yığdılar bir iskemlenin üstüne! Çekti Nermin bir iskemle, oturdu yanımıza ama adam hâlâ ayakta duruyor. Acaba adam bir mağazanın elemanı falandı da, paket taşıyarak müşteri servisi veriyordu, paketleri taşıdı da bahşiş bekliyor desek, adam çok hoş, hatta oldukça yakışıklı ve şık giyimliydi. Öyle paket taşıyıcı gibi bir hali falan yoktu.

E-peki bu adam kimin nesi, kimin fesiydi?! Nermin'in İstanbul'dan "fesi"(!) olaydı, biz mutlaka bilirdik. Öyle bir durum yoktu. O zaman??? Ben birtakım "acabaların" arasında gezinirken, Nermin hâlâ ayakta duran adama:

"Otursana Fahri," deyiverdi.

Kimdi yahu bu Fahri?

Neyse, Fahri oturdu yanımıza. Ama hâlâ bekliyoruz ki Nermin bu Fahri'yi bize tanıtsın. Lale'yle ben kendimizi ev sahibi gibi hissedip, hâlâ tanıştırlmadığımız Fahri'ye ne içmek istediğin falan sorduk. Nermin'de Fahri'de siparişlerini garsona verdikten sonra, Nermin sonunda adamı bize tanıştırmayı akıl etti:

"Ay sizi tanıştırmadım hâlâ değil mi? Sana uzun uzun anlattığım en yakın arkadaşımız Lale... Herhalde tanıtmama gerek yok zaten tanıyorsun, Füsün Önal... Ve kızlar, bu arkadaş da Fahri."

Lale'yle ben koro halinde "memnun olduk"larımızı sunduk Fahri'ye de, hâlâ meraktayız "kimdir bu Fahri" diye.

Nermin sonunda döküldü:

"Ay nasıl tanıştık biliyor musunuz? Tekne turuna bilet almak için "Bateaux Parisienne"de sıraya girmiştim, tekneye binerken ayağım takıldı, az kaldı Seine Nehri'ne düşüyordum, önümdeki kişinin sırtına tutundum. O da dönüp beni tuttu. İşte düşüp kafamı-bacağımı kırmaktan ya da beni Seine'in sularına gömülmekten kurtaran Fahri oldu."

Ben Nermin'in Londra'da otobüsten bir adamın üstüne uçmasına, korku müzesinde adam tokatlamasına, Lizbon'da almayacağı koca bir heykeli kırarak kırıklarını satın almak zorunda kalmasına, Pekin'de koskoca otelde WC yerine otel

müdüriyetine girmesine, Hong Kong'da buluşacağımız yere gelirken, metro hattının tam ters yöne giden trene binmesine, daha neler nelerine alıştım. Onun için, tekneye binerken ayağının takılıp bir adamın sırtına devrilmesine hiç şaşırmadım!

Tekneye girdikten sonra, Fahri'yle beraber oturmuşlar.

Sonra ikisi de daha önce çıktıkları Eiffel'e yeniden çıkmışlar. Eiffel'in restoranında yemek yemişler. Sonra yürüye yürüye taaa Opera Meydanı'nın arkasındaki ünlü (Paris'i yaratan Haussmann'ın adını taşıyan bulvar üzerinde) büyük mağaza "Galeries La Fayette"e gitmişler ve Nermin neredeyse La Fayette'i satın almış (beş kardeş ve bir anne olduklarından almış Allah almış!)

Torbaları taşımak da Fahri'ye düşmüş. Bu arada Fahri de Nermin'e birkaç hediye almış (parfüm, bilezik falan). Bak sen hele!

Fahri, şakakları hafif kırışmış, kırk yaşlarının başındaydı. Muhasebe bürosu sahibiydi. En önemlisi bekârdı. Daha doğrusu boşanmış, iki kızı olan bir duldu. Olsun. Ne fark eder. Üstelik Nermin bankacı, Fahri'de muhasebe bürosu sahibiydi. Bu konuda da uyumları tamdı. Bizce beraberliklerinde hiç sakınca yoktu. Haa, Fahri'nin asıl adı Fahri değil. Adamcağızı dillere düşürmeyelim diye adını değiştirdim.

Hemen Lale'yle "uyduruktan" bir WC turuna çıkıp, durum muhasebesi yaptık. Fahri'yi beğenmiştik. Valla bu Fahri Nermin için pek uygundu.

O gece, Fahri bizi "La Depart"ın az ötesinde soldan girilen "9, rue de la Huchette"teki "Le Meteora" adlı Grek restoranına götürdü. Buzuki çalan küçük orkestranın ve sirtakiler söyleyen şarkıcının eşliğinde "dolmades, moussaka ve deniz mahsulleri ile donatılmış masada pek neşeli bir gece geçirdik. Gelsin Uzo'lar, gitsin Uzo'lar...

Nermin'le Fahri bizim rakıya benzer Uzo'ları neşe içinde yuvarlıyorlardı.

Bu arada Lale'yle ben adeta birer baldız gibi Fahri eniştemizin her hareketini, Nermin'e davranışlarını inceleyip

durmuştuk. Valla adam Nermin'e karşı çok ilgili, bizlere karşı çok kibardı.

Oh, oh, galiba aranan damat nihayet Paris'te bulunmuştu!

(Bu arada size bu "Huchette" sokağından bahsedeyim. Bu sokağın sağ ve solu sadece yan yana dizilmiş restoranlarla doludur. İnanılmaz renkli bir sokaktır. Hangisinde yemek yiyeceğinize karar veremezsiniz. "Symposium" da buradaki restoranlardan biridir. Her Paris seferimde-seferimizde, buradaki yerlerden birinde yemek yeriz. Tavsiye ederim.)

Neyse... Dönelim Nermin'le Fahri'ye. O gece Fahri bizi taksiyle otelimize bıraktı. Uyumadan önce konuştuğumuz tek konu Fahri'ydi! Sonraki birkaç gün Nermin Fahri'yle dolaştı Paris'i. Kumruları başbaşa bıraktık. Sonra, Fahri İstanbul'a döndü. Hemen Nermin'i aradı. Vaziyetler iyi görünüyordu yani.

Nermin'in 15 günlük izni bitiyordu. Dönmemize yakın "Grevin Mumya Müzesi"ne gidelim dedik. Gerçi ben daha önce Ali Hakan'la gitmiştim ama bir kez de kızlarla giderdim. Londra'daki Madame Taussaud Müzesi'nin bir benzeridir burası.

1882'den beri "10, Boulevard Montmartre"da dünyaya ünü yayılmaya başlayan bu mumya müzesinde, ünlü sinema oyuncularının, şarkıcılarının, devlet adamlarının, Fransa tarihinde yer alan imparatorların, tarihi kişilerin mumyaları, çeşitli tablolar içinde sunulmakta.

Müze içindeki aydınlatma öyle ustaca yapılmış, mumyalar öyle ustaca etrafa yerleştirilmiş ki, hepsi gerçekmiş gibi görünüyor. Dolaşırken bir ara muzırlık olsun diye mumyaların dibinde duran bir dinlenme bankına oturduk Nermin'le. Hiç kıpırdamadan ööle duruyoruz. Benim elimde fotoğraf makinesi, Nermin'in elinde de Grevin Müzesi'nin broşürü. Sanki birer mumyayız!

Lale, "Ayol yapmayın, Londra zindanında başımıza geleni düşünün. Burada da bir hadise çıkmasın," dediyse de biz mumya olmaya kararlıyız! Lale'yi dinlemeyip banktaki

mumya pozlarımızı alıyoruz. Etraf loş, ışıklar ortama sihir versin, atmosfer havalı olsun diye loş tutulmuş.

Gelen geçen, etraftaki mumyalara bakarken bizim önümüzde de durmaya başladılar. Şaka-maka demek gerçekten bizi oturtsalar, hayli müşteri toplayacağız!

Hiç unutmuyorum, çok çocuklu Amerikalı bir aile bize doğru gelirken, çocukları bize doğru koştu, bir yandan da babalarına da, "Bak baba turist mumyaları da var!" diye bizi gösteriyorlar. Anne-baba da önümüze geldi, başkaları da durmuş bizi seyrediyor. İyiyiz yani!

Millet "turist mumyaların" fotoğraflarını çekiyor! Hatta yüzümüze doğru yaklaşmak isteyenler var da onları yakınları durduruyor: "Yapma yasaktır!" diyerek!

Şahsen ben gülmemek için kendimi zor tutuyorum. Nermin'de doğrusu çok başarılı. Mum gibi duruyor. Fahri'yi mi düşünüyor ne? Tam birileri hatıra olsun diye bizim resmimizi çekecekken ben, "Bon Journée everybody," diye milleti selamlayıp oturma şeklimi değiştiriyorum. Valla o anda insanların "aaaooouuw!" diye nasıl da geriye doğru kaçıştıklarını görmeyi isterdim.

Bu arada da "erketeci" gibi civarımızda dolanan Lale, bir terslik olacak da başımız derde girecek diye, yaptığımız muzırlığı kendine dert ediyor. Ama çok şükür başımız derde girmeden kalkıyoruz oturduğumuz banktan.

"Grevin Müzesi"nin bulunduğu bu bulvar; Paris'in ilk yıllarını yazdığım bölümde adlarını sıraladığım sekiz bulvarın birbirine eklenerek devam etmesinden oluşan upuzun bir yoldur. Grevin Müzesi'de aşağı yukarı bu bulvarların en ortasında kalıyor.

Grevin Müzesi'nin ilerisinde yol ikiye ayrılır. Biri Batıya doğru "Haussmann" bulvarı olarak devam eder. Diğer yola girilirse de bulvarın ucu "Madeleine Bulvarı"na ulaşır. (Yazmıştım, "l'Olympia" müzikholü de bu bulvar üzerinde. Burada genel olarak Fransız şarkıcılar konserler verirler. Sylvie Vartan, Julien Clerc, Sacha Distel, Adamo, Enrico Macias, Johnny Hallyday gibi...)

"Madeleine Bulvarı"nı, "Capucines Bulvarı"nı izliyor. Bu

bulvarlar kısadır. Yol boyunca güzel evler ve altlarında da şık mağazalar vardır. "Capucine Bulvarı"nın Opera Meydanı ile bulunduğu köşede "Le Grand Otel", bu şık otelin altında da gerçekten şık bir cafe olan "Café de la Paix" vardır. 1862'den beri hizmet veren bu cafe Paris'in en prestijli cafe-lerindendir.

"Cafe de la Paix"nin geniş iç salonları vardır. Dış kısımda kaldırım üzerinde de cafe boyunca masalar vardır. Köşeleme oturursanız Opera binasının ihtişamını seyrederek içeceğinizi içer, yiyeceğinizi yersiniz.

Geçen yaz, bir gece Lale ile St.Michel'de yemek yiyip, ağır ağır yürüyerek, laflayıp gülüşerek Madeleine'deki oteli-mize dönmeden önce, "Cafe de la Paix"de birer Cafe Viennois içelim dedik. Bunun için Louvre'un karşısındaki Palais Royale'in yanından girdik, "Comedie Francaise"nin fuayesindeki oyun fotoğraflarına baktık bir süre. Bu harika tiyatronun sezonluk kataloğunu aldık.

Sonra ıslıl ıslıl "Avenue de L'Opera"dan yürüdük. Bu güzel Paris gecesinden yürümek öyle hoşumuza gitti ki yolu uzatmak ve az ötedeki "Vendome Meydanı"nı dolaşarak "Café de la Paix"ye öyle gitmeye karar verdik.

Sevgili Ali Rıza Kardüz'ün köşesinde okumuştum; kaldırımlarda "zevk için" dolaşanlara "Flaneur" denirmiş. (Yani bir yerde "boş gezen" oluyor.) İyi de bu "Flaneur"lerin cebi, daha önemlisi kafaları boş değilmiş. Cep doluluğu konusunda öyle çok fazla iddiamız yok, ama kafa doluluğu konusundaki naçizane dolulukla gurur duyarız evelallah!

Haa, bu "Flaneur"ler genellikle de "sanatçılar, yazarlar" falan olurmuş. Tam üstüne basılan bir cümle yani. (Valla Ali Rıza Kardüz'le bir kez Sakıp Sabancı'nın evinde tanışmış, konuşmuştuk. Yazısının bu kısmını beni düşünerek yazmış o-la-bi-le-mez!)

"Vendome" meydanında Dodi El-Fayed'in babasının dünyaca ünlü "Ritz Oteli" vardır. Prenses Diana ve Dodi, ölmeden önceki son saatlerini Dodi'nin buradaki dairesinde geçirmişler, yaşamlarındaki son görüntüler de otelin güvenlik kamerası tarafından kaydedilmişti.

Ölüme gitmeden sadece dakikalar önce, otelin arka çıkışında onları medya ordusundan kaçırarak arabayı beklerken birbirlerine sarılmış olarak görülüyorlardı. Mutluydular, birbirlerini seviyorlardı, az sonra öleceklerinden habersiz...

Ölüm haberini TV'de alt yazı olarak geçtiklerinde, Nemin'le benim Levent'deki evde brunch yapıyorduk. Duyunca ağlamıştık.

"Vendome Meydanı", 1800'lerden kalma bir meydan. 1810'da meydanının ortasına dikilen 17. yüzyıl şaheseri sütun, 1871'de sanat düşmanı Vandalistler tarafından yıkılmış. Sonradan yenilenen bu "Austerlitz Sütunu" ve tepesindeki heykel, bugün dünyanın sayılı tarih mücevherlerinden sayılmakta. Bence bu meydanın tamamı mücevher. Üç kollu sokak lambalarının çepeçevre meydanı sarıp, aydınlatması ne de güzeldir.

Ben bu meydandan geçerken hep kupa tipi atlı arabaları hayal ederim. Ve bu meydanda her nedense de hep kış mevsimi gelir aklıma. Hayalimde kar lapa lapa yağarken, sokak fenerlerinin ışığında karın düşen taneleri kristal gibi parıldar. Atlı arabalar gittikçe yerlerdeki kalın kar tabakasının üzerinde araba tekerleklerinin ve atların ayak izleri kalır.

Hava öyle soğuktur ki, atların burunlarından, araba sürücülerinin ağızından dumanlar çıkmaktadır. Atların çektiği arabaların biri gider, karşıdaki apartmanın önünde durur. Arabadan inen kadınla adam, alelacele evlerine koşarlar. Birkaç atlı araba da "Ritz Otel"in önünde durur.

Uzun etekli şık kadınlar ellerini sakladıkları kürk manşonlarına, yakalarındaki kürke sarınırken, silindir şapkalı erkekler de, kayıp düşmemek için bastonlarına dayanarak, sırtlarında pelerinleriyle inerler kupa arabadan, arkasından gelen kadının inmesine yardım ederek... Girerler "Ritz" otele içeri... Belki yemek yiyeceklerdir. Belki de bir davet için gelmişlerdir...

Ben her "Vendome Meydanı"ndan geçerken hep bunlar

gelir aklıma. Sanki gerçekmiş gibi... Sanki ben bunları yaşamışım gibi... Kimbilir... Belki de yaşamışımdır, daha önceki yaşamlarımda... Kimbilir... (Reenkarnasyonla ilgili 1994'te yazdığım "Ruhsar Hanım" adlı heyecanlı romanımın sonu da "Kimbilir..." diye bitiyordu.)

Ben bu meydana karşılıklı duran iki ay çöreğine benzetirim. Sütun da tam kuzeydeki ve güneydeki yolların ortasındadır.

Buradaki binalar boyaları, biçimleri, yükseklikleri bakımından sanki tek bir bina gibidir. "Ritz Oteli"ne Ali Hakan'la "Vendome"un heykellerle, çiçeklerle süslü avlu bahçesindeki ağaçların altında çaylarımızı içtikten sonra, içerideki upuzun koridorda sıralanan mağazaların vitrinlerini seyretmiştik.

Bir şey almak mı? Allah korusun! Etiketlerden haberiniz yok galiba! Otelin bir gecesini binlerce Frank. Otelin mağazalarının kirası kimbilir kaç Franktır. E-onlar da o parayı sattığı maldan çıkaracak, değil mi? Biz sadece çok şık olan vitrinlere bakmıştık.

Bir de bu meydanda "Chanel"ın butiği vardır. Vitrinini her zaman değişik şekillerde dekore eder. Seyretmesi zevktir. Lale'yle meydan da turladıktan sonra, meydanın kuzeyindeki "rue de la Paix"den yürüyüp, "Opera Meydanı"na gelmiştik.

3. Napolyon, 1858'de bu Opera binasının yapılmasına karar vermiş. Daha önce 1669'da 14. Louis'nin kurduğu "Académie Royale de Musique-Kraliyet Müzik Akademisi" bir yangın sonunda yok olmuş. Haussmann, şehri yenilerken, uzun yıllardır böyle bir yere ihtiyaç olduğunu belirtmiş. Zaten Paris halkı da böyle bir yerin özlemi içindeymiş.

1860'da Paris Operası'nın projesiyle ilgili bir yarışma yapılmış. 171 mimarın arasında Charles Garnier'in projesi kabul edilmiş. Garnier burayı, 17. ve 18. yüzyıllardaki İtalyan ve Fransız malikânelerinin yapı tarzından esinlenerek yapmış.

Binanın yapımı sırasında, İmparator'un, Kraliyet aile-

sinin ve paralı zenginlerin burada gösterişli geceler geçirecekleri düşünülerek, son derece görkemli salonlar, pasajlar, koridorlar, fuayeler ve inanılmaz güzellikte ve genişlikte merdivenler yapılmış.

Öyle ki 11.237 m²'lik bir alana yayılan Opera binasında ki bu şatafatlı yerlere, neredeyse tiyatro kısmından daha fazla yer ayrılmış. Dekorasyonunda muhteşem heykeller, avizeler, aplikler kullanılmış. Girişteki ana merdivenlerden indim, çıktım, resimler çektirdim ama bu merdivenlerin yüksekliğinin 30 m. olacağını düşünmemiştim. Ana fuaye tavanı ise 18 m. yüksekliğinde, 54 m. uzunluğunda, 13 m. eninde yapılmış. Ünlü avizenin ağırlığı da 8 tonmuş. Bu bilgileri билет alıp gezerken öğrenmiştim.

Kıpkırmızı kadifeden ve drapellerle yana doğru toplanan harika perdesi, muhteşem kubbesi ve altın varaklarla bezenmiş, tüm salonu kat kat ve çepeçevre saran localarıyla ünü eserlerin sergilendiği Opera, 60 m. yüksekliğindeki, 27 m. uzunluğu ve 48.5 m. enindeki sahnesiyle gerçekten çok görkemli. Mutlaka gezmenizi tavsiye ederim. (Ben hem Ali Hakan'la, hem de kendi başıma iki kez dolaşım. Bir daha bile gezebilirim.)

Bir şey belirtmek istiyorum. Ben seyahatlerimde habire notlar alırım. Sorar, soruştururum. Kitaplar alırım. Okurum. Herkesin bir merakı var. Benimki de bu. Yemek yediğim, bir şeyler içtiğim cafe ve restoranların kartlarını isterim.

Bende ne dokümanlar var, bir bilerseniz. Onların hepsini kullansam sayfalar yetmezdi.

Gittiğim şehirleri dolaşırken sokakların, caddelerin adlarına dikkat ederim. Aklıma yerleştiririm. O şehre bir daha gittiğimde hiç yabancılık çekmem. Çoğu şehre gitmeden önce (ilk kez gidiyorsam) o şehrin planlarını, haritalarını bulurum. İncelerim. Gittiğimde de fazla yabancılık çekmem.

Hani bunları şöyle bir belirteyim dedim.

Paris Operası'nı bilgiler eşliğinde dolaşıyorduk. Devam edelim. Opera açıldıktan sonra burası gerçek anlamda Pa-

ris'in elit tabakasının bulunduğu yer olmuş. Burada sosyetikler arasında tanışmalar, buluşmalar yaşanmış.

Kimbilir ne şık, ne görkemli geceler geçmiş, locadan locaya ne platonik ya da ateşli aşklar yaşanmıştır bu salonlarda, localarda...

Opera'nın duvarlarının dili olsaydı da dinleseydik.

Kimbilir neler anlatırdı!

Sonunda biz, iki "Flaneur", yolu uzatarak vardık Opera'nın yanındaki köşede bulunan "Café de la Paix"ye.

Hay allah yine WC'den bahsedeceğim. Yahu buranın WC'si ile de ilgili yazmak istediğim şeyler var. Daha önceki sayfalarda yazdığım WC anılarını hatırlarsanız, şimdi bu listeye bir yenisi daha geliyor!

Arkadaşlar, buranın WC'leri üst katta. Buraya çıkar-ken adeta bir aynalı galeriden geçer gibi olursunuz. Her yer aynalarla kaplıdır. Camekanlı vitrinlerde de "Café de la Paix" ürünleri sergilenir. Hiç çış-mış ihtiyacınız olmasa bile, siz yine de bir WC seferi yapın derim.

Ben valla her gittiğimde ihtiyacım olsa da-olmasa da kendimi üst katın merdivenlerinde bulurum. Bayılırım bu görüntüleri iç içe geçiren boydan boya kaplanmış merdiven aynalarına. Pirinç merdiven tırabzanları da her zaman pırıl pırıldır.

Yukarı çıkan merdivenlerin başındaki duvarda da pirinç levhalar asılıdır. Bu levhalarda "Café de la Paix"de yemek yemiş, içkisini, kahvesini içmiş ünlülerin adları yazılıdır. Bazı örnekler: Orson Welles, Pavarotti, Marlene Dietrich, Shirley Mac Laine, Picasso, Maria Callas, Liza Minelli, Maurice Chevalier, Isabelle Adjani, Edith Piaf, André Gide, Yves Montand, Jean Paul Belmondo, Jerry Lewis, Mitterand, Charles De Gaulle ve bu liste uzayıp gidiyor.

Lale'yle önce "üst kat" ziyaretimizi yapıp sonra dışarıdaki kısma oturduk. Oturup siparişlerimizi verdikte sonra kaldırımdaki siyah mini elbiseli bir kız dikkatimizi çekti. Orospu desen olamaz, burada duramazlar.

Şirin bir kız. Bir o yana iki adım yürüyor bir bu yana.

Sağa-sola bakmıyor. Birini beklediği belli. Ama huzursuz görünüyor. Kızın bu halleri dikkatimizi çekti. Biraz üşümemi-ze rağmen ne kalkıp gidiyoruz, ne de içeri geçip oturuyoruz.

Birer kahve daha söyledik. Üstelik saat ilerledikçe hava da serinledi. Kızın üstü incecik. Üşüdüğü de belli. "Acaba ona da bir kahve ısmarlasak mı?" diyorum Lale'ye. "A-aa, neyin nesi belli değil. Kimi bekliyor belli değil. Başımız derde girer, sakın ha, boş ver," diyor. Valla doğru diyor.

Biz geldiğimizde kız oradaydı. Bir saattir, "Café de la Paix"de oturuyoruz. Kimbilir kız oraya kaçta geldi?

Ve niye geldi? Kimi bekliyor?

Derken, uzun boylu Memoli tipli bir oğlan, Opera binasının olduğu taraftan hızlı adımlarla geliyor. Kıza doğru ilerlediği an, kız kıızlığına bakmadan oğlanı tokat yağmuruna tutuyor. Yüzü-gözü, neresi rast gelirse vuruyor oğlana. Omuzlarına, göğsüne yumruklar atıyor. Oğlan kızı tutmaya ve devamlı bir şeyler anlatmaya çalışıyor. Kız tokatları atarken bir yandan da deli gibi ağlıyor.

Sonunda yorgun düşüyor. Ancak o zaman oğlan onu kollarının arasına alıp, kızın saçlarını, yüzünü, gözünü, dudaklarını öpüyor. Kızın başını göğsüne bastırıyor.

Montunu çıkarıp, kızın omzuna koyuyor. Bir yandan da kıza: "Affet, lütfen affet," deyip duruyor. Duyabildiğimiz kadarıyla arada bir de "rötar ve telefon" lafı geçiyor.

Bir de devamlı, "Aşkım, aşkım," deyip duruyor oğlan. Kız sadece ağlıyor ve bağılıyor: "İki saat," dediğini duyuyoruz.

Parmaklarıyla iki işareti yapıp oğlana "iki saat" diye bağılıyor. Vah yazık kıza! Demek iki saattir oğlanı bekliyor.

Oğlan kızı poposunun hizasında kucaklayıp havaya kaldırıyor. Gülerek bir şeyler söylüyor. Kız bu kez hem ağlıyor, hem de ufak ufak gülmeye başlıyor. Bu kadar beklemeye, birkaç tatlı söz, birkaç öpücük, bir kucaklama yetiveriyor ona! Ay bu banâ bir şey hatırlatıyor! Şeyyy...

Kız acaba benim gibi Balık Burcu mu ne?!

Bir Paris gecesinde tiyatrocü sevgilimle biz de saçma

bir sebepten dolayı kavga etmiştik. O beni caddenin ortasında bırakıp, yolun karşısındaki bir bara gidip oturmuştu. Çok ama çok sinirlenmişim onun bu yakışıksız davranışına. Ben de sinir içinde gidip "Café de la Paix"ye gidip oturmuş, sevmediğim halde bir konyak ile kahve söylemişim.

Olan saçmalıkları kafamda kurdum, kurdum derken ağlamaya başladım. Siparişi getiren garson, "Yardım edebilir miyim madam?" diye sormuştu. Garsonun şefkatli sorusu beni daha çok ağlatmaya başlamıştı. Teşekkür etmişim adama. Kahvemden ve konyaktan bir yudum alıp, gerisini içmeden parayı masaya bırakıp çıkmıştım "Café de la Paix"den.

Ağlaya ağlaya otele gelip yatmıştım. Seyahatlerde saat 23.00'de otele geldiğim görülmüş şey değildir. O gece sinir içinde hemen yatmıştım.

Saat 03.00 gibi sevgilim gelmişti, elinde upuzun bir baget ekmek içinde hazırlanmış vejetaryen bir sandviçle! Bana takılmış, şakalar yapıp kucaklayıp öpmüştü.

Ben de biraz surat asıp somurttukten sonra, salak gibi gevşeyip, tiyatrocun sevgilimin yaptığı şaklabanlıklara ve öpücüklere tav oluvermişim! Ben bir Balık Burcu kadınıyım. Onun için "Café de la Paix"nin önündeki kızın da Balık Burcu olup olmadığını merak etmişim!

Çünkü az sonra kızla oğlan sarmaş dolaş girmişlerdi "Café de la Paix"den içeri. Kız kesin Balık Burcuydu! Ve oğlanı beklemekten donan kız, herhalde bir kilo Chocolat-Chaud içse ancak ısınırdı valla!

Hesabı isteyip kalkmıştık. "Dur bakalım no'lucak," merakımız bize biraz pahalıya patlamış, hesap tuzlu gelmişti. Eeee, normaldir, burası "Café de la Paix"ydi...

Size Paris'in birkaç önemli restoranından da bahsedeyim:

1900'da açılan "La Fermette Marbeuf" dökme ve dövme demirlerle camın ustaca bir araya getirilmesiyle yapılmış muhteşem bir tavanı, duvarlarında harika vitraylar ve onların üzerinde nefis aydınlatmalar olan, zamanının bir mücev-

her gibi işlenmiş en güzel dekorasyon örneklerindendir. "Marbeuf" kendi adını taşıyan sokakta 5 no.dadır. Buraya güzel giyinip gitmenizi tavsiye ederim. (George V Cadesinden gidip, sonra rue Marbeuf'a sapsarsınız.)

"Charlot", "12, Clichy Meydanı"ndadır. Buharda pişirilen sarımsaklı mayonezli balığı Lale'nin dediğine göre hari-kaymış. Ben onun hatırı için girmiştim buraya. Kendi ma-lum yemeklerimi yedim. Balıkları Lale yedi. Ama atmosferi hoş bir restorandı. Lale kendi payına düşen kısmına epey para ödemişti. Benim hesap iyiydi. Ay, iyi ki vejetaryenim.

Tiyatrocu olmayan sevgilimle gittiğimiz ve harika bir akşam geçirdiğimiz restoranın adresini de vereyim: Olympia konser salonuyla aynı hizada olan daha aşağılarda olan "Le Grand Cafe Capucines", geçen yüzyıldan beri konser, ti-yatro, sinema öncesinde veya çıkışlarında çok rağbet gören ve çok hoş bir "Brasserie". Cam tüplere benzeyen dış cephe dekorunu, George Pompidou Kültür Merkezi'nin dış cephe-sindeki yürüyen merdivenlerin içinde bulunduğu cam tüple-re benzetirim. Burası kendi adını taşıyan "Capucines" bulva-rındadır.

Ve tabii, Paris demek cafe ve restoranların her çeşidi demektir. Onları listeleyip yazmaya sayfalar yetmez.

1 Kasım 1992'den beri restoranlar sigara içilen ve içil-meyen diye iki bölüme ayrılmış. Sigara içenlere ayrılan bö-lümler, içmeyenlerin oturduğu esas bölümün güzelliğinden mahrum kalıyor.

Ben tek başına ya da Lale'yle beraberken sigara içme-diğimiz için güzel yerlerde oturuyoruz. Nermin sigarayı bı-rakmak için cepten para ödeyip, sigara bırakma seanslarına giden ama seans dönüşü hemen bir sigara yakan enteresan bir kızdır!

Ama restoranların kapalı kısmında oturacaksak; aynı parayı verip tatsız bir kısımda oturacağına, sıkar dişini, iç-mez sigarasını. Restoranın güzelliğini yaşar. Sigara özlemi-ni de sokakta çıkarır. Zaten Paris'te elinde sigarasını içerek yürüyen pek çok Paris'li kadına rastlarsınız.

Tiyatrocu sevgilimle gittiğimiz seyahatlerde o tiryaki olduğundan, ben hep kendimden fedakarlık edip, sigara içilen yerde duman altı oluyordum! Restoranlara bir yığın para ödeyip, sigara yüzünden kıyı bucakta oturmak zorunda kalıyorduk!

Sadece bir kez direktmişim ve böylece Amsterdam'daki "Golden Tulip Oteli"nin sigara içilmeyen katındaki odada kalmıştık. Zira burada boş bulunup sigara yaksan, kibrit çaksan, tavandaki mekanizma bunu yangın olarak algılıyor ve de tabii ki alarm zilleri falan derken kısacası kıyamet kopuyor.

Ben sigara dumansız odada huzur içinde uyurken, tiyatrocu sevgilim de sigarasızlıktan krize giriyordu! Valla oh olsun! Ve beni sigaralarıyla duman altı ettiği günlere-gecelere saysın!

Aralık 1986 yılından beri Paris restoranlarında fiyatlar serbest bırakılmış. Ama hepsi, dışarıya ve içeriye fix olsun ya da a-la-carte olsun, tek tek fiyatlarıyla birlikte mönülerini kesin olarak asmak zorundalar. Ve bu fiyatlara servis ücreti kesinlikle dahil.

Onun için de hep söylediğim gibi bir kez daha yazıyorum; hiçbir yerde kazıklanmazsınız. Daha dışarıdayken içerde ne ödeyeceğinizi bilirsiniz.

Biz de de kol boyu kazığı geçiriverirler kaşla göz arası! Üstelik bir de %15 servis eklerler. Üstüne de iyi bahşiş beklerler! Tabii bu her yerde böyle değil. Son derece kibar garson arkadaşlarımız, garson kızlarımız var. Dışarıdaysa az bir bahşişe bile kibarca teşekkür eder garsonlar.

Artık yavaş yavaş Paris'ten ayrılacağım. Paris dışına çıkacağız. Haa, sahi Nermin'le Fahri no'ldu diye sorarsanız söyliyeyim; İstanbul'da da bir süre çıkmaya devam ettiler ama sonunda bizim kız, "Ay ben daha hiç evlenmedim. Neden iki çocuklu bir adamla beraber olayım?!" deyip, kesti Fahri'yle irtibatı.

Bizce keşke hâlâ devam etseydi, ama iki kişi arasına girmek iyi değildir. Biz de öyle yaptık. Nermin kararını kendi verdi.

Haa, bir de Paris'te kaldığınız sürece "her gün ayak bastı" parası ödersiniz. Kısacası bu bir "şehir vergisi"dir ve otel parasının dışındadır. (Merak etmeyin çok bir şey değil.)

Paris'ten ayrılmadan önce, Paris'te güzel bir restoranda ve kulüpte geçen güzel bir geceden daha bahsedeyim size.

Capucines Bulvarındaki Olympia konser salonunun karşısındaki "21, rue Daunou"daki "King Opera"da sevgilimle (tiyatrocu olan değil) önce yemeğimizi yemiştik. Ortam cıvıl cıvıldı. Amerikan restoranlarının rahatlığı göze çarpıyordu. Zaten buraya "American Dream" diyorlar.

Sonra, alt kattaki "Twenty One" show-bara indik. Harika bir grup ve nefis bir şarkıcı inanılmaz hareketli soul müzik şarkıları çalıp-söylüyorlardı. Harika bir atmosfer vardı. Salon tıklım tıklım doluydu. Barda sevgilimle kendimize zar-zor bir yer bulup, soul müziğin havasına kendimizi kaptırmıştık. Çok keyifli bir geceydi.

Gece üçe kadar dinlediğimiz müziğin ve kulübün ortamı bizi iyice havaya sokmuştu. Daha sonra otelimize dönüp, Paris'e layık bir geceyi kendi aramızda devam ettirmiştik...

Paris, seni seviyorum.

Doğduğum ve bir zamanlar

delicesine âşık olduğum

şehr-i İstanbul,

seni de yeniden

sevmek istiyorum.

Ve beni senden soğutanlardan

nefret ediyorum!

Seine Nehri Kuyılarından, Manş Denizi'ne Doğru...

BAGATELLE Parkı'nda kahvaltı etmenin güzelliğini yaşamak öyle hoştu ki... Paris'in batısındaki "Bois de Boulogne-Boulogne Ormanı"nın kuzeyinde bulunan harika bir park burası. Siz doğanın sessizliğiyle birlikte, yeşilin tonları arasında dolaşırken, rengârenk tüylerini yelpaze gibi açarak, az ilerisinde kuyruğu kapalı olarak yürüyen dışisine poz atan erkek tavus kuşu, siz yanından geçerken kaçmıyor bile.

Onun derdi biz değiliz. Erkek tavus kuşu, bayan tavus kuşunun peşinde! Kabardıkça kabarıyor, o güzelim kuyruğunu yelpaze gibi açtıkça açıyordu. Kuşlar yerden kalkıp bir dala, daldan uçup, şuradaki duvara konuyorlar, doğanın güzelliğine güzellik katıyorlardı.

Lale'nin Paris dışındaki "Le Chesnay"de yaşayan ağabeyi Selami, bizi Paris'teki otelimizden alıp, 4-5 günlük bir seyahate çıkardı. Önce "Port Maillot" meydanından Boulogne Ormanı'na girdik. Kuzey doğu ucundan doğuya doğru giden bir Allée'den, yani ağaçlı yoldan geçip Bagatelle Parkı'na girmiştik.

Park dedimse, öyle elinizi kolunuzu sallayarak girdiğiniz bir park değil burası. Pamuk eller cebe deyip biletinizi alıp öyle giriyorsunuz buraya. Hatta geçtiğimiz yıllar içinde, burada bir Türk sergisi açıldı. Yeni Paris sefiremiz Filiz Akın'ın himayesinde. O da Ankara Kolejli. Ne kadar güzel bir kadınmış, eski filmlerine bakıyorum da... Ama hâlâ çok güzel ve zarif. Yeşilçam'dan sonra, sefireliğe de çok yakıştı.

"Bagatelle Parkı" insanın içine inanılmaz huzur veren bir cennet köşesi. Parkın içinde, sarmaşıkların sarıp sarmaladığı bir cafe-restoran vardı, her yanı rengârenk çiçeklerle çevrili... Güzel bir kahvaltı ettik burada. Yürüyüşler yaptık.

Birkaç saatin saat geçirdikten sonra, ciğerlerimize bol oksijen depolayıp "Le Chesnay"ye doğru yola çıktık.

Selami burada oturuyordu. Esas villa üç katlıydı, ama yanındaki ek gibi kısım da evin devamı olarak iki katlı yapılmıştı. Kimbilir kaç yıllık, kocaman kalın gövdeli ağaçların doldurduğu kocaman meyilli bir bahçesi vardı.

Zaten "Le Chesnay" hep böyle güzel villalarla doluydu.

Çiçeklerle dolu bulvarı, St.Atoine de Padoue meydanı, kilisesi, her türlü tanıdığımız markaların mağazaların bulunduğu bizim alış-veriş merkezleri gibi olan mall'u, cafe'leri, restoranları ile sessiz-sakin bir yer "Le Chesnay". "Versailles" ya da buradan güneşe doğru inerek gidiliyor.

"Versailles", "Le Chesnay"den daha büyük. Buraya RER treni ile de gelebilirsiniz. Çok hoş heykelli meydanları, "Avenue de St.Cloud"u, daracık sokakları, sokaklarda açılan pazarları, ve tabii ki cafeleri, restoranlarıyla çok sevimli bir yer. Birçok restoranı var.

Nerede yemek yiyeceğine insan zor karar verir. Hepsini birbirinden çekici.

Paris'te "33, rue de Pont-Neuf" adresinde bulunan "Au Chien qui Fume" restoranının, "Versailles'da 72, rue la Paroisse"de bir şubesi var. Biz dış terasta oturduk, ama kapalı kısmın duvarlarında baştan aşağı pipo içen köpek resimleri var. E-zaten restoranın adı da o anlama geliyor. Fiyatlar kazıktır. Gerçi Selami'nin konuğuyduk ama ben Paris'teki "Au Chien qui Fume"den biliyorum kazık olduğunu. (Başa gelen bilinmez mi hiç!)

Selami, boylu-poslu, ağır ve havalı takılan (bayılıyorum böyle tiplere), Amerika'da üniversite bitirmiş, yıllardır da çok büyük bir Amerikan firmasının üst düzey yöneticiliğini yapan hoş bir adam.

Ağır havalıdır, ama çok hızlı yürür. Onunla yürürken,

onun uzun bacak mesafesiyle bizim kısa boylar denk düşmediği için, o giderken biz de Selami'nin arkasından koşuşarak yürümek zorundayızdır. Ne olursa olsun, hoş adam, işte o kadar. (İşi onu İngiltere'ye yolladı. Şimdi Londra'da oturuyor.) Hayatı Amerika, Fransa, İngiltere üçgeninde geçiyor. Onun Fransa'da olması, bizim seyahate denk düştü de bu tatili birlikte yapabildik.

"Chateau du Versailles"a şehir merkezinden giderken pek çok yoldan çıkabilirsiniz. "

Şehir merkezini bizim "Versay Sarayı" dediğimiz "Chateau du Versailles" olarak düşünürsek, "Av. de Sceau" ve "Av de St.Claud" caddelerini de, pergelin iki ayağı gibi düşünebiliriz.

Zaten "Av. Foch", "Av. de Paris", "Av. Charles de Gaulle" gibi birkaç caddesi daha var. Ve sokakları öyle düzgün ki öyle virajlar falan yok. Şehir sanki kareli defter gibi! Sokaklar birbirini neredeyse kare kare kesiyor.

Bu düzen, İspanya-Barcelona'da daha da üst boyutta. Üstelik orası büyük şehir. Bende şehrin kuşbakışı bir fotoğrafı var, valla aynen arının yaptığı peteğe benziyor. (İnşallah orayı da başka bir gezi kitabımda anlatır, o fotoğrafı kullanırım.)

Ertesi günler içinde şehri dolaşıp, gece eve geldikten sonra eski fotoğraflara baktık. Geçmiş günlerdeki anıları, Lale'yle Selami'nin çocuklarını konuşup gülüştük.

Selami yıllardır Türkiye'ye gelmiyor. Değişen İstanbul'u konuştuk sonra. O, Kadıköy-Göztepe'deki çocukluk, delikanlılık mahallesini yine fotoğraflardaki gibi görmek istiyor ama ne yazık ki buna artık olanak yok. Değişmeyen şehirler, sokaklar, mahalleler bize değil, sadece yabancı ülkelere özgü bir şey.

O güzelim İstanbul çokook gerilerde kaldı. Selami de bunu biliyor. Yıllar sonra ilk kez evvelki sene geldi İstanbul'a. Eski İstanbul fotoğraflarının, artık anılarda kaldığını kendi gözleri ile gördü. Budan dolayı, eski İstanbul'u gösteren filmler bana hep güzel gelir.

"Le Chesnay"de Selami'nin evinde konuk olduğumuz

süre içinde, dolaşmalarımız ve dışarıda yenen yemek sonrası eve döndüğümüzde, bahçedeki ağaçların altına doğru uzanan veranda da oturduk, Selami'nin hazırladığı özel kokteylleri içtik. Onun sabah kahvaltısında benim için hazırladığı vejetaryen sandviçler de harikaydı hani.

Tabii ki "Versailles Sarayı"na da gittik. Burası, ilk önce 13. Louis tarafından devamlı oturacağı küçük bir şato olarak yapılmış. Ama 14. Louis'nin en büyük ihtirası da burayı genişletmekmiş. Kafasına taktığını da yapmış.

14. Louis güzel sanatlara çok meraklıymış. Onun zamanında resim, heykel, müzik, mimarlık, edebiyat en parlak dönemlerini yaşamış. Daha önceki sayfalarda yazmıştım, onun himayesinde Kraliyet Güzel Sanatlar Akademisi kurulmuş.

Sarayın bahçeleri o kadar abartılı ki, köşeli ve geniş ağızlı bir nal şeklinde olan kocca saray-şato, valla devede kulak gibi kalmış. Ayol o bahçeler gez gez bitmez!

Havuzların çokluğu ve ihtişamı da cabası. Heykelli havuzlar, tepelere fışkıran fıskiyele... Sarayın pencerelerinden baktığınızda önünüzde uzanan her biri başka bir modelde düzenlenip, şekillendirilmiş çiçek alanları, bunların ortalarında çeşit çeşit havuzlar... Havuzlar... Heykeller... Heykeller...

Sarayın bahçesinde, Haziran-Eylül ayları arasında geceleri 10-12 tablolu kostümlü gösteriler yapılarak, "Versailles" sarayının geçmişi anlatılıyor. Ayrıca havuzlardaki sular ile ışıklı su gösterileri yapılıyor, havai fişekler atılıyor...

Buradaki havuzlara, bahçelerden başlayıp, saray ait ormanının içine doğru uzanan sanki büyük bir haç şeklinde olan su kanallarından takviye su geliyor. Ayrıca "Neptune" ve "Dragon" isimli su havzaları da mevcut.

Saray üç katlı, ve orman saraydan biraz uzakta kaldığı için, ilk girişte kel ve kuru görünüyor. Çünkü çiçekli bahçeler sarayın arkasında kalıyor. Bu sarayların yakın çevresinde, her gittiğim yerdeki saraylara dikkat ettiğim kadarıyla yoğun ağaçlar, ormanlar olmuyor.

Acaba güvenlik açısından mı? Hani acaba sarayda yaşayanlara bir zarar vermek için, ağaçları kendilerine siper ederek sızan falan olmasın diye mi?

Çünkü Çin'deki "Yasak Kent"i dolaşırken, arka arkaya sıralanmış, birbirine kupkuru avlulardan yürüyerek geçilen İmparatorun saray bölmelerinin çevresinde hiç ağaç falan yoktu. Bütün avlular kel-kuruydu. Rehberimiz, bunun güvenlik açısından böyle olduğunu söylemişti.

Aynı düşünceden yola çıkarak, saray salonlarına, odalarında da fazla eşya konmamıştı. İmparator, kendisine zarar vermek isteyenlerin ağaçların ardına, eşyalarına ardına gizlenerek kendisine suikast yapabileceklerini düşünürmüş. "Yasak Kent"in içinde sadece İmparatorla karısına ve metresine ait olan özel kısımda ağaçlı bir bahçe vardı.

Acaba bu düşünce "Versailles" ve diğer Kraliyet Sarayları için de geçerli miydi? Bilemiyorum.

"Versailles"daki salonlarda tıksık tıksık yerleştirilmiş, öyle fazla eşya yoktu ama olanlar çok görkemliydi ve tüm duvarlar, tavalar, kapılar ve olan mobilyalar abartılıydı, aşırıydı, fazlaydı.

Buralarını anlatmak için birbirine benzer kelimeleri peş peşe sıralayacağım: Birbirinin devamı gibi yan yana sıralanmış salonlar, bir santim boşluk bırakılmadan işlenmiş kapılarla birbirlerine bağlanıyordu ve tüm salonlar birbirinden muhteşem-debdebeli-şasaalı-görkemliydi.

İhtişamın bu kadar fazlası da fazlaydı. Sırf tavanlar yeter yav! O ne süs, o ne ihtişam! Tavanlar birer tablo gibi.

Bunca ihtişamın sonu ne olmuş?.. Giyotinle uçan kafalar!

Halk açlıktan, yokluktan kırılırken, yiyecek ekmek bulamazken, kendileri böyle bir yerde yaşıyorlarmış. Nasıl insanlarmış ki, "Ekmek bulamıyorlarsa, pasta yesinler," diye bilmişler! Kafaları giyotinle uçurulduğunda, 16. Louis 39, Marie-Antoinette 38 yaşındaymış. Genç yaşta hırslarının kurbanı olmuşlar.

Bu Saray da önce; Avusturya Prensesi Marie-Thérèse ile 1660'da evlenmiş olan 14. Louis, sonra kendinden 7 yaş büyük olan Marie Leszcinska ile 1725'de evlenmiş olan 15. Louis, sonunda da 1770'de evlenen 16. Louis ve Marie-Antoinette yaşamışlar.

Bak bunlar ne güzel, 13, 14, 15, 16. Louis'ler diye sıra sıra ülkeyi yönetmişler. Fransız öğrencileri ne şanslı. Kralların sırasını ezberlerken zorluk çekmiyorlardır.

Bizde öyle mi ya?! (Şu anda sadece örnek olsun diye uyduruktan yazıyorum ha, adlar ve önlerindeki rakamlar öylesine yazılmıştır, bilenler yanlış yazmış Füsun demesin.

Okuldayken hepiniz yaşadınız, hepimizin anası bellenmedi mi sıraları-adları ezberleyeceğiz diye. Yani bu padişahların gerçek ad ve sıraları da buna benzer yani!)

Yok, 1. Mahmut'tan sonra, gider 3. Osman gelir! O gider taht 4. Murad'a geçer. Haydaaa! E-hani 2. ve 3. Mahmut'ların devamı? Murat'ların baş tarafı ner'de? Haaa, onlar da öğrencileri tarih derslerinde perişan etmek için karmakarışık olarak daha sonra gelirler! Ve de tarih derslerinde öğrencilerin canı çıkar yönetenlerin yönetim sırasını, adını ve adının başındaki rakamı ezberleyeceğim diye!

Ohh, Fransız'ların tarih derslerinde İmparatorlarını ezberlemesi ne kolay! 13, 14, 15, 16. Louis'ler, 1, 2, 3. Napolyon'lar... Neyse... tarih derslerini hatırlamak istemiyorum. Aklıma benim ve pek çok Kolej öğrencisinin kâbusu olan "Sıfırcı Emine" geliyor!

(İnşallah bu gece rüyama kâbus olarak girmez! Valla mezun olduktan sonra yıllarca o hoca rüyalarım kâbus olarak girmiştir, size yeminle!)

1687'de, 14. Louis'nin karısı Marie-Thérèse 45 yaşında öldükten 4 sene sonra, "Versailles"ın arazisi içinde, Kral ve ailesi için dinlenme evi olarak "Le Grand Trianon" yapılmış. Hani diğer kocca sarayda çok yoruluyorlar ya(!) yazık, dinesinler diye bir saraycık daha yapılmış!

Çin'deki "Yasak Kent"de de çok komikti. Saray bölmeleri ard arda dizilmişti dedim ya, yok biri toplantı bölümü,

diğer davet verdiği bölüm, öteki yabancı devlet adamlarını ağırladığı bölüm, bir diğeri İmparatorluk tahtının bulunduğu bölüm (zaten her bölümde birbirinden görkemli tahtlar var.)

Bu bölümlerin içinde bir bölüm beni çok güldürmüştü. Bu bölümlerin içinde bir de dinlenme bölümü vardı. İmparator, bir bölümden diğesine giderken yorulunca orada oturup dinlenirmiş! E-doğru! Adam tahttan tahta, İmparatoriçe'nin yatağından, metresinin yatağına koşana kadar yoruluyordu herhalde!

14. Louis de öteki sarayda yatakta yorulup, bu sarayda yatakta dinleniyormuş! Demek, bir saraydan ötekine deplasmana gidiyormuş! Bu "saray" durumları hangi ülkede olursa olsun, birazcık birbirine benziyor. (Karıları ve metresleri de benzeşiyor. Hatta günümüz de de İngiltere Prensi Charles'ın hem karısı Diana, hem de sevgilisi Camilla vardı ya.)

"Versailles"ın uçsuz bucaksız arazisi üzerinde, kendinden 7 yaş büyük biriyle evlenen 15. Louis'de, elli yaşındayken, metresi Madam Pompadour ve kendisi için bir saray yavrucuğu olan "Le Petit Trianon"u yaptırmış!

(Haa, Kralın bu hatundan da çocukları olmuş.)

"Petit ve Grand Trianon"ların bahçeleri harika. "Versailles"ın çıkışında binebileceğiniz "Petit Train-Küçük Tren"le heykelli yoldan, bazı havuzların yakınından, büyük kanalın bir kısmından, orman yollarından geçerek sizi dolaştırırken, bu "Petit ve Grand Trianon"ların önünden de geçiliyor. Tabii bu tur, koccca saray bahçesi,ormanı ve arazisinin sadece küçük bir bölümünde gerçekleşebiliyor.

Tunus'tan, Cote D'Azur'e, Lüksemborg'dan, St.Malo'ya pek çok yerde bindiğim "Petit Train"ler hep beyazdır. Ama "Versailles"daki "Petit Train" altın rengiydi. Biçimi de farklıydı. Herhalde, sarayın görkenini buna da yansıtmak istemişlerdi. Bu tren için aldığınız biletle, istediğiniz yerde inip, tekrar rastladığınız yerde binerek, istediğiniz yere kadar gidiyorsunuz.

Biz, iki ayrı yerde inip-bindik. Bir kez ormanlık bir yer-

de indik. Lale'yle Selami'yi iki kardeş baş başa bırakıp, ben fotoğraf çekmek için dolaşmaya çıkmıştım. Sonra üçümüz bir süre yemyeşil çimenlere uzamış, hiç konuşmadan sessizliğin sesini dinlemiştik. Bir mola da büyük kanalın kenarındaki yeşil alanda inip, orada bir cafe'de oturmuştuk.

Bu sarayda bilet alarak herkesin gezdiği yerler var. Ayrıca, bir bilet daha alınarak gezilen özel bölümlerle, sadece özel izin alınarak gezilebilen bölümler var. Aman zaten herkesin dolaştığı kısımlar yeter. Çünkü ancak saatler sonra dışarı çıkılabiliyor.

"Versailles" kralın ve kraliçenin daireleri olarak sağ ve sol kanatlara bölünmüş. İki bölümü birbirine inanılmaz güzellikteki "Aynalı Salon" birleştiriyor. Burada davetler verilmiş. Kimbilir ne davetlerdi. Saray böyle olursa, ikramlar nasıldı kimbilir! Halk açken! Neyse, sonunda canlarıyla ödemişler hırslarının cezasını.

Fransa'nın katıldığı savaşları gösteren tavandan neredeyse yerlere kadar inen ve yan yana dizilen tabloların sergilediği, tavanı camlı, kemerli upuzun galeriler var.

Bu sarayın perdelerini, halılarını, mobilyalarını, duvar kaplamalarını, kumaşları koruyabilmek, yenileyebilmek ve orijinalini yıllar boyu koruyabilmek için, "Mirasımızı korumaya yardım ediniz," diyerek, yardım da topluyorlar.

Ne güzel ve ne akıllıca değil mi?

Biz ne yapıyoruz? Ahşaplarını kurtlar sarmış, kumaşları lime lime dökülen, porselenleri kırılmış, boyaları dökülmüş o güzelim Dolmabahçe Sarayı'mızın düştüğü halleri Uğur Dünder ortaya çıkarmasaydı, canım Atam'ın o güzel mavi gözlerini yumduğu tarihi saray, iyice elden gidecekti.

Şimdi sarayda restorasyon çalışmaları sürüyor ama ağır bütçenin tamamı devlet kasasından çıkıyor. Oysa neden "Dolmabahçe"yi ve diğer müzeleri gezenlerden, "Dolmabahçe'nin yaşatılmasına katkıda bulunun" diye bir kampanya başlatmazlar ki?! Gezenlerden "Versailles"da yapıldığı gibi yardım toplanmıyor?

"Kaç kişi geziyor, ne kadar toplanacak ki," diye düşünenleriniz olabilir ama olsun, akmasa da damlar, di-mi ya?

Elâlemler zengin ülke oldukları halde, görüldüğü gibi sinekten yağ çıkarmayı beceriyorlar.

Bizde dış borçlar almış başını gidiyor, bütçe açığı desen, aha nahn bu kadar, ama biz ekonomi yapmayı değil, maalesef sadece harcamayı ve gösteriş yapmayı biliriz!

Nihayet "Le Chesnay"dan yola çıkıp Manş Denizi'ne doğru yol almaya başladık. İlk durağımız, "Poissy"...

Burası, "Seine Nehri"nin Paris'in Güney-batı ucundan çıktıktan sonra, iki tane büyük ters "S" harfi çizdikten sonra, üçüncü ters "S"yi çizmeye başladığı yerdedir. Bu ne biçim tarif demeyin, ben sadece Selami'nin arabasında giderken baktığım harita da gördüğümü anlatmaya çalıştım.

Aslında "Poissy" RER treniyle (Paris'in kuzey batısında) Paris'e yarım saatlik uzaklıkta. "St.Augustin Kilisesi" ile "La Trinite Kilisesi"nin arasında, "Galleries La Fayette"nin biraz arkasında kalan ve Paris'in beş büyük tren garından biri olan "St.Lazare"dan RER'e bindiğinizde, "Av.Berteaux" üzerindeki "Poissy" istasyonunda ineceksiniz.

Tanrım, burada Seine Nehri'nin görüntüsü o kadar şiirsel ki.

Nehrin iki kolunun ortasında adacıklar var, üzerleri ağaçlarla dolu. Söğüt ağaçları dallarını suya sarkıtmışlar...

"6, cours du 14-Julliet"deki "L'Esturgeon" adlı restorana götürdü Selami bizi. Görüntü bir harika. Önünde yemyeşil halı gibi uzanan bir park yolu var. Hemen restoranın yan tarafında ama yüksekinden geçen "Ancien" köprüsünün kemerlerinden birinin altından yürüyünce, bu yeşil halı gibi çimenler, köprü'nün öte yanındaki parkla buluşuyor.

"L'Esturgeon" bildiğimiz "mersin balığı" anlamına geliyor.

Bu restoran sanki bir ev. Terası Seine Nehri'ne bakıyor. Terasın demirlerinde asılı saksılardan kıpkırmızı sarunyalar, az ötedeki ağaçların yeşiline, Sein'in mavisine karışıyor. Seine nehri burada daha mavi görünüyor. Zira Paris'te nehir tam mavi değildir. (Londra'da, Roma'da, kısacası şehirlerin ortasından geçen nehirler benim gözüme mavi

görünmezler. Sanki şehir dışında, doğanın ortasında akan-ken mavileşir sular.)

Restoranın açık terasına oturduk. Harika bir yemek yedik.

Restoranın kapalı kısmını da dolaştık. İçerisi adeta ev gibi dekore edilmişti. İçeri girerken, türkuaz mavisi ahşap sütunların ve kirişlerin süslediği beyaz evin küçük pencerelerine kırmızı tenteler koymuşlar. Kapının sağında ve solundaki küçük pencerelerin kenarlarına koydukları kırmızı sardunyalarda neredeyse pencerelerin yarısını örtmüş.

Kapı önünde bir veranda var, onun da turkuvaz renkli ahşap parmaklıklarında kırmızı sardunya saksıları asılı. Verandanın üstünü kaplayan, turkuvaz kafesli cam tavanı tutan, türkuaz renkli ahşap sütunların tepesine bile kırmızı sardunya saksıları asılmış.

Kısacası, burada kırmızı, türkuaz ve beyaz renkleri öyle güzel buluşturmuş, öyle güzel öpüştürmüşler ki, bu üç rengin aşkına adeta sizde kapılıveriyorsunuz.

Kış mevsiminde bu küçük beyaz evin içinde olup, Seine nehrinin soğuşuna karşı çorbamı içmek istedim doğrusu.

Bu restoranın kuruluşu, 1839 yılının Temmuz ayına rastlıyormuş. Ne hoş bir tesadüf, biz oradayken de Temmuz ayıydı. Servis yapan garson anlatmıştı. Buranın sessiz, sakin, dinlendirici atmosferi, güzel manzarası, ressamaları ve yazarları buraya çekmiş.

"L'Esturgeon"un müdavimeri arasında Monet, Matisse, Renoir, Pissarro, Emile Zola ve Maupassant varmış. Kimbilir hangi eserlerini burada yarattılar, hangi eserlerini burada yazdılar...

Yemekten sonra ben biraz nehir kenarında dolaşıp fotoğraflar çekiyorum. Selami terasta kahvesini içiyor. Lale'de yonca yaprakları toplamaya çıkıyor.

İnanılmaz bir şey ama ben ömrümde dört yapraklı yoncayı sadece Garanti Bankası ambleminde görmüşümdür! Bizim Lale, onca üç yapraklı yoncanın arasında iki tur dolaşır,

üçüncü de patty diye dört yapraklı yoncayı buluverir. Hem de bir değil, birkaç tane! Ve onları jelatinlere sarıp bizlere verir uğur olsun, cüzdanlarımızda taşıyalım diye.

O gün yine, eğildi kalktı dört yapraklıları buldu buldu topladı. Valla hayret! Geçenlerde, bir arkadaşıla İstanbul'da doğa-turu yapıyorduk (kalan yerlerde tabii) Ben yonca yaprağı aramaya başladım, bana, "Yonca dört yapraklı olmaz, üç yapraklıdır," demez mi? Açtım cüzdanımı, Lale'nin verdiği dört yapraklı yoncama gösterdim şaşı. Bilmiyorum, içinizde Lale gibi dört yapraklı yonca bulan var mı? Varsa tebrikler!

Restorandan çıktıktan sonra, biraz "Poissy" sokaklarında dolaştık. Burada da "Notre-Dame Kilisesi" var. (Aslında Notre Dame "Bizim Bayan" demek. Bizim Bayanlar da her yerde olabilir, di-mi ama?) Az ötedeki "Av.Meissonniere'de "Oyuncak Müzesi" var. Ayrıca, "Claude Monet Müzesi" de burada.

Sonra yola devam ediyoruz. Selami oto yollardan değil de, yolu uzatarak köylerin, kasabaların arasından hatta bazılarının içinden geçiyor, Fransa'nın köy-kasaba hayatını da yakından görelim diye. Yaşsa be Selami. Harikası.

İyi ki bizi buralardan götürüyorsun.

Lavanta tarlalarının arasından geçiyoruz. Bazı köylerin belediye binalarının önündeki küçük meydanlarda, Fransız bayraklarının dalgalandığı bayrak direkleri var. Ve direğin dikili olduğu yer, mor lavanda çiçekleri ve pembe sardunyalarla süslenmiş. Morla pembe de birbirlerine bir yaklaşıyorlar ki...

Sayısı az olan taş binalardan oluşan köylerin sokakları pırıl pırıl. Gel de kıskanma. Hepsinde bir-iki cafe var. Önündeki kaldırımında üç-dört masa. Buralardan geçen turistler olursa, oturup dinlensinler, ayrıca kendi insanları da otursun diye.

Tabii bizde olsaydı, hemen kahve muhabbeti olur, karıları tarlada eşek gibi çalışan adamlar, sigaralarını tüttürüp, boş boş zaman öldürürlerdi.

Haa, bi de akşam eve gidince, az önce tarladan yorgun

argın dönen karısının yaptığı yemeğe kaşık sallar, sonra da yatakta karısını ellerdi!

Bazı köylerden geçerken sokaklarda kimsecikler yoktu. Ama' o gün "St.Malo"ya giderken, bazı köy ve kasabalarda tam dört tane düğün gördük. Kimi gelinle damat, kilise önünde aileleriyle toplanmış resim çektiriyordu. Kiminde kiliseden içeri giriyorlardı. Bir de Poissy'de üstü açık arabada giden gelinle damat görmüştük. Aileler de arkadaki arabalarda geliyorlardı.

Görüntüler öyle hoştu ki, aynı film sahneleri gibiydi.

Selami arabayı hafif yokuş ve dar bir yoldan döne döne, aşağı doğru sürüyor. Kırmızı gelincik çiçeklerinin kırmızı kan damlaları gibi etrafa serpiştiği yeşil tarlaların kenarındaki yola geliyoruz. Karşımıza tarlaların arasındaki yolda yürüyen gelinle damat alayı çıkıyor.

Gelinle damat kol kola önde, arkalarında beyaz elbiseler giydirilmiş küçük kız çocukları, onların arkasında da neşe içinde yürüyen aileler, akrabalar, arkadaşlar, hep birlikte az ötedeki küçük kiliseye doğru yürüyorlar. Az sonra rahibin önünde iyi günde, kötü günde, ölüm onları ayırana kadar beraber olacaklarına dair söz verecekler.

Her şey öyle güzel ki... Bu tam benim hayalimdeki gibi bir seyahat oluyor. Gece çok geç yatıp, sabah erken kalkıp yola çıkmıştık. Lale'yle yer değişiyoruz. O arkaya geçip biraz kestiriyor. Biz Selami'yle laflıyoruz. İspanya'nın "Mayorka" adasında yaşadığı yılları anlatıyor. (Bende eskiden görmüştüm "Mayorka" adasını)

Derken "Le Mans" şehrinden geçiyoruz. İlk kocamla evliyken; altı silindirli, altı siyah, üstü beyaz, içi kırmızı, kuyruklu, üstü açılan arabamız, "Pontiac-Le Mans" markaydı. "Le Mans" adı bana "deja vu" yaşıtıyor bir süre...

"Le Mans"ı gezmek için durmuyoruz, yoksa gitmeyi planladığımız St.Malo'da günden kaybedeceğiz. Sonra "Rennes" şehrine geliyoruz. Şehirden yolumuza devam edip, nihayet "St.Malo"ya varıyoruz.

"St.Malo" şehri, adıyla aynı olan körfezde. Nasıl Fransa'nın güney sahillerine Cote D'Azur diyorlar, bu koydaki

sahile de "Cote D'Emeraude" diyorlar. Bu körfez, Fransa'nın güney sahillerinde olduğu gibi sıra sıra sayfiye kasabalarıyla dolu. "Pléneuf-Val-Andre, St.Cast-le-Guildo, Dinard, St.Malo ve Mont-St-Michel"...

Biz son ikisini ve çevresini dolaşacağız.

Fazla günümüz yok. Selami Amerika'ya uçacak.

"Saint Malo" için şehri yıkayan büyük dalgaların ritmiyle yaşayan şehir diyorlar. Asırlar boyunca buralı denizciler ve balıkçılar, dünyadaki bütün okyanusları dolaşmışlar ve gelirken de beraberlerinde uzun süren yolculukları boyunca yaşadıkları maceraları, korkulu olayları, rastladıkları akla hayale gelmeyen deniz yaratıklarının hikayelerini getirmişler.

"St.Malo" med-cezir, yani gel-git olayının yoğun yaşandığı bir yer. İngiltere'nin Galler bölgesinde yaşamıştım bu olayı ama burası da bu doğa olayını sık sık yaşıyor. Burası 7 bölgeye ayrılmış. Şehrin "Saint-Servan" bölgesinde sinema, tiyatro, plaj, olimpiik bir yüzme havuzu ve bir de camping var.

Şehrin diğer ucundaki "Rotheneuf" bölgesinde de iki camping daha var. Denize yakın bir camping daha var burada.

Şehrin ortasında da iki bölge var: "Parame" ve "Le Sillion" "Parame"de "Plage du Mnihic"e yakın bir camping daha mevcut. Bu şehir adeta bir camping cenneti. Kampçı ve karavancılara duyurulur.

"Saint-Servan" bölgesinin güneyindeki "La Décauverte" bölgesinde, "Centre Commercial" var. İçinde dükkânlar çok, cüzdanlarınıza göz dikmiş, bekliyorlar sizi!

"Le Sillion" ile "Parame"ın paylaştıkları upuzun "Plage de Rochebonne" var. Bu plaj, "Intra-Muros" bölgesinin başladığı yere kadar uzanan "Grande Plage" ile birleşip, çok uzun bir kumsal oluşturuyor.

Öyle ki, gel-git olayından yani med-cezir'den dolayı, plajlar, daralabildiği gibi, kumsal, deniz çekildiğinde de karadan çok ötelere kadar denize ulaşsanız bile su ancak dizi-

nize geliyor. Yüzebilmek için yürü Allah yürü! St.Malo sahillerinin karşısındaki, üzerinde kale olan adaya yüzeceğinize, yürüyerek gidebiliyorsunuz.

"Le Sillion"da tren garı (SNCF), kaphıcalar, sinema, koşu ve jogging yapabileceğiniz geniş alanlar, ayrıca bütün sporların yapıldığı spor kompleksi var.

Sokaklarda, elinde havlusu, şnorkelleri, deniz yatağı ile caddeyi geçen ya da sokaklardan denize doğru yürüyen mayolu insanlar görüyorsunuz. Çünkü burası bir plaj cenneti.

"St.Malo"daki evler tamamen İngiliz stili. Burada insan kendini Fransa'da değil de, İngiltere'deymiş gibi hissediyor.

"St.Malo Körfezi"nin açıklarındaki takım adaların adı "İles Anglo-Normandes"... Bu körfezin arkasındaki "Seine Koyu"ndaki "Utah beach-Utah Kumsalı"na 6 Haziran 1944'de İkinci Dünya Savaşı sırasında Normandiya çıkarması yapılmış.

İkinci Dünya Savaşı ile ilgili filmlere bayılırım. Bisikletli bir kız ve bir genç, bu bölgelerdeki patikalarda kah gidebildiklerince hızlı pedal sallayarak, kâh oradan geçmekte olan askeri jiplere görünmemek için ağaçların arasına gizlenerek, mesajlarını diğer köydekilere götürmeye çalışırlar.

Bazen korkulu, bazen sakın bir bisiklet yolculuğuyla gitmek istedikleri köye gelirler. Bu arada yol boyunca aralarında bir ilişki başlar. Köye varınca, bisikleti saklayıp evden içeri girerler.

Evdekiler onlara yorgunluklarını ve açlıklarını gider sinler diye ekmek, salam ve şarap verirler. O geceyi aynı odada, aynı yatakta geçiren gençlerin, o geceleri, onların ilk ve son gecesi olacaktır. Ertesi gün oğlan, kızdan ayrı yola çıkar. Ve yolda Alman Askerleri tarafından vurulur.

Buna benzer hikâyeler aslında, beni çok etkiler. Demek istediğim, Fransa'nın bu bölgesinde aklıma hep buna benzer sahneler gelmişti. Hele "St.Malo"ya gelirken geçtiğimiz yollarda...

Dönelim yine bugüne.

"Intra-Muros" bölgesinde "Casino" da var. Şehrin bu bö-

lümünde kara parçası az. Aslında ortasında 4 büyük su havzası olmasaymış, burası da öbür bölgeler kadar geniş olacaktı ama su havuzları, buraya az toprak bırakmış.

"Intra-Muros" bölgesinde, su havzalarının içindeki Marina'nın civarındaki "Port St.Vincent"den Petit Train-Küçük Tren kalkıyor. Küçük Tren sizi bu bölgeyi çevreleyen surlara, surların içindeki dar sokaklara götürüyor. Bütün buraları gezmiş oluyorsunuz. Biz Selami'nin arabasıyla da gittik buralara.

"Chatillon Meydanı"nda, yüksek kulesini her yerden görebileceğiniz "Cathedral", kukla ve oyuncak müzesi, Adliye Sarayı, yüzme havuzu, alış-veriş yapabileceğiniz yerler, cafe ve restoranlar, iki de sinema var.

Şehre ilk geldiğimizde Selami arabayı iç kısımlarda bir sokağa park etmişti. Ondan sonra ne yapacağımıza karar vermek için, "Av.Pasteur"den ara sokaklara sapıp deniz kenarındaki yola çıkmıştık. Trafiğe kapalı olan bu yolun hemen karşısı kumsaldı. Sahilde evler ve oteller üç katlıydı. Bir de çatı katları vardı.

Yol kenarına banklar koymuşlardı belli aralıklarla. Denize girmeyenler buralara oturmuş, suyu çekilmiş deniz yatağında top oynayan, frizbi oynayan, güneşlenen tatilcileri seyrediyorlardı. Yürüdük, yürüdük...

Girip bi cafe'de dondurma yedik. Yine yürüdük.

Sonunda, (ana girişi arka bulvarda olan) "138, Boulevard Hebert üzerindeki "Hotel Alexandra"yı sevdik. Şirin, uçuk pembe boyalı bir oteldi. Deniz kenarındaki piyasa yolu üzerinde kafesi vardı. Arabadan çantaları alıp, yerleştikten sonra, özgür takıldık. Ben yürüyüş yaptım, suyu çekilmiş deniz yatağında yürüdüm.

Akşam üzeri Lale ve Selami'yle "Old Town-Eski şehir" tarafına gittik. Yemeğimizi, "L'Etrave"ın terasında, az ötemizde uzanan "Intra-Muros"un ışıklarını ve o anada orada olmayan (!) denizin kenarında piyasa yapanları seyrederek yedik. Daha sonra, bizde piyasa yapanlara katılıp "Chausée du Sillion"da yürüdük. Deniz hâlâ uzaklardaydı... hâlâ yükselmemişti.

Yarın istikamet, yine bu körfezdeki bir başka yer:

"Mont St.Michel"...

"St.Malo" ile "Mont Saint-Michel"in arası çok fazla değil.

Ama araba trafiği o tarafa doğru artıyor. İnsanlar bu dünyanın en enteresan tepesini görmeye geliyor. Burası dünyanın sayılı anıtlarından sayılıyor.

"Mont Saint-Michel'in en büyük özelliklerinden biri, med-cezir'den, yani gel-git olayından en fazla etkilenen yerlerden biri olması. Karadan uzakta olan bu ada, sular çekildiğinde kara ile birleşiyor ve etrafında sanki bir çöl oluşuyormuş. Keşke o halini görebilseydik.

Çok yükselince de ada ile karayı bağlayan yol su altında kalıyormuş. Özellikle de 21 Mart ve 21 Eylüldeki ekinokslarda, yani gece ile gündüzün eşit olduğu tarihlerde gel-git olayı rekor düzeye ulaşuyormuş.

Biz gittiğimizde, ada ile kara arasında deniz üzerinde uzayan geniş yolun sağında ve solunda yol boyunca park etmiş arabalar vardı. Ortada kalan yol da adaya giden-gelen arabalar, turist otobüsleri içindi.

Bu yol kalabalıktı. Selami, adaya karşı bir restoranda mola vermeyi teklif etti. "Le Normandy" adlı puba girdik.

Sonra Lale ile çiçekler arasındaki bu restoranın karşısındaki markete gittik. Film, çikolata, çiklet gibi şeyler aldık. Biraz da dolaştık. Sonra "Mont Saint-Michel"in yolunu tuttuk.

"Mont Saint-Michel" İngiltere ile Normandiya arasında yer alan tarihi bir ada. Buraya yaklaştıkça, uzaktan küçük görünen ada insanın gözüne daha sivri ve enteresan göründü. Bu adanın denizden yüksekliği 80 m. Ada tamamen kayalardan oluşmuş.

Ortaçağ'da, bu kaya-ada, oyularak şekillendirilmiş, en tepesine son derece görkemli bir manastır yapılmış. Manastırın mimarisini de adaya uydurmuşlar. Yanlar daha alçak, tepeye doğru yükselmiş ve en tepesine de sivri ve yüksek damlı bir kilise kulesi ile onun tepesine de sivri ve ince bir

kule başlığı daha yapmışlar. Bunun tepesine de gökyüzüne uzayan bir altın haç koymuşlar.

Bu küçük ada sonuç olarak, kayaların üzerine oturtulmuş bir piramite benzemiş. Adanın zemini yuvarlak. Çevresinde kale surları ve denizin içinden yükselen burçlar var.

"Mont Saint-Michel'e vardıktan sonra, döne döne tepeye çıkan dar ve dik yolları tırmanmayı göze alırsanız en tepedeki manastıra çıkabiliyorsunuz.

Adayı çevreleyen surların dibindeki evler, oteller, restoranlar, adayla karayı birbirine bağlayan yola ve Avranches'ın kıyılarına bakan tarafa toplanmış. Evler aynen tiyatro dekoru gibi. Döne döne tepeye çıkan yollarda yürüdük. Aşağıdan yukarı bakınca, manastır dev gibi görünüyor. Bu kayalık adaya bile ağaçlar dikmişler.

Evlerin arasında ağaç dikecek yer yok ama yukarılara çıktıkça ve adanın açık denize bakan arka kısmında bayağı ağaçlar var. (İş doğayı seviyor olmakta bitiyor.)

Yıllardır Londra ve Brodway'de müzikali de oynayan ünlü "Sefiller" romanının yazarı Victor Hugo, Bakın "Mont Saint-Michel" için ne demiş:

"Blok halindeki bu muhteşem kaya, bir bakarsınız, Giza çölünün ortasındaki Keops Piramit'ine, sular yükseldiğinde de Teneriffe'deki plajlara benzer."

Tabii bunları görebilmek için bu ada da biraz kalmak lazım.

Keşke vaktim olsaydı da burada bir süre kalsaydım. Adaya girince, sağa doğru dar sur dibi yollarda yürüdüğünüzde "Auberge Saint-Pierre" otelinde zar zor yer bulduk. Bu yarı ahşap otel, 1986 yılında en eski Fransız evleri arasında birincilik ödülü almış.

Çok hoş bir barı vardı. Tavanları ahşap kirişlerle süslü, duvarlar taştan, aksesuar olarak da, duvarlara ve sütunlara bakır tavalar, bakır kevgirler gibi şeyler asılmış.

Ay bayılıırım bu tarz dekore edilmiş yerlere.

Haldun'un (Dormen) Mecidiyeköy'deki evinin oturma odasında ve Polonezköy'deki evin şömine başlarında aynı

böyle bakır tavalar-kepçeler-kevgirler falan asılıydı. (Artık iki evini de değiştirdi.) Ressam arkadaşım Gülgün'ün (Türel) Ankara'daki evinde de bakır çoktur. Bende epey bakır toplamıştım, ama annem bunlardan nefret eder. Bana kızdığı zaman sinirini, "Ben senin çirkin bakırlarına, kilimlerine karışıyor muyum?!" der. Bunu derse anlarım ki annem bana hakikaten çok kızmış.

Bu ada da yeni yapılmış bir tek yapı yok. Her şey Ortaçağ'da kalma. Bu da insana fazlasıyla heyecan veriyor.

Fransa'ya, özellikle Paris'e has, o cafe'lerin, restoranların kırmızı tenteleri, bu küçük kaya adada da kuralı bozmuş.

"Mont Saint-Michel"ın gecesi de ayrı güzel. Daracık sokaklar ve tepedeki manastır ıslıl ıslıl... "Cote D'Emeraude" sahillerindeki şehirler, tatil beldeleri ıslıl ıslıl...

"La Croix Blanche" adlı yine ahşap kirişli, taş duvarlı, yine duvarlarında bakır tavalar, bakır kaplar asılı olan, taş duvarların kemerli nişlerindeki rengârenk çiçeklerle, ve pembe masa örtüleriyle renklenen teras restoranda yemek yedik. Ay! Sanki masal dünyasında gibiydik. Karşı sahillerin göz kırpan ışıltısında karşı yemek yiyip, kahvelerimizi içtik.

Sonra biraz dolaştık daracık kalabalık sokaklarda.

Tiyatrocu sevgilimin annesiyle babasına, Paris'den dönerken, üzerinde "Mont Saint-Michel"ın piramite benzer o tipik görüntüsünün resmi olan ve 1920 yılından beri üretilen geleneksel Amber kolonyasından almıştım. 500ml.lik şişenin üzerinde: "Mont St.Michel* Eau de Cologne*Haute Tradition*Ambrée Authentique" yazılıydı.

O zaman "Mont St.Michel"i görmediğim için, bir bilgim de yoktu. Ne zaman Selami, "Sizi Mont St.Michel'e götüreceğim," dedi, o zaman deja vu yaşayıp, o kolonyayı hatırlamıştım.

Tam yerine gelmişken kendime de kocaman bir şişe "Amber Kolonyası" almıştım.

"Mont Saint Michel"den yukarı doğru çıkıldıkça, Manş Denizi'ne doğru uzanan "Cotentin" yarımadasının kuzey

ucundaki "Cherbourg"u görmek isterdim. Vakit olsaydı da oraya da uzanabilseydik.

Küçükken Catherine Deneuve'ün oynadığı müzikal film seyretmişim annemle. Adı "Cherbourg Şemsiyeleri" idi. Catherine'in saç modeline sevimli elbiselerine bayılmışım.

Küçük bir kızken gece yatağıma yattığımda "hayalcilik oyunu" oynardım. Bu oyunun sonu yoktu. Her şeye bu oyunda sahip olabilirdim. Hayal gardırobum vardı, içi filmlerde seyrettiğim artistlerin elbiseleriyle dolu. Ne zaman hayal kursam, o dolaptaki elbiselerden istediklerimi giyerdim.

Hayal evim, filmlerde beğendiğim dekorların karması olurdu. Filmlerde çok beğendiğim bir evden, bir yensini beğenene kadar asla vazgeçmezdim. İstedğim gibi saçlarımı tarardım. Saçlarım hep uzun sarı olurdu. İşte bu filmi seyrettikten sonra, hayal oyunumdaki saçlarım "Cherbourg Şemsiyeleri"ndeki Catherine Deneuve'ün saçları gibi oluvermişti.

Kimbilir belki bir gün oralara da uzanırım. Çünkü "Contentin" yarımadasından aşağı dönünce, Normandiya çıkarmasının yapıldığı "Utah Kumsalı"nı ve "Cote D'Nacre" sahiliindeki sayfiye beldelerinden "Deauville"i de görmek isterdim.

Belki on kez seyrettiğim "Bir Kadın-Bir Erkek" filminde, araba yarışçısı adamla sevgilisi kadının "Deauville" kumsalında buluştukları, adamın kadını kucağına alıp defalarca döndürdüğü sahneyi, asla unutamam. İşte o harika aşk dolu sahnenin çekildiği kumsalda yürümek isterdim. Kimbilir belki bir gün oraya gitmek de kismet olur.

Ertesi sabah, otel resepsiyonundaki kadın odaya telefon ederek, karşı sahile geçeceksek acele etmemiz gerektiğini denizin yükselmeye başladığını, trafiği polis tarafından belli bir saat sonra yolun kapatılacağını bildirdi. Demek ki burada sabah keyfi yapamayacaktık. Alel-acele birer kahve içtik.

Ve yola koyulduk. Trafik acayip yoğundu. Kuyruk şeklinde gidiliyordu. Polis, karşı taraftaki trafiği de kesmişti.

Adaya doğru giriş vermiyordu. Deniz, adayla kara arasında uzanan yola doğru yükseliyordu. Hay Allah keşke çekilseydi de, etrafın Victor Hugo'nun söylendiği gibi çöle dönüştüğünü görebilseydik.

Paris'e geri dönerken, Selami, St.Malo'yu geçtikten sonra ki, "Le Grand Aquarium"a girelim dedi. Onun çok iyi bir deniz kabukları koleksiyonu var (annesinin de). Dibe de dalıyor. Onun için burayı gezmek istedi. Bizim de canımıza minnet zaten. Yeter ki görecektir yer olsun.

"La Ville Juan, Avenue de General Patton"daki "La Grand Aquarium"a girdik. (St.Malo'nun Intra-Muros bölgesinde "Vauban Meydanı"nda da bir Aquarium vardı. Burada Tropikal sularda yaşayan deniz hayvanları varmış.) Bizse hem tropik sularda hem de Atlantik, Pasifik Okyanusları ile Akdeniz'de yaşayan deniz canlılarını, kendi yaşadıkları ortamda seyredecektik. Girişte sessiz olmamız, akvaryum camlarına dokunmamamız istendi. O hayvanların huzurlu olmaları için bunu istiyorlardı.

Bizde de biliyorsunuz hayvanat bahçelerindeki hayvanlara onlara zarar verecek öte-bete atan, zararlı şeyler yedirmeye kalkışan iki ayaklı ayılar var.

Ben hep hayvanların serbest bırakılıp, bu haddini bilmez iki ayaklı ayıları –ayılara ayıp oluyor, mağanda diyelim– mağandaları asıl o kafeslere koymalı ve bizler onları ziyaret edip kafalarına odun falan atmamız diye düşünürüm. Belki o zaman tahta kafaları yola gelir!

Kaç saat boyunca iki katlı kocca binanın içinde kaldık, çocuklarıyla gelmiş turistler ve onların küçük çocukları, istenen şeye uyup büyük bir sessizlik içinde dolaşıyorlardı.

Ortam öyle huzur vericiydi ki, sadece akvaryumdaki canlılar değil, orayı dolaşan bizler de bu huzur ortamından yararlandık.

"Sentosa Adası"nda da akvaryum dolaşmıştım, ama oradaki ortamla buradaki farklıydı. "Sentosa"da cam tünelin içindeki yürüyen yolda siz durmuş etrafı seyrederken, yürüyen yol ve sizi sarmalayan tünel şeklindeki loş ışıklı akvaryumda dolaşmak insanı adeta denizin derinliklerine indirir-

yordu. O gün bu sessiz dünya da gördüklerimiz de bize Tanrı'nın ne kadar muhteşem bir yaratıcı olduğunu bir kez daha anlattı.

Sonra, "Thoiry"deki "Parc Zoologique"e gittik. Burada bir şato var. 1564'de La Panouse Kontu ve ailesi için yapılmış.

Kontun sülalesi yüzyıllar boyunca burada yaşamış. Nihayet 1968'de aynı sülaleden olan Vicomte de La Panouse'un öncülüğüyle, şatonun hektarlarca büyük arazisine Afrika'dan 800 hayvan getirilmiş ve bu hayvanlar, ormanlarda dolaştıkları kadar tam özgür olmasalar da yine de en azından hain avcıların kurşunlarından uzakta, yarı özgür doğadaki yaşamlarını sürdürüyorlar.

Burada iki parkur var. Biri yaya olarak burayı dolaşmak isteyenler için 3 km.lik, diğeri de arabayla dolaşmak isteyenlere 8 km.lik iki parkur. Burayı arabalarıyla ziyaret edenlerin oluşturduğu konvoyla takılıp, ağır ağır giderken, zürafaların, lamaların, fillerin, gergedanların, antilopların, bizonların, hipopotamların, ayıların, zebraların arasından veya çok yakından geçiyorsunuz. Aslanların karnı toktu herhalde. Uykulu uykulu gölgede oturuyorlardı.

Ah hele zebralar öyle şeker ki, başlarını araba pencerelelerinden üçeri sokup sizin onlara, hoşlarına gidecek bir şeyler vermenizi bekliyorlar. Öyle tatlılar ki. Hep okşadım onların suratlarını. Islak burunlarını sevdim, onlara paketler dolusu cipsler yedirdim. Zaten parkın girişindeki snack-bar'da birer kahve içerken hayvanlar için de isterseniz bir şeyler alıyorsunuz.

Kısa tatilimizde pek çok yer görmüş, pek çok yeni bilgi edinmiştik. Kısacası –benim değişime göre– zenginlemiştik.

Çok keyifliydik. Selami yaşasındı.

Selami dönüş yolumuzda bu kez ara yollardan değil de, otobandan giderek bizi akşam vaktinde Paris'e geri getirdi. Yine otelimize döndük. Bavullarımızı Selami bizi almaya geldiğinde otelin bagaj odasına bırakmış, yanımıza küçük birer çanta almıştık. Ve dönüşümüzde iki gece daha kalaca-

ğımızı söyleyerek yerimizi ayırtmıştık. Selami bizi bırakıp Le Chesnay'ye geri döndü.

Odamıza çıkıp, duşlarımızı alıp, üzerimizi değiştirip, attık kendimizi sokağa. Fransa, Türkiye'ye göre batıda olduğundan, hava oralarda çok geç kararıyor. Saat daha 22.30'da ancak benim sevdiğim İndigo laciverti oluyor.

Ve havanın geç kararıyor olması, ben de sevinç uyanırır. Ohh daha gece olmadı, diye sevinirim. Gün sanki daha uzadı gibime gelir. Bu da sanki seyahatim daha uzayacakmış duygusu verir bana.

O gece saat 23.00'e doğru Champs Elysées'ye yemek yemeye giderken, kestirme olsun diye "Tilsitt Sokağı"ndan geçiyorduk, bu kez değişiklik olsun diye "Le Tilsitt"de yemeğimizi yiyip, kahveleri de "Champs Elysées'de içmeye karar verdik.

Lale yine "Poisson" yani balık yedi. Ben "Niçoise" salata- tamı ısmarlayıp, içindeki bütün ton balıklarını Lale'nin salatasına boca ettim.

Kibar garson, söylediklerimi titizlikle not edip, sonunda önüme getirdiği haşlanmış çeşitli sebzeler, bir kenarında da spagetti bulunan, üzerine de eritme peyniri konarak fırınlanan yemeğimi afiyetle yerken, Lale'ye, "Valla akılları varsa bu uydurma yemeği mönülerine koyarlar, adına da: Formule Füsün derdim," deyice, Lale fikrimi benimseyip, servisimizi yapan kibar garsona benim dediğimi kendi fikri gibi aktardı.

Garson da hafifçe öne eğilip, "Tabii," diyerek gülümse- di, "Bien sur madam..." Tabii yapacağından değil, kibarlığından.

Paris'te kimbilir kaçınıcı kez yaşadığımız son günümüzde, kuzeydeki "Porte de Clignancourt"a gitmeye karar verdik. Buraya aynı adı taşıyan 4 no.lu metro hattıyla gidersiniz.

Metrodan çıkınca caddeyi geçin, zaten kime "marche" diye sorsanız, gösterir. Burası sokaklar, caddeler, bloklar bo-

yunca aradığınız her şeyi bulabileceğiniz kocaman bir Pazar...

Lale'yle ben dosdoğru antika eşyaların satıldığı dükkânların bulunduğu sokaklara yürüdük. Buralarda harika eski zaman eşyaları satılıyor. Avizeler, dolaplar, geridonlar, konsollar, kanepeler, koltuklar, lambaderler, iskemleler, masalar, yazı masaları, takılar, daha neler neler...

Bu dükkânların olduğu dar sokakları dolaşmak öyle hoşumuza gidiyor ki. Onu elliyorsun, ona bakıyorsun. Kimbilir bunların eski sahipleri kimdi diye düşünüyorsun.

Ay şu ne hoş, buradan taşıyabilsem, evde falanca yere koyardım, ne hoş olurdu diyorsun. Satıcıların pek çoğu kadın. Bazı dükkân sahibi kadınlar, dar sokaklara koydukları koltukları bir araya getirmişler sohbet ediyorlar.

Bir ara Lale'ye, "Bak şimdi na'pıcam!" deyip, orada gözüme kestirdiğim rahat bir kanepeye atıyorum kendimi, "Aaahh! Vaahh! Immhh!" diye sesler çıkarıyorum. Lale neredeyse oradan kaçacak. Usul usul, "Ay ay ay! numara yaptığını anlayacaklar, rezil olacağız," demeye başlıyor.

Bu arada durumumuz çok matrak. Biz iki arkadaşsak ve şayet bende fenalık geçiriyorsam, arkadaşımın bana fazlasıyla ilgi göstermesi gerekir, di-mi?

Ama bizim Lale bu tip olaylarda için için panik yaptığından, benimle değil, yalan yaptığımı nasıl olsa biliyor ya, mobilyalarla ilgileniyor! Sanki beni tanımıyormuş gibi davranıyor!

Ama hiç de rezil-mezil olmuyoruz. Kadının biri beni sözde kanepede kıvrılırken görüp, koşarak yanıma geliyor. Nereden çıkarıyor bilmiyorum, bir yerden çıkardığı şişeden bir avuç suyu yüzüme atıyor. Hay Allah! Durduk yerde ıslanıyorum! Lale oralarda ilgisizmiş gibi gezinip, ama ya bir terslik olursa diye gözle yan gözle de olayı kontrol altında tutmaya çalışarak sözde "iki yabancı"yı oynuyor!

Buraya kadar iyi hoş da, kadın diğer kadınları da çağır-maz mı? Hepsi koşuşup geldi. Bu arada Lale yalancık-tan bana ilgi gösterip, ay ay ay yerine, mahsuscuktan ah ah ah de-

se ya! Ama yok! Kız doğrucu Davut (annem gibi). Yalan lügatinde yok! İlle de doğru söyleyecek, doğru davranacak!

Kadın bana "arazımın"(!) nerede olduğunu soruyor. Lale eminim içinden, "Neresinde olacak. Kafasında!" diyordur. Ben kalbimi gösteriyorum. Gözlerim yarı aralık, na'ptıklarını bakıyorum. Koca kadını ama içimdeki çocuk eğleniyor, eğlenirken beni de eğlendiriyor.

Derken ben kalbimi gösterdikten sonra, kadınlardan biri koşup çantasından bir ilaç çıkarıp bana vermeye çalışıyor.

Eyvah! Ne ilacı acaba? diye düşünmeme kalmadan, Lale atlıyor kadının ellerine ilacı elinden alıp, "No No No!" diye feryad ediyor. Ben içimden acaba kadın bana X-TACY ilacı mı vermeye kalktı da Lale oyuna dahil değilmiş gibi görünürken, kadına birden hamle etti diye düşünüyorum.

Derken kadınlardan biri, "Ambulans çağırmalı," deyince, işin mokunun çıktığını anlıyorum. İnler gibi bir sesle "Ne oldu?" diye soruyorum.

Lale, "Durduk yerde sana kalp ilacı içireceklerdi. On dan sonra da ayıkla pirincin taşını!" der demez, sihirli bir peri değneğiyle bana dokunmuş gibi kalkıveriyorum rahatça uzandığım kanepeden. Aniden iyileşmeme şaşır an kadınlar, kadavra masasından kalkmış cesete bakar gibi bakıyorlar bana. Ben hepsine sarılıp öpüyor, ilgilerinden dolayı teşekkür ediyorum.

Bana su içiriyorlar Kadınlardan biri de koşuyor karşıdaki dükkâna, az sonra elinde zincirin ucuna takılı bir Mer yem Ana kolyesiyle geri geliyor. Kolyeyi boynuma takıyor, mucizenin beni aniden iyileştirdiğini düşündü herhalde ve kadın bana sarılıp öpüyor.

Demek rolümü iyi oynadım, kadında acıma hissi uyardırdım. Kolyeme pek memnun olmuş bir şekilde kadınlara veda edip oradan ayrılıyor.

"Yahu ben her dükkânda azar azar fenalık geçireyim," diyerek boynumdaki mavi kolyemle oynuyorum.

"Kalp hastası olmayan bir insana kalp ilacı içirselerdi no'lurdu, hiç onu düşünmüyorsun ama!" diyor Lale.

İşte benim kaçıklıklarına bir miktar el koyarak, bana fren vazifesi yapan "Yol"daşım Lale ile ertesi gün ayrılıyoruz Paris'ten.

Ben İstanbul'a... Lale, Brüksel'deki evine... Yani:

Diğer seyahatlerde buluşmak üzere

"Evli evineee, köylü köyüneee...

Eeeviii ol-ma-yaaan

sı-çan-de-liğ-neee!..."

Fusun Önal

Eylül, 2000

VAR MISIN BENİMLE UÇMAYA

fusun önal

Kapak Fotoğrafları: YAŞAR SARACOĞLU

"Ben çılgınlıkları severim. Önceden planlanmış şeyler heyecan verici olmaz. Ani verilen kararlarla, absürd yerlerde aniden yaşanan şeyler insanı uçurur..."

"Kendinden öyle emin ve pervasızdı ki, onun bu hali içimdeki füzeyi ateşlemişti. Epey dans ettikten sonra aniden elimden tutup beni ilerideki kumsala götürdü..."

"Pencerenin demir parmaklıklarına başımı yaslayıp, fısıltılı bir sesle 'Marcel... Marcel...' diye seslenmeye başladım. O anda kilisenin çanı çalmaya başladı. Marcel kimdi? Ben kimdim? Kaldırıma oturup ağlamaya başladım. Neydi beni Alp Dağları'nın eteklerindeki bu kasabaya çeken?.."

"Aramızdaki her şey atılan havai fişekler kadar renkli, kurşun kadar hızlı, güneş kadar yakıcı, yağmur kadar bereketli geçti. Ayrılık günü, havaalanında hüznün yaralayacaktı ikimizi de..."

"Yelken açmayı bilmem. Ama daima 'yeniliklere' yelken açmışımdır korkusuzca. Hadi gelin uçun benimle yeni yerlere doğru..."

F.Ö.

ISBN 975-10-1652-5

9 789751 016522